

ISSN 1905-4950

วารสาร
การบริหารและนิเทศการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Journal of Educational Administration and Supervisor, Mahasarakham University

---

ปีที่ 9 ฉบับที่ 1 มกราคม - เมษายน 2561
Volume 9 Number 1 January-April 2018

วารสารการบริหารและนิเทศการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ISSN 1906-4950

ปีที่ 9 ฉบับที่ 1 มกราคม - เมษายน 2561

วัตถุประสงค์

เพื่อเผยแพร่ผลงานวิชาการสาขาวิชาทางการศึกษา การวิจัยและพัฒนา การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม การพัฒนานวัตกรรมด้านการบริหารและพัฒนา และการจัดการความรู้ ตีพิมพ์เผยแพร่ในรูปแบบบทความวิจัย บทความวิทยานิพนธ์ บทความวิจารณ์หนังสือ และบทความทั่วไป

การตรวจสอบทางวิชาการ

บทความได้ผ่านการตรวจสอบทางวิชาการจากผู้ทรงคุณวุฒิบทความละ 2 ท่าน

กำหนดการพิมพ์เผยแพร่

พิมพ์เผยแพร่ปีละ 3 ฉบับ

ฉบับที่ 1 มกราคม-เมษายน

ฉบับที่ 2 พฤษภาคม-สิงหาคม

ฉบับที่ 3 กันยายน-ธันวาคม

เจ้าของ

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ตำบลตลาด อำเภอมือ จังหวัดมหาสารคาม 44000

โทรศัพท์ 0-4374-3143-4 ต่อ 6234 โทรสาร 0-4374-3174

เว็บไซต์: <http://edu.msu.ac.th/journal>

ที่ปรึกษา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พชรวิทย์ จันทร์ศิริสร

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

บรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธัชชัย จิตรนันท์

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

เลขานุการและற்றுญิก

นางสาวณัชชลิตา เหลี่ยมไธสง

อาจารย์ ดร.สุรเชต น้อยฤทธิ์

บทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารการบริหารและนิเทศการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เป็นความคิดเห็นของผู้นิพนธ์ กองบรรณาธิการไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป

ราคาปก 200 บาท Web site: <http://edu.msu.ac.th/journal>
พิมพ์วันที่ 30 เมษายน 2561 E-mail: Jeas.msu@gmail.com

ออกแบบปก: สมร เหล็กกล้า

สำนักพิมพ์ส่วนหนังสือ: 189 หมู่ 12 ราชวดีการ์เด้นวิลล์
ตำบลท่าขอนยาง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม 44150
โทรศัพท์: 09-2956-2419

บทบรรณาธิการ

วารสารการบริหารและนิเทศการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ปีที่ 9 ฉบับที่ 1 มกราคม - เมษายน 2561 ซึ่งประกอบด้วยบทความวิชาการจำนวน 2 เรื่อง และบทความวิจัยจำนวน 21 เรื่อง ซึ่งครอบคลุมสาขาวิชาต่างๆ ทางการศึกษา โดยทุกบทความได้รับการพิจารณาทางวิชาการอย่างเข้มข้นจากผู้ทรงคุณวุฒิบทความละ 2 ท่าน เพื่อคงคุณภาพทางวิชาการและการเผยแพร่ในฐานะข้อมูลวารสารทั้งระดับชาติและนานาชาติ กองบรรณาธิการขอขอบพระคุณผู้เขียนและผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้ให้ความอนุเคราะห์เป็นอย่างดีแก่วารสารการบริหารและนิเทศการศึกษา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัชชัย จิตรนันท์
บรรณาธิการ

สารบัญ

บทความวิชาการ	
การตั้งคำถามตามการจำแนกความมุ่งหมายทางการศึกษา <i>ประสาธน์ เนื่องเฉลิม, ฤทธิไกร ไชยงาม</i>	7
จินตกรรมความเป็นไทยในหนังสืออ่านนอกเวลาาระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น <i>รมย์ธีรา ศิริพงษ์ศรีกุล</i>	13
บทความวิจัย	
การพัฒนาแนวทางการประกันคุณภาพภายใน สำหรับสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี <i>กานต์สินี วาดวงศ์, ประเสริฐ เรือนนะการ</i>	25
การพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีพหุปัญญา โดยใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์เพื่อส่งเสริม การคิดวิเคราะห์ วิชาประวัติศาสตร์ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 <i>จินตนา ไชยวาน, เดชา จันทาคัด, สาคร อัมจักร</i>	38
การพัฒนาแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 <i>เฉลิมพล จันดา, เหมมีญษ์ ธนปัทม์มีมีณี</i>	51
การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูโดยประยุกต์ใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อการออกแบบการเรียนรู้ ที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน <i>ชวลิต พาระแพน, ลักขณา สิริวัฒน์</i>	63
การแก้ปัญหาการออกกลางคันของผู้เรียนวิทยาลัยการอาชีพ สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 <i>ชูชาติ รูปงาม, ดนิตา ดวงวิไล</i>	75
การพัฒนาแนวทางการสร้างความร่วมมือของกลุ่มงานในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 <i>ชลธิชา การถาง, มะลิวัลย์ น้อยบัวทิพย์</i>	83
การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครู สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 <i>จิตติภรณ์ ลีวงศ์ศักดิ์, สุรชา อมรพันธุ์</i>	95
การพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ สำหรับสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 <i>ทัศนดาว โยงไทยสง, ไชยยศ เรืองสุวรรณ</i>	109
แนวทางการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ <i>นุจนาจ ชูนาพรหม, มณฑิยา พัวไพบูลย์</i>	121
สภาพและปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนประชาจารุ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ <i>ณัฏฐ์ ผลเลิศ, ประพรทิพย์ คุณากรพิทักษ์, ทิมพ์พร จารุจิตร</i>	133
การพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 <i>ประมวล ไชยโคตร, ฉลาด จันทรสุมบัติ</i>	145
แนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 <i>เพ็ญพักตร์ มิ่งวงศ์ธรรม, ลักขณา สิริวัฒน์</i>	159
แนวทางการบริหารจัดการชั้นเรียนของโรงเรียนเอกชน ในจังหวัดอุดรธานี <i>รจนา สุโพธิ์, ประพรทิพย์ คุณากรพิทักษ์, ทิมพ์พร จารุจิตร</i>	169
การพัฒนาวิธีสอนอ่านจับใจความโดยใช้แผนภาพโครงเรื่องประกอบ การจัดการเรียนรู้ที่ใช้การวิจัยเป็นฐาน (RBL) <i>วันวิสา ประมวล</i>	176
แนวทางการนิเทศภายในแบบพี่เลี้ยงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 30 <i>วันวิสา สิมห์อู่, มณฑิยา พัวไพบูลย์</i>	189
การพัฒนาแนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิผล สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 <i>วิทยา แสนแป้, รัฐสาร์ เลหาสุโยธิน</i>	200
การพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในแบบสอนแนะสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 26 <i>สันติ อุดตา, มานิตย์ อาษานอก</i>	211
การพัฒนาชุดฝึกอบรมการออกแบบสื่อการเรียนรู้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ <i>สาคร อัมจักร</i>	221
การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครูการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดอุดรธานี <i>เสาวนีย์ แสงใส, อานาจ ชนวงค์</i>	229
การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูในการออกแบบการเรียนรู้วิทยาศาสตร์เพื่อการค้นพบความรู้ด้วยตนเองของผู้เรียน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 <i>อดิศร มิ่งวงศ์ธรรม, ลักขณา สิริวัฒน์</i>	239
แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3 <i>อรทัย คล้ายสอน, จตุพร เห่งชัย, ยูพาศรี ไพวรรรณ</i>	254

Contents

Academic Articles

Asking in the Taxonomy of Educational Objectives	7
<i>Prasart Nuangchalem, Rittikhai Chaingam</i>	
Thainess Imagination Appeared in Graded Reader for Students in The Lower Secondary Education	13
<i>Romtheera Sirphongworakun</i>	

Research Articles

The Development of Internal Quality Assurance Guidelines for schools under Bueng Kan Primary Educational Service Area	25
<i>Kansinee Wadwong, Prasert Ruannakarn</i>	
Development of Learning Activity Based on Multiple Intelligences Theory with Electronics Book to Enhance Analytical Thinking in History Subject for Prathomsuksa 6 Level	38
<i>Jintana Chaiworn, Decha Janthakat, Sakorn Atthajak</i>	
The Development of Guidelines for the Management with Participate for the School. Secondary Educational Service Area Office Area 25	51
<i>Chalermpol Chanda, Hemmin Thanapatmeemanee</i>	
The Development of Teacher's Development Program by Applying the Concept of Professional Learning Community for Creating Learning Design to Enhance Student's Analysis Thinking	63
<i>Chawalit Parapan, Lakkhana Sariwat</i>	
Guideline of problem-solving the Drop – Out of students Industrial and Community Education College of INSTITUTE OF VOCATIONAL EDUCATION ; NORTHEASTERN REGION 3	75
<i>Chuchard Roopngarn, Danita Duangwilai</i>	
The Development of Creating Cooperation Guidelines of Group work in The Office of Secondary Education Area Office 26	83
<i>Chonthicha Karnthang, Maliwan Noibuatip</i>	
Developing a Program on curriculum and Learning Management for Teachers in Schools under the Office of NakhonRatchasima Primary Educational Service Area Office 7	95
<i>Thitdikan Leewongsak, Suracha Aamonpan</i>	
Developing guidelines to enhance Curriculum and Learning Management of Teachers Competencies in The Secondary Educational Service Area Office 21	109
<i>Tasdao Yongthaisong, Chaiyot Ruangsuwan</i>	
Guidelines of internal educational quality assurance implementation in schools under chaiyaphum provincial administrative organization	121
<i>Nuchjanart Khunaphrom, Montien Phuapaiboon</i>	
The state and problems of implementation racharath school in northeast	133
<i>Nongnuch Palalart, Praporntip Kunakornpitak, Pimporn Jarujit</i>	
The Guideline Development of the Community Participatory for the Development Learning Resources in the schools under the Secondary Educational Service Area Office 20	145
<i>Pramual Chaiyakote, Chalard Chantarasombat</i>	
Developing the Guideline of the Effective Academic Administration Effecting to the Schools under Nakhon Phanom Primary Educational Service Office Area 2	159
<i>Penpak Mingwongtham, Lakkhana Sariwat</i>	
The guidelines of classroom management of private schools in udonthani province	169
<i>Rotchana Supo, Praporntip Kunagornpitak, Pimporn Charuchit</i>	
Development Teaching Method Emphasize Reading by Story map for Teaching Research - Based Learning (RBL)	176
<i>Wanwisa Pramual</i>	
Guidelines of Supervision by Mentoring at Schools Under the Office of the Secondary Education Service Area 30	189
<i>Wanwisa Sing oon, Montien Phuapaiboon</i>	
Developing a Guideline to Learning Process Effective for Schools under Jurisdiction of the Office of Khon Kaen Primary Educational Service Area 2	200
<i>Wittaya Saenpae, Ratasa Laohasurayothin</i>	
Develop a coaching approach to supervision Secondary Educational Service Area Office Area 26	211
<i>Sunti Udkam, Manit Asanak</i>	
Developing of training package for electronics book learning media designs	221
<i>Sakorn Atthachakara</i>	
Development program for reinforce of curriculum management and knowledge management of teachers in Non-Formal Education, Udonthani province	229
<i>Saowanee Saengsai, Amnaj Chanawonges</i>	
The guideline of developing a teacher development program in science educational learning design for students' self discovery learning for schools in nakhon phanom primary educational service area office 2	239
<i>Adisorn Mingwongtham, Lakkhana Sariwat</i>	
Guidelines for developing an academic administration in large-sized schools under the supervision of chaiyaphum primary educational service area office 3	254
<i>Orathai Klaison, Jatuporn Pengchai, Yupasri Paiwan</i>	

การตั้งคำถามตามการจำแนกความมุ่งหมายทางการศึกษา Asking in the Taxonomy of Educational Objectives

ประสาธต์ เนิ่งเฉลิม¹, ฤทธิกร ไชยงาม²

Prasart Nuangchalerm¹, Rittikhai Chaingam²

บทคัดย่อ

การตั้งคำถามเป็นเทคนิคที่ช่วยให้ผู้สอนและผู้เรียนพัฒนาตนเองในกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ ผู้สอนต้องพัฒนาวิธีการตั้งคำถามกระตุ้นกระบวนการคิดและรู้จักทำความเข้าใจในความรู้สึกของผู้เรียน การตอบคำถามจะสะท้อนว่าผู้เรียนกำลังคิดและรู้สึกอย่างไรต่อคำถาม ซึ่งผู้สอนมีอาชีพควรเรียนรู้เทคนิคการตั้งคำถามแต่ละระดับตามการจำแนกความมุ่งหมายทางการศึกษา บทความนี้จึงมุ่งนำเสนอการตั้งคำถามตามแนวคิด Bloom's Taxonomy Revised (2001) ซึ่งประกอบด้วยการเรียนรู้ตามพุทธิพิสัย 6 ชั้น

คำสำคัญ: พุทธิพิสัย คำถาม สภาพแวดล้อมชั้นเรียน

Abstract

Asking is technique, helps teachers and learners to process of inquiry. Teachers must develop their asking to stimulate students in thinking and feeling as well. Answering makes teacher understand how students had feeling towards asking. Professional teachers shall be learned how to used asking by taxonomy of educational objectives. This article employed Bloom's Taxonomy Revised (2001) which 6 levels of cognitive domain are discussed.

Keywords: cognitive, asking, learning environment

¹ ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

² ภาควิชาฟิสิกส์ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹ Department of Physics, Faculty of Science, Mahasarakham University

² Department of Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Mahasarakham University

การจัดการเรียนรู้มุ่งพัฒนาผู้เรียนนำวิชาความรู้ออกไปประกอบอาชีพหรือศึกษาต่อ ผู้เรียนจะต้องพัฒนาตนเองให้มีความรู้ในวิชาการและประยุกต์ใช้ความรู้ให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม การเปลี่ยนแปลงของกระแสโลกในศตวรรษที่ 21 มุ่งให้ผู้เรียนเป็นผู้ที่พึ่งพาตนเองมากขึ้น เรียนรู้ที่จะตั้งคำถามและหาคำตอบด้วยวิธีการสร้างสรรค์ การแสวงหาความรู้เพื่อทำความเข้าใจโลกรอบตัวจึงมักเริ่มต้นจากการตั้งคำถามที่นำไปสู่คำตอบ บทความนี้จึงมีความมุ่งหมายเพื่อนำเสนอแนวคิดและวิธีการตั้งคำถามตามการจำแนกความมุ่งหมายทางการศึกษา ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการนำคำถามไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมชั้นเรียน

การตั้งคำถามคือการกระตุ้นความอยากรู้

การเรียนการสอนมักมุ่งเน้นการถ่ายทอดเนื้อหาสาระ ทฤษฎี หลักการ และยกตัวอย่างที่เกิดจากงานวิจัยหรือผลการศึกษาค้นคว้าตามหลักวิชาการ รูปแบบการเรียนการสอนส่วนใหญ่จึงสนใจให้ผู้เรียนได้รับฟังและซึมซับความรู้จากผู้สอน เป็นการคัดลอกหรือโคลนนิ่งความรู้จากผู้สอนสู่ผู้เรียน และรวมไปถึงการประเมินการเรียนรู้อันเน้นการทำข้อสอบแบบท่องจำ ซึ่งเป็นการสอนที่ทำให้ผู้เรียนต้องนั่งนิ่งๆ เพื่อเก็บประเด็นในการนำไปสู่การทำคะแนนข้อสอบให้ได้มาก แต่เมื่อกระบวนการเรียนการสอนสิ้นสุดลง ผู้เรียนอาจตั้งคำถามว่าความรู้ที่ได้ตามหลักวิชาการจะนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างไร

การตั้งคำถามอาจเริ่มที่ผู้เรียน แต่โดยเนื้อแท้แล้ว การตั้งคำถามควรเป็นผู้สอนที่ไปกระตุ้นกระบวนการคิดและค้นคว้าหาคำตอบ ทั้งนี้อาจลงมือทำหรือศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง จึงจะทำให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีชีวิตชีวา ผู้สอนควรสนใจกระบวนการหาคำตอบไม่ใช่เน้นที่ผลลัพธ์ของคำตอบ หรือการสรุปความรู้ ผู้สอนส่วนใหญ่มักเสียเวลาไปกับการตั้งคำถามที่ผู้เรียนตอบไม่ได้

ถามในสิ่งที่ผู้เรียนไม่รู้ แท้ที่จริงแล้วศิลปะในการตั้งคำถามคือการถามให้ผู้เรียนตอบได้ต่างหาก การตั้งคำถามจึงเป็นกุญแจสำคัญในการไขความรู้ลึก ความคิดเห็น และความเข้าใจในการแสวงหาความรู้ (สมชาติ กิจยรรยง และ ภักจิรา ยศวิไล, 2557) ผู้สอนจึงต้องมีเทคนิคในการเลือกและถามคำถามให้เหมาะสม การเรียนการสอนจะมีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงไรย่อมขึ้นกับคุณภาพของคำถามเช่นกัน

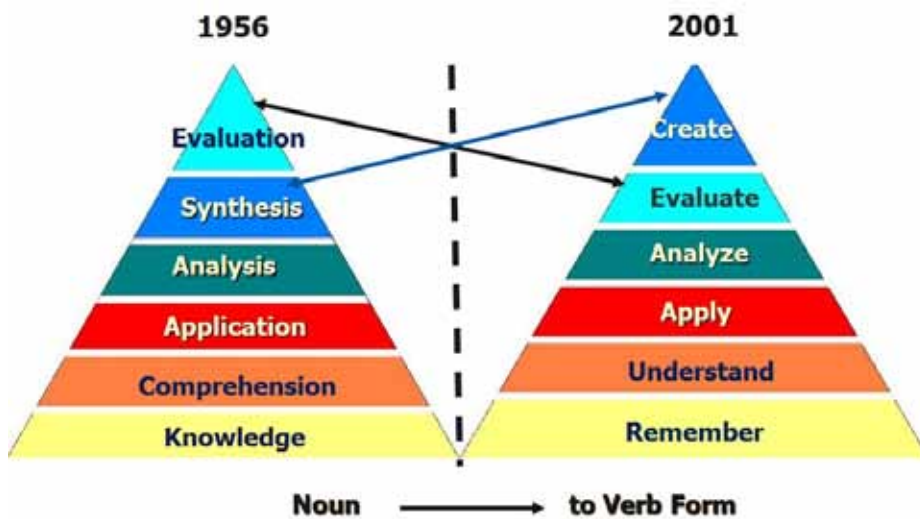
การตั้งคำถามจึงเป็นเทคนิคสำคัญในการเสาะแสวงหาความรู้และศึกษาความรู้ลึกนักคิดของผู้ตอบคำถาม ก่อให้เกิดกระบวนการปรับสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ที่นำไปสู่การปรับปรุงการจัดกระบวนการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี การตั้งคำถามเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความอยากรู้ สร้างความรู้ ความเข้าใจ และพัฒนาความคิดใหม่ๆ ผู้สอนมีอาชีพจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องรู้และพัฒนาทักษะการตั้งคำถามให้เกิดความท้าทายแก่ผู้เรียน (ประสาธน์ เถืองเฉลิม, 2559: 72-73) เมื่อการตั้งคำถามนั้นนำมาใช้บ่อยๆ และสร้างความคุ้นเคยแก่ผู้เรียนแล้ว การตั้งคำถามของผู้สอนจะกลายเป็นวัฒนธรรมในชั้นเรียน ผู้เรียนก็จะเริ่มปรับตัวกลายเป็นนักคิด นักค้นคว้าหาคำตอบ และผู้เรียนก็จะเรียนรู้ที่จะตั้งคำถามเพื่อหาคำตอบที่ลึกซึ้งและท้าทายมากขึ้น

ระดับของการตั้งคำถาม

Benjamin S. Bloom (1956) เป็นนักการศึกษาที่ให้ความสำคัญกับการตั้งคำถามกับการแบ่งระดับของคำถามในการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งได้นำเสนอการจำแนกความมุ่งหมายทางการศึกษาออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ พุทธิพิสัย (Cognitive domain) มุ่งเน้นสติปัญญา ได้แก่ ความรู้-ความจำ ความเข้าใจ การนำไปใช้ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินค่า ทักษะพิสัย (Psychomotor domain) มุ่งเน้นทักษะและความคล่องแคล่ว ได้แก่ ทักษะการ

เคลื่อนไหวของร่างกาย ทักษะการเคลื่อนไหว อวัยวะสองส่วนหรือมากกว่าพร้อมๆ กัน ทักษะการสื่อสารโดยใช้ท่าทาง และทักษะการแสดงพฤติกรรมทางการพูด และจิตพิสัย (Affective domain) มุ่งเน้นความรู้สึกรู้สึกนึกคิด ได้แก่ การรับรู้ การตอบสนอง การสร้างค่านิยม การจัดระบบ และการสร้างคุณลักษณะจากค่านิยม

บทความนี้มุ่งนำเสนอเฉพาะการตั้งคำถามที่เป็นความสามารถทางสติปัญญาของผู้เรียนตามแนวคิดของ Bloom (1956) และต่อมามีการปรับปรุงใหม่ Bloom's Taxonomy Revised (2001) โดยยึดแนวคิดเดิมแต่ปรับให้ขึ้นและคำให้มีความสามารถในทางพฤติกรรมมากขึ้น ซึ่ง Anderson and Krathwohl (2001) ได้ทำการพัฒนา เพื่อให้การตั้งคำถามนั้นมีประสิทธิภาพมากขึ้น ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 Bloom's Taxonomy Revised

Bloom (1956) แบ่งระดับความสามารถทางสติปัญญาของผู้เรียนออกเป็น 6 ระดับ โดยเรียงลำดับจากระดับต่ำไปสูง ได้แก่ ความรู้-ความจำ (Knowledge) ความเข้าใจ (Comprehension) การนำไปใช้ (Application) การวิเคราะห์ (Analysis) การสังเคราะห์ (Synthesis) และการประเมินค่า (Evaluation) ต่อมา Anderson and Krathwohl (2001) ได้ทำการปรับปรุงในลักษณะของความรู้เพื่อช่วยให้เกิดการตั้งวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่ชัดเจนขึ้น ปรับคำนามให้เป็นคำกริยา และสลับบางระดับของความสามารถทางสติปัญญา ดังนี้

การจำ (Remembering) การเข้าใจ (Understanding) การประยุกต์ใช้ (Applying) การวิเคราะห์ (Analyzing) การประเมินผล (Evaluating) และการสร้างสรรค์ (Creating) การตั้งคำถามในระดับต่างๆ ตามการจำแนกความมุ่งหมายทางการศึกษาช่วยให้ผู้สอนทราบพื้นฐาน ความสามารถของผู้เรียน กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ อยากรู้ อยากเห็น และเต็มใจเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนการสอน และยังช่วยพัฒนากระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้สอนและผู้เรียน

เทคนิคการตั้งคำถาม

เพื่อให้ง่ายต่อการตั้งคำถามตามความมุ่งหมายของการจำแนกการศึกษา ผู้เขียนขอยกตัวอย่างประเด็นคำถามดังนี้

การจำ (Remembering) เป็นการระลึกข้อมูลและความคิดเห็นได้ ผู้สอนควรนำเสนอข้อมูลสารสนเทศต่างๆ แก่ผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถระลึกคำตอบได้จากประสบการณ์เดิมหรือข้อมูลสารสนเทศที่ได้รับจากกระบวนการเรียนการสอน ทั้งนี้อาจให้ตอบคำถามด้วยการเขียนหรือการพูดได้ตอบ เช่น

นักเรียนจำได้อะไรได้บ้างเกี่ยวกับ.....
.....?

นักเรียนอธิบายได้ไหมเกี่ยวกับ.....
.....?

นักเรียนจำแนก.....ได้อย่างไร?

นักเรียนจำเรื่อง.....
ได้ไหมว่าเกิดอะไรขึ้น?

จงเรียงลำดับการ.....
.....

ใครทำการศึกษารื่อง.....?
ที่ไหน? เมื่อไหร่? ทำอย่างไร? ผลเป็นอย่างไร?

การเข้าใจ (Understanding) เป็นแนวคิดหลักที่ผู้เรียนได้รับมาจากการฟัง การอ่าน การเกิดมุมมองใหม่ๆ มีการวิเคราะห์และสรุปแนวคิดนั้นๆ เป็นของตนเอง ผู้สอนควรถามคำถามที่ผู้เรียนสามารถตอบได้โดยเริ่มจากข้อความง่าย เพื่อให้ผู้เรียนจำแนกแนวคิดหลัก เช่น

จงเปรียบเทียบความเหมือนและความแตกต่างระหว่าง.....กับ.....

จงอธิบายความหมายคำว่า.....
.....

นักเรียนสังเกตเห็นอะไรจากการทดลองเรื่อง.....

จะเกิดอะไรขึ้นถ้า.....

.....

การประยุกต์ใช้ (Applying) เป็นการประยุกต์แนวคิดที่เป็นนามธรรมไปสู่ความรู้ปธรรมมากขึ้น เพื่อนำมาใช้แก้ปัญหาหรือเชื่อมโยงกับประสบการณ์เดิม ผู้สอนควรให้โอกาสผู้เรียนได้ใช้แนวคิด ทฤษฎี หรือการคิดแก้ปัญหาด้วยตนเองในสถานการณ์ใหม่ๆ โดยทำงานเดี่ยวและกลุ่ม การตั้งคำถามระดับนี้มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้รู้จักการอธิบายปัญหาและวิธีการแก้ปัญหา เช่น

เราจะพัฒนา.....ไปเป็น.....ได้อย่างไร?

เราจะเปลี่ยน.....เป็น.....ได้อย่างไร?

นักเรียนมีวิธีการแก้ไขปัญหานี้ด้วยวิธีอื่นหรือไม่? อย่างไร? ลองช่วยกันอธิบายเพิ่มเติม

อธิบายและยกตัวอย่างเกี่ยวกับ.....
.....

นักเรียนแก้ปัญหานี้ได้อย่างไร? อธิบายและยกตัวอย่างประกอบ.....

การวิเคราะห์ (Analyzing) เป็นการจำแนกแยกแยะมโนทัศน์หรือแนวคิดของผู้เรียน และสามารถแสดงความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ ได้ ผู้สอนควรใช้เวลาแก่ผู้เรียนในการบ่มเพาะความคิด การพูดคุยแลกเปลี่ยนร่วมกันเพื่อให้เกิดการวิเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศ ผู้เรียนควรอธิบายได้ว่าทำไมวิธีการแก้ปัญหานั้นจึงสำเร็จ โดยการอธิบายอย่างมีหลักการ มีแนวคิดหรือทฤษฎีรองรับ เช่น

นักเรียนสามารถแยกสาร.....ออกจากสาร.....ได้อย่างไร?

ทำไม.....
.....จึงสูญพันธ์?

ทำไมนักเรียนจึงคิดว่า.....
.....เป็นเช่นนั้น?

นักเรียนสามารถจำแนก.....
ได้อย่างไร? .....อะไรบ้าง?

การประเมินผล (Evaluating) เป็นการตัดสินคุณค่าจากความคิดเห็น โดยใช้เกณฑ์และมาตรฐานมาสนับสนุน ผู้สอนควรให้ผู้เรียนมีโอกาสร่วมกันพิจารณาความคิดเห็นโดยมีเกณฑ์ที่ยอมรับได้ ทั้งนี้ผู้เรียนต้องอภิปราย วิเคราะห์นำเสนอ และสรุปร่วมกันบนพื้นฐานของเกณฑ์และมาตรฐานที่กำหนดขึ้น เช่น

นักเรียนใช้เกณฑ์อะไรในการประเมิน.....?

นักเรียนใช้ข้อมูลอะไรบ้างในการประเมิน.....?

จงเรียงลำดับความสำคัญของ.....
จาก.....ไปหา.....?

เราจะรู้ได้อย่างไรว่า.....
.....?

การสร้างสรรค์ (Creating) เป็นการนำความรู้ต่างๆ ทั้งหลายทั้งปวงมาสร้างเป็นสิ่งใหม่โดยอาศัยหลักการเชื่อมโยงต่างๆ ผู้สอนควรให้โอกาสผู้เรียนพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และการแก้ปัญหาาร่วมกัน ทั้งนี้สนใจกระบวนการหาคำตอบที่แปลกใหม่และสามารถอธิบายได้อย่างมีหลักการ รวมทั้งให้ผู้เรียนได้นำเสนอแนวคิดของตนเองตามสถานการณ์ที่เหมาะสม เช่น

นักเรียนสร้าง.....อย่างไร?
.....ได้อย่างไร? จงอธิบาย

จะเกิดอะไรขึ้น ถ้า.....
.....

ลองทำนายสิว่า ถ้า.....
.....?

การตั้งคำถามจะกระตุ้นให้ผู้เรียนได้ใช้ความคิดและค้นหาแนวคิดใหม่ๆ สามารถเชื่อมโยงประสบการณ์เดิมของผู้เรียนกับประสบการณ์ใหม่ที่จะจัดให้กับผู้เรียน ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน เกิดความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนให้มีความเข้าใจอันดีต่อกัน การตั้งคำถามที่ดีจะช่วยให้การใช้คำถามของผู้สอนบรรลุวัตถุประสงค์การเรียนการสอน สามารถกระตุ้นกระบวนการคิดของผู้เรียนได้ เหมาะสมกับระดับชั้นของผู้เรียนไม่ยากหรือง่ายเกินไป รู้จักปรับเปลี่ยนและใช้ภาษาตามระดับความยากง่ายพอเหมาะกับชั้นเรียนและวุฒิภาวะของผู้เรียน

การตั้งคำถามในชั้นเรียน

● การตั้งคำถามอาจเป็นทั้งผลเสียหากนำไปใช้ไม่ถูกวิธี ผู้เรียนอาจรู้สึกเครียดและอึดอัดกับการตอบคำถาม ดังนั้น ผู้สอนควรรู้จักวิธีการตั้งคำถามให้มีประสิทธิภาพ ดังนี้

● เตรียมสถานการณ์และประเด็นคำถามที่พอจะเป็นไปได้ตามระดับความยากง่ายของเนื้อหาและวัยผู้เรียน

● การถามคำถามไม่ควรเยิ่นเย้อ ข้อคำถามกระชับ ตรงประเด็น และได้ใจความ

● ควรถามทั้งชั้น หากไม่มีใครตอบจึงเรียกคนใดคนหนึ่งตอบโดยสังเกตจากบุคลิกท่าทาง ไม่ควรเรียกชื่อนักเรียนก่อนจึงถาม

● กระจายคำถามและทั่วถึงผู้ตอบคำถามทั้งชั้น เพื่อให้มีส่วนร่วมกับกิจกรรมการเรียนการสอน

● อาจถามคำถามปูพื้นประสบการณ์เดิมก่อน โดยแบ่งคำถามเป็นตอนๆ เพื่อให้ผู้เรียนเชื่อมโยงประสบการณ์เดิมกับประสบการณ์ใหม่

● ควรเสริมแรงแก่ผู้เรียนที่ตอบคำถามด้วยท่าทาง วาจา คำชม แต่ไม่ควรตำหนิ หรือถามซ้ำด้วยข้อคำถามที่ยากขึ้น

- ควรมีการหยุดรอคอยคำตอบ และถามคำถามต่อเนื่องเป็นระยะ
- ผู้สอนควรใช้น้ำเสียงและกริยาที่ชวนให้ตอบคำถาม

การตั้งคำถามจึงไม่ใช่เรื่องยากที่จะนำไปสู่การปฏิบัติ แม้ว่าการจำแนกความมุ่งหมายทางการศึกษาที่มีการปรับปรุงใหม่โดย Anderson and Krathwohl (2001) ซึ่งปรับเปลี่ยนเล็กน้อยเพื่อ

ให้ทันยุคสมัยที่มีการเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติความรู้และธรรมชาติการเรียนรู้ของผู้เรียน การตั้งคำถามจึงเป็นกระบวนการที่ส่งเสริมคุณลักษณะของผู้เรียนให้รู้จักคิด เข้าใจ และเรียนรู้ที่จะทำงานร่วมกันคนอื่นตามวิถีของสังคม ขณะเดียวกันผู้สอนก็ต้องยังพัฒนาตนเองในด้านความรู้ต่างๆ และพัฒนาตนเองที่จะตั้งคำถามให้ลึกซึ้งขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่หลักสูตรกำหนดไว้ (ฐปทอง กว้างสวาสดี, 2554)

เอกสารอ้างอิง

- ประสาธ เนืองเฉลิม. (2559). การปฏิรูปตนเองสู่ความเป็นครูมืออาชีพ. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี*. 7(1): 66-74.
- ฐปทอง กว้างสวาสดี. (2554). *การสอนการคิด*. กรุงเทพฯ: ข้าวฟ่าง.
- สมชาติ กิจยรรยง และ ภคจิรา ยศวิไล. (2557). *หัวใจนักปราชญ์ ฟัง คิด ถาม เขียน เป็นเขียนได้ไม่ยาก*. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- Anderson, L.W. & Krathwohl, D.R. (eds.) (2001). *A Taxonomy for Learning, Teaching, and Assessing: A Revision of Bloom's Taxonomy of Educational Objectives*. New York: Addison Wesley Longman.
- Bloom, B.S. (1956). *Taxonomy of Educational Objectives, the Classification of Educational Goals—Handbook I: Cognitive Domain*. New York: David MacKay Company.

จินตกรรมความเป็นไทยในหนังสืออ่านนอกเวลาระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

Thainess Imagination Appeared in Graded Reader for Students in The Lower Secondary Education

รมย์ธีรา สิริพงษ์วรกุล¹

Romtheera Siriphongworakun¹

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาจินตกรรมความเป็นไทยในหนังสืออ่านนอกเวลาระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ประเด็นเรื่องความเป็นไทยถือเป็นหนึ่งในคุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อพัฒนาสติปัญญาและคุณธรรมของนักเรียน ผลการศึกษาพบว่า หนังสืออ่านนอกเวลาเป็นวาทกรรมชุดหนึ่งซึ่งมีอิทธิพลต่อการกล่อมเกลาผู้เรียน และปลูกฝังอุดมการณ์ทางสังคมได้เป็นอย่างดี จินตกรรมของความเป็นไทยถูกนำเสนอในหลายมิติ ได้แก่ ความเป็นไทยกับจินตกรรมทางชนบทรวมประเพณี, จินตกรรมทางภูมิปัญญา, จินตกรรมทางศาสนา และจินตกรรมเกี่ยวกับสถาบันกษัตริย์ หนังสืออ่านนอกเวลาจึงเป็นกลไกเชิงอำนาจที่ถูกนำเสนอผ่านภาษาเพื่อสร้างระเบียบวินัยในการเป็นพลเมืองที่ดี ตลอดจนการสร้างสำนึกแห่งความเป็นไทยอันสอดคล้องกับอุดมการณ์แบบชาตินิยม

คำสำคัญ: จินตกรรม, ความเป็นไทย, ชาตินิยม, หนังสืออ่านนอกเวลา

Abstract

This article aims to study the concept of Thainess in the graded reader in lower secondary school. The issue of Thainess is one of the desirable characteristics to develop students' intellectual and moral virtues. The result was found that; Graded reader is the set of disciplines that influence the learner's motivation and cultivate a social ideology very well. The Thainess imagination is presented in many dimensions, namely, Thainess with its traditions, intellectual imagery, religious imagery and imagery about the monarchy. Graded reader is a powerful mechanism that is offered through language to create good citizenship discipline as well as creating a sense of Thainess according to Nationalist ideology.

Keywords: Imagination, Thainess, Nationalism, Graded Reader

¹ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม (ฝ่ายมัธยม)

¹ Thai Language, Mahasarakham University Demonstration School (Secondary)

บทนำ

ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของสังคมในยุคปัจจุบัน ส่งผลให้ความเจริญก้าวหน้ามีความล้ำยุคนำสมัย จนกลายมาเป็นกระแสผ่านระบบทุนนิยมที่เด็ก ๆ และผู้คนมากมายต่างพากันตามกระแส จนทำให้ประเพณี ค่านิยมและวัฒนธรรมไทย ตลอดจนจนวนิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่เป็นอัตลักษณ์ไทยเริ่มเลือนหายไป เด็กซึ่งอยู่ในวัยที่ต้องศึกษาเรียนรู้กลายเป็นเด็กรุ่นใหม่ที่ทำให้ความสำคัญกับวัตถุนิยมมากขึ้น นั่นคือส่วนหนึ่งที่มีผลต่อการพัฒนาประเทศของเรา

ทางด้านการศึกษาของไทยได้มีการคิดและพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอนและพัฒนาหลักสูตรให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงในยุคสังคมปัจจุบัน เพื่อให้เด็กได้ทันต่อโลก คือได้ทั้งสาระทางปัญญาจากการเรียนรู้ และได้พัฒนาสติปัญญาให้มีคุณธรรมจริยธรรมควบคู่กันไป ดังเช่น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) ได้เน้นการพัฒนาเยาวชนของชาติเข้าสู่โลกยุคศตวรรษที่ 21 โดยมุ่งส่งเสริมผู้เรียนให้มีคุณธรรม รักความเป็นไทย ให้มีทักษะการคิดวิเคราะห์ สร้างสรรค์ มีทักษะด้านเทคโนโลยี สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นและสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมโลกได้อย่างสันติ ระบบการจัดการเรียนการสอนจึงได้มุ่งเน้นและปลูกฝังให้ผู้เรียนรู้จักศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง จากนอกห้องเรียนและเน้นคุณธรรมจิตสำนึกของความเป็นไทยให้มากยิ่งขึ้น

เป้าหมายของหลักสูตรในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนและกระบวนการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติในระดับเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาโดยมีการกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดที่ชัดเจน เพื่อใช้เป็นทิศทางในการจัดทำหลักสูตรการเรียนการสอนในแต่ละระดับ ซึ่งในกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน การอ่านนับว่าเป็นทักษะที่เด็กทุกคนจำเป็นต้องใช้พัฒนาทางด้านความคิด อารมณ์ ความรู้สึก และความรู้ ดังที่ (อัจฉรา ชิวพันธ์, 2546) ได้กล่าวว่า การอ่านเป็นเครื่องมือสำคัญของบุคคลในการแสวงหาความ

รู้ การอ่านเป็นทักษะที่ช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตให้บุคคลในทุกอาชีพทุกสาขาวิชา และช่วยพัฒนาให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่าน

หนังสือจึงเป็นสื่อหรือเครื่องมืออย่างหนึ่งที่ใช้ในการสร้างเสริมประสบการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตให้เด็กได้ออกไปสู่โลกกว้างทางปัญญา โดยเฉพาะหนังสืออ่านนอกเวลาซึ่งเป็นอีกส่วนหนึ่งที่กระทรวงศึกษาธิการได้เล็งเห็นความสำคัญในการพัฒนาทักษะการอ่านนอกเวลาเรียน โดยหนังสือมีบทบาทในการช่วยปลูกฝังนิสัยรักการอ่าน เสริมสร้างปัญญาคุณธรรมและจริยธรรม ทำให้เด็กได้เห็นคุณค่าและความงามทางด้านภาษา ดังที่ (ถวัลย์ มาศจรัส, 2546) ได้กล่าวว่า หนังสืออ่านนอกเวลา คือหนังสือที่มุ่งเน้นให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่าน ซึ่งเป็นการเพิ่มทักษะการอ่านไปในตัว โดยมีเนื้อหาไม่ขัดต่อประเพณีวัฒนธรรมและศีลธรรมอันดีงามของสังคม เป็นหนังสือที่ให้ประโยชน์ในแง่ความรู้ ความคิดปรัชญาและบันเทิง ซึ่งอาจเป็นหนังสือสารคดี เรื่องสั้น นวนิยาย หรือวรรณกรรมเยาวชน เป็นต้น

นอกจากนี้หนังสืออ่านนอกเวลายังได้แฝงคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน 8 ประการ เพื่อให้ผู้เรียนได้มีคุณลักษณะที่เป็นไปในแนวทางที่รัฐต้องการ อันแสดงให้เห็นว่าหนังสือคือตัวบททางวัฒนธรรมชุดหนึ่งที่มีความสัมพันธ์กับอำนาจในการประกอบสร้างความหมาย รวมทั้งมีบทบาทในการกล่อมเกลาคูณการทางสังคมได้อย่างน่าสนใจ โดยเฉพาะคุณลักษณะในข้อที่ 7 คือ รักความเป็นไทย อันหมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงความภาคภูมิใจ เห็นคุณค่า ร่วมอนุรักษ์สืบทอดภูมิปัญญาไทย ขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปะและวัฒนธรรม สะท้อนให้เห็นถึงการสร้างจินตกรรมความเป็นไทยชุดหนึ่งขึ้นมา ซึ่งมีโน้ตศัพท์เรื่องชุมชนจินตกรรม (Imagined Communities) คือ จิตสำนึกของความเป็นชาติของคนในวัฒนธรรมเดียวกัน ซึ่งมองว่าสมาชิกของชาติที่แม้ว่าจะเล็กที่สุดก็ตาม แม้จะไม่เคยรู้จักเพื่อนสมาชิกร่วมชาติทั้งหมดของตนไม่เคยพบเห็นพวกเขาเหล่านั้นทั้งหมด แต่ในจิตใจของแต่ละคนก็มีภาพพจน์ของความเป็นชุมชนร่วม

(เบน แอนเดอร์สัน, 2552) จินตกรรมความเป็นไทยจึงมีความสัมพันธ์กับมิติความเป็นชาตินิยม

จากลักษณะดังกล่าวจึงทำให้ผู้เขียนสนใจที่จะศึกษาจินตกรรมความเป็นไทยในหนังสืออ่านนอกเวลาระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งถือเป็นระดับชั้นแห่งการเรียนรู้เพื่อเพิ่มเติมประสบการณ์ด้านการศึกษา โดยเน้นหนังสือที่มีเนื้อหาว่าด้วยความเป็นไทยจำนวน 6 เรื่อง ได้แก่ ความสุขของกะทิ ขวัญสงฆ์ ขวดคนอยู่ไหนใด เด็กชายมะลิวัลย์ ช ช้าง กับ ค คน และขนมแม่เอ๊ย อันจะนำไปสู่การเข้าใจประเด็นการเมืองของวรรณกรรมว่าด้วยความเป็นไทยที่สอดคล้องกับอุดมการณ์แบบชาตินิยมต่อไป

ความเป็นไทยกับจินตกรรมทางขนบธรรมเนียมประเพณี

ประเพณีโดยความหมายกว้างๆ ถือเป็นกิจกรรมที่มีการปฏิบัติสืบเนื่องกันมา เป็นเอกลักษณ์และมีความสำคัญต่อสังคม เช่น การแต่งกาย ภาษา วัฒนธรรม ศาสนา ศิลปกรรม กฎหมาย คุณธรรม ความเชื่อ ฯลฯ อันเป็นบ่อเกิดของวัฒนธรรมของสังคมเชื้อชาติต่างๆ กลายเป็นประเพณีประจำชาติและถ่ายทอดกันมาโดยลำดับ ทั้งนี้ (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554, 2556) ได้ให้ความหมายของประเพณีไว้ว่า สิ่งที่ยึดถือปฏิบัติปฏิบัติกันมาจนเป็นขนบธรรมเนียม ซึ่งสามารถแยกคำต่างๆ ออกได้เป็น “ชนบ” มีความหมายว่าระเบียบแบบอย่าง “ธรรมเนียม” มีความหมายว่าที่นิยมใช้กันมา ความหมายโดยรวมจึงหมายถึงความประพฤติที่คนส่วนใหญ่ยึดถือเป็นแบบแผนและได้ทำการปฏิบัติสืบต่อกันมาจนเป็นต้นแบบที่จะทำให้คนรุ่นต่อๆ ไปได้ประพฤติปฏิบัติตามกันต่อไป ในหนังสืออ่านนอกเวลา ประเพณีถือว่ามีส่วนสำคัญในการถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือเพื่อช่วยในการจัดแบ่งลำดับชั้น หรือวิถีปฏิบัติทางสังคมเพื่อสร้างความเป็นไทย โดยนำเสนอออกเป็นสองประเด็นหลัก ดังนี้

ประเด็นแรกคือ ประเพณีในแบบวัฒนธรรม

หลวง ซึ่งประเพณีในรูปแบบดังกล่าวส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมของสถาบันพระมหากษัตริย์และชนชั้นสูง รวมไปถึงผู้ปกครองบ้านเมือง ซึ่งมีราชสำนักหรือวังเป็นจุดศูนย์กลางสร้างสรรค์เผยแพร่ ในวรรณกรรมเรื่อง ช ช้าง กับ ค คน เป็นวรรณกรรมในแนวสารคดีที่พูดถึงเรื่องของช้างในมิติต่างๆ เช่น ประวัติต้นตระกูลช้าง วิธีการจับช้าง การลงโทษโดยช้าง นอกจากนี้ยังได้นำเสนอให้เห็นถึงประเพณีการคล้องช้างเพื่อใช้ในยามศึกสงครามและกลายเป็นมหรสพในอีกรูปแบบหนึ่ง ดังตัวอย่าง

“การไปวังช้าง ถือเป็นวิชาสำคัญอย่างหนึ่งของกษัตริย์สมัยโบราณด้วย ในศิลาจารึกวัดศรีชุมสมัยสุโขทัยกล่าวสรรเสริญ พ่อขุนศรีนาวนำถมว่า รัคุณอันพิเศษคือรู้วังช้างแก่ล้าหาญ ส่วนในสมัยอยุธยา ความนิยมในการจับช้างนี้ถึงขนาดทำให้ต้องมีกฎหมายเทียรบาล ส่วนที่ว่าด้วยเวลาพระเจ้าแผ่นดินออกไปจับช้างโดยเฉพาะมีหลักฐานว่าพระบาทสมเด็จพระนารายณ์มหาราชทรงโปรดปรานการโพนช้างและการฝึกหัดช้างเป็นอย่างยิ่ง ตำราที่ช้างของหลวงฉบับที่ตกทอดมาถึงสมัยเรา นี้ ก็ว่าเป็นการรวบรวมขึ้นตั้งแต่ครั้งนั้น” (ศรีธัญ ทองปาน, 2554)

ตัวอย่างที่กล่าวมาข้างต้น นอกจากแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของช้างในฐานะสัตว์ที่ให้คุณแก่มนุษย์และเป็นสัญลักษณ์ของสยามเมื่อครั้งอดีตแล้ว ยังถูกใช้เป็นที่สื่อถึงความยิ่งใหญ่ของกษัตริย์ผ่านพิธีกรรมด้วย ดังในสมัยอยุธยาที่การคล้องช้างถูกสงวนไว้สำหรับกษัตริย์จึงต้องมีการออกกฎหมายเพื่อควบคุมและจัดระเบียบ การจับช้างจึงกลายเป็นประเพณีและมหรสพสำหรับชนชั้นสูง นอกจากนี้แนวทางในการจับช้างยังได้ถูกสร้างเป็นตำราในทางวิชาการของหลวงที่ได้รับการสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน

เรื่องอาหารการกิน ถือเป็นประเด็นสำคัญอีกประการหนึ่งที่ถูกนำไปเชื่อมโยงกับประเพณีพิธีกรรมเพื่อสร้างจินตกรรมความเป็นไทย ในวรรณกรรมเรื่อง “ขนมแม่เอ๊ย” มีลักษณะที่โดดเด่นคือ ไม่เพียงการกล่าวถึงการประกอบอาหารประเภทต่างๆ

เท่านั้น แต่ได้สอดแทรกเกร็ดความรู้เกี่ยวกับที่มา และประเพณีพิธีกรรมเกี่ยวกับอาหาร โดยเฉพาะ อย่างประเพณีภายใต้วัฒนธรรมหลวง ดังตัวอย่าง

“ครั้นต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 2 และรัชกาลที่ 3 การกวนข้าวทิพย์ละเว้นไป คงมีแต่ยาคุเสสมา ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 1 กวนข้าวทิพย์ เพิ่งเกิดขึ้นใหม่ในรัชกาลที่ 4 การที่เปลี่ยนแปลงในวิธีทำก็ คงจะมีหลายอย่าง ที่จับได้ชัดเช่นขนมปังต่งนี้ แต่ก่อนคงไม่มี แต่ในครั้งนั้นใช้หม่อมเจ้า ลูกเจ้า นายต่างกรมยังไม่ได้ตั้งกรม ไม่เฉพาะแต่ที่ยังพระเยาว์ กวนเรื่อยไปจนเป็นสาวใหญ่ ๆ เช่น หม่อมเจ้าทับสรวง ในพระองค์เจ้าเกตุร เป็นต้น ก็มี ทรงพระปรารภจะให้พระเจ้าลูกยาเธอ กวนอยู่ไม่ขาด แต่ยังทรงพระเจริญไม่พอก็เสด็จสวรรคตเสีย” (ส พลายน้อย, 2554)

ตัวอย่างข้างต้น นำเสนอประเพณีการกวนข้าวทิพย์ซึ่งมาตั้งแต่สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น และได้รับการสืบทอดและปรับเปลี่ยนเรื่อยมาตามความเหมาะสมของสถานการณ์ทางสังคม โดยผู้ทำหน้าที่ในการกวนมักเป็นบุคคลที่มีบรรดาศักดิ์ ซึ่งแสดงให้นัยของการประกอบอาหารที่มีเรื่องของพิธีกรรมเข้ามากำกับ ทำให้ข้าวทิพย์กลายเป็นอาหารศักดิ์สิทธิ์ และถูกใช้ในบริบทเฉพาะทางวัฒนธรรมเท่านั้น

ประเพณีในรูปแบบต่อมาคือ ประเพณีในแบบวัฒนธรรมราษฎร์ ซึ่งเป็นลักษณะของวัฒนธรรมชนบทนิยมประเพณีของไพร่ฟ้าประชาชน หรือชนชั้นที่ถูกปกครอง ประกอบไปด้วยชาวบ้าน ชาวไร่ ชาวนา สามัญชนทั่วประเทศ ซึ่งมีลักษณะหลากหลายแตกต่างกันไปตามท้องถิ่นที่มีสภาพแวดล้อมแตกต่างกัน มีหมู่บ้านหรือวัดเป็นศูนย์กลางของการสร้างสรรค์เผยแพร่ ดังตัวอย่างในวรรณกรรมเรื่อง “เด็กชายมะลิวัลย์” ดังนี้

“หากไปเที่ยวงานภูเขาทอง แม้ก็จะรีบจูงมือผมโยกเขยกผ่านหน้าร้านขายของเล่นประเภทมีตาดาบเหลาด้วยไม้โมก ไบลานสานเป็นรูปปลาตะเพียน หมวกกระดาษ หรือรถจีบต่อด้วยไม้หน้าผาตาสีแดงแจ๊ด กับหัวล้าน หัวจุก หัว

แกละ ที่แม่เรียกว่า หัวล้าน หัวเหลือง หัวละเฟื่องสองไพ พร้อมก็บับซ้ออ้อยขั้วหรือข้าวโพดบั้งให้ผมแตะพอเพลิน ๆ เพื่อจะได้ลิ้มของเล่นพวกนั้น” (ประภัสสร เสวิกุล, 2556)

ตัวอย่างข้างต้นนำเสนอประเพณีงานวัดภูเขาทอง ที่ถือเป็นเอกลักษณ์งานประเพณีที่สำคัญของไทยโดยจะจัดงานในช่วงวันลอยกระทง ในบริเวณวัดสระเกศราชวรมหาวิหารทุกปี นอกจากนี้วรรณกรรมเรื่องดังกล่าวยังย้ำเสนอภาพแทนของวัฒนธรรมการละเล่นที่ในอดีตเคยเป็นที่นิยมของเด็กคือ ประเพณีการเล่นว่าว ที่มีบทบาทในทางสังคมหลายประการ ดังตัวอย่าง

“วิชาทำป่านคมของอันนอกจะเป็นเรื่องที่ มีกรรมวิธีพิเศษและใช้ความอดทนพิถีพิถันอยู่น้อย น้อย เริ่มตั้งแต่การหาแก้วเนื้อละเอียดอย่างขูดน้ำอบฝรั่งมาทุบเป็นชิ้นเล็ก ๆ หลังจากนั้นก็เอาเศษแก้วใส่ถุงกาแพเก่า ๆ ไปวางบนรางรถราง ให้รถรางแล่นทับซ้ำแล้วซ้ำเล่าจนแก้วป่นเป็นผลวับแวม ป่านที่ใช้ทำก็เป็นชนิดที่มีความทนทานเป็นพิเศษ อันจะเอาป่านแช่น้ำข้าวขุ่น ๆ หลังจากนั้น ก็ชิงฝั่งแดดให้แห้งชั้นหนึ่งก่อน แต่อุปกรณ์ที่สำคัญที่สุดของการทำป่านคมอีกอย่างหนึ่งก็คือ ไซตุ๊กแก (ประภัสสร เสวิกุล, 2556)

ตัวอย่างข้างต้นเล่าเรื่องราวของวิถีชีวิตของวัยเด็กในอดีตที่ยังผูกพันกับการละเล่นแบบพื้นบ้าน ซึ่งแตกต่างจากปัจจุบันที่เทคโนโลยีได้เข้ามา มีบทบาทในชีวิตประจำวันของผู้คนในหลายเรื่องไม่เว้นแม้กระทั่งการละเล่นที่มีการปรับเปลี่ยนและมีความเป็นพลวัตอยู่ตลอดเวลา การละเล่นบางประเภทได้เลือนหายไปเหลือเฉพาะในบางพื้นที่ ในชนบทเท่านั้น ที่สำคัญคือประเพณีการเล่นว่าว บริเวณสนามหลวงที่เน้นการแข่งขันเพื่อแย่งชิงความสามารถกัน อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันสภาพในเมืองหลวงหรือตัวเมืองในจังหวัดอื่น ๆ มีชุมชนแออัด สิ่งก่อสร้าง อาคารและสายไฟต่าง ๆ เป็นสิ่งกีดขวางการเล่นว่าวหรือแข่งขันว่าว จะหาสถานที่โล่งบริเวณกว้างเพื่อใช้เป็นชุมนุมในการเล่นว่าวนั้น

หายาก เด็ก ๆ จึงไม่ค่อยได้เล่นว่าวเหมือนสมัยก่อน ส่วนว่าวพันทันหาตัวผู้คว้าวาวที่ชำนาญได้ยาก และสภาพเศรษฐกิจทำให้คนต้องดิ้นรนทำมาหากิน ไม่มีจิตใจที่จะคิดสนุกสนานไปชมการเล่นว่าวได้ตั้งแต่ก่อน ทำให้วงการกีฬาว่าวซบเซาลง อย่างไรก็ตาม ยังคงมีการจัดการแข่งขันที่ชื่อว่า “งานประเพณี กีฬาไทย” โดยความร่วมมือจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้มีการอนุรักษ์และสืบทอดการเล่นว่าวในฐานะที่เป็นวัฒนธรรมประเพณีแบบไทยให้คงอยู่ (บุศยารัตน์ คู่เทียม, 2554) การละเล่นดังกล่าวยังมีบทบาทในการสร้างความสนุกสนานแล้ว ยังสร้างความสามัคคีและเชื่อมสัมพันธ์ภายในชุมชนด้วย

การเล่าเรื่องราวในอดีตที่ดงามของชุมชน จึงเป็นปรากฏการณ์การย้อนหาอดีต (Nostalgia) ซึ่งการย้อนหาอดีตเป็นวิธีการมองโลกหรือวิธีการให้ความหมายแก่ประสบการณ์ของชีวิตมนุษย์อย่างหนึ่ง โดยเน้นเรื่องความสำคัญของจินตนาการและอารมณ์ความรู้สึกของผู้คนในปัจจุบันขณะที่มีต่ออดีตที่ผ่านพ้นไป (พัฒนา กิตติอาษา, 2546) จึงเป็นรูปแบบของการรับรู้ความจริงที่ทำให้เราได้เข้าใจอดีตที่หายไปและถูกนำกลับมาพิจารณาใหม่ในมิติของการเปลี่ยนผ่านยุคสมัยของอุดมการณ์ในลักษณะของการสร้างหรือจำลองอดีตเหล่านั้นขึ้นมาใหม่ ในรูปแบบของเรื่องเล่าประเภทวรรณกรรม โดยแสดงนัยของการรื้อฟื้นเพื่อการอนุรักษ์ประเพณี พิธีกรรมที่เคยได้รับความนิยมในอดีตภายใต้บริบททางสังคมปัจจุบันที่มีการปรับเปลี่ยนไปตามยุคสมัยให้สอดคล้องกับบริบทโลก

ลักษณะที่สำคัญประการหนึ่งของจินตกรรมความเป็นไทยคือ การสร้างความหมายวัฒนธรรมที่ไม่ใช่ไทยให้กลายเป็นอื่น ดังตัวอย่างในวรรณกรรมเรื่อง “เด็กชายมะลิวัลย์” ที่การแสดงจิวอันเป็นอัตลักษณ์ที่สำคัญของคนจีนถูกลดทอนคุณค่าลงเมื่อเทียบกับการแสดงของไทย โดยมองว่าการแสดงจิวเป็นการดูถูกและไม่ให้เกียรติคนดู ผู้ใหญ่โดยส่วนใหญ่จึงห้ามเด็กจิว พร้อมทั้งมีการสร้าง วาทกรรมว่าด้วยอคติทางชาติพันธุ์เพื่อปลุกฝังวิถีคิดของเด็กต่อการแสดงจิวด้วย ดังตัวอย่าง

นอกจากลิเกแล้วก็มึงวามาแสดงที่ศาลเจ้า พ่อเสือและตลาดเสาชิงช้าปีละ 2-3 ครั้ง พอจับกัลงมือปลุกโรงจิว เด็ก ๆ ก็จิววิ่งเข้าวิ่งออกคอยดูด้วยความตื่นเต้น ครั้นเสียงล่อโก๊ะเริ่มดังขึ้น คนจีนทั้งเด็กและผู้ใหญ่จะทยอยกันออกจากบ้านเป็นแถว จนตรอกเงียบเหงาผิดปกติ จะมีก็แต่บ้านคนไทยที่ไม่ออกไปดูจิว

“ไปดูทำไม มันชอบยกตีนให้คนดู” ป้าเหวียนชดค่างโหนอีก ๆ

“มะลิ อย่าออกไปนะ...” แม่รีบห้าม “รู้มั๊ยพวกนี้มันชอบจับเด็กไปหัดจิว”

แต่สำหรับเด็ก ๆ แล้ว ลิเกหรือจิวไม่สนุกสนานเท่าละครลิง

...เวลามีนางนุกเขาทองแต่ละครั้ง หน้าโรงละครลิงจะเบียดเสียดไปด้วยเด็ก ๆ ทั้ง ๆ ที่เรื่องที่เล่นก็มีเพียง “สุวรรณหงส์” กับ “พระรถ-เมรี” (ประภัสสร เสวิกุล, 2556)

ตัวอย่างข้างต้น นอกจากจะเป็นการสร้าง ความหมายของประเพณีพิธีกรรมแบบอื่นที่ไม่ใช่ไทยในแง่ลบแล้ว ยังมีการตอกย้ำความเป็นไทย โดยผสมผสานการละเล่นเข้ากับวรรณคดีไทย คือ การแสดงละครลิงจะจำกัดอยู่แต่เพียงเนื้อหาที่ว่าด้วยวรรณคดีไทยเท่านั้น และแม้ว่าจะมีเนื้อหาการแสดงที่จำกัด แต่ก็ยังได้รับความนิยมชมชอบอยู่เสมอ

จินตกรรมความเป็นไทยในมิติของประเพณีพิธีกรรม จึงถูกนำเสนอภาพของ การละเล่น พิธีกรรมที่สัมพันธ์กับวิถีชีวิตของวัฒนธรรมหลวงและวัฒนธรรมราษฎร์ ซึ่งโดยส่วนใหญ่มักถูกประกอบสร้างความหมายให้เกิดความศักดิ์สิทธิ์ รวมไปถึงการนำเสนอปรากฏการณ์โหยหาอดีตเพื่อรื้อฟื้นความทรงจำทางสังคมด้วย

จินตกรรมความเป็นไทยว่าด้วยเรื่องขนบธรรมเนียมประเพณี จะทำให้ผู้เรียนได้เกิดกระบวนการเรียนรู้เกี่ยวกับวิถีความเป็นไทยที่สะท้อนผ่านภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม อันจะนำไปสู่การสร้างสรรคและสืบทอดในบริบทของสังคม

ร่วมสมัยต่อไป

ความเป็นไทยกับจิตรกรรมทางภูมิปัญญา

ภูมิปัญญา ถือเป็นแบบแผนการดำเนินชีวิต ที่มีคุณค่า แสดงถึงความเฉลียวฉลาดของบุคคล และสังคมซึ่งได้สั่งสมและปฏิบัติสืบต่อกันมา ซึ่งภูมิปัญญาในที่นี้อาจเป็นทรัพยากรบุคคลหรือทรัพยากรความรู้ก็ได้ ในวรรณกรรมหลายเรื่องได้นำเสนอจิตรกรรมทางภูมิปัญญาไทยในมิติที่หลากหลาย เช่นวรรณกรรมเรื่อง “เด็กชายมะลิวัลย์” นำเสนอภูมิปัญญาทางการประกอบอาหาร ดังตัวอย่าง

“กับข้าวจานแรกที่ผมทำเป็นคือ ทอดมันปลาหู ตำรับคุณย่า วิธีทำง่าย ๆ โดยเอารากผักชี กระเทียม พริกไทย ลงโหลกในครกจนละเอียด แกะเนื้อปลาหูใส่ลงไปที่ให้เป็นเนื้อเดียวกันแล้วคลุกกับไข่ ปั้นเป็นก้อนกลม ลงทอดในน้ำมันร้อน ๆ ส่วนพี่โมกษณ์ัดในการทำพริกกะเกลือ เอามะพร้าวขูดลงคั่วในกระทะจนเหลือง เทใส่ครกตำกับเกลือ น้ำตาลออกจนมันเก็บไว้กินกับข้าวสวยร้อน ๆ อร่อยอย่างบอกไม่ถูก ครกเป็นเครื่องใช้ประจำครัวชิ้นสำคัญที่ทุกบ้านในสมัยนั้นจะขาดเสียไม่ได้ ครกของเราเป็นครกหินเก่าแก่ตกทอดมาแต่สมัยคุณยาย จำได้ว่า เป็นครกหินออกสีเขียว ก้นลึกเป็นมันปลา ซึ่งแม่รักและหวงครกใบนี้อย่างมาก” (ประภัสสร เสวิกุล, 2556)

ตัวอย่างข้างต้น เป็นการเสนอขั้นตอนและวิธีการประกอบอาหารแบบง่าย ๆ ที่ผู้คนใช้รับประทานทั่วไปในชีวิตประจำวัน รวมไปถึงเครื่องมือในการประกอบอาหารที่ต้องมีการคัดสรรคุณภาพเป็นอย่างดี เพื่อให้การประกอบอาหารเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และอาจส่งผลถึงรสชาติของอาหารร่วมด้วย นอกจากนี้ภูมิปัญญาเกี่ยวกับอาหารยังถูกเชื่อมโยงกับการสร้างภาพแทนของไทยให้เป็นที่ดินแดนที่อุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ดังตัวอย่าง

“ความจริงผลไม้สุกก็น่าเป็นของหวานอีกประเภทหนึ่งของคนไทย เพราะผลไม้ในเมืองไทย

มีความอุดมสมบูรณ์ตลอดทั้งปี และบางที่จะกินไม่หมดเสียด้วยซ้ำ เมื่อผลไม้มีมากเหลือกินจึงเป็นเหตุให้เกิดความคิดประดิษฐ์ของหวานแปลก ๆ เพิ่มขึ้นอีก เช่นกล้วยสุกงอมกินไม่ทันก็ปอกเปลือกออกผึ่งแดดไว้ และเพื่อให้แห้งเร็วก็ทับให้แบน ซึ่งเรียกกันว่า “กล้วยตาก” มีกำเนิดมาจากภาคเหนือเพราะมีกล้วยมาก” (ส. พลายน้อย, 2555)

ภูมิปัญญาอีกประการหนึ่งที่มีความสำคัญและถือเป็นเอกลักษณ์ของความเป็นไทยคือ ภูมิปัญญาทางภาษา อันมีบทบาทในการเป็นเครื่องมือในการสื่อสารของผู้คนในสังคม ทุกชาติมีภาษาพูดเป็นของตนเอง แต่ไม่ได้มีภาษาเขียนหรือภาษาลายลักษณ์เป็นของตนเองทั้งหมด ยังมีบางชาติหรือบางกลุ่มชาติพันธุ์ที่ยังคงหยิบยืมภาษาลายลักษณ์ของกลุ่มอื่นมาใช้ ภาษาไทยจึงถือเป็นความภาคภูมิใจของคนในชาติ ดังตัวอย่าง

“ในตู้กระจกมีแท่งหินรูปสี่เหลี่ยม สูงประมาณหนึ่งเมตร กว้างด้านละประมาณหนึ่งในสามของส่วนสูงตั้งอยู่ส่วนบนเป็นทรงกระโจม มันถูกจำลองจากของโบราณดั้งเดิมซึ่งมีมาตั้งแต่ครั้งกรุงสุโขทัย นับเป็นสิ่งแทนสัญลักษณ์ของความภาคภูมิใจในเอกราชทางวัฒนธรรมทางภาษาของไทยโดยแท้...” (ชัยกร หาญไฟฟ้า, 2557)

ตัวอย่างข้างต้น กล่าวถึงสัญลักษณ์ที่เป็นจุดกำเนิดของภาษาไทยคือ ศิลปินรื้อฟื้นคุณค่าแห่งถูกสร้างขึ้นมาเมื่อครั้งกรุงสุโขทัยตามหลักฐานทางประวัติศาสตร์ แสดงถึงความเป็นเอกราชทางภาษา คือการที่ไทยไม่เคยตกเป็นเมืองขึ้นของชนชาติใด จึงไม่ถูกครอบงำทางภาษาเหมือนชนชาติอื่น ๆ ในอนุภาคนี้ ทั้งยังเป็นเครื่องมือในการฉายภาพปรากฏการณ์ทางสังคมในยุคนั้น ๆ ได้อีกทางหนึ่ง

ภูมิปัญญาทางภาษาอีกประการหนึ่งคือ การเล่นปริศนาคำทายซึ่งเป็นการละเล่นที่ช่วยให้ความสนุกสนาน ผ่อนคลายความเคร่งเครียดหรือความเบื่อหน่ายจำเจในชีวิตประจำวัน ช่วยกระชับความสัมพันธ์ของคนในกลุ่ม ขณะเดียวกันก็เป็นการฝึกเด็กเรื่องชวาร์ปัญญา รู้จักพิจารณาเปรียบเทียบ

เป็นคนช่างสังเกตและสนใจสิ่งแวดล้อม ตลอดจนเรียนรู้การเล่นภาษา (สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคกลาง, 2542) และเนื่องจากปริศนาคำทาย เป็นคติชนประเภทหนึ่งที่มีการเล่นสืบทอดมานาน ในสังคม รูปแบบและเนื้อหาของปริศนาจึงสะท้อนความคิด ค่านิยม ตลอดจนวิถีชีวิตของคนในสังคม ได้เป็นอย่างดี ดังตัวอย่าง

“ถ้ามาแล้วเรื่องผีหรือเรื่องน่ากลัว พวกผู้ใหญ่ก็มักจะเล่น อะไรเอ๋ย กัน ปัญหาที่มักจะเข้าไปเข้ามาวนเวียนกันอยู่อย่างนั้น แต่ก็มีคนสนุกที่จะถามจะตอบกันอย่างไม่รู้จักเบื่อหน่าย

ถ้าเป็นอะไรเอ๋ยของน้ำเฉลียวก็ต้อง อะไรเอ๋ยต้นเท่าครก ใบปรกดิน ต้นเท่าแขน ใบแล่นเสียว ต้นเท่าขา ใบวาเดียว

อะไรเอ๋ย ของน้ำเฉลียวหนักไปทางสองแ่ง สองง่ามอย่าง อะไรเอ๋ย หุบเท่ากระบอง พองเท่ากระดิ่ง หรืออะไรเอ๋ย นารีมีรู เหล็กสีชมพู ทางรูนารี (ประภัสสร เสวิกุล, 2556)

ตัวอย่างข้างต้น เป็นตัวยืนยันอัตลักษณ์ของคนไทยในทางภาษาที่เป็นคนเจ้าบทเจ้ากลอน จึงมีความสามารถในเชิงสร้างสรรค์ทางภาษา ปริศนาคำทายยังมีบทบาทในการเป็นตัวเชื่อมโยงให้ผู้คนในสังคมได้พบปะสังสรรค์กันเพื่อเป็นเครือข่ายทางสังคมต่อไป นอกจากนี้ภาษายังถูกนำไปปรับใช้เพื่อสร้างสรรค์เรื่องเล่าประเภทต่าง ๆ ในรูปแบบของงานวรรณคดี ทั้งวรรณคดีชาวบ้านและวรรณคดีมรดกของประเทศไทย ดังตัวอย่าง

“แต่เมื่อถึงงานภูเขาทอง แกจะจับพ่อยอดเพชรนุ่งสลับเพลลา ห้อยสังวาลแพรพรพราว แถมใส่ชฎาอันเล็ก ๆ เพื่อรับบทเป็นสุวรรณหงส์ ตาพร้อมจะเอาไม้เรียวเคาะพื้นดังเพ็ญ ๆ และคอยกระตุกเชือกที่ผูกคอเมื่อเวลาที่พ่อยอดเพชรแยกเขี้ยวขู่เด็ก ๆ หรือลงนังยอง ๆ หาเห็บหาหมัดตามตัวป้อนใส่ปากหมับ ๆ

เมื่อเสียงอ้อแอ้ของตาพร้อมดังขึ้นว่า สุวรรณหงส์ถูกหอก ถูกหอกแล้วอย่าบอกใคร พ่อยอดเพชรจะทำเป็นสะดุ้งราวกับโดนหอกเข้าจริง

แล้วก็ชวนเขยอยู่พักหนึ่ง ก่อนจะร้องเจี๊ยกล้มลงนอนหงายผล็องกางมือกางไม้

ส่วนแม่ยอดทองนั้นจะนุ่งกระโปรงสั้นสีแดง ใส่กะบังหน้านาง เล่นเป็นนางเมรีขี่ไม้ตามบทสั้น ๆ ว่า สามจอกสี่จอกตอกเข้า เมรีขี่ไม้ก็หลับไหล” (ประภัสสร เสวิกุล, 2556)

ตัวอย่างข้างต้น เป็นการหยิบยกเอาวรรณคดีชาวบ้านคือเรื่องสุวรรณหงส์และพระรถเมรีในเรื่องนางสิบสองมาปรับเปลี่ยนและสร้างสรรค์เป็นบทร้องในละครลิง ซึ่งเป็นอีกกลวิธีหนึ่งในการอนุรักษ์วรรณกรรมให้คงอยู่ แสดงให้เห็นถึงบทบาทที่สำคัญของวรรณกรรมคือ การให้ความบันเทิง สนุกสนาน เนื้อหาอิงสะท้อนภาพสังคมและให้แนวคิดสำคัญในการปฏิบัติตนด้วย

ภูมิปัญญาที่สำคัญต่อมาที่นำเสนอความเป็นไทยคือ ภูมิปัญญาด้านสถาปัตยกรรมและสิ่งก่อสร้างที่สอดคล้องสัมพันธ์กับบริบททางวัฒนธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำเสนอให้เห็นถึงภาพของเรือนไทยที่ไม่เพียงแต่มีความงดงามในเชิงกายภาพเท่านั้น แต่ได้สะท้อนภูมิปัญญาเชิงช่างของบรรพบุรุษที่นับวันจะเริ่มสูญหายไปตามกาลเวลาด้วย ดังตัวอย่าง

“บ้านหลังนี้มีประวัติยาวนาน สร้างตั้งแต่สมัยตากวด ตาเล่าว่า แต่เดิมเป็นเรือนไทยเต็มรูปแบบ เรียกว่าเรือนหมู่ทรงไทย ใหญ่โต โอ้อ่าง งดงาม เป็นที่กล่าวขวัญถึงทั่วทั้งบาง ทุกส่วนสร้างอย่างประณีต มีครบทั้งเรือนนอน เรือนรี เรือนขวาง ตลอดจนเรือนครัว และทอนก ทุกเรือนเชื่อมต่อกันด้วยชานเกล็ดโล่ง รมักริมด้วยไม้ใหญ่ อย่างเช่น ชนุน มะม่วง จำปี จำปา

ทุกสิ่งทุกอย่างเสื่อมถอยตามกาลเวลากว่าเรือนไทยจะตกมาถึงมือของตา ก็ทรุดโทรมผุพังไปมาก ตานำเงินทองที่เก็บสะสมจากการทำนานานปีมาใช้ซ่อมแซมอย่างไม่นึกเสียดายและลดทอนลงให้เหลือเพียงเรือนไทยหลังเดียวอยู่สบายฝีมือช่างสมัยใหม่ย่อมสู้ช่างยุคเก่าไม่ได้ แต่ก็ใช้ความพยายามเก็บรักษารายละเอียดไว้ให้ได้มาก

ที่สุด บ้านริมคลองหลังนี้จึงยังมีหน้าจั่วลูกพัก ไชรา กั้นสาด และบันลอม (งามพรรณ เวชชาชีวะ, 2555)

มิติเรื่องภูมิปัญญาจึงถือว่ามีความสัมพันธ์กับเรื่องของความเป็นไทย ไม่ว่าจะเป็นภูมิปัญญาทางภาษา วรรณคดี อาหารการกิน อาคารบ้านเรือน ที่ถูกเชื่อมโยงไปถึงการสร้างภาพแทนของความเป็นไทยให้เป็นดินแดนที่อุดมสมบูรณ์ไปด้วยทรัพยากรทางธรรมชาติในด้านต่างๆ ด้วย

จินตกรรมความเป็นไทยว่าด้วยเรื่องภูมิปัญญาได้สะท้อนให้เห็นวิถีคิดของผู้คนที่มีต่อสังคม และถูกนำมาปรับใช้ให้เกิดคุณค่าในการดำรงชีวิต ซึ่งภูมิปัญญาบางเรื่องกำลังจะสูญหายไปเนื่องจากได้มีเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาแทนที่ ทั้งยังจะทำให้ผู้เรียนได้เข้าใจและรักษาตลอดจนอนุรักษ์พื้นที่ของไทยให้ยังคงความอุดมสมบูรณ์ต่อไป

ความเป็นไทยกับจินตกรรมทางศาสนา

พุทธศาสนาถือเป็นศาสนาประจำชาติและเป็นเอกลักษณ์ไทยที่โดดเด่น ทั้งนี้ศาสนามีบทบาทหลายประการ ได้แก่ เป็นคลังความรู้ทางวัฒนธรรม เป็นเครื่องมือในการสั่งสอนและจัดระเบียบทางสังคมโดยเฉพาะอย่างยิ่งการเป็นศูนย์รวมในการยึดเหนี่ยวจิตใจของผู้คนในสังคม ในวรรณกรรมมิติเรื่องศาสนาถูกนำเสนอผ่านกลวิธีต่างๆ ทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม โดยเน้นไปที่หลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าเพื่อให้ประชาชนนำไปปฏิบัติให้เกิดความดีงามในชีวิต

วรรณกรรมที่มีกลวิธีการนำเสนอในรูปแบบของนวนิยายเชิงชีวิตประวัติ ใช้กลวิธีทางภาษาแบบร้อยแก้วสัมผัสตลอดทั้งเรื่อง ทำให้เกิดวรรณศิลป์หรือศิลปะการใช้ภาษา รวมถึงการตั้งชื่อเรื่องโดยใช้ตัวละครเอกที่สื่อถึงนักบวชทางพุทธศาสนา คือ “ขวัญสงฆ์” ตัวบทเล่าเรื่องราวของเด็กกำพร้าที่ได้รับการเลี้ยงดูโดยพระสงฆ์ จากนั้นมีผู้ใจบุญมารับไปเลี้ยง แต่ขวัญสงฆ์ไม่สามารถอยู่กับครอบครัวดังกล่าวได้และคิดทำผิดเพราะความน้อยใจ ในท้ายที่สุดจึงกลับมาอยู่กับพระสงฆ์ตามเดิม ประเด็น

สำคัญที่วรรณกรรมต้องการนำเสนอคือพุทธศาสนาสามารถขัดเกลาจิตใจของมนุษย์ให้กลายเป็นคนดีได้ ถึงแม้คนเหล่านั้นจะไม่ได้มีชาติกำเนิดที่สูงส่งก็ตามที่ ดังตัวอย่าง

“จากทารกถูกทิ้งวางกลางลานวัด วันหนึ่งงามเจิดจรัสเป็นพระใหญ่ มีธรรมดีมีธรรมงามประจำใจ เป็นผู้สอนเป็นผู้ให้ไม่ธรรมดา พระขวัญสงฆ์กลับมากกว่าลานวัด ไตติดขัดจัดการงามสง่า ซ่อมกุฏิซ่อมใจไม่รอช้า ค่อยปรับวัดพัฒนาคนและใจ ปลูกต้นไม้ทำวัดจนเต็มเขียว ผลิใบอ่อนโค้งเรียวกแตกต้นใหม่ มีอบรมธรรมะประจำไว้ให้ญาติโยมผ่องใสไม่ทุกข์ท้อ” (ชัชวาล แสงกระจ่าง, 2555)

ตัวอย่างข้างต้น นำเสนอภาพชีวิตของเด็กด้อยโอกาสหรือคนชายขอบในสังคมที่ถูกมองในเชิงลบเป็นภาระของสังคม แต่เมื่อได้เดินทางสู่เส้นทางของพุทธศาสนาสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและสถานะ รวมไปถึงมุมมองของคนในสังคมในทางที่เปลี่ยนไปในเชิงบวก พร้อมทั้งยังนำเสนอภาพของพระสงฆ์นักปฏิบัติ นักพัฒนาที่สร้างคุณประโยชน์ให้กับสังคมด้วย ขณะที่ในวรรณกรรมเรื่อง “ความสุขของกะทิ” ได้นำเสนอมิติทางศาสนาโดยยึดโยงกับวิถีปฏิบัติในชีวิตประจำวันของผู้คน ดังตัวอย่าง

“กะทิคิดข้าวใส่ขัน สีขาว ๆ ของข้าวสวยเข้านักดึกกับอากาศสดชื่นยามเช้าแบบนี้ ไอน้ำจากขันข้าวในอ้อมแขนแม่ชานทั่วทั้งอกและใจที่รัวจังหวะกระชั้นขึ้นเมื่อกะทิออกวิ่งไปทำน้ำ ตานั่งอ่านหนังสือพิมพ์รออยู่แล้วกับถาดอาหารเหมือนเคย ไม่นานเสียงพายกระทบน้ำก็ดังขึ้น พร้อมกับหัวเรือพ่นคุ้งน้ำออกมาให้เห็น สีเขียวของหลวงลุงเพิ่มความสดใสให้บรรยากาศ พี่ทองลูกศิษย์ยิงฟันขาวมาแต่ไกล ตาบอกว่าพี่ทองนำไปอยู่ณะตลกชวนยิ้ม ยิ้มของพี่ทองเหมือนโรคติดต่อ ยิ้มที่ส่งมาจากหัวใจระริน ต่อสายตรงถึงปากและแววตา แม่รักมันเป็นคลื่นรอบ ๆ เหมือนเวลาโยนก้อนหินลงน้ำ จนคนรอบข้างรู้สึกได้

“ตากรวดน้ำได้ต้นโพธิ์ใหญ่ กะทิก่อนโมทนาบุญกับตาและอธิษฐานอยู่ในใจ” (งามพรรณ

เวชชาชีวะ, 2555)

ตัวอย่างข้างต้น ผู้แต่งใช้ตัวละครเด็กเป็นตัวดำเนินเรื่องเพื่อนำเสนอความเชื่อถือและศรัทธาต่อพุทธศาสนา โดยให้ผู้อาวุโสเป็นแนวทางในการปฏิบัติ รวมทั้งมีการพรรณนาฉากในการทำบุญผ่านบรรยากาศในยามเช้าริมทำนน้ำที่สดใสดงงามด้วย แสดงให้เห็นว่าผู้คนในชนบทยังคงมีความผูกพันและวัดได้ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางของการเผยแผ่พุทธศาสนา

การนำเสนออีกรูปแบบหนึ่งคือ การเล่าเรื่องราวพุทธประวัติจากคัมภีร์อรรถกถาชาดกที่นำเสนอเรื่องราวในอดีตของพระพุทธเจ้า ในตอนท้ายของชาดกเป็นธรรมเนียมว่าจะต้องมีการอธิบายว่าใครกลับชาติมาเกิดเป็นใครบ้าง เรื่องที่สำคัญคือ “ฉัททันตชาดก” ดังตัวอย่าง

“เมื่อนานแสนนานมาแล้ว พระพุทธเจ้าเคยเกิดเป็นพญาช้างฉัททันต์ ผู้มีงามประกอบด้วยรัศมีหกประการ แต่ก็ยังอุทิสงาของตนให้นายโสณบุตร พรานป่าเลื้อยเอาไปจนขาดใจตายล้มลง” (ศรัณย์ ทองปาน, 2554)

ตัวอย่างข้างต้นแสดงนัยของการอธิบายหลักธรรมทางพุทธศาสนา คือ เรื่องทานบารมี ที่ถือว่าเป็นทานที่ยิ่งใหญ่ที่สุดเพื่อการปล่อยวาง การไม่ยึดติดอยู่กับวัตถุอันใดที่ถือว่าเป็นกิเลสในทางพุทธศาสนา ในตัวอย่างนำเสนอภาพของพระยาช้างที่เป็นผู้นำที่ยอมสละงาเพื่อคนอื่น นอกจากนี้ยังมีการอธิบายพระพุทธรูปปางป่าเลไลยก์อันมีที่มาจากชื่อของพญาช้างที่คอยดูแลปรนนิบัติพระพุทธเจ้า ทั้งยังมีการเชื่อมโยงไปถึงชื่อวัดในจังหวัดสุพรรณบุรีคือ หลวงพ่อโต วัดป่าเลไลยก์ ซึ่งนับถือกันว่าศักดิ์สิทธิ์มาก และทำให้มีความนิยมในการสร้างวิหารประดิษฐานพระปางดังกล่าวขึ้นทั่วไปในเขตสุพรรณบุรี-กาญจนบุรี ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการเผยแผ่พุทธศาสนาโดยใช้ปางต่าง ๆ ของพระพุทธรูปเป็นสื่อ

ในวรรณกรรมบางเรื่องมีการใช้พุทธประวัติแทรกเพื่อสร้างศรัทธาทงศาสนา ตัวอย่างเช่นใน

วรรณกรรมเรื่อง “ขนมแม่เอ๊ย” แม้โครงเรื่องหลักจะว่าด้วยการทำขนมในรูปแบบต่าง ๆ แต่ได้นำเสนอโดยเชื่อมโยงกับมิติทางศาสนาด้วย ดังตัวอย่าง

“ตามเรื่องในพุทธประวัติว่าข้าวที่นางสุชาดาหุงนั้นเป็นข้าวใหม่และนางไม่ได้ตั้งใจจะเอาไปถวายพระพุทธเจ้า เพราะตามลัทธิของนางต้องสมโภชข้าวใหม่ คือเมื่อเก็บเกี่ยวเสร็จแล้วก็ต้องทำข้าวปายาสไปบวงสรวงที่ต้นโพธิ์ ตามธรรมเนียมก็ต้องเอาข้าวปายาสใส่ในใบโพธิ์นำไปบูชาเทวดาจำพวกมรุตซึ่งสิงสถิตอยู่ที่ต้นโพธิ์ ที่วันนั้นนางสุชาดาไปพบพระพุทธเจ้าก็เห็นว่าวันนี้ไปพบเทวดาเข้าแล้ว เพราะพระพุทธเจ้าประทับอยู่ที่โคนโพธิ์ นางสุชาดาจึงยกข้าวปายาสเข้าไปถวาย” (ส. พลายน้อย, 2554)

ตัวอย่างข้างต้น เป็นการนำเสนอจินตกรรมความเป็นไทยกับมิติทางพุทธศาสนา โดยแสดงนัยของวัฒนธรรมข้าว และการประกอบสร้างข้าวธรรมดาให้กลายเป็นอาหารศักดิ์สิทธิ์ หรือในวรรณกรรมเรื่องขวัญสงฆ์ที่เป็นการบอกวามมนุษย์ทุกคนล้วนแล้วแต่เป็นลูกของพระพุทธเจ้า ซึ่งเป็นกลวิธีทางภาษาแบบอุปลักษณ์ (metaphor) เพื่อสร้างพลังทางความหมายคือ การนำเสนอภาพของคนไทยที่อยู่ภายใต้ร่มเงาสาขาของพุทธศาสนา ดังตัวอย่างในเรื่อง “ขวัญสงฆ์” ดังนี้

หลวงตาเรียก “มานี้ อย่ากังวล ชีวิตเรากินพันพรรณา...อยากรู้ไหมหลวงตาเป็นลูกใคร”

เด็กน้อยตากลมใส เจ้าสั้นหน้า

“หลวงตาจะลูกใครก็หลวงตา แต่หนูอยากรู้ว่าหนูลูกใคร”

“เราทุกคนล้วนเป็นลูกพระพุทธเจ้า...เกิดแก่เจ็บตาย-เจ้า จำได้ไหม เกิดเพื่อเรียนเกิดเพื่อรู้ เพื่ออยู่ไป จะเป็นลูกของผู้ใดไม่สำคัญ” (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2555)

ความเป็นไทยที่ถูกนำเสนอผ่านมิติทางศาสนา จึงเป็นการฉายภาพให้เห็นว่า ความเป็นไทยคือ “พุทธศาสนา” ที่เป็นระบบคิดหรือความเชื่อที่สัมพันธ์กับวิถีชีวิตของผู้คนอยู่ตลอดเวลา ทั้งยัง

ทำหน้าที่ในการควบคุมระเบียบสังคมโดยทางอ้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสร้างภาพของตัวละครเด็กให้ ยึดมั่นและศรัทธาในพุทธศาสนาเพื่อเป็นแนวทาง ให้ผู้เรียนได้ใช้เป็นแบบอย่างในชีวิตประจำวันด้วย

จินตกรรมความเป็นไทยว่าด้วยเรื่องมิติ ทางศาสนา จะทำให้ผู้เรียนได้เข้าใจและสามารถ ปฏิบัติตนเป็นพุทธศาสนิกชนที่ดี ตลอดจนสามารถ นำองค์ความรู้ทางศาสนาไปปรับใช้เพื่อให้สามารถ ดำรงตนอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

ความเป็นไทยกับจินตกรรมเกี่ยวกับสถาบัน กษัตริย์

ในบริบทของสังคมไทย พระมหากษัตริย์ถือเป็นศูนย์รวมทั้งในส่วนของอำนาจในการปกครอง บ้านเมืองและศูนย์รวมทางจิตใจ ภาพแทนของ กษัตริย์จึงถูกประกอบสร้างความหมายในมิติทาง ประวัติศาสตร์ที่มีความหลากหลาย โดยมุ่งเน้นการ พิจารณาที่ระบบการปกครอง ตลอดจนวีรกรรมที่สื่อ ถึงความเก่งกล้าสามารถทั้งเรื่องการรบการต่อสู้กับ ศัตรู การปกครองบ้านเมือง การเชื่อมสัมพันธ์ไมตรี กับเมืองอื่นๆ ตลอดจนการทำงานบำรุงด้านศาสนา และเศรษฐกิจของบ้านเมือง ทั้งนี้ในวรรณกรรม หลายเรื่อง เนื้อหาได้แสดงการยกย่องความเก่งกล้า สามารถของกษัตริย์ทั้งในด้านการปกครอง และการ ต่อสู้เพื่อปกป้องบ้านเมือง ดังในเรื่อง “ช ช้าง กับ ค คน” ที่เล่าเรื่องราวในมิติทางประวัติศาสตร์การ สงครามระหว่างไทยกับกรุงหงสาวดี ดังตัวอย่าง

“ในสงครามยุทธหัตถี พ.ศ. 2135 พงศาวดาร ไทยเล่าว่า สมเด็จพระนเรศวรทรงสังหารพระมหา อูปราชาด้วยพระแสงของ้าว แต่ความกษัตริย์ ช้าง พระที่นั่งของพระองค์ก็ถูกปืนยิงตาย พระนเรศวร เองก็ถูกยิงที่พระหัตถ์ สงครามคราวเดียวกันนี้ ประวัติศาสตร์พม่าจดไว้ต่างออกไป ว่าพระมหา อูปราชาสิ้นพระชนม์เพราะถูกลอบยิง” (ศรีธนย์ ทองปาน, 2554)

ตัวอย่างข้างต้นสร้างภาพลักษณ์ของผู้นำ คือกษัตริย์ของไทยที่ทรงปรีชาสามารถในด้านการ

ศึกสงคราม เป็นกระบวนการใช้เรื่องเล่าประเภท พงศาวดารเพื่อสร้างจิตสำนึกแบบชาตินิยมให้กับ คนไทย ทั้งกษัตริย์ยังทรงเป็นสัญลักษณ์ของเสรีภาพ ด้วย ประเด็นสังเกตุคือตัวบทวรรณกรรมพยายาม อธิบายชุดเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ผ่านมุมมอง ของทั้งสองฝ่ายซึ่งส่งผลให้เกิดการลตทอนว่าด้วย อคติเรื่องชาติและชาติพันธุ์ ทั้งเป็นเครื่องยืนยันว่า ประวัติศาสตร์คือสิ่งประกอบสร้างทางสังคมโดยมี มิติเรื่องการเมืองเรื่องอำนาจแอบแฝงอยู่

ลักษณะสำคัญอีกประการหนึ่งคือ การ สร้างภาพของกษัตริย์ผ่านสายตาของชาวตะวันตก ซึ่งถือเป็นกลุ่มคนที่มีอำนาจในทางการทหาร และการค้า ดังตัวอย่าง

“แต่ทั้งนี้เข้าใจว่า พระเจ้าช้างเผือกจะ ทรงเลี้ยงช้างเผือกไว้เป็นเครื่องประดับพระบารมี เหนือๆ มิได้เอาไว้เป็นพระราชพาหนะ ฝรั่งที่เข้ามา ในกรุงศรีอยุธยาเขียนเล่าเอาไว้ในหนังสือของเขาว่า พระเจ้าแผ่นดินจะไม่ประทับบนช้างเผือก เพราะเชื่อกันว่าเป็นกษัตริย์ในอดีตที่กลับชาติมา เกิด และอาจด้วยเหตุนี้ ฝรั่งที่ได้มีโอกาสเข้าไปชม ในโรงช้างต้นจึงบันทึกไว้ว่าช้างเผือกจะกินหญ้าและ น้ำจากภาชนะทองคำเท่านั้น

ตามประเพณีราชสำนักไทย เมื่อเวลามี ราชทูตต่างประเทศมาเข้าเฝ้า สองข้างทางเดินใน พระบรมมหาราชวังที่คณะทูตจะผ่านไป นอกจาก จะมีทหารกองเกียรติยศตั้งแถวเรียงรายกันแล้ว ยังจะต้องนำเอาช้างเผือกออกมาผูกยืนโรงไว้รอด แยกบ้านแยกเมืองให้ชมเป็นขวัญตาด้วย” (ศรีธนย์ ทองปาน, 2554)

ตัวอย่างข้างต้น เป็นบันทึกของชาวตะวันตก ที่นำเสนอให้เห็นความสำคัญของสัญลักษณ์กษัตริย์ ที่สื่อถึงความมีบุญญาบารมี นั่นก็คือ “ช้างเผือก” โดยมองว่าในรัชสมัยของพระเจ้าช้างเผือก กษัตริย์ จะไม่ทรงประทับบนหลังช้างเพราะเชื่อว่าช้างเผือก คือกษัตริย์ในอดีตที่กลับชาติมาเกิด ช้างเผือกจึงถูก ประกอบสร้างความหมายให้กลายเป็นสัตว์ศักดิ์สิทธิ์ และมีพฤติกรรมที่แตกต่างจากสัตว์อื่นโดยทั่วไป

นอกจากนี้ภาพของกษัตริย์ยังถูกสร้างความหมายให้เป็นผู้มีปัญญาบารมีผ่านการประดิษฐ์คิดค้นตัวอักษรเพื่อใช้ในการสื่อความหมายให้กับคนในชาติ ดังตัวอย่างในเรื่อง “ชาวคนอยู่หนใด”

“นี่ถ้าไม่มีศิลาจารึกของพ่อขุนรามคำแหง เราคงไม่รู้ว่าจะจุดกำเนิดของพวกเราอยู่ที่ไหน หากมนุษย์สมัยก่อนเก็บรักษาข้อมูลสำคัญเอาไว้มากกว่านี้ เราคงจะมีหลักฐานอ้างอิงถึงอดีตกาลให้ค้นคว้าได้อย่างหลากหลาย น่าเสียดายที่หลักฐานในอดีตของอักษรภาพไทยมีน้อยเหลือเกิน ทั้ง ๆ ที่สิ่งเหล่านี้สามารถบอกถึงอารยธรรมและวิวัฒนาการด้านภาษาของมนุษย์เผ่าไทยได้เป็นอย่างดี ญอญิงพูดเสียงสั้นเครือ” (ชัยกร หาญไฟฟ้า, 2557)

ตัวอย่างข้างต้น ศิลาจารึกของพ่อขุนรามคำแหง ถูกประกอบสร้างความหมายให้เป็นหลักฐานชิ้นสำคัญที่ทำให้คนไทยได้รู้ที่มาของตนเองและกลายเป็นแบบของอารยธรรมทางภาษาของมนุษย์ ซึ่งการยกย่องในแนวดังกล่าวถูกเชื่อมโยงไปถึงการสร้างภาพกษัตริย์ในแนวทางปัญญาบารมีด้วย

สถาบันกษัตริย์จึงถือได้ว่ามีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการสร้างจินตกรรมความเป็นไทย โดยเฉพาะการนำเสนอภาพวีรกรรมของกษัตริย์ในการรวบรวมดินแดนให้เป็นหนึ่งเดียวเพื่อให้มีอาณาเขตที่ชัดเจนแน่นอน อันเป็นพื้นฐานของกระบวนการสร้างรัฐชาติในเวลาต่อมา ทั้งนี้กษัตริย์ยังถูกประกอบสร้างความหมายให้เป็นผู้มีปัญญาบารมีและเป็นบุคคลศักดิ์สิทธิ์ที่สอดคล้องกับวิถีคิดทางพุทธศาสนาด้วย

จินตกรรมความเป็นไทยว่าด้วยเรื่องสถาบันกษัตริย์ จะทำให้ผู้เรียนได้รับรู้และเข้าใจถึงกระบวนการสร้างความเป็นชาติโดยมีสถาบัน

กษัตริย์เป็นศูนย์กลางและถูกประกอบสร้างความหมายให้เป็นบุคคลศักดิ์สิทธิ์ เพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดความรักและความหวงแหนใน อัตลักษณ์ไทย เห็นความสำคัญของบรรพบุรุษและรักในสถาบันกษัตริย์ ซึ่งถือเป็นศูนย์รวมจิตใจของคนไทยทุกคน

บทสรุป

ประเด็นว่าด้วยจินตกรรมความเป็นไทยในงานวรรณกรรมที่เป็นหนังสืออ่านนอกเวลา ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่าตัวบทดังกล่าว มีบทบาทในการปลูกฝังและกลมเกลียวอุดมการณ์ทางสังคมของผู้คนให้ไปในแนวทางที่รัฐต้องการ โดยสอดคล้องสัมพันธ์กับอุดมการณ์แบบชาตินิยมที่ได้ผนวกเอามิติเรื่องของขนบธรรมเนียมประเพณี เรื่องภูมิปัญญา เรื่องศาสนา ตลอดจนสถาบันกษัตริย์มารวมไว้ด้วยกัน ความเป็นไทยจึงถือเป็นการเมืองเรื่องอำนาจรูปแบบหนึ่งที่แสดงนัยของการสร้างภาพความเป็นไทยให้กลายเป็นอื่น รวมไปถึงความพยายามในการรื้อฟื้นชนบหรือค่านิยมในอดีตที่เห็นว่าเป็นวัฒนธรรมที่ดีงามให้สามารถสืบทอดและสร้างสรรค์อยู่ได้ในบริบทของปัจจุบัน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนที่ว่าด้วยความเป็นไทยจึงสอดคล้องกับการสร้างชุมชนจินตกรรม เพื่อให้ผู้เรียนเกิดประสบการณ์เกี่ยวกับความเป็นชาติได้อีกทางหนึ่ง จินตกรรมความเป็นไทยจึงถือเป็นประเด็นหนึ่งที่แทรกอยู่ในหนังสืออ่านนอกเวลา เพื่อใช้ในการกลมเกลียวและเสริมสร้างผู้เรียนให้เกิดความรักและความหวงแหนในอัตลักษณ์ไทยต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- งามพรรณ เวชชาชีวะ. (2555). *ความสุขของกะทิ*. พิมพ์ครั้งที่ 82. กรุงเทพฯ: แพรว.
- ชัยพร แสงกระจ่าง. (2555). *ขวัญสงฆ์*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: คมบาง.
- ชัยกร หาญไฟฟ้า. (2557). *ขอคนอยู่ไหนใด*. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.
- ถวัลย์ มาศจรัส. (2546). *นวัตกรรมการศึกษาชุด แบบฝึกหัด-แบบฝึกเสริมทักษะ*. กรุงเทพฯ: ธารอักษร.
- บุศยารัตน์ คู่เทียม. (2554). *ว่าวไทย*. *นิตยสารศิลปากร*, 54(2), 77-95.
- เบน แอนเดอร์สัน. (2552). *ชุมชนจินตกรรม บทสะท้อนว่าด้วยกำเนิดและการแพร่ขยายของชาตินิยม*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิโครงการ.
- ประภัตสร เสวิกุล. (2556). *เด็กชายมะลิวัลย์*. กรุงเทพฯ: อมรินทร์บุ๊กเซ็นเตอร์.
- พัฒนา กิติอาษา. (2546). *มานุษยวิทยากับการศึกษาปรากฏการณ์โหยหาอดีตในสังคมไทยร่วมสมัย*. กรุงเทพฯ: ศูนย์มานุษยวิทยา.
- มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์. (2542). *สารานุกรมวัฒนธรรมไทยภาคกลาง*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). *พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.
- ศรัณย์ ทองปาน. (2554). *ช ช้าง กับ ค คน*. กรุงเทพฯ: สารคดี.
- ส. พลายน้อย. (2554). *ขนมแม่เอ๊ย*. กรุงเทพฯ: สารคดี.
- อัจฉรา ชิวพันธุ์. (2546). *คู่มือการสอนภาษาไทยกิจกรรมการเล่นประกอบการสอน*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

การพัฒนาแนวทางการประกันคุณภาพภายใน สำหรับสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ

The Development of Internal Quality Assurance Guidelines for schools under Bueng Kan Primary Educational Service Area

กานต์สินี วาดวงศ์¹, ประเสริฐ เรือนนระการ²

Kansinee Wadwong¹, Prasert Ruannakarn²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดของการประกันคุณภาพภายใน สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ 2) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของการประกันคุณภาพภายใน สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ และ 3) พัฒนาแนวทางการประกันคุณภาพภายใน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา ประกอบด้วย 3 ระยะ ระยะที่ 1: การวิเคราะห์และสังเคราะห์องค์ประกอบและตัวชี้วัดการประกันคุณภาพภายใน ระยะที่ 2: การศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการประกันคุณภาพภายใน จากกลุ่มตัวอย่าง ผู้บริหาร จำนวน 15 คน และครู จำนวน 190 คน โดยสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ซึ่งสุ่มจากประชากรที่เป็นผู้บริหารและครู จำนวน 429 คน ในสถานศึกษาที่ไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานการศึกษา และสถานศึกษาที่มีผลการประเมินอยู่ในระดับพอใช้ และ ระยะที่ 3: การพัฒนาแนวทาง การประกันคุณภาพภายใน โดยผู้ทรงคุณวุฒิประเมินแนวทางการประกันคุณภาพภายใน จำนวน 5 ท่าน เครื่องมือที่ใช้ ประกอบด้วย (1) แบบประเมินสำหรับใช้ประเมินองค์ประกอบและตัวชี้วัด (2) แบบสอบถามสำหรับใช้ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการประกันคุณภาพภายใน และ (3) แบบประเมินสำหรับใช้ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทาง การประกันคุณภาพภายใน สถิติที่ใช้ในวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยปรากฏดังนี้

1. องค์ประกอบการประกันคุณภาพภายใน มีจำนวน 8 องค์ประกอบ และ 32 ตัวชี้วัด ดังนี้
  - 1) กำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา มี 4 ตัวชี้วัด 2) จัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา มี 11 ตัวชี้วัด 3) การจัดระบบบริหารและสารสนเทศ มี 3 ตัวชี้วัด 4) การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา มี 2 ตัวชี้วัด 5) การจัดให้มีการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา มี 4 ตัวชี้วัด 6) การจัดให้มีการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา มี 2 ตัวชี้วัด 7) การจัดทำรายงานประจำปี

¹ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

² คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹ M.Ed. Candidate in Educational Administration and Development, Faculty of Education, Mahasarakham University

² Faculty of Education, Mahasarakham University

เป็นรายงานประกันคุณภาพภายใน มี 3 ตัวชี้วัด 8) การจัดให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง มี 3 ตัวชี้วัด

2. สภาพปัจจุบันของการประกันคุณภาพภายใน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และสภาพ ที่พึงประสงค์ของการประกันคุณภาพภายใน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

3. แนวทางที่เหมาะสมสำหรับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม ประกอบด้วย 2 กิจกรรมหลัก ได้แก่ 1) กำหนดมาตรฐานและการจัดระบบบริหารและสารสนเทศ ประกอบด้วย 1.1) กำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา และ 1.2) จัดระบบบริหารและสารสนเทศ 2) กำหนดแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา การติดตาม ตรวจสอบการประกันคุณภาพภายใน ประกอบด้วย 2.1) จัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 2.2) ดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา 2.3) จัดให้มีการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา 2.4) จัดให้มีการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 2.5) จัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายใน และ 2.6) จัดให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ: การประกันคุณภาพภายใน การประกันคุณภาพการศึกษา แนวทางการประกันคุณภาพภายใน

Abstract

The purposes of this research were to 1) study the components and indicators of internal quality assurance in schools under Bueng Kan Primary Educational Area Office. 2) investigate the current condition and the desirable condition of internal quality assurance in schools under Bueng Kan Primary Educational Area Office. and 3) develop the guidelines of internal quality assurance in schools under Bueng Kan Primary Educational Area Office. This research composed of 3 phases. Phase 1: Analysing and synthesising of elements and indicators of internal quality assurance. Phase 2: Studying of the current states and desirable states of internal quality assurance. By the sample of 15 administrators and 190 teachers of 429 administrators and teachers in non-educational institutions which were approved by the standards of education and educational institutions with the results of the assessment at a fair level, and Phase 3: developing guidelines for quality assurance by a qualified appraisal guidelines internal quality assurance of 5 members. The instrument consisted of: (1) evaluation form for evaluating components and indicators, (2) questionnaires for studying current states and desirable states of internal quality assurance, and (3) assessment forms for assessing suitability and feasibility of the internal quality assurance guidelines. Statistics used in data analysis consisted of frequency, percentage, imean, and standard deviation.

The findings of this research were as follows:

1. The components of internal quality assurance consisted of 8 components and 32 indicators: 1) defining the educational standards of schools has 4 indicators, 2) developing

an educational management development plan on results based the educational standards of schools has 11 indicators, 3) developing the systems of administration and information has 3 indicators, 4) operating with educational management development plan has 2 indicators 5) auditing the educational quality has 4 indicators 6) evaluating within the quality standards of education has 2 indicators, 7) to do an annual report as self-assessment report (SAR) has 3 indicators, and 8) to develop the educational quality continuously has 3 indicators.

2. The current states of internal quality assurance, as a whole were in moderate level. And the desirable states, as a whole were in the highest level.

3. The appropriate guidelines of internal quality assurance in schools under Bueng Kan Primary Educational Area Office had two main activities: 1) the standardization and management of information and administration, including: 1.1) to define the educational standards of schools and 1.2) to develop the systems of administration and information, 2) to define educational standards of school, follow up checking the internal quality consisted of: 2.1) to develop an educational management development plan on results based the educational standards of schools 2.2) to operate with educational management development plan; 2.3) to audit the educational quality, 2.4) evaluate within the quality standards of education 2.5) to do an annual report as self-assessment report (SAR) and 2.6) to develop the educational quality with continuously.

Keywords: internal quality assurance, educational quality assurance, the guidelines of Internal Quality Assurance

บทนำ

จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2553 กล่าวในมาตรา 4 ว่า “การศึกษา” หมายความว่า กระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคมโดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคม การเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ซึ่งการศึกษาก็คือเป็นรากฐานสำคัญที่สุดประการหนึ่งในการสร้างความเจริญก้าวหน้าและพัฒนาประเทศในด้านต่าง ๆ การศึกษาจึงเป็นเครื่องมือสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาประเทศ

ในหมวด 6 มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา มีการเชื่อมโยงกับการดำเนินงานของสถานศึกษา ซึ่งจะเห็นว่าในมาตรา 47-51 ให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของการกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ซึ่งมีฐานะเป็นองค์การมหาชนทำหน้าที่การตรวจสอบคุณภาพของสถานศึกษาและสถานศึกษาจะต้องให้ความร่วมมือในการจัดเตรียมเอกสารหลักฐานต่างๆ ที่ส่วนเกี่ยวข้องกัสถานศึกษาในการประเมิน และในกรณีที่ผลการประเมินภายนอกของสถานศึกษาใด

ไม่ได้ตามมาตรฐานที่กำหนด จะต้องดำเนินการให้มีการปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้สถานศึกษานั้นได้ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552 – 2561) ที่มุ่งเน้นให้ “คนไทยได้เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ” โดยมีเป้าหมายหลักประการหนึ่งคือ การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาและเรียนรู้ของคนไทย ภายใต้มาตรการการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2552: 15)

ในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษานั้น จะต้องมีการประกันคุณภาพภายในอยู่ในกระบวนการบริหารจัดการศึกษา ซึ่งมีแนวทางในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน ได้แก่ กำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา จัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา จัดระบบบริหารและสารสนเทศ ดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา จัดให้มีการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา จัดให้มีการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา จัดทำรายงานประจำปี ที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายใน จัดให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่องและสถานศึกษาควรมีความตื่นตัวในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในอย่างจริงจังและต่อเนื่อง (สำนักทดสอบทางการศึกษา. 2556 ก: 82-83)

แต่อย่างไรก็ตามจากผลการประเมินคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา พบว่า ผลการประเมินทั้งจากหน่วยงานภายในประเทศและต่างประเทศต่างมีท่าทีและทิศทางที่สอดคล้องตรงกันว่าคุณภาพการศึกษาของประเทศไทยยังต้องได้รับการพัฒนาให้สูงขึ้นและให้มีมาตรฐานระดับสากลพร้อมส่งสัญญาณผ่านสื่อต่าง ๆ ให้จัดเป็นเรื่องเร่งด่วนที่หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องต้องให้ความสำคัญและเร่งดำเนินการ จากการวิเคราะห์ผลการประเมินคุณภาพภายนอกของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาตั้งแต่รอบหนึ่งถึง

รอบสาม (พ.ศ.2544-2557) พัฒนาการของผลการจัดการศึกษาในรอบ 10 ปีที่ผ่านมา มีทั้งแบบเพิ่มขึ้น คงที่ และลดลง สถานศึกษาที่มีพัฒนาการเพิ่มขึ้นคือ ได้รับการรับรองมาตรฐานการศึกษาทั้งรอบสองและรอบสาม จำนวน 17,543 โรง ไม่มีพัฒนาการ คือ ไม่ได้รับการรับรองทั้งรอบสองและรอบสาม จำนวน 1,422 โรง พัฒนาการลดลง คือ รอบสองได้รับการรับรองแต่รอบสามไม่รับรอง จำนวน 5,403 โรง พัฒนาการเริ่มดีขึ้นคือ ไม่ได้รับรองรอบสองแต่ได้รับการรับรองรอบสาม จำนวน 3,593 โรง ในขณะที่เดียวกันจากการวิเคราะห์ผลการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสามพบว่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยละ 40 มีสถานศึกษาที่ไม่ได้รับรองมาตรฐานการศึกษารอบสาม จำนวนตั้งแต่ 30 โรงขึ้นไป และที่น่ากังวลเป็นลำดับต่อไป คือ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มากกว่าร้อยละ 60 มีจำนวนสถานศึกษาที่ไม่ได้รับการรับรองเพิ่มขึ้นเมื่อเทียบกับการประเมินภายนอก รอบสอง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2558:102-103)

จากการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาที่ยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ซึ่งจะเห็นได้จากการดำเนินงานการดำเนินการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ มีโรงเรียนที่ยังไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานการศึกษารอบสามจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) จำนวน 31 โรง จากการรายงานการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา พบว่า สถานศึกษาบางแห่งยังไม่ให้ความสำคัญกับระบบการประกันคุณภาพภายใน การบริหารจัดการยังไม่ครบวงจร PDCA เป้าหมายของสถานศึกษาไม่สอดคล้องกับแผนพัฒนาคุณภาพของต้นสังกัด ส่งผลให้การประเมินไม่บรรลุตามเกณฑ์ที่กำหนด จึงเป็นเหตุให้ไม่บรรลุผลตามเกณฑ์ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) และไม่บรรลุผลตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาและแผนปฏิบัติ

การของสถานศึกษา ซึ่งทางสำนักงานเขตพื้นที่การ ประถมศึกษาบึงกาฬ ควรส่งเสริม ให้การช่วยเหลือ สนับสนุน นิเทศติดตามผลสถานศึกษาใกล้ชิดและ ต่อเนื่อง เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้สถานศึกษาใน ดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในได้อย่างเป็น ระบบ เพื่อให้สถานศึกษาได้รับการพัฒนาระบบ ประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ สูงสุดเต็มตามศักยภาพ (สำนักงานเขตพื้นที่การ ศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ. 2558:4)

จากสภาพปัญหาในการดำเนินงานประกัน คุณภาพภายในของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ ทำให้ผู้ วิจัยตระหนักถึงความสำคัญที่จะพัฒนาแนวทาง การดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของ สถานศึกษาภายใต้กรอบและนโยบายการประกัน คุณภาพการศึกษา โดยยึดเอาแนวทางของการดำ เนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตาม หลักเกณฑ์ของกระทรวงศึกษาธิการและสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมากำหนดเป็น แนวทางการดำเนินงานให้เป็นไปตามแผนพัฒนา คุณภาพการศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาบึงกาฬ เพื่อรองรับการประกันคุณภาพ ภายในกรอบ 4 และเป็นแนวทางการดำเนินงานที่ ดีอันจะเกิดประโยชน์ต่อการประกันคุณภาพภายใน สถานศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดการ ประกันคุณภาพภายใน สำหรับสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ
2. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่ พึ่งประสงค์ของการประกันคุณภาพภายในสถาน ศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถม ศึกษาบึงกาฬ
3. เพื่อพัฒนาแนวทางการประกันคุณภาพ ภายใน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ

วิธีการวิจัย

ประชากรและตัวอย่าง

ระยะที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบและตัว ชี้วัดของการประกันคุณภาพภายใน สำหรับสถาน ศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถม ศึกษา บึงกาฬ

ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้าน การประกันคุณภาพภายใน ได้แก่ ผู้อำนวยการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ศึกษาพิเศษ และ อาจารย์มหาวิทยาลัย จำนวน 5 ท่าน เพื่อยืนยัน องค์ประกอบและตัวชี้วัดของการประกันคุณภาพ ภายใน

ระยะที่ 2 การศึกษาสภาพปัจจุบันและ สภาพที่พึงประสงค์ของการประกันคุณภาพภายใน สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาบึงกาฬ

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารและครูในสถาน ศึกษาที่ไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานการศึกษา และ สถานศึกษาที่ผ่านการรับรองมาตรฐานการศึกษาแต่ ผลการประเมินอยู่ในระดับพอใช้ จากการประเมิน ภายในกรอบที่สามจากสำนักงานรับรองและประเมิน มาตรฐานการศึกษา (สมศ.) สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ ปีการศึกษา 2559 รวมทั้งสิ้น จำนวน 429 คน

ตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารและครูในสถาน ศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถม ศึกษาบึงกาฬที่ไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานการ ศึกษา และสถานศึกษาที่ผ่านการรับรองมาตรฐาน การศึกษาแต่ผลการประเมินอยู่ในระดับพอใช้ จาก การประเมินภายในกรอบที่สามจาก สำนักงาน รับรองและประเมินมาตรฐานการศึกษา (สมศ.) ผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตาราง คำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970 อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด, 2554) และใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยใช้ประเภท

ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นหน่วยการสุ่มได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 205 คน แบ่งเป็นผู้บริหาร 15 คน ครู 190 คน

ระยะที่ 3 การพัฒนาแนวทางการประกันคุณภาพภายใน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ

ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposeive Sampling)

เครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบประเมินองค์ประกอบและตัวชี้วัด แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามขั้นตอนของลิเคิร์ต (Likert) (Best and Kahn, 1993) แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการประกันคุณภาพภายในสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ แบ่งออกเป็น 2 ตอน ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 1 ข้อคำถาม ลักษณะคำถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ได้แก่ สถานภาพตำแหน่งของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการประกันคุณภาพภายในสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ จำนวน 49 ข้อ และแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นได้ของแนวทางการประกันคุณภาพภายใน แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามขั้นตอนของลิเคิร์ต (Likert) (Best and Kahn, 1993)

การดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาวิเคราะห์เป็นกรอบแนวคิดองค์ประกอบและตัวชี้วัดของการประกันคุณภาพภายใน และยืนยันองค์ประกอบและตัวชี้วัดที่ได้โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน

2. สร้างแบบสอบถามเพื่อสำรวจหาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการประกันคุณภาพภายในสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ

3. ดำเนินการขอหนังสือเก็บข้อมูลจากทางคณะศึกษาศาสตร์ไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ เพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

4. ติดต่อประสานงานกับกลุ่มตัวอย่างเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล และใช้วิธีเก็บข้อมูลด้วยตนเอง ส่วนโรงเรียนที่อยู่ไกลใช้วิธีการส่งทางไปรษณีย์

5. นำแบบสอบถามที่ได้รับตอบกลับคืนมา ตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบแล้วนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ผลด้วยวิธีทางสถิติ

6. นำผลการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มาวิเคราะห์องค์ประกอบและตัวชี้วัดของการประกันคุณภาพภายใน

7. วิเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายใน

8. นำผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในมาเป็นแนวทางการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในให้มี เหมาะสมและเป็นไปได้ในการนำไปใช้

การวิเคราะห์ข้อมูล

ระยะที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดของการประกันคุณภาพภายในใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ระยะที่ 2 การศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการประกันคุณภาพภายในแบบสอบถามตอนที่ 1 ประเภทผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้การวิเคราะห์ค่าความถี่ ร้อยละ แบบสอบถามตอนที่ 2 สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์

ของการประกันคุณภาพภายใน ใช้การวิเคราะห์ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ระยะที่ 3 การพัฒนาแนวทางการประกันคุณภาพภายใน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ ใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

1. องค์ประกอบและตัวชี้วัดของการประกันคุณภาพภายใน ประกอบด้วย 8 องค์ประกอบ 32 ตัวชี้วัด คือ องค์ประกอบที่ 1 กำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา มี 4 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) การวิเคราะห์มาตรฐานและตัวชี้วัด 2) สาระสำคัญที่กำหนดในมาตรฐาน 3) กำหนดค่าเป้าหมายความสำเร็จ 4) ประกาศค่าเป้าหมายให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ องค์ประกอบที่ 2 จัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา มี 11 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) การวิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการจำเป็น 2) กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายด้านต่าง ๆ 3) กำหนดวิธีการดำเนินงานกิจกรรมโครงการที่สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษา 4) กำหนดแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นจากภายนอก 5) กำหนดบทบาทหน้าที่อย่างชัดเจน 6) กำหนดบทบาทหน้าที่และแนวทางการมีส่วนร่วม 7) ใช้งบประมาณและทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ 8) เสนอแผนพัฒนาการจัดการศึกษาต่อคณะกรรมการให้ความเห็นชอบ 9) จัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี 10) กำหนดปฏิทินการนำแผนปฏิบัติ 11) เสนอแผนปฏิบัติการประจำปีต่อคณะกรรมการให้ความเห็นชอบ องค์ประกอบที่ 3 การจัดระบบบริหารและสารสนเทศ มี 3 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) การจัดโครงสร้างหรือระบบการบริหารของสถานศึกษาที่เอื้อต่อการพัฒนาระบบ 2) กำหนดผู้รับผิดชอบและจัดระบบสารสนเทศ 3) นำข้อมูลสารสนเทศไปใช้ประโยชน์ในการบริหารจัดการศึกษา องค์

ประกอบที่ 4 การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา มี 2 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) การนำแผนปฏิบัติการประจำปีแต่ละปีสู่การปฏิบัติตามกรอบระยะเวลาและกิจกรรมโครงการที่กำหนดไว้ 2) มีผู้รับผิดชอบและผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ และความรับผิดชอบตามที่กำหนดอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุด องค์ประกอบที่ 5 การจัดทำมีการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา มี 4 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) การกำหนดผู้รับผิดชอบในการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา 2) ติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง 3) รายงานและนำผลการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาไปใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงพัฒนา 4) เตรียมการและให้ความร่วมมือในการติดตาม ตรวจสอบคุณภาพการศึกษาจากหน่วยงานต้นสังกัด องค์ประกอบที่ 6 การจัดทำมีการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา มี 2 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) ให้มีคณะกรรมการประเมินเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการประเมินคุณภาพภายในการศึกษา 2) ดำเนินการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาโดยใช้วิธีการและเครื่องมือที่หลากหลายและเหมาะสม องค์ประกอบที่ 7 การจัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานประกันคุณภาพภายใน มี 3 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) การสรุปและจัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายใน ตามรูปแบบที่หน่วยงานต้นสังกัดกำหนด 2) นำเสนอรายงานต่อคณะกรรมการให้ความเห็นชอบ 3) เผยแพร่รายงานต่อสาธารณชน หน่วยงานต้นสังกัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง องค์ประกอบที่ 8 การจัดทำมีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง มี 3 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) การส่งเสริมแนวคิดเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษาที่มุ่งการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง 2) ส่งเสริมแนวคิดเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษาที่มุ่งการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง 3) เผยแพร่ผลการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและแลกเปลี่ยนเรียนรู้

เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องในสถานศึกษา

2. สภาพปัจจุบันของการประกันคุณภาพภายใน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 2.76) เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบ พบว่า ทุกองค์ประกอบอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ การจัดระบบบริหารและสารสนเทศ ($\bar{X}$ = 2.81) การจัดให้มีการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา ($\bar{X}$ = 2.79) การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ($\bar{X}$ = 2.77) การจัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายใน ($\bar{X}$ = 2.77) การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ($\bar{X}$ = 2.77) การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ($\bar{X}$ = 2.75) การจัดให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่องสถานศึกษา ($\bar{X}$ = 2.74) การจัดให้มีการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ($\bar{X}$ = 2.69) ตามลำดับ เมื่อพิจารณาเป็นรายตัวชี้วัดในแต่ละองค์ประกอบพบว่า ทุกตัวชี้วัดอยู่ในระดับมาก โดยด้านการจัดระบบบริหารและสารสนเทศ ตัวชี้วัดที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การจัดระบบสารสนเทศที่เอื้อต่อการประกันคุณภาพภายในให้เป็นหมวดหมู่ตามลักษณะของข้อมูล ($\bar{X}$ = 2.87) ตัวชี้วัดที่มีค่าน้อยที่สุด คือ การนำข้อมูลสารสนเทศไปใช้ประโยชน์ในการประกันคุณภาพภายใน ($\bar{X}$ = 2.77) ด้านการจัดให้มีการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา ตัวชี้วัดที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การรายงานผลการติดตามตรวจสอบการดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ($\bar{X}$ = 2.80) ตัวชี้วัดที่มีค่าน้อยที่สุด คือ การนำผลติดตามตรวจสอบการดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาไปใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษา ($\bar{X}$ = 2.79) ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ตัวชี้วัดที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การแต่งตั้งคณะทำงานหรือผู้รับผิดชอบในการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ($\bar{X}$ = 2.96) ตัวชี้วัดที่มีค่าน้อยที่สุด คือ การพิจารณาให้ความเห็นชอบ

ค่าเป้าหมายความสำเร็จของแต่ละมาตรฐานและตัวบ่งชี้ ($\bar{X}$ = 2.60) ด้านการจัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายใน ตัวชี้วัดที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ด้านการเผยแพร่รายงานประจำปีต่อหน่วยงาน ต้นสังกัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คือ ($\bar{X}$ = 2.81) ตัวชี้วัดที่มีค่าน้อยที่สุด คือ การเปิดเผยรายงานประจำปีของสถานศึกษาต่อสาธารณชน ($\bar{X}$ = 2.75) ด้านการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ตัวชี้วัดที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การดำเนินงานตามกรอบระยะเวลาที่กำหนดไว้ในแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา ($\bar{X}$ = 2.81) ตัวชี้วัดที่มีค่าน้อยที่สุด คือ ผู้รับผิดชอบปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ($\bar{X}$ = 2.72) ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ตัวชี้วัดที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การกำหนดปฏิทินการนำแผนปฏิบัติการประจำปีสู่การปฏิบัติอย่างชัดเจน ($\bar{X}$ = 2.85) ตัวชี้วัดที่มีค่าน้อยที่สุด คือ การแต่งตั้งคณะทำงานหรือผู้รับผิดชอบในการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ($\bar{X}$ = 2.62) ด้านการจัดให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่องสถานศึกษา ตัวชี้วัดที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้จนเป็นวัฒนธรรมในการทำงานของบุคลากรในสถานศึกษา ($\bar{X}$ = 2.78) ตัวชี้วัดที่มีค่าน้อยที่สุด คือ การส่งเสริมแนวความคิดเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษาที่มุ่งพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เกิดกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง ($\bar{X}$ = 2.72) ด้านการจัดให้มีการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ตัวชี้วัดที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การนำผลการประเมินคุณภาพภายในมาปรับปรุงพัฒนาให้ตรงตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ($\bar{X}$ = 2.7) ตัวชี้วัดที่มีค่าน้อยที่สุด คือ คณะกรรมการดำเนินการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาโดยใช้วิธีการที่หลากหลาย ($\bar{X}$ = 2.65) ตามลำดับ

สภาพที่พึงประสงค์ของการประกันคุณภาพ

ภายใน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.18$) เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบ พบว่า ทุกองค์ประกอบอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ การจัดระบบบริหารและสารสนเทศ ($\bar{X}=4.75$) การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ($\bar{X}=4.32$) การจัดให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ($\bar{X}=4.14$) การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ($\bar{X}=4.13$) การจัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายใน ($\bar{X}=4.10$) การจัดให้มี การประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ($\bar{X}=4.02$) การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ($\bar{X}=4.00$) การจัดให้มีการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา ($\bar{X}=3.97$) ตามลำดับ เมื่อพิจารณาเป็นรายตัวชี้วัดในแต่ละองค์ประกอบ พบว่า ด้านการจัดระบบบริหารและสารสนเทศ ตัวชี้วัดที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การนำข้อมูลสารสนเทศไปใช้ประโยชน์ในการประกันคุณภาพภายใน ($\bar{X}=4.22$) ตัวชี้วัดที่มีค่าน้อยที่สุด คือ การจัดระบบสารสนเทศที่เอื้อต่อการประกันคุณภาพภายในให้เป็นหมวดหมู่ตามลักษณะของข้อมูล ($\bar{X}=3.79$) ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ตัวชี้วัดที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การแต่งตั้งคณะกรรมการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ($\bar{X}=4.82$) ตัวชี้วัดที่มีค่าน้อยที่สุด คือ การพิจารณาให้ความเห็นชอบค่าเป้าหมายความสำเร็จของแต่ละมาตรฐานและตัวบ่งชี้ ($\bar{X}=3.95$) ด้านการจัดให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ตัวชี้วัดที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้จนเป็นวัฒนธรรมในการทำงานของบุคลากรในสถานศึกษา ($\bar{X}=4.71$) ตัวชี้วัดที่มีค่าน้อยที่สุด คือ การส่งเสริมแนวความคิดเรื่อง การประกันคุณภาพการศึกษาที่มุ่งพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เกิดขึ้นทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง ($\bar{X}=3.65$) ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการ จัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่ง

คุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ตัวชี้วัดที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การกำหนดกลยุทธ์ตัวชี้วัดความสำเร็จของโครงการและกิจกรรมที่สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษา ($\bar{X}=4.76$) ตัวชี้วัดที่มีค่าน้อยที่สุด คือ เสนอแผนปฏิบัติการประจำปีต่อคณะกรรมการให้ความชอบ ($\bar{X}=3.87$) ด้านการจัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายใน ตัวชี้วัดที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การเผยแพร่รายงานประจำปีต่อหน่วยงาน ต้นสังกัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ($\bar{X}=4.67$) ตัวชี้วัดที่มีค่าน้อยที่สุด คือ การแปลผลจากการรายงานการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา ($\bar{X}=3.72$) ด้านการจัดให้มีการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ตัวชี้วัดที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ คณะกรรมการดำเนินการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษา โดยเครื่องมือที่หลากหลาย ($\bar{X}=4.29$) ตัวชี้วัดที่มีค่าน้อยที่สุด คือ การประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษาอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง ($\bar{X}=3.72$) ด้านการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ตัวชี้วัดที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ผู้รับผิดชอบปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่และ ความสำเร็จตามที่ได้รับมอบหมาย ($\bar{X}=4.24$) ตัวชี้วัดที่มีค่าน้อยที่สุด คือ การดำเนินงานตามกรอบระยะเวลาที่กำหนดไว้แผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา ($\bar{X}=3.77$) ด้านการจัดให้มีการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา ตัวชี้วัดที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การเตรียมการในการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาจากหน่วยงาน ต้นสังกัด ($\bar{X}=4.24$) ตัวชี้วัดที่มีค่าน้อยที่สุด คือ การรายงานผลการติดตามตรวจสอบการดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ($\bar{X}=3.73$)

3. แนวทางที่เหมาะสมสำหรับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม ประกอบด้วย 2 กิจกรรมหลัก ได้แก่ 1) การกำหนดมาตรฐานและการจัดระบบบริหารและสารสนเทศ ประกอบด้วย 1.1) การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

และ 1.2) การจักระบบบริหารและสารสนเทศ 2) การกำหนดแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา การติดตาม ตรวจสอบการประกันคุณภาพภายใน ประกอบด้วย 2.1) การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 2.2) การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา 2.3) การจัดให้มีการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา 2.4) การจัดให้มีการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 2.5) การจัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายใน และ 2.6) การจัดให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

อภิปรายผล

1. องค์ประกอบและตัวชี้วัดของการประกันคุณภาพภายใน ประกอบด้วย 8 องค์ประกอบ 32 ตัวชี้วัด คือ องค์ประกอบที่ 1 กำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา มี 4 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) การวิเคราะห์มาตรฐานและตัวชี้วัด 2) สารสำคัญที่กำหนดในมาตรฐาน 3) กำหนดค่าเป้าหมายความสำเร็จ 4) ประกาศค่าเป้าหมายให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ องค์ประกอบที่ 2 กำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา มี 11 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) การวิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการจำเป็น 2) กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมายด้านต่างๆ 3) กำหนดวิธีการดำเนินงานกิจกรรมโครงการที่สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษา 4) กำหนดแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นจากภายนอก 5) กำหนดบทบาทหน้าที่อย่างชัดเจน 6) กำหนดบทบาทหน้าที่และแนวทางการมีส่วนร่วม 7) ใช้งบประมาณและทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ 8) เสนอแผนพัฒนาการจัดการศึกษาต่อคณะกรรมการให้ความเห็นชอบ 9) จัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี 10) กำหนดปฏิทินการนำแผนปฏิบัติ 11) เสนอแผนปฏิบัติการประจำปีต่อคณะกรรมการให้ความเห็นชอบองค์ประกอบที่ 3 การจักระบบ

บริหารและสารสนเทศ มี 3 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) การจัดโครงสร้างหรือระบบการบริหารของสถานศึกษาที่เอื้อต่อการพัฒนาระบบ 2) กำหนดผู้รับผิดชอบและจักระบบสารสนเทศ 3) นำข้อมูลสารสนเทศไปใช้ประโยชน์ในการบริหารจัดการศึกษา องค์ประกอบที่ 4 การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษามี 2 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) การนำแผนปฏิบัติการประจำปีแต่ละปีสู่การปฏิบัติตามกรอบระยะเวลาและกิจกรรมโครงการที่กำหนดไว้ 2) มีผู้รับผิดชอบและผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ และความรับผิดชอบตามที่ได้กำหนดอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุด องค์ประกอบที่ 5 การจัดให้มีการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา มี 4 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) การกำหนดผู้รับผิดชอบในการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา 2) ติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง 3) รายงานและนำผลการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาไปใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงพัฒนา 4) เตรียมการและให้ความร่วมมือในการติดตาม ตรวจสอบคุณภาพการศึกษาจากหน่วยงานต้นสังกัด องค์ประกอบที่ 6 การจัดให้มีการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา มี 2 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) ให้มีคณะกรรมการประเมินเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการประเมินคุณภาพภายในการศึกษา 2) ดำเนินการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาโดยใช้วิธีการและเครื่องมือที่หลากหลายและเหมาะสม องค์ประกอบที่ 7 การจัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานประกันคุณภาพภายใน มี 3 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) การสรุปและจัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายใน ตามรูปแบบที่หน่วยงานต้นสังกัดกำหนด 2) นำเสนอรายงานต่อคณะกรรมการให้ความเห็นชอบ 3) เผยแพร่รายงานต่อสาธารณชน หน่วยงานต้นสังกัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง องค์ประกอบที่ 8 การจัดให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง มี 3 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) การส่งเสริมแนวคิด

เรื่องการประกันคุณภาพการศึกษาที่มุ่งการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง 2) ส่งเสริมแนวคิดเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษาที่มุ่งการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง 3) เผยแพร่ผลการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องในสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2556 ก: 14-15) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบประกันคุณภาพภายใน ประกอบด้วย 8 องค์ประกอบ และสอดคล้องกับสำนักทดสอบทางการศึกษาสำนักงาน (2554:5-30) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบประกันคุณภาพภายใน ประกอบด้วย 8 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) กำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 2) จัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 3) จัดระบบบริหารและสารสนเทศ 4) ดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา 5) จัดให้มีการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา 6) จัดให้มีการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 7) จัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายใน 8) จัดให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

2. การศึกษาสภาพปัจจุบันของการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ พบว่า สภาพปัจจุบันการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=2.77$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าระดับของการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเนตรนภา ครองยศ (2558:151) ได้ศึกษารูปแบบการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 พบว่าสภาพปัจจุบันของการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง

สภาพที่พึงประสงค์ของการประกันคุณภาพภายใน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพิทักษ์ ดวงสงค์ ได้ศึกษาสภาพความต้องการและแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 (2558:206) พบว่า สภาพความต้องการมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก ทั้ง 8 ด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ด้านการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ด้านการกำหนดมาตรฐานของสถานศึกษา ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐาน ด้านการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาด้านการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ด้านการรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี ด้านการจัดระบบบริหารและสารสนเทศ ด้านการดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา

3. แนวทางที่เหมาะสมสำหรับการประกันคุณภาพภายใน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ ประกอบด้วยกิจกรรมหลัก 2 กิจกรรมหลัก ได้แก่ 1) การกำหนดมาตรฐานและการจัดระบบบริหารและสารสนเทศ ประกอบด้วย 1.1) การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา และ 1.2) การจัดระบบบริหารและสารสนเทศ 2) การกำหนดแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา การติดตาม ตรวจสอบการประกันคุณภาพภายใน ประกอบด้วย 2.1) การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 2.2) การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา 2.3) การจัดให้มีการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา 2.4) การจัดให้มีการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 2.5) การจัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายใน และ 2.6)

การจัดให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับสำนักทดสอบทางการศึกษา (2554: 5-30) ได้กล่าวถึงการประกันคุณภาพภายในว่าต้องมีการดำเนินงาน 8 ประการ โดยเริ่มต้นตั้งแต่ 1) กำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 2) จัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 3) จัดระบบบริหารและสารสนเทศ 4) ดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา 5) จัดให้มีการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา 6) จัดให้มีการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 7) จัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายในและ 8) จัดให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง และสอดคล้องกับงานวิจัยของรัตนา ชื่อสัตย์ (2559:117-119) ได้ศึกษาแนวทางการดำเนินการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 พบว่าแนวทางการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน 8 ด้าน ได้แก่ ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ด้านการจัดระบบบริหารและสารสนเทศ ด้านการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ด้านการจัดให้มีการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา ด้านการจัดให้มีการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ด้านการจัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายใน ด้านการจัดให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่าง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอในการนำไปใช้

1. ผลการวิจัยนี้ชี้ให้เห็นองค์ประกอบและตัวชี้วัดที่สำคัญของการประกันคุณภาพภายในสำหรับสถานศึกษา ดังนั้น จึงเป็นแนวทางให้ ผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้องที่มีบทบาทสำคัญใน การพัฒนางานด้านการประกันคุณภาพภายในได้นำไปใช้เพื่อให้เกิดการพัฒนากระบวนการประกันคุณภาพภายใน

2. ผลการวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่าองค์ประกอบของการประกันคุณภาพภายในที่มีความจำเป็นที่จะต้องได้รับการปรับปรุงพัฒนามากที่สุด คือ การกำหนดมาตรฐานการศึกษาและการจัดระบบบริหารและสารสนเทศ ดังนั้น ในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในควรให้ความสำคัญในขั้นตอนการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ต้องมีการกำหนดมาตรฐานให้สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน และมีการจัดทาระบบสารสนเทศอย่างเป็นระบบ โดยควรมีการดำเนินการอย่างเป็นระบบตามวงจรการบริหารงาน PDCA ให้บุคคลที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมมากที่สุด ควรมีการประเมินและดำเนินการตรวจสอบทบทวนคุณภาพอย่างสม่ำเสมอ เพราะหากมีปัญหาหรืออุปสรรคในการดำเนินการที่ทำให้ไม่ประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ก็จะได้ร่วมกันหาแนวทางปรับปรุงแก้ไข และมีการจัดเผยแพร่ผลงานที่ประสบความสำเร็จให้เป็นแนวทางแก่บุคคลอื่นได้นำไปใช้ต่อไป

ข้อเสนอในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการวิจัยพัฒนารูปแบบหรือแนวทางในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสำหรับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ และนำไปทดลองใช้จริงเพื่อหาแนวทางในการดำเนินงานที่เหมาะสมสามารถนำไปใช้ได้จริงและเกิดประสิทธิภาพกับทุกโรงเรียน

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545*. กรุงเทพฯ: ศรุสกา.
- เนตรนภา ครองยศ. (2558). *รูปแบบการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5*. วิทยานิพนธ์ การบริหารการศึกษา มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). *การวิจัยเบื้องต้น*. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- พิทักษ์ ดวงอาสงส์. (2558). *สภาพความต้องการและแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาหนองคาย เขต 2*. วิทยานิพนธ์ การบริหารการศึกษา มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- รัตนา ชื่อสัตย์. (2559). *แนวทางการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7*. วิทยานิพนธ์ การบริหารการศึกษา มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ. (2558). *รายงานการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในประจำปีการศึกษา 2558*. บึงกาฬ: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2556ก). *การประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาตามกฎกระทรวงว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ.2553*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2558). *รายงานประจำปี 2558*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักทดสอบทางการศึกษา. (2554ก). *การติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาตามกฎกระทรวงว่าด้วยระบบหลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพของสถานศึกษา พ.ศ. 2553 เล่มที่ 5*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักทดสอบทางการศึกษา. (2556ก). *การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ตามกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553 เล่มที่ 2*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักทดสอบทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. (2547). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ 2542 แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2*. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟิค จำกัด.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2552). *ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552 - 2561)*. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟิค จำกัด.
- Best and Kahn James, V. (1993). *Research in Education*. 7th ed. Boston: Allyn and Bacon.

การพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีพหุปัญญา โดยใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ วิชาประวัติศาสตร์ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

Development of Learning Activity Based on Multiple Intelligences Theory with Electronics Book to Enhance Analytical Thinking in History Subject for Prathomsuksa 6 Level

จินตนา ไชยวาน¹, เดชา จันทัก², สาคร อัจฉกร³

Jintana Chaiwarn¹, Decha Janthakat², Sakorn Atthajak³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) พัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีพหุปัญญา โดยใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ วิชาประวัติศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 2) ศึกษาดัชนีประสิทธิผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีพหุปัญญา โดยใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ วิชาประวัติศาสตร์ 3) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีพหุปัญญาโดยใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ 4) เปรียบเทียบการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน ด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีพหุปัญญา โดยใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ 5) ศึกษาพฤติกรรมการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน ระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีพหุปัญญา โดยใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ วิชาประวัติศาสตร์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านลาด อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 28 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 3 ชนิด ได้แก่ 1) แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีพหุปัญญา โดยใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ จำนวน 9 แผน 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจำนวน 30 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ระหว่าง 0.35 ถึง 0.69 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.90 3) แบบทดสอบวัดการคิดวิเคราะห์ 20 ข้อ มีค่าความยากตั้งแต่ 0.46 ถึง 0.65 ค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.29 ถึง 0.76 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.85 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและทดสอบสมมติฐานด้วยสถิติ t-test (Dependent Samples)

ผลการวิจัยปรากฏดังนี้

1. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีพหุปัญญา โดยใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ วิชาประวัติศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 82.09/83.45 ซึ่งสูง

¹ นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

^{2,3} คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹ M.Ed. Candidate in Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Mahasarakham University

² Faculty of Education, Mahasarakham University

กว่าเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้

2. ดัชนีประสิทธิผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีพหุปัญญา โดยใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ วิชาประวัติศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีค่าเท่ากับ 0.5749

3. นักเรียนที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีพหุปัญญาโดยใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ วิชาประวัติศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. นักเรียนที่เรียนด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีพหุปัญญาโดยใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ วิชาประวัติศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีการคิดวิเคราะห์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ด้านการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีพหุปัญญา โดยใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ พบว่าผู้เรียนมีพฤติกรรมการแสดงออกในการพูดสนทนา การตอบคำถามและการเขียนอธิบายประกอบการปฏิบัติกิจกรรมระหว่างเรียนที่บ่งบอกถึงการมีพัฒนาการความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์ในองค์ประกอบด้านการวิเคราะห์ความสำคัญ ความสัมพันธ์ และด้านหลักการ ระหว่างเรียนเพิ่มขึ้นตามลำดับ

Abstract

The purposes of this study were: 1) to develop learning activity based on the multiple intelligences theory with electronics book to enhance analytical thinking in History Subject for Prathomsuksa 6 level with the established of efficiency criterion of 80/80, 2) to find out the effectiveness index of learning activity based on multiple intelligences theory with electronics book to enhance analytical thinking in History Subject, 3) to compare the students' learning achievement between before and after learning based on multiple intelligences theory with electronics book in History Subject, 4) to compare the students' analytical thinking between before and after learning based on multiple intelligences theory with electronics book in History Subject. The research sample was 28 students in Prathomsuksa 6 level from Ban Lard school, Muang District, NhongBualampoo Province, in the second semester of the academic year of 2014, and obtained using cluster random sampling technique. The instruments used for studying comprised of: 1) plans for learning activity based on multiple intelligences theory with electronics book with 9 plans, 2) the 30-item test for learning achievement of students with discriminating power of 0.35-0.69 and the reliability of 0.90, 4) the 20 item-test for analytical thinking of students with the difficulty of 0.46-0.65, the discriminating power of 0.29-0.76 and the reliability of 0.85. The statistics used for analyzing data were percentage, mean, standard deviation, and t-test (Dependent Samples) was employed for testing hypothesis.

The results of the study were as follows:

1. The learning activity based on the multiple intelligences theory with electronics book to enhance analytical thinking in History Subject for Prathomsuksa 6 level revealed the

efficiency of 82.09/83.45, that higher than the established criterion of 80/80.

2. The effectiveness index of learning activity based on multiple intelligences theory with electronics book to enhance analytical thinking in History Subject for Prathomsuksa 6 level revealed at 0.5749.

3. The students who learned based on the multiple intelligences theory with electronics book in History Subject showed higher of learning achievement than before Learning at the .05 level of significance.

4. The students who learned based on the multiple intelligences theory with electronics book in History Subject showed higher of analytical thinking than before Learning at the .05 level of significance.

5. The result of analysis on qualitative data for analytical thinking of students, who learned based on the multiple intelligences theory with electronics book in History Subject, was found that the students showed in dialogue, explanation, and writing during learning activities. Which revealed on learning progress of students' analytical thinking in prominent, associate, and principled elements, those grew up between learning activities.

Keywords: Learning activity based on the multiple intelligences theory with electronics Book, Analytical thinking, Learning Achievement

บทนำ

สาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ผู้เรียนในระดับประถมศึกษาถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลายต้องเรียน ทั้งนี้เพราะเป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ว่าด้วยการอยู่ร่วมกันในสังคมโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วตลอดเวลา การเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจซึ่งมีความแตกต่างกันอย่างหลากหลายตามบริบทสภาพแวดล้อมที่ส่งผลให้เป็นพลเมืองมีความสามารถทางสังคมมีความรู้ทักษะคุณธรรมและค่านิยมที่เหมาะสมสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ประกอบจากหลายแขนงวิชาโดยนำวิทยาการจากแขนงวิชาต่างๆ ในสาขาสังคมศาสตร์มาหลอมรวมเข้าด้วยกัน ได้แก่ ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ นิติศาสตร์ จริยธรรม ประชากรศึกษา สิ่งแวดล้อมศึกษา รัฐศาสตร์ สังคมวิทยา ปรัชญา และศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม จึงเป็นกลุ่มสาระ

การเรียนรู้ที่ส่งเสริมศักยภาพการเป็นพลเมืองดีให้แก่ผู้เรียนความสำคัญของกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม นอกจากจะช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้ในเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมทั้งทางธรรมชาติและสังคมวัฒนธรรมมีทักษะกระบวนการต่างๆ ที่สามารถนำมาใช้ประกอบการตัดสินใจอย่างรอบคอบในการดำเนินชีวิตและมีส่วนร่วมในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาในฐานะพลเมืองดีแล้วยังช่วยให้นำความรู้ทางจริยธรรมหลักธรรมทางศาสนา มาพัฒนาตนเองและสังคมได้ทำให้ผู้เรียนสามารถดำเนินชีวิตในสังคมอย่างมีความสุข (กรมวิชาการ, 2545: 3-4)

การจัดหลักสูตรกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญามีความสุขมีศักยภาพในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพจึงกำหนดเป็นจุดหมายเพื่อให้เกิดกับผู้เรียนเมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐานและพัฒนาบุคลิกภาพส่วนตนพัฒนาความสามารถทักษะพื้น

ฐานด้านการเรียนรู้และทักษะในการดำเนินชีวิตให้มีความสมดุลทั้งด้านความรู้ ความคิดความสามารถ ความดีงามและความรับผิดชอบต่อสังคมสามารถสร้างเสริมสุขภาพส่วนตนและชุมชนมีความภูมิใจในความเป็นไทย (กระทรวง ศึกษาธิการ, 2551: 114) ตามโครงสร้างของหลักสูตรได้กำหนดให้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมมี 5 สาระย่อยประกอบด้วยสาระที่ 1 ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์ สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์ สาระที่ 5 ภูมิศาสตร์ ซึ่งในสาระที่ 4 ประวัติศาสตร์ ประกอบด้วยสาระและมาตรฐาน 3 ข้อคือมาตรฐาน ส 4.1 เข้าใจความหมาย ความสำคัญของเวลาและยุคสมัยทางประวัติศาสตร์สามารถใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์บนพื้นฐานของความเป็นเหตุเป็นผลมาวิเคราะห์เหตุการณ์ต่างๆ อย่างเป็นระบบมาตรฐาน ส 4.2 เข้าใจพัฒนาการของมนุษยชาติจากอดีตถึงปัจจุบันในแง่ความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์อย่างต่อเนื่องตระหนักถึงความสำคัญและสามารถวิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดขึ้นมาตรฐาน ส 4.3 เข้าใจความเป็นมาของชาติไทยวัฒนธรรมภูมิปัญญาไทยมีความภูมิใจและธำรงความเป็นไทย (กระทรวง ศึกษาธิการ, 2551: 5)

การจัดการเรียนรู้สาระการเรียนรู้พื้นฐานประวัติศาสตร์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมมีจุดประสงค์ที่จะให้ผู้เรียนมีความรู้และเข้าใจในทฤษฎีประวัติศาสตร์วิธีการทางประวัติศาสตร์หลักฐานทางประวัติศาสตร์รวมถึงการแบ่งช่วงเวลาและการนับศักราชแบบต่างๆ เพื่อเป็นพื้นฐานการเรียนรู้และทำความเข้าใจเรื่องราวความเปลี่ยนแปลงและพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของไทยตั้งแต่ยุคก่อนเรื่อยมาจนถึงปัจจุบันทั้งด้านสังคมวัฒนธรรมเศรษฐกิจการเมืองการปกครองรวมทั้งภูมิปัญญาไทยและบุคคลสำคัญในแต่ละสมัยแนวการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้มุ่งให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกในความเป็นไทยมีจิตสำนึกในความรักชาติเห็นคุณค่าของความเสียสละและความสามัคคีของบรรพบุรุษ

ไทยในการสร้างชาตินำคุณธรรมจริยธรรมเป็นหลักในการดำเนินชีวิตเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบ มีความรู้มีคุณธรรมจริยธรรมค่านิยมที่เหมาะสม มีการพัฒนาตนเองและบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวมการจัดการเรียนรู้สาระประวัติศาสตร์ในปัจจุบันไม่ได้เน้นการท่องจำให้เรียนรู้เรื่องราวประวัติศาสตร์เพียงอย่างเดียวแต่ยังต้องให้ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์เหตุการณ์ได้อย่างมีเหตุผลเชื่อถือได้โดยอาศัยวิธีการทางประวัติศาสตร์ (กระทรวง ศึกษาธิการ, 2551: 133)

ประกอบกับรายงานผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ช่วงชั้นที่ 2 (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6) ปีการศึกษา 2556 โรงเรียนบ้านลาด มีคะแนนสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมเฉลี่ยร้อยละ 40.94 ต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนด (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ, 2555: 9) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากวิชาประวัติศาสตร์เป็นวิชาที่มีเนื้อหาซับซ้อนเนื้อเรื่องที่ไกลตัวทำความเข้าใจยากกิจกรรมการเรียนรู้ยังไม่หลากหลายและสนองความแตกต่างระหว่างบุคคลไม่เน้นกิจกรรมส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ เท่าที่ควร โดยเฉพาะการใช้สื่อที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในลักษณะสื่อประสม และสนับสนุนให้เรียนรู้ผ่านเทคโนโลยีที่ใช้รูปภาพ เสียง บรรยายประกอบภาพ ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว เกม ชวนคิด ไม่มีการนำเสนอผ่านเทคโนโลยีที่หลากหลายให้บทเรียนไม่น่าสนใจ ซึ่งกิจกรรมการเรียนรู้ไม่ส่งผลต่อการพัฒนาการปัญญาผู้เรียนรอบด้าน เครื่องมือวัดและประเมินผลการเรียนรู้ยังไม่มีความหลากหลายและนักเรียนขาดการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมขาดทักษะการคิด และการเขียนอธิบายยังขาดเหตุผลสนับสนุนการคิดวิเคราะห์ วิเคราะห์ที่เหมาะสม

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นเห็นว่า การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ยังไม่หลากหลายที่สนองความแตกต่างของนักเรียนและไม่ส่งเสริมการพัฒนาความสามารถทางปัญญาของนักเรียนจึงส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคุณภาพการศึกษา (O-NET) ทักษะการคิดวิเคราะห์และความสามารถ

ทางปัญญา ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนาการจัดกิจกรรมตามแผนการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น โดยการใช้ทฤษฎีพหุปัญญากับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-book) ซึ่งเป็นการผสมผสานสื่อหลายทางได้แก่ภาพภาพเคลื่อนไหวเสียงข้อความและคอมพิวเตอร์เข้ามาทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบจึงทำให้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-book) ได้เปรียบกว่าสื่อประเภทอื่นหลายประการเช่นสื่อความหมายได้รวดเร็วเข้าใจง่ายเสนอภาพเคลื่อนไหวทำให้ดูเหมือนของจริงนักเรียนเข้าใจได้ดียิ่งขึ้นใช้ในการเรียนรู้เกี่ยวกับความคิดรวบยอด (Concept) ที่สลับซับซ้อนได้ดีใช้เสียงประกอบได้ทำให้เกิดความน่าสนใจและเข้าใจมากขึ้นและช่วยเพิ่มแรงจูงใจในการเรียนรู้ (วัชระ แจ่มจรัส, 2549: 3) และทฤษฎีพหุปัญญาเป็นกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการ ใช้กิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายมีใช้มุ่งพัฒนาเพียงชาวนั้นปัญญาด้านใดด้านหนึ่งของนักเรียนแต่เน้นให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมตามความรู้ความสามารถของตน และความแตกต่างของแต่ละบุคคลรวมทั้งเห็นคุณค่าและเรียนรู้ที่จะใช้ความสามารถให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม เอื้อให้เรียนรู้อย่างมีความสุขมีทัศนคติที่ดีต่อตนเองและอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างเกื้อกูลสำหรับการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ควรมีการประเมินหลายด้านครอบคลุมความรู้ทักษะกระบวนการซึ่งโฮวาร์ดการ์เดเนอร์ (Gardner, 1993) ผู้บุกเบิกทฤษฎีพหุปัญญา (Multiple Intelligence) มีความเชื่อว่ามนุษย์แต่ละคนมีความสามารถหรือความฉลาดที่หลากหลายจึงเป็นหน้าที่ของครูผู้สอนที่จะต้องจัดกระบวนการเรียนรู้ให้เหมาะสมเพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองอย่างเต็มความสามารถด้านพหุปัญญาของมนุษย์จำแนกออกเป็น 8 ด้าน ประกอบด้วย 1) ความสามารถด้านภาษา (Linguistic Intelligence) มีความสามารถในการใช้ภาษาในการพูดการอ่านและเขียนการจับใจความได้ดีและสื่อสารได้ชัดเจน 2) ความสามารถด้านตรรกศาสตร์และคณิตศาสตร์ (Mathematical Intelligence) มีความสามารถในการใช้ตัวเลขการคิดคาดการณ์จำแนกหมวดหมู่คิด

คำนวณสร้างและหารูปแบบคิดแก้ปัญหาคิดที่เป็นเหตุเป็นผล 3) ความสามารถด้านภาพมิติสัมพันธ์ (Spatial Intelligence) มีความสามารถในการมองเห็นพื้นที่ที่มีความไวต่อสีเส้นรูปร่าง การแปลความหมายข้อความหรือเนื้อหาเป็นภาพจินตนาการสร้าง/จำลองภาพ 3 มิติของสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ 4) ความสามารถด้านร่างกายและการเคลื่อนไหว (Kinesthetic Intelligence) ความสามารถในการใช้ร่างกายแสดงความรู้สึกนึกคิดมีทักษะทางกายภาพคล่องแคล่วแข็งแรงรวดเร็วยืดหยุ่นประณีตและมีความไวทางประสาทสัมผัส 5) ความสามารถด้านดนตรี (Musical Intelligence) มีความไวในเรื่องจังหวะ ทำนองเสียง จำและเข้าใจดนตรีได้ง่าย 6) ความสามารถด้านมนุษยสัมพันธ์ (Interpersonal Intelligence) มีความสามารถในการเข้าใจอารมณ์ความรู้สึกความคิดและเจตนาของผู้อื่นมีความไวในการสังเกตน้ำเสียงใบหน้าท่าทางให้ความสำคัญกับผู้อื่นมีความเป็นผู้นำและมีความสามารถในการสื่อสารการลดความขัดแย้ง 7) ความสามารถด้านความเข้าใจตนเอง (Intrapersonal Intelligence) มีความสามารถในการรู้จักตนเองเข้าใจอารมณ์ความรู้สึกความคิดของตนเองควบคุมตนเองได้ทั้งกายและจิตมีเป้าหมายที่ตนสนใจอย่างสร้างสรรค์ 8) ความสามารถด้านความเข้าใจสภาพธรรมชาติ (Natural Intelligence) มีความสามารถในการรู้จักธรรมชาติของพืชและสัตว์สามารถจำแนกประเภทสิ่งมีชีวิตและไม่มีชีวิตการเข้าใจวงจรธรรมชาติและสามารถเรียนรู้ได้ดีในเรื่องธรรมชาติ (วิลลาร์ด สุนทรโรจน์, 2550: 54) จากแนวคิดของทฤษฎีพหุปัญญาดังกล่าว ผู้สอนควรใช้วิธีส่งเสริมและพัฒนานักเรียนให้เก่งหลายด้าน ด้วยการค้นหาข้อมูลนักเรียนรายบุคคล และเร่งพัฒนารอบด้านเพื่อจัดกิจกรรมพัฒนาความถนัดความสามารถผู้เรียน และเปิดโอกาสให้แสดงความเก่งหรือความสามารถทั้งในและนอกห้องเรียน ภายใต้การดูแลการกระตุ้นการให้คำแนะนำของผู้สอนและผู้ที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยในฐานะครูผู้สอนวิชาประวัติศาสตร์ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จึงมีความสนใจศึกษาและ

นำทฤษฎีทฤษฎีปัญหาโดยใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ และนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ให้สอดคล้องกับแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนรอบด้าน รวมทั้งการสนับสนุนให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง มีความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์ ความพยายามในการวางแผนและลงมือปฏิบัติ เพื่อพัฒนาให้นักเรียนให้มีคุณภาพอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข และเป็นแนวทางในการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีทฤษฎีปัญหา โดยใช้หนังสือ อิเล็กทรอนิกส์ ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ วิชาประวัติศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
2. เพื่อศึกษาดัชนีประสิทธิผลของการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีทฤษฎีปัญหา โดยใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ วิชาประวัติศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
3. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีทฤษฎีปัญหา โดยใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ วิชาประวัติศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
4. เพื่อเปรียบเทียบการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน ด้วยการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีทฤษฎีปัญหา โดยใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ วิชาประวัติศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
5. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน ระหว่างการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีทฤษฎีปัญหา โดยใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ วิชาประวัติศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

วิธีดำเนินการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนเขตตำบลป่าไม้งาม อำเภอเมืองหนองบัวลำภูจังหวัดหนองบัวลำภู ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 6 โรงเรียน รวม 121 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านลาด อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู 1 ห้องจำนวน 28 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีทฤษฎีปัญหา โดยใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-book) เรื่องอาณาจักรรัตนโกสินทร์ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมจำนวน 9 แผนใช้เวลา 16 ชั่วโมง
2. หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-book) เรื่องอาณาจักรรัตนโกสินทร์กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 9 เล่ม
3. แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องอาณาจักรรัตนโกสินทร์ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เป็นแบบทดสอบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือกจำนวน 30 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (B) ตั้งแต่ 0.35-0.58 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.91
4. แบบทดสอบวัดการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ชนิดเลือกตอบ ครอบคลุมการวิเคราะห์ความสำคัญ ความสัมพันธ์ และหลักการ จำนวน 20 ข้อ มีค่าความยากของข้อสอบรายข้อตั้งแต่ 0.46 -0.65 ค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.29 -0.76 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ (KR-20) เท่ากับ 0.85
5. แบบบันทึกพฤติกรรมกรรมการคิดวิเคราะห์ระหว่างเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

จัดทำเป็นแบบสังเกตตามประเด็นการคิดวิเคราะห์
ความสำคัญ ความสัมพันธ์และหลักการ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้า
มาวิเคราะห์ตามความมุ่งหมายดังนี้

1. วิเคราะห์หาประสิทธิภาพของการจัด
กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีพหุปัญญา โดยใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์
วิชาประวัติศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตาม
เกณฑ์ 80/80

2. วิเคราะห์หาค่าดัชนีประสิทธิผลของของ
การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีพหุปัญญา โดยใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ วิชาประวัติศาสตร์
โดยใช้สูตร E.I.

3. วิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการ
เรียนและการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระหว่างก่อน
เรียนและหลังเรียนด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตาม
แนวทฤษฎีพหุปัญญา โดยใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์
ด้วยสถิติทดสอบ t-test (Dependent Samples)

4. วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ด้านการ
คิดวิเคราะห์ของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง ตามกรอบ
การวิเคราะห์ความสำคัญ ความสัมพันธ์ และการ
วิเคราะห์หลักการ ด้วยการพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัย

ผลการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตาม
แนวทฤษฎีพหุปัญญา โดยใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์
ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ วิชาประวัติศาสตร์ สรุป
ได้ดังนี้

1. ประสิทธิภาพของการจัดกิจกรรมการ
เรียนรู้ตามแนวทฤษฎีพหุปัญญา โดยใช้หนังสือ
อิเล็กทรอนิกส์ ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ วิชา
ประวัติศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีประสิทธิภาพ
82.09/83.45 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้

2. ค่าดัชนีประสิทธิผลของการจัดกิจกรรม
การเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีพหุปัญญา โดยใช้หนังสือ
อิเล็กทรอนิกส์ ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ วิชา
ประวัติศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีค่าเท่ากับ
0.5749 ปรากฏดังตาราง 1

ตาราง 1 ดัชนีประสิทธิผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีพหุปัญญา โดยใช้หนังสือ
อิเล็กทรอนิกส์ วิชาประวัติศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

จำนวนนักเรียน	คะแนนเต็ม	คะแนนรวมก่อนเรียน	คะแนนรวมหลังเรียน	E.I.
28	30	513	701	0.5749

3. นักเรียนที่เรียนด้วยการจัดกิจกรรมการ
เรียนรู้ตามแนวทฤษฎีพหุปัญญา โดยใช้หนังสือ
อิเล็กทรอนิกส์ วิชาประวัติศาสตร์ ชั้นประถมศึกษา

ปีที่ 6 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่า
ก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
ปรากฏผลดังตาราง 2

ตาราง 2 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีพหุปัญญา โดยใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ วิชาประวัติศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน

คะแนนผลการจัดการเรียนรู้	n	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	t	p
ก่อนเรียน	28	30	18.32	2.75	13.620*	.000
หลังเรียน	28	30	25.04	2.17		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. นักเรียนที่เรียนด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีพหุปัญญา โดยใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ วิชาประวัติศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีการคิดวิเคราะห์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลปรากฏดังตาราง 3

ตาราง 3 ผลการเปรียบเทียบความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีพหุปัญญา โดยใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ วิชาประวัติศาสตร์ ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน

ความสามารถการคิดวิเคราะห์	n	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	t	p
ก่อนเรียน	28	30	8.86	1.63	-11.029*	.00
หลังเรียน	28	30	13.93	2.75		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้านการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีพหุปัญญา โดยใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ พบว่าผู้เรียนมีพฤติกรรมการแสดงออก ในการพูดสนทนา การตอบคำถาม และการเขียนอธิบายประกอบการปฏิบัติกิจกรรมระหว่างเรียนที่บ่งบอกถึงการมีพัฒนาการความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์ในองค์ประกอบการวิเคราะห์ความสำคัญ ความสัมพันธ์และด้านหลักการ ระหว่างเรียนเพิ่มขึ้นตามลำดับ

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเพื่อพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีพหุปัญญา โดยใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ วิชาประวัติศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ประสิทธิภาพของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีพหุปัญญา โดยใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ วิชาประวัติศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีประสิทธิภาพ

เท่ากับ 82.09/83.45 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้ ที่ปรากฏผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ เนื่องมาจากการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีพหุปัญญา โดยใช้หนังสือ อิเล็กทรอนิกส์ เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ วิชาประวัติศาสตร์ครั้งนี้ มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเองได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ได้วิเคราะห์กิจกรรมการเรียนรู้ได้สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองและได้นำสิ่งที่เรียนนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันเป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่เน้นพัฒนาศักยภาพและความถนัดของผู้เรียนเป็นสำคัญมาช่วยในการคิดวิเคราะห์ เพื่อเชื่อมโยงไปสู่การปฏิบัติจริงอย่างหลากหลาย สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง ความสามารถของผู้เรียน รวมทั้งความสนใจ ความอยากรู้อยากเห็นของผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Gardner (1999: 52) ที่เชื่อว่า การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีพหุปัญญา ช่วยให้ผู้เรียนมีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้อย่างทั่วถึง มีบทบาทเป็นผู้ปฏิบัติ รับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเอง จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความพร้อม และความกระตือรือร้นที่จะเรียน รวมทั้งมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเพื่อนและครู ทั้งในมิติของทักษะปฏิบัติ ด้านความรู้สึกและความคิด ที่ได้ร่วมอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อขยายความรู้ของตนให้กว้างขึ้น สามารถสร้างสรรค์ผลงานก่อให้เกิดความภูมิใจในการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม จากเหตุผลและเงื่อนไขดังกล่าวจึงส่งผลให้ประสิทธิภาพการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีพหุปัญญา โดยใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ มีประสิทธิภาพในระดับค่อนข้างสูง สอดคล้องกับผลการศึกษาของพิศสวาท ศรีสะอาด (2552: 116) ที่ได้ศึกษาผลการจัดการเรียนรู้สาระประวัติศาสตร์ตามแนวทฤษฎีพหุปัญญา เรื่องพัฒนาการทางประวัติศาสตร์สมัยอยุธยา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และพบว่าประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีพหุปัญญา มีค่าเท่ากับ 83.53/82.82

2. การศึกษาดัชนีประสิทธิผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีพหุปัญญา โดยใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์

วิชาประวัติศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่ามีค่าเท่ากับ 0.5749 แสดงว่า ผู้เรียนมีความก้าวหน้าในการเรียนเพิ่มขึ้นร้อยละ 57.49 ที่ปรากฏผลเช่นนี้อาจเนื่องมาจากแบบแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้มุ่งเน้นให้ผู้เรียนใช้ศักยภาพทางสติปัญญาในด้านที่ตนถนัด เพื่อปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง ที่นำไปสู่การสร้างองค์ความรู้และสิ่งที่เรียนไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริง เป็นการเรียนรู้ที่เน้นพัฒนาศักยภาพและความถนัดของผู้เรียนเป็นสำคัญ และผู้เรียนจะสนใจปฏิบัติกิจกรรมเพื่อการเรียนรู้อย่างมีคุณค่า ด้วยความสนใจใฝ่รู้ให้ประสบผลสำเร็จ รวมทั้งเนื้อหาและกิจกรรมสอดคล้องกับบริบทของผู้เรียนที่ใช้สื่อที่น่าสนใจ เลือกกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีความหลากหลาย สนับสนุนให้ผู้เรียนแต่ละคนได้แสดงออกและมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่ใช้ความสามารถในการรู้คิดหรือสติปัญญามากกว่าปกติ (นิราศ จันทจริตร, 2553: 159) รวมทั้งผู้เรียนมีโอกาสที่จะเรียนรู้และปฏิบัติกิจกรรม ตามที่ตนชอบและตรงตามศักยภาพของแต่ละบุคคล ผู้สอนได้ปรับกิจกรรมที่วางแผนไว้ให้สอดคล้องกับสภาพความต้องการและความสนใจของผู้เรียนที่มีความหลากหลาย ให้เอื้อต่อการใช้ศักยภาพปฏิบัติกิจกรรมที่เหมาะสมกับบริบทและสถานการณ์การเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละครั้ง (บึงอร เสรีรัตน์, 2543: 53) โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดกิจกรรมให้เชื่อมโยงกับความสามารถทางปัญญาด้านต่าง ๆ ของผู้เรียน เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสและสนับสนุนให้ผู้เรียนใช้ศักยภาพของตนที่มีอยู่ให้เอื้อต่อการเรียนรู้ รวมทั้งเสริมสร้างความท้าทายให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจในการเรียน ส่งผลต่อคุณภาพการเรียนรู้เพิ่มขึ้น ดังที่ปรากฏในการวิจัยครั้งนี้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของรุ่งทิวา วิริยะสถิตย์ (2551: 117) ที่ศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สาระประวัติศาสตร์ตามแนวทฤษฎีพหุปัญญา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และพบว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีพหุปัญญา สาระประวัติศาสตร์ มีดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.6805

3. นักเรียนที่เรียนด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีพหุปัญญา โดยใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ วิชาประวัติศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนรู้อีกสูงกว่าก่อนเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และที่ปรากฏผลการวิจัยเช่นนี้ อาจเนื่องมาจากการจัดการเรียนรู้ได้มุ่งเน้นผู้เรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ผ่านการวิเคราะห์เหตุการณ์ในบทเรียนเพื่อสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองและนำข้อมูลสำคัญที่เรียนรู้ไปอธิบายเหตุการณ์ในชีวิตจริง รวมทั้งเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการใช้ศักยภาพและความถนัดของผู้เรียน เพื่อทบทวนประสบการณ์ความรู้อื่นเชื่อมโยงไปสู่ความรู้ใหม่และเน้นบรรยากาศที่น่าสนใจ ให้เอื้อต่อการซึมซับข้อมูลข่าวสารความรู้เพื่อจัดกระทำโดยตรงกับประสบการณ์ทุกด้าน รวมทั้งกระตุ้นความสนใจของผู้เรียนให้มีความตื่นตัวตอบสนองด้วยความกระตือรือร้นอย่างต่อเนื่อง มีการกระตุ้นให้ผู้เรียนตื่นตัว และช่วยสร้างบรรยากาศในการเรียนเพื่อให้ผู้เรียนจดจ่อในปัจจัยการปฏิบัติงานการเรียนรู้ด้วยตนเอง รวมทั้งการเรียนรู้ตามความถนัดและความสนใจ มีส่วนร่วมในการเรียนรู้เพื่อพัฒนาด้านการคิด การแนะนำให้นำเสนอความรู้ใหม่ การฝึกทักษะแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (วิลลาร์ตน์ สุนทรโรจน์, 2550: 67) ประกอบการใช้สื่อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ในบทเรียน ยังช่วยเสริมสร้างแรงจูงใจในการเรียนและการปฏิบัติกิจกรรมของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง จึงส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มขึ้น ดังที่ปรากฏในผลการวิจัยครั้งนี้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ นางศราวุฒ พรหมสาขา ณ สกลนคร (2552: 97) ได้ศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีพหุปัญญา สาระเศรษฐศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และพบว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีพหุปัญญา สาระเศรษฐศาสตร์ ส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มขึ้น และผลการศึกษาของ ประภาส หมั่นเรียน (2555: 118) ที่ศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยประยุกต์ใช้ทฤษฎี

พหุปัญญา เรื่องพัฒนาการทางประวัติศาสตร์สมัยอยุธยา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และพบว่านักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีพหุปัญญา มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มขึ้น

4. นักเรียนที่เรียนด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีพหุปัญญา โดยใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ วิชาประวัติศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีการคิดวิเคราะห์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ การที่ปรากฏผลการวิจัยเช่นนี้ อาจเนื่องมาจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีพหุปัญญา โดยใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีการบูรณาการเชื่อมโยงความสามารถทางปัญญาและประสบการณ์ของผู้เรียนในด้านถนัดหรือชอบใช้ มาช่วยในการปฏิบัติ รวมทั้งใช้กิจกรรมการเรียนรู้ในลักษณะที่หลากหลายผสมผสานกันมีกระบวนการเรียนรู้สัมพันธ์สอดคล้องกับความต้องการและความสามารถของผู้เรียนผนวกกับความท้าทายในบทเรียน ดังความเห็นของ Ong & Borich (2006: 201) ที่อธิบายว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีพหุปัญญา ให้สอดคล้องหรือสนองตอบความต้องการ ความสนใจและธรรมชาติผู้เรียน รวมทั้งได้รับโอกาสการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมลักษณะที่หลากหลายวิธีการหรือช่องทางในการเรียนรู้ ย่อมจะส่งผลต่อความเข้าใจในบทเรียนที่ลุ่มลึก เพราะในบทเรียนดังกล่าว หากสามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนปฏิบัติกิจกรรมด้วยวิธีการที่แตกต่างก็ย่อมจะช่วยให้เกิดการเรียนรู้ในกรอบเนื้อหา นั้น ผ่านการเชื่อมโยงของปัญญาแต่ละด้านที่เกี่ยวข้อง ตามที่ผู้เรียนถนัดและมีความสามารถทางปัญญาในด้านนั้น ๆ โดยเฉพาะปัญญาด้านตรรกะและการคิดด้วยเหตุผลสนับสนุน เพื่อนำมาปรับใช้ทำกิจกรรมให้เอื้อประโยชน์ในการเรียนรู้ด้านการคิดที่มีคุณภาพให้บรรลุผลได้ รวมทั้งการใช้คำถามในบทเรียนหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ก็ย่อมส่งผลให้ผู้เรียนได้ใช้ความคิดในมุมมองที่หลากหลายและวิเคราะห์จัดข้อมูลเชื่อมโยงไปสู่คำตอบให้เกิดความเข้าใจที่ชัดเจนมากขึ้น จากเงื่อนไขปัจจัยดัง

กล่าวจึงส่งผลให้นักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีพหุปัญญาโดยใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ วิชาประวัติศาสตร์ มีความสามารถการคิดวิเคราะห์หลังเรียนเพิ่มขึ้น

5. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ด้านการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีพหุปัญญา โดยใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ตามกรอบการคิดวิเคราะห์ความสำคัญ ความสัมพันธ์ และการวิเคราะห์หลักการระหว่างเรียน พบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมที่บ่งบอกถึงการมีพัฒนาการของความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์แต่ละด้าน ระหว่างเรียนเพิ่มขึ้นตามลำดับที่ปรากฏผลเช่นนี้เนื่องมาจาก กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวความคิดการใช้พหุปัญญา จะสนับสนุนให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเรียนรู้ผ่านการคิดและปฏิบัติที่ใช้ปัญญาหลายด้านที่ตนถนัด ในการสร้างความเข้าใจการคิดค้นหาคำตอบของสถานการณ์ปัญหาในบทเรียนที่เหมาะสม สอดคล้องกับความสามารถของผู้เรียนแต่ละคน ดังความเห็นของ อารี สัตนหจวี (2543: 57) ที่เชื่อว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีพหุปัญญา เป็นการเรียนที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนใช้พฤติกรรมแสดงออก และปฏิบัติกิจกรรมเชื่อมโยงกับพฤติกรรมที่แสดงถึงการใช้ความสามารถทางพหุปัญญาในแต่ละด้านของผู้เรียน มาปรับเป็นกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนปฏิบัติและแสดงออกในลักษณะที่หลากหลาย และสอดคล้องกับความสามารถทางปัญญาของผู้เรียน และแนวคิดของ Gardner (1993) ที่อธิบายความสำคัญของการประยุกต์ใช้ทฤษฎีพหุปัญญา เพื่อออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้จะช่วยเสริมสร้างความเข้าใจและความสามารถในการเรียนของผู้เรียน ผ่านกิจกรรมที่เอื้อให้ผู้เรียนใช้ปัญญาในด้านที่ตนมีและเป็นจุดเด่นของแต่ละคน สำหรับทำกิจกรรมในชั้นเรียนและช่วยให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจในบทเรียนมากยิ่งขึ้น ดังนั้นหากผู้สอนสามารถคิดกิจกรรมเพื่อนำมาจัดให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติและแสดงออกก็ย่อมจะส่งผลให้ผู้เรียนเข้าใจในบทเรียนและสามารถคิดวิเคราะห์ด้วยเหตุผล รวมทั้งความรู้สึกและสัมพันธ์ภาพกับ

บุคคลอื่นในด้านบวกที่เหมาะสม ในบริบทการเรียนและทำงานร่วมกันมากขึ้น ให้เกิดผลการเรียนรู้เพิ่มเติมที่มีความท้าทายแต่ละคนอย่างรอบด้าน จากเงื่อนไขปัจจัยดังกล่าว จึงส่งผลให้นักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีพหุปัญญา โดยใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ มีพัฒนาการความสามารถการคิดวิเคราะห์ด้านความสำคัญ ความสัมพันธ์ และหลักการระหว่างเรียนเพิ่มขึ้นตามที่ปรากฏในผลการวิจัยครั้งนี้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะด้านการนำผลการวิจัยไปใช้ มีดังนี้ 1) การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีพหุปัญญา โดยใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ อาจใช้ครูผู้ร่วมผู้วิจัยสนับสนุนในการจัดเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพเพิ่มขึ้นตามความต้องการจำเป็น 2) กระบวนการวิจัยอาจปรับขยายช่วงเวลาสำหรับการวิจัยเพิ่มขึ้นตามที่เห็นสมควร เพื่อสนับสนุนให้ผู้เรียนพัฒนาศักยภาพด้านการคิดวิเคราะห์ ที่ปรากฏชัดเจนในผลการวิจัยมากขึ้น 3) ควรวิเคราะห์กรอบแนวคิดทฤษฎีการจัดการเรียนรู้สนับสนุนเพิ่มเติม เพื่อให้ได้กระบวนการจัดกิจกรรมที่มีคุณค่าและน่าสนใจ และกระตุ้นให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาผลการเรียนเพิ่มขึ้น 4) การตั้งคำถามประกอบกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน ควรกระชับตรงประเด็น และเชื่อมโยงนำผู้เรียนไปสู่การคิดหาคำตอบแบบปลายเปิด อีกทั้งควรให้เวลาการคิดไตร่ตรองที่เพียงพอ และมีการวิเคราะห์ทางเลือกปฏิบัติที่เหมาะสม

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้ 1) ควรมีการผสมแนวคิดทฤษฎีพหุปัญญาที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ กับแนวคิดอื่นเพื่อออกแบบกระบวนการเรียนรู้ใหม่ เช่น แนวคิดการวิจัยเป็นฐานแนวคิดกลวิธีเมตาคอกนิชั่น แนวคิดการสะท้อนผลการเรียนรู้ แนวคิดการเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติ ในระดับชั้น และกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม 2) ควรมีการวิจัยเพื่อศึกษาผลการ

พัฒนาผลการเรียนด้านตัวแปรตามอื่น เช่น เจตคติ ต่อการเรียนสังคมศึกษา การคิดอย่างมีวิจารณญาณ ความสามารถในการแก้ปัญหา ความสามารถในการให้เหตุผล หรือการเห็นคุณค่าหรือยอมรับนับถือตนเอง 3) ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาการคิด

วิเคราะห์ โดยเปรียบเทียบกับแบบแผนหรือกลวิธีการจัดการเรียนรู้ที่น่าสนใจ เช่น การจัดการเรียนรู้ด้วยกลุ่มร่วมมือ การเรียนรู้แบบสืบเสาะความรู้ การเรียนรู้แบบสร้างสรรค์ความรู้ หรือการใช้แผนภูมิกราฟิก

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการ. (2545). *เอกสารประกอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544 คู่มือการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- นงคราญ พรหมสาขา ณ สกลนคร. (2552). *ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีพหุปัญญาสาระเศรษฐศาสตร์กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมชั้นประถมศึกษาปีที่ 5*. การค้นคว้าแบบอิสระ กศ.ม. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- นิราศ จันทระจิต. (2553). *การเรียนรู้ด้านการคิด*. มหาสารคาม: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- บั้งอร เสรีรัตน์. (2543). *เก่งหลากหลายแนวทางในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาพหุปัญญา*. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช.
- ประภาส หมั่นเรียน. (2555). *ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมโดยประยุกต์ใช้ทฤษฎีพหุปัญญาเรื่องพัฒนาการทางประวัติศาสตร์สมัยอยุธยา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2*. การค้นคว้าแบบอิสระ กศ.ม. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พิศสวาท ศรีสะอาด. (2552). *ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมประวัติศาสตร์ตามแนวทฤษฎีพหุปัญญาเรื่องพัฒนาการทางประวัติศาสตร์สมัยอยุธยา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2*. การค้นคว้าแบบอิสระ กศ.ม.มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- รุ่งทิภา วิริยะสถิตย์. (2551). *การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง หน้าที่ประชาชนไทย การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ระหว่างการจัดการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีพหุปัญญากับการจัดการเรียนรู้แบบ Jigsaw*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- วัชระ แจ่มจำรัส. (2549). *การพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ มัลติมีเดีย เสริมการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษ*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์. (2550). *การพัฒนาการเรียนการสอน*. มหาสารคาม: ภาควิชาหลักสูตรและการสอนมหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

- สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ. (2555). รายงานผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินำขึ้นพื้นฐาน (O-NET) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. กรุงเทพฯ: สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน).
- อารี สัตถนวิ. (2543). *พหุปัญญาและการเรียนแบบร่วมมือ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แว่นแก้ว, 2543.
- Gardner, H. (1993). *Multiple Intelligence: The Theory in Practice*. New York: Basic Books.
- Gardner, H. (1999). *Intelligence Reframed: Multiple Intelligences for the 21th Century*. New York: Basic Books.
- Ong, Ai-Choo and Borich, Gary D. (2006). *Teaching Strategies That Promote Thinking: Models And Curriculum Approaches*. Singapore: McGraw-Hill Education.

การพัฒนาแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25

The Development of Guidelines for the Management with Participate for the School. Secondary Educational Service Area Office Area 25

เฉลิมพล จันดา¹, เหมมินทร์ ธนปัทมมีมณี²

Chalermopol Chanda¹, Hemmin Thanapatmeemanee²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดการบริหารแบบมีส่วนร่วมสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 2) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และแนวทางในการบริหารแบบมีส่วนร่วมสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 และ 3) พัฒนาแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 โดยใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนา 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัด ประเมินความเหมาะสมโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน ระยะที่ 2 ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 354 คน และระยะที่ 3 วิเคราะห์ PNI^{Modified} ศึกษาสถานศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติที่ดีเยี่ยม ร่างแนวทางการมีส่วนร่วมในการบริหารสำหรับสถานศึกษา และประเมินแนวทางโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย แบบประเมิน แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

1. องค์ประกอบและตัวชี้วัดการบริหารแบบมีส่วนร่วมสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ 16 ตัวชี้วัด โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากและมากที่สุด

2. สภาพปัจจุบันการมีส่วนร่วมในการบริหารสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 โดยรวมอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน สภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน

3. แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดและมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: การบริหาร, การมีส่วนร่วม, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25

¹ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

² ภาควิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹ Master's Student Educational Administration, Faculty of Education, Mahasarakham University

² Department of Educational Technology and Communications, Faculty of Education, Mahasarakham University

Abstract

This research aims to: 1) study the components and indicators of participatory management for educational institutions; Under the Office of the Secondary Education Region 25, 2) Adverse conditions And participatory management approaches for educational institutions. Under the Office of the Secondary Education Service Area 25 and 3) Develop a participatory management approach for educational institutions. Under the Office of the Secondary Education Service Area 25, the research was divided into 3 phases: Phase 1: Study of components and indicators of administrative participation for educational institutions. Under the jurisdiction of the Office of the Secondary Education Service Area 25, 7 informants were used. Phase 2 Study of Current Condition And desirable condition. Participation in administration for educational institutions. Under the jurisdiction of the Office of the Secondary Education Service Area 25, the sample consisted of the school administrators. 354 teachers and school board members were sampled by multiple random sampling. Steps based on the number of tables compared to Craig and Morgan. The tools used in the research were questionnaires. Phase 3 Research Results, Participatory Management Approaches for Educational Institutions It will be used as a management approach for educational institutions. Under the jurisdiction of the Office of the Secondary Education Service Area 25, 7 respondents were selected. The instruments used in this research were interviews, statistics, percentage, mean and standard deviation.

The research found that

1. Participatory Management Elements and Indicators for Schools, Under the Office of the Secondary Education Service Area 25. Composed of 4 elements 16 metrics. Overall, it is very appropriate and at the highest level.

2. Current status, participation in administration for educational institutions, Under the Office of the Secondary Education Service Area 25. The overall level is very high And when considering each side, it was found at every level. Desirable overall condition is at the highest level And when considering each aspect is found to be at the highest level in all aspects.

3. Participatory Management Approaches for Schools, Under the Office of the Secondary Education Service Area 25. It was found to be most appropriate And there is a high possibility.

Keywords: Management, participation, The Secondary Educational Service Area Office 25

บทนำ

การจัดการศึกษาของประเทศไทยในช่วงปัจจุบันนี้มุ่งเน้นที่จะให้องค์กรของสังคมทุกส่วนเข้ามามีบทบาทในการจัดการศึกษา และให้มีการกระจายอำนาจการจัดการศึกษาไปที่เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษามีอำนาจอิสระในการตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของตนเองมากขึ้น โดยเฉพาะสถานศึกษามีอำนาจและความรับผิดชอบค่อนข้างเบ็ดเสร็จ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School - Based Management: SBM) ด้วยความเชื่อว่าการตัดสินใจที่ดีที่สุดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของสถานศึกษาน่าจะเกิดจากการตัดสินใจของคณะบุคคลผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่อยู่ใกล้ชิด และมีส่วนเกี่ยวข้องกับผู้เรียนมากที่สุดและที่สำคัญกระบวนการบริหารจัดการจะต้องมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้เพราะผลการศึกษาหรือคุณภาพนักเรียนจะเกิดขึ้นที่โรงเรียนเป็นหลัก โดยเฉพาะอย่างยิ่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 39 ได้กำหนดให้มีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านบริหารงานบุคคล และด้านบริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง โดยหวังว่าเมื่อมีการกระจายอำนาจออกจากกระทรวงไปแล้ว ขั้นตอนการบริหารจะน้อยลงเวลาที่ใช้ในการตัดสินใจ แต่ละเรื่องจะส่งลงสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาจะพึ่งตนเองมากขึ้น ประสิทธิภาพการบริหารจัดการจะสูงขึ้นสอดคล้องกับมาตรา 29 ให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่นส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน โดยจัดกระบวนการเรียนรู้ในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีการจัดการศึกษาอบรม มีการแสวงหาความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร และรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญาและ

วิทยาการต่าง ๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ รวมทั้งหาวิธีการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การพัฒนาระหว่างชุมชน การมีส่วนร่วมในด้านต่าง ๆ จะสามารถนำไปใช้ ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้สูงขึ้น ดังนั้น สถานศึกษาในฐานะที่เป็นหน่วยปฏิบัติที่สำคัญที่สุด จะต้องแสดงบทบาทให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติที่เน้นการ บริหารจัดการศึกษา โดยการมีส่วนร่วม ให้ทุกคนทุกฝ่ายได้แสดงความคิดเห็นและเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอย่างแท้จริง (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546 ก: 14)

การบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม เป็นนวัตกรรมทางการบริหารที่ให้ความสำคัญกับ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารราชการ ซึ่งมีความสำคัญต่อกระบวนการกำหนด และนำไปสู่การปฏิบัติ รวมทั้งการประเมินผล นโยบาย เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรง กันในแนวทางการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารราชการแผ่นดินเป็นเรื่องจำเป็นและหลีกเลี่ยงไม่ได้ในบริบทของการบริหารราชการยุคใหม่ ด้วยเหตุผลประการแรก คือ การบริหารราชการยุคใหม่อยู่ภายใต้กระแสประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม ซึ่งให้ความสำคัญกับการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองและการบริหารโดยตรง ประการที่สอง การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารราชการได้มีการกำหนดไว้ใน รัฐธรรมนูญกฎหมายสูงสุดของประเทศ และประการสุดท้าย มาจากพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ.2546 (ประยูร อัครบวร. 2552: 41)

การมีส่วนร่วมจัดการศึกษา เป็นผลจากวิวัฒนาการของการบริหารในอดีต ซึ่งในช่วงนั้นเป็นแนวความคิดที่อยู่ในวงจำกัด แต่ในปัจจุบันแนวคิดได้ขยายกว้างออกไป กล่าวคือในอดีตนั้นคนทั่วไปคิดว่าการจัดการศึกษาเป็นเรื่องของทางราชการ เป็นเรื่องของสถานศึกษาหรือครูจะปฏิบัติอย่างไร

กับนักเรียนก็สุดแท้แต่ เพราะผู้ปกครองได้ฝาก ลูกหลานและอนาคตไว้กับสถานศึกษาแล้ว แต่ในปัจจุบันสภาพแวดล้อมได้แปรเปลี่ยนเจริญก้าวหน้า ดังนั้นสถานศึกษาจะอยู่โดดเดี่ยวเหมือนเมื่อก่อน คงไม่ได้ เพราะสังคมนั้นประกอบด้วยระบบต่างๆ ที่จะต้องพึ่งพากัน และการศึกษาในวันนี้ถือเป็น เรื่องของทุกคน (Education for all) มิใช่เป็นเรื่อง แต่ของทางราชการเหมือนแต่ก่อนอีกแล้ว (เมตต์ เมตต์การุณจิต. 2553: 35)

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สนใจการพัฒนาการมีส่วนร่วมการบริหารสถานศึกษาของ ผู้อำนวยการ ครูและคณะกรรมการสถานศึกษา จึงได้ศึกษาการมีส่วนร่วมดังนี้

การมีส่วนร่วมของผู้บริหาร ผู้บริหารสถานศึกษาที่ดีตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษาเข้าใจ บทบาทหน้าที่ของผู้บริหารอย่างถ่องแท้และนำไป ปฏิบัติอย่างจริงจังแบบต่อเนื่อง จะช่วยให้การพัฒนา สถานศึกษาประสบผลสำเร็จได้อย่างมีคุณภาพ ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคปฏิรูปการศึกษาต้องปรับเปลี่ยนบทบาทจากการสั่งการมาเป็นผู้ร่วม คือ ร่วมวางแผนและร่วมปฏิบัติ (กรมวิชาการ. 2543: 15)

การมีส่วนร่วมของครู ครูผู้สอนมีบทบาท โดยตรงในการร่วมพัฒนาสถานศึกษา ครูไม่เพียง แต่จะมีบทบาทหน้าที่ในการจัดการเรียนรู้เท่านั้น แต่ครูยังต้องมีบทบาทในการพัฒนาหลักสูตรสถาน ศึกษาดังต่อไปนี้ ศึกษาหลักสูตรการศึกษาขั้น พื้นฐานจนเข้าใจกระจ่าง ศึกษาหลักการ วิธีการ พัฒนาหลักสูตรระดับสถานศึกษา ร่วมวางแผน และร่วมพัฒนาหลักสูตรระดับสถานศึกษา ตรวจสอบความสอดคล้องสัมพันธ์กันของสาระที่จัด ทำขึ้นตามสภาพปัญหา/ความต้องการของชุมชน และภูมิปัญญาท้องถิ่น กับมาตรฐานการเรียนรู้ กลุ่มวิชาและมาตรฐานหลักสูตรการศึกษาขั้น พื้นฐาน วางแผนการจัดการเรียนการสอนตาม ขอบข่ายเนื้อหาสาระ มาตรฐาน สัดส่วนของเวลา และหน่วยการเรียนรู้ นำหลักสูตรไปปฏิบัติให้เกิด ผลในห้องเรียน โดยเลือกใช้กระบวนการเรียนรู้ที่

หลากหลายสอดคล้องกับธรรมชาติของสาระการ เรียนรู้และเหมาะสมกับผู้เรียนวางแผนและประเมิน ผลการเรียนรู้ของผู้เรียนให้ได้ข้อมูลที่แสดงความ สามารถที่แท้จริงของผู้เรียน ประเมินผลการเรียน รู้ของผู้เรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้แต่ละช่วงนั้น และนำผลการประเมินมาพัฒนาผู้เรียนต่อไป ร่วม ประเมินผลการใช้หลักสูตรกับสถานศึกษา (กรม วิชาการ 2543: 16)

การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถาน ศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามกฎกระทรวงกำหนดจำนวน กรรมการ คุณสมบัติ หลักเกณฑ์วิธีการสรรหา การเลือกประธานกรรมการและกรรมการ วาระ การดำรงตำแหน่งและการพ้นจากตำแหน่งของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2546 กำหนดให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนครู ผู้แทน องค์กรชุมชนผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนศิษย์เก่า ผู้แทนพระภิกษุสงฆ์หรือผู้แทน องค์กรศาสนา และผู้ทรงคุณวุฒิ รวมจำนวน 9-15 คน โดยให้ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกรรมการและ เลขานุการ ซึ่งอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสถาน ศึกษาขั้นพื้นฐานจะกำหนดไว้ตามความในมาตรา 5 และ มาตรา 40 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราช บัญญัติการศึกษา แห่งชาติ(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 กับมาตรา 8 และมาตรา 38 แห่งพระราชบัญญัติ ระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 (ราชกิจจานุเบกษา. 2546: 13-15) รวมทั้งอำนาจหน้าที่การบริหารงานบุคคลที่จะเกิดขึ้น ตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการครู และบุคลากรทางการศึกษาซึ่งมีความสำคัญมาก เพราะบุคคลดังกล่าวมีบทบาทหน้าที่ในการกำกับการดำเนินกิจการของสถานศึกษา ให้สอดคล้อง กับกฎหมาย ส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงาน กิจการต่างๆ ประการสำคัญเป็นตัวแทนของชุมชน ในท้องถิ่นที่สามารถรู้สภาพปัจจุบัน ปัญหาและ ความต้องการของชุมชน (กระทรวงศึกษาธิการ. 2548: 10-13)

จากการศึกษางานวิจัยการมีส่วนร่วมในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนทุ่งใหญ่รัตนศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 พบว่า ในส่วนร่วมในการบริหารน้อยที่สุด คือ โรงเรียนมีการประชุมคณะกรรมการโรงเรียนและครูอย่างสม่ำเสมอและนำมติที่ประชุมไปสู่การปฏิบัติ ผู้บริหารควรให้คณะกรรมการโรงเรียน และครู ได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น มีส่วนร่วมตัดสินใจในการวางแผนการดำเนินการกำหนดเป้าหมาย และมีส่วนร่วมในการทำงาน เมื่อมีปัญหาและอุปสรรคจากการทำงาน ก็จะช่วยกันในการคิดการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการทำงานด้วยความพร้อมเพรียงกัน จากปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินงานดังที่กล่าวมานี้ นับเป็นประเด็นที่สำคัญอย่างยิ่งในกระบวนการดำเนินงานการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 ทำให้เข้าใจได้ว่าบทบาทของบุคลากรแต่ละส่วนงานที่จะมีส่วนร่วมต่อการดำเนินงานด้านการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 (สุรพลชัยดวงศร. 2554: 68)

เมื่อการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วม มีความสำคัญที่จะนำพาสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 ฐานะองค์กรแห่งหนึ่งไปถึงเป้าหมายและความสำเร็จได้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงสภาพปัญหาและแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการบริหารสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 เพื่อนำแนวทางที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ไปพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมให้ดียิ่งขึ้น อีกทั้งช่วยให้บุคลากรได้ตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ ปัญหา และอุปสรรคที่เกิดขึ้น ตลอดจนค้นหาแนวทางแก้ไขในการเพิ่มการมีส่วนร่วมในการบริหารสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 มีแนวทางที่จะพัฒนาต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดในการบริหารแบบมีส่วนร่วมสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25
2. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และแนวทางในการบริหารแบบมีส่วนร่วมสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25
3. เพื่อพัฒนาแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง และกลุ่มผู้ให้ข้อมูล

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ ผู้บริหาร ครู และคณะกรรมการสถานศึกษาในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 จำนวน 4,091 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ บริหาร ครู และคณะกรรมการสถานศึกษาในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 จำนวน 354 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยเทียบจำนวน ประชากรทั้งหมดกับตารางสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan โดยใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Random Sampling)

2. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

2.1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลทำหน้าที่ในการให้ข้อชี้แนะ คำแนะนำ และประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัด ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน

2.2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลทำหน้าที่ตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย และให้คำแนะนำปรับปรุงแก้ไข

ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน

2.3 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลทำหน้าที่ให้ข้อมูลในการศึกษาศาสนศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติที่ดีเยี่ยม (Best Practice) จำนวน 3 โรงเรียน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา

2.4 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลทำหน้าที่ให้คำแนะนำเพื่อความสมบูรณ์ของแนวทางและทำหน้าที่ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทาง ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัด แบ่งเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัด สำหรับสถานศึกษา เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า ตอนที่ 2 เป็นคำถามปลายเปิด เพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิเขียนข้อเสนอแนะและประเด็นการปรับปรุงองค์ประกอบและตัวชี้วัด

2. แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ ประกอบด้วย 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลขนาดโรงเรียนที่ผู้ตอบแบบสอบถามปฏิบัติงาน ตอนที่ 2 ข้อคำถามแบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วม สำหรับสถานศึกษา มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแบบของ Likert เพื่อสอบถามระดับการดำเนินงานของสถานศึกษา ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

3. แบบสัมภาษณ์ ในศึกษาศาสนศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติที่ดีเยี่ยม จำนวน 3 โรงเรียน เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

4. แบบประเมินเพื่อประเมินแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วม สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ให้ผู้ประเมินพิจารณาความคิดเห็นต่อแนวทางในด้านความเหมาะสมและด้านความเป็นไปได้

การดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ระยะ ตามจุดมุ่งหมายของการวิจัย ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัด ศึกษาเอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้องสังเคราะห์เพื่อให้ได้องค์ประกอบและตัวชี้วัดการบริหารแบบมีส่วนร่วม และประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัดโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน

ระยะที่ 2 การศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วม นำองค์ประกอบและตัวชี้วัดที่ได้จากระยะที่ 1 มาสร้างแบบสอบถามเพื่อถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วม เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหาร ครู และคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 จำนวน 354 คน วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วม

ระยะที่ 3 การพัฒนาแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วม นำผลการวิจัยที่ได้จากระยะที่ 2 มาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความต้องการจำเป็นและจัดลำดับความต้องการ ศึกษา Best Practice จากหน่วยงานที่มีวิธีดีในการบริหารแบบมีส่วนร่วม 2 แห่ง แล้วร่างแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมประเมินแนวทางโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ค่าระดับความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัดการบริหารแบบมีส่วนร่วม สำหรับสถานศึกษา โดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. การวิเคราะห์ข้อมูลสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วม สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 โดยวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3. การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น (Need Assessment) โดยนำข้อมูลผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ในระยะที่ 2 มาหาค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (Priority Needs Index: PNI_{Modified}) เพื่อจัดลำดับความต้องการจำเป็น

4. การวิเคราะห์ผลการศึกษาแนวปฏิบัติในการบริหารแบบมีส่วนร่วม จากสถานศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติที่ดีเยี่ยม โดยการวิเคราะห์เนื้อหา

5. การวิเคราะห์ความคิดเห็นต่อแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วม สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 โดยวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

1. องค์ประกอบและตัวชี้วัดการบริหารแบบมีส่วนร่วมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ 16 ตัวชี้วัด และผลการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิโดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากและมากที่สุด ($\bar{X}=4.77$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ ด้านการบริหารงานบุคคลแบบมีส่วนร่วม ($\bar{X}=4.82$) ด้านการบริหารงานบริหารทั่วไปแบบมีส่วนร่วม ($\bar{X}=4.79$) และด้านการบริหารงานงบประมาณแบบมีส่วนร่วม ($\bar{X}=4.75$))

2. สภาพปัจจุบันของการบริหารแบบมีส่วนร่วมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.70$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากและปานกลาง โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ ด้านการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วม ($\bar{X}=3.87$) ด้านการบริหารงานบริหารทั่วไปแบบมีส่วนร่วม ($\bar{X}=3.76$) และด้านการบริหารงานบุคคลแบบมีส่วนร่วม ($\bar{X}=3.70$)

สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.63$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ ด้านการบริหารงานบริหารทั่วไปแบบมีส่วนร่วม ($\bar{X}=4.67$) ด้านการการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วม ($\bar{X}=4.66$) และด้านการบริหารงานบุคคลแบบมีส่วนร่วม ($\bar{X}=4.62$)

3. แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 สรุปได้ดังนี้

3.1 การมีส่วนร่วมการวางแผน มีแนวทางพัฒนาดังนี้

3.1.1 ผู้บริหาร ครู และคณะกรรมการสถานศึกษาได้รับรู้และเข้าถึงข้อมูลกิจกรรม

3.1.2 ผู้บริหาร ครู และคณะกรรมการสถานศึกษามีการร่วมวางแผนและแบ่งงาน

3.2 การมีส่วนร่วมการดำเนินงาน มีแนวทางพัฒนาดังนี้

3.2.1 ผู้บริหาร ครู และคณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

3.2.2 ผู้บริหาร ครู และคณะกรรมการสถานศึกษาร่วมกิจกรรมด้วยความเต็มใจ เต็มกำลัง ความรู้ความสามารถของตนเอง

3.2.3 ผู้บริหาร ครู และคณะกรรมการสถานศึกษาร่วมดำเนินงานตามโครงการและแผนงาน

3.2.4 ผู้บริหาร ครู และคณะกรรมการสถานศึกษาผู้สีก่วมในการเป็นเจ้าของกิจกรรม

3.3 การมีส่วนร่วมในการรักษาผลประโยชน์ มีแนวทางพัฒนาดังนี้

3.3.1 ผู้บริหาร ครู และคณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมการให้ความเห็นชอบ

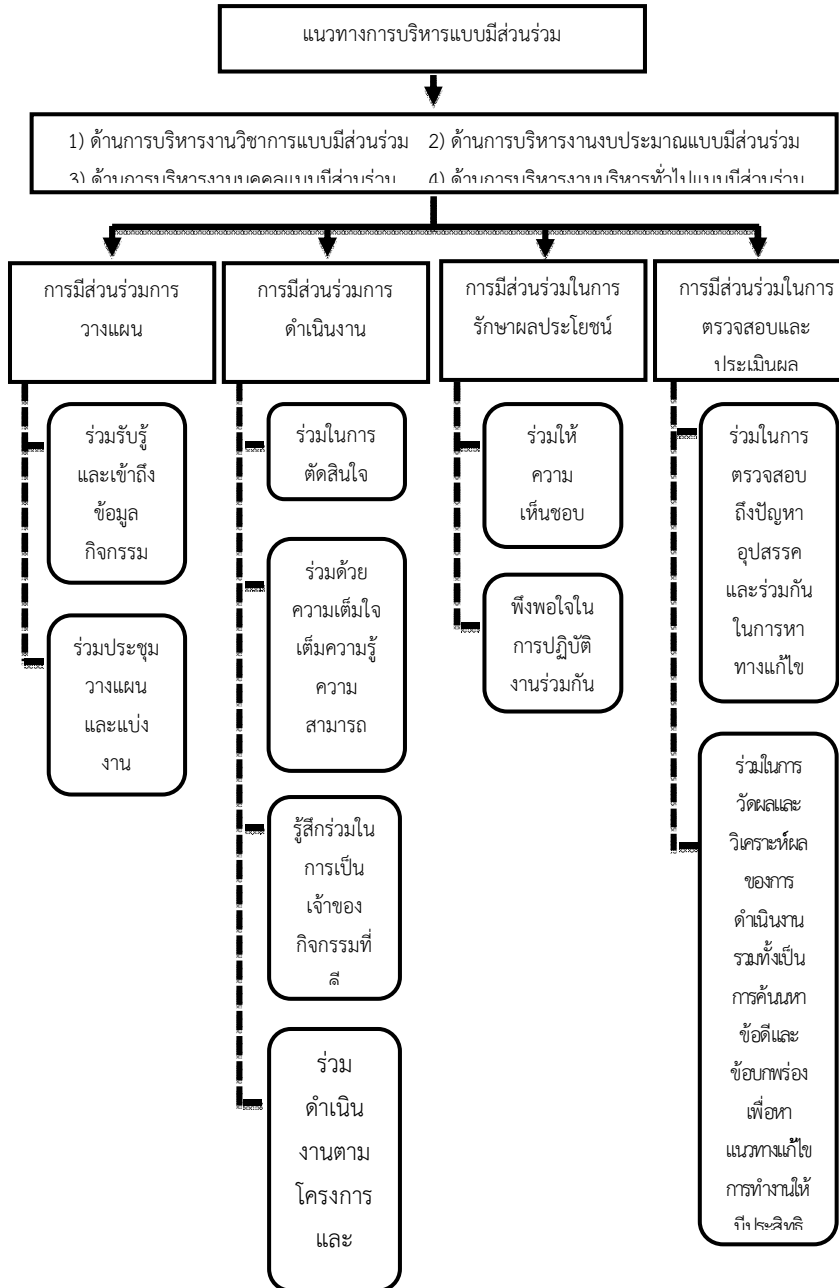
3.3.2 ผู้บริหาร ครู และคณะกรรมการ
สถานศึกษามีความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน

3.4 การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและ
ประเมินผล มีแนวทางพัฒนาดังนี้

3.4.1 ผู้บริหาร ครู และคณะกรรมการ
สถานศึกษาร่วมในการตรวจสอบถึงปัญหาอุปสรรค

และร่วมกันในการหาทางแก้ไขปัญหางาน

3.4.2 ผู้บริหาร ครู และคณะกรรมการ
สถานศึกษาร่วมในการวัดผลและวิเคราะห์ผลของ
การดำเนินงานรวมทั้งเป็นการค้นหาข้อดีและข้อ
บกพร่อง เพื่อหาแนวทางแก้ไขการทำงานให้มี
ประสิทธิภาพ

อภิปรายผล

ผลการวิจัยเรื่องการพัฒนาแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 สามารถนำมาอภิปรายผล ได้ดังนี้

1. องค์ประกอบและตัวชี้วัดการบริหารแบบมีส่วนร่วมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ 16 ตัวชี้วัด ผลการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญโดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากและมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะมีการศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาโดยการศึกษาแนวคิด เอกสาร ตำรา ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษา นอกจากนี้ยังมีการตรวจสอบความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัดโดยผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ในการบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการ ได้จัดทำพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มุ่งให้กระจายอำนาจในการบริหารจัดการไปให้สถานศึกษามากที่สุดด้วยเจตนารมณ์ที่จะให้สถานศึกษาดำเนินการได้โดยอิสระคล่องตัว รวดเร็ว สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมจากผู้ที่มีส่วนได้เสียทุกฝ่าย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546: 33) และสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ที่ 6 ของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564) ถือเป็นแผนแม่บทหลักในการพัฒนาประเทศ ซึ่งเป็นยุทธศาสตร์การพัฒนากระบวนการจัดการ และส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาที่มุ่งหวังให้มีการใช้ทรัพยากรทั้งด้านงบประมาณและบุคลากรได้อย่างคุ้มค่า ไม่เกิดการสูญเปล่า และมีความคล่องตัว ซึ่งตอบสนองการพัฒนาในด้านประสิทธิภาพ (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559: ก)

2. สภาพปัจจุบันของการบริหารแบบมีส่วนร่วมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.70$) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกระทรวงศึกษาธิการได้มีการกำหนดนโยบายและแผนการบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาในระดับหนึ่ง มีการกำหนดกลยุทธ์และแผนปฏิบัติการต่างๆ ซึ่งต้องมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา และนอกจากนี้สถานศึกษาหลายแห่งมีประสบการณ์ในการจัดการบริหารแบบมีส่วนร่วม สอดคล้องกับการวิจัยของสุจิตรา เชื้อชัย (2557: 91-93) ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพปัญหาการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ผลการวิจัยพบว่า 1) ด้านการมีส่วนร่วมคิดและวางแผนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 3) ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 4) ด้านการมีส่วนร่วมประเมินผล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับประวุฒิ ประภาสโนบล (2554: 143) ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาการมีส่วนร่วมการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาการมีส่วนร่วมการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษา ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($= 4.63$) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 ได้ตระหนักถึงการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่จะส่งผลต่อการบริหารงานของสถานศึกษาในสังกัด ซึ่งถือได้ว่าเป็นส่วนที่จะช่วยให้การ

บริหารงานในสถานศึกษามีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น จึงต้องมีการพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของวันชัย ภิบาล (2558: 144-145) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 ผลการศึกษา พบว่า จากแนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 ทั้ง 12 หน้าที่ สิ่งที่ต้องการมีส่วนร่วมตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมากที่สุดในแต่ละด้าน อันดับแรกได้แก่ ให้ความเห็น ข้อเสนอแนะ และให้คำปรึกษาในการออกระเบียบ ข้อบังคับ ระเบียบ กติกา แนวปฏิบัติ ในการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ของสถานศึกษา อันดับต่อมา ต้องการรับทราบ ให้ความเห็นและข้อเสนอแนะในการปรับปรุงพัฒนาคุณภาพการศึกษาและกิจการของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน และสอดคล้องกับการวิจัยของพิทักษ์ ดวงอาสาองค์ (2558: 210) วิจัยเรื่อง สภาพความต้องการและแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระถมศึกษาหนองคายเขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ควรนำแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมมาปรับปรุงการมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง โดยการมีส่วนร่วมของผู้อำนวยการสถานศึกษา ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษา ในการวางแผนดำเนินการตามแนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพภายใน และควรให้ชุมชน ผู้ปกครอง นักเรียน คณะกรรมการหมู่บ้าน ได้เข้ามามีบทบาทในการมีส่วนร่วมดำเนินงานตามแนวทางการมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

3. แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 สรุปได้ดังนี้

ด้านการมีส่วนร่วมการวางแผน มีแนวทางการพัฒนา ดังนี้ผู้บริหาร ครู และคณะกรรมการสถานศึกษาประชุมวางแผนร่วมกันทุกฝ่ายอย่างสม่ำเสมอ เพื่อกำหนดทิศทางการดำเนินงานแต่ละฝ่าย เพื่อให้ทุกฝ่ายได้มีส่วนร่วมในการรับทราบ และตัดสินใจ แจ้งข้อมูลข่าวสาร รวมถึงมีการตัดสินใจร่วมกัน ด้านการมีส่วนร่วมการดำเนินงาน มีแนวทางการพัฒนา ดังนี้ ผู้บริหาร ครู และคณะกรรมการสถานศึกษาร่วมกิจกรรมด้วยความเต็มใจ เต็มกำลังความรู้ความสามารถของตนเอง ร่วมดำเนินงานตามโครงการและแผนงานรู้อีกส่วนในการเป็นเจ้าของกิจกรรม ด้านการมีส่วนร่วมในการรักษาผลประโยชน์ มีแนวทางการพัฒนา ดังนี้ ผู้บริหาร ครู และคณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมการให้ความเห็นชอบ มีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานด้านการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและประเมินผล มีแนวทางการพัฒนา ดังนี้ ผู้บริหาร ครู และคณะกรรมการสถานศึกษาร่วมในการตรวจสอบถึงปัญหาอุปสรรคและร่วมกันในการหาทางแก้ไขปัญหางาน ร่วมในการวัดผลและวิเคราะห์ผลของการดำเนินงานรวมทั้งเป็นการค้นหาข้อดีและข้อบกพร่อง เพื่อหาแนวทางแก้ไขการทำงานให้มีประสิทธิภาพในงาน สอดคล้องกับการวิจัยของ สิงห์ณรงค์ วงศ์ชัยเวช (2557: 79) วิจัยเรื่อง การพัฒนาการมีส่วนร่วมของบุคลากรโรงเรียนมัธยมศึกษาในการบริหารแผนการศึกษาของแผนกศึกษาธิการและกีฬานครหลวงเวียงจันทน์ สปป.ลาว ผลการวิจัยพบว่าผู้บริหาร และพนักงานครูในโรงเรียนมีความต้องการเข้าไปมีส่วนร่วมคิดร่วมตัดสินใจ การวางแผนพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษาร่วมกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และสอดคล้องกับการวิจัยของ อัจฉราภรณ์ ทองทิพย์ (2557: 140) ได้ศึกษาเรื่องสภาพปัจจุบันปัญหาและแนวทางการมีส่วนร่วมตามบทบาทและหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 พบว่า โรงเรียนจะต้องมีการจัดประชุมร่วมกันระหว่างคณะครูกับ

คณะกรรมการสถานศึกษา ให้คณะกรรมการสถานศึกษาแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับผลการดำเนินงานโรงเรียนและโรงเรียนจะต้องทำแบบประเมินให้คณะกรรมการสถานศึกษาช่วยประเมิน แต่งตั้งที่ปรึกษาและหรือคณะกรรมการเพื่อการดำเนินงานตามระเบียบตามที่เห็นสมควร โรงเรียนดำเนินการประชุมคณะกรรมการสถานศึกษาและคณะครูเพื่อแต่งตั้งบุคลากรให้ตรงกับงาน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 ผู้บริหาร ครู และคณะกรรมการสถานศึกษาควรศึกษาแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วม

ในสถานศึกษาให้เข้าใจและให้ความสำคัญในการบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษา

1.2 ผู้บริหาร ครู และคณะกรรมการสถานศึกษาควรกระตุ้นและสร้างความตระหนักให้กับครูและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษา

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาการพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25

2.2 ควรศึกษาการพัฒนาโปรแกรมการบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2543). *กรมวิชาการ*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). *คู่มือส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคล*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2559). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.

พิทักษ์ ดวงอาจงค์. (2558). *สภาพความต้องการและแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานองคายเขต 2*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ประยูร อัครบวร. (2552). *การบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม*. กรุงเทพฯ: ก.พลพิมพ์ (1996) จำกัด.

ประวุฒิ ประภาสโนบล. (2554). *การศึกษาปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาการมีส่วนร่วมการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 5*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.

เมตต์ เมตต์การุณจิต. (2553). *การบริหารจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม: ประชาชนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและราชการ*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: บুদ্ধพอยท์.

วันชัย ภิบาล. (2558). *แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

- สิงห์ณรงค์ วงศ์ชัยเวช. (2557). การพัฒนาการมีส่วนร่วมของบุคลากรโรงเรียนมัธยมศึกษาในการบริหารแผนการศึกษาของแผนกศึกษาธิการและกีฬานครหลวงเวียงจันทน์ สปป. ลาว. วิทยานิพนธ์ ปร.ม. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สุจิตรา เชื้อชัย. (2557). การศึกษาสภาพปัญหาการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5. วิทยานิพนธ์ ค.ม. อุบลราชธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- สุรพล ชัยดวงศร. (2554). การมีส่วนร่วมในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนทุ่งใหญ่วัดนศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา): มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.
- อัจนราภรณ์ ทองทิพย์. (2557). สภาพปัจจุบันปัญหาและแนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมตามบทบาทและหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรธานี เขต 4. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูโดยประยุกต์ใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อการออกแบบการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน

The Development of Teacher's Development Program by Applying the Concept of Professional Learning Community for Creating Learning Design to Enhance Student's Analysis Thinking

ชวลิต พาระแพน¹, ลักขณา สริวัฒน์²
Chawalit Parapan¹, Lakkana Sariwat²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมาย ได้แก่ 1) เพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดของการออกแบบการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน 2) ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการออกแบบการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน 3) เพื่อพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูโดยประยุกต์ใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อการออกแบบการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน

วิธีดำเนินการวิจัย แบ่งออกเป็น 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบขององค์ประกอบและตัวชี้วัดของการออกแบบการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 ผู้เชี่ยวชาญให้ข้อมูล จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบประเมิน ระยะที่ 2 การศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการออกแบบการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษา ศึกษานิเทศก์ และครู กลุ่มสาระภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) โรงเรียนมัธยมศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 27 กำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้ตาราง เครจซี่และมอร์แกน จำนวน 322 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม ระยะที่ 3 การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูโดยประยุกต์ใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อการออกแบบการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน ผู้ให้ข้อมูล จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยปรากฏ ดังนี้

1. องค์ประกอบและตัวชี้วัดของการออกแบบการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 27 มี 7 องค์ประกอบ 47 ตัวชี้วัด
2. สภาพปัจจุบันสภาพที่พึงประสงค์ ของการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 27 ผู้เรียน พบว่าสภาพปัจจุบัน อยู่ในระดับ

¹ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย มหาสารคาม

² ภาควิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย มหาสารคาม

¹ Master degree Student of Educational and development Administration Program, Faculty of Education, Mahasarakham University

² Department of Psychology, Faculty of Education, Mahasarakham University

ปานกลาง สภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 27 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

3. โปรแกรมพัฒนาครูโดยประยุกต์ใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อการออกแบบการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน ซึ่งมีองค์ประกอบดังนี้ 1) ศึกษาปัญหา/ความต้องการ ผู้เรียน 2) กำหนดวัตถุประสงค์ 3) กำหนดเนื้อหา/สาระ 4) กำหนดยุทธศาสตร์ วิธีการสอน 5) กำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนและสื่อ 6) กำหนดวิธีวัดผลการเรียนรู้และประเมินผล 7) นำข้อมูลย้อนกลับ มาปรับปรุง จากการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญระดับความเหมาะสมของโปรแกรม อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครู, การออกแบบการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน

Abstract

The research purposes were as: 1) to investigate the component and the indicators of developing of creating learning design to enhance student's analysis thinking 2) to study the current condition and desirable condition of developing of creating learning design to enhance student's analysis and 3) to develop the development of teacher's development program by applying the concept of professional learning community for creating learning design to enhance student's analysis thinking. The research was conducted associated with three phases. The first phase was to investigate the components and indicators of developing of creating learning design to enhance student's analysis thinking. There were five respondents to investigate the information with the assessment form. In the second phase, the researcher studied the current condition and desirable condition of developing of creating learning design to enhance student's analysis. Groups of the study were 322 which were purposive sampled: school directors, school vice directors, English teachers and supervisors and four English teachers were respondent interviewed from. The third phase was conducted to develop the development of teacher's development program by applying the concept of professional learning community for creating learning design to enhance student's analysis thinking. Descriptive statistics used in this research were percentage, average, standard deviation. The research finding are summarized as follows:

1. The components and indicators of developing of creating learning design to enhance student's analysis thinking consists of 7 elements and 47 indicators
2. The current condition The desirable condition of learning design to enhance student's analysis. All in all, the satisfaction level was moderate. The desirable condition, overall, the satisfaction level was at the most.
3. Appropriateness level of the Teacher's Development Program by Applying the Concept of Professional Learning Community for Creating Learning Design to Enhance Student's Analysis Thinking include 1) to study problem /learner's problems with 4 indica-

tors 2) to formulate objectives with 3 indicators 3) to formulate the content /essence with 9 indicators 4) to formulate teaching strategies with 6 indicators 5) to establish learning activities and material with 16 indicators 6) to determine the measurement and evaluation with 6 indicators and to adjustment from the feedback with 3 indicators. By consider from the experts evaluation was overall, at the level of all component is the most satisfaction,

Keywords: The development of teacher's development program, The creating learning design to enhance student's analysis thinking

บทนำ

ประเทศไทยมีการจัดการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545) ได้กำหนดวิสัยทัศน์ให้ประเทศไทยเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้และปัญญา (Wisdom and Learning Society) โดยพัฒนาคุณภาพคนให้มีคุณธรรมนำ ความรู้เกิดภูมิคุ้มกัน นำสู่สังคมแห่งภูมิปัญญา และการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ของระบบการศึกษาไทย ถือเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการพัฒนาคุณภาพของประชาชนทั้งประเทศ ทั้งนี้เนื่องจากความเจริญก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีที่พัฒนา ไปอย่างรวดเร็วพบว่าเยาวชนของประเทศที่เจริญเติบโต และเป็นกำลังสำคัญต่อไปภายภาคหน้ากำลังเผชิญกับปัญหาความยุ่งยากซับซ้อนและสับสน คิดไม่เป็น ทำไม่ได้ แก้ปัญหาไม่ถูกวิธีและไม่มีวิธีการในการคิดวิเคราะห์ข้อมูลข่าวสารต่างๆ เพื่อนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการดำเนินชีวิตทำให้เกิดปัญหา โดยเฉพาะอย่างยิ่งเยาวชนของชาติซึ่งเป็นกำลังสำคัญในการนำพาประเทศให้อยู่ในสังคมโลกได้อย่างภาคภูมิใจและสมศักดิ์ศรี จากปัญหาและวิธีการสอนดังกล่าวทำให้เด็กที่เกิดมาในยุคใหม่ จำเป็นต้องมีสมรรถนะที่แตกต่างไปจากเด็กในยุคศตวรรษที่ 19 หรือ 20 การจัดการเรียนการสอนสำหรับผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 จึงต้องมีรูปแบบและวิธีการที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมดังเช่นที่วิจารณ์ พานิช (2556) กล่าวไว้อย่างน่าสนใจว่าการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ต่างกับศตวรรษที่ 20

สรุปได้ว่า โลกในยุคปัจจุบันเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งความรู้และวิทยาการใหม่ๆ เกิดขึ้นตลอดเวลา รวมทั้งรูปแบบความสัมพันธ์ของคนในสังคมก็แตกต่างไปจากเดิม ทำให้ทักษะความต้องการในการดำรงชีวิตก็เปลี่ยนแปลงไป การจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับยุคปัจจุบัน จึงเป็นในรูปแบบ ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยการลงมือทำ (Learning by Doing) โดยเป็นการเรียนที่เน้นความร่วมมือ(Collaboration Skills)และเรียนกันเป็นทีม (Team Learning) มากกว่าจะเรียนเพื่อผลสัมฤทธิ์เฉพาะตนเอง ความคิดเช่นเดียวกันนี้ได้รับการสนับสนุนจากงานวิจัยทั้งในและต่างประเทศหลากหลายชิ้นที่บ่งบอก ถึงผลดีที่เกิดกับครูผู้สอนและผู้เรียนจากการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพ (PLC) ขึ้นภายในโรงเรียนไม่ว่า จะเป็นการศึกษาของ Hord (1997) ที่อธิบายถึงผลดีที่เกิดขึ้นแก่ครูผู้สอน พบว่า ครูผู้สอนส่วนใหญ่รู้สึกโดดเดี่ยวในการทำงานน้อยลง และกระตือรือร้นที่จะปฏิบัติให้บรรลุพันธกิจขององค์กร รู้สึกรับผิดชอบเป็นกลุ่มต่อพัฒนาการของผู้เรียน เกิดพลังในการเรียนรู้ (Powerful Learning) ที่ส่งผลให้การสอนในชั้นเรียนมีผลดียิ่งขึ้น คือ ค้นพบความรู้ใหม่ๆ เกี่ยวกับการสอนและตัวผู้เรียนที่ไม่เคยสังเกตมาก่อน เข้าใจเนื้อหาสาระได้แตกฉานยิ่งขึ้น

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงเห็นความจำเป็น เป็นอย่างยิ่ง ที่จะทำการพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูโดยประยุกต์ใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อให้ครู ผู้สอนสามารถออกแบบการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน ซึ่ง

จะทำให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิดวิเคราะห์มากยิ่งขึ้น ดังนั้น ซึ่งต้องเริ่มจากครูที่ต้องปรับการเรียน เปลี่ยนการสอน จากวัฒนธรรมแบบเดิมที่ทำงานอย่างโดดเดี่ยว มาเป็นการทำงานร่วมกันเป็นทีม โดยมุ่งมั่นให้เกิดผลลัพธ์ต่อสมรรถนะทางวิชาชีพ สำหรับครูและทักษะการเรียนรู้ของนักเรียนทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและเกิดสังคมแห่งความรู้ที่อาศัยความร่วมมือเป็นฐานในการปรับตัวและสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ให้เกิดขึ้น ชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพครู เป็นชุมชนที่ทำให้เกิดการปรับปรุงทักษะ เจตคติ ความเข้าใจ กระบวนการปฏิบัติงานของครู และกลุ่มครู พัฒนาจากการฝึกอบรมอย่างเป็นระบบ (Systematic Training) เป็นการพัฒนาตนเอง (Self Development) เป็นการพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization) จนในที่สุดกลายเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพครูสนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้ของครูอย่างต่อเนื่อง (เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์, 2545: 13) และจากการศึกษางานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community) จะพบว่าทำให้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารขับเคลื่อนโรงเรียนนั้น เป็นแนวทางที่มีประสิทธิภาพและส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเป็นการยกระดับการศึกษาทั้งระบบ และพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนให้ทัดเทียมกับสากลไปพร้อม ๆ กันทั้งระบบ เพราะเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันในกลุ่มงานเดียวกัน ซึ่งจะทำให้เกิดบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ที่เอื้อให้นักเรียนได้พัฒนาอย่างแท้จริง

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดของการออกแบบการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน
2. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน

3. เพื่อพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูโดยประยุกต์ใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อการออกแบบการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน แล้วนำมากำหนดขอบเขตเนื้อหา 7 ด้าน ดังนี้ มีองค์ประกอบและตัวชี้วัดทั้งสิ้น 7 องค์ประกอบ ได้แก่ ศึกษาปัญหา/ความต้องการผู้เรียน, กำหนดวัตถุประสงค์, กำหนดเนื้อหา/สาระ, กำหนดยุทธศาสตร์ วิธีการสอน, กำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนและสื่อ, กำหนดวิธีวัดผลการเรียนรู้และประเมินผล และนำข้อมูลย้อนกลับมาปรับปรุง

วิธีการดำเนินการวิจัย

ระยะที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดการออกแบบการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ มีบทบาทในการให้ข้อชี้แนะ คำแนะนำ และประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องขององค์ประกอบและตัวชี้วัดของการออกแบบการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ศึกษานิเทศก์ ที่จบการศึกษาระดับปริญญาโทขึ้นไป ด้านการบริหารการศึกษา ด้านหลักสูตรและการสอน ด้านการวัดผลและประเมินผลการศึกษา หรือครูผู้สอนที่มีวิทยฐานะชำนาญการพิเศษขึ้นไป ประสบการณ์ด้านการบริหารงานหลักสูตรในสถานศึกษา หรือปฏิบัติงานทางด้านวิชาการไม่น้อย กว่า 5 ปี จำนวน 5 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในเก็บข้อมูล การประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องขององค์ประกอบ

และตัวชี้วัดของการออกแบบการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตามแบบของ ลิเคิร์ท (Likert)

3. การรวบรวมข้อมูล ดำเนินการประสานติดต่อ นัดหมายกับผู้เชี่ยวชาญ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบองค์ประกอบและตัวชี้วัดของการออกแบบการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน 4. การวิเคราะห์ข้อมูล โดยนำแบบประเมินมาหาค่าทางสถิติด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป โดยหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของแบบประเมินในแต่ละองค์ประกอบ

ระยะที่ 2 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ในการออกแบบการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล มีบทบาทในการตอบแบบสอบถามสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ในการออกแบบการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน จำนวน 322 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ ในการออกแบบการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) และแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ลักษณะคำถามเพื่อทราบระดับสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ของการออกแบบการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์ด้วยตัวเอง นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

4. การวิเคราะห์ข้อมูล สถิติที่ใช้ ได้แก่ ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อหาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ ในการออกแบบการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนและตารางสังเคราะห์เนื้อหาจากการสัมภาษณ์

ระยะที่ 3 การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครู โดยประยุกต์ใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ในการออกแบบการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิที่ทำหน้าที่ตรวจสอบความเหมาะสมและความสอดคล้องของโปรแกรม จำนวน 5 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ได้แก่ผู้บริหารสถานศึกษา คณาภิเทศก์ ที่จบการศึกษาในระดับปริญญาโทขึ้นไป ด้านการบริหารการศึกษา ด้านหลักสูตรและการสอน ด้านการวัดผลและประเมินผลการศึกษา ครูผู้สอนที่มีวิทยฐานะชำนาญการพิเศษขึ้นไป มีประสบการณ์ทางด้านการบริหารงานหลักสูตรในสถานศึกษา หรือปฏิบัติงานทางด้านวิชาการไม่น้อยกว่า 5 ปี ได้มาโดยวิธีการการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 5 คนและครูผู้ให้สัมภาษณ์ จำนวน 4 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่แบบประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องของโปรแกรมพัฒนาครู ของการออกแบบการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตามแบบของ ลิเคิร์ท (Likert) และแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ ตอนที่ 2 เป็นการออกแบบการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ส่งและรับแบบสอบถามในระบบการรับ-ส่งของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 และติดตามแบบสอบถามด้วยตนเอง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของแบบประเมินในแต่ละด้าน และแบบสัมภาษณ์ การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์ด้วยตัวเอง นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

ระยะที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดการออกแบบการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน ดังตาราง 1

ตาราง 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความเหมาะสมขององค์ประกอบการออกแบบการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน

องค์ประกอบการออกแบบการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความเหมาะสม
1. ศึกษาปัญหา/ความต้องการผู้เรียน	4.95	0.110	มากที่สุด
2. กำหนดวัตถุประสงค์	4.93	0.149	มากที่สุด
3. กำหนดเนื้อหา/สาระ	4.77	0.306	มากที่สุด
4. กำหนดยุทธศาสตร์ วิธีการสอน	4.90	0.220	มากที่สุด
5. กำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนและสื่อ	4.92	0.124	มากที่สุด
6. กำหนดวิธีวัดผลการเรียนรู้และประเมินผล	4.83	0.257	มากที่สุด
7. นำข้อมูลย้อนกลับมาปรับปรุง	4.88	0.477	มากที่สุด
โดยรวม	4.88	0.234	มากที่สุด

จากตาราง 1 พบว่า องค์ประกอบและตัวชี้วัดของการออกแบบการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 27 มี 7 องค์ประกอบ 47 ตัวชี้วัด

ระยะที่ 2 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ในการออกแบบการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน ดังตาราง 2

ตาราง 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการดำเนินงาน สภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์การออกแบบการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน

องค์ประกอบการออกแบบการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการดำเนินงาน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการดำเนินงาน
1. ศึกษาปัญหา/ความต้องการผู้เรียน	3.72	0.47	สูง	4.75	0.36	มากที่สุด
2. กำหนดวัตถุประสงค์	3.26	0.46	ปานกลาง	4.69	0.45	มากที่สุด
3. กำหนดเนื้อหา/สาระ	3.57	0.38	สูง	4.08	0.28	มากที่สุด
4. กำหนดยุทธศาสตร์ วิธีการสอน	3.49	0.43	ปานกลาง	4.84	0.25	มากที่สุด
5. กำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนและสื่อ	3.29	0.41	ปานกลาง	4.94	0.20	มากที่สุด
6. กำหนดวิธีวัดผลการเรียนรู้และประเมินผล	3.45	0.37	ปานกลาง	4.92	0.23	มากที่สุด
7. นำข้อมูลย้อนกลับมา ปรับปรุง	3.66	0.47	สูง	4.95	0.22	มากที่สุด
รวม	3.49	0.42	ปานกลาง	4.74	0.28	มากที่สุด

จากตาราง 2 พบว่า สภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการออกแบบการเรียนรู้ การออกแบบการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน พบว่าสภาพปัจจุบัน อยู่ในระดับปานกลางและพิจารณาเรียงลำดับองค์ประกอบพบว่า องค์ประกอบที่ 1,3,7 อยู่ในระดับ สูงและองค์ประกอบที่ 2,4,5,และ6 อยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ศึกษปัญหา/ความต้องการผู้เรียน,นำข้อมูลย้อนกลับมาปรับปรุง, กำหนดเนื้อหา/สาระ, กำหนดยุทธศาสตร์ วิธีการสอน, กำหนดวิธีวัดผลการเรียนรู้และประเมินผล, กำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนและสื่อและกำหนดวัตถุประสงค์ สภาพที่พึงประสงค์การออกแบบการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน อยู่ในระดับสูงมาก พบว่า ทุกองค์ประกอบอยู่ในระดับ สูงมากโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ นำข้อมูลย้อนกลับมาปรับปรุง, กำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนและสื่อ, กำหนดวิธีวัดผลการเรียนรู้และประเมินผล, กำหนดยุทธศาสตร์ วิธีการสอน, ศึกษปัญหา/

ความต้องการผู้เรียน, กำหนดวัตถุประสงค์ และกำหนดเนื้อหา/สาระ

ระยะที่ 3 การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครู โดยประยุกต์ใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ในการออกแบบการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน

1. การวิเคราะห์ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นในการออกแบบการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นเพื่อจัดลำดับความสำคัญ (Modified Priority Needs Index: PNI modified) เพื่อนำไปใช้ในการออกแบบการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน

2. ผู้วิจัยได้นำผลการศึกษาไปสร้างเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) ศึกษาการออกแบบการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนโดยสัมภาษณ์ ข้าราชการครูกลุ่มสาระภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย จำนวน 4 คน เพื่อยกร่างโปรแกรม ดังรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 ยกร่างโปรแกรมโดย ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน แนวคิด ทฤษฎี สำหรับการพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูโดยประยุกต์ใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อการออกแบบการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครู, การประยุกต์ใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และการออกแบบการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน มากำหนดลำดับเนื้อหา เวลา และรูปแบบที่ใช้ในการพัฒนามาสร้างโปรแกรม จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้โปรแกรมและแบบประเมินโปรแกรม นั้น โดยการยกร่างโปรแกรม องค์ประกอบดังต่อไปนี้ 1) กำหนดวัตถุประสงค์ 2) กำหนดวิธีวัดผล การเรียนรู้และประเมินผล 3) กำหนดยุทธศาสตร์วิธีการสอน 4) การศึกษาปัญหา/ความต้องการ ผู้เรียน 5) การนำข้อมูลย้อนกลับมาปรับปรุง 6) กำหนดเนื้อหา/สาระ

2.2 นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินโปรแกรมเพื่อตรวจสอบแก้ไขรวมทั้ง ตรวจสอบสำนวนภาษา ใช้พิจารณาจากความเป็นประโยชน์ ความเป็นไปได้ และความสมเหตุสมผล และให้ข้อเสนอแนะ

5. ปรับปรุงโปรแกรมพัฒนาครูโดยประยุกต์ใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อการออกแบบการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน ตามคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญ

อภิปรายผล

1. องค์ประกอบและตัวชี้วัดการออกแบบการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน ซึ่งมีองค์ประกอบและตัวชี้วัดทั้งสิ้น 7 องค์ประกอบ 47 ตัวชี้วัด ได้แก่ ศึกษาปัญหา/ความต้องการผู้เรียน กำหนดวัตถุประสงค์ กำหนดเนื้อหา/สาระ กำหนดยุทธศาสตร์ วิธีการสอน กำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนและสื่อ กำหนดวิธีวัดผลการเรียนรู้และประเมินผล และนำข้อมูลย้อนกลับมาปรับปรุง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะได้มีการศึกษาเอกสารทางวิชาการ งานวิจัยด้านการออกแบบการเรียนรู้ที่

ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นระบบ แล้วนำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์เป็นองค์ประกอบและตัวชี้วัดของการออกแบบการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนอีกทั้งยังมีผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ ความสามารถและประสบการณ์เกี่ยวกับการออกแบบการเรียนรู้เป็นผู้ตรวจสอบและประเมินองค์ประกอบในการออกแบบการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะได้มีการศึกษาเอกสารทางวิชาการ งานวิจัยด้านออกแบบการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน ที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นระบบ แล้วนำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์เป็นองค์ประกอบและตัวชี้วัดของการออกแบบการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน ทั้งยังมีผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ ความสามารถและประสบการณ์เกี่ยวกับการออกแบบการเรียนรู้เป็นผู้ตรวจสอบและประเมินองค์ประกอบในการออกแบบการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มาตรา 6 การจัดการศึกษาต้องเป็นเพื่อพัฒนา คนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข มาตรา 8 การจัดการศึกษาให้ ยึดหลักดังนี้ 1) เป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน 2) ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา 3) การพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง

2. สภาพปัจจุบันการออกแบบการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน สภาพปัจจุบันของการออกแบบการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน จากผลการประเมินองค์ประกอบและตัวชี้วัดการออกแบบการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน และผลการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน สภาพปัจจุบันการออกแบบการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน อยู่ในระดับ

ปานกลางอาจเป็นเพราะกระทรวงศึกษาธิการ ได้ปรับกระบวนการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้อง กับเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ที่มุ่งเน้นการกระจายอำนาจทางการศึกษาให้ท้องถิ่นและสถานศึกษา ได้มีบทบาทและมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร และจุดเน้นของกระทรวง ศึกษาธิการในการพัฒนาเยาวชนสู่ศตวรรษที่ 21 จึงเกิดการทบทวนเพื่อนำไปสู่การพัฒนาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่มีความเหมาะสม ชัดเจนทั้งเป้าหมายของหลักสูตรในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน และการกำหนดวิสัยทัศน์ จุดหมายสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด เพื่อใช้เป็นทิศทางในการจัดทำหลักสูตรการเรียนการสอนที่ส่งเสริมศักยภาพด้านการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนในแต่ละระดับ เพื่อเป็นกรอบในการพัฒนาครูให้ตรงจุดและสนองตอบต่อปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน โดยควรมีการกำหนดหน่วยงานการพัฒนาครูอย่างทั่วถึงทุกพื้นที่ ไม่ใช่กำหนดอำนาจการพัฒนาครูไว้ที่ส่วนกลางอย่างเดียว

3. สภาพที่พึงประสงค์ของการออกแบบการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดนโยบายให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาดำเนินการสั่งการครูผู้สอนให้นำนโยบายสู่การปฏิบัติ แต่ละแห่งตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นในการปรับเปลี่ยน จุดเน้นในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ซึ่งแนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการในการพัฒนาเยาวชนของชาติเข้าสู่โลกยุคศตวรรษที่ 21 โดยมุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณธรรม รักความเป็นไทย มีทักษะการคิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ มีทักษะด้านเทคโนโลยีสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมโลกได้อย่างสันติ อย่างมีวิสัยทัศน์ใน

การทำงานทางวิชาชีพที่มุ่งเน้นพัฒนาการของผู้เรียนเป็นสำคัญสอดคล้องกับนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดแนวทางการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ที่ได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาศักยภาพในการคิด (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา: 15-16) เรียนรู้ทางวิชาชีพครูสู่การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 บริบทโรงเรียนในประเทศไทยประกอบ ด้วยจุดเปลี่ยนผ่านจากระบบปิดสู่ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูที่มีด้วยการขับเคลื่อนผ่านองค์ประกอบของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูสู่การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 บริบทโรงเรียนในประเทศไทยที่มีความสัมพันธ์ ส่งผลต่อเนื่องกันอย่างเป็นเหตุและผล ทำให้เกิดวัฒนธรรมการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงบนฐานงานจริง เมื่อแต่ละพื้นที่มีการพัฒนาในรูปแบบดังกล่าวอย่างต่อเนื่องจนกลายเป็นวิถีปกติขององค์กร

3.1 กำหนดวัตถุประสงค์ การเขียนจุดประสงค์การเรียนรู้ ต้องวิเคราะห์เป้าหมายและจุดประสงค์ว่าเป็นการเรียนรู้ในลักษณะใด เป็นวัตถุประสงค์เฉพาะหรือวัตถุประสงค์ เชิงพฤติกรรมที่ผู้เรียนสามารถปฏิบัติและผู้สอนสามารถวัดหรือสังเกตได้ และควรกำหนดให้ครบทั้งด้านความรู้ (K) กระบวนการ (P) และเจตคติ (A)

3.2 กำหนดวิธีวัดผลการเรียนรู้และประเมินผล การประเมินความสามารถในการเรียนรู้ของผู้เรียน จะต้องประเมินตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่ได้กำหนดไว้ ซึ่งต้องกำหนดขอบเขตของการประเมิน ให้สอดคล้องหรือลือไปกับวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม สอดคล้องกับการวิจัยของ พรหมธิดา พงศ์พรหมและวิภาวรรณ วงษ์สุวรรณ คงเฝ้า (2555: 159 - 173) ที่ได้ศึกษา การวิเคราะห์การปฏิบัติงานด้านประเมินการเรียนรู้ตามสภาพจริงของครูภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ผลการวิจัยพบว่า การประเมินการเรียนรู้ของครูภาษาไทยเป็นไปตามหลักการและแนวคิดของการประเมิน การเรียนรู้ตามสภาพจริง

3.3 กำหนดยุทธศาสตร์วิธีการสอน ครูผู้สอนจะต้องตัดสินใจเลือก ทฤษฎีการเรียนรู้ หลักการเรียนรู้หรือแนวคิด วิธีการสอนต่าง ๆ เทคนิคการสอน ที่เหมาะสมกับเนื้อหา ตลอดจนเลือกวิธีการและสื่อที่ใช้ในการออกแบบการเรียนรู้ที่เหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของภานุพงศ์ วงศ์น้อย และนัจจุรา บุคยดี ที่ได้ศึกษาการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามแนวปฏิบัติสู่ผลสัมฤทธิ์ขั้นสูง เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลการวิจัยพบว่าสามารถออกแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวปฏิบัติสู่ผลสัมฤทธิ์ขั้นสูงได้ โดยมีองค์ประกอบ คือ การออกแบบบทเรียนที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ การมอบหมายงานให้เหมาะสมกับระดับความรู้ การให้งานกลุ่มหรืองานคู่ตามความเหมาะสม การประเมินผลระหว่างเรียน เอื้อให้มีการสนทนาและการอภิปราย การเขียนอย่างเป็นกิจวัตร การสืบเสาะหาความรู้ และการใช้ สถานการณ์ปัญหาที่ส่งเสริมความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

3.4 การศึกษาปัญหา/ความต้องการผู้เรียน จะต้องสำรวจความต้องการและปัญหาในพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน วิเคราะห์ความจำเป็นหรือปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้น ตัดสินใจเลือกเรื่องที่จะแก้ปัญหา การประเมินความสามารถของผู้เรียนก่อนสอน การกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ สามารถนำข้อมูลจากการประเมินความต้องการของผู้เรียนปัญหาในการเรียนรู้ของผู้เรียน และการวิเคราะห์บทเรียนใหม่ว่าต้องการให้ผู้เรียนมีความรู้และทักษะในด้านใด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ฅัญญ์พิชา จันทรศรี และคณะ (2558: 103-116) ซึ่งได้ศึกษาปัญหาและความต้องการเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนและการประเมินผลของนักเรียนโรงเรียนกีฬาจังหวัดอ่างทอง พบว่าแก้ปัญหาด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูให้ใช้วิธีการอื่น ๆ นอกเหนือจากการบรรยาย เช่น การทำกิจกรรมกลุ่มต้องการเอกสารประกอบการสอนและแก้ปัญหาด้านการวัดและประเมินผลพบว่า ต้องการให้มี การนำผลการประเมินมาพัฒนา

ผู้เรียนเป็นรายบุคคล

3.5 การนำข้อมูลย้อนกลับมาปรับปรุง นำเอาผลที่ได้จากการประเมินไปประกอบพิจารณาแก้ไขการดำเนินงานในปัญหาความต้องการของผู้เรียน เนื้อหาที่นำมาจัดการเรียนรู้วัตถุประสงค์วิธีการสอน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและการใช้สื่อ และนำส่วนที่ยังมีข้อบกพร่องก็จะต้องทำ การปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาในส่วนต่าง ๆ ให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น

3.6 กำหนดเนื้อหา/สาระ โดยกำหนดขอบเขตของเนื้อหาเพื่อให้การออกแบบการเรียนรู้เน้นบรรลุตามผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง ให้สอดคล้องหรือลือไปกับวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม ในแต่ละวัตถุประสงค์ สาระที่ระบุอาจเป็นข้อเท็จจริง (Fact) มโนทัศน์ (Concept) คำนิยาม/คำจำกัดความ (Definition) หลักการ (Principle) กฎ (Law) และทฤษฎี (Theory)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการวิจัย

1.1 งานวิจัยนี้สามารถนำไปกำหนดยุทธศาสตร์การปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งระดับหน่วยงาน หน่วยงาน โรงเรียน และระดับสูงขึ้นไปเพื่อเป็นฐานมุ่งพัฒนาระบบการพัฒนาครูบนฐาน งานจริงในภาคส่วนต่าง ๆ ถานศึกษา ด้วยการร่วมกันศึกษาแนวทางในการ ขับเคลื่อนและเอื้อกันทั้งโรงเรียนสามารถพัฒนาชุมชน เรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียนได้ เช่นโรงเรียนควรจัดบรรยากาศ ทรัพยากร งบประมาณที่เอื้อต่อการเรียนรู้ รวมทั้งสนับสนุนและกระตุ้นให้ครูมีการเรียนรู้ร่วมกัน ในกลุ่มชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพในหน่วยงานของตนเอง

1.2 การเรียนรู้จากการจัดกิจกรรมเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุด การเรียนรู้จะต้องเกิดขึ้นในชุมชน แห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพครู ทำให้ ครูได้มีส่วนร่วมและอุทิศตนในชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ อย่างต่อเนื่อง เป็นแรงจูงใจให้เกิดการพัฒนาตนเอง อุทิศ

ตนในการ ทำงาน และทำให้เกิดความร่วมมือในการทำงานเป็นทีม

1.3 ควรบูรณาการโปรแกรมการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์กับ เนื้อหา และกิจกรรมการเรียนการสอนในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ได้ทุกกลุ่ม ซึ่งเป็นแนวทางที่ สอดคล้องกับการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญและแนวทางการปฏิรูปการเรียนรู้อย่าง ส่งเสริมการพัฒนาการคิด ร่วมมือในการทำงานเป็นทีมวิเคราะห์

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาค้นคว้าต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาในเรื่องเดียวกันนี้

ต่อไปอีกและเพิ่มลักษณะการคิดที่หลากหลายขึ้น และควรนำไปใช้พัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เห็นกระบวนการพัฒนาสมรรถนะเชิงวิชาชีพครูให้มีเครือข่ายที่มั่นคง และสามารถเพิ่มพูนทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนให้ชัดเจน ยิ่งขึ้น

2.2 ควรมีการวางแผนในการกำหนดขั้นตอนในการดำเนินการเรียนรู้หรือเก็บ รวบรวมข้อมูลที่หลากหลายเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพบริบทของผู้เรียนและห้องเรียนในแต่ละพื้นที่

2.3 ควรมีการจัดรูปแบบการพัฒนาครูที่หลากหลายรูปแบบเช่นประยุกต์ใช้ระบบการอบรมพัฒนาแบบออนไลน์ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). *หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: คุรุสภา ลาดพร้าว.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- ณัฐพิชชา จันท์ศรี และคณะ. (2558). ปัญหาและความต้องการเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน และการประเมินผลของนักเรียนโรงเรียนกีฬาจังหวัดอ่างทอง. *วารสารวิชาการ สถาบันการพลศึกษา*, 7(1), 103 -116.
- พรหมธิดา พงศ์พรหมและวิภาวรรณ วงษ์สุวรรณ คงเภา. (2552). การวิเคราะห์การปฏิบัติงานด้านประเมิน การเรียนรู้ตามสภาพจริงของครูภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น. *วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา*, 7(1), 2012, 159 – 173.
- ภานุพงศ์ วงศ์น้อย และ นัฐจิรา บุศย์ดี. (2559). *การจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามแนวปฏิบัติสู่ผลสัมฤทธิ์ สูง เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม.,มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). *วิถีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2549). เอกสารแนวทางการดำเนินงานปฏิรูปการเรียนการสอนตามเจตนารมณ์ของกระทรวงศึกษาธิการ “2549 ปีแห่งการปฏิรูปการเรียนการสอน”แนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

Hord, S. M. (2004). *Changing Schools through Professional Learning Communities. Learning Together, Leading Together*. New York: Teachers College Press.

การแก้ปัญหาการออกกลางคันของผู้เรียนวิทยาลัยการอาชีพ สังกัดสถาบัน การอาชีวศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3

Guideline of problem-solving the Drop – Out of students Industrial and Community Education College of INSTITUTE OF VOCATIONAL EDUCATION ; NORTHEASTERN REGION 3

ชูชาติ รูปงาม¹, ดนิตา ดวงวิไล²

Chuchard Roopngarm¹, Danita Duangwilai²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมาย 1) เพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดของการแก้ปัญหาการออกกลาง
คันของผู้เรียนวิทยาลัยการอาชีพ สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 2) เพื่อศึกษา
สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการแก้ปัญหาการออกกลางคันของผู้เรียนวิทยาลัยการอาชีพ
สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 3) เพื่อศึกษาการแก้ปัญหาการออกกลางคัน
ของผู้เรียนวิทยาลัยการอาชีพ สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 กลุ่มตัวอย่าง
ได้แก่ ระยะเวลาที่ 1 ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน ระยะเวลาที่ 2 ข้าราชการครู จำนวน 45 คน พนักงานราชการ
จำนวน 35 คน และครูพิเศษ จำนวน 73 คน คน ได้มาโดยการเทียบจำนวนประชากรทั้งหมดกับตาราง
กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie and Morgan โดยใช้วิธีเลือกสุ่มแบบแบ่งชั้น คือ แบบสอบถาม
สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน แบบมาตราส่วนประมาณ
ค่า 5 ระดับ 45 ข้อ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น PNI modified ผลการวิจัยปรากฏ ดังนี้ 1) ความสอดคล้องขององค์
ประกอบและตัวชี้วัดของการแก้ปัญหาการออกกลางคันโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด พบว่าได้ 5 องค์
ประกอบ 45 ตัวชี้วัด 2) สภาพปัจจุบันการแก้ปัญหาการออกกลางคัน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง
3) สภาพที่พึงประสงค์ในการแก้ปัญหาการออกกลางคัน โดยรวมอยู่ในระดับมาก 4) การแก้ปัญหาการ
ออกกลางคันของวิทยาลัยที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี พบว่า มีการคัดเลือกนักเรียน นักศึกษา การพัฒนานักเรียน
นักศึกษา มีการพัฒนาครูผู้สอน ตรวจประเมินเอกสารประกอบการสอนแผนการสอนนิเทศการสอนส่งเสริม
เสริมครูเข้ารับการอบรมด้านการสอน มีการพัฒนาครูที่ปรึกษา การประชุมมอบหมายหน้าที่ครูที่ปรึกษา
ประจำกลุ่มนักเรียนนักศึกษา มีการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่หลากหลายตามมาตรฐานวิชาชีพ 5) การ
ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ:แนวทาง การแก้ปัญหาการออกกลางคัน

¹ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

² คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹ M.Ed. Candidate in Education Administrative, Faculty of Education, Mahasarakham University

² Faculty of Education Program in Curriculum, Mahasarakham University

Abstract

This research aims to study 1) elements and indicators of the development of the solution design in the middle of college students, vocational Institute, affiliated with the North East 3 2 current weather and conditions, studies) for the development of the guidelines. To solve the problem of out in the middle of college students affiliated with the Institute of vocational education. North East 3 3) to study the development of design solutions in the middle of college students affiliated with the Institute of vocational education. Northeastern University has 3 good practices (Best Practice) and to developing solutions to exit in the middle of college students affiliated with the Institute of vocational education. North East 3 samples include phase 1 escrow amount 5 people, 2 phases, the number of teachers, the number of government employees, 45,35 workers and teachers, special number 73 people have come by the table to determine the total population size of the sample and using the Krejcie Morgan. How to choose a random layer is current and working conditions questionnaire of academic administration of the school. Model scale estimates the 5 level 45 stats that are used in the data analysis include percentage, average, standard deviation. Analysis of needs modified PNI research results appear as follows:

Keywords: The Guideline, The development. problem-solving the Drop – Out

บทนำ

การศึกษาเป็นกระบวนการสร้างคนเพื่อจะก้าวไปสู่การพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 6 การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายจิตใจสติปัญญาความรู้และคุณธรรมมีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขมาตรา 24 การจัดการกระบวนการเรียนรู้ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน และคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลการฝึกทักษะกระบวนการคิดการจัดการการเผชิญสถานการณ์และการประยุกต์ความรู้เพื่อป้องกันและแก้ไขจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงฝึกปฏิบัติให้ทำได้คิดเป็นทำเป็นรักการอ่านและเกิดการใฝ่เรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

ยึดการจัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกันรวมทั้งปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา สามารถจัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลาทุกสถานที่มีการประสานความร่วมมือกับบิดามารดาผู้ปกครองและบุคคลในชุมชนทุกฝ่ายเพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2545: 5)

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาได้ดำเนินการในการผลิตและพัฒนากำลังคนเพื่อสนองตอบความต้องการกำลังคนในการพัฒนาประเทศ โดยได้สร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับการอาชีวศึกษา เพื่อสร้างความนิยมในการเรียนวิชาชีพให้กับสังคมในขณะเดียวกันได้ใช้กิจกรรมการบริการสังคมในโครงการและวาระพิเศษต่าง ๆ เพื่อให้สังคมได้รับรู้ถึงศักยภาพของผู้เรียนอาชีวศึกษา และเป็นการสร้างประสบการณ์ให้กับผู้เรียนทั้งในด้านการฝึกงาน

วิชาชีพ และปลูกฝังสำนึกการบริการสังคมนอกจากนี้ได้เน้นเครือข่ายความร่วมมือกับทุกภาคส่วนให้เข้ามาร่วมรับผิดชอบและมีบทบาทในการจัดการอาชีวศึกษาร่วมกันมากขึ้นทำให้การอาชีวศึกษาเป็นที่รู้จักกับสังคมมากขึ้น และกลุ่มเป้าหมายต้องการเข้าสู่ระบบอาชีวศึกษาสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาจึงต้องการที่จะพัฒนาด้านคุณภาพให้เพิ่มขึ้นควบคู่ไปกับปริมาณผู้เรียน และขยายบทบาทการจัดการอาชีวศึกษาสำหรับผู้เรียนที่เป็นผู้มีงานทำแล้วผู้ที่ต้องการพัฒนาศักยภาพและผู้ที่กำลังหางานทำให้มากขึ้นให้ความสำคัญกับการค้นหาพัฒนาเผยแพร่นวัตกรรมเทคโนโลยีเพื่อสร้าง และพัฒนาอาชีพให้เกิดประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ และได้กระจายอำนาจให้สถาบันการอาชีวศึกษาในด้าน การบริหารงานทั่วไปการบริหารงานวิชาการ และการบริหารบุคคลทำให้การบริหารมีความคล่องตัวมากขึ้นส่วนการจัดการเรียนการสอนได้ทำใน 3 ระดับ คือ (1) ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) (2) ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) (3) ระดับเทคโนโลยีบัณฑิต (ทล.บ.) (สำนักมาตรฐานการอาชีวศึกษาและวิชาชีพ, 2552: 2-3)

ตามหลักสูตรอาชีวศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพมีทั้งการพัฒนาการเรียนการสอนในสถานศึกษาตามปกติการพัฒนาทวิภาคีซึ่งเป็นความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ และการพัฒนาสะสมหน่วยกิตหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงมีทั้งการพัฒนาการเรียนการสอนในสถานศึกษาตามปกติและการพัฒนาทวิภาคีส่วนหลักสูตรประกาศนียบัตรเทคนิคชั้นสูงเป็นการพัฒนาการเรียนการสอนในสถานศึกษาตามปกติ โดยความร่วมมือกับสถานประกอบการ (บรรเลง ศรีนิล, 2555: 22)

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ด้านการเพิ่มปริมาณผู้เรียนสายอาชีพกำหนดเป้าหมายของการดำเนินงานโดยรักษาเป้าหมายผู้เรียนใน ระดับ ปวช. การเพิ่มปริมาณผู้เรียนในระดับ ปวส. ลดปัญหาการออกกลางคันโดยวางเป้าหมายให้ลดลงร้อยละ 5 ด้วยการป้องกัน/ดูแลราย

บุคคลการวิจัยพัฒนาแก้ปัญหารายวิทยาลัย/รายสาขาวิชาการวิเคราะห์แก้ปัญหาเชิงระบบกลุ่มเป้าหมายใน 50 วิทยาลัยที่มีปัญหาการออกกลางคันสูงจากข้อมูลจากการสำรวจและติดตามการออกกลางคันของผู้เรียนระบบปกติระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ช่วงปีการศึกษา 2552 - 2554 จำนวนสถานศึกษากลุ่มตัวอย่าง 353 แห่ง (ร้อยละ 85 ของจำนวนสถานศึกษา 416 แห่ง) พบว่าผู้เรียนระบบปกติในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) โดยภาพรวมมีผู้เรียนออกกลางคันจำนวน 64,773 คน (คิดเป็นร้อยละ 27.52) (สำนักติดตามและประเมินผลการอาชีวศึกษา.2556: 20)

วิทยาลัยการอาชีพ สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 มีสถานศึกษาทั้งหมด 12 แห่งประกอบไปด้วย 4 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดกาฬสินธุ์ 1) วิทยาลัยการอาชีพห้วยผึ้ง 2) วิทยาลัยการอาชีพหนองกุงศรี 3) วิทยาลัยการอาชีพคำม่วง จังหวัดมหาสารคาม 4) วิทยาลัยการอาชีพพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดขอนแก่น 5) วิทยาลัยการอาชีพขอนแก่น 6) วิทยาลัยการอาชีพกระนวน 7) วิทยาลัยการอาชีพบ้านไผ่ 8) วิทยาลัยการอาชีพพล จังหวัดร้อยเอ็ด 9) วิทยาลัยการอาชีพโพหนอง 10) วิทยาลัยการอาชีพเกษตรวิสัย 11) วิทยาลัยการอาชีพพนมไพร 12) วิทยาลัยการอาชีพร้อยเอ็ด ในปีการศึกษา 2556 - 2558 ระหว่างการรายงานข้อมูลประจำปีงบประมาณ 2556 - 2558 โดยมีนักเรียน นักศึกษา รวมทั้งสิ้น 3 4,920 คน และจำนวนนักเรียน นักศึกษาที่ออกกลางคันในระหว่างปีการศึกษา 2556 - 2558 มีจำนวนทั้งสิ้น 3,519 คน และแต่ละปีการศึกษานั้น มีนักเรียน นักศึกษาที่ออกกลางคัน เพิ่มขึ้น จากปีการศึกษา 2556 จำนวนนักเรียน นักศึกษาที่ออกกลางคัน จำนวน 1,076 คน และในปีการศึกษา 2557 นักเรียน นักศึกษาที่ออกกลางคัน จำนวน 1,125 คน เพิ่มขึ้นจากปีการศึกษา 2556 จำนวน 49 คน และปีการศึกษา 2558 นักเรียน นักศึกษาที่ออกกลาง

ค้น จำนวน 1,318 คน ซึ่งเพิ่มขึ้นจากปีการศึกษา 2557 จำนวน 193 คน เป็นอัตราการลดลงเป็นจำนวนมากซึ่งจะเห็นได้ว่าปัญหาการออกกลางคันเป็นปัญหาที่ทุกสถานศึกษาในวิทยาลัยการอาชีพ สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเห็นว่าการดำเนินการวิจัย การแก้ปัญหาการออกกลางคันของผู้เรียนวิทยาลัยการอาชีพ สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 ด้วยการวิเคราะห์แก้ปัญหาเชิงระบบเพื่อเป็นการสอดคล้องกับนโยบายการขับเคลื่อนด้านการเพิ่มปริมาณผู้เรียนสายอาชีพและลดปัญหาการออกกลางคันซึ่งเป็นปัญหาเร่งด่วนที่จะต้องมีการดำเนินการแก้ไขอันจะเป็นประโยชน์ต่อการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้นำไปประยุกต์ใช้และเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนเพื่อให้ให้นักเรียนนักศึกษาเป็นคนที่มีความรู้ คุณลักษณะตามพึงประสงค์ได้เมื่อสำเร็จการศึกษาจากสถานศึกษาสามารถเป็นบุคคลที่มีคุณภาพ คุณธรรมและประกอบอาชีพได้ต่อไปในระยะยาว

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมาย ดังนี้

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดของการแก้ปัญหาการออกกลางคันของผู้เรียนวิทยาลัยการอาชีพ สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3
2. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการแก้ปัญหาการออกกลางคันของผู้เรียนวิทยาลัยการอาชีพ สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3
3. เพื่อศึกษาการแก้ปัญหาการออกกลางคันของผู้เรียนวิทยาลัยการอาชีพ สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 ของวิทยาลัยที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice) และศึกษา

แนวทางการแก้ปัญหาการออกกลางคันของผู้เรียนวิทยาลัยการอาชีพ สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3

วิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 473 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา และผู้เชี่ยวชาญทางการศึกษา สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 จำนวน 210 คน ได้มาโดยการเทียบจำนวนประชากรทั้งหมดกับตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จากวิทยาลัยต้นแบบ 3 แห่ง ซึ่งได้ มาโดยการเลือกแบบเจาะจง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

- 1) แบบประเมินองค์ประกอบและตัวชี้วัดการแก้ปัญหาการออกกลางคันของผู้เรียนวิทยาลัยการอาชีพ สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 เป็นแบบประเมิน (Rating Scale) 5 ระดับ ตามเกี่ยวกับองค์ประกอบของการแก้ปัญหาการออกกลางคันของผู้เรียนวิทยาลัยการอาชีพ สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 ทั้ง 5 ด้าน 2) แบบประเมินสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ของการแก้ปัญหาการออกกลางคันของผู้เรียนวิทยาลัยการอาชีพ สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 เป็นแบบ (Rating Scale) โดยมีคำถามครอบคลุมเนื้อหาเกี่ยวกับการแก้ปัญหาการออกกลางคัน ที่มีของวิทยาลัย 3) แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างครอบคลุมแนวทางการแก้ปัญหาการออกกลางคันของผู้เรียนวิทยาลัยการ ทั้ง 5 ด้าน เพื่อศึกษาโรงเรียนที่เป็น (Best Practice) ของผู้เรียนวิทยาลัยการอาชีพ 4) แบบประเมินความเหมาะสมและเป็นไปได้ของแนวทางการแก้ปัญหาการออกกลางคันของผู้เรียนวิทยาลัยการอาชีพ สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

3 เป็นแบบ (Rating Scale) 5 ระดับ

การดำเนินการวิจัย

ระยะที่ 1. วิเคราะห์องค์ประกอบและการแก้ปัญหาการออกกลางคันของผู้เรียนวิทยาลัยการอาชีพ จากเอกสารและตำรา (2) สร้างเครื่องมือประเมินจำนวน 1 ฉบับ นำไปเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบและให้คำแนะนำแล้วปรับปรุงแก้ไขตามที่อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เสนอแนะ (3) นำแบบประเมินไปให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินดัชนีความสอดคล้องกับจุดประสงค์ (IOC) (4) นำแบบประเมินไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินความสอดคล้องและเหมาะสมของตัวชี้วัดแล้ววิเคราะห์ผลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

ระยะที่ 2. (1) ศึกษาหลักเกณฑ์และวิธีการสร้างแบบประเมินแบบมาตราส่วนประมาณค่า (2) ร่างแบบประเมินโดยใช้ประเด็นขององค์ประกอบและตัวชี้วัดที่ได้จากผลการศึกษาในระยะที่ 1 มาเป็นกรอบการสร้างแล้วนำไปเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบและให้คำแนะนำแล้วปรับปรุงแก้ไขตามที่อาจารย์ที่เสนอแนะ (3) จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความสอดคล้อง (4) นำแบบสอบถามที่ผ่านการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญไปเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างและวิเคราะห์ผลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

ระยะที่ 3 แบบสัมภาษณ์ (1) สร้างแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างโดยใช้กรอบเนื้อหาขององค์ประกอบการแก้ปัญหาการออกกลางคันของผู้เรียนวิทยาลัยการอาชีพ ทั้ง 5 องค์ประกอบแล้วนำไปเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อให้คำแนะนำแล้วนำมาปรับปรุงจึงนำไปเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและเหมาะสม (2) ปรับปรุงแบบสัมภาษณ์ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ (6) จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับจริงและนำไปเก็บข้อมูลและนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาสังเคราะห์

การวิเคราะห์ข้อมูล

ระยะที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความสอดคล้องเชิงเนื้อหา (IOC) ของแบบประเมินองค์ประกอบและตัวชี้วัดซึ่งเกณฑ์ความเหมาะสมของค่า IOC มีค่า ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป สถิติที่ใช้ดัชนีความสอดคล้อง IOC

ระยะที่ 2 นำแบบประเมินที่ได้รับคืนมาตรวจสอบความถูกต้อง สมบูรณ์ของการตอบ จากนั้นนำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป เพื่อวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่า PNI ของสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการแก้ปัญหาการออกกลางคันของผู้เรียนวิทยาลัยการอาชีพ ของวิทยาลัย และแปลความหมายข้อมูลโดยใช้เกณฑ์ มากที่สุด มากปานกลาง น้อย น้อยที่สุด สถิติที่ใช้ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ระยะที่ 3 ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลโดยการสรุปเนื้อหาจากการสัมภาษณ์แล้วเขียนเป็นตารางสังเคราะห์ออกมาเพื่อเป็นแนวทางการแก้ปัญหาการออกกลางคันของผู้เรียนวิทยาลัยการอาชีพ สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3

วิเคราะห์ความสอดคล้องของแบบประเมินของผู้เชี่ยวชาญโดยการหาค่า IOC เพื่อแปรความหมายของข้อมูลซึ่งเกณฑ์ความเหมาะสมของค่า IOC มีค่า ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป และนำมาแปรความหมาย ดังนี้

+1 หมายถึง แน่ใจว่าแนวทางการแก้ปัญหาการออกกลางคัน มีความเหมาะสมและเป็นไปได้

0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าแนวทางการแก้ปัญหาการออกกลางคัน มีความเหมาะสมและเป็นไปได้

-1 หมายถึง แน่ใจว่าแนวทางการแก้ปัญหาการออกกลางคัน ไม่มีความเหมาะสมและเป็นไปได้

การวิเคราะห์ความเหมาะสมและความ เป็นไปได้ของแนวทางผู้ทรงคุณวุฒิ โดยการคัดเลือก โปรแกรมนวัตกรรมสำเร็จรูป ดังนี้

5 หมายถึง มีความเหมาะสมความ เป็นไปได้ และมีประโยชน์ในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง มีความเหมาะสมความ เป็นไปได้ และมีประโยชน์ในระดับมาก

3 หมายถึง มีความเหมาะสมความ เป็นไปได้ และมีประโยชน์ในระดับปานกลาง

2 หมายถึง มีความเหมาะสมความ เป็นไปได้ และมีประโยชน์ในระดับน้อย

1 หมายถึง มีความเหมาะสมความ เป็นไปได้ และมีประโยชน์ในระดับน้อยที่สุด สถิติ ที่ใช้ IOC ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

1) ความสอดคล้องขององค์ประกอบและตัว ชีววัดของแนวทางการแก้ปัญหาการออกกลางคันโดย รวมอยู่ในระดับมาก พบว่าได้ 5 องค์ประกอบ 45 ตัวชี้วัด ได้แก่ ด้านการคัดเลือกนักเรียน นักศึกษามี 5 ตัวชี้วัด ด้านการพัฒนานักเรียน นักศึกษามี 10 ตัวชี้วัด ด้านการพัฒนาครูผู้สอนมี 10 ตัวชี้วัด ด้านการพัฒนาครูที่ปรึกษา มี 10 ตัวชี้วัด ด้านการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรมี 10 ตัวชี้วัด 2) สภาพ ปัจจุบันในการแก้ปัญหาการออกกลางคันของผู้ เรียนวิทยาลัยการอาชีพ โดยรวมอยู่ในระดับปาน กลาง 3) สภาพพึงประสงค์ในการแก้ปัญหาการ ออกกลางคันของผู้เรียนวิทยาลัยการอาชีพ โดยรวม อยู่ในระดับมาก 4) การแก้ปัญหาการออกกลางคัน ของผู้เรียนวิทยาลัยการอาชีพ ที่มีประสิทธิผลของ วิทยาลัยที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี พบว่า มีการคัดเลือก นักเรียน นักศึกษา การพัฒนานักเรียน นักศึกษา มี การพัฒนาครูผู้สอน ตรวจประเมินเอกสารประกอบการ สอนแผนการสอนนิเทศการสอนส่งเสริมครูเข้า รับการอบรมด้านการสอน มีการพัฒนาครูที่ปรึกษา การประชุมมอบหมายหน้าที่ครูที่ปรึกษาประจำกลุ่ม

นักเรียนนักศึกษา มีการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่ หลากหลายตามมาตรฐานวิชาชีพ 5) การประเมิน ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางพบ ว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผล

1) สภาพปัจจุบันในการแก้ปัญหาการ ออกกลางคันของผู้เรียนวิทยาลัยการอาชีพ สังกัด สถาบันการอาชีวศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับ เอกบุตร อยู่สุข (2552: 103) ได้ศึกษาวิจัยสาเหตุ และแนวทางการแก้ไขปัญหาการออกกลางคันของ นักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) วิทยาลัยการอาชีพพุทธิมณฑลในปีการศึกษา 2546- 2548 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารครู-อาจารย์ และนักศึกษาผลการศึกษาพบว่าแนวทางการแก้ไข ปัญหาการออกกลางคันของนักศึกษาตามความคิด เห็นของผู้บริหารครูอาจารย์และนักศึกษาได้แก่การ รับนักศึกษาควรมีการประเมินศักยภาพของนักศึกษา ก่อนเข้าเรียนจริงเพื่อเป็นการสนับสนุนให้ผู้เรียนได้ เรียนตามความรู้ความสามารถที่แท้จริง

2) สภาพพึงประสงค์ในการแก้ปัญหาการ ออกกลางคันของผู้เรียนวิทยาลัยการอาชีพ สังกัด สถาบันการอาชีวศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการ ออกกลางคันของนักเรียนระบบทวิภาคีหลักสูตร ประกาศนียบัตรวิชาชีพพุทธิมณฑล 2538 องค์ ประกอบของการออกกลางคันได้แก่ด้านหลักสูตร การเรียนการสอนที่ไม่สอดคล้องกับความต้องการ ของผู้เรียนและตลาดแรงงานขาดความต่อเนื่องใน การศึกษาต่อในภูมิภาค ซึ่งสอดคล้องกับ ชลกร ศรี ขจรกิจ (2552: 10) ที่ได้ศึกษาวิจัยการพัฒนา และส่งเสริมนักเรียนเป็นกิจกรรมที่เหมาะสมกับ นักเรียนที่อยู่ภายใต้การปกครองทุกคนควรจะได้ รับการส่งเสริมและพัฒนาทั้งนักเรียนในกลุ่มปกติ และกลุ่มเสี่ยงหรือกลุ่มพิเศษเช่นกิจกรรมโฮมรูม กิจกรรมประชุมผู้ปกครอง เพื่อที่จะให้นักเรียนใน

กลุ่มปกติได้พัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองมากขึ้นและเป็นการป้องกันไม่ให้นักเรียนในกลุ่มปกติกลายเป็นกลุ่มเสี่ยงสำหรับในนักเรียนกลุ่มเสี่ยงกลุ่มมีปัญหาหรือกลุ่มพิเศษที่มีพฤติกรรมเสี่ยงก็จะช่วยให้กลับมาเป็นนักเรียนในกลุ่มปกติหากทางแก้ไขให้กับปัญหาที่เกิดขึ้นกับตนเองได้อย่างเหมาะสมและมีคุณภาพชีวิตตามที่โรงเรียนคาดหวังไว้ซึ่งการพัฒนาและส่งเสริมนักเรียนมีหลายวิธีที่โรงเรียนสามารถพิจารณาเนนการได้แต่มีกิจกรรมหลักสำคัญที่โรงเรียนต้องดำเนินการคือการจัดกิจกรรมโฮมรูมการเยี่ยมบ้านการจัดประชุมผู้ปกครองชั้นเรียนการจัดกิจกรรมเสริมสร้างทักษะการดำรงชีวิตและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

3) ผลศึกษาการการแก้ปัญหาการออกกลางคันของผู้เรียนวิทยาลัยการอาชีพ ของวิทยาลัยที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี ประกอบด้วย วิทยาลัย ประกอบด้วย วิทยาลัยเทคนิคชุมพร วิทยาลัยการอาชีพนายามอาม และวิทยาลัยเทคนิคยโสธร พบว่า สถานศึกษาได้มีการดำเนินการพัฒนา ด้านการคัดเลือกนักเรียน นักศึกษา ด้านการพัฒนาครูผู้สอน ด้านการพัฒนาครูที่ปรึกษา และด้านการพัฒนากิจกรรมเสริมหลักสูตร ซึ่งตรงกับองค์ประกอบทั้ง 5 ด้านที่ผู้วิจัยได้ศึกษา เพื่อแก้ปัญหาการออกกลางคันของผู้เรียน ที่สอดคล้องกับการศึกษาการแก้ปัญหาการออกกลางคัน ประจักษ์ เลขตระกูล (2554: 64-67) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่องความคิดเห็นของครูและนักเรียน นักศึกษาวิทยาลัยการอาชีพวังสะพุงต่อการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของครูที่ด้านการแนะนำและการให้คำปรึกษาความคิดเห็นของครูและนักเรียนนักศึกษาที่มีต่อการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของครูที่ปรึกษาโดยภาพรวมคือให้คำแนะนำเรื่องอันตรายจากยาเสพติดและไม่ให้ไปเกี่ยวข้องกับและการวางตัวให้เหมาะสมกับวัยในสถานศึกษา

4) ผลความเหมาะสมและเป็นไปได้ของการแก้ปัญหาการออกกลางคันของผู้เรียนวิทยาลัยการอาชีพสังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 โดยภาพรวมมีความเหมาะสม

และเป็นไปได้ อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องวัชร ตระกูลงาม (2550: 106-107) ได้ศึกษาแนวทางการแก้ปัญหาและลดผลกระทบการออกกลางคันของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต พบว่ามีความเหมาะสมและเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 ผลจากศึกษา สภาพปัจจุบันของการแก้ปัญหาการออกกลางคันของผู้เรียนวิทยาลัยการอาชีพสังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง การจัดการเรียนการสอนตามนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา และการให้ความสำคัญของผู้เรียนเพื่อให้ประโยชน์ต่อผู้เรียน รวมทั้งส่งผลให้สถานศึกษาได้สนองนโยบายจากสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา และสำหรับสภาพปัจจุบันในการดำเนินงานในระดับน้อยสุด การมีกิจกรรมพัฒนาด้านการดำรงชีวิตในสังคมปัจจุบัน ควรส่งเสริมสร้างให้ผู้เรียนเป็นผู้ใฝ่เรียนรู้ และส่งเสริมการจัดกิจกรรมพัฒนาศักยภาพในการเรียนรู้ด้านวิชาชีพ ส่งเสริมโอกาสการเรียนรู้วิชาชีพ และการพัฒนาผู้เรียนให้มีลักษณะอันพึงประสงค์

1.2 ผลจากศึกษา สภาพพึงประสงค์ของการแก้ปัญหาการออกกลางคันของผู้เรียนวิทยาลัยการอาชีพสังกัดสถาบันการอาชีวศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด สำหรับด้านที่พึงประสงค์มากที่สุดคือ ด้านการพัฒนาครูผู้สอน ซึ่งครูผู้สอนควรตระหนักและให้ความสำคัญในการจัดการเรียนการสอน การเอาใจใส่ดูแลนักเรียน นักศึกษาให้ทั่วถึง เพื่อเป็นการแก้ปัญหาการออกกลางคันของผู้เรียน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาวิจัยการพัฒนาแนวทางการให้ครอบครัวในส่วนของข้อมูลสาระต่าง ๆ เพื่อที่จะสามารถนำไปใช้ในการแก้ปัญหาได้ในอนาคต

2.2 ควรศึกษาวิจัยบทบาทการแก้ปัญหา การออกกลางคันของผู้เรียนวิทยาลัยการอาชีพสังกัด สถาบันการอาชีวศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3

2.3 ควรมีการศึกษาวิจัย ปัจจัยที่ส่งผลต่อ การแก้ปัญหาการออกกลางคันของผู้เรียนวิทยาลัย การอาชีพสังกัดสถาบันการอาชีวศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3

เอกสารอ้างอิง

- ชลกร ศรีขจรกิจ. (2552). *บทบาทครูแนะแนวในการสร้างความเข้มแข็งให้กับระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียน: กรณีศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่เขต 1*. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- บรรเลง ศรีนิล. (2548). *รายงานการวิจัยเสนอทางการศึกษาด้านอาชีวศึกษาและเทคโนโลยี.กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.*
- ประจักษ์ เลขตะระโก. (2554). *การศึกษาความคิดเห็นของครูและนักเรียนนักศึกษาวิทยาลัยการอาชีพวังสะพุงต่อการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของครูที่ปรึกษาปีการศึกษา 2554*. รายงานการวิจัย.: วิทยาลัยการอาชีพวังสะพุง.
- วัชรีย์ ตระกูลงามและคณะ. (2550). *ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการออกกลางคันของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต*. วิทยานิพนธ์ค.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545*. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักติดตามและประเมินผลการอาชีวศึกษา. (2556). *คู่มือ โครงการการลดปัญหาการออกกลางคัน*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษากระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักมาตรฐานการอาชีวศึกษาและวิชาชีพ. (2552). *ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการอาชีวศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษากระทรวงศึกษาธิการ.
- เอกบุตร อยู่สุข. (2552). *สาเหตุการออกกลางคันของนักศึกษา หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) วิทยาลัยการชีพพุทธมณฑล สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา*. วิทยานิพนธ์ คอ.ม. กรุงเทพฯ: สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.

การพัฒนาแนวทางการสร้างความร่วมมือของกลุ่มงานในสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26

The Development of Creating Cooperation Guidelines of Group work in The Office of Secondary Education Area Office 26

ชลธิชา การถาง¹, มะลิวัลย์ น้อยบัวทิพย์²

Chonthicha Karnthang¹, Maliwan Noibuatip²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของความร่วมมือของกลุ่มงานในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 2) เพื่อพัฒนาแนวทางการสร้างความร่วมมือของกลุ่มงานในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 การวิจัยแบ่งเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของความร่วมมือของกลุ่มงานมี 2 ขั้นตอน ขั้นตอนที่ 1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหาร ศึกษานิเทศก์ และบุคลากรในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 จำนวน 51 คน ขั้นตอนที่ 2 ประชากรและกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 จำนวน 9 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ ระยะที่ 2 การพัฒนาแนวทางการสร้างความร่วมมือของกลุ่มงานในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลได้แก่ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 12 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบประเมิน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพปัจจุบันของความร่วมมือของกลุ่มงานในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 26 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนสภาพที่พึงประสงค์โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดและเมื่อจัดลำดับความต้องการจำเป็นในการสร้างความร่วมมือของกลุ่มงาน พบว่า เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การกำหนดวิสัยทัศน์ร่วม การกำหนดข้อปฏิบัติในการประชุม การพัฒนาแผนยุทธศาสตร์ความร่วมมือ การสร้างข้อตกลงร่วมกันเกี่ยวกับการตัดสินใจ การระบุนักมีส่วนได้ส่วนเสีย การสนองเหตุผลและความต้องการในการมีส่วนร่วม และการสร้างพันธสัญญาสู่เป้าหมายร่วมกัน

2. การพัฒนาแนวทางการสร้างความร่วมมือของกลุ่มงานในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 พบว่าสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 ควรส่งเสริมให้ บุคลากรทุกกลุ่มงานมี 1) การระบุนักมีส่วนได้ส่วนเสีย 2) การสนองเหตุผลและความต้องการในการมีส่วนร่วม 3) การสร้างพันธสัญญาสู่เป้าหมายร่วมกัน 4) การกำหนดวิสัยทัศน์ร่วม 5) การพัฒนาแผนยุทธศาสตร์ความร่วมมือ 6) การกำหนดข้อปฏิบัติในการประชุม และ 7) การสร้างข้อตกลงร่วมกันเกี่ยวกับการตัดสินใจ

คำสำคัญ: การพัฒนาแนวทาง, ความร่วมมือของกลุ่มงาน

¹ นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

² จัดหมายเหตุด้านสารสนเทศมหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹ Master's Student Educational Administration, Mahasarakham University

² Archives and Cultural Heritage Information, Mahasarakham University

Abstract

This study is conducted in order to 1) Study current condition, desirable condition of cooperation of group work in the Office of Secondary Education Area Office 26. 2) Develop of creating cooperation guidelines of group work in the Office of Secondary Education Area Office 26. Research is divided into 2 phases. Phase 1: Current situation, desirable condition of cooperation of the work group. Step 1: The population used in this study were 51 administrators, supervisors and personnel. Step 2: The informants were 9 experts from the 9 best practice areas. The instruments used in the study were interview form, questionnaires. Phase 2: Development of creating cooperation guidelines of group work in the Office of Secondary Education Area Office 26. The population and data providers used in Phase 2 The informant group included 12 experts. The instruments used in the study were evaluation forms. Statistics used in data analysis were percentage, mean and standard deviation.

The study found that ; 1. The present situation of the cooperation of the working group in the Office of Secondary Education Area Office 26 was at a medium level. Desirable overall condition was at the highest level. And when prioritizing the need for collaborative grouping, it was found that the sorting of desirable needs from descending to descriptive: Conducting Meeting Procedures Development of cooperative strategic plan, Creating mutual agreement on decision making Identifying Stakeholders Responding to rationality and need for involvement and the creation of the agreement to a common goal.

2. The Development of Creating Cooperation Guidelines of Group work in The Office of Secondary Education Area Office 26. Secondly, it is recommended that the Office of the Secondary Education Service Area All work groups have Included: 1) Stakeholder Identification 2) Rational Responsiveness and Participation Needs 3) Promote Mutual Linkage 4) Identify Shared Vision. 5) the development of a cooperative strategic plan, 6) the setting of the meeting rules, and 7) the creation of mutual agreement on decision making.

Keywords: Development of guidelines, Collaboration of the work group.

บทนำ

ความร่วมมือ มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาองค์การสู่ความสำเร็จ เป็นสิ่งที่สามารถประยุกต์ใช้เพื่อให้เกิดประสิทธิผลในการสร้างความสัมพันธ์อย่างยั่งยืน ตลอดจนการใช้ทรัพยากรร่วมกันทั้งในระหว่างบุคคล ครอบครัวและเพื่อนบ้าน การสร้างความร่วมมืออาจมีทั้ง ในระดับหุ้นส่วน

แบบไม่เป็นทางการ ไปจนถึงระดับการวางแผน สร้างความสัมพันธ์เชิงความร่วมมืออย่างจริงจังเป็นแบบแผน กล่าวได้ว่า ความร่วมมือเป็นการเปิดโอกาสในการสร้างความสัมพันธ์ส่งเสริมความเป็นเพื่อนบ้าน ความเป็นชุมชน เพิ่มความตระหนักในการยอมรับประโยชน์ใน การขยายขอบเขตการใช้ทรัพยากรร่วมกันด้วยการลดทอนความซ้ำซ้อน

(กนกอร สมปราษฎย์ และคณะ. 2548: 8)

กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดเป้าหมาย การปฏิรูปการสอน พ.ศ. 2552 - 2561 ให้คนไทย ได้เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ โดยมุ่งเน้นใน 3 เรื่องหลักเพื่อดำเนินการให้บรรลุตามเป้าหมาย ที่ กระทรวงศึกษาธิการกำหนดไว้ คือ คุณภาพ โอกาส และ การมีส่วนร่วม โดยการมีส่วนร่วมมุ่งเน้นการ มีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ในการสนับสนุน การศึกษาและการพัฒนาคุณภาพการศึกษา สำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ส่งเสริมให้ สถานศึกษาทุกแห่งในสังกัด ได้มีการนำการบริหาร จัดการแบบมีส่วนร่วม จากทุกภาคส่วนมาช่วยใน การจัดการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2552: 1)

จากการประเมินผลการดำเนินงานตามตัว ชีววัดตามคำรับรองการปฏิบัติราชการของสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษา 185 เขต ใน 4 มิติ ซึ่งประกอบ ไปด้วย มิติประสิทธิผลตามแผนปฏิบัติราชการ มิติ คุณภาพการให้บริการ มิติประสิทธิภาพของการปฏิบัติ ราชการ มิติการพัฒนาองค์กร พบว่า สำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาที่มีการบริหารจัดการในระดับความ สำเร็จของการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการ อยู่ในระดับ 3-4 จำนวน 68 เขต ไม่มีสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาที่มีผลการประเมินอยู่ในระดับ 5 ขณะเดียวกันมีสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่มี ผลการประเมินอยู่ในระดับ 1 และ 2 จำนวน 117 เขต แสดงให้เห็นว่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ยังไม่สามารถบริหารงานตามภารกิจและหน้าที่ได้ อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล (สำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2552)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาได้มีวิธีการ ที่หลากหลายในการดำเนินงานเพื่อให้สอดคล้อง เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ ทั้งบุคคล งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และการบริหารจัดการที่แตกต่าง

ซึ่งการดำเนินการต่าง ๆ อีกทั้งจากสภาพ ปัจจุบันการบริหารจัดการสำนักงานเขตพื้นที่การ การศึกษาอยู่ระหว่างการเริ่มต้น พบว่า สำนักงานเขต

พื้นที่การศึกษาไม่สามารถดำเนินการตามที่กฎหมาย กำหนดได้อย่างเต็มศักยภาพ อันเนื่องมาจากขาด ความรู้ความเข้าใจในการแบ่งบทบาทหน้าที่ระหว่าง หน่วยงานส่วนกลาง เขตพื้นที่การศึกษาและสถาน ศึกษายังไม่ชัดเจนบุคลากรยังขาดความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับกฎระเบียบ และแนวปฏิบัติ ประกอบกับ การออกกฎหมายที่เกี่ยวข้องทำให้การบริหารบุคคล และงบประมาณขาดแนวทางปฏิบัติที่ถูกต้องและ ชัดเจน สำนักงานเขตพื้นที่มีปัญหาเรื่องการบรรจุ แต่งตั้ง ทำให้ภาระงานของบุคลากรในสำนักงานเขต พื้นที่มีมากกว่าปกติ (สมเกียรติ รอดผล. 2554: 4)

ดังนั้นจากนโยบายและปัญหาที่กล่าวมานี้ สรุปได้ว่า ในการจัดการศึกษาจำเป็นต้องสร้าง ความร่วมมือในการทำงานให้เกิดขึ้นเพื่อประสิทธิภาพ และประสิทธิผลในการทำงานของสำนักงานเขต พื้นที่ศึกษามัธยมศึกษาเขต 26 ประกอบกับ บุคลากรที่ทำงานอยู่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 มาจากหลายที่มีวัฒนธรรม องค์กรที่หลากหลาย ทำให้เกิดความขัดแย้งในการ ดำเนินงาน เหล่านี้อาจเป็นส่วนที่ทำให้ผลสัมฤทธิ์ของ งานมีความแตกต่างกัน จากการที่ผู้วิจัยได้ปฏิบัติงาน ตำแหน่งเจ้าพนักงานธุรการปฏิบัติงานในสำนักงาน เขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 เล็งเห็น ความสำคัญของความร่วมมือของบุคลากรในกลุ่ม งาน เพื่อให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพแต่จากที่ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและรายงานการดำเนินงาน สำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 ในเรื่องการสร้างความร่วมมือพบว่ายังไม่มีแนวทาง ที่ชัดเจน จึงมีความจำเป็นต้องมีแนวทางและความ เข้าใจในการให้ความร่วมมือการปฏิบัติงานไปใน ทิศทางเดียวกัน ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะ พัฒนาแนวทางการสร้างความร่วมมือของกลุ่มงาน ใน สำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 เพื่อให้มีแนวทางพัฒนาความร่วมมือของกลุ่ม งาน ที่ชัดเจน เพื่อนำข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษา ไปใช้เป็นข้อเสนอแนะ และเป็นแนวทางการปฏิบัติ ของสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของความร่วมมือของกลุ่มงานในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26

2. เพื่อพัฒนาแนวทางการสร้างความร่วมมือของกลุ่มงานในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26

ขอบเขตของการวิจัย

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ ของความร่วมมือของกลุ่มงานใน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ ของความร่วมมือของกลุ่มงานใน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26

1. ขอบเขตเนื้อหา

1.1 กรอบแนวคิดเกี่ยวกับของแต่ละกลุ่มงาน ซึ่งมี จำนวน 7 กลุ่ม ประกอบด้วย 1) กลุ่มบริหารงานการเงินและสินทรัพย์ 2) กลุ่มอำนวยการ 3) กลุ่มนโยบายและแผน 4) กลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา 5) กลุ่มบริหารงานบุคคล 6) กลุ่มนิเทศ ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา และ 7) หน่วยตรวจสอบภายใน

1.2 กรอบแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบความร่วมมือ 7 ด้าน ประกอบด้วย

1) การระบุผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 2) การสนองเหตุผลและความต้องการในการมีส่วนร่วม 3) การสร้างพันธสัญญาสู่เป้าหมายร่วมกัน 4) การกำหนดวิสัยทัศน์ร่วม 5) การพัฒนาแผนยุทธศาสตร์ความร่วมมือ 6) การกำหนดข้อปฏิบัติในการประชุม และ 7) การสร้างข้อตกลงร่วมกันเกี่ยวกับการตัดสินใจ

ระยะที่ 1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหาร

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศึกษานิเทศก์ และบุคลากรในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 จำนวน 51 คน

2. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลการศึกษาแนวปฏิบัติที่ดี ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิจากสำนักงานเขตพื้นที่ที่มีวิธีการปฏิบัติที่ดี จำนวน 9 คน

ระยะที่ 2 การพัฒนาแนวทางการสร้างความร่วมมือของกลุ่มงานในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26

ให้ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาการสร้างความร่วมมือของกลุ่มงานในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 12 คน

วิธีดำเนินการวิจัย

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของความร่วมมือของกลุ่มงานในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 แบ่งเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 สภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของความร่วมมือของกลุ่มงานในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26

1. ขั้นตอนการดำเนินการ

สอบถามสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของความร่วมมือของกลุ่มงานในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับความร่วมมือและคู่มือการปฏิบัติงานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มาเป็นกรอบแนวคิดและแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

2. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศึกษานิเทศก์ และบุคลากรในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 จำนวน 51 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไป ลักษณะคำถามเป็นแบบตรวจสอบ

รายการ (Checklist) ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของความร่วมมือของกลุ่มงานในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยวิธีการนำแบบสอบถามพร้อมหนังสือขอความอนุเคราะห์จากผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26

5. การวิเคราะห์ข้อมูล โดยนำแบบสอบถามทั้งหมดหาค่าทางสถิติด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาแนวทางการสร้างความร่วมมือของกลุ่มงานในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่เป็นเขตพื้นที่ที่มีวิธีการปฏิบัติที่ดี

1. ขั้นตอนการดำเนินการ

ศึกษาแนวทางการสร้างความร่วมมือของกลุ่มงานในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเป็นสำนักงานเขตพื้นที่ที่มีวิธีการปฏิบัติที่ดี ได้แก่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27

2. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิจากสำนักงานเขตพื้นที่ที่มีวิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practices) จำนวน 9 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสัมภาษณ์ ประกอบด้วย 2 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ ตอนที่ 2 สัมภาษณ์เกี่ยวกับการสร้างความร่วมมือของกลุ่มงานในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเก็บข้อมูลโดยการนำแบบสัมภาษณ์เก็บข้อมูลผู้ทรงคุณวุฒิของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27

5. การวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้วิธีการ

วิเคราะห์ข้อมูลเนื้อหา

ระยะที่ 2 การพัฒนาแนวทางการสร้างความร่วมมือของกลุ่มงานในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26

1. ขั้นตอนการดำเนินการ

1. ดำเนินการร่างแนวทางการพัฒนาการสร้างความร่วมมือในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 โดยผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม และศึกษาแนวทางการสร้างความร่วมมือของกลุ่มงานในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 จากนั้นนำมาวิเคราะห์หาแนวทางการสร้างความร่วมมือในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 26

2. เสนอร่างแนวทางการสร้างความร่วมมือของกลุ่มงานในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 ให้ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินความเหมาะสม/ความเป็นไปได้

2. กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 12 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบประเมิน

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลโดยเก็บแบบประเมินด้วยตนเอง

5. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยนำแบบประเมินทั้งหมดหาค่าทางสถิติด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพปัจจุบันของความร่วมมือของกลุ่มงานในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 26 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนสภาพที่พึงประสงค์โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดและเมื่อจัดลำดับความต้องการจำเป็นในการสร้างความร่วมมือ

มือของกลุ่มงาน พบว่า เรียงลำดับความต้องการ จำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การกำหนดวิสัยทัศน์ร่วม การกำหนดข้อปฏิบัติในการประชุม การพัฒนาแผนยุทธศาสตร์ความร่วมมือ การสร้างข้อตกลงร่วมกันเกี่ยวกับการตัดสินใจ การระบุนผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การสนองเหตุผลและความต้องการในการมีส่วนร่วม และการสร้างพันธสัญญาสู่เป้าหมายร่วมกัน

2. แนวทางการพัฒนาการสร้างความร่วมมือของกลุ่มงานในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 สรุปได้ดังนี้

1. การกำหนดวิสัยทัศน์ร่วม มีแนวทางการพัฒนา ดังนี้ กำหนดนโยบาย วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ โดยเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วม สร้างความร่วมมือจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีภูมิหลังและมุมมองที่แตกต่างกัน ร่วมวิเคราะห์จุดแข็งและจุดอ่อนขององค์กร วิเคราะห์ปัจจัยภายนอกและภายในว่าเป็นโอกาสหรืออุปสรรคต่อการทำงาน สร้างค่านิยมการทำงานร่วมกันและทำงานเป็นทีม กำหนดมาตรฐานการปฏิบัติงาน และบุคลากรมีความเชื่อและยอมรับในวิสัยทัศน์และเป้าหมายของหน่วยงาน

2. การกำหนดข้อปฏิบัติในการประชุม มีแนวทางการพัฒนา ดังนี้ มีระเบียบวาระการประชุมที่ชัดเจน บุคลากรทุกคนมีเวลาเพียงพอต่อการอภิปรายในแต่ละประเด็น กำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบและบทบาทในการปฏิบัติงานที่ชัดเจน เริ่มต้นและสิ้นสุดการประชุมปฏิบัติให้เสร็จสมบูรณ์ภายในเวลาที่กำหนด นำความรู้และแนวคิดใหม่ๆ รวมทั้งปัญหาต่างๆ นำเสนอในที่ประชุมเพื่อให้

3. การพัฒนาแผนยุทธศาสตร์ความร่วมมือ มีแนวทางการพัฒนา ดังนี้ วางแผนยุทธศาสตร์เพื่อกำหนดเป้าหมายเพื่อให้เกิดความสำเร็จระยะยาวภายในสองถึงสี่ปี บุคลากรทุกคนร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ความหวัง สิ่งที่เป็นความวิตกกังวล ส่งเสริมให้เกิดความสามารถในการชี้แจงเหตุผลรับฟังความคิดเห็นจากบุคคลอื่น กระจายอำนาจ

ในการบริหารจัดการแก่ผู้ปฏิบัติงาน บุคลากรในหน่วยงานมีจิตสาธารณะและแก้ปัญหาพร้อมกันในการปฏิบัติงาน

4. การสร้างข้อตกลงร่วมกันเกี่ยวกับการตัดสินใจ มีแนวทางการพัฒนา ดังนี้ จัดโครงสร้างองค์กร แผนภูมิสายงานการบังคับบัญชาชัดเจนเหมาะสมกับภารกิจ กำหนดจุดเน้นในการดำเนินงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สร้างจุดมุ่งหมายร่วมกันและคิดริเริ่มสิ่งใหม่ๆ เพื่อพัฒนาองค์กร เปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับการเรียนรู้และการปฏิบัติงาน สร้างความสัมพันธ์โดยกำหนดให้การร่วมอภิปรายเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นข้อใจหรือการยกย่องชมเชย แสดงความยินดีกับความสำเร็จหลังสิ้นสุดการทำงาน ส่งเสริมให้มีการแสวงหาความรู้ ศึกษา ดูงานเพื่อการพัฒนาองค์กร กำหนดเอกลักษณ์ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จัดทำคู่มือการปฏิบัติงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ติดตามประเมินผลการดำเนินงานตามแผนงานโครงการอย่างเป็นระบบ สื่อสารข้อมูลอย่างทั่วถึงเพื่อให้ทุกคนได้ศึกษาทบทวนและนำไปสู่ข้อสรุปที่องค์กร

5. การระบุนผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มีแนวทางการพัฒนา ดังนี้ ร่วมประชุมวางแผนกำหนดความต้องการ นิยาม เป้าหมาย บริหารงานในรูปแบบคณะกรรมการหรือองค์คณะบุคคล เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้เสียมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ มอบหมายงาน แบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบให้แก่บุคลากรอย่างเหมาะสม ตามความรู้ความสามารถ มีแนวปฏิบัติงานของบุคลากรอย่างชัดเจน กำหนดผู้เชี่ยวชาญในแต่ละด้านของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของแต่ละคน ประสานงานแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการของผู้มีส่วนได้เสีย ส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

6. การสนองเหตุผลและความต้องการในการมีส่วนร่วม มีแนวทางการพัฒนา ดังนี้

การแบ่งปันทรัพยากรและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อสนองตอบความต้องการและ

เป้าหมายของชุมชน มีแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มีเครื่องมือ อุปกรณ์ทางเทคโนโลยีที่หลากหลายมาใช้ในการดำเนินงานอย่างเพียงพอ จัดกิจกรรมหรือดำเนินการที่เน้นการมีส่วนร่วมในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

7. การสร้างพันธสัญญาสู่เป้าหมายร่วมกัน มีแนวทางการพัฒนา ดังนี้ บุคลากรทุกคนปฏิบัติตามกฎระเบียบและนโยบายของหน่วยงาน การระดมทรัพยากร สนับสนุนหรือผู้ดำเนินการให้ประสบความสำเร็จ ร่วมกันวิเคราะห์ภารกิจ อำนาจหน้าที่ในปัจจุบันขององค์กร แล้วกำหนดความคาดหวังในอนาคต บุคลากรปฏิบัติงานด้วยความรับผิดชอบเพื่อมุ่งไปสู่เป้าหมายของหน่วยงาน การประกันคุณภาพภายในหน่วยงานหรือบริหารงานควบคุมคุณภาพทั่วทั้งองค์กร

อภิปรายผล

สภาพปัจจุบันของความร่วมมือของกลุ่มงานในสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยเฉพาะการกำหนดวิสัยทัศน์ร่วม อยู่ในระดับน้อยทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก การบริหารจัดการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอยู่ระหว่างการเริ่มต้น พบว่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาไม่สามารถดำเนินการตามที่กฎหมายกำหนดได้อย่างเต็มศักยภาพ อันเนื่องมาจากขาดความรู้ความเข้าใจในการแบ่งบทบาทหน้าที่ระหว่างหน่วยงานส่วนกลาง เขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษายังไม่ชัดเจนบุคลากรยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎระเบียบ และแนวปฏิบัติ ประกอบกับการออกกฎหมายที่เกี่ยวข้องทำให้การบริหารบุคคล และงบประมาณขาดแนวทางปฏิบัติที่ถูกต้องและชัดเจนสำนักงานเขตพื้นที่มีปัญหาเรื่องการบรรจุแต่งตั้งทำให้ภาระงานของบุคลากรในสำนักงานเขตพื้นที่มีมากกว่าปกติ (สมเกียรติ รอดผล. 2554: 4) สอดคล้องกับการวิจัยของสมหมาย เทียนสมใจ (2556: 297-312) ได้ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารงานที่มีประสิทธิผล

ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า องค์กรประกอบการบริหารงานที่มีประสิทธิผลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ประกอบด้วย องค์กรประกอบสำคัญ 6 องค์กรประกอบ คือ 1) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง 2) การวางแผนกลยุทธ์ 3) องค์กรแห่งการเรียนรู้ 4) วัฒนธรรมองค์กร 5) เทคโนโลยีสารสนเทศ 6) สนับสนุนการมีส่วนร่วม และรูปแบบการบริหารงานที่มีประสิทธิผลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ซึ่งมีความเหมาะสม ถูกต้อง เป็นไปได้สามารถนำไปใช้ประโยชน์

2. สภาพที่พึงประสงค์ของความร่วมมือของกลุ่มงานในสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากความต้องการการบริหารงานโดยยึดหลักการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา การระบุดูมีส่วนได้ส่วนเสียเป็นเรื่องสำคัญอีกทั้งการบริหารจัดการอย่างมีส่วนร่วมและสนับสนุนจากทุกภาคส่วนในการจัดการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษาอยู่ในรูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและเพื่อเป็นการตอบสนองนโยบายของรัฐบาลและเสริมสร้างความคล่องตัวในการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. 2555: 10) สอดคล้องกับการวิจัยของ นาฎพิมล คุณเผือก (2555: 83-86) ได้ทำการศึกษาคความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงาน แบบมีส่วนร่วมกับวัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการศึกษาพบว่า 1) ระดับการบริหารงานแบบมีส่วนร่วม 2) ระดับวัฒนธรรมองค์กร อยู่ระดับมากทั้งโดยรวมและรายด้าน และ 3) ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมกับวัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 จังหวัดพระนครศรีอยุธยาพบว่ามีความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. แนวทางการพัฒนาการสร้างความร่วมมือของกลุ่มงานในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 ประกอบไปด้วย

3.1 การกำหนดวิสัยทัศน์ร่วม มีแนวทางพัฒนา คือ มีการกำหนดนโยบาย วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ โดยเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วม มีการสร้างความร่วมมือจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีภูมิหลังและมุมมองที่แตกต่างกัน ร่วมวิเคราะห์จุดแข็งและจุดอ่อนขององค์กร วิเคราะห์ปัจจัยภายนอกและภายในว่าเป็นโอกาสหรืออุปสรรคต่อการทำงาน สร้างค่านิยมการทำงานร่วมกันและทำงานเป็นทีม กำหนดมาตรฐานการปฏิบัติงาน บุคลากรมีความเชื่อและยอมรับในวิสัยทัศน์และเป้าหมายของหน่วยงาน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการสร้างร่วมมืออันดับแรกต้องมีการกำหนดวิสัยทัศน์ร่วมกันสอดคล้องกับการวิจัยของ ฌ็องซูพร ซินบุตร (2554: 181-186) ได้ทำการศึกษาความร่วมมือเพื่อพัฒนางานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา: โรงเรียนบ้านโนนสมบูรณ์ ผลการศึกษาพบว่า ผลที่เกิดจากการสร้างร่วมมือของผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยรวมทั้งกลุ่มภาคีเครือข่าย 4 ฝ่าย ได้เกิดโครงการหลัก 2 โครงการซึ่งเป็นกลยุทธ์ และแนวทางสำหรับการพัฒนางานวิชาการใน 4 ขอบข่าย คือ 1) การจัดการเรียนการสอน 2) การวัดผลประเมินผล 3) การวิจัยเพื่อพัฒนาการศึกษา 4) การนิเทศการศึกษา เพื่อให้บรรลุสภาพคาดหวังตามเป้าประสงค์และตัวชี้วัดความสำเร็จภายใต้ 3 ประเด็นยุทธศาสตร์

3.2 การกำหนดข้อปฏิบัติในการประชุม มีแนวทางพัฒนา คือ มีระเบียบวาระการประชุมที่ชัดเจน บุคลากรทุกคนมีเวลาเพียงพอต่อการอภิปรายในแต่ละประเด็น มีการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบและบทบาทในการปฏิบัติงานที่ชัดเจน เริ่มต้นและสิ้นสุดการประชุมปฏิบัติให้เสร็จสมบูรณ์ภายในเวลาที่กำหนด มีการนำความรู้และแนวคิดใหม่ๆ รวมทั้งปัญหาต่างๆ นำเสนอในที่ประชุมเพื่อให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ซึ่งมีการกำหนดเป็นขั้นตอนเพื่อนำไปสู่ความสำเร็จของการปฏิบัติ

ในการประชุม สอดคล้องกับการวิจัยบางประเด็นของ กนกอร สมปราชญ์ และคณะ (2548: 8) ได้นำเสนอในรายละเอียด ลำดับขั้นเพื่อความสำเร็จในการสร้างร่วมมือ ความสำเร็จในการสร้างความร่วมมือ ในขั้นการกำหนดข้อปฏิบัติในการประชุม สามารถร่วมกำหนดข้อปฏิบัติบางส่วนในการประชุม ซึ่งอาจเป็นเพียงเรื่องเกี่ยวกับการปฏิบัติหรือเรื่องที่จำเป็น ได้แก่ 1) เริ่มประชุมตามวาระที่กำหนดให้ และมีเวลาเพียงพอต่อการอภิปรายในแต่ละประเด็น 2) ผู้ร่วมงานแต่ละคนต้องได้รับการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบและบทบาทในการปฏิบัติงาน และปฏิบัติให้เสร็จสมบูรณ์ภายในเวลาที่กำหนด 3) เริ่มต้นและสิ้นสุดการประชุมอย่างตรงเวลา และ 4) การใช้ภาวะผู้นำให้เกิดประสิทธิผลเป็นกุญแจสำคัญที่จะดำเนินการในทุกขั้นตอน ซึ่งผู้นำจะต้องใช้ความพยายามอย่างสูงเพื่อแสวงหาข้อตกลงร่วมกันของตัวแทนกลุ่มต่างๆ

3.3 การพัฒนาแผนยุทธศาสตร์ความร่วมมือ มีแนวทางพัฒนา คือ มีการวางแผนยุทธศาสตร์เพื่อกำหนดเป้าหมายเพื่อให้เกิดความสำเร็จระยะยาวภายในสองถึงสี่ปี บุคลากรทุกคนร่วมแลกเปลี่ยนความเชี่ยวชาญ ความหวัง สิ่งที่เป็นความวิตกกังวล ส่งเสริมให้เกิดความสามารถในการชี้แจงเหตุผลรับฟังความคิดเห็นจากบุคคลอื่น มีการกระจายอำนาจในการบริหารจัดการแก่ผู้ปฏิบัติงาน บุคลากรในหน่วยงานมีจิตสาธารณะและแก้ปัญหาร่วมกันในการปฏิบัติงาน ซึ่งสอดคล้องกับพิสิษฐ์ เทพไกรวัล (2554: 25-27) ได้กล่าวถึง การพัฒนาแผนยุทธศาสตร์ความร่วมมือ การวางแผนยุทธศาสตร์เป็นการกำหนดเป้าหมาย เพื่อให้เกิดความสำเร็จระยะยาว ในการประชุมทุกคนต้องมีส่วนร่วมและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ โดยต้องใส่ใจต่อสรรพยา การที่ขาดแคลนมุ่งเน้นมุมมองที่หลากหลายเพื่ออธิบายรายละเอียดขององค์ประกอบต่างๆ ที่มีผลต่อองค์กร

3.4 การสร้างข้อตกลงร่วมกันเกี่ยวกับการตัดสินใจ มีแนวทางการพัฒนา คือ มีการจัดโครงสร้างองค์กร แผนภูมิสายงานการบังคับบัญชา

ชัดเจนเหมาะสมกับภารกิจ มีการกำหนดจุดเน้นในการดำเนินงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สร้างจุดมุ่งหมายร่วมกันและคิดริเริ่มสิ่งใหม่ๆ เพื่อพัฒนาองค์กร เปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับการเรียนรู้และการปฏิบัติงาน มีการสร้างความสัมพันธ์โดยกำหนดให้การร่วมมือปรายเพื่อแลกเปลี่ยนความคับข้องใจหรือการยกย่องชมเชย แสดงความยินดีกับความสำเร็จหลังสิ้นสุดการทำงาน ส่งเสริมให้มีการแสวงหาความรู้ ศึกษา ค้นคว้า เพื่อการพัฒนาองค์กร กำหนดเอกลักษณ์ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มีการจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มีการติดตามประเมินผลการดำเนินงานตามแผนงาน โครงการอย่างเป็นระบบ มีการสื่อสารข้อมูลอย่างทั่วถึงเพื่อให้ทุกคนได้ศึกษาทบทวนและนำไปสู่ข้อสรุป ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยบางประเด็นของ รุ่งอรุณ วัฒนทวุฒิ (2553: 51-52) ได้ทำการศึกษาแนวทางการสร้างความร่วมมือระหว่างผู้บริหารและ ผู้ปฏิบัติในการพัฒนาการบริหาร: ศึกษาเฉพาะกรณี อำเภอต่างอย จังหวัดสกลนคร ผลการศึกษาพบว่า ข้อเสนอแนะแนวทางในการสร้างความร่วมมือในการบริหารงานบุคคลระหว่างผู้บริหารและ ผู้ปฏิบัติ คือนายกองค์การบริหารส่วนตำบลและ ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลควรยอมรับความคิดเห็นของกันและกัน และควรปรับทัศนคติให้มีเป้าหมายและวัตถุประสงค์อย่างเดียวกัน ต้องยอมพบกกันครึ่งทาง แนวทางนี้น่าจะเป็นการสร้างความร่วมมือได้เป็นอย่างดี

3.5 การระบู้มีส่วนร่วมได้ส่วนเสีย มีแนวทางการพัฒนา คือ มีการร่วมประชุมวางแผนกำหนดความต้องการ นิยาม เป้าหมาย มีการบริหารงานในรูปแบบคณะกรรมการหรือองค์คณะบุคคล เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนร่วมได้เสียมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ มีการมอบหมายงาน แบ่งหน้าที่ที่ความรับผิดชอบให้แก่บุคลากรอย่างเหมาะสม ตามความรู้ความสามารถ มีแนวปฏิบัติงานของบุคลากรอย่างชัดเจน กำหนดผู้เชี่ยวชาญในแต่ละด้านของผู้มีส่วนร่วมได้ส่วนเสียของแต่ละคน มีการประสานงานแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการของผู้มีส่วน

ได้เสียส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยบางประเด็นของอังคาร ชัยสุวรรณ (2554: 96 - 97) ได้ศึกษาการพัฒนาความร่วมมือระหว่างสำนักงานศึกษากับสถานศึกษาในการจัดกิจกรรมสิ่งแวดล้อมศึกษา ของกลุ่มเครือข่ายสิ่งแวดล้อมเทศบาลนครขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า ด้านความร่วมมือ กลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าสามารถสร้างความร่วมมือได้เป็นอย่างดี ระหว่างสำนักงานศึกษากับสถานศึกษาในการจัดกิจกรรมสิ่งแวดล้อมศึกษา ดังจะเห็นได้ว่าได้รับความร่วมมือจากผู้บริหารสำนักงานศึกษา ผู้บริหารโรงเรียน ศึกษานิเทศก์ครูแกนนำสิ่งแวดล้อมทั้ง 11 โรงเรียน และมีการดำเนินงานร่วมกันในรูปแบบคณะกรรมการเครือข่าย มีการประสานการทำงานและแบ่งบทบาทหน้าที่กันทำเป็นฝ่ายต่างๆ ที่ชัดเจนตามโครงสร้างที่ได้ร่วมกันกำหนดขึ้นเกิดบรรยากาศการทำงานร่วมกันแบบพี่น้องในลักษณะแนวราบ ที่มีความเป็นกัลยาณมิตรทำให้การทำงานร่วมกันเป็นไปด้วยดี ทุกคนมีความสุขในการทำงานร่วมกันทุกคนมีบทบาทหน้าที่และมีความรับผิดชอบในหน้าที่ตนเองเป็นอย่างดี

3.6 การสนองเหตุผลและความต้องการในการมีส่วนร่วม มีแนวทางการพัฒนา คือ มีการแบ่งปันทรัพยากรและแลกเปลี่ยนความเชี่ยวชาญเพื่อสนองตอบความต้องการและเป้าหมายของชุมชน มีแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มีเครื่องมือ อุปกรณ์ทางเทคโนโลยีที่หลากหลายมาใช้ในการดำเนินงานอย่างเพียงพอ มีการจัดกิจกรรมหรือดำเนินการที่เน้นการมีส่วนร่วมในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยบางประเด็นของสยาม ใจบุญ (2554: 70) ได้ศึกษาการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ของสถานศึกษาด้านการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่นของโรงเรียนในอำเภอปลาปาก จังหวัดนครพนม ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินตามบทบาทหน้าที่ของสถานศึกษาด้านการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น ของโรงเรียนในอำเภอปลาปาก จังหวัดนครพนม ตาม

ขอข่ายหน้าที่ของสถานศึกษาตามขอข่ายการบริหารงานวิชาการตามกฎกระทรวงศึกษาธิการเรื่องกำหนดเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550 ด้านที่ 13 การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการระดับสถานศึกษาและองค์กรอื่นเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษา แยกย่อยได้ 4 ด้าน 1) ด้านการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา 2) ด้านการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน 3) ด้านการให้บริการด้านวิชาการ 4) ด้านการจัดกิจกรรมร่วมกับชุมชน และสถาบันการศึกษาอื่น

3.7 การสร้างพันธมิตรสัญญาสู่เป้าหมายร่วมกัน มีแนวทางการพัฒนา คือ บุคลากรทุกคนปฏิบัติตามกฎระเบียบและนโยบายของหน่วยงาน มีการระดมทรัพยากร สนับสนุนหรือผู้ดำเนินการให้ประสบผลสำเร็จ ร่วมกันวิเคราะห์ภารกิจ อำนาจหน้าที่ในปัจจุบันขององค์กร แล้วกำหนดความคาดหวังในอนาคต บุคลากรปฏิบัติงานด้วยความรับผิดชอบเพื่อมุ่งไปสู่เป้าหมายของหน่วยงานและมีการประกันคุณภาพภายในหน่วยงานหรือบริหารงานควบคุมคุณภาพทั่วทั้งองค์กร ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยบางประเด็นของอรัญญา นิทะรัมย์ (2553: 91) ได้ศึกษาปัญหาและแนวทางแก้ไขการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการบริหารและการจัดการศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา นครราชสีมา เขต 1-7 ผลการวิจัยพบว่า แนวทางแก้ปัญหาการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานด้านการบริหารและการจัดการศึกษาของโรงเรียน คือโรงเรียนโดยผู้บริหารโรงเรียนควรมีการวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็งอุปสรรคและโอกาส (SWOT) ของโรงเรียนวางระบบดำเนินการแบบ PDCA อย่างต่อเนื่อง มีการวางแผนและมอบหมายงานให้ชัดเจน ส่งเสริมระบบการทำงานเป็นทีม กระตุ้นส่งเสริมบุคลากรให้รู้และเข้าใจระบบการตรวจสอบการปฏิบัติงาน ส่งเสริมให้บุคลากรได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในทุกส่วนของโรงเรียน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

ผลจากการศึกษาสภาพปัจจุบันของความร่วมมือของกลุ่มงานในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 26 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลางและสภาพที่พึงประสงค์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อนำมาจัดลำดับความสำคัญและความต้องการจำเป็นเรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ การกำหนดวิสัยทัศน์ร่วม การกำหนดข้อปฏิบัติในการประชุม การพัฒนาแผนยุทธศาสตร์ความร่วมมือ การสร้างข้อตกลงร่วมกันเกี่ยวกับการตัดสินใจ การระบุผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การสนองเหตุผลและความต้องการในการมีส่วนร่วมและการสร้างพันธมิตรสัญญาสู่เป้าหมายร่วมกัน ดังนั้น การวิจัยครั้งนี้สิ่งที่จะเป็นข้อเสนอแนะคือ

1.1 ผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษาควรให้ความสำคัญแก่บุคลากรให้เข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการทำงานและส่งเสริมการปฏิบัติงานให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

1.2 ผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษาควรพัฒนาหน่วยงานให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้และส่งเสริมการปฏิบัติงานสู่ความเป็นเลิศในทุก ๆ ด้าน

1.3 ควรมีการทำวิจัยเกี่ยวกับกระบวนการสร้างความร่วมมือในบริบทที่กว้างขึ้น

1.4 ควรมีการจัดทำคู่มือประกอบเพื่อเป็นแนวทางการสร้างความร่วมมือของกลุ่มงานในสำนักงานเขตพื้นที่

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการสร้างความร่วมมือในกลุ่มงานในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่ครอบคลุมมากขึ้น

2.2 ควรทำการวิจัย เรื่องกลยุทธ์การสร้างความร่วมมือของกลุ่มงานของเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเป็นเลิศ

เอกสารอ้างอิง

- กนกอร สมปราชญ์. (2548). *ความร่วมมือเพื่อพัฒนาวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษา. รายงานการวิจัยที่ได้รับทุนอุดหนุนจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.*
- ณัฐพร ชินบุตร. (2554). *ความร่วมมือเพื่อพัฒนางานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา: โรงเรียนบ้านโนนสมบูรณ์. วิทยานิพนธ์ ปริญญาตรี. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.*
- ดวงทิพย์ วิบูลย์ศักดิ์ชัย. (2555). *การพัฒนารูปแบบความร่วมมือด้านการวิจัยระหว่างมหาวิทยาลัยกับภาคอุตสาหกรรม. วิทยานิพนธ์ ปริญญาตรี. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.*
- นาฏพิมล คุณเผือก. (2555). *ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมกับวัฒนธรรมองค์การของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วิทยานิพนธ์ ปริญญาตรี. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.*
- ฟิลิฐ เทพไกรวัล. (2554). *การพัฒนารูปแบบเครือข่ายความร่วมมือเพื่อคุณภาพการจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก. วิทยานิพนธ์ ปริญญาตรี. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.*
- ภาดา ทาสีเงิน. (2558). *แนวทางการสร้างความร่วมมือป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดของผู้นำชุมชนในจังหวัดอุดรธานี. วิทยานิพนธ์ ปริญญาตรี. อุดรธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.*
- รุ่งอรุณ วัฒนทวุฒิ. (2553). *แนวทางการสร้างความร่วมมือระหว่างผู้บริหารและผู้ปฏิบัติในการพัฒนาการบริหารงาน: ศึกษาเฉพาะกรณี อำเภอต่างอย จังหวัดสกลนคร. การศึกษาค้นคว้าอิสระ ปริญญาตรี. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.*
- วุทธิศักดิ์ โภชนกุล. (2552). *ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ. (ออนไลน์) [ค้นเมื่อ 20 เมษายน 2560]; ได้จาก: <http://www.pochanukul.com>.*
- สมเกียรติ รอดผล. (2554). *พัฒนาแนวทางการบริหารจัดการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาที่มีประสิทธิภาพ. รายงานการวิจัย. กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา.*
- สมหมาย เทียนสมใจ. (2556). *รูปแบบการบริหารงานที่มีประสิทธิผลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา. วิทยานิพนธ์ ปริญญาตรี. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.*
- สยาม ใจบุญ. (2554). *การดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ของสถานศึกษาด้านการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่นของโรงเรียนในอำเภอบลาปาก จังหวัดนครพนม. วิทยานิพนธ์ ปริญญาตรี. นครพนม: มหาวิทยาลัยนครพนม.*
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2552). *หลักสูตรการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ทองกมล.*
- สำนักเลขาธิการสภาการศึกษา. (2555). *รายงานการวิจัยและพัฒนา รูปแบบกลไกการส่งเสริมการกระจายอำนาจการบริหารจัดการศึกษาสู่เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา. กรุงเทพฯ: บริษัทพริกหวานกราฟฟิก จำกัด.*

- อรัญญา นิตะทัมย์. (2553). *การศึกษาปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการบริหารและการจัดการศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 1-7*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- อังคาร ชัยสุวรรณ. (2554). *การพัฒนาความร่วมมือระหว่างสำนักการศึกษา กับสถานศึกษาในการจัดกิจกรรมสิ่งแวดล้อมศึกษาของกลุ่มเครือข่ายสิ่งแวดล้อมเทศบาลนครขอนแก่น*. การศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- Plymouth State University. (2004). *Area of Concern/Targets of Growth Indicators*. Retrieved January 9 from http://www.plymouth.edu/educate/growth_indicators.

การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครู สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศึกษานครราชสีมา เขต 7

Developing a Program on curriculum and Learning Management for Teachers in Schools under the Office of NakhonRatchasima Primary Educational Service Area Office 7

จิตติคุณญ์ ลีวงศ์ศักดิ์¹, สุรชา อมรพันธุ์²

Thitdikan Leewongsak¹, Suracha Aamonpan²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมาย 1) เพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศึกษานครราชสีมา เขต 7 2) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ของสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศึกษานครราชสีมา เขต 7 3) เพื่อศึกษาวิธีการเสริมสร้างสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศึกษานครราชสีมา เขต 7 4) เพื่อพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศึกษานครราชสีมา เขต 7 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้รับผิดชอบงานการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศึกษานครราชสีมา เขต 7 จำนวน 218 คน โดยใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรของทาโร ยามาเน เคื่องมือที่ใช้เป็นแบบประเมินแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ แบบสัมภาษณ์และแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความเที่ยง ค่าอำนาจจำแนก ค่าความเชื่อมั่น ใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ร้อยละ

ผลการวิจัยปรากฏผลดังนี้

1. องค์ประกอบและตัวชี้วัดสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครูสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศึกษานครราชสีมา เขต 7 พบว่า มี 5 องค์ประกอบ 27 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) การสร้างและพัฒนาหลักสูตร 3 ตัวชี้วัด 2) การออกแบบการจัดการเรียนรู้ 7 ตัวชี้วัด 3) การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 6 ตัวชี้วัด 4) การใช้และพัฒนาสื่อนวัตกรรมเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ 7 ตัวชี้วัด และ 5) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ 4 ตัวชี้วัด ซึ่งทุกองค์ประกอบและตัวชี้วัดมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

¹ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

² คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹ M.Ed. Educational Administration, Faculty of Education Mahasarakham University

² Faculty of Education Mahasarakham University

2. สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ ของสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครู สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 พบว่า สภาพปัจจุบันของสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครูสำหรับสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก สภาพที่พึงประสงค์ของสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครู สำหรับสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

3. วิธีการเสริมสร้างสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครู สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 พบว่า วิธีการเสริมสร้างสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครู คือ การฝึกอบรม การทำงานเป็นทีม การศึกษาดูงาน

4. โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครู สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 ที่พัฒนาขึ้นได้รับการประเมิน โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 7 คน พบว่า โปรแกรมฯ มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ระดับมาก และมีความเป็นไปได้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งมีลักษณะ ดังนี้

4.1 โปรแกรมฯ ประกอบด้วยส่วนต่างๆ 6 ส่วน ได้แก่ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา 4) วิธีดำเนินการ 5) เทคนิคและเครื่องมือ 6) การวัดและประเมินผล

4.2 ขอบข่ายเนื้อหาของโปรแกรมฯ แบ่งออกเป็น 3 ชุด ได้แก่ ชุดกิจกรรม 1 ด้านการสร้างและ พัฒนาหลักสูตร ชุดกิจกรรม 2 ด้านการออกแบบการจัดการเรียนรู้ และชุดกิจกรรม 3 ด้านการจัดการ เรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยมีแนวการจัดกิจกรรม คือ การสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้ ร่วมกันโดยการทำกิจกรรมกลุ่ม การระดมสมองและเน้นการเรียนรู้โดยการปฏิบัติจริง สำหรับเทคนิคและ เครื่องมือ ได้แก่ เอกสารประกอบโปรแกรม ใบกิจกรรม และแบบประเมิน ส่วนการประเมินประกอบด้วย การประเมินก่อน ระหว่าง และหลังการพัฒนา โดยการประเมินตนเอง

คำสำคัญ: การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครู

Abstract

This research purposes were: 1) to study the elements and indicators curriculum and Learning Management for Teachers in Schools under the Office of NakhonRatchasima Primary Educational Service Area Office 7 2) to study the present condition Desirable condition Of curriculum management competencies and teacher learning management. Under the Office of NakhonRatchasima Primary Education Service Area7 3) To study how to enhance the curriculum management and learning management skills of teachers under the office of NakhonRatchasima Primary Education Area 7 4) To develop programs to enhance the curriculum management and learning management skills of teachers. Under the Office of NakhonRatchasima Primary Education Service Area 7. The samples used were the school administrators and teachers responsible for curriculum management and learning management in schools under the Office of NakhonRatchasima Primary Education Area 7 for 218 people with random sampling by the muti stage random sampling by using rating scale for the questionnaire. The statistics used for analyzing the collected data were mean,

standard deviation, Percentage, and Modified Priority Needs Index (PNI modified). The research results were as follow:

1. The elements and the indicators of competency in curriculum management and learning of teacher for schools under NakhonRatchasima primary education Service Area Office 7 consist of 5 elements, 27 indicators; 1) creation and development with 3 indicators, 2) design learning with 7 indicators, 3) curriculum focuses on the learners with 6 indicators, 4) development and use of innovative media technologies to learning with 7 indicators and 5) measurement and evaluation of learning with 4 indicators All of them were suitable at the high level.

2. The present condition, desirable condition, and how to strengthen competency in curriculum management and learning of teacher for schools under NakhonRatchasima primary education Service Area Office revealed that the present condition competency in curriculum management and learning of teacher for schools were at the high level.

3. How to strengthen the curriculum management and learning management skills of teachers. Under the Office of the Office of NakhonRatchasima Primary Education Area 7 found that the method of strengthening. The curriculum management and learning management competencies of teachers for educational institutions are teamwork training, Study visit.

4. A program to enhance competency in curriculum management and learning of teacher for schools under NakhonRatchasima primary education Service Area Office 7 assessed by 7 experts showed that it was suitable as a whole at the high level and was possible as a whole at the high level. It showed that:

4.1 The program consists of 6 parts; 1) principles, 2) objectives, 3) content, 4) procedures, 5) tools and techniques, and 6) evaluation

4.2 Scope of the program was classified to 3 sets. The first was creation and development, the second was design learning, and the third was curriculum focuses on the learners. The ways to do the activities were building knowledge by self, learning together by doing group activities together, brain storming, and an emphasis on learning by performance. For techniques and tools were program materials, work sheets, and assessment forms. And the evaluation was on self assessment before, middle, and after treatment by the self-evaluation.

Keywords: Developing the Program to in curriculum and Learning Management

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21 ในปัจจุบัน ส่งผลกระทบตามมามากมายทั้งทางเศรษฐกิจ สังคมสิ่งแวดล้อม วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และการเมืองของทุกประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความก้าวหน้าและพัฒนาการของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่มีการกระจายอย่างกว้างขวางและไร้ขีดจำกัดที่เกิดขึ้น ทำให้โลกทั้งหมดเชื่อมโยงและสื่อสารถึงกันอย่างรวดเร็ว ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมรวมถึงพัฒนาประเทศให้มีความมั่นคง ยั่งยืน และมีความสามารถในการแข่งขัน ทำให้โลกทั้งหมดเชื่อมโยงและสื่อสารถึงกันอย่างรวดเร็ว ทุกประเทศในประชาคมโลกให้ความสำคัญและเร่งพัฒนา เพื่อให้ก้าวทันกับกระแสโลกที่เปลี่ยนแปลงและสามารถแข่งขันกับประเทศต่างๆ ได้ โดยต่างเห็นตรงกันว่า การศึกษามีบทบาทโดยตรงต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพและศักยภาพในการแข่งขันกับนานาประเทศได้และเป็นฐานหลักของการพัฒนาประเทศต่อไป (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. การศึกษาไทยในโลกศตวรรษที่ 21 2557: 1)

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และการพัฒนาเทคโนโลยีต่างๆ จึงก่อให้เกิดผลกระทบต่อเคลื่อนย้ายกำลังคนข้ามประเทศ เกิดความหลากหลายทางวัฒนธรรม ขณะที่โครงสร้างการผลิตเปลี่ยนจากการใช้แรงงานเข้มข้นเป็นการใช้องค์ความรู้และเทคโนโลยีมากขึ้น ทำให้การพัฒนาคนมุ่งสร้างให้มีความรู้ทักษะ และความชำนาญ ควบคู่ไปกับการพัฒนาเทคโนโลยี ประเทศที่พัฒนาเทคโนโลยีได้ช้า จะกลายเป็นผู้ซื้อและมีผลิตภาพต่ำ ไม่สามารถแข่งขันกับประเทศอื่นๆ และการเข้าถึงเทคโนโลยีที่ไม่เท่าเทียมกัน ของกลุ่มคนในสังคมจะทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำในการพัฒนา จึงเป็นความท้าทายในการเพิ่มขีดความสามารถ ในการแข่งขันและลดความเหลื่อมล้ำ ซึ่งต้องสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555-2559 (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการ

เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2555: 2-6)

จากข้อมูลการจัดอันดับความสามารถการศึกษาไทยในปัจจุบัน ความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยโดยในภาพรวม เมื่อ พ.ศ. 2555 ประเทศไทยอยู่ในอันดับ 30 จาก 59 ประเทศ และ พ.ศ. 2556 อยู่ในอันดับ 27 จาก 60 ประเทศ แสดงถึงความสามารถในการแข่งขันภาพรวมประเทศไทยดีขึ้น 3 อันดับ และเมื่อมองสมรรถนะด้านการศึกษา พบว่า พ.ศ. 2555 ประเทศไทยอยู่ในอันดับ 52 จาก 59 ประเทศ และ พ.ศ. 2556 อยู่ในอันดับ 51 จาก 60 ประเทศ (IMD: World Competitive Yearbook 2007-2013) ซึ่งแนวโน้มเหมือนมีทิศทางที่ดีขึ้น แต่เมื่อเปรียบเทียบกับเมื่อ 5 ปีที่ผ่านมาอยู่ในเกณฑ์ที่ต่ำ นอกจากนี้ จากข้อมูลที่ได้มาของกระทรวงศึกษาธิการปี พ.ศ. 2556 ยังชี้ว่าผลสัมฤทธิ์ของเด็กไทยยังอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ โดยพิจารณาจากผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มัธยมศึกษาปีที่ 3 และมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในสาระวิชาหลัก ซึ่งที่เป็นเช่นนี้ ปัจจัยหนึ่งมาจากการจัดการเรียนการสอนรวมถึงการวัดและประเมินผลที่ยังไม่ได้มาตรฐานและไม่เหมาะสม โดยเฉพาะเทคนิควิธีและเครื่องมือวัดประเมินผล ระบบการวัดประเมินผลก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียน ยังปฏิบัติไม่ได้ครบถ้วน และไม่ได้เป็นไปตามหลักการพัฒนาคุณภาพ รวมทั้งมีความแตกต่างกันในเชิงการปฏิบัติที่ส่งผลให้เกิดปัญหาคุณภาพของผู้เรียนในด้านต่างๆ ที่ยังอยู่ในระดับที่ไม่น่าพอใจ จากที่กล่าวมาสามารถสะท้อนวิกฤติการศึกษาไทยโดยเฉพาะคุณภาพของผู้เรียน ซึ่งจำเป็นจะต้องเร่งรัดการพัฒนาและยกระดับคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาไทยให้เทียบเท่าระดับสากล (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. การศึกษาไทยในโลกศตวรรษที่ 21 ; 2557: 2)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงกำหนดนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ

พ.ศ. 2558 โดยในยุทธศาสตร์ที่ 3 ในการพัฒนาคุณภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา เป้าประสงค์ที่ 3 ครูผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรทางการศึกษาอื่นมีทักษะที่เหมาะสมและมีวัฒนธรรมการทำงานที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ พัฒนาองค์ความรู้และสมรรถนะของครูผ่านการปฏิบัติจริงและการช่วยเหลือ เผยแพร่องค์ความรู้และแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับนวัตกรรมวิธีการจัดการเรียนการสอน การพัฒนาการคิดและการวัดประเมินผลให้สามารถพัฒนาและประเมินผลนักเรียนให้มีคุณภาพตามศักยภาพเป็นรายบุคคล พัฒนาครูที่มีอยู่ให้สามารถจัดการเรียนรู้ในวิชาที่โรงเรียนต้องการได้ด้วยตนเองหรือใช้สื่อเทคโนโลยีครูจึงเป็นปัจจัยสำคัญในระดับโรงเรียนที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียนมากที่สุด จากการทดสอบระดับนานาชาติประเทศที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้สูง จะมีแนวโน้มการเติบโตทางเศรษฐกิจสูงกว่าขณะเดียวกันประเทศที่มีประชากรมีการศึกษาดีมีคุณภาพจะมีความเป็นประชาธิปไตย ได้นำไปใช้เป็นกรอบและทิศทางในการพัฒนาหลักสูตรและจัดการเรียนการสอน การจัดการความรู้ การจัดการเรียนการสอน ที่ครูจะต้องสามารถปรับบทบาทของตนเองได้หลากหลายเพื่อให้เข้ากับบริบทของเหตุการณ์นั้น ๆ โดยจะต้องมีความอดทนต่อ ผู้บังคับบัญชา ต่อเพื่อนครูด้วยกัน และสุดท้ายผู้เรียนที่จะต้องเข้าใจธรรมชาติของผู้เรียนว่าอยู่ในลักษณะแบบใด พยายามที่จะปรับตัวครูก่อนที่จะปรับเด็กเข้าหาครูเป็นเรื่องยากที่จะประสบความสำเร็จได้ทำให้กระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนขาดตอนได้ (พิณสุตา สิริรังศรี. 2557: 24) สำหรับสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 7 มีนโยบายในการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาทุกคนให้เป็นบุคคลที่มีสมรรถนะ มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ให้มีขีดความสามารถสูงสุดในการจัดการกระบวนการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้การส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาจึงมีความจำเป็นจะต้องเลือกพัฒนาสมรรถนะที่สามารถพัฒนาได้และเห็นผล เพราะว่าปัญหาการศึกษาของชาติมี

ความสำคัญและเร่งด่วนเป็นอย่างมาก

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติงานพิเศษเกี่ยวกับงานวิชาการของโรงเรียน ทำให้ทราบถึงปัญหาที่เกิดขึ้น จึงสนใจในศึกษาการพัฒนาการโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครูสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 7 เพื่อพัฒนาครูในสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพและเป็นแนวทางในการพัฒนาให้มีประสิทธิผลสอดคล้องกับแนวทางการดำเนินงานของ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 7 ต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 7
2. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ของสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 7
3. เพื่อศึกษาวิธีการเสริมสร้างสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 7
4. เพื่อพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 7

ความสำคัญของการวิจัย

1. เพื่อทราบถึงองค์ประกอบและตัวชี้วัดสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 7

2. เพื่อทราบถึงสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ ของสมรรถนะการบริหารหลักสูตร และการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 7

3. เพื่อทราบถึงวิธีการเสริมสร้างสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 7

4. ได้โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 7 เพื่อเป็นข้อเสนอแนะในการพัฒนาครู

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตเนื้อหา

ในการวิจัยครั้งนี้มุ่งเน้นเพื่อศึกษาเพื่อให้ทราบถึงองค์ประกอบและตัวชี้วัดสมรรถนะและการเรียนรู้ของครู เนื้อหาในการศึกษาจะประกอบไปด้วย การศึกษาและการวิเคราะห์แนวคิดทฤษฎีสมรรถนะ ทฤษฎีแนวคิดทางด้านสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ แนวคิดวิธีการสร้างสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ครู ศึกษาให้ทราบถึงการใช้โปรแกรม และสามารถพัฒนาโปรแกรมที่เหมาะสมในการเสริมสร้างสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ครู

2. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง/กลุ่มผู้ให้ข้อมูลประชากรและกลุ่มตัวอย่าง/กลุ่มผู้

ให้ข้อมูล จำแนกตามการศึกษา 3 ระยะดังนี้

2.1 ศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 7 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน

2.2 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และวิธีการเสริมสร้างสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 7

2.2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา 238 คน และครูผู้รับผิดชอบงานบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ จำนวน 238 คน รวมจำนวน 476 คน ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 7

2.2.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา 109 คน และครูผู้รับผิดชอบงานบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ จำนวน 109 คน รวมจำนวน 218 คน ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 7 ใช้สูตรของทาโร ยามาเน

2.3 การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครู สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 7 ผู้ให้ข้อมูลซึ่งทำหน้าที่ประเมินโปรแกรม ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน

ขั้นตอนการวิจัย

ระยะเวลา	วิธีดำเนินการ	ผลที่ได้รับ
ระยะที่ 1	<p>1.1 การศึกษาและวิเคราะห์แนวคิด ทฤษฎีจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครู</p> <p>1.2 การสังเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดองค์ประกอบและตัวชี้วัดสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครู</p> <p>1.3 ตรวจสอบความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัดสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครูสำหรับสถานศึกษา โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน</p>	<p>ได้องค์ประกอบและตัวชี้วัดสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครูสำหรับสถานศึกษาจำนวน 5 ด้าน ตัวชี้วัดจำนวน 27 ตัวชี้วัด</p>
ระยะที่ 2	<p>1.1 นำองค์ประกอบและตัวชี้วัดที่ได้มาจากระยะที่ 1 มาใช้เป็นการออกแบบสอบถามสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และวิธีการเสริมสร้างสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครูสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 7</p> <p>1.2 นำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง โดยสุ่มโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 จำนวน 238 โรงเรียน แต่ละโรงเรียนเก็บข้อมูลจากผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้รับผิดชอบงานการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียน</p> <p>1.3 วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และวิธีการเสริมสร้างสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครูสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7</p>	<p>ได้ทราบสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และวิธีการเสริมสร้างสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครูสำหรับสถานศึกษา</p> <p>กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา 109 คน และครูผู้รับผิดชอบงานการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ จำนวน 109 คน รวมจำนวน 218</p>
ระยะที่ 3	<p>1.1 นำผลการวิจัยที่ได้จากระยะที่ 2 มาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความต้องการจำเป็นและจัดลำดับความต้องการ</p> <p>1.2 ศึกษาจากครูผู้ที่ได้รับรางวัลทรงคุณค่า สพฐ. Obec Awards ที่มีผลงานดีเด่น ประสบผลสำเร็จเป็นที่ประจักษ์ โดยการเลือกแบบเจาะจงจากบุคคลที่ได้รับรางวัลเหรียญทองประจำปี 2556-2558 จำนวน 2 คน</p> <p>1.3 ร่างโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครูสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7</p> <p>1.4 ประเมินโปรแกรม โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน</p>	<p>ได้โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครูสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7</p>

ผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครู สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 สามารถสรุปผลตามความมุ่งหมายของการวิจัยได้ดังนี้

1. องค์ประกอบและตัวชี้วัดสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครู สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 พบว่า มี 5 องค์ประกอบ 27 ตัวชี้วัด ได้แก่ องค์ประกอบ 1 การสร้างและพัฒนาหลักสูตร มีตัวชี้วัดจำนวน 3 ตัวชี้วัด องค์ประกอบ 2 การออกแบบการจัดการเรียนรู้ มีตัวชี้วัดจำนวน 7 ตัวชี้วัด องค์ประกอบ 3 การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีตัวชี้วัดจำนวน 6 ตัวชี้วัด องค์ประกอบ 4 การใช้และพัฒนาสื่อนวัตกรรมเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ มีตัวชี้วัดจำนวน 7 ตัวชี้วัด และ องค์ประกอบ 5 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ มีตัวชี้วัดจำนวน 4 ตัวชี้วัด ซึ่งทุกองค์ประกอบและตัวชี้วัดมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

2. สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครู สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 พบว่า สภาพปัจจุบันของสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครูสำหรับสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก สภาพที่พึงประสงค์ของสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครูสำหรับสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

3. วิธีการเสริมสร้างสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 พบว่า วิธีการเสริมสร้าง สมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครูสำหรับสถาน

ศึกษา คือ การฝึกอบรม การทำงานเป็นทีม การศึกษาดูงาน

4. โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครูสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 ที่พัฒนาขึ้นได้รับการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 7 คน พบว่า โปรแกรมฯ มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ระดับมาก และมีความเป็นไปได้โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งมีลักษณะ ดังนี้

4.1 โปรแกรมฯ ประกอบด้วยส่วนต่าง ๆ ดังนี้ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา 4) วิธีดำเนินการ 5) เทคนิคและเครื่องมือ 6) การวัดและประเมินผล

4.2 ขอบข่ายเนื้อหาของโปรแกรมฯ แบ่งออกเป็น 3 ชุด ได้แก่ ชุดกิจกรรม 1 ด้านการสร้างและพัฒนาหลักสูตร ชุดกิจกรรม 2 ด้านการออกแบบการจัดการเรียนรู้ และชุดกิจกรรม 3 ด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยมีแนวการจัดกิจกรรม คือ การสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้ร่วมกันโดยการทำกิจกรรมกลุ่ม การระดมสมองและเน้นการเรียนรู้โดยการปฏิบัติจริง สำหรับเทคนิคและเครื่องมือ ได้แก่ เอกสารประกอบโปรแกรม ใบกิจกรรม และแบบประเมินส่วนการประเมินประกอบด้วย การประเมินก่อนระหว่าง และหลังการพัฒนา โดยการประเมินตนเอง

อภิปรายผล

จากการวิจัยการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครูสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 มีข้อค้นพบที่น่าสนใจเห็นควรนำมาอภิปรายดังนี้

1. ผลการศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครูสำหรับสถานศึกษา สมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ (Curriculum and

Learning Management) 5 ตัวบ่งชี้ 1 ด้านการ สร้างและพัฒนาหลักสูตร 2 ด้านการออกแบบการ จัดการเรียนรู้ 3 ด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียน เป็นสำคัญ 4 ด้านการใช้สื่อและพัฒนาสื่อนวัตกรรม เทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ 5 ด้านการวัดและ ประเมินผลการเรียนรู้ เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับ แนวคิดทฤษฎีที่ผู้วิจัยนำมาใช้เป็นกรอบแนวคิดใน การวิจัย พบว่า สมรรถนะการบริหารหลักสูตรและ การจัดการเรียนรู้ (Curriculum and Learning Management) สอดคล้องกับการศึกษา ชะรอย วรรณ ประเสริฐผล (2555: 79-100) ได้ศึกษารูปแบบการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียน รัวของครูใหม่โรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษา ที่มีผลการศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เช่น เดียวกับการศึกษาของวีระชัย ศรีวงษ์รัตน์ (2559: 241-230) ที่ศึกษาแนวทางกาพัฒนาสมรรถนะครู ด้านการจัดการการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่ศึกษา อุดรธานี เขต 12 ที่มีองค์ประกอบสมรรถนะที่ศึกษา มีความสอดคล้องกันกับผู้วิจัย ที่ผลการศึกษาทุก ด้าน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และจาก การศึกษาของนันทกา วารินิน (2556: 120-128) ได้ศึกษารูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการ เรียนรู้ของครูสำหรับโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 ก็ มีความสอดคล้องรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการ จัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้น มีองค์ประกอบ 3 ส่วน คือ สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วย 5 ด้าน คือ ด้านการสร้างและพัฒนาหลักสูตร ด้านเนื้อหา สารที่สอน ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้น ผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้านการใช้และพัฒนา นวัตกรรม เทคโนโลยีสารสนเทศ และด้านการวัดและประเมิน ผลการเรียนรู้ เช่นกัน

2. การศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึง ประสงค์สมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการ เรียนรู้ของครูสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 7 พบว่า สภาพปัจจุบัน สมรรถนะการบริหารหลักสูตร และการจัดการเรียนรู้ของครูสำหรับสถานศึกษา

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 7 โดยรวมทั้งหมดและรายองค์ ประกอบอยู่ในระดับมาก สภาพที่พึงประสงค์ของ สมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียน รัวของครูสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 7 โดยรวมทั้งหมดและรายองค์ประกอบอยู่ในระดับ มากที่สุด ระดับความต้องการจำเป็นเรียงลำดับจาก มากไปน้อย คือ ด้านการสร้างและพัฒนาหลักสูตร ด้านการออกแบบการจัดการเรียนรู้ ด้านการจัดการ เรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การศึกษามีความ สอดคล้องกับ กมลชนก ภาคภูมิ (2556: 84-100) ที่ศึกษาสมรรถนะและรูปแบบสมรรถนะครูใน สถานศึกษาชั้นพื้นฐาน มี 13 สมรรถนะ 64 ตัวชี้วัด

3. วิธีการเสริมสร้างสมรรถนะการบริหาร หลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 7 พบว่า วิธีการเสริมสร้างสมรรถนะการบริหาร หลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครู โดยการ กำหนดใช้โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะ ด้วยการ จัดลำดับความต้องการในการเสริมสร้างสมรรถนะ การบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครู จากสภาพปัจจุบัน องค์ประกอบ 1 ด้านการสร้าง และพัฒนาหลักสูตร องค์ประกอบ 2 ด้านการ ออกแบบการจัดการเรียนรู้ องค์ประกอบ 3 ด้านการ จัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ องค์ประกอบ 4 ด้านการใช้สื่อและพัฒนา นวัตกรรมเทคโนโลยี เพื่อการจัดการเรียนรู้ องค์ประกอบ 5 ด้านการ วัดและประเมินผลการเรียนรู้ ทุกองค์ประกอบ อยู่ในระดับมาก สภาพที่พึงประสงค์สมรรถนะ การบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครู โดยรวมทั้งหมดพบอยู่ในระดับมากที่สุด ดังผล งานการศึกษา “การสร้างสมรรถนะพื้นฐานในการ ปฏิบัติงาน”ของ Kennedy และ Dresser (2005: 163-166) ที่พบว่ากุญแจที่สำคัญสำหรับองค์การ ที่จะประสบผลสำเร็จ จะต้องมีการวางแผน จัด บุคลากรให้ตรงกับความสามารถซึ่งต้องคำนึงถึง มีวิธีการจัดการกับความสามารภ การจัดการเรียน

รู้ที่เห็นผู้เรียนเป็นสิ่งสำคัญ การศึกษาของสุพรรณิชาญประเสริฐ (2559: 119-126) ก็มีกระบวนการเสริมสร้างสมรรถนะโดยการสร้างกลยุทธ์ด้วยการออกแบบ ทดลองและประเมินผล ซึ่งเป็นหนึ่งในกระบวนการวิธีเสริมสร้างสมรรถนะเช่นกัน

4. การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครูสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 ผู้วิจัยได้พัฒนาโปรแกรมดังกล่าว สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

4.1 โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครู สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 มีทั้งหมด 6 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา 4) วิธีดำเนินการ 5) เทคนิคและเครื่องมือ และ 6) การวัดและประเมินผล มีความสอดคล้องกับแนวคิดของอนันต์ พันนึก (2554: 110-120) ได้วิจัยการพัฒนาโปรแกรมและประเมินประสิทธิภาพโปรแกรมพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า 1. โปรแกรมพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 4 ส่วน ส่วนที่ 1 ความนำ ส่วนที่ 2 รายละเอียดโปรแกรมพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ส่วนที่ 3 เครื่องมือประเมินประสิทธิภาพโปรแกรมพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคสนาม และ 4 ส่วนที่มีแนวทาง เงื่อนไข ตัวชี้วัดความสำเร็จในการนำโปรแกรมพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานไปใช้ แยก มูลเดช (2555: 122-130) ได้วิจัยและพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่องการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ มีองค์ประกอบ 4 ประการ คือ 1) วัตถุประสงค์ 2) เนื้อหาวิชา 3) ประสพการณ์การเรียนรู้และการประเมินผล 4) มีผลคะแนนการประเมินหลังการอบรมสูงกว่าการอบรม และ ผู้เข้ารับการอบรมมีผลความพึงพอใจในระดับมาก จิตชิน จิตติสุขพงษ์ (2558: 98-106) ได้ศึกษารูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการสืบค้น

สารสนเทศสำหรับนักศึกษาในระดับอุดมศึกษา พบว่า สมรรถนะการสืบค้นสารสนเทศสำหรับนักศึกษาระดับอุดมศึกษา ประกอบด้วย 1) ความมุ่งหมายหลัก 1 รายการ 2) บทบาทหลัก 1 รายการ 3) หน้าที่หลัก 4 รายการ 4) หน่วยสมรรถนะหลัก 4 รายการ 5) สมรรถนะย่อย 8 รายการ และ 6) เกณฑ์ปฏิบัติงาน 19 รายการ 2) รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการสืบค้นสารสนเทศสำหรับนักศึกษาระดับอุดมศึกษาประกอบด้วย 1) ศึกษาสมรรถนะการสืบค้นสารสนเทศ 2) กำหนดสมรรถนะการสืบค้นสารสนเทศที่สอดคล้องกับหลักสูตร 3) การออกแบบชุดการเรียนรู้การสอน 4) โมดูลสมรรถนะการสืบค้นสารสนเทศ 5) จัดกิจกรรมการเรียนรู้ 6) ประเมินสมรรถนะการสืบค้นสารสนเทศ สงกรานต์ พันธุ์พินิจ (2558: 120-127) ได้ศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้ในที่ทำงานเพื่อพัฒนาสมรรถนะประจำสายงานครูโรงเรียนเอกชน พบว่า 1) ความต้องการพัฒนาสมรรถนะประจำสายงานครูโรงเรียนเอกชนโดยรวมมีความต้องการพัฒนาอยู่ในระดับมาก และด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนเพื่อการจัดการเรียนรู้ รองลงมาคือด้านภาวะผู้นำ 2) สร้างและพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้ในที่ทำงานเพื่อพัฒนาสมรรถนะประจำสายงานครูโรงเรียนเอกชน ได้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ในที่ทำงานเพื่อพัฒนาสมรรถนะประจำสายงานครูโรงเรียนเอกชน ประกอบด้วย 11 องค์ประกอบ คือ การตั้งเป้าหมาย การบูรณาการ การเห็นสมรรถนะ ความยืดหยุ่นความเป็นระบบ การเรียนรู้แบบผู้ใหญ่ การสร้างแรงจูงใจ ความรับผิดชอบ การปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล การกำกับติดตามและการสนับสนุน 3) ผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ในที่ทำงานเพื่อพัฒนาสมรรถนะประจำสายงานครูโรงเรียนเอกชนโดยผู้บริหารและครู พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

4.2 ขอบข่ายเนื้อหาของโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครู สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงาน

เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 ประกอบด้วยชุดกิจกรรม 3 ชุด คือ ชุดกิจกรรม 1 ด้านการสร้างและพัฒนาหลักสูตร ชุดกิจกรรม 2 ด้านการออกแบบการจัดการเรียนรู้ และชุดกิจกรรม 3 ด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ระยะเวลาการเสริมสร้าง จำนวน 24 ชั่วโมง รูปแบบในการเสริมสร้างเป็นการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง โดยการศึกษาจากองค์ประกอบและตัวชี้วัด สามารถเสริมสร้างได้หลายวิธี ได้แก่ การฝึกอบรมการทำงานเป็นทีม การนิเทศและติดตาม เพื่อพัฒนาบุคลากรในองค์กรให้เพิ่มพูนความสามารถและทักษะที่ตรงกับงานที่ปฏิบัติ สำหรับเทคนิคและเครื่องมือ ได้แก่ เอกสารประกอบโปรแกรม ใบกิจกรรม และแบบประเมิน ส่วนการประเมินประกอบด้วย การประเมินก่อน ระหว่าง และหลังการพัฒนา โดยการประเมินตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ กฤษณา ศรีสุข (2558: 113-125) ได้ศึกษาการศึกษาความต้องการพัฒนาสมรรถนะประจำสายงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 2 พบว่า ควรมีการพัฒนาสมรรถนะครู ดังนี้ จัดอบรม ศึกษาดูงานสร้างความรู้ความเข้าใจให้ครูเกี่ยวกับหลักสูตรแกนกลางอย่างชัดเจน การจัดการเรียนรู้ที่เน้นกระบวนการกลุ่ม การนำหลักสูตรแกนกลางไปสู่การปฏิบัติจริง สุนทร บุระวัฒน์ (2558: 110-124) ได้ศึกษาการเสริมสร้างสมรรถนะการบริหารจัดการในการประกันคุณภาพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า การกำหนดแนวทางการเสริมสร้างสมรรถนะการบริหารจัดการของผู้บริหารในการประกันคุณภาพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการใช้แนวทางการเสริมสร้างสมรรถนะของผู้บริหารในการประกันคุณภาพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานภาคตะวันออกเฉียงเหนือด้านการวางแผน ผลการใช้ ผู้บริหารได้พัฒนาบุคลากรทุกคน มีความรู้ ความเข้าใจความตระหนัก เห็นคุณค่า ความสำคัญในการประกันคุณภาพ เพื่อการพัฒนามาตรฐานคุณภาพการศึกษา บริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม ให้ครู บุคลากรและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องร่วม

วางแผนทุกขั้นตอนอย่างเป็นระบบ มีเทคนิค วิธีการ และกระบวนการวิเคราะห์สภาพปัญหาบริบทของสถานศึกษาที่ดี จึงมีความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน โปรแกรมได้รับการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิว่าเป็นโปรแกรมที่มีความเป็นประโยชน์ มีความเหมาะสม โดยรวมทั้งหมดอยู่ในระดับมาก และความเป็นไปได้ โดยรวมทั้งหมดอยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ในการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครู สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 จะประสบความสำเร็จได้มากน้อยเพียงใดนั้น มีปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จของการพัฒนาดังนี้

1.1 ครูจะต้องรัก เอาใจใส่ ให้คำปรึกษา และการเป็นแบบอย่างที่ดี คอยดูแลผู้เรียนอย่างใกล้ชิด ต้องทราบและมีข้อมูลเกี่ยวกับผู้เรียนเป็นรายบุคคล เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาและเสริมสร้างผู้เรียน ต้องเน้นการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม เพื่อเป็นการฝึกฝนขัดเกลาจิตใจให้ผู้เรียนเติบโตเป็นคนดีในสังคม

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีบทบาทสำคัญในการเชื่อมโยงและคอยผลักดันการทำงานในหน่วยงานให้สำเร็จลุล่วงตามนโยบายของหน่วยงาน ดังนั้น จึงควรได้รับการสนับสนุน การเสริมสร้างสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครู สำหรับสถานศึกษาจากผู้บริหารต้นสังกัด และผู้บริหารระดับสูงของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างจริงจัง

1.3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรจัดให้มีระบบการนิเทศติดตามและประเมินผลการเสริมสร้างสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครูอย่างต่อเนื่อง 1.4 ผู้บริหารระดับสูงในสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ควรให้ความสำคัญในการเสริมสร้างสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครู โดยมีการกำหนดแนวทางการพัฒนาไว้อย่างชัดเจนในแผนงาน จัดทำโครงการการเสริมสร้างสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครูสำหรับสถานศึกษา มีการจัดสรรงบประมาณอย่างต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะในการนำโปรแกรมฯ ไปใช้

2.1 จากผลการวิจัย พบว่า สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์สมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครู สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 7 โดยรวมทั้งหมดอยู่ในระดับมาก แต่ความต้องการในการเสริมสร้างสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครู ควรเน้นด้านการสร้างและพัฒนาหลักสูตร ด้านการออกแบบการจัดการเรียนรู้ และด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ตามลำดับ

2.2 โปรแกรมสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครู สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 7 สามารถนำไปใช้ได้ สถานศึกษาทุกประเภท ในการปฏิบัติกิจกรรมควรให้มีความสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษานั้นๆ เพื่อ

เอกสารอ้างอิง

- กมลชนก ภาคภูมิ. (2556). การพัฒนารูปแบบสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อรองรับการก้าวสู่ประชาคมอาเซียน. ปรินญาปรัชญาคุณภูมิบัณฑิต กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- กฤษณา ศรีสุข. (2558). “รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะด้านการวัดประเมินการ สำหรับครูระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.” *วารสารวิชาการศึกษาศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*. 15(2): 75-84 ; กรกฎาคม-ธันวาคม.
- แขก มูลเดช. (2555). *การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม: เรื่องการวัดและประเมินผลการเรียนรู้*. การวิจัยเชิงทดลองคณะครุศาสตร์ เพชรบูรณ์ ; มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์.

ให้โปรแกรมฯ เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

2.3 ก่อนนำโปรแกรมฯไปใช้ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องควรทำการศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจในโปรแกรมให้ชัดเจน เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องและดำเนินการได้บรรลุตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ในโปรแกรมฯ

2.4 โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครู สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 7 เป็นโปรแกรมฯที่ต้องใช้เวลาในการทำกิจกรรมต่อเนื่อง เพื่อให้ได้ผลบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดไว้ในโปรแกรมฯ ดังนั้น ในการดำเนินการตามโปรแกรมฯ ต้องมีความตระหนักร่วมกันตลอดระยะเวลา ควรสร้างรู้ความเข้าใจในการทำกิจกรรม ซึ่งจะส่งผลให้โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครู ได้ผลดียิ่งขึ้น

3. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในอนาคต

3.1 ควรศึกษาการเสริมสร้างสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครู และบุคลากรทางการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพ

3.2 ควรศึกษาเสริมสร้างสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของ ผู้บริหารที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสถานศึกษา

- แขก มูลเดช. (2555). *การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม: เรื่องการวัดและประเมินผลการเรียนรู้*. การวิจัยเชิงทดลองคณะครุศาสตร์ เพชรบูรณ์ ; มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์.
- จิตชิน จิตติสุขพงษ์. (2558). *การพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรม เรื่องการประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริงโดยใช้โรงเรียน เป็นฐาน สำหรับครุวิทยาศาสตร์ประถมศึกษา*. วิทยานิพนธ์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ชะรอยวรรณ ประเสริฐผล. (2555). *รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครูใหม่โรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษา*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- นันทกา วารินิน. (2556). *รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูสำหรับโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- พิณสุดา ลีธีรวัชรศรี. (2557). *การยกระดับคุณภาพครูไทยในศตวรรษที่ 21*. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: บริษัท มาตาการพิมพ์ จำกัด.
- วีระชัย ศรีวงษ์รัตน์. (2559). *แนวทางกาพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่ศึกษาอุดรธานี เขต 12*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สงกรานต์ พันธุ์พินิจ. (2558). *รูปแบบการจัดการเรียนรู้ในที่ทำงานเพื่อพัฒนาสมรรถนะประจำสายงานเอกชน*. *วารสารวิชาการ มรยสาร คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*. 13(3): 137-151; กันยายน-ธันวาคม.
- สุนทร บุระวัฒน์. (2558). *การสร้างเสริมสมรรถนะการบริหารจัดการของผู้บริหารในการประกันคุณภาพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*. *วารสารช่อพะยอม*. 26(2): 79-86; กรกฎาคม - ธันวาคม.
- สุพรรณิ ชาญประเสริฐ. (2559). *บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ในสังกัดสำนักงานสถานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชร เขต 2*. ปริญญาานิพนธ์มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. (2556). *มาตรฐานวิชาชีพครู*. กรุงเทพฯ: สำนักงานมาตรฐานวิชาชีพสำนักงานเลขาธิการคุรุสภา.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2557). *สภาวะการศึกษาไทย ปี 2557-2558 จะปฏิรูปการศึกษาไทย ให้ทันโลกในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างไร*. กรุงเทพฯ: สกศ.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตร แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตร*. กรุงเทพมหานคร, หน้า 8-9.
- สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา. (2558). *คู่มือการจัดกิจกรรม “ค่ายเยาวชนคนดีของแผ่นดิน”*. กรุงเทพฯ: โรงเรียนองค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.

อนันต์ พันนึก. (2554). การวิจัยและพัฒนาโปรแกรมพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ปริญญาคุษฎีบัณฑิต. สาขาการวิชาการบริหารการศึกษา ขอนแก่น: มหาวิทยาลัย ขอนแก่น.

Kennedy, P.W. and Dresser, S.G. (2005). Creating a Competency-Based Workplace, Benefits Compensation Digest. *Dissertation Abstracts International*. 64(02).

การพัฒนาแนวทางเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๒๑

Developing guidelines to enhance Curriculum and Learning Management of Teachers Competencies in The Secondary Educational Service Area Office 21

ทัตดาว โยงไทยสง¹, ไชยยศ เรืองสุวรรณ²

Tasdao Yongthaisong¹, Chaiyot Ruangsuvan²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1. ศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดสมรรถนะครูในการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 2. ศึกษาสภาพปัญหาปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ของสมรรถนะครูในการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 3. พัฒนาแนวทางเสริมสร้างสมรรถนะครูในการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ขั้นตอนการดำเนินงานจำแนกเป็น 3 ระยะ ระยะที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดสมรรถนะครูในการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ผู้ให้ข้อมูลจำนวน 7 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบประเมิน ระยะที่ 2 การศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 21 จำนวน 320 คน ซึ่งกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง ตามตารางสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan และใช้เทคนิคการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม ระยะที่ 3 การพัฒนาแนวทางเสริมสร้างสมรรถนะครูในการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ สำหรับสถานศึกษา ผู้ให้ข้อมูล จำนวน 9 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

1. องค์ประกอบและตัวชี้วัดการพัฒนาแนวทางเสริมสร้างสมรรถนะครูในการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ประกอบด้วย 8 องค์ประกอบ 26 ตัวชี้วัด

¹ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

² ภาควิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹ Master's Student Educational Administration, Faculty of Education, MahasarakhamUniversity

² Department of Technology and Communications, Faculty of Education Mahasarakrmuniversity

2. สภาพปัจจุบันการพัฒนาแนวทางเสริมสร้างสมรรถนะครูในการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 โดยรวมอยู่ในระดับมาก สภาพที่พึงประสงค์การพัฒนาแนวทางเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

3. แนวทางเสริมสร้างสมรรถนะครูในการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ด้านการประชาสัมพันธ์การใช้หลักสูตรกับผู้เกี่ยวข้อง มีการกำหนดแผนการปรับปรุงหลักสูตรของสถานศึกษา และประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับหลักสูตรต่อเนื่องเป็นระยะ ๆ จนถึงเมื่อมีการใช้หลักสูตรจริง แก่ผู้ปกครองและคณะกรรมการการศึกษาของโรงเรียน ชุมชน เกี่ยวกับจุดหมาย หลักการ โครงสร้าง การจัดประสบการณ์เรียน โดยวิธีการต่าง ๆ ได้แก่ การใช้เอกสารสิ่งพิมพ์ การประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อมวลชน

คำสำคัญ:แนวทางเสริมสร้าง, สมรรถนะครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้

Abstract

The purposes of this research were 1) to study compositions and indicators of Curriculum and Learning Management of Competency in The Secondary Educational Service Area Office 21. 2) to study the current conditions, Desirable condition of Curriculum and Learning Management of Competency in The Secondary Educational Service Area Office 21. 3) to develop guidelines to enhance Curriculum and Learning Management of Competency in The Secondary Educational Service Area Office 21. The research is divided into 3 phases. Phase 1, to study composition and indicators of Curriculum and Learning Management of Competency in The Secondary Educational Service Area Office 21. There are 7 informants and the research tools include evaluation form. Phase 2, to study the current conditions, desirable condition of Curriculum and Learning Management of Competency in The Secondary Educational Service Area Office 21. The sample consists of 320 administrators and teachers, which are determined by sample size then finished with a table comparing about the total population of Krejcie and Morgan and used Stratified Random Sampling, the research tools were questionnaire. Phase 3, to develop guidelines to enhance Curriculum and Learning Management of Competency in The Secondary Educational Service Area Office 21. The sample consisted of one randomly selected class of 9 and the research tools were interviewing, statistics such as ; percent, average, and standard deviation.

The results were as follows:

1. The compositions and indicators of Curriculum and Learning Management of Competency in The Secondary Educational Service Area Office 21 were consisted of 8 composition s and 26 indicators.

2. The current conditions of Curriculum and Learning Management of Competency in The Secondary Educational Service Area Office 21, the overall level is good, and the overall level of is desirable condition very good.

3. The guidelines to enhance Curriculum and Learning Management of Competency in The Secondary Educational Service Area Office 21. For the public relations of curriculum using with related people, there was determined to improve the curriculum of institution and publicize the continuum of the curriculum from time to time until the actual curriculum is used to the parents and the school board of education, such as the use of printed material, publicity through mass media.

Keywords: guidelines to enhance, Curriculum and Learning Management of Competency

บทนำ

การจัดการศึกษา เป็นสิ่งที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งเพื่อเป็นการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ เพื่อให้ศักยภาพที่มีอยู่ในตัวคนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่ เป็นคนที่รู้จักคิดวิเคราะห์ รู้จักแก้ปัญหา รู้จักเรียนรู้ด้วยตนเอง สามารถปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น มีคุณธรรม จริยธรรม สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2546) จากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 81 ให้ความสำคัญในการพัฒนาวิชาชีพครูและการปฏิรูปการศึกษา โดยจัดให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาของชาติ และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ในหมวด 7 ว่าด้วยครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา มาตรา 52 กำหนดไว้ว่า “ให้กระทรวงส่งเสริมให้มีระบบ กระบวนการผลิต การพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพ และมาตรฐานที่เหมาะสมกับเป็นวิชาชีพชั้นสูง โดยการกำกับและประสานให้สถาบันที่ทำหน้าที่ผลิตและพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา ให้มีความพร้อมและมีความเข้มแข็งในการเตรียมบุคลากรใหม่และการพัฒนาบุคลากรประจำอย่างต่อเนื่อง” มาตรา 53 กำหนดให้มีองค์กรวิชาชีพครู ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้บริหารการศึกษา โดยมี

อำนาจหน้าที่ในการกำหนดมาตรฐานวิชาชีพ ออกและเพิกถอนใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ กำกับดูแล การปฏิบัติตามมาตรฐานและจรรยาบรรณวิชาชีพ รวมทั้งการพัฒนาวิชาชีพครู ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้บริหารการศึกษา จึงกล่าวได้ว่า การพัฒนาการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ มีคุณภาพและมาตรฐานนั้น บุคคลที่มีความสำคัญอย่างยิ่งก็คือ “ครู” และครูมีอาชีพต้องมีสมรรถนะอันส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงดำเนินการประเมินสมรรถนะในการปฏิบัติงานของครูผู้สอนทุกคนทั่วประเทศ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลในการกำหนดกรอบการพัฒนาสมรรถนะครูตามนโยบายพัฒนาครูทั้งระบบ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553, หน้า 1)

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กล่าวถึง การบริหารหลักสูตรไว้ว่า ในระบบการศึกษาที่มีการกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นและสถานศึกษามีบทบาทในการพัฒนาหลักสูตรนั้นหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในแต่ละระดับ ตั้งแต่ระดับชาติ ระดับท้องถิ่นจนถึงระดับสถานศึกษา มีบทบาทหน้าที่ และมีความรับผิดชอบในการพัฒนา สนับสนุน ส่งเสริม การใช้และพัฒนาหลักสูตรให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้การดำเนินการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

และ การจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษา มีประสิทธิภาพสูงสุด อันจะส่งผลให้การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนบรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ระดับชาติระดับท้องถิ่น ได้แก่ สถานักงานเขตพื้นที่การศึกษา หน่วยงานต้นสังกัดอื่น ๆ เป็นหน่วยงานที่มีบทบาทในการขับเคลื่อนคุณภาพการจัดการศึกษา เป็นตัวกลางที่เชื่อมโยงหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานที่กำหนดในระดับชาติให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น เพื่อนำไปสู่การจัดทำหลักสูตรของสถานศึกษา ส่งเสริมการใช้และพัฒนาหลักสูตรในระดับท้องถิ่น เพื่อนำไปสู่การจัดทำหลักสูตรของสถานศึกษา ส่งเสริมการใช้และพัฒนาหลักสูตรในระดับสถานศึกษา ให้ประสบความสำเร็จ โดยมีภารกิจสำคัญ คือ กำหนดเป้าหมายและจุดมุ่งหมายและจุดเน้น การพัฒนาคุณภาพเรียนในระดับท้องถิ่น โดยพิจารณาให้สอดคล้องกับสิ่งที่มีความต้องการในระดับชาติ พัฒนาสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น ประเมินคุณภาพการศึกษาในระดับท้องถิ่น รวมทั้ง เพิ่มพูนคุณภาพการใช้หลักสูตรด้วยการวิจัยและพัฒนา การพัฒนาบุคลากร สนับสนุน ส่งเสริม ติดตามผล ประเมินผล วิเคราะห์ และรายงานผลคุณภาพของผู้เรียน

ปัจจุบัน ได้มีนโยบายเกี่ยวกับการปฏิรูปเพื่อการพัฒนาครูยุคใหม่ ซึ่งเป็นการปฏิรูปเพื่อสร้างให้ครูยุคใหม่มีบทบาทในการเสริมสร้างให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เป็นวิชาชีพที่มีคุณค่า มีระบบซึ่งมีแนวทางที่หลากหลายของการปฏิรูปครูตามข้อเสนอของคณะกรรมการสภาการศึกษากระทรวงศึกษาธิการที่ได้เสนอไว้ และกล่าวได้ว่า เป็นกระบวนการผลิตและพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาที่มีคุณภาพ เหมาะสมกับวิชาชีพชั้นสูง สามารถดึงดูดคนเก่ง คนดี มีใจรักในวิชาชีพครูมาเป็นครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาอย่างเพียงพอ และสามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพมาตรฐาน และในขณะเดียวกันก็สามารถพัฒนาตนเอง และแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่อง มีสภานักวิชาชีพที่เข้มแข็ง บริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล เพื่อพัฒนาครู คณาจารย์และ

บุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความมั่นคงในอาชีพ และมีขวัญกำลังใจ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงได้จัดทำโครงการพัฒนาครูทั้งระบบเพื่อยกระดับคุณภาพครูให้เป็นครูดี ครูเก่ง มีคุณภาพคุณธรรม มีศักยภาพและคุณภาพ ทัดเทียมกับประชาคมโลกในยุคโลกาภิวัตน์ เพื่อมุ่งที่จะสร้างครูคุณภาพในการพัฒนาและยกระดับคุณภาพของนักเรียนให้เป็นพลเมืองคุณภาพและเปี่ยมคุณธรรมให้แก่ประเทศ ตามกรอบแนวทางการพัฒนาคุณภาพครูยุคใหม่ตามหลักการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สองที่จะดำเนินการในช่วงต่อไป (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2554, หน้า 1-3)

สภาพปัจจุบันการจัดการศึกษาของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 พบว่า สถานศึกษายังคงเน้นพัฒนาเพียงแต่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนที่เน้นเกี่ยวกับการจำทางด้านเนื้อหาเท่านั้น ซึ่งครูยังไม่ได้พัฒนาสมรรถนะครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ที่ช่วยให้ครูสามารถพัฒนาหลักสูตร และออกแบบการเรียนรู้ให้สอดคล้องและเป็นระบบอย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้ผู้เรียนไม่สามารถพัฒนาตนเองได้เต็มศักยภาพ ขาดทักษะการคิด และการประยุกต์ใช้ความรู้ที่ได้เรียนมา นอกจากนี้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูยังคงยึดครูเป็นหลัก กิจกรรมการสอนไม่หลากหลาย ทำให้ผู้เรียนขาดความกระตือรือร้น และไม่สนใจต่อการเรียน

จากสภาพปัญหาดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าครูจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ ผู้วิจัยในฐานะครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ได้ตระหนักถึงปัญหาในระดับปฏิบัติดังกล่าว จึงมุ่งศึกษาแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 โดยใช้แนวคิดการพัฒนาสมรรถนะครู Competency Based Learning: CBL เป็นแนวทางในการพัฒนาเพื่อ

หาแนวทางในการแก้ไขปัญหาสมรรถนะครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อการยกระดับมาตรฐานและคุณภาพครูในการจัดกระบวนการเรียนการสอน ให้เป็นครูดี ครูเก่ง มีคุณธรรม มีศักยภาพ สามารถพัฒนาคุณภาพผู้เรียนได้อย่างแท้จริง และนำผลที่ได้มาปรับปรุงเป็นข้อเสนอเชิงนโยบายในการกำหนดแนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้แก่ครูและบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่องและมีคุณภาพต่อไป

จากที่กล่าวมาข้างต้น กล่าวได้ว่า การพัฒนาสมรรถนะเชิงวิชาชีพแห่งความเป็นครู เป็นข้อเสนอแนะและแนวทางในอีกรูปแบบหนึ่งที่จะช่วยเสริมสร้างมโนทัศน์พื้นฐาน (Fundamental Concepts) ต่อการพัฒนาวิชาชีพครูและบุคลากรทางการศึกษาให้บรรลุผลความสำเร็จตามยุทธศาสตร์ของการปฏิรูปครูยุคใหม่ภายใต้การปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ.2552-2561)

จากสภาพและปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยเห็นสมควรให้ครูได้มีการเสริมสร้างสมรรถนะตนเองในการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ตนเองมีความสามารถในการสร้างและพัฒนาหลักสูตรการออกแบบการเรียนรู้อย่างสอดคล้องและเป็นระบบ และจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จึงศึกษาการพัฒนาแนวทางเสริมสร้างสมรรถนะครูในการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาครูให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ความมุ่งหมายของการวิจัย

เพื่อศึกษาการพัฒนาแนวทางเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ดังนี้

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดสมรรถนะครูในการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21

2. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ของสมรรถนะครูในการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21

3. เพื่อพัฒนาแนวทางเสริมสร้างสมรรถนะครูในการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนการดำเนินงานแบ่งออกเป็นระยะที่หนึ่ง ศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดการพัฒนาแนวทางเสริมสร้างสมรรถนะครูในการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ ด้วยการสังเคราะห์จากเอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และประเมินความเหมาะสมโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ระยะที่สอง นำองค์ประกอบและตัวชี้วัดที่ได้ มาสร้างแบบสอบถาม เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ ประชากรสำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลงานวิจัย เป็นผู้อำนวยการสถานศึกษาและครูจำนวน 320 คน ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ซึ่งกำหนดจากขนาดกลุ่มตัวอย่าง แล้วเปรียบเทียบจำนวนประชากรทั้งหมดกับตารางสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan และใช้เทคนิคการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) จากข้อมูลที่ได้ วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระยะที่สาม นำข้อมูลผลการศึกษาที่ได้จากระยะที่สองหาค่าดัชนีความต้องการจำเป็นและจัดลำดับความต้องการจากสูตรคำนวณ $PNI\ modified = (I-D)/D$ สังเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาหน่วยงานที่มีสมรรถนะครูในการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ที่ดีเยี่ยม เพื่อพัฒนาแนวทางเสริมสร้างสมรรถนะครูในการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21

ผลการวิจัย

1. การวิเคราะห์องค์ประกอบและตัวชี้วัดการพัฒนาแนวทางเสริมสร้างสมรรถนะครูในการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้

1.1 องค์ประกอบสมรรถนะครูในการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ ความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย (Mean) มีค่าเท่ากับ 4.52 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) มีค่าเท่ากับ 0.44 เมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์แปลความอยู่ในระดับมากที่สุด 5 ด้านระดับมาก 3 ด้าน และพิจารณาเรียงลำดับองค์ประกอบด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการบริหารและบริการวัสดุหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน ด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับบรรยากาศทางจิตวิทยาในชั้นเรียน มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากัน ด้านการเตรียมบุคลากร ด้านการวางแผนการใช้หลักสูตร และด้านการจัดสภาพแวดล้อม อาคารสถานที่ บรรยากาศที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ ด้านการจัดโครงการประเมินผลการใช้หลักสูตรและการปรับปรุงหลักสูตร ด้านการประชาสัมพันธ์การใช้หลักสูตรกับผู้เกี่ยวข้อง และด้านการนำหลักสูตรไปใช้ รองลงมาตามลำดับ

1.2 ตัวชี้วัดในองค์ประกอบการพัฒนาแนวทางเสริมสร้างสมรรถนะครูในการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ ความเหมาะสมของตัวชี้วัดในองค์ประกอบการพัฒนาแนวทางเสริมสร้างสมรรถนะครูในการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย (Mean) มีค่าเท่ากับ 4.57 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) มีค่าเท่ากับ 0.52 เมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์แปลความโดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด และพิจารณาเรียงลำดับตัวชี้วัดในองค์ประกอบข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การเตรียมการวางแผนการใช้หลักสูตรของโรงเรียน, โรงเรียนส่งเสริมและสนับสนุนให้มีศูนย์รวมความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้แบบอิงมาตรฐานเพื่อการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง, มีการประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่าง

ผู้ปกครอง คณะกรรมการการศึกษาของโรงเรียน และชุมชน เกี่ยวกับจุดหมาย หลักการ โครงสร้าง การจัดประสบการณ์เรียนรู้, โรงเรียนสนับสนุนและส่งเสริมให้ครูผู้สอนใช้หลักสูตร, มีการประเมินการใช้สื่อการเรียนการสอน, ครูผู้สอนสร้างบรรยากาศให้ผู้เรียนเกิดความสบายใจในการเรียนรู้สิ่งต่างๆ, และมีการสร้างบรรยากาศทางจิตวิทยาที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด, มีหลักสูตรของโรงเรียนอย่างเป็นทางการ, โรงเรียนมีการแต่งตั้งคณะทำงานด้านการวางแผนการใช้หลักสูตร, มีการประเมินความต้องการ ความจำเป็นในการพัฒนาบุคลากร, มีการพัฒนาบุคลากร เช่น การประชุม สัมมนา การอบรมเชิงปฏิบัติการและการศึกษาคุณฯลฯ, มีการจัดครูเข้าสอนตามหลักสูตร, มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตรงตามหลักสูตร, ครูมีการใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ, โรงเรียนมีการจัดหาสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัย, ข้อโรงเรียนเห็นความสำคัญของการจัดสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ของผู้เรียน, มีคณะทำงานรับผิดชอบในฝ่ายอาคารสถานที่ของโรงเรียนอย่างชัดเจน, โรงเรียนมีการติดตามผลเพื่อตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตร โดยการใช้แบบประเมินผลการใช้หลักสูตร, และโรงเรียนมีการปรับปรุงหลักสูตรให้มีคุณภาพ และมีความเหมาะสมอย่างต่อเนื่อง, มีการมอบหมายให้ มีคณะทำงานด้านการพัฒนาบุคลากรอย่างจริงจัง และต่อเนื่อง, มีการจัดทำเอกสารเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรเพื่อเผยแพร่ให้ทราบโดยทั่วกัน, มีการจัดและเข้าร่วมกิจกรรมที่ส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อสร้างความสัมพันธ์, มีการจัดตารางเรียนตารางสอนตรงกับหลักสูตร, มีการใช้เครื่องมือในการวัดและประเมินผลที่หลากหลายและเหมาะสมกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้, โรงเรียนมีการให้ความรู้เรื่องการจัดโครงการประเมินผลการใช้หลักสูตร และมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ดึงดูดความสนใจของผู้เรียน รองลงมาตามลำดับ

2. การวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การพัฒนาแนวทางเสริมสร้างสมรรถนะครูในการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้

สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21

2.1 สภาพปัจจุบันการพัฒนาแนวทางเสริมสร้างสมรรถนะครูในการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ผู้วิจัยวิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) แปลความหมายของค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.65 และพิจารณาเรียงลำดับสภาพปัจจุบันด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการเตรียมบุคลากร ด้านการจัดโครงการประเมินผลการใช้หลักสูตรและการปรับปรุงหลักสูตร ด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับบรรยากาศทางจิตวิทยาในชั้นเรียน ด้านการบริหารและบริการวัสดุหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน ด้านการนำหลักสูตรไปใช้ ด้านการจัดสภาพแวดล้อม อาคารสถานที่ บรรยากาศที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ ด้านการวางแผนการใช้หลักสูตร และด้านการประชาสัมพันธ์การใช้หลักสูตรกับผู้เกี่ยวข้อง รองลงมาตามลำดับ

2.2 สภาพที่พึงประสงค์การพัฒนาแนวทางเสริมสร้างสมรรถนะครูในการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ผู้วิจัยวิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) แปลความหมายของค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.57 และพิจารณาเรียงลำดับสภาพที่พึงประสงค์ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการประชาสัมพันธ์การใช้หลักสูตรกับผู้เกี่ยวข้อง ด้านการจัดโครงการประเมินผลการใช้หลักสูตรและการปรับปรุงหลักสูตร ด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับบรรยากาศทางจิตวิทยาในชั้นเรียน ด้านการจัดสภาพแวดล้อม อาคารสถานที่ บรรยากาศที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ และด้านการนำหลักสูตรไปใช้ ด้านการเตรียมบุคลากร ด้านการวางแผนการใช้หลักสูตร และด้านการบริหาร

และบริการวัสดุหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน รองลงมาตามลำดับ

3. การวิเคราะห์แนวทางเสริมสร้างสมรรถนะครูในการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21

3.1 แนวทางเสริมสร้างสมรรถนะครูในการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย (Mean) มีค่าเท่ากับ 4.41 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) มีค่าเท่ากับ 0.48 เมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์แปลความ อยู่ในระดับมากทุกด้าน และพิจารณาเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุดจากมากไปหาน้อย คือ ด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับบรรยากาศทางจิตวิทยาในชั้นเรียน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ด้านการจัดสภาพแวดล้อม อาคารสถานที่ บรรยากาศที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ ด้านการเตรียมบุคลากร ด้านการนำหลักสูตรไปใช้ ด้านการจัดโครงการประเมินผลการใช้หลักสูตรและการปรับปรุงหลักสูตร ด้านการประชาสัมพันธ์การใช้หลักสูตรกับผู้เกี่ยวข้อง ด้านการวางแผนการใช้หลักสูตร ด้านการบริหารและบริการวัสดุหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน รองลงมาตามลำดับ

3.2 แนวทางเสริมสร้างสมรรถนะครูในการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ความเป็นไปได้โดยรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย (Mean) มีค่าเท่ากับ 4.61 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) มีค่าเท่ากับ 0.51 เมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์แปลความ อยู่ในระดับมากที่สุด 6 ด้าน ระดับมาก 1 ด้าน และพิจารณาเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุดจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการเตรียมบุคลากร ด้านการนำหลักสูตรไปใช้ ด้านการจัดโครงการประเมินผลการใช้หลักสูตรและการปรับปรุงหลักสูตร ด้าน

ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับบรรยากาศทางจิตวิทยา ในชั้นเรียน ด้านการวางแผนการใช้หลักสูตร ด้าน การประชาสัมพันธ์การใช้หลักสูตรกับผู้เกี่ยวข้อง ด้านการบริหารและบริการวัสดุหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน ด้านการจัดสภาพแวดล้อม อาคาร สถานที่ บรรยากาศที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ รองลงมาตามลำดับ

อภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่องการพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างสมรรถนะครูในการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. การศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดการพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างสมรรถนะครูในการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการศึกษาอย่างเป็นระบบ โดยการศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสมรรถนะครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ แล้วนำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์เป็นองค์ประกอบและตัวชี้วัด นอกจากนั้นยังมีการตรวจสอบความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัดโดยผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งได้กำหนดการจัดกระบวนการเรียนรู้ ในมาตรา 24 ไว้ว่า การจัดกระบวนการเรียนรู้ให้สถานศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการโดยจัดเนื้อหาสาระ และกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ การประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกัน แก้ไขปัญหา จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงฝึกการปฏิบัติ

ให้ทำได้คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่าน และเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่องจัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถ จัดบรรยากาศสภาพแวดล้อม สื่อการเรียนและอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ มีการประสานความร่วมมือกับบิดา มารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียน (กระทรวงศึกษาธิการ. 2553: 3-9)

2. สภาพปัจจุบันสมรรถนะครูในการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการบริหารงานด้านวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 21 มีความเกี่ยวข้องกับสมรรถนะครูด้านด้านบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ โดยตรง มีการจัดทำหลักสูตรของสถานศึกษา จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้โดยมีการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายรวมถึงมีงานวิจัยในชั้นเรียนที่ศึกษาและพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ซึ่งงานวิชาการต่างๆ ที่กล่าวมานั้น สอดคล้องกับการวิจัยของ อรรถพรณ คำยอด (2555: 101) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง สมรรถนะครูที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานด้านวิชาการในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบ 1) สมรรถนะครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 2) การปฏิบัติงานด้านวิชาการในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 3) สมรรถนะครูที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานด้านวิชาการในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสมรรถนะครู ตามแนวคิดของพิมพ์พันธ์ เตชะ

คุปต์ และพรทิพย์ แซ่จั้น และการปฏิบัติงานด้านวิชาการตามแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าความถี่ (frequency) ค่าร้อยละ (percentage) ค่ามัชฌิมเลขคณิต (arithmefic mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (stepwise multiple regression analysis) ผลการวิจัยพบว่า 1) สมรรถนะครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก 2) การปฏิบัติงานด้านวิชาการในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก 3) สมรรถนะครูด้านสมรรถนะหลัก (Core Competency) และ สมรรถนะประจำสายงาน (Functional Competency) ส่งผลต่อการปฏิบัติงานด้านวิชาการในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. แนวทางเสริมสร้างสมรรถนะครูในการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษา เขต 21 สรุปได้ ดังนี้

3.1 ด้านการประชาสัมพันธ์การใช้หลักสูตรกับผู้เกี่ยวข้อง มีดังนี้

โรงเรียนกำหนดแผนการปรับปรุงหลักสูตรของสถานศึกษา ประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับหลักสูตรต่อเนื่องเป็นระยะ ๆ จนถึงเมื่อมีการใช้หลักสูตรจริง แก่ผู้ปกครองและคณะกรรมการการศึกษาของโรงเรียน ชุมชน เกี่ยวกับจุดหมาย หลักการ โครงสร้าง การจัดการ ประสพการณ์เรียน โดยวิธีการต่าง ๆ ได้แก่ การใช้เอกสารสิ่งพิมพ์ การประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อมวลชน เช่น วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์

3.2 ด้านการจัดโครงการประเมินผลการใช้หลักสูตร และการปรับปรุงหลักสูตร มีดังนี้

โรงเรียนกำหนดวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่ง

หมายในการประเมินผลการใช้หลักสูตร กำหนดหลักเกณฑ์วิธีการที่จะใช้ในการประเมินผลการใช้หลักสูตร จากนั้นสร้างเครื่องมือและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งจะมีผลทำให้การประเมินนั้นน่าเชื่อถือมากขึ้นแค่นั้น ซึ่งผู้ประเมินจะต้องเลือกใช้และสร้างอย่างมีคุณภาพ มีความเชื่อถือได้และมีความเที่ยงตรงสูง แล้วเก็บรวบรวมข้อมูลตามขอบเขตและระยะเวลาที่กำหนดไว้ จากนั้นวิเคราะห์ข้อมูล โดยกำหนดวิธีการจัดระบบข้อมูลและพิจารณาเลือกใช้สถิติในการวิเคราะห์ที่เหมาะสม แล้วจึงวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูล จากนั้นเอามาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลและรายงานผลการประเมิน จากนั้นพิจารณาว่าหลักสูตรมีคุณภาพหรือไม่เพียงใด มีส่วนใดบ้างที่ควรปรับปรุง ก็ดำเนินการแก้ไขปรับปรุงหลักสูตรให้มีคุณภาพต่อไป

3.3 ด้านการจัดสภาพแวดล้อม อาคารสถานที่ บรรยากาศที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ มีดังนี้

โรงเรียนจัดโต๊ะและเก้าอี้ของผู้เรียนให้เหมาะสมกับรูปร่างและวัยของผู้เรียน และเหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนการสอน จัดโต๊ะครูให้อยู่ในจุดที่เหมาะสม อาจขึ้นอยู่กับการจัดรูปแบบการเรียนการสอน จัดตกแต่งป้ายนิเทศที่ฝาผนังของห้องเรียนส่วนมากจะอยู่ทั้งสองข้างของกระดานดำ อาจจัดให้มีเนื้อหาสาระสอดคล้องกับบทเรียนหรือเหตุการณ์สำคัญหรือวันสำคัญต่าง ๆ ที่ควรรู้ และครูผู้สอนมีบุคลิกภาพและพฤติกรรมการสอนที่เหมาะสมต่อผู้เรียน

3.4 ด้านการวางแผนการใช้หลักสูตร มีดังนี้

โรงเรียนศึกษาบริบทที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรก่อนเริ่มดำเนินการ จากนั้นทำการประเมินปัญหาความต้องการจำเป็นในการวางแผนใช้หลักสูตร พร้อมระบุปัญหาและความต้องการจำเป็น พร้อมทั้งกำหนดขอบเขตลักษณะที่เชื่อมโยงกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร จากนั้นทบทวนจุดมุ่งหมายหรือเป้าหมายของหลักสูตร ซึ่งจะทำให้ปัญหาและความต้องการจำเป็นปรากฏ เป็นรูปเป็น

ร่างชัดเจนขึ้น ประกาศข้อเสนอแผนการใช้หลักสูตรที่จะนำไปสู่การปฏิบัติและการประเมิน ทบทวนสื่อวัสดุอุปกรณ์และวิธีการสอน รวมทั้งให้ข้อเสนอแนะไว้ด้วย จัดระบบการทำงานในการสร้างหลักสูตรและนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติให้ชัดเจนเป็นรูปธรรมและสุดท้ายต้องนิเทศติดตามกระบวนการวางแผนและการนำแผนไปใช้เพื่อให้การวางแผนดำเนินไปอย่างราบรื่น

3.5 ด้านการนำหลักสูตรไปใช้ มีดังนี้

โรงเรียนมีการวางแผนและเตรียมการในการนำหลักสูตรไปใช้ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องควรจะศึกษาวิเคราะห์ ทำความเข้าใจหลักสูตรที่จะนำไปใช้ให้มีความเข้าใจตรงกันเพื่อให้การปฏิบัติเป็นไปในทำนองเดียวกันและสอดคล้องต่อเนื่องกัน มีคณะบุคคลทั้งส่วนกลางและส่วนท้องถิ่นที่จะต้องทำหน้าที่ประสานงานกันเป็นอย่างดี ในแต่ละขั้นตอนในการนำหลักสูตรไปใช้ จากนั้นดำเนินการอย่างเป็นระบบเป็นไปตามขั้นตอนที่วางแผนและเตรียมการไว้การนำหลักสูตรไปใช้จะต้องคำนึงถึงปัจจัยสำคัญ ที่จะช่วยให้การนำหลักสูตรไปใช้ประสบความสำเร็จได้ ปัจจัยต่าง ๆ ได้แก่ งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ เอกสารหลักสูตรต่าง ๆ ตลอดจนสถานที่ต่าง ๆ ที่จะเป็แหล่งให้ความรู้ประสบการณ์ต่าง ๆ สิ่งเหล่านี้จะต้องได้รับการจัดเตรียมไว้เป็นอย่างดีและพร้อมที่จะให้การสนับสนุนได้เมื่อได้รับการร้องขอ 5.4 ครูจะต้องได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่และจริงจัง ตั้งแต่การอบรมความรู้ ความเข้าใจทักษะและเจตคติเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรอย่างเข้มข้น และขั้นสุดท้ายต้องจัดตั้งให้มีหน่วยงานที่มีผู้อำนวยการพิเศษ เพื่อให้การสนับสนุนและพัฒนาครูโดยการทำหน้าที่นี้เทศ ติดตามผลการนำหลักสูตรไปใช้ และควรปฏิบัติงานร่วมกับครูอย่างใกล้ชิด

3.6 ด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับบรรยากาศทางจิตวิทยาในชั้นเรียน มีดังนี้

โรงเรียนจัดบรรยากาศทางด้านจิตวิทยาหรือทางด้านจิตใจ เพื่อช่วยสร้างความรู้สึกรักให้นักเรียนเกิดความสบายใจในการเรียน ปราศจาก

ความกลัวและวิตกกังวล มีบรรยากาศของการสร้างสรรค์ไร้ความสนใจ และครูผู้สอนแต่งกายเหมาะสม สะอาดสะอาดเรียบร้อย เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่ผู้เรียน ซึ่งครูจะต้องสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดี มีการสื่อสารโต้ตอบระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน

3.7 ด้านการบริหารและบริการวัสดุหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน มีดังนี้

โรงเรียนจัดทำหรือจัดหาคู่มือครูประกอบการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาต่างๆ เพื่อช่วยในการอธิบายถึงทิศทาง แนวทาง ขั้นตอนหรือวิธีปฏิบัติการสอน จัดทำเอกสารหลักสูตรที่ชี้แจงการสอนอย่างถูกต้อง ชัดเจน และทันสมัย เอกสารประกอบหลักสูตรและรายวิชาที่ละเอียดประณีต ซึ่งจะช่วยทำให้การบริหารหลักสูตรเป็นไปโดยง่ายสามารถติดตามการทำงานได้อย่างใกล้ชิดและเป็นขั้นตอน จัดทำแผนการสอน หรือแผนการจัดการเรียนรู้โดยครูผู้สอนเอง ซึ่งเป็นการวางแผนล่วงหน้าในการศึกษาหรือทำกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อใช้ประกอบการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรแกนกลาง จัดทำหรือจัดหาบทเรียนในรายวิชาต่างๆ ที่มีเนื้อหาตรงตามหลักสูตรแกนกลางกำหนด จัดเตรียมความพร้อมด้านบุคลากรและสิ่งแวดลอม เช่น การจัดโต๊ะเก้าอี้ ห้องเรียน วัสดุอุปกรณ์ในการเรียน จำนวนครูและสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ให้พร้อมและเพียงพอแก่ผู้เรียน

3.8 ด้านการเตรียมบุคลากร มีดังนี้

โรงเรียนมอบหมายให้มีคณะทำงานด้านการพัฒนาบุคลากร ซึ่งจะต้องมีหน้าที่ในการดำเนินงานในเรื่องนี้อย่างจริงจังและต่อเนื่อง ประเมินความต้องการ ความจำเป็นในการพัฒนาบุคลากร และวางแผนพัฒนาบุคลากรให้เป็นรูปธรรม ทั้งแผนในระยะสั้นและแผนในระยะยาว ดำเนินการพัฒนาบุคลากรตามแผน ซึ่งมีหลายลักษณะ ได้แก่ การประชุมเชิงสัมมนา การอบรมเชิงปฏิบัติการ และการศึกษาดูงาน เป็นต้น ส่งเสริม และสนับสนุนให้มีศูนย์รวมความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ครูสามารถศึกษาหาความรู้ด้วยตัว

เองเพิ่มเติมได้ตลอดเวลา ส่งเสริมให้ครูได้มีโอกาสเข้าอบรมเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้อย่างต่อเนื่อง เพื่อนำความรู้ที่ได้มาสร้างหลักสูตรของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพต่อไป

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัย การพัฒนาแนวทางเสริมสร้างสมรรถนะครูในการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษา เขต 21 ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

ผลจากการศึกษาสภาพปัจจุบันสมรรถนะครูในการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษา เขต 21 โดยรวมอยู่ในระดับมาก และสภาพที่พึงประสงค์การพัฒนาแนวทางเสริมสร้างสมรรถนะครูในการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษา เขต 21 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อนำมาจัดลำดับความสำคัญและความต้องการจำเป็นเรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านการประชาสัมพันธ์การใช้หลักสูตรกับผู้เกี่ยวข้อง ด้านการจัดโครงการประเมินผลการใช้หลักสูตร และการปรับปรุงหลักสูตร ด้านการจัดสภาพแวดล้อม อาคารสถาน

ที่ บรรยากาศที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ ด้านการวางแผนการใช้หลักสูตร ด้านการนำหลักสูตรไปใช้ ด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับบรรยากาศทางจิตวิทยาในชั้นเรียน ด้านการบริหารและบริการวัสดุหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน และด้านการเตรียมบุคลากร แสดงให้เห็นว่าการประชาสัมพันธ์การใช้หลักสูตรกับผู้เกี่ยวข้อง เป็นสมรรถนะครูในการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ที่เร่งด่วนที่ทุกฝ่ายควรเห็นถึงความสำคัญ ดังนั้น ผู้บริหารการศึกษาเขตพื้นที่การศึกษาควรพิจารณาสนับสนุนงบประมาณเพิ่มเติมให้กับโรงเรียนเพื่อพัฒนาสนับสนุนการประชาสัมพันธ์การใช้หลักสูตรกับผู้เกี่ยวข้อง ให้เพียงพอกับความต้องการของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน รวมทั้งผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย ควรตระหนักถึงความสำคัญของการประชาสัมพันธ์การใช้หลักสูตรกับผู้เกี่ยวข้องเป็นสำคัญ ควรให้การสนับสนุน และส่งเสริมให้สถานศึกษามีการดำเนินงานการประชาสัมพันธ์การใช้หลักสูตรกับผู้เกี่ยวข้องให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาสมรรถนะครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21

2.2 ควรศึกษาสมรรถนะครูที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานด้านวิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21

เอกสารอ้างอิง

กมล ภูประเสริฐ. (2545). *การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ: เมธีทิปส์.

กรมวิชาการ, กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). *แนวทางการวัดและประเมินผลการเรียน*. กรุงเทพฯ: ครูสภาลาดพร้าว.

ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์. (2539). *การพัฒนาหลักสูตร: หลักการและแนวปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: อัสสัมชัญ.

ชวลิต ชูแก้ว. (2551). *การพัฒนาหลักสูตร*. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ณรงควิทย์ แสนทอง. (2547). *มารู้จัก COMPETENCY กันเถอะ*. กรุงเทพฯ: เอช อาร์ เซ็นเตอร์.

- ทัศนรงค์ จารุเมธีชน. (2556). *การพัฒนารูปแบบการประเมินสมรรถนะครูระดับประถมศึกษา* สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สุรศักดิ์ ปาเฮ. (2556). *การพัฒนาสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21*. เอกสารประกอบการอบรมสัมมนาครูและบุคลากรทางการศึกษา: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ 1-2.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). *คู่มือการประเมินสมรรถนะครู*. สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2547). *คู่มือสมรรถนะข้าราชการพลเรือนไทย*. กรุงเทพฯ: พี.เอ.ลีฟวิ่ง.
- สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียนมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์. (2553). *คู่มือการจัดระบบการเรียการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้*. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เทียนวัฒนา พรินท์ติ้ง.
- สันต์ ธรรมบารุง. (2527). *หลักสูตรและการบริหารหลักสูตร*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.
- อรวรรณ คำยอด. (2555). *สมรรถนะครูที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานด้านวิชาการในโรงเรียน* สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

แนวทางการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ

Guidelines of internal educational quality assurance implementation in schools under chaiyaphum provincial administrative organization

นุชจนาต ขุนาพร¹, มณฑิธร พัวไพบูลย์²

Nuchjanart Khunaphrom¹, Montien Phuapaiboon²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ การดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ 2) สร้างแนวทางการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ มีวิธีดำเนินการการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยดำเนินการเป็น 2 ระยะ ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ ขั้นตอนที่ 1 กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพการศึกษา และหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มสาระฯ จำนวน 286 คน เครื่องมือที่ใช้ คือแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดัชนีลำดับความต้องการจำเป็น ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาดูงานโรงเรียนที่มีการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best practice) จำนวน 3 โรงเรียน กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ ครูผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพการศึกษา จำนวน 9 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยการพรรณาสังเคราะห์เนื้อหา ระยะที่ 2 สร้างแนวทางการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ขั้นตอนที่ 1 สัมภาษณ์เชิงลึก กลุ่มเป้าหมาย ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน โดยเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบประเมิน สถิติที่ใช้ คือ ดัชนีความสอดคล้อง ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ขั้นตอนที่ 2 การประเมินแนวทางการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ ครูผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพการศึกษา จำนวน 30 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบประเมิน สถิติที่ใช้ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยปรากฏดังนี้

1. สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ การดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ พบว่า สภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับมาก สภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด

¹ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

² คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹ M.Ed. Candidate in Educational Administration, Faculty of Education, Mahasarakham University

² Faculty of Education, Mahasarakham University

2. ความต้องการจำเป็นในสร้างแนวการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการจัดให้มีการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ด้านการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ด้านการจัดระบบบริหารและสารสนเทศ ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ด้านการจัดให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ด้านการจัดให้มีการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา ด้านการจัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายใน ตามลำดับ

3. แนวทางการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ มีวิธีการดำเนินการ ประกอบด้วย 8 ด้าน 72 ตัวบ่งชี้

4. ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ แนวทางการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ พบว่า มีความเหมาะสม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ความเป็นไปได้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: แนวทางการดำเนินการ, การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

Abstract

The objectives of this research were 1) to study current conditions and desirable conditions of conducting internal educational quality assurance of schools under Chaiyaphum Provincial Administrative Organization 2) to set up guidelines on internal educational quality assurance. There were 2 stages of research and development. The first stage was to study current conditions and desirable conditions by separating into 2 parts: part 1 was to use questionnaires with 286 samples including chairmen of the board of directors of the basic education, school executives, teachers who were in charge of educational quality assurance, and chiefs of 8 learning areas and data were analyzed by mean, standard deviation, and requisition indexes ; part 2 was to take the study trips in 3 schools that obtained Best Practice Appreciation. The target group consisted of 9 people - school executive, chiefs of learning areas and concerned teachers, chosen by purposive sampling. Collecting data was conducted by using structured questionnaires and then analyzed by content analysis description. The second stage was to set up guidelines of internal educational quality assurance. There were two steps: Step 1: In-depth interview, the target group was 5 educational experts chosen by purposive sampling. The tools used for collecting data was evaluation form. The statistics used for analyzing were Index of Item Objective Congruence, mean, and standard deviation. Step 2: Evaluation: the target group consisted of 30 people, including school executives, chiefs of 8 learning areas, and teachers who were in charge of educational assurance, chosen by purposive sampling. The collecting data tool was questionnaire, and statistics used for analyzing were mean and standard deviation.

The study found that:

1. The current conditions of internal educational quality assurance of schools under Chaiyaphum Provincial Administrative Organization was in high level, while desirable conditions was in considerably high.
2. Requisite of setting up the guidelines on internal educational quality assurance used in schools under Chaiyaphum Provincial Administrative Organization arranged from the highest level to the lowest level were shown as follows: internal educational assurance arrangement following the educational standard, implementation on school development plan, administrative and informative management, setting up educational standard, continuous improvement on educational quality, following up and monitoring educational quality, and writing an annual self-assessment report (SAR).
3. Guidelines on internal educational assurance contained 8 ways, consisting of 72 indicators.
4. The evaluation of guidelines on internal educational assurance showed that their suitability was in high level, and their possibility was also in high level.

Keywords: guidelines of internal educational quality, Assurance Implementation in School

บทนำ

ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเป็นกลไกสำคัญประการหนึ่งที่สามารถขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ดำเนินไปอย่างต่อเนื่องปฏิบัติงานได้อย่างเป็นระบบ มีคุณภาพตามมาตรฐาน ผู้ที่จบการศึกษามีคุณภาพตามที่มุ่งหวัง ผู้ปกครอง ชุมชน และองค์กร/สถานประกอบการที่รับช่วงผู้จบการศึกษาเข้าศึกษาต่อหรือรับเข้าทำงาน มีความมั่นใจว่าการจัดการศึกษาของสถานศึกษาแต่ละแห่งมีคุณภาพได้มาตรฐานแม้จะไม่เท่ากันแต่ก็แตกต่างกันไม่มากนัก นักเรียนที่จบการศึกษาจากสถานศึกษาทุกแห่งมีความรู้ความสามารถ มีทักษะและมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่หลักสูตรสถานศึกษากำหนด ในการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาให้เข้มแข็ง มีประสิทธิภาพ และดำเนินการอย่างยั่งยืน ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายในสถานศึกษาต้องมีการทำงานที่มุ่งประโยชน์ที่จะเกิดแก่ผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยมี

ความตระหนัก รับรู้และเห็นคุณค่าของการทำงานเป็นระบบมีคุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษามีการกำหนดเป้าหมายและดำเนินกิจกรรม/โครงการที่ใช้ผลการประเมินตนเองผลการประเมินคุณภาพจากองค์กรภายนอกหรือผลการวิจัยที่สถานศึกษาจัดทำขึ้นเพื่อแก้ปัญหาหรือพัฒนาผู้เรียนของสถานศึกษาเองตลอดจนใช้ผลการวิจัยอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องเป็นฐานในการกำหนดเป้าหมายคุณภาพผู้เรียน การติดตามตรวจสอบและปรับปรุงงานเป็นระยะจะช่วยให้งานบรรลุผลได้อย่างดีและมีประสิทธิภาพ ผลที่เกิดกับผู้เรียนก็จะเป็นที่พึงพอใจกับผู้ปกครอง ชุมชนและองค์กรหรือสถานประกอบการที่รับช่วงต่อจากสถานศึกษาด้วยการดำเนินงานที่ทุกคนมีจิตสำนึกและความรับผิดชอบร่วมกัน เช่นนี้ ระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาจะเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารการศึกษาที่แท้จริงและมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องจนเป็นวิถีชีวิตในการทำงานของทุกคนเป็นวัฒนธรรมขององค์กรที่ยึดคุณภาพผู้เรียนฝังแน่น

อยู่ในจิตใจตลอดเวลา สำหรับระดับเขตพื้นที่การศึกษาและหน่วยงานต้นสังกัดจะทำหน้าที่ส่งเสริมสนับสนุนและร่วมพัฒนาสถานศึกษาให้สามารถดำเนินการได้อย่างราบรื่นตลอดทั้งเสริมสร้างให้สถานศึกษาเป็นองค์กรที่ได้รับการยอมรับตามมาตรฐานการศึกษาอย่างแท้จริง ดังนั้น ผู้เรียนจึงเป็นบุคคลสำคัญที่สุดที่สถานศึกษา (ซึ่งหมายถึงผู้บริหาร ครู และบุคลากรสนับสนุนทุกคนในสถานศึกษา) ต้องคำนึงถึงตลอดเวลาไม่ว่าจะคิดทำกิจกรรมใดหรือโครงการใดก็ตามผู้เรียนจะต้องได้รับผลหรือประโยชน์ที่เกิดขึ้นทั้งโดยตรงและโดยอ้อมนอกจากนี้ในการจัดการศึกษาจำเป็นต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของบุคคลทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพตามที่คาดหวัง กระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาจึงเป็นเครื่องมือที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการจัดการศึกษาในปัจจุบันและต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง และในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้กำหนดสิทธิเสรีภาพของปวงชนชาวไทยเกี่ยวกับการศึกษา ให้บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึง และมีคุณภาพ ซึ่งในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนให้มีคุณภาพจึงเป็นเรื่องที่มีความจำเป็นอย่างยิ่ง โดยจะต้องเริ่มจากการศึกษาที่มีคุณภาพ เพื่อให้ศักยภาพที่มีอยู่ในตัวคนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่และทำให้บุคคลได้รู้จักคิด วิเคราะห์ รู้จักแก้ปัญหา มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รู้จักตนเอง สามารถปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว มีจริยธรรม คุณธรรม สามารถพึ่งตนเองและดำรงอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. 2545) จึงได้มีการออกพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของประเทศไทย

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ได้กำหนดอย่างชัดเจนถึง

ความมุ่งหมายและหลักการของการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นคุณภาพและมาตรฐาน โดยกำหนดไว้ในหมวดที่ 6 มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา มาตรา 47 ระบุให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพ และศึกษาในการศึกษาทุกระดับ ประกอบด้วยระบบการประกันคุณภาพภายใน และระบบการประกันคุณภาพภายนอก ระบบหลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา ให้เป็นไปตามกฎกระทรวง และมาตรา 48 ระบุให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษา จัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารการการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องโดยมีการจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเปิดเผยต่อสาธารณชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพมาตรฐานการศึกษา และเพื่อรองรับการประเมินคุณภาพภายนอก (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. 2549: 29-30) พระราชบัญญัติดังกล่าวยังได้มุ่งเน้นให้สถานศึกษาทุกแห่งมีการประเมินคุณภาพภายในหรือการประเมินตนเองทุกปี โดยดำเนินการเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารตามปกติ ซึ่งจะต้องเปิดเผยต่อสาธารณชนพร้อมจะถูกตรวจสอบจากคณะกรรมการประเมินผลภายในต้นสังกัดทุก 3 ปีและพร้อมที่จะถูกตรวจสอบจากคณะกรรมการประเมินภายนอกทุก 5 ปี นับตั้งแต่การประเมินครั้งสุดท้ายและเสนอผลการประเมินต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณชน และเพื่อให้บรรลุเป้าหมายเจตนารมณ์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา อันจะสร้างความมั่นใจให้กับผู้ปกครองและประชาชนว่า ลูกหลานจะได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ ฉะนั้นสถานศึกษาต้องจัดการพัฒนาการจัดการศึกษาของตนเองและแสดงภาวะความรับผิดชอบให้ประจักษ์แก่สังคมว่าสถานศึกษามีประสิทธิผลใน 2 ประเด็นหลัก คือ 1) ผู้เรียนทุกคนมีความรู้ความสามารถและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างแท้จริง 2) สถานศึกษามีศักยภาพในการ

จัดการศึกษาให้ผู้เรียนผู้เรียนบรรลุตามมาตรฐาน
อย่างแท้จริง(กรมวิชาการ. 2546)

องค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ มีกอง
การศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เป็นหน่วยงาน
ที่รับผิดชอบงานจัดการศึกษาของโรงเรียนในสังกัด
องค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ ซึ่งประกอบด้วย
สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 26 โรงเรียน ได้
เห็นความสำคัญของการพัฒนา จึงได้บรรจุลงใน
ยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนา ที่ 6 ข้อที่
6.1.2 ยกระดับคุณภาพการศึกษาให้ได้มาตรฐาน
โดยพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความเชื่อมั่นว่า แนวทาง
การดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน
สถานศึกษา ที่มีความชัดเจนได้มาตรฐานจะเป็น
ตัวบ่งชี้ถึงการบริหารจัดการการศึกษาในส่วนของ
การประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษานั้น ๆ
ได้และเพื่อเตรียมรับการประเมินคุณภาพการศึกษารอบที่ 3 และรับการประเมินคุณภาพการศึกษารอบต่อไป จากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน): สมศ ทั้งนี้ผลการวิจัยสามารถนำมาใช้เป็นข้อมูลสำหรับองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาให้มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐานต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ
2. เพื่อสร้างแนวทางการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่
ประธานคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา และหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ ครูที่รับผิดชอบงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา โรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ ปีการศึกษา 2558 จำนวน 26 โรงเรียน รวมประชากรทั้งสิ้น 286 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประธานคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา และหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ ครูที่รับผิดชอบงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา โรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ ปีการศึกษา 2558 โดยการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) (บุญชม ศรีสะอาด. 2545: 43-46) จำแนกตามสถานภาพ โดยการใช้ตารางกำหนดขนาดของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan. 1970: 608) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 208 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. แบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ การดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ ซึ่งแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) และแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามวิธีของ (Likert' Rating Scale)

2. สัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามกรอบแนวคิดทฤษฎีวงจรศึกษาดิจิทัลด้วยระบบ หลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2553 และจากข้อมูลสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ การดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ

3. แบบประเมิน

เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้แนวทางการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วน

จังหวัดชัยภูมิ และให้ข้อเสนอแนะ ในการปรับปรุง เพื่อให้ได้การพัฒนาแนวทางที่มีความสมบูรณ์ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ มีเกณฑ์การประเมิน คือ

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. แบบสอบถามตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้การวิเคราะห์ ความถี่ และร้อยละ

2. แบบสอบถามตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ใช้การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน นำค่าเฉลี่ยมาแปลความหมายโดยใช้เกณฑ์ (บุญชม ศรีสะอาด, 2545: 49)

ค่าเฉลี่ย 4.51 - 5.00 หมายถึง สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา อยู่ระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 - 4.50 หมายถึง สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.50 หมายถึง สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 - 2.50 หมายถึง สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา อยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.50 หมายถึง สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา อยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ สังเกตการณ์ดำเนินงาน ศึกษาเอกสาร

มาวิเคราะห์ข้อมูลโดยการพรรณนาสังเคราะห์ แนวทางการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ โดยเปรียบเทียบกับกรอบแนวคิดเชิงทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการนำเสนอข้อมูลในรูปแบบความเรียง

4. การวิเคราะห์ข้อมูลแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้แนวทางการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ โดยนำแบบประเมินที่ได้ รับคืนทั้งหมดมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบ จากนั้นนำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยการหาค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยกำหนดเกณฑ์การแปลความหมาย ค่าเฉลี่ย (บุญชม ศรีสะอาด, 2545: 103)

ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึง รูปแบบมีความเหมาะสม/ ความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายถึง รูปแบบมีความเหมาะสม/ ความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง รูปแบบมีความเหมาะสม/ ความเป็นไปได้ อยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง รูปแบบมีความเหมาะสม/ ความเป็นไปได้ อยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 -1.50 หมายถึง รูปแบบมีความเหมาะสม/ ความเป็นไปได้ อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ซึ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูล ความเหมาะสมและความเป็นไปได้พบว่าแนวทางการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ ความเหมาะสม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.43 ส่วนความเป็นไปได้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.30

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ การดำเนินการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ

1.1 สภาพปัจจุบันการดำเนินการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ โดยรวมอยู่ระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่าทุกด้านอยู่ระดับ มาก เมื่อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 อันดับแรกคือ ด้านการจัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายใน ด้านการจัดให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง และด้านการจัดให้มีการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา

1.2 สภาพที่พึงประสงค์ การดำเนินการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ โดยรวมอยู่ระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 อันดับแรกคือด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ด้านการจัดให้มีการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา และด้านการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

1.3 ความต้องการจำเป็นในแนวทางการดำเนินการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิเรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการจัดให้มีการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ด้านการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ด้านการจัดระบบบริหารและสาระ

สนเทศ ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ด้านการจัดให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ด้านการจัดให้มีการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา ด้านการจัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายใน

1.4 ผลสรุปประเด็นสำคัญจากแบบสัมภาษณ์โรงเรียน Best Practice ได้ข้อเสนอแนะแนวทางการดำเนินการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา ประกอบด้วย 8 ด้าน

1. ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา สถานศึกษามีการแต่งตั้งคณะกรรมการ การรับผิดชอบ จัดประชุมวางแผนเพื่อกำหนดมาตรฐานการศึกษาแล้วนำมาปรับให้เข้ากับบริบทของสถานศึกษาโดยให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายรับรู้ร่วมกันแล้วมีการตรวจสอบ ทบทวน มาตรฐานของสถานศึกษาเสมอ

2. ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา แต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนา มีการวิเคราะห์เชิงกลยุทธ์โดยการใช้วิธี SWOT Analysis เพื่อวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดด้อย โอกาส และอุปสรรคอย่างรอบด้าน ในการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา งบประมาณ ทรัพยากรนั้นต้องตรงตามโครงการ กิจกรรมและให้มีความสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษา

3. ด้านการจัดระบบบริหารและสารสนเทศ แต่งตั้งบุคลากรรับผิดชอบให้ชัดเจนและจัดระบบสารสนเทศให้เป็นหมวดหมู่ คลอบคลุมเป็นปัจจุบัน สะดวกต่อการเข้าถึงและให้บริการ คลอบคลุมกับภารกิจในการบริหารสถานศึกษา โครงสร้างหรือระบบบริหารงานของสถานศึกษาที่เอื้อต่อการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา

4. ด้านการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา แต่งตั้งคณะกรรมการกำกับ ติดตาม ดูแลบุคลากรทุกคนในการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถาน

ศึกษานำผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการของสถานศึกษามาปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง

5. ด้านการจัดให้มีการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา แต่งตั้งคณะกรรมการในการตรวจสอบคุณภาพการศึกษา จัดทำปฏิทินการติดตาม มีเครื่องมือในการนิเทศ ติดตามประเมินผลในการตรวจสอบตามตัวชี้วัดของมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา สรุปผลในการตรวจสอบคุณภาพการศึกษาให้ทุกฝ่ายได้รับรู้และวิเคราะห์ร่วมกันเพื่อนำไปพัฒนาต่อไป

6. ด้านการจัดให้มีการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา แต่งตั้งคณะกรรมการหรือคณะทำงาน ให้มีการอบรมพัฒนาความรู้ ทักษะเกี่ยวกับการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาและตัวบ่งชี้ นำขั้นตอนการดำเนินงานเป็นกระบวนการบริหารงานอย่างมีคุณภาพครบวงจร (PDCA) มาใช้ นำข้อมูลที่ได้จากการประเมินมาสรุปรวมวิเคราะห์ และจัดทำเป็นสารสนเทศ เพื่อพัฒนาเครื่องมือให้มีประสิทธิภาพในการประเมินครั้งต่อไป นำผลการประเมิน ประชาสัมพันธ์ให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทราบเพื่อการสนับสนุนรวมทั้งการมีส่วนร่วมในการพัฒนาครั้งต่อไป

7. ด้านการจัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายใน แต่งตั้งคณะทำงานที่ประกอบด้วยบุคลากรจากทุกฝ่ายที่ปฏิบัติงาน เพื่อให้ทุกฝ่ายร่วมรับรู้และนำข้อมูลที่รวบรวมในการประเมินตามตัวบ่งชี้ของมาตรฐานการศึกษา มาวิเคราะห์ร่วมกันเพื่อจัดทำเอกสารรายงานคุณภาพการศึกษาอย่างถูกต้อง ครบถ้วน ทำอย่างต่อเนื่องและเป็นระยะตามปฏิทินแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา นำข้อมูลย้อนกลับไปใช้พัฒนาและส่งเสริมพัฒนาการดำเนินงานในแผนปฏิบัติการประจำปี ส่งรายงานการประเมินตนเองประจำปีต่อต้นสังกัด เผยแพร่รายงานการประเมินตนเองประจำปีต่อผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหมด

8. ด้านการจัดให้มีการพัฒนาคุณภาพ

การศึกษาอย่างต่อเนื่อง มีการปรับปรุงรูปแบบการพัฒนาการศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา มีการพัฒนาบุคลากรโดยส่งเข้าร่วมอบรมการจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ มีการประสานงานระหว่างกันด้วยเทคนิคต่าง ๆ ให้ครูต้นแบบเป็นแกนนำในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันและกัน จัดทำคู่มือการปฏิบัติงานในสถานศึกษาเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติมีทิศทางอย่างชัดเจน มีการจัดทำหลักฐานข้อมูลสืบค้นของสถานศึกษา โดยมีข้อมูลที่เป็นปัจจุบัน

2. แนวทางการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ

2.1 แนวทางการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ ได้การดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ประกอบด้วย 8 ด้าน 72 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 9 ตัวบ่งชี้ ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 11 ตัวบ่งชี้ ด้านการจัดระบบบริหารและสารสนเทศ 10 ตัวบ่งชี้ ด้านการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา 8 ตัวบ่งชี้ ด้านการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา 7 ตัวบ่งชี้ ด้านการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 9 ตัวบ่งชี้ ด้านการจัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายใน 10 ตัวบ่งชี้ ด้านการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง 8 ตัวบ่งชี้ พร้อมกับคู่มือแนวทางการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ

2.2 ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ แนวทางการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 9 คนมีความเหมาะสมของแนวทางการดำเนินการประกันคุณภาพ

ภายในสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ โดยรวมอยู่ในระดับมาก และ เมื่อพิจารณารายชื่อ พบว่า ข้อที่อยู่ในระดับมากที่สุด 3 ข้อ ระดับมาก 3 ข้อ เมื่อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 ลำดับแรก คือ ขอบข่ายของเนื้อหาอยู่ในระดับมากที่สุด วัตถุประสงค์ อยู่ในระดับมากที่สุด และวิธีการดำเนินการ อยู่ในระดับมากที่สุด มีความเป็นไปได้ของแนวทางการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ โดยรวมอยู่ในระดับมาก และ เมื่อพิจารณารายชื่อ พบว่า ข้อที่อยู่ในระดับมากที่สุด 1 ข้อ ระดับมาก 5 ข้อ เมื่อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 ลำดับแรก คือ เงื่อนไขของแนวทางอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ วิธีการดำเนินการ อยู่ในระดับมาก หลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ขอบข่ายของเนื้อหา และแนวทางการประเมิน อยู่ในระดับมาก

2.3 ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ คู่มือแนวทางการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา จาก 26 โรงเรียน รวมจำนวน 30 คน มีความเหมาะสมของแนวทางการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายชื่อ พบว่า ข้อที่อยู่ในระดับมากที่สุด 3 ข้อ ระดับมาก 3 ข้อ เมื่อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 ลำดับแรก คือ หลักการและเหตุผล ขอบข่ายของเนื้อหา อยู่ในระดับมากที่สุด และวัตถุประสงค์ อยู่ในระดับมากที่สุด มีความเป็นไปได้ของแนวทางการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ โดยรวม อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายชื่อ พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อเรียงลำดับค่าเฉลี่ย จากมากไปน้อย 3 ลำดับแรก คือ วัตถุประสงค์ อยู่ในระดับมาก ขอบข่ายของเนื้อหา อยู่ในระดับมาก และ หลักการและเหตุผล อยู่ในระดับมาก

อภิปรายผล

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพปัจจุบันสภาพที่พึงประสงค์ ในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ

1.1 สภาพปัจจุบันการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีระดับการปฏิบัติสูงสุด คือ จัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายใน ทั้งนี้ เพราะ สถาบันทุกแห่งต้องจัดทำและการประเมินคุณภาพการศึกษา มีการดำเนินการมากที่สุดอาจเนื่องมาจาก พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 บัญญัติไว้ในหมวด 6 มาตราที่ 48 กำหนดให้โรงเรียนมีการจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อต้นสังกัด โรงเรียนจึงต้องมีการประเมินคุณภาพการศึกษาเพื่อสรุปประเมินผลในการจัดทำรายงานการประเมินตนเองประจำปี สอดคล้องกับผลการศึกษาของสหชาติ จินวัฒน์ (2550)

1.2 สภาพที่พึงประสงค์การดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านที่มีสภาพที่พึงประสงค์สูงสุด คือ จัดให้มีการประเมินคุณภาพในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ทั้งนี้ เพราะ ยังขาดการวางแผนในการประเมินคุณภาพศึกษาอย่างชัดเจน ขาดการจัดทำเครื่องมือในการประเมินผลตามแผนการประเมิน โดยทุกคนมีส่วนร่วม ขาดเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่มีประสิทธิภาพด้วยเหตุนี้ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ได้กำหนดให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาและให้ถือว่าการประกันคุณภาพ

ภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับผลการศึกษาของ นิวัติ เที่ยงแรง (2555: 65-78)

1.3 ความต้องการจำเป็นในแนวทางการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ ด้านที่มีความต้องการมากที่สุด คือด้านการจัดให้มีการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ทั้งนี้เพราะพบว่า ขาดการวางแผนในการประเมินคุณภาพการศึกษาอย่างชัดเจน ขาดการจัดทำเครื่องมือในการประเมินผลคุณภาพการศึกษา ขาดเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่มีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ จุฬารัตน์ วุฒิวรรณ (2552) ลำดับที่ 2 คือ ด้านดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาทั้งนี้เป็นเพราะว่า สถานศึกษาขาดการกำกับและติดตามการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากว่าภาระงานของครูเยอะเกินไป คณะกรรมการกำกับติดตามยังขาดมาตรการในการกำกับติดตามอย่างจริงจัง ขาดปฏิทินการกำกับติดตามอย่างชัดเจน บุคลากรไม่ให้ความร่วมมือในการรับการกำกับติดตามผลการดำเนินงาน สถานศึกษามีการรายงานผลการดำเนินงานตามโครงการและกิจกรรมไม่ชัดเจน การรายงานผลการปฏิบัติงานตามโครงการ/กิจกรรมเป็นไปอย่างล่าช้า ผลการรายงานการดำเนินการตามโครงการ/กิจกรรมไม่มีความน่าเชื่อถือและไม่เป็นไปตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาและสอดคล้องกับผลการศึกษาของอิสระ เวียงสมุทร (2552: 104-107) ลำดับที่ 3 คือจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาทั้งนี้เพราะบุคลากรขาดการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียน บุคลากรขาดความตระหนักและไม่ให้ความร่วมมือในการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี มีการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีไว้อย่างดี แต่ขาดการนำไปปฏิบัติอย่างจริงจังและขาดการมีส่วนร่วมจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดทำแผน

ปฏิบัติการประจำปี เช่น ครู ผู้ปกครอง ผู้เรียน สถานศึกษาขาดการวิเคราะห์มาตรฐานการศึกษาและบริบทของสถานศึกษา ขาดกระบวนการในการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ และขาดการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามโครงการและกิจกรรม ขาดการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาและวางแผนความต้องการ ความจำเป็นของสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับผลการศึกษาของวรรณภา พุดสี (2554: 113-119)

2. แนวทางการดำเนินการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ

2.1 แนวทางการดำเนินการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ ได้ดำเนินการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาประกอบด้วย 8 ด้าน 72 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 9 ตัวบ่งชี้ ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 11 ตัวบ่งชี้ ด้านการจัดระบบบริหารและสารสนเทศ 10 ตัวบ่งชี้ ด้านการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา 8 ตัวบ่งชี้ ด้านการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา 7 ตัวบ่งชี้ ด้านการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 9 ตัวบ่งชี้ ด้านการจัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายใน 10 ตัวบ่งชี้ ด้านการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง 8 ตัวบ่งชี้ ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ผู้วิจัยได้แนวทางการดำเนินการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา โดย ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี เอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ ทางดำเนินการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553: 22-35) ตามกรอบแนวคิดของประกาศกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553 แล้วนำมาผ่านกระบวนการ

สัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน โดยแต่ละท่านได้ประเมินความสอดคล้องของการดำเนินการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา ทั้ง 8 ด้าน 72 ตัวบ่งชี้ ที่ผู้วิจัยได้จัดทำขึ้น ว่ามีความสอดคล้องและมีความเหมาะสมและได้ข้อเสนอแนะแนวคิดในการปรับปรุงพัฒนาจนได้ตัวชี้วัด แนวทางการดำเนินการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ ที่มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมาก และความเป็นไปได้โดยรวมอยู่ในระดับมาก

2.2 ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ ดำเนินการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน พบว่าโดยรวม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะว่าแนวทางการดำเนินการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิโดยผ่านกระบวนการศึกษา วิเคราะห์ สร้างพัฒนาอย่างต่อเนื่องและเป็นขั้นตอนอย่างเป็นระบบซึ่งมีการศึกษาแนวคิด หลักการ ทฤษฎี มีการสอบถามสัมภาษณ์ข้อมูลผู้มีส่วนเกี่ยวข้องของสถานศึกษาที่มีการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice)

2.3 ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ แนวทางการดำเนินการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ โดยผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ ครูผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง โรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ จาก 26 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น จำนวน 30 คน พบว่าโดยรวม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะว่าแนวทางการดำเนินการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ โดยผ่านการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ทรงคุณวุฒิแล้วนำมาปรับปรุงไขจนได้รูปแบบที่มีความถูกต้องเหมาะสมและสามารถนำไปใช้ได้จริง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 องค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ ควรมีการส่งเสริมสนับสนุนการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยการจัดการอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับแนวทางการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา และจัดทำเอกสารที่เกี่ยวข้องเผยแพร่

1.2 องค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ ควรกำหนดระยะเวลาในการนิเทศ ติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง เพื่อสะท้อนผลให้สถานศึกษานำไปปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ให้มีประสิทธิภาพ

1.3 ผู้บริหารควรสร้างความตระหนักให้กับบุคลากรภายในสถานศึกษาเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยการประชุมชี้แจง และกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา กำหนดบทบาทและหน้าที่ให้ชัดเจน ตลอดจนส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรเพิ่มพูนความรู้

1.4 ครูและบุคลากรในสถานศึกษาควรมีการศึกษาแนวคิด ระเบียบและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และตระหนักถึงความสำคัญของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเพื่อพัฒนาองค์กร

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาวิจัยต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เพื่อใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษานั้นให้เกิดคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาต่อไป

2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยการพัฒนาแนวทางการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ เพื่อไม่ให้สถานศึกษายึดแนวทางเดียว เพราะอาจมีแนวทางอื่นๆ ที่ดีหรือดีกว่า ดังนั้น จึงควรมีการศึกษาและการทำวิจัยเพื่อพัฒนาแนวทางอย่างหลากหลายต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). *กฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553*. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 127 วันที่ 2 เมษายน 2553.
- กรมวิชาการ. (2546). *หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545*. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- นิวัตติ เชียงแรง. (2555). *การดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่ การศึกษา มัชฌิมศึกษา เขต 36*. วิทยานิพนธ์.กศ.ม. พระยา: มหาวิทยาลัยพะเยา.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). *การวิจัยเบื้องต้น*. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- วราพร ชัยอาษา. (2554). *ความต้องการจำเป็นในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในอำเภออุบลรัตน์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ขอนแก่น เขต 4*. รายงานการศึกษาอิสระ ศศ.ม. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- วรรณภา พุดสี. (2554). *การพัฒนาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาโรงเรียนอนุบาล เทศบาลตำบลร่องคำ อำเภอร่องคำ จังหวัดกาฬสินธุ์*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). (2549). *คู่มือการประเมินคุณภาพ ภายในอกระดับอุดมศึกษา*. กรุงเทพฯ: จุฑทอง.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). (2545). *หลักเกณฑ์และวิธีการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพฯ: สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา.
- อิสระ เวียงสมุทร. (2552). *การพัฒนาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนน้ำพอง พัฒนศึกษารัชฆังคลาภิเษก อำเภอ น้ำพอง จังหวัดขอนแก่น*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- Krejcie, R.V. and D.W. Morgan. (1970). "Determining Sample Size for Research Activities," *Educational and Psychological Measurement*. 30(3): 607-610 ; March.

สภาพและปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนพระราชรัฐ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

The state and problems of implementation racharath school in northeast

นงค์นุช ผลาเลิศ¹, ประพรทิพย์ คุณากรพิทักษ์², พิมพ์พร จารุจิตร³

Nongnuch Palalart¹, Praporntip Kunakornpitak², Pimporn Jarujit³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบสภาพและปัญหา การดำเนินงานโรงเรียนพระราชรัฐตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน จำแนกตามประเภทการดำเนินงานของผู้บริหารโรงเรียนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะการดำเนินงานโรงเรียนพระราชรัฐของผู้บริหารโรงเรียน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารโรงเรียนพระราชรัฐในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 297 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สอบถามเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนพระราชรัฐในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และข้อเสนอแนะมีค่าความเชื่อมั่นดังนี้ สภาพจากการดำเนินงานโรงเรียนพระราชรัฐ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เท่ากับ 0.95 และปัญหาจากการดำเนินงานโรงเรียนพระราชรัฐ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เท่ากับ 0.93 เก็บรวบรวมข้อมูลทางไปรษณีย์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปสำหรับผู้วิจัยทางสังคมศาสตร์ โดยการแจกแจงความถี่ และหาร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่มด้วยการทดสอบค่าที แบบกลุ่มตัวอย่างที่เป็นอิสระต่อ และข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการดำเนินงานโรงเรียนพระราชรัฐ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานทั้งสองแบบเห็นว่าสภาพการดำเนินงานโรงเรียนพระราชรัฐ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทั้งสองประสบการณ์มีสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับน้อยเหมือนกัน คือด้านการพัฒนาศูนย์การเรียนงานค้นคว้าวิจัยและผลการเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานโรงเรียนพระราชรัฐโดยรวมแตกต่างกัน แต่รายด้านพบว่าไม่แตกต่างกันสองด้านคือพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลและยกระดับทักษะความสามารถด้านภาษาอังกฤษของนักเรียนนอกนั้นแตกต่างกันทุกด้าน

2. ผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานทั้งสองแบบเห็นว่าปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนพระราชรัฐ โดยรวมอยู่ในระดับน้อย และผลการเปรียบเทียบปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนพระราชรัฐพบว่าโดยรวมแตกต่างกันเมื่อพิจารณารายด้านพบว่าไม่แตกต่างกัน 3 ด้าน คือ พัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน และยกระดับทักษะความสามารถด้านภาษาอังกฤษของนักเรียน พัฒนาศูนย์การเรียน

¹ นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

² สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

³ สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

¹ M.Ed. Candidate in Educational Administration, Rajabhat Udon thani University

² Educational Administration, Rajabhat Udon thani University

³ Educational Administration, Rajabhat Udon thani University

งานค้นคว้าวิจัย นอกนั้นแตกต่างกันทุกด้าน

3. ผลการศึกษาข้อเสนอแนะของผู้บริหารของการดำเนินงานโรงเรียนประชาธิรัฐ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ดังนี้ 1) ด้านการพัฒนาระบบข้อมูลสถานศึกษาควรลงระบบข้อมูลของสถานศึกษาให้เป็นปัจจุบันในโปรแกรมระบบสนับสนุนการบริหารจัดการสถานศึกษา (SMSS) มากที่สุด 2) ด้านโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลควรจัดหาและบริการทางอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงและเครื่องคอมพิวเตอร์ให้เพียงพอต่อครูและนักเรียนมากที่สุด 3) ด้านการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนควรมีการปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนความต้องการของผู้เรียนมากที่สุด 4) ด้านการส่งเสริมการเรียนการสอนควรส่งเสริมให้ครูใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย ด้านสื่ออุปกรณ์ต่างๆ ที่มีความจำเป็นในการจัดการเรียนการสอนให้เพียงพอเพื่อส่งเสริมให้ใช้สื่อเทคโนโลยีการเรียนรู้อีกมากที่สุด 5) ด้านการพัฒนาศักยภาพความเป็นผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนและพัฒนาครูผู้สอน มีการยกระดับความรู้และทักษะบุคลากรภาครัฐ เพื่อสอดรับการทำงานในรูปแบบรัฐบาลมากที่สุด 6) ด้านการสร้างแรงจูงใจให้กับผู้ปกครองและชุมชน โรงเรียนควรมีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศรวมถึงการเปิดโอกาสให้อาสาสมัครจากสถาบันอุดมศึกษาที่มีความเชี่ยวชาญด้านการนำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม การบริหารงานให้มีความโปร่งใส ชัดเจน ตรวจสอบได้มากที่สุด 7) ด้านการพัฒนาความร่วมมือและสร้างแรงจูงใจให้กับผู้เชี่ยวชาญควรทำบันทึกข้อตกลงร่วมกันโดยให้ผู้เชี่ยวชาญเข้ามาศึกษาวิจัยในโรงเรียนมากที่สุด 8) ด้านการยกระดับทักษะความสามารถด้านภาษาอังกฤษของนักเรียนการพัฒนาการสอนภาษาอังกฤษโดยให้ครูสามารถประยุกต์แผนการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมจริงในชั้นเรียนมากที่สุด 9) ด้านการพัฒนาและส่งเสริมผู้นำรุ่นใหม่เข้าร่วมพัฒนาโรงเรียน โครงการส่งเสริมผู้นำรุ่นใหม่เพื่อริเริ่มที่พัฒนาผู้นำเยาวชน เช่น โครงการเกี่ยวกับกิจกรรมเข้าค่ายต่างๆ ในโรงเรียนหรือให้เวทีในการแสดงออกเพื่อพัฒนาภาวะความเป็นผู้นำมากที่สุด 10) ด้านการพัฒนาศูนย์การศึกษางานค้นคว้าวิจัยคืองานค้นคว้าวิจัยไม่ใช่งานของใครคนใดคนหนึ่งแต่เป็นงานองค์กรครูทุกคนโรงเรียนเป็นโรงเรียนแห่งการวิจัยครูทุกคนคือนักวิจัยและมีความสามารถทางการวิจัยทุกคนกระตุ้นให้เกิดการวิจัยทางการศึกษากับโรงเรียนของตนเองมากที่สุด

คำสำคัญ: สภาพและปัญหา, การดำเนินงานโรงเรียนประชาธิรัฐ, ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

Abstract

The research of this research were compare with the state and operating school people state problem follow the opinion of the executive separate follow work experience of school executive in the Northeastern an study the suggestion, operating school state people. The work of school executive in the Northeastern

The sample be school executive school in the Northeastern 297 persons samples, a tool that use in the research is the questionnaire like the scale about 5 level values, Inquire about the state and operating school people state and problem in the Northeastern and the suggestion, which, be valuable the confidence, which, the state from operating school state people Northeastern equal to 0.95 and a problem from operating school state people Northeastern equal to 0.93 pick collect the data by mail. The data were analyzed by using the package program to by frequency distribution, and seek the percentage, average .The part deviates test difference standard between the group with value test but the sample

that is free each other, and the suggestion adds about operating school state people in the Northeastern.

1. The two school administrators experience that the state of public schools. Overall, it was at a high level. On the other hand, it was found that the two experiments had the same level of performance. It is the development of research centers, research works, and the results of comparison of the state of public administration schools as a whole. However, the two sides did not differ in terms of developing digital infrastructure and upgrading their English language skills.

2. The two school administrators experienced the problem that the public school the overall level is low. The results of the comparison of the problems of public schools were found that the overall difference was that the three aspects were not different. Improve your English skills. Development of Research Center for Research the differences are all different.

3. The results of the study suggest that the administration of public school administration in the sector 1) On the development of school information system, the school information system should be updated to the current system of school management support system (SMSS). 2) Digital infrastructure should provide high-speed internet and computer services to teachers and students. 3) The development of curriculum should improve the curriculum in accordance with the school context. 4) The promotion of teaching and learning should encourage teachers to use modern technology. The materials needed to manage teaching and learning are sufficient to encourage the use of the technology of learning. 5) Development of leadership potential of school administrators and teacher development. Improve knowledge and skills of government personnel. To work in the form of government most. 6) Motivating Parents and Communities The school should have excellent practices, as well as provide opportunities for volunteers from higher education institutions with community involvement expertise. Management of the work to be transparent, clear, as possible. 7) The development of cooperation and incentives for experts should make a memorandum of understanding with the experts to study in the school as much as possible. 8) To improve the English language skills of students. Develop English teaching by allowing teachers to apply the learning plan in accordance with the real environment in the classroom as much as possible. 9) The development and promotion of new generation leaders to jointly develop schools. New Generation Leadership Initiative to Initiate Youth Leadership Initiatives, such as the School Camp Initiative, or provide a platform for expressing leadership development. 10) The development of research centers Research is research, not the work of any one person, but the work of every teacher organization is a school of research, all teachers are researchers and have the ability to research. Everyone encourages the most educational research in their school.

Keywords: the state and problems, implementation, pracharath school, in northeast

บทนำ

สถานการณ์โลกเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ระบบการจัดการศึกษาของไทยต้องปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรม และการศึกษาโดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องการปฏิรูปการเรียนรู้และปฏิรูประบบ การบริหาร พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ได้กำหนดรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาขึ้นใหม่เพื่อนำไปสู่ความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคมมีการกระจายอำนาจการบริหารและจัดการศึกษาไปให้หน่วยงานระดับปฏิบัติ ได้แก่โรงเรียนและเขตพื้นที่การศึกษา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2546: 24)

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ทุกด้านอย่างต่อเนื่องตั้งแต่เกิดจนตลอดชีวิตเพื่อพร้อมรับกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วโดยมีปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์หลากหลายประการเช่นการเข้าสู่สังคมสูงวัยโอกาสการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ และเพื่อให้การดำเนินงานตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (สำนักงานคณะกรรมการแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559).

ประชาธิปไตยเป็นหนึ่งนโยบายสำคัญของรัฐบาล โดยใช้ความร่วมมือร่วมใจของรัฐ เอกชน และประชาสังคม เพื่อร่วมแก้ปัญหาเศรษฐกิจและขับเคลื่อนการพัฒนา ซึ่งประชาธิปไตยจะเป็นการรวมพลังประชาชาติที่มาจากทุกภาคส่วน โดยได้กำหนดเป้าหมายให้มีการพัฒนาประสิทธิภาพการศึกษาที่ใช้ไกลไกลจากประชาธิปไตยร่วมกันขับเคลื่อนเพื่อการยกระดับการศึกษาให้เกิดผลสัมฤทธิ์ ที่ใช้กระบวนการต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาในเรื่องคุณภาพ การลดความเหลื่อมล้ำ การเพิ่มคุณภาพคน และการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน

สถานศึกษาในปัจจุบันมีบทบาทและความสำคัญในการจัดการศึกษาจึงมีการขับเคลื่อนและยก

ระดับมาตรฐานการศึกษาพื้นฐานและการพัฒนาผู้นำให้มีสัมฤทธิ์ผล เพื่อเป็นส่วนสำคัญ ในการสร้างความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคมอย่างยั่งยืน รัฐบาลจึงได้มีโครงการโรงเรียนประชาธิปไตย ซึ่งโครงการนี้เป็น 1 ใน 12 โครงการประชาธิปไตย

โครงการโรงเรียนประชาธิปไตย จะผนึกความร่วมมือสานพลังประชาธิปไตย ด้านการศึกษาพื้นฐานและการพัฒนาผู้นำขับเคลื่อนและยกระดับมาตรฐานการศึกษานำร่องโรงเรียนต้นแบบประชาธิปไตย 7,424 แห่ง ทุกตำบล ทั่วประเทศกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ภาคเอกชน จัดทำโครงสร้างการดำเนินงานอย่างเป็นรูปธรรม 10 กรอบหลัก

ทั้งนี้ ความร่วมมือในการยกระดับการศึกษาของประเทศ จะเป็นการดำเนินการในลักษณะของการเป็นพันธมิตรกับโรงเรียน ซึ่งภาคเอกชนและภาคประชาสังคมจะนำกำลังคนซึ่งเป็นผู้นำรุ่นใหม่ เข้าร่วมลงพื้นที่สำรวจและวางแผนการดำเนินงานพัฒนาโรงเรียนอย่างใกล้ชิดด้วยความสนับสนุนของกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้และคุณค่าให้แก่นักเรียนและชุมชนได้อย่างแท้จริง อันจะนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนต่อไป (สำนักงานคณะกรรมการแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559).

จากเหตุผลและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษา สภาพและปัญหา ข้อเสนอแนะ การดำเนินงานโรงเรียนประชาธิปไตย เพื่อศึกษาหาความรู้และประสบการณ์จากกระบวนการพัฒนาองค์ความรู้ของโรงเรียนประชาธิปไตย และกระบวนการบริหารจัดการโรงเรียนประชาธิปไตย เพื่อความรู้ที่ได้จากการวิจัยไปพัฒนากระบวนการเรียนการสอนในโรงเรียน เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับโรงเรียนนักเรียน และชุมชนที่ผู้วิจัยทำการสอนและ สามารถนำผลการวิจัยที่ได้ไปเป็นแนวทางการดำเนินงานของผู้บริหารโรงเรียนประชาธิปไตยในระยะต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบสภาพและปัญหา การดำเนินงานโรงเรียนพระราชรัฐตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน จำแนกตามประสบการณ์การทำงานของผู้บริหารโรงเรียนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

2. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะการดำเนินงานโรงเรียนพระราชรัฐของผู้บริหารโรงเรียน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

สมมติฐาน

1. สภาพการดำเนินงานโรงเรียนพระราชรัฐตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนจำแนกตามประสบการณ์การทำงานแตกต่างกัน

2. ปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนพระราชรัฐตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนจำแนกตามประสบการณ์การทำงานแตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร

1.1 ประชากร ผู้บริหารโรงเรียนที่ได้รับคัดเลือกเพื่อเข้าร่วมเป็นโรงเรียนต้นแบบ

โครงการโรงเรียนพระราชรัฐ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือระยะแรกในปี พ.ศ. 2559

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ผู้บริหารโรงเรียนที่ได้รับคัดเลือกเพื่อเข้าร่วมเป็นโรงเรียนต้นแบบโครงการโรงเรียนพระราชรัฐในภาคตะวันออกเฉียงเหนือระยะแรกในปี พ.ศ. 2559 จำนวน 297 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการและเกี่ยวกับสภาพและปัญหาจากการดำเนินงานโรงเรียนพระราชรัฐ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

เนื่องเหนือ เป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ หากคุณภาพเครื่องมือได้ค่าความเที่ยงตรง (IOC) ตั้งแต่ 0.8-1.00 จำนวน 75 ข้อ แล้วนำไปทดลองใช้ (Try Out) เพื่อหาความเชื่อมั่น ซึ่งสภาพจากการดำเนินงานโรงเรียนพระราชรัฐ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เท่ากับ 0.95 และปัญหาจากการดำเนินงานโรงเรียนพระราชรัฐ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือเท่ากับ 0.93

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยนำส่งแบบสอบถามส่งไปทางไปรษณีย์ จำนวน 297 ฉบับ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามจากแบบสอบถามในตอนต้นที่ 1 ซึ่งถามเกี่ยวกับสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการแจกแจงความถี่ และหาร้อยละ วิเคราะห์ผลการศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนพระราชรัฐ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตอนที่ 2 มาวิเคราะห์ค่าหาเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่มด้วยการทดสอบทีแบบกลุ่มตัวอย่างที่เป็นอิสระต่อกัน (t-test Independent Samples) และวิเคราะห์ข้อเสนอแนะการดำเนินงานโรงเรียนพระราชรัฐ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการดำเนินงานโรงเรียนพระราชรัฐ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยการแจกแจงความถี่ และหาร้อยละ เรียงลำดับ

ผลการวิจัย

1. ผู้บริหารโรงเรียนทั้งสองประสบการณ์การทำงานเห็นว่าสภาพการดำเนินงานโรงเรียนพระราชรัฐ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาทางด้าน พบว่า ทั้งสองประสบการณ์มีสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับน้อยเหมือนกัน คือด้านการพัฒนาศูนย์การเรียนงานค้นคว้าวิจัยและผลการเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานโรงเรียนพระราชรัฐ

รัฐโดยรวมแตกต่างกัน แต่รายด้านพบว่าไม่แตกต่างกันสองด้านคือพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลและยกระดับทักษะความสามารถด้านภาษาอังกฤษของนักเรียนนอกนั้นแตกต่างกันทุกด้าน

2. ผู้บริหารโรงเรียนทั้งสองประสพการณ์การทำงานเห็นว่าปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนพระราชวัง โดยรวมอยู่ในระดับน้อย และผลการเปรียบเทียบปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนพระราชวังพบว่าโดยรวมแตกต่างกันเมื่อพิจารณารายด้านพบว่าไม่แตกต่างกัน 3 ด้าน คือ พัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน และยกระดับทักษะความสามารถด้านภาษาอังกฤษของนักเรียน พัฒนาศูนย์การศึกษางานค้นคว้าวิจัย นอกนั้นแตกต่างกันทุกด้าน

3. ผลการศึกษาข้อเสนอแนะของผู้บริหารของการดำเนินงานโรงเรียนพระราชวัง ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือดังนี้ 1) ด้านการพัฒนาาระบบข้อมูลสถานศึกษาควรลงระบบข้อมูลของสถานศึกษาให้เป็นปัจจุบันในโปรแกรมระบบสนับสนุนการบริหารจัดการสถานศึกษา (SMSS) มากที่สุด 2) ด้านโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลควรจัดหาและบริการทางอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงและเครื่องคอมพิวเตอร์ให้เพียงพอต่อครูและนักเรียนมากที่สุด 3) ด้านการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนควรมีการปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนความต้องการของผู้เรียนมากที่สุด 4) ด้านการส่งเสริมการเรียนการสอนควรส่งเสริมให้ครูใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย ด้านสื่ออุปกรณ์ต่างๆ ที่มีความจำเป็นในการจัดการเรียนการสอนให้เพียงพอเพื่อส่งเสริมให้ใช้สื่อเทคโนโลยีการเรียนรู้อีกมากที่สุด 5) ด้านการพัฒนาศักยภาพความเป็นผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนและพัฒนาครูผู้สอน มีการยกระดับความรู้และทักษะบุคลากรภาครัฐ เพื่อสอดรับการทำงานในรูปแบบรัฐบาลมากที่สุด 6) ด้านการสร้างแรงจูงใจให้กับผู้ปกครองและชุมชนโรงเรียนควรมีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศรวมถึงการเปิดโอกาสให้อาสาสมัครจากสถาบันอุดมศึกษาที่มีความเชี่ยวชาญด้านการนำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมการบริหารงานให้มีความโปร่งใส ชัดเจน ตรวจสอบ

สอบได้มากที่สุด 7) ด้านการพัฒนาความร่วมมือและสร้างแรงจูงใจให้กับผู้เชี่ยวชาญควรทำบันทึกข้อตกลงร่วมกันโดยให้ผู้เชี่ยวชาญเข้ามาศึกษาวิจัยในโรงเรียนมากที่สุด 8) ด้านการยกระดับทักษะความสามารถด้านภาษาอังกฤษของนักเรียนการพัฒนาการสอนภาษาอังกฤษโดยให้ครูสามารถประยุกต์แผนการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมจริงในชั้นเรียนมากที่สุด 9) ด้านการพัฒนาและส่งเสริมผู้นำรุ่นใหม่เข้าร่วมพัฒนาโรงเรียน โครงการส่งเสริมผู้นำรุ่นใหม่เพื่อริเริ่มที่พัฒนาผู้นำเยาวชน เช่น โครงการเกี่ยวกับกิจกรรมเข้าค่ายต่างๆ ในโรงเรียนหรือให้เวทีในการแสดงออกเพื่อพัฒนาภาวะความเป็นผู้นำมากที่สุด 10) ด้านการพัฒนาศูนย์การศึกษางานค้นคว้าวิจัยคืองานค้นคว้าวิจัยไม่ใช่งานขอใครคนใดคนหนึ่งแต่เป็นงานองค์กรครูทุกคนโรงเรียนเป็นโรงเรียนแห่งการวิจัยครูทุกคนคือนักวิจัยและมีความสามารถทางการวิจัยทุกคนกระตุ้นให้เกิดการวิจัยทางการศึกษากับโรงเรียนของตนเองมากที่สุด

การอภิปรายผล

1. จากการศึกษาเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานโรงเรียนพระราชวังตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน จำแนกตามประสพการณ์การทำงานของผู้บริหารโรงเรียน ทั้ง 2 ประสพการณ์การทำงาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากนโยบายต่างๆ ที่เกี่ยวกับการพัฒนาโรงเรียนพระราชวังเป็นนโยบายที่มีเป้าหมายชัดเจนเป็นโครงการสานพลังประชารัฐ ด้านการศึกษาพื้นฐานและการพัฒนาผู้นำ คือ 1 ใน 12 โครงการภายใต้โครงการประชารัฐที่เป็นมิติใหม่ของความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม เพื่อร่วมขับเคลื่อนและยกระดับมาตรฐานการศึกษาพื้นฐานและการพัฒนาผู้นำให้มีสัมฤทธิ์ผลและมีส่วนสำคัญในการสร้างความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคมอย่าง ยั่งยืน และเพื่อพัฒนาและยกระดับการจัดการศึกษา ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน รวม

ถึงการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณลักษณะและสมรรถนะความเป็นผู้นำในการบริหารสถานศึกษา ทั้งด้านคุณธรรม จริยธรรม และสัมฤทธิ์ผลทางการศึกษา เพื่อจัดทำและเปิดเผยข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลที่โปร่งใส และตรวจสอบได้ เพื่อส่งเสริมสนับสนุน และพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และเพื่อยกระดับความสามารถด้านการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในสถานศึกษาสู่ระดับนานาชาติ สอดคล้องกับณัฐวดี จันทร์ศรจักร (2555) ได้ศึกษาและเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานโรงเรียนตีประจำตำบลตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 พบว่า สภาพการบริหารงานของโรงเรียนตีประจำตำบลสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู โดยรวมอยู่ในระดับมาก

2. ผลการศึกษาเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานโรงเรียนพระราชัฐตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน จำแนกตามประเภทการทำงานของผู้บริหารโรงเรียน โดยรวมแตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ไม่แตกต่างกัน 2 ด้าน คือ พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัล และยกระดับทักษะความสามารถด้านภาษาอังกฤษของนักเรียน นอกนั้นแตกต่างกันทุกด้านทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสภาพการดำเนินงานของโรงเรียนพระราชัฐนั้นเป็นโครงการที่ดีมีแนวทางการพัฒนาโรงเรียนอาจหลายรูปแบบแต่มีลักษณะแนวทางบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารในการบริหารงาน สอดคล้องกับ ธรรมศักดิ์ นิตธิธรรม (2556) สภาพและปัญหาการดำเนินงานโครงการโรงเรียนในฝัน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษา มีความคิดเห็นโดยภาพรวม แตกต่างกัน คือ สภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก และมีปัญหาการดำเนินงานอยู่ในระดับน้อย

3. ผลการศึกษาเปรียบเทียบปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนพระราชัฐตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน จำแนกตามประเภทการทำงานของผู้บริหารโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียนพระราชัฐตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน จำแนกตามประเภทการทำงานของผู้บริหารโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียนพระราชัฐการทำงานน้อยกว่า 15 ปี เห็นว่า ปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนพระราชัฐ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยรวมอยู่ในระดับน้อย ส่วนผู้บริหารโรงเรียนพระราชัฐการทำงาน 15 ปีขึ้นไป เห็นว่า ปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนพระราชัฐในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารโรงเรียนสามารถสร้างแนวทางในการพัฒนาโรงเรียนของตนเองได้และมองเห็นแนวทางในการแก้ปัญหาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสู่วัฒนธรรมคุณภาพและเลือกใช้เครื่องมือคุณภาพให้เหมาะสมกับโรงเรียนรวมทั้งเทคโนโลยี ในยุคดิจิทัลมาใช้ประโยชน์ใน จัดประเภทการทำงานของผู้บริหารโรงเรียนพระราชัฐได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับ ธรรมศักดิ์ นิตธิธรรม (2556) พบว่า สภาพและปัญหาการดำเนินงานโครงการโรงเรียนในฝัน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 พบว่า มีปัญหาการดำเนินงานอยู่ในระดับน้อย

4. ผลการเปรียบเทียบปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนพระราชัฐ ตามความคิดเห็น ของผู้บริหารโรงเรียน จำแนกตามประเภทการทำงานของผู้บริหารโรงเรียน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือทั้ง 2 ประเภทการทำงาน โดยรวมแตกต่างกัน 3 ด้าน คือ พัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน และยกระดับทักษะความสามารถด้านภาษาอังกฤษของนักเรียน พัฒนาศูนย์การเรียนงานค้นคว้าวิจัย นอกนั้นแตกต่างกันทุกด้าน ซึ่งได้เป็นไปตามสมมติฐานของวิจัยข้อที่ 2 ทั้งนี้อาจเนื่อง

มากกว่าพื้นฐานความคิดย่อม มีความแตกต่างกัน ตามลักษณะภูมิหลังของผู้บริหารโรงเรียนย่อมแตกต่างกันเพราะมีความรู้ความเข้าใจต่างประสบการณ์ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนพระราชัฐที่มีประสบการณ์การทำงานน้อยกว่า 15 ปี มีการพัฒนาความเป็นผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่เน้นการมีส่วนร่วม มีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัล การพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน การพัฒนาระบบข้อมูลสถานศึกษาและผลการศึกษาที่เปิดเผยสู่สาธารณะ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัล การส่งเสริมการเรียนการสอนการสร้างแรงจูงใจให้กับผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียน การพัฒนาความร่วมมือและสร้างแรงจูงใจให้กับผู้เชี่ยวชาญ การยกระดับทักษะความสามารถด้านภาษาอังกฤษของนักเรียน การพัฒนาและส่งเสริมผู้นำรุ่นใหม่เข้าร่วมพัฒนาโรงเรียน และการพัฒนาศูนย์การเรียนงานค้นคว้าวิจัยที่ส่งเสริมการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ที่หลากหลายและเป็นระบบ ส่วนผู้บริหารโรงเรียนพระราชัฐที่มีประสบการณ์การทำงานตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป มีการพัฒนาความเป็นผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่เน้นการปฏิบัติจริง มีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัล การพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน การพัฒนาระบบข้อมูลสถานศึกษาและผลการศึกษาที่เปิดเผยสู่สาธารณะ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัล การส่งเสริมการเรียนการสอน การสร้างแรงจูงใจให้กับผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียน การพัฒนาความร่วมมือและสร้างแรงจูงใจให้กับผู้เชี่ยวชาญ การยกระดับทักษะความสามารถด้านภาษาอังกฤษของนักเรียน การพัฒนาและส่งเสริมผู้นำรุ่นใหม่เข้าร่วมพัฒนาโรงเรียน และการพัฒนาศูนย์การเรียนงานค้นคว้าวิจัยที่ส่งเสริมการพัฒนาในด้านต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง ตามนโยบาย สอดคล้องกับแนวคิดของผลการวิจัยที่พบนี้สอดคล้องกับอุเทน ผาภูมิมา (2557) ศึกษาบทบาทและเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารในการบริหารงานโรงเรียนตีประจำตำบลตามความคิดเห็นของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน พบว่า ในภาพรวมและรายด้าน มีความแตกต่างกันนั้นคือ ครูที่มีประสบการณ์การทำงานต่ำกว่า 10 ปี มีการปฏิบัติมากกว่าครูที่มีประสบการณ์การทำงาน 10-20 ปี และมากกว่า 20 ปี

5. ผลการศึกษาข้อเสนอแนะการดำเนินงานโรงเรียนพระราชัฐ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

5.1 ด้านการพัฒนาระบบข้อมูลสถานศึกษาและผลการศึกษาที่เปิดเผยสู่สาธารณะ โรงเรียนควรลงระบบข้อมูลของสถานศึกษาให้เป็นปัจจุบันในโปรแกรม ระบบสนับสนุนการบริหารจัดการสถานศึกษา (SMSS) เพื่อข้อมูลนั้นจะได้สอดคล้องกับหน่วยงานต่าง ๆ อย่างเป็นปัจจุบัน และเข้าถึงข้อมูลได้ง่าย สอดคล้องกับ พิธาน พันทอง (2559) กล่าวว่า การแสดงผลข้อมูลความเคลื่อนไหวต่าง ๆ ของโครงการพระราชัฐ ด้านการพัฒนาการศึกษาพื้นฐานและการพัฒนาผู้นำและเป็นช่องทางสำหรับผู้ที่ต้องการพัฒนาการศึกษา ร่วมอุปถัมภ์ และสนับสนุนโรงเรียนและโครงการต่าง ๆ อีกทั้งยังเป็นช่องทางในการติดต่อสื่อสารระหว่างโรงเรียนพระราชัฐด้วยกันเอง หรือระหว่างโรงเรียนพระราชัฐกับผู้อุปถัมภ์และชุมชน

5.2 ด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัล โรงเรียนควรจัดหาและบริการทางอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง พร้อมทั้งจัดหาเครื่องคอมพิวเตอร์ให้เพียงพอต่อครูและนักเรียน สอดคล้องกับแนวคิดของ นายศุภชัย เจียรนวนนท์ (2559) กล่าวว่า ภาคเอกชนและภาคประชาสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ ซึ่งถือเป็นมิติสำคัญและยิ่งใหญ่สำหรับภาคเอกชนซึ่งโครงการนี้ เป็นหนึ่งในโครงการที่สามารถตอบโจทย์ของประเทศได้ทั้ง 3 ข้อ คือ การลดความเหลื่อมล้ำ การพัฒนาคุณภาพคน และการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน เนื่องจากทั้ง 3 ประเด็นดังกล่าวมีความเกี่ยวข้องกับการผลิตและพัฒนาบุคลากรในประเทศให้มีประสิทธิภาพ โดยภาคเอกชนจะเข้ามาร่วมแบ่งปัน

และดำเนินโครงการสนับสนุนการศึกษา 3 โครงการ คือโครงการยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาการศึกษา 10 ด้าน

5.3 ด้านการพัฒนาหลักสูตร การเรียนการสอน โรงเรียนควรมีการปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน ความต้องการของผู้เรียน ชุมชนและสภาพสังคมที่เปลี่ยนไป รวมทั้งตอบสนองต่อนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ สอดคล้อง ญัฐพงษ์ เพราแก้ว (2559) กล่าวว่า การเรียนแบบนักเรียนเป็นศูนย์กลางครูเป็นศูนย์กลาง หรือ ครูเป็นหลักโดยตรงเป็นศูนย์กลางของการศึกษาประเทศไทยมาช้านาน แนวปฏิบัติดังกล่าวได้วางรากฐานการเรียนแบบตามบทเรียน มากกว่าเรียนเพื่อพัฒนาทักษะการคิดของผู้เรียน

5.4 ด้านการส่งเสริมการเรียนการสอน โรงเรียนควรส่งเสริมให้ครูใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย ด้านสื่ออุปกรณ์ต่าง ๆ ที่มีความจำเป็นในการจัดการเรียนการสอนให้เพียงพอเพื่อส่งเสริมให้ใช้สื่อเทคโนโลยี การเรียนรู้ สอดคล้องของวินัย บุญสินชัย (2555) ที่ศึกษาการดำเนินงานนิตศภายในของโรงเรียนใน 5 จังหวัดร้อยเอ็ด ดังนี้ 1) ระดับการดำเนินงานนิตศภายในโรงเรียนตามความคิดเห็นของผู้บริหาร และครู ของโรงเรียนใน 5 จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน 2) ปัญหาและข้อเสนอแนะการดำเนินงานนิตศภายใน เห็นว่าควรให้ความรู้แก่ผู้ทำหน้าที่นิตศ มากที่สุด รองลงมาคือ ควรมีหัวหน้ากลุ่มสาระ หัวหน้างาน ในคณะกรรมการนิตศและควรมีเอกสารการดำเนินงานนิตศหรือคู่มือการนิตศให้ผู้ปฏิบัติหน้าที่นิตศภายใน และ 3) ผลการศึกษาวิธีการดำเนินงานนิตศภายในของโรงเรียนใน 5 ต้นแบบในจังหวัดร้อยเอ็ดที่เป็นโรงเรียนประถมศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา และโรงเรียนมัธยมศึกษา ดังนี้ สิ่งที่เป็นจุดเด่นของโรงเรียนที่ส่งผลต่อการดำเนินการนิตศภายใน คือ ครูมีการทำงานเป็นทีม สนทนาพูดคุยแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันเพื่อหาแนวทางพัฒนาการเรียนการสอนร่วมกัน เรียนรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีความหลากหลาย สิ่งที่เป็นจุดด้อยของโรงเรียน

ที่ส่งผลต่อการดำเนินการนิตศภายใน

5.5 ด้านการพัฒนาศักยภาพความเป็นผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนและพัฒนาครูผู้สอน โรงเรียนควรมีการยกระดับความรู้และทักษะบุคลากรภาครัฐ เพื่อสอดรับการทำงานในรูปแบบรัฐบาล โดยบุคลากรสามารถใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ในกระบวนการทำงานกับความเป็นผู้นำได้ดีเยี่ยม สอดคล้องกับ ดาวพงษ์ รัตนสุวรรณ (2559) กล่าวว่า การพัฒนาศักยภาพความเป็นผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนให้เป็นผู้อำนวยความสะดวกให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง โดยการส่งเสริม และพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนให้มีคุณลักษณะและสมรรถนะความเป็นความเป็นผู้นำในการบริหารจัดการโรงเรียน และส่งเสริมพัฒนาครูให้มีทักษะ และมีกระบวนการเรียนการสอนที่เป็นเลิศ

5.6 ด้านการสร้างแรงจูงใจให้กับผู้ปกครองและชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียน โรงเรียนควรมีการประชาสัมพันธ์การทำงานหรือผลการทำงานที่จะเกิดขึ้นในโรงเรียน การบริหารงานให้มีความโปร่งใส ชัดเจน ตรวจสอบได้ สอดคล้องกับ ญัฐพงษ์ เพราแก้ว (2559) กล่าวว่า การพัฒนาความสัมพันธ์แบบเกื้อกูลกันกับชุมชนอย่างเป็นระบบ เปิดโอกาสให้นักเรียน ครู และชุมชนได้เรียนรู้ร่วมกันจากการร่วมปฏิบัติโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งจะเน้นเป็นโครงการหรือกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ร่วม (Mutual benefits) มีส่วนร่วมและเป็นอันหนึ่งเดียวกัน (Participation & Engagement) เพื่อพัฒนาแบบบูรณาการทั้งนักเรียน ระบบการศึกษา และชุมชนอย่างยั่งยืน

5.7 ด้านการพัฒนาความร่วมมือและสร้างแรงจูงใจให้กับผู้เชี่ยวชาญ ที่โรงเรียนควรทำบันทึกข้อตกลงร่วมกันโดยให้ผู้เชี่ยวชาญเข้ามาศึกษาวิจัยในโรงเรียน สอดคล้องกับ ศุภชัย เจียรนวนนท์ (2559) กล่าวว่า ภาคเอกชนขอขอบคุณภาครัฐเป็นอย่างยิ่งที่เปิดโอกาสให้เข้าร่วมพัฒนาประเทศอย่างเป็นรูปธรรมภายใต้โครงการประชารัฐและเชิญชวน

สถาบันการศึกษาและบุคคลากรทางการศึกษาทั้งในและต่างประเทศ ที่มีความเชี่ยวชาญ เข้าร่วมพัฒนาการศึกษา (Local & International Teachers & University Partnership & Incentive)

5.8 ด้านการยกระดับทักษะความสามารถด้านภาษาอังกฤษของนักเรียน โรงเรียนควรมีการพัฒนาการสอนภาษาอังกฤษโดยให้ครูสามารถประยุกต์แผนการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมจริงในชั้นเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และครูผู้สอนควรตรงวิชา คือเอกภาษาอังกฤษ สอนให้เด็กมีแรงบันดาลใจเห็นความจำเป็นต้องใช้ภาษาอังกฤษมีความรักในวิชาที่เรียน สอดคล้องกับ ฌัฐพงษ์ เพราแก้ว (2559) กล่าวว่า รัฐบาลมีแนวทางที่จะทำให้เด็กเรียนรู้ภาษาอังกฤษได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ คือ การมีภาควิชาหรือบางวิชาที่ทำการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษในทุกชั้นเรียน รวมทั้งมีหนังสือหรือตำราเรียนเป็นภาษาอังกฤษ เนื่องจากจะทำให้ให้นักเรียนต้องค้นคว้าหาคำศัพท์ที่ใช้ในการสื่อสาร

5.9 ด้านการพัฒนาและส่งเสริมผู้นำรุ่นใหม่เข้าร่วมพัฒนาโรงเรียน คือโรงเรียนมีการจัดโครงการส่งเสริมผู้นำรุ่นใหม่เพื่อริเริ่มที่พัฒนาผู้นำเยาวชน เพื่อพัฒนาภาวะความเป็นผู้นำทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การสร้างผู้นำรุ่นใหม่ด้วยการคัดเลือกผู้นำรุ่น ด้วยการให้ทุนศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น และพัฒนาผู้นำรุ่นใหม่เหล่านี้ให้เป็นผู้เป็นที่กำลังสำคัญของการเปลี่ยนแปลงประเทศ รวมทั้งเป็นผู้ช่วยขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลง สอดคล้องกับไพโรนทร์ ชูโชติถาวร (2559) กล่าวว่า ขั้นตอนแรกจะเป็นการคัดเลือกเยาวชนระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษาที่อยู่ ใต้โครงการโรงเรียนพระราชวังจำนวน 3,342 โรงเรียนเข้าสู่โครงการ LCI (Leadership Change Management Innovation) ซึ่งจะมีการเรียนรู้ผ่านโปรแกรม STEAM เพื่อสร้างแรงบันดาลใจในการเรียนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีควบคู่กัน โดยมีความคาดหวังว่าเยาวชนกลุ่มนี้จะต่อยอดทางการศึกษาในระดับอุดมศึกษา ในด้านวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี เพื่อมุ่งสู่การเป็นนัก

วิจัยที่มีความเป็นเลิศ และพัฒนา R&D Hub ให้กลายเป็นศูนย์กลางความเป็นเลิศด้านงานวิจัย 4 Mega Trends

5.10 ด้านการพัฒนาศูนย์การศึกษา งานค้นคว้าวิจัย คือ โรงเรียนแห่งการวิจัย ครูทุกคนคือนักวิจัยและมีความสามารถทางการวิจัยทุกคนกระตุ้นให้เกิดการวิจัยทางการศึกษา สร้างนักวิจัยและผลงานวิจัยที่สามารถนำไปแก้ไขปัญหาและพัฒนาประเทศไทยได้ สอดคล้องกับแนวคิดประยุทธ์ จันทร์โอชา (2559) กล่าวว่า “ศาสตร์พระราชา สู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน” เพื่อยกระดับการศึกษาพื้นฐาน สู่มาตรฐานสากล ซึ่งในอนาคตจะจัดตั้งกองทุนการศึกษาวิจัยในการเพิ่มศักยภาพการส่งเสริมและพัฒนาความเป็นเลิศในด้านการศึกษา การค้นคว้าวิจัยเทคโนโลยีแห่งอนาคต ใน 4 ด้าน คือ Bio, Nano, Robotic และ Digital โดยมุ่งเน้นสนับสนุนการสร้างนวัตกรรมของผู้นำรุ่นใหม่รองรับการเป็นศูนย์กลางการศึกษาและวิจัยในระดับภูมิภาค และสอดคล้องกับนโยบายไทยแลนด์ 4.0 ในการที่จะผลิตแรงงานมีทักษะฝีมือ ป้อน 10 อุตสาหกรรมเป้าหมาย และการขับเคลื่อนและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศด้วยนวัตกรรมของประเทศไทย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 จากผลการวิจัย พบว่า สภาพการดำเนินงานโรงเรียนพระราชวังในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน จำแนกตามประสบการณ์การทำงานของผู้บริหารโรงเรียน ทั้ง 2 ประสบการณ์การทำงาน อยู่ในระดับมาก ดังนั้น ควรรักษาแนวทางการปฏิบัตินั้นเอาไว้และควรส่งเสริมสนับสนุนด้านการพัฒนาระบบข้อมูลโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง ควรส่งเสริมสนับสนุนพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง และควรพัฒนาโครงสร้างการบริหารงานโรงเรียนพระราชวังเพื่อเป็นข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการจัดการศึกษา

อย่างต่อเนื่อง

1.2 จากผลการวิจัย พบว่า ปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนพระราชรัฐ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน จำแนกตามประสบการณ์การทำงานของผู้บริหารโรงเรียน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้บริหารโรงเรียนประสบการณ์การทำงานน้อยกว่า 15 ปี อยู่ในระดับน้อย ส่วนผู้บริหารโรงเรียนประสบการณ์การทำงาน 15 ปีขึ้นไป อยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้น ควรศึกษาทำความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางดำเนินงานการศึกษาพื้นฐานและการพัฒนาผู้นำภายใต้โครงการ พระราชรัฐ พร้อมกับพัฒนาตนเองให้มากยิ่งขึ้น

1.3 ผลการศึกษาข้อเสนอแนะของผู้บริหารของงานดำเนินงานโรงเรียนพระราชรัฐ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนการสอน สถานศึกษาและผลการศึกษาที่เปิดเผยสู่สาธารณะ ควรพัฒนาข้อมูลที่เคยจำกัดการเข้าถึงสู่ข้อมูลที่เปิด

เผยเกิดการเปรียบเทียบการแบ่งปันการปฏิบัติที่ดีเลิศทุกภาค ด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัล โรงเรียนควรจัดหาและบริการทางอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง พร้อมทั้งจัดหาเครื่องคอมพิวเตอร์ให้เพียงพอต่อครูและนักเรียน ด้านการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน โรงเรียนควรมีการปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน ความต้องการของผู้เรียน ชุมชนและสภาพสังคม

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาค้นคว้าต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนพระราชรัฐ 3 ด้าน คือ พัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน และยกระดับทักษะความสามารถด้านภาษาอังกฤษของนักเรียน พัฒนาศูนย์การเรียนงานค้นคว้าวิจัย เชิงคุณภาพเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึก สามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลประกอบการวางแผน ปรับปรุงและพัฒนาโรงเรียนหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- ณัฐพงษ์ เพราแก้ว. (2559). *โครงการสานพลังประชารัฐ เอกสารประกอบคำบรรยาย ด้านการศึกษาและพัฒนาผู้นำ โรงเรียนพระราชรัฐ*. สืบค้นเมื่อ 4 พฤศจิกายน 2559 ณ โรงแรมอยุธยาแกรนด์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา.
- ณัฐวดี จันทร์ศรีจักร. (2555). *สภาพการบริหารงานของโรงเรียนดีประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์เขต 4*. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- ดาวพงษ์ รัตนสุวรรณ. (2559). *ประชุมเชิงปฏิบัติการชี้แจงแนวทาง การดำเนินงานโครงการโรงเรียนพระราชรัฐ*. สืบค้นเมื่อ 2 มกราคม 2560 จาก <http://www.moe.go.th/>.
- ธรรมศักดิ์ นิตธรรม. (2556). *การศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานโครงการโรงเรียนในฝัน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรีเขต 3*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.
- ประยุทธ์ จันทร์โอชา. (2559). *ศาสตร์พระราชาสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน*. สืบค้นเมื่อ 8 กันยายน พ.ศ. 2560 จาก <http://www.thaiembdc.org>.
- พิธาน พันทอง. (2559). *ยุทธศาสตร์การพัฒนาศึกษา 10 ด้าน*. สืบค้นเมื่อ 2 มกราคม 2560 จาก <http://www.pracharathschool.go.th>.

- ไพรินทร์ ชูโชติถาวร. (2559). *สานพลังประชารัฐ.เอกสารประกอบการประชุมวิชาการ เรื่อง ประชุมเชิงปฏิบัติการชี้แจงแนวทางการดำเนินงานตามโครงการโรงเรียนประชารัฐ โครงการสานพลังประชารัฐ ด้านการศึกษาพื้นฐาน และการพัฒนาผู้นำ. วันที่ 2-4 พฤษภาคม 2559. ณ โรงแรมแอมบาสเดอร์ซีดี จอมเทียน จังหวัดชลบุรี.*
- วินัย บุญสินชัย. (2555). *การดำเนินงานนิเทศภายในของโรงเรียนในพื้นที่ จังหวัดร้อยเอ็ด. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยร้อยเอ็ด.*
- ศุภชัย เจียรนวนนท์. (2559). *โครงการสานพลังประชารัฐ. สืบค้นเมื่อ 2 มกราคม 2560 จาก [http // www.thaigov.go.th/](http://www.thaigov.go.th/).*
- สำนักงานคณะกรรมการแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564).* กรุงเทพฯ: สำนักงานรัฐมนตรี.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2546). *คู่มือการประกอบวิชาชีพทางการศึกษา.* กรุงเทพฯ: ครูสภาลาดพร้าว.
- อุเทน ผาภูมิมา. (2557). *บทบาทของผู้บริหารในการบริหารงานโรงเรียนตีประจำตำบลตามความคิดเห็นของครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.*

การพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20

The Guideline Development of the Community Participatory for the Development Learning Resources in the schools under the Secondary Educational Service Area Office 20

ประมวล ไชยโคตร¹, ฉลาด จันทรสมบัติ²

Pramual Chaiyakote¹, Chalard Chantarasombat²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมาย 1) ศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัด 2) ศึกษาสภาพปัจจุบันสภาพที่พึงประสงค์ และ 3) พัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 การวิจัยแบ่งเป็น 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้สำหรับสถานศึกษา

ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบประเมินระยะที่ 2 การศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาได้แบ่งเป็น 2 ขั้นตอน 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้สำหรับสถานศึกษากลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้นำชุมชน และประชาชนชาวบ้าน จำนวน 175 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม 2) ศึกษาสถานศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) จำนวน 3 แห่ง กลุ่มผู้ให้ข้อมูลคือ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้นำชุมชน และประชาชนชาวบ้าน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสัมภาษณ์ ระยะที่ 3 การพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 ตรวจสอบและประเมินแนวทางโดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยปรากฏผลดังนี้

1. องค์ประกอบและตัวชี้วัดของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.62$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ด้านการมีส่วนร่วมพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา ($\bar{X}=4.73$)

¹ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

² คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹ M.Ed. Educational Administration, Faculty of Education, Mahasarakham University

² Faculty of Education, Mahasarakham University

และด้านการมีส่วนร่วมพัฒนาแหล่งเรียนรู้นอกสถานศึกษา ($\bar{X}=4.51$)

2. สภาพปัจจุบันของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.63$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่าด้านการมีส่วนร่วมพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา ($\bar{X}=3.74$) และด้านการมีส่วนร่วมพัฒนาแหล่งเรียนรู้นอกสถานศึกษา ($\bar{X}=3.52$) สภาพที่พึงประสงค์ของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.49$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่าด้านการมีส่วนร่วมพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา ($\bar{X}=4.53$) และด้านที่พึงประสงค์ในการมีส่วนร่วมพัฒนาแหล่งเรียนรู้นอกสถานศึกษา ($\bar{X}=4.46$)

3. การประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของการพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.96$) และมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.94$)

คำสำคัญ: การพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้

Abstract

This research was intended to 1) Study Components and indicators 2) Study of Present Condition and Desirable conditions 3) Developing guidelines of the community participatory for the development learning resources of the schools under the secondary educational service area office 20. The research was divided into three phases. Phase 1: the Components and indicators of the community participatory for the development learning resources of the schools. Contributors include experts 5 people. The instruments used in the study were evaluating. Phase 2: Study of Current and desirable condition for the community participatory for the development learning resources of the schools. It is divided into two stages. 1) Study of Present Condition and desirable condition for the community participatory for the development learning resources of the schools. The sample School were Administrators, teachers, committee of the Primary Education Office, village leaders and wisdom villagers. There 175 samples for the total number. with random sampling by the multi stage random sampling. The tools used in this research were questionnaires. 2) Study the Best Practice 3 schools. Data group were Administrators, teachers, committee of the Primary Education Office, village leaders and wisdom villagers . The tools used in this research were questionnaires. Phase 3: Develop guidelines of the community participatory for the development learning resources of the schools under the secondary educational service area office 20.. Develop guidelines of the community participatory for the development learning resources of the schools. The qualified 5 people verify and assessed guidelines for participation in the management of the basic education the community participatory for the

development learning resources of the schools. The statistics used in analyzing the data were percentage, mean and standard deviation.

The research results were as followed:

1. Components and Indicators of the community participatory for the development learning resources of the schools under the secondary educational service area office 20. The overall a very reasonable level ($\bar{X}=4.62$) considering it was found to be suitable in all aspects. Sort mean score from highest to lowest the thus community participatory for the development learning resources in the schools ($\bar{X}=4.73$) and community participatory for the development learning resources outside the schools ($\bar{X}=4.51$)

2. Present conditions of the community participatory for the development learning resources of the schools under the secondary educational service area office 20. The overall a high level ($\bar{X}=3.63$) When considering it was found that from highest to lowest mean scores are community participatory for the development learning resources in the schools ($\bar{X}=3.74$) and community participatory for the development learning resources outside the schools ($\bar{X}=3.52$) The desirable for the community participatory for the development learning resources of the schools under the secondary educational service area office 20. The overall a high level ($\bar{X}=4.49$) When considering it was found that from highest to lowest mean scores are community participatory for the development learning resources in the schools ($\bar{X}=4.53$) and community participatory for the development learning resources outside the schools ($\bar{X}=4.46$)

3. Assessing the suitability and feasibility of Develop guidelines of the community participatory for the development learning resources of the schools under the secondary educational service area office 20. By the qualified 5 people. The overall was appropriated at a highest level ($\bar{X}=4.96$) and can be used in highest level ($\bar{X}=4.94$).

keywords: The Guideline Development of the Community Participatory for the Development Learning Resources

บทนำ

กระบวนการสำคัญของการพัฒนาคุณภาพประชากรหรือทรัพยากรมนุษย์ให้มีความรู้ความสามารถและคุณสมบัติตามที่สังคมพึงประสงค์ คือ การศึกษา ดังพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช พระราชทานแก่ครูและนักเรียนที่ได้รับพระราชทานรางวัล ณ ศาลาดุสิตดาลัยความตอหนึ่งว่า “การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างและพัฒนาความรู้ ความคิด ความประพฤติและคุณธรรมของบุคคล

สังคมและบ้านเมืองใด ให้การศึกษาแก่เยาวชนได้อย่างครบถ้วนพอเหมาะกันทุก ๆ ด้าน สังคมและบ้านเมืองนั้นก็จะมีพลเมืองที่มีคุณภาพ ซึ่งสามารถที่จะรักษาความเจริญมั่นคงของประเทศชาติและพัฒนาให้ก้าวหน้าต่อไปได้โดยตลอด” (กระทรวงศึกษาธิการ. 2542: 1)

อุดมการณ์สำคัญของการจัดการศึกษา คือ การจัดให้มีการศึกษาตลอดชีวิตและสร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ การศึกษาสร้างคุณภาพชีวิตและสังคมบูรณาการอย่างสมดุล

ระหว่างปัญญาธรรม คุณธรรม และวัฒนธรรม เป็นการศึกษาตลอดชีวิตเพื่อคนไทยทั้งปวง มุ่งสร้างพื้นฐานที่ดีในวัยเด็ก ส่งเสริม ปลูกฝังความเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมตั้งแต่วัยเรียน โดยเฉพาะระดับพื้นฐานและพัฒนาความรู้ความสามารถเพื่อการทำงานที่มีคุณภาพ โดยให้สังคมทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาได้ตรงความต้องการของผู้เรียน และสามารถตรวจสอบได้อย่างมั่นใจว่าการศึกษาเป็นกระบวนการพัฒนาชีวิตและสังคมอันเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาประเทศให้เกิดความยั่งยืน สามารถพึ่งตนเองและพึ่งกันเองได้ สามารถแข่งขันในระดับนานาชาติได้ เพื่อให้เป็นไปตามอุดมการณ์และหลักการในการจัดการศึกษา ซึ่งประกอบด้วยมาตรฐาน 3 มาตรฐาน และตัวบ่งชี้ 11 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ มาตรฐานที่ 1 คุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ ทั้งในฐานะพลเมืองและพลโลก ตัวบ่งชี้ที่ 1.3 ทักษะการเรียนรู้และการปรับตัว ระบุว่าคนไทยสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ ใฝ่หาความรู้ ทั้งในและนอกระบบการศึกษา ใช้แหล่งความรู้ และสื่อต่าง ๆ เพื่อพัฒนาตนเองและสังคม มาตรฐานที่ 2 แนวการจัดการศึกษา ที่จัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เรียนรู้จากประสบการณ์ตรงที่หลากหลาย จัดบรรยากาศเอื้อต่อการเรียนรู้ จัดหาและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย มาตรฐานที่ 3 แนวการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้หรือสังคมแห่งความรู้ โดยเฉพาะมาตรฐานที่ 3 ที่กล่าวถึงการมีส่วนร่วมระหว่างสถานศึกษากับชุมชน บุคลากรและองค์กรในชุมชน ร่วมกันจัดปัจจัย ระดมทรัพยากรและกระบวนการเรียนรู้ภายใน จัดตั้งแหล่งเรียนรู้ให้บริการวิชาการที่เป็นประโยชน์แก่การพัฒนาคนในชุมชน สร้างกลไกการเรียนรู้ทุกประเภทแลกเปลี่ยนเรียนรู้จนกลายเป็นวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้ เพื่อให้คนไทยสามารถเรียนรู้ตลอดชีวิตได้จริง เป้าหมายของการจัดการศึกษาอยู่ที่การพัฒนาคนไทยทุกคนให้เป็น “คนเก่ง คนดี และมีความสุข” โดยมีการพัฒนาที่เหมาะสมกับช่วงวัย พัฒนาคนตามความสามารถ และเต็มตามศักยภาพ ตรงตามความต้องการ ทั้ง

ในด้านสุขภาพร่างกายและจิตใจ สติปัญญา ความรู้ ทักษะคุณธรรมและจิตสำนึกที่พึงประสงค์ อยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2548: 1-9) และมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ ด้านการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ มาตรฐานที่ 13 สถานศึกษามีการสร้าง ส่งเสริม สนับสนุนการศึกษา เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ มีการสร้างและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาและภายนอกสถานศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนและบุคลากรของสถานศึกษา รวมทั้งผู้ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างบุคลากรภายในสถานศึกษา ระหว่างสถานศึกษากับครอบครัว ชุมชน และองค์กรที่เกี่ยวข้อง

การบริหารงานวิชาการที่กระทรวงศึกษาธิการได้จำแนกงานออกเป็น 17 ด้านนั้น ด้านพัฒนาส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา เป็นภารกิจที่สถานศึกษาต้องดำเนินการเพื่อให้เกิดองค์กรแห่งการเรียนรู้ อันจะนำไปสู่การส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองตามความสนใจ ตามความถนัดของผู้เรียน และส่งเสริมให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วม ภาวความสำเร็จที่จะเกิดขึ้นกับนักเรียนก็คือ การเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ สามารถแสวงหาความรู้ด้วยตัวเองจากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ซึ่งมีหลายช่องทาง สถานศึกษามีการจัดทำแหล่งเรียนรู้มากมาย หากแต่การดำเนินการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ยังไม่มีแนวทางและกระบวนการพัฒนาที่ชัดเจน แหล่งเรียนรู้บางแหล่งจึงไม่ได้ใช้อย่างเต็มที่และขาดการดูแล สนับสนุน ส่งเสริมพัฒนาให้เกิดความต่อเนื่อง ขาดความยั่งยืน ขาดการมีส่วนร่วมระหว่างชุมชนกับสถานศึกษาอย่างแท้จริง แหล่งเรียนรู้ที่เป็นธรรมชาติถูกละเลย ไม่ได้ใช้ให้เกิดประโยชน์ ปัญหาของการมีส่วนร่วมที่กล่าวอ้าง โดยที่ไม่ได้เปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องได้เข้ามามีส่วนร่วมอย่างแท้จริงคือ การให้มีส่วนร่วมเพียงผิวเผิน หรือการมีส่วนร่วมแต่เพียงรูปธรรม เช่น ให้ร่วมรับทราบให้ร่วมประชุมแต่ไม่ได้ให้โอกาสได้แสดงความคิดเห็นหรือเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นแต่ไม่ยอมนำไปปฏิบัติ เพราะมีการตัดสินใจล่วงหน้าแล้วว่า

จะเอาอย่างไร สอดคล้องกับ (ฉลาด จันทรสุมบัตติ. 2553: 4) การให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนา เป็นหลักการพัฒนาชุมชนโดยมีหลักการ 6 ร่วม คือ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมทำ ร่วมรับประโยชน์ ร่วมรับผิดชอบ และร่วมประเมิณผล ซึ่งยอมรับโดยทั่วไปว่าถ้าสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมเช่นนี้ได้จะนำไปสู่ความยั่งยืน แต่ปัญหาที่ผ่านมามีพบว่าหน่วยงานที่ทำหน้าที่ส่งเสริมหรือพัฒนา ขาดเครื่องมือ วิธีการและทักษะในการจัดการกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม จึงไม่สามารถนำหลักการมีส่วนร่วมมาใช้ในการพัฒนาได้อย่างแท้จริง

จากความสำคัญและสภาพปัญหาซึ่งชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้้น้อย งบประมาณไม่เพียงพอต่อการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ หรือมีงบประมาณแต่ไม่สามารถพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้สามารถใช้พัฒนาให้เกิดประโยชน์สูงสุดจึงจำเป็นต้องให้ทุกฝ่ายต้องเร่งเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ซึ่งจากข้อเสนอแนะ ดังที่กล่าวมา ผู้วิจัยซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบในการบริหารจัดการศึกษาและรับผิดชอบงานอาคารสถานที่ มีความสนใจที่จะศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการวางแผนพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม ตั้งแต่กระบวนการมีส่วนร่วมในการระดมความคิด ตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการวางแผนการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล และการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ทั้งในสถานศึกษา และแหล่งเรียนรู้นอกสถานศึกษา การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้มีแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายเหมาะสมตรงตามความต้องการของผู้เรียน เกิดการเรียนรู้จากหลากหลายช่องทางและเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็ว เกิดความเข้าใจ เกิดความภาคภูมิใจ และสามารถสร้างความตระหนักให้กับผู้เรียนได้

จำเป็นต้องศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 เพื่อได้ข้อมูลมาวางแผนพัฒนา เป็นการสร้างความคุณภาพของสถานศึกษาให้ชุมชนมีความเชื่อมั่นไว้วางใจในการส่งลูกหลานเข้ามาเรียน และส่งเสริมบทบาทของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 ให้มีประสิทธิภาพก่อให้เกิดประโยชน์โดยตรงกับผู้เรียน และเพื่อเป็นแนวทางให้สถานศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปประยุกต์ใช้ ดำเนินการนำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ อันนำไปสู่ความสำเร็จและบรรลุวัตถุประสงค์ สนองนโยบายการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 ต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อสังเคราะห์องค์ประกอบและตัวชี้วัดการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20
2. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20
3. เพื่อศึกษาการพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20

ความสำคัญของการวิจัย

1. ได้ทราบองค์ประกอบและตัวชี้วัดการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้

สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20

2. ได้ทราบสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 ที่โรงเรียนสามารถนำไปเป็นข้อมูลสารสนเทศ ร่วมกับชุมชนปรับปรุงพัฒนาแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนต่อไป

3. ได้การพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 เพื่อให้สถานศึกษาหรือหน่วยงานอื่นในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 สามารถนำไปเป็นข้อมูลสารสนเทศร่วมกับชุมชนและนำไปประยุกต์ให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมใช้พัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตเนื้อหา

เป็นการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 ทั้งในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษา โดยใช้กระบวนการการมีส่วนร่วม 5 ขั้นตอน ที่ได้จากการสังเคราะห์การมีส่วนร่วม จากเอกสารของนักวิชาการ ในประเทศและต่างประเทศ ดังนี้ 1) การมีส่วนร่วมในการระดมความคิด ตัดสินใจ 2) การมีส่วนร่วมในการวางแผน 3) การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ 4) การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล 5) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง / กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

เพื่อให้สอดคล้องกับคำถามและความมุ่งหมายการวิจัย ผู้วิจัยจึงนำเสนอแบ่งเป็น 3 ระยะดังต่อไปนี้

2.1 การศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดการพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลซึ่งตรวจสอบความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัด ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน

2.2 การศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20

2.2.1 ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูหัวหน้าวิชาการ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้นำชุมชน และปราชญ์ชาวบ้านของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 ทั้งหมด 63 แห่ง แห่งละ 5 คน รวม 315 คนคน ดังนี้ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 1 คน ผู้บริหารสถานศึกษา 1 คน ครู 1 คน ผู้นำชุมชน 1 คน และปราชญ์ชาวบ้าน 1 คน รวมทั้งหมด 315 คน โดยจำแนกตามขนาดของสถานศึกษา เป็น ขนาดเล็ก จำนวน 31 แห่ง ประชากร 155 คน ขนาดกลาง จำนวน 19 คน ประชากร 95 คน ขนาดใหญ่ จำนวน 6 แห่ง ประชากร 30 คน และขนาดใหญ่พิเศษ จำนวน 7 แห่ง ประชากร 35 คน

2.2.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูหัวหน้าวิชาการ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้นำชุมชน และปราชญ์ชาวบ้านของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 ทั้งหมด 35 แห่ง แห่งละ 5 คน รวม 175 คนโดยเทียบจำนวนประชากรทั้งหมดกับตารางกำหนดกลุ่มตัวอย่าง ของ Krejcie และ Morgan และใช้เทคนิคการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling Technique) ให้ได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง

2.3 การพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมของ

ชุมชนในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้สำหรับสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
เขต 20

2.3.1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลซึ่งทำหน้าที่
ตรวจสอบและเสนอแนะแนวทางโดยการสนทนา
กลุ่มจำนวน 15 คน

2.3.2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลซึ่งทำหน้าที่
ประเมินแนวทาง ได้แก่ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

1. กรอบจากการศึกษาเอกสาร งานวิจัย
ที่เกี่ยวกับกระบวนการมีส่วนร่วมของ ผู้วิจัยได้
สังเคราะห์กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน จาก
เอกสารของนักวิชาการในประเทศ และต่างประเทศ
และสรุปได้ 5 ขั้นตอน คือ 1) การมีส่วนร่วมในการ
ระดมความคิด ตัดสินใจ 2) การมีส่วนร่วมในการ
วางแผน 3) การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ 4)
การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล 5) การ
มีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์

2. กรอบแหล่งเรียนรู้ทั้งในสถานศึกษา
และนอกสถานศึกษาใช้กรอบของ (สำนักงานคณะกรรมการ
การศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2547: 3-4) ที่จัด
ประเภทของแหล่งเรียนรู้ตามแหล่งที่ตั้ง ของแหล่ง
เรียนรู้ไว้ 2 ประเภท ดังนี้

2.1 แหล่งเรียนรู้ทั้งในสถานศึกษา ประกอบด้วย แหล่งเรียนรู้ที่เป็นบุคคล แหล่งเรียนรู้ที่เป็น
ธรรมชาติหรือทรัพยากรธรรมชาติ แหล่งเรียนรู้ที่เป็นสถานที่ สถาบัน และหน่วยงานที่มนุษย์สร้างขึ้น แหล่งเรียนรู้ที่เป็นเทคโนโลยี วัสดุ อุปกรณ์
เอกสาร และกิจกรรม

2.2 แหล่งเรียนรู้นอกสถานศึกษา ประกอบด้วย แหล่งเรียนรู้ที่เป็นบุคคลที่มีความรู้ความ
สามารถในเรื่องต่าง ๆ แหล่งเรียนรู้ที่เป็นธรรมชาติ
หรือทรัพยากรธรรมชาติ แหล่งเรียนรู้ที่เป็นสถานที่
สถาบัน และหน่วยงานที่มนุษย์สร้างขึ้น แหล่งเรียนรู้
ที่เป็นเทคโนโลยี วัสดุ อุปกรณ์ เอกสาร กิจกรรม
ตลอดจนธรรมเนียม วัฒนธรรมและประเพณี

3. กรอบการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ใช้กรอบ
ของ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
2547: 83) ประกอบด้วย 1) สำรวจแหล่ง
เรียนรู้ 2) จัดทำข้อมูลสารสนเทศ ทะเบียนแหล่ง
เรียนรู้ 3) ส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาแหล่งเรียนรู้
4) กำกับ ติดตาม ประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้

วิธีดำเนินการวิจัย

ระยะที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้
วัดการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งเรียน
รู้สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การ
ศึกษามัธยมศึกษา เขต 20

ระยะที่ 2 การศึกษาสภาพปัจจุบัน และ
สภาพที่พึงประสงค์ของการมีส่วนร่วมของชุมชนใน
การพัฒนาแหล่งเรียนรู้สำหรับสถานศึกษา สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20

ระยะที่ 3 การพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วม
ของชุมชนในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้สำหรับ
สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษ
ามัธยมศึกษา เขต 20ระยะการวิจัย ขั้นตอนดำเนินการ
และผลที่จะได้ แสดงโดยแผนภาพ ดังภาพ
ประกอบ

ผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง การพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. องค์ประกอบและตัวชี้วัดของการพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 ผู้วิจัยศึกษา การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ตามประเภทของ 2 แหล่งเรียนรู้ มีแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาและแหล่งเรียนรู้ภายนอกสถานศึกษา ต้ององค์ประกอบและตัวชี้วัด คือ 1) การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษามีองค์ประกอบจำนวน 5 ด้านและจำนวน ตัวชี้วัด 17 ตัวชี้วัด 2) การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้นอกสถานศึกษามีองค์ประกอบจำนวน 5 ด้านและจำนวน ตัวชี้วัด 17 ตัวชี้วัด

2. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันของการพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 พบว่า สภาพปัจจุบันของการพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 ระดับการมีส่วนร่วม โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และการศึกษาสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 ระดับการมีส่วนร่วมโดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกัน จากการวิเคราะห์ผลต่างระหว่างสภาพปัจจุบันการมีส่วนร่วมกับสภาพที่พึงประสงค์การมีส่วนร่วมพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ที่มีค่าผลต่างมากที่สุด คือ ความต้องการมีส่วนร่วมในเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล การพัฒนาแหล่งเรียนรู้นอกสถานศึกษา

รองลงมา คือ ร่วมจัดทำทะเบียนแหล่งเรียนรู้นอกสถานศึกษาและร่วมเผยแพร่ ประสัมพันธ์ให้เห็นถึงความสำคัญของแหล่งเรียนรู้นอกสถานศึกษา มีค่าผลต่างเท่ากัน ซึ่งชุมชนมีความต้องการที่จะมีส่วนร่วมมากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

จากกรณีศึกษา สถานศึกษาที่เป็นเลิศ 3 แห่ง มี โรงเรียนบ้านชุมคำ โรงเรียนบ้านหนองดินดำ และโรงเรียนบ้านโนนทอง ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา และภายนอกสถานศึกษา สามารถสรุปได้ ดังนี้ 1) ใช้กระบวนการ การมีส่วนร่วมของชุมชน ที่ผ่านการประชุมระดมความคิด ร่วมกันตัดสินใจ ร่วมกันวางแผนสำรวจ จัดทำข้อมูลสารสนเทศ และทะเบียนแหล่งเรียนรู้ 2) ส่งเสริมให้บุคลากรประจำแหล่งเรียนรู้เข้ารับการอบรม ประชุมสัมมนา ศึกษาดูงานระหว่างแหล่งเรียนรู้ในชุมชน ท้องถิ่น ตำบล อำเภอ ในจังหวัด และนอกจังหวัด แล้วนำเอาความรู้มาพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ขยายผลโดยการนำไปถ่ายทอดให้กับแหล่งเรียนรู้อื่น ๆ 3) ส่งเสริมการใช้หลักการของ BBL การเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน ในการพัฒนาการเรียนรู้อื่นๆ ที่ทำให้ผู้เรียนมีความสนใจ กระตือรือร้น ในการเรียนรู้ 4) สนับสนุนการระดมทุน ขอรับการสนับสนุนด้านงบประมาณจากหน่วยงานอื่นๆ 5) มีการกำกับ ติดตาม ประเมินผล โดยการสอบถาม สังเกต การใช้แบบประเมิน โดยใช้ตัวชี้วัดความสำเร็จการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ 5 ด้าน ประกอบด้วย ด้านแหล่งเรียนรู้ ด้านโครงสร้างการดำเนินงาน ด้านการบริหารจัดการ ด้านการพัฒนาขีดความสามารถ ด้านการจัดการความรู้และด้านการพัฒนาเครือข่าย และสรุปผล 6) แลกเปลี่ยนเรียนรู้ผลการพัฒนา ระหว่างบุคลากรภายในสถานศึกษาระหว่างสถานศึกษากับครอบครัว ชุมชน และองค์กรอื่นๆ ผ่านเครือข่ายสังคมแห่งการเรียนรู้ อย่าง เว็บไซต์ เฟสบุ๊ก ซึ่งนำไปสู่การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่กว้าง เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนและนำข้อมูลสะท้อนกลับไปใช้ในการสำรวจแหล่งเรียนรู้ครั้งต่อไป

3. ผลการประเมินการพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 พบว่า โดยรวมมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุดเช่นเดียวกัน

อภิปรายผล

1. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้สถานศึกษา มีองค์ประกอบหลักจำนวน 5 ด้าน คือ 1) การมีส่วนร่วมในการระดมความคิดเห็น ตัดสินใจ 2) การมีส่วนร่วมในการวางแผน 3) การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ 4) การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล 5) การมีส่วนร่วมในการร่วมรับผลประโยชน์ และมีตัวชี้วัดจำนวน 17 ตัวชี้วัด คือ 1) ร่วมคิด กล้าตัดสินใจในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้สถานศึกษา 2) ร่วมวางแผนพัฒนาแหล่งเรียนรู้สถานศึกษา 3) ร่วมกำหนดนโยบายพัฒนาแหล่งเรียนรู้สถานศึกษา 4) ร่วมกำหนดวัตถุประสงค์การพัฒนาแหล่งเรียนรู้สถานศึกษา 5) ร่วมแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานพัฒนาแหล่งเรียนรู้สถานศึกษา 6) ร่วมวางแผนทางการดำเนินงานพัฒนาแหล่งเรียนรู้สถานศึกษา 7) ร่วมสำรวจแหล่งเรียนรู้สถานศึกษา 8) ร่วมจัดทำระเบียบแหล่งเรียนรู้สถานศึกษา 9) ร่วมเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ ระเบียบแหล่งเรียนรู้สถานศึกษา 10) ร่วมเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ให้เห็นถึงความสำคัญของแหล่งเรียนรู้สถานศึกษา 11) ร่วมรณรงค์การใช้แหล่งเรียนรู้สถานศึกษา 12) ร่วมประสานความร่วมมือกับองค์กรอื่น ๆ นอกการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา 13) ร่วมนิเทศ กำกับ และติดตาม การพัฒนาแหล่งเรียนรู้สถานศึกษา 14) ร่วมประเมินผลการพัฒนาแหล่งเรียนรู้สถานศึกษา 15) ร่วมรายงานผลการพัฒนาแหล่ง

เรียนรู้สถานศึกษา 16) ได้เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้สถานศึกษาอย่างหลากหลาย 17) แหล่งเรียนรู้สถานศึกษาได้รับการพัฒนาอย่างยั่งยืน

ซึ่งองค์ประกอบของการพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ตามประเภทของ 2 แหล่ง เรียนรู้ มีแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาและแหล่งเรียนรู้ภายนอกสถานศึกษาดังกล่าว นับว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้มีแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายเหมาะสมตรงตามความต้องการของผู้เรียน เกิดการเรียนรู้จากหลากหลายช่องทางและเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็ว เกิดความเข้าใจ เกิดความภาคภูมิใจ และสามารถสร้างความตระหนักให้กับผู้เรียนได้ ได้ซึ่งข้อมูลมาวางแผนพัฒนา เป็นการสร้างคุณภาพของสถานศึกษาให้ชุมชนมีความเชื่อมั่นไว้วางใจในการส่งลูกหลานเข้ามาเรียน และส่งเสริมบทบาทของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 ให้มีประสิทธิภาพ ก่อให้เกิดประโยชน์โดยตรงกับผู้เรียน และเพื่อเป็นแนวทางให้สถานศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปประยุกต์ใช้ ดำเนินการนำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ อันนำไปสู่ความสำเร็จและบรรลุวัตถุประสงค์ สนองนโยบายการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545

2. การศึกษาสภาพปัจจุบันของการพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 โดยรวมอยู่ในระดับมาก และสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้สำหรับสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก จากการวิเคราะห์ผลต่างระหว่างสภาพปัจจุบันกับสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้สำหรับสถานศึกษามีค่าผลต่างมาก

อันดับหนึ่ง ได้แก่ ความต้องการร่วมนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล การพัฒนาแหล่งเรียนรู้นอกสถานศึกษา ซึ่งชุมชนมีความต้องการที่จะมีส่วนร่วมมากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน มีความสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ฉลาด จันทรสมบัติ (2550: 260-265) พบว่าการเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมวิจัยได้มีส่วนร่วมตั้งแต่เริ่มแรก คือ ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ ร่วมตรวจสอบ และร่วมรับผิดชอบในการดำเนินการวิจัยเกิดบรรยากาศในการทำงานเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้เกิดเป็นเจ้าของเครือข่ายการเป็นสมาชิกมีความคิดริเริ่ม วิสัยทัศน์การทำงานแบบมีส่วนร่วม การบริหารจัดการที่ดีขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ เกิดความต่อเนื่องและมีพันธะทางใจที่จะดำเนินการด้วยตนเองและเกิดความเชื่อมั่น ในองค์ความรู้ขององค์กรชุมชนตนเองและมีการพึ่งพาตนเองมากขึ้น และด้านการกำกับ ติดตาม ประเมินผล สอดคล้องกับงานวิจัยของเอกภพ วันช่วง (2552: 57-58) ด้านการกำกับ ติดตาม และประเมินผล ระบบการจัดการเรียนการสอนโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาและชุมชนพบว่าผู้รับผิดชอบ งานด้านการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ควรมีบทบาทในการชักนำให้ผู้อื่นเข้ามามีส่วนร่วมให้มากที่สุดโดยเฉพาะคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานควรเข้ามาร่วมในการประเมินผลให้มากขึ้น และควรมีการกำกับติดตามประเมินผลอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

การศึกษารณีศึกษา สถานศึกษาที่ปฏิบัติเป็นเลิศ (Best Practice) 3 แห่ง โดยการสัมภาษณ์ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้บริหารสถานศึกษา ครู ผู้นำชุมชน และปราชญ์ชาวบ้าน จากการศึกษาสถานศึกษาขนาดเล็ก คือ โรงเรียนบ้านชุมคำ อำเภอศรีเชียงใหม่ จังหวัดหนองคาย ได้หลักการที่สำคัญในการพัฒนาแนวทางที่มีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาที่ผ่านการวิจัยและทดลองใช้จนเกิดการพัฒนายิ่งยขึ้น ประกอบด้วยหลักการมีส่วนร่วมของชุมชน หลักการส่งเสริม ให้การอบรม สัมมนาและศึกษาดูงาน จากแหล่งเรียนรู้ในชุมชน ท้องถิ่น ตำบล อำเภอ จังหวัด และภายนอกจังหวัด ที่พัฒนาจน

ประสบความสำเร็จมีชื่อเสียง แล้วนำความรู้กลับมาทดลองปฏิบัติจนเกิดองค์ความรู้ พัฒนาองค์ความรู้ แล้วนำความรู้ประสบการณ์ที่ได้ ไปแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับแหล่งเรียนรู้อื่น ๆ ด้านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประสบการณ์ในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ นั้นสอดคล้องกับผลการวิจัยของฉลาด จันทรสมบัติ (2550: 260-265) ที่ได้ศึกษาวิจัยการพัฒนา รูปแบบการจัดการความรู้ขององค์กรชุมชน พบว่า การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ก่อนการดำเนินการวิจัย มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สอนงานของกลุ่มในลักษณะของเวทีจริง คือการพูดคุย ชักถาม สาธิตลงมือปฏิบัติ ณ สถานที่ตั้งของกลุ่มองค์กรชุมชน หลังดำเนินการมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของคนในชุมชนและนอกชุมชนทั้งเวทีจริง และเวทีเสมือน โดยผ่านอินเทอร์เน็ตหรือเว็บไซต์ได้มากขึ้นง่ายต่อการเข้าถึงข้อมูลและองค์ความรู้ในประเด็นที่สนใจยิ่งขึ้น และหลักการในการกำกับ ติดตาม ประเมินผล การพัฒนา โดยการกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จ การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ แต่ละแหล่งเรียนรู้ สถานศึกษาขนาดกลาง คือ โรงเรียนบ้านหนองดินคำ อำเภอโนนสง่า จังหวัดชัยภูมิ ได้หลักการในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของชุมชนของสถานศึกษาที่สำคัญ คือหลักการสร้างศรัทธา กล้าเปลี่ยนแปลงแสดงความแตกต่างสร้างสื่อเทคโนโลยี สร้างศรัทธา คือการทำให้ชุมชนเห็นว่าสถานศึกษาทำจริง มีความตั้งใจ มุ่งมั่นที่จะพัฒนาให้เกิดความก้าวหน้าจริง ๆ ชุมชนเกิดศรัทธาให้ความร่วมมือด้วยความสมัครใจ ไม่ว่าจะเป็นช่วยคิด ช่วยทำ ช่วยระดมทุน กล้าเปลี่ยนแปลง คือการปรับปรุงพัฒนา ในสิ่งที่มีอยู่ดี รับสิ่งใหม่เข้ามา เช่น แหล่งเรียนรู้จะใช้หลักการของ Brain-best Learning (BBL) การเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานเข้ามาช่วยเป็นการเรียนรู้ที่เด็กได้พัฒนาสมอง สอดคล้องกับการทำงานของสมองเรียนรู้อย่างสนุกสนานพึงพอใจ มากยิ่งขึ้น แสดงความแตกต่าง คือ การทำในสิ่งที่ยังไม่มีใครทำและที่สามารถให้เด็กนักเรียนได้เรียนรู้ เกิดทักษะ และประสบการณ์ตรง เช่น การสร้างสระว่ายน้ำจากการระดมทุนจากชุมชน

และสร้างสื่อเทคโนโลยี คือ การใช้เทคโนโลยีอย่างคอมพิวเตอร์พกพาช่วยเป็นสื่อในการเรียนรู้ ช่วยให้เด็กนักเรียนเรียนรู้กันได้สะดวก รวดเร็ว ทุกที่ ทุกเวลาและใช้การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่านเว็บไซต์ของสถานศึกษา มีการใช้โทรศัพท์วงจรปิดหรือวีดิทัศน์ในการเรียนรู้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Keefe (2003: 1613-A) ได้ศึกษาคุณลักษณะการเรียนรู้วีดิทัศน์ว่า สามารถบูรณาการหลักสูตรการเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาได้อย่างไร คุณลักษณะดังกล่าวเป็นการถ่ายทอดโทรศัพท์วงจรปิด โดยเชื่อมสัญญาณไปยังห้องเรียนทุกห้อง การบริการเรียงเรียงตัดต่อวีดิทัศน์แก่นักเรียนและครู สร้างบทเรียนวีดิทัศน์ และชุดการประชุมวีดิทัศน์ซึ่งเป็นการเตรียมประสบการณ์การเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติการร่วมกันกับผู้เชี่ยวชาญอื่นๆ ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า ครูได้ปรับตัว ปรับหลักสูตรใช้สมบูรณทัศน์ครูมีโอกาสพัฒนาขึ้น ภายในโรงเรียนมีการแนะนำแหล่งเรียนรู้อย่างกว้างขวาง รวมทั้งความสามารถของครูที่ประสบความสำเร็จการสอนตามทฤษฎีสรรค์ความรู้ และมีแรงกระตุ้นในการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วีดิทัศน์ และสถานศึกษาขนาดใหญ่ คือ โรงเรียนบ้านโนนทอง อำเภอหนองเรือ จังหวัดขอนแก่น ได้หลักการในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ คือ หลักการการมีส่วนร่วมของชุมชน การเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติ สร้างหลักสูตรท้องถิ่นเพื่ออนุรักษ์และสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น ร่วมกับการใช้เทคโนโลยีอย่างเว็บไซต์ในการประชาสัมพันธ์แลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ บรรเจิด มีกุล (2555: 87-89) รูปแบบการนำแหล่งเรียนรู้ในชุมชนมาใช้ในการจัดการศึกษาโรงเรียนสังกัดเทศบาลบางของจังหวัดพระนครศรีอยุธยาที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วย 1) หลักการ ได้แก่ การเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และการจัดการเนื้อหาสาระให้สอดคล้องกับหลักสูตร 2) จุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้เรียนมีความรักท้องถิ่น มุ่งทำประโยชน์และเห็นคุณค่าในชุมชนรอบๆ โรงเรียนเพื่อให้ผู้เรียนนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมี

ความสุข เพื่อให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรม และภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ผู้เรียนมีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งดีงามในชุมชน และอยู่ร่วมกันในชุมชนอย่างมีความสุข

3. ผลการประเมินการพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 พบว่า มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับผลการวิจัยของทรงรัตน์ ศรีสารคาม (2553: 144-145) ได้วิจัยเรื่อง กระบวนการสร้างความร่วมมือในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในชุมชน: กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านเม่นใหญ่ อำเภอเมืองจังหวัดมหาสารคาม เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methodology) ผลการวิจัย ได้นำเสนอกระบวนการสร้างความร่วมมือในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสมกับสภาพชุมชนและโรงเรียนบ้านเม่นใหญ่ผ่านที่ประชุมของสถานศึกษาและชุมชนผ่านสารสนเทศ และเครือข่ายอินเทอร์เน็ต การพัฒนาแหล่งเรียนรู้มีประโยชน์มากในการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง เรียนรู้จากความสนใจความถนัดของผู้เรียนเอง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Fields (2002: 3636-A) ได้วิจัยประสิทธิผลของโปรแกรมของคุณลักษณะที่เป็นทางเลือกของกลุ่มโรงเรียนในนครเท็กซัส ที่มีต่อการปรับปรุงพฤติกรรมนักเรียน การเข้าเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการ ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยพัฒนากลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยนักเรียน บุคลากรทางวิชาชีพ ปีการศึกษา 2001 ดำเนินการวิจัย 4 ขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการจัดเก็บข้อมูลคือแบบสอบถาม แบบสังเกต และแบบสำรวจ ผลการวิจัยพบว่ามีการศึกษาที่คุณลักษณะการเรียนรู้ที่เป็นทางเลือกได้จัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้เอกใจใส่สร้างความผูกพันอย่างใกล้ชิดและให้ความเคารพระหว่างนักเรียนและบุคลากรส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ระดับคะแนนของนักเรียนสูงขึ้น พฤติกรรมการศึกษาเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ควรนำตัวชี้วัดความสำเร็จของการพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ไปใช้ในการประเมินผลการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษา

1.2 ควรนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ผลการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ระหว่างแหล่งเรียนรู้ ชุมชน ท้องถิ่น และหน่วยงานอื่นๆ ผ่านสื่อสังคมแห่งการเรียนรู้อย่างเว็บไซต์ เฟสบุ๊ก

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับประสิทธิผลการนำการพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้สำหรับสถานศึกษา

2.2 ควรมีการวิจัยและพัฒนาในเรื่องการทำหลักสูตรท้องถิ่นของสถานศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษาควบคู่ไปกับทางการวิจัยเกี่ยวกับประสิทธิผลการนำการพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). *คู่มือพัฒนาสื่อการเรียนรู้อัจฉริยะ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 พร้อมกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้องและพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. 2545*.

ฉลาด จันทรสุมบัติ. (255). *การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่น*. มหาสารคาม: อภิชาติการพิมพ์.

ฉลาด จันทรสุมบัติ. (2550). *การพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้องค์กรชุมชน*. วิทยานิพนธ์ กศ.ด. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ทรงรัตน์ ศรีสารคาม. (2553). *กระบวนการสร้างความร่วมมือในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในชุมชน: กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านแม่ใหญ่ อำเภอมะนัง จังหวัดมหาสารคาม*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

บรรเจิด มีกุล. (2555). *การนำเสนอรูปแบบการนำแหล่งเรียนรู้ในชุมชนมาใช้ในการจัดการศึกษาในโรงเรียนสังกัดเทศบาลของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2547). *การใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนและชุมชน*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ กรมวิชาการ.

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2542). *คู่มือการจัดการความรู้จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: สำนักปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2548). *มาตรฐานการศึกษาของชาติ*. กรุงเทพฯ: สหાયบลิคและการพิมพ์.

เอกภพ วันช่วง. (2552). ศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต 2. วิทยานิพนธ์ ค.ม. ศรีสะเกษ: มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ.

Fields, Deirdre D. (2002). "An Evaluation of the Texas City ISD Altcmative LearningCenter," *Dissertation Abstracts International*. 62(11): 3636-A ; May.

Keefe, David D. (2003). "A Case Study of the Effects of Texas," *Dissertation AbstractsInternational*. 64(05): 1613-A ; November.

แนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2

Developing the Guideline of the Effective Academic Administration Effecting to the Schools under Nakhon Phanom Primary Educational Service Office Area 2

เพ็ญพักตร์ มิ่งวงศ์ธรรม¹, ลักขณา สิริวัฒน์²

Penpak Mingwongtham¹, Lakkhana Sariwat²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมาย เพื่อ (1) ศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดของการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของโรงเรียน (2) ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของโรงเรียน (3) ศึกษาการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี และ (4) พัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของโรงเรียน วิธีดำเนินการวิจัยมี 4 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน เครื่องมือ ได้แก่ แบบสอบถาม แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ระยะที่ 2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู 475 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น เครื่องมือ ได้แก่ แบบสอบถาม แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ระยะที่ 3 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูวิชาการ 3 คนได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ระยะที่ 4 ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 8 คน สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยปรากฏ ดังนี้ 1) องค์ประกอบและตัวชี้วัดของการบริหารงานวิชาการ มีความสอดคล้อง โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) สภาพปัจจุบันในการบริหารงานวิชาการ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง สภาพพึงประสงค์ในการบริหารงานวิชาการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก

3) การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี พบว่า มีการวิเคราะห์หลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการนิเทศติดตาม พัฒนาครู ด้านการวัดผลประเมินผลอยู่เสมอ วิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคลเพื่อให้ผลการเรียนไปในทางเดียวกัน นำผลการวัดและประเมินผลมาพัฒนาและปรับปรุง ส่งเสริมให้ครูทำวิจัย ผลิตสื่อและนวัตกรรมทางการศึกษา จัดงานให้เพียงพอต่อการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ให้มีประสิทธิภาพและทันสมัย ตามความต้องการของผู้เรียน

4) แนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 ประกอบด้วย องค์ประกอบของการบริหารงานวิชาการ 8 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา (2) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ (3) การพัฒนา

¹ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาบริหารและพัฒนการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

² ภาควิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹ M.Ed. Candidate in Education Administrational, Faculty of Education, Mahasarakham University

² Department of Psychology and Guidance, Faculty of Education, Mahasarakham University

แหล่งเรียนรู้ (4) การพัฒนาสื่อและนวัตกรรมการเรียนรู้ (5) การวัดผลประเมินผลและเทียบโอนผลการ
 ศึกษา (6) การวิจัยและพัฒนาคุณภาพการศึกษา (7) การนิเทศการศึกษา และ (8) การพัฒนาระบบ
 ประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

คำสำคัญ: งานวิชาการ แนวทาง การบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผล

Abstract

The research aimed were: 1) to study the components and the indicators of academic administration effecting to the schools. 2) to study the current states and desired states of academic administration effecting to the schools. 3) to study the effective academic administration effecting to the schools where best practice is available. and 4) to develop the guideline of effective academic administration effecting to the schools. The research was conducted in 4 phases. The first phase were five experts investigate the information with assessment. The instrument used was 5-level rating scale questionnaire. The second phase, the researcher studied from 475 school administrators and teachers by using stratified random sampling techniques. Investigate the information with assessment. The instrument used was the 5-level rating scale questionnaire. The third phase, there were 3 school directors and teachers as the sample. The instrument used was structured interview and the fourth phase, there were 8 experts. The statistics used in this study was Percentage, Mean, and Standard Deviation.

The results are as follows:

1. The research findings indicate that 1) the Components and Indicators of Academic Administration Consistent were overall high-level.
2. The current state in academic administration effecting to the schools, as a whole, was at the moderate level and the desired state in academic administration effecting to the schools, as a whole, was at the high level.
3. Academic administration effecting to the best practice schools was found that the school curriculum was analyzed before learning management in accordance with community needs focusing on child-centered. The teacher supervision and development in evaluation and assessment were systematically done standardized and systematic. The students were analyzed individually to manage the learning achievement in the same way. And the outcome from evaluation and assessment was developed and improved. Moreover, the school also supported teachers to conduct research and create educational innovation by allocating enough budget to develop learning center in the school in order to be efficient and modern based on students.
4. The guideline of academic administration effecting to the schools under Nakhon Panom Primary Educational Service Office Area 2 there were 8 components: 1) The school's

curriculum development 2) Learning process development 3) Learning resource development 4) Materials and innovations development 5) measurement and evaluation and transferring credit 6) Research and educational quality development 7) Education coaching 8) The school internal quality assessment system development.

Keywords: Academic, the Guideline, Effective Academic Administration.

บทนำ

การศึกษาขั้นพื้นฐานมีความสำคัญในการพัฒนาประชาชนให้มีความรู้ มีศักยภาพในการพัฒนาตนเอง เศรษฐกิจ สังคม และเพิ่มขีดความสามารถในการพัฒนาประเทศ (สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2547: 1) การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในแต่ละเขตพื้นที่การศึกษาจะยึดแนวทางการปฏิบัติของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการซึ่งเป็นหน่วยงานต้นสังกัด ซึ่งมีการกำหนดแนวทางเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการ โดยแต่ละเขตพื้นที่การศึกษานั้นจะมีแนวทางที่แตกต่างกันไปตามความพร้อม และศักยภาพของเขตพื้นที่ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะแต่ละเขตพื้นที่การศึกษามีความพร้อมทางด้านทรัพยากรการบริหารจัดการ การสนับสนุนและการมีส่วนร่วมจากภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ประกอบกับการกำกับ ติดตาม และประเมินผล ในการพัฒนาการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษายังขาดประสิทธิผลในงานวิชาการ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2549: 50-63) การบริหารงานวิชาการนับว่าเป็นหัวใจหลักของโรงเรียน เพราะวัตถุประสงค์ที่สำคัญของโรงเรียน คือ การให้การศึกษา และฝึกอบรมเยาวชน เพื่อให้เป็นพลเมืองดีของชาติในอนาคต (อุทัย บุญประเสริฐ, 2538: 62) งานวิชาการถือว่าเป็นงานสำคัญของโรงเรียนถ้าโรงเรียนดำเนินงานพลาดทางวิชาการก็ จะพิจารณาได้ว่า โรงเรียนนั้นประสบความล้มเหลว ในทางตรงกันข้ามโรงเรียนใดที่ประสบผลสำเร็จในการดำเนินงานวิชาการ โรงเรียนก็สมควรที่จะได้รับการยกย่องยอมรับว่า เป็นโรงเรียนที่ดำเนินภารกิจของโรงเรียนได้มีประสิทธิภาพ

จากผลสรุปการประเมินคุณภาพภายนอก รอบสาม (พ.ศ. 2554 – พ.ศ. 2558) ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปี พ.ศ. 2554 (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2558: 67-69) มีสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เข้ารับการประเมิน จำนวน 7,042 แห่ง โดยภาพรวมส่วนใหญ่อยู่ในระดับคุณภาพดีจำนวน 6,274 แห่ง (ร้อยละ 89.09) แต่ได้รับการรับรองมาตรฐานคุณภาพจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) จำนวน 4,923 แห่ง (ร้อยละ 69.91) และไม่ได้รับรองมาตรฐาน จำนวน 2,119 แห่ง โดยผลการประเมินเมื่อจำแนกตามตัวบ่งชี้จะพบว่า ตัวบ่งชี้ที่ 3 ผู้เรียนมีความใฝ่รู้และเรียนรู้ต่อเนื่อง มีผลการประเมินอยู่ในระดับดี (ร้อยละ 57.95) ตัวบ่งชี้ที่ 4 ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็น มีผลการประเมินอยู่ในระดับดี (ร้อยละ 71.49) ตัวบ่งชี้ที่ 6 ประสิทธิภาพของการจัดการเรียนการสอน ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีผลการประเมินอยู่ในระดับดี (ร้อยละ 54.74) และ ตัวบ่งชี้ที่ 12 ผลการส่งเสริมพัฒนาสถานศึกษาเพื่อยกระดับมาตรฐาน รักษามาตรฐานและพัฒนาสู่ความเป็นเลิศที่สอดคล้องกับแนวทางการปฏิรูปการศึกษา มีผลการประเมินอยู่ในระดับดีมาก (ร้อยละ 60.18) ซึ่งไม่สอดคล้องกับ ตัวบ่งชี้ที่ 5 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ซึ่งสถานศึกษาส่วนใหญ่มีผลการประเมินอยู่ในระดับพอใช้ (ร้อยละ 53.14) (สำนักทดสอบทางการศึกษา, 2558: 54-56)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 มีสถานศึกษาในสังกัด จำนวน 185 โรงเรียน ได้มีการพัฒนางานทางด้านวิชาการ มีการพัฒนาคุณภาพ

การศึกษาของโรงเรียนในสังกัดเพื่อให้มีคุณภาพทางด้านวิชาการให้เป็นไปตามมาตรฐานและสอดคล้องกับการประเมินคุณภาพการจัดการศึกษาของสำนักงานรับรองมาตรฐานและการประเมินคุณภาพการศึกษา อย่างไรก็ตามจากการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนประจำปีการศึกษา 2558 ผลปรากฏว่า ในระดับประถมศึกษาปีที่ 6 และในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับที่ต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยของระดับประเทศ (สำนักทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ, 2558) ทั้งนี้อาจเกิดจากสาเหตุปัจจัยที่ว่า 1) การเห็นความสำคัญของการสอบ O-NET เพราะเห็นว่าการสอบ O-NET เป็นเพียงการสอบเพื่อให้อบรมตามกระบวนการเท่านั้นนักเรียนจึงไม่มีการเตรียมตัวและตั้งใจสอบ 2) นโยบายของโรงเรียนในการพัฒนาคุณภาพงานวิชาการ 3) สภาพแวดล้อมของโรงเรียนขนาดเล็กจะมีการแข่งขันทางด้านวิชาการ และมีความกระตือรือร้น ความเอาใจใส่ในการเรียนน้อย ส่งผลให้คะแนน O-NET ต่ำเมื่อเทียบกับโรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดใหญ่ที่มีการแข่งขันทางด้านวิชาการสูง 4) การเข้าถึงข้อมูลของครูและบุคลากรยังมีน้อย 5) พฤติกรรมการสอนของครู 6) ระดับความยากของข้อสอบ 7) ช่วงเวลาในการสอบและการแจ้งผลการสอบล่าช้า 8) คุณวุฒิของครูไม่ตรงตามสาระการสอน/ครูไม่ครบตามกลุ่มสาระและ 9) ภาระงานของครูมีมาก (เอื้อมพร หลินเจริญ และคณะ, 2556)

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพสำหรับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 เนื่องจากผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 ปีการศึกษา 2558 ต่ำกว่าระดับประเทศร้อยละ 2 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2, 2558) ซึ่งจะเป็นประโยชน์โดยตรงสำหรับโรงเรียนได้นำไปใช้เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาให้สูงขึ้น และยังเป็นประโยชน์สำหรับสำนักงาน

เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนมเขต 2 และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานนำไปพิจารณาใช้เป็นมาตรฐานแนวทางการบริหารงานวิชาการสำหรับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาคุณภาพการศึกษาในภาพรวมต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. ศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดของการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของโรงเรียน
2. ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนมเขต 2
3. ศึกษาการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice)
4. พัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนมเขต 2

วิธีการวิจัย

การพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนมเขต 2 ดำเนินการวิจัยใช้รูปแบบการวิจัยและพัฒนา (Research and development) แบ่งออกเป็น 4 ระยะ ได้แก่

ระยะที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดของการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของโรงเรียน

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือแบบประเมินองค์ประกอบและตัวชี้วัดประสิทธิผลของการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน 1 ฉบับเป็นแบบ (Rating

Scale) 5 ระดับ ตามเกี่ยวกับองค์ประกอบของการบริหารงานวิชาการทั้ง 8 องค์ประกอบ

การดำเนินการวิจัย วิเคราะห์องค์ประกอบและตัวชี้วัดประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนจากเอกสารและตำรา (2) สร้างแบบประเมินจำนวน 1 ฉบับ นำไปเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบและให้คำแนะนำแล้วปรับปรุงแก้ไขตามที่อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เสนอแนะ (3) นำแบบประเมินไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินความสอดคล้องและเหมาะสมของประกอบและตัวชี้วัดแล้ววิเคราะห์ผลโดยการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความสอดคล้องเชิงเนื้อหา (IOC) ของแบบประเมินองค์ประกอบและตัวชี้วัดซึ่งเกณฑ์ความเหมาะสมของค่า IOC มีค่า ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป

สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ระยะที่ 2 ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรจำนวน 1974 คน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา 185 คน ครู จำนวน 1789 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2, 2560) กลุ่มตัวอย่างได้แก่ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา 160 คนและครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 จำนวน 315 คน ได้มาโดยการเทียบจำนวนประชากรทั้งหมดกับตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie and Morgan (1970: 607-610)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือแบบสอบถามสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ของการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม

เขต 2 เป็นแบบ (Rating Scale) โดยมีคำถามครอบคลุมเนื้อหาเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของโรงเรียน

การดำเนินการวิจัย (1) ศึกษาหลักเกณฑ์และวิธีการสร้างแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (2) ร่างแบบสอบถามโดยใช้ประเด็นขององค์ประกอบและตัวชี้วัดที่ได้จากผลการศึกษาในระยะเวลาที่ 1 มาเป็นกรอบการสร้างแล้วนำไปเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบและให้คำแนะนำแล้วปรับปรุงแก้ไขตามที่อาจารย์ที่เสนอแนะ (3) จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความสอดคล้อง (4) นำแบบสอบถามที่ผ่านการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญไปเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างและวิเคราะห์ผลโดยการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

คุณภาพเครื่องมือ ผู้วิจัยนำเครื่องมือฉบับสมบูรณ์ไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง 30 คน แล้วนำมาหาค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ ดังนี้ มีค่าความเชื่อมั่นด้านสภาพปัจจุบัน เท่ากับ .94 และมีค่าความเชื่อมั่นด้านสภาพพึงประสงค์ เท่ากับ .95

การวิเคราะห์ข้อมูล นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาตรวจสอบความถูกต้อง สมบูรณ์ของการตอบ จากนั้นนำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป เพื่อวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่า PNI ของสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนและแปลความหมายข้อมูลโดยใช้เกณฑ์มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด สถิติที่ใช้ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ระยะที่ 3 ศึกษาการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษาและครูวิชาการจากโรงเรียน Best Practice.

จำนวน 3 คน จาก 3 โรงเรียน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะเจาะ

เครื่องมือที่ใช้การวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างครอบคลุมขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ ทั้ง 8 ด้าน เพื่อศึกษาโรงเรียนที่เป็น (Best Practice) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 2

การดำเนินการวิจัย (1) สร้างแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างโดยใช้กรอบเนื้อหาขององค์ประกอบการบริหารงานวิชาการทั้ง 8 องค์ประกอบแล้วนำไปเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อให้คำแนะนำแล้วนำมาปรับปรุง (6) จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับจริงและนำไปเก็บข้อมูลและนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาสังเคราะห์เพื่อนำไปยกวางแนวทาง

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลโดยการสรุปเนื้อหาจากการสัมภาษณ์แล้วเขียนเป็นตารางสังเคราะห์ออกมาเพื่อนำไปยกวางแนวทางการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลในระยะที่ 4

สถิติที่ใช้วิจัย ใช้สถิติแบบพรรณนาวิเคราะห์

ระยะที่ 4 การพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 8 คน

การดำเนินการวิจัย (1) นำแนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิและอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ประเมินความเหมาะสมของแนวทาง (2) แก้ไขตามผู้ทรงคุณวุฒิและอาจารย์ที่ปรึกษาแนะนำ ให้ถูกต้องและสมบูรณ์ที่สุด

การวิเคราะห์ข้อมูล การประเมินความเหมาะสมของแนวทางการบริหารงานวิชาการที่ได้จากการประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิแล้วนำมาวิเคราะห์

หาค่าเฉลี่ยและแปลความหมายโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

สถิติที่ใช้ในการวิจัย ค่าเฉลี่ย ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

1) องค์ประกอบและตัวชี้วัดของการบริหารงานวิชาการมีความสอดคล้อง โดยรวมอยู่ในระดับมาก พบว่าได้ 8 องค์ประกอบ 37 ตัวชี้วัด ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษามี 3 ตัวชี้วัด การพัฒนากระบวนการเรียนรู้มี 5 ตัวชี้วัด การพัฒนาแหล่งเรียนรู้มี 2 ตัวชี้วัด การพัฒนาสื่อและนวัตกรรมการเรียนรู้ 3 ตัวชี้วัด การวัดผลประเมินผลและเทียบโอนผลการศึกษามี 4 ตัวชี้วัด การวิจัยและพัฒนาคุณภาพการศึกษามี 2 ตัวชี้วัด การนิเทศการศึกษามี 3 ตัวชี้วัด การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษามี 4 ตัวชี้วัด

2) สภาพปัจจุบันในการบริหารงานวิชาการโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง สภาพพึงประสงค์ในการบริหารงานวิชาการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก

3) การบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice) พบว่า มีการวิเคราะห์หลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการนิเทศติดตาม พัฒนาคู ด้านการวัดผลประเมินผล อยู่เสมอ วิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคลเพื่อให้ผลการเรียนไปในทางเดียวกัน นำผลการวัดและประเมินผลมาพัฒนาและปรับปรุง ส่งเสริมให้ครูทำวิจัย ผลิตสื่อและนวัตกรรมทางการศึกษา จัดบให้เพียงพอต่อการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ให้มีประสิทธิภาพและทันสมัย ตามความต้องการของผู้เรียน

4) แนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 ประกอบด้วย องค์ประกอบของการบริหารงานวิชาการ 8 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) การพัฒนาหลักสูตรสถาน

ศึกษา (2) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ (3) การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ (4) การพัฒนาสื่อและนวัตกรรม การเรียนรู้ (5) การวัดผลประเมินผลและเทียบโอนผลการศึกษา (6) การวิจัยและพัฒนาคุณภาพ การศึกษา (7) การนิตศการศึกษา และ (8) การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยใช้แนวคิดที่ได้จากการบริหารงานวิชาการของ โรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice) มาเป็นแนวทางในการปฏิบัติ โดยใช้หลักการบริหารงานแบบ PDCA เป็นตัวขับเคลื่อน เพื่อให้โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 2 ใช้เป็นวิธีการในการดำเนินงานของโรงเรียนเพื่อนำไปปฏิบัติให้เกิดผลสำเร็จในการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ให้มีการเปลี่ยนแปลงในลักษณะที่ดีขึ้น

อภิปรายผล

1) องค์ประกอบและตัวชี้วัดของการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนมเขต 2 ซึ่งได้จากการศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยอื่น ๆ แล้ววิเคราะห์สังเคราะห์ออกมา องค์ประกอบของการบริหารงานวิชาการ 8 องค์ประกอบ ผู้วิจัยได้นำองค์ประกอบแต่ละด้านมาทำแบบประเมินความสอดคล้องขององค์ประกอบและตัวชี้วัดโดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่านเป็นผู้ประเมินความสอดคล้องซึ่งผลการประเมิน โดยรวมอยู่ในระมาก ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การนิตศการศึกษา การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา การวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา การพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ การวิจัย และพัฒนาคุณภาพการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวัชรินทร์ ปะนามะเก (2558: 103-107) ได้วิจัย เรื่องการพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ผลการศึกษาวิจัยทำให้ได้องค์ประกอบในการบริหารงานวิชาการ 8 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา (2) ด้านการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา (3) ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ (4) ด้านการนิตศการศึกษา (5) ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา (6) ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ (7) ด้านการวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน (8) ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

2) สภาพปัจจุบันในการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนมเขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วัชรินทร์ ปะนามะเก (2558: 103-107) ได้วิจัย เรื่องการพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 โดยภาพรวม มีสภาพการบริหารงานวิชาการอยู่ในระดับปานกลาง สภาพพึงประสงค์ในการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนมเขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะความตระหนักถึงการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 39 ที่กำหนดให้มีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาทั้ง 4 ด้าน คือ วิชาการงบประมาณ การบริหารงานบุคคล การบริหารทั่วไป ไปยังสถานศึกษามากที่สุด เพื่อให้สถานศึกษาดำเนินการได้โดยอิสระ คล่องตัว รวดเร็ว สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สถานศึกษา ชุมชนท้องถิ่น ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญทำให้สถานศึกษามีความเข้มแข็งในการจัดการศึกษา

3) การบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี ประกอบด้วย โรงเรียนบ้านท่าอุเทน โรงเรียนอนุบาลบ้านแพง โรงเรียนบ้านพะทาย พบว่ามีกรณีวิเคราะห์หลักสูตรก่อนนำไปและจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ นิตศ

ติดตาม พัฒนาครู ด้านการวัดผลประเมินผลให้ได้มาตรฐานและเป็นระบบ ร่วมกันวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคลเพื่อให้ผลการเรียนไปในทางเดียวกัน และนำผลการวัดและประเมินผลมาพัฒนาและปรับปรุง ส่งเสริมให้ครูทำการวิจัย และผลิตสื่อและนวัตกรรมทางการศึกษา จัดสรรงบประมาณให้เพียงพอต่อการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ภายในโรงเรียน ให้มีประสิทธิภาพและทันสมัย ตามความต้องการของผู้เรียน เช่น ห้องคอมพิวเตอร์ ห้องสมุด ห้องปฏิบัติการทางภาษา ห้องอาชีวศึกษาและห้องกลุ่มสาระการเรียนรู้แต่ละกลุ่มสาระสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทับทิม ปาเงิน (2552: 99) ได้วิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการโรงเรียนขนาดเล็กในอำเภอแม่สลวย จังหวัดเชียงราย ผลการวิจัย พบว่าการบริหารงานวิชาการด้านหลักสูตร และการนำหลักสูตรไปใช้มีการปฏิบัติ อยู่ในระดับปานกลาง แนวทางพัฒนา คือ ควรมีการจัดอบรมสัมมนาเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรด้าน งานการเรียนการสอนมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลางแนวทางการพัฒนา คือ ควรแนะนำให้ ครูผู้สอนได้แก้ปัญหาการเรียนแก่นักเรียนโดยวิธีการสอนซ่อมเสริมส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วย ตนเองและจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยแก่ให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริง ด้านวัสดุประกอบหลักสูตร และสื่อการเรียนการสอนมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง แนวทางพัฒนา คือ ควรจัดเตรียมวัสดุ อุปกรณ์เพื่อใช้ในการจัดทำสื่อการเรียนการสอนให้ครูได้อย่างเหมาะสมทันต่อความต้องการและ ควรกระตุ้นให้ครูได้ผลิตและจัดทำสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัยเพื่อประกอบการเรียนการสอน ด้านวัดผลและประเมินผลมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลางแนวทางการพัฒนา คือ ควรส่งเสริมให้มี ความรู้ในด้านการวัดผลและประเมินและควรกำหนดแนวทางในการวัดและประเมินผลระหว่าง ภาคเรียน ปลายภาคเรียนและตลอดภาคเรียนได้อย่างเหมาะสม ส่วนงานนิเทศการศึกษามีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง แนวทางการพัฒนา คือ ควรจัดทำแบบบันทึกการนิเทศการสอนได้อย่างชัดเจน และควรมีการจัดกิจกรรมการนิเทศการ

ศึกษาอย่าง หลากหลายวิธีครูผู้สอนให้ความร่วมมือและยอมรับผลการนิเทศภายใน

4) แนวทางการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนมเขต 2 ประกอบด้วย องค์ประกอบและตัวชี้วัดประสิทธิผลของการบริหารงานวิชาการทั้ง 8 องค์ประกอบ โดยใช้แนวคิดที่ได้จากการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่ดีมาเป็นแนวทางในการปฏิบัติ โดยใช้หลักการบริหารงานแบบ PDCA เป็นตัวขับเคลื่อน เพื่อให้โรงเรียน ใช้เป็นวิธีการในการดำเนินงานของโรงเรียน เพื่อนำไปปฏิบัติให้เกิดผลสำเร็จในการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ให้มีการเปลี่ยนแปลงในลักษณะที่ดีขึ้น ผลการประเมินแนวทาง พบ ว่า มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวัชรินทร์ ปะนามะเก (2558: 181-185) ได้วิจัย เรื่องการพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 พบว่า มีความเหมาะสม และความเป็นไปได้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1) ผลจากศึกษา สภาพปัจจุบันของการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนมเขต 2 ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายควรให้การสนับสนุน ส่งเสริมให้สถานศึกษามีการดำเนินการเพื่อก่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้นในทุกๆ ด้าน ระดับน้อยสุดคือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกคนควรตระหนักและให้ความสำคัญให้มากยิ่งขึ้น เนื่องจากการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการพัฒนาการจัดกระบวนการเรียนรู้ของครูและสถานศึกษาให้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ

บุคลากรทุกคนมีความเกี่ยวข้องและเชื่อมโยงกับการพัฒนากระบวนการเรียนรู้และเป็นตัวกลางสำคัญในการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาของสถานศึกษาจึงจำเป็นต้องพัฒนาตนเองอยู่เสมอเพื่อให้ก้าวทันโลกของการเปลี่ยนแปลง และเป็นการเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนต่อไป

2) ผลจากศึกษา สภาพพึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มากที่สุดคือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกคนควรตระหนักและให้ความสำคัญเป็นอันดับแรกในการกำหนดและวางแผนแนวนโยบายตลอดจนดำเนินการตามโครงการต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่การพัฒนางานด้านการพัฒนากระบวนการศึกษา และด้านอื่นๆ อีกทั้ง 8 ด้านให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้น

3) ผลการศึกษาแนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 ประกอบด้วย องค์ประกอบและตัวชี้วัดประสิทธิผลของการบริหารงานวิชาการทั้ง 8 องค์ประกอบ โดยใช้แนวคิดที่ได้จากการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่ดีมาเป็น

แนวทางในการปฏิบัติ โดยใช้หลักการบริหารงานแบบ PDCA เป็นตัวขับเคลื่อน เพื่อให้โรงเรียนใช้เป็นวิธีการในการดำเนินงานของโรงเรียนเพื่อนำไปปฏิบัติให้เกิดผลสำเร็จในการดำเนินงานด้านต่างๆ ให้มีการเปลี่ยนแปลงในลักษณะที่ดีขึ้น โดยโรงเรียนควรให้ความสำคัญและนำไปปรับใช้ให้เข้ากับบริบทของตนเอง

2. ข้อเสนอแนะสำหรับกาวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรศึกษาวิจัยความคิดเห็นของครูบุคลากรและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษานครพนม เขต 2 เพื่อให้ได้ข้อมูลที่หลากหลายและครอบคลุม เพื่อนำไปสู่การพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพและก่อให้เกิดประสิทธิผลในการบริหารงานวิชาการมากยิ่งขึ้น

2) ควรศึกษาวิจัยบทบาทการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษานครพนม เขต 2

3) ควรมีการศึกษาวิจัย ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นต้นแบบหรือประสบความสำเร็จในการบริหารงานวิชาการ

เอกสารอ้างอิง

- ทับทิม ปาเงิน. (2552). *แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการโรงเรียนขนาดเล็กในอำเภอแม่สลวย จังหวัดเชียงราย*. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย: เชียงราย.
- วัชรินทร์ ปะมานะเก. (2558). *การพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2. (2558). *รายงานผลการจัดสอบ O-NET*. นครพนม: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครพนม เขต 2.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2. (2560). *บุคลากรประจำปีการศึกษา 2560*. นครพนม: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครพนม เขต 2.

- สำนักทดสอบทางการศึกษา. (2558). *ค่าสถิติพื้นฐานผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ (O-NET) ปีการศึกษา 2558*. กรุงเทพฯ: สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ(องค์การมหาชน).
- สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. (2547). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม พุทธศักราช 2549*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. (2558). *รายงานผลการทดสอบทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2549). *รายงานการวิจัยประเมินผลการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาให้เขตพื้นที่การศึกษา ฉบับสรุป*. กรุงเทพฯ: สกศ.
- อุทัย บุญประเสริฐ. (2538). "การประเมินผลโครงการและแผนงาน" ในโครงการปรับปรุง ประสิทธิภาพการวางแผนและการบริหารการประถมศึกษาในระดับจังหวัด. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ ป.สัมพันธ์พาณิชย์.
- เอื้อมพร หลินเจริญ, สิริศักดิ์ อาจวิชัย และภิรภา จันทรอินทร์ (17 กรกฎาคม 2556). *ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ทำให้คะแนน O-NET ของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 และมีธยมศึกษาปีที่ 6 ต่ำ*, สืบค้นเมื่อวันที่ 8 มกราคม 2559, จาก<http://www.niets.or.th/index.php/research_th/download/67>.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.

แนวทางการบริหารจัดการชั้นเรียนของโรงเรียนเอกชน ในจังหวัดอุดรธานี

The guidelines of classroom management of private schools in udonthani province

รจนา สุโพธิ์¹, ประพรทิพย์ คุณากรพิทักษ์², พิมพพร จารุจิตร³

Rotchana Supo¹, Prapornpip Kunagornpitak², Pimporn Charuchit³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน ความคาดหวังและความต้องการจำเป็น 2) ศึกษาแนวทางการบริหารจัดการชั้นเรียน และ 3) ประเมินแนวทางการบริหารจัดการชั้นเรียนของโรงเรียนเอกชน ในจังหวัดอุดรธานี มีขั้นตอนดำเนินการวิจัยแบ่งเป็น 3 ระยะ ซึ่งในระยะที่ 2 การหาแนวทางการบริหารการจัดการชั้นเรียนของโรงเรียนเอกชน ในจังหวัดอุดรธานี โดยการสัมภาษณ์ผู้อำนวยการโรงเรียนจำนวน 6 คน และหัวหน้าฝ่ายวิชาการจำนวน 6 คนจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแนวคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) สร้างขึ้นจากผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและความคาดหวังในระยะที่ 1 โดยเลือกด้านที่มีความต้องการจำเป็นในการดำเนินงานวิชาการเป็นอันดับที่ 1 เก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก นำไปจำแนกจัดข้อมูลให้เป็นหมวดหมู่ตามประเด็น เอกสารที่เกี่ยวข้องวิธีการศึกษา ขอบเขตการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน ความคาดหวัง และจัดลำดับความต้องการจำเป็นในการบริหารจัดการชั้นเรียน ประชากร ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน และหัวหน้าฝ่ายวิชาการ รวมทั้งสิ้น 112 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ เกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและความคาดหวัง ในการบริหารจัดการชั้นเรียน โดยมีความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ ด้านสภาพปัจจุบัน และความคาดหวัง เท่ากับ 0.829 และ 0.960 ตามลำดับ วิเคราะห์ข้อมูลจากการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันและความคาดหวังในการบริหารจัดการชั้นเรียนของโรงเรียนเอกชน ในจังหวัดอุดรธานี มีความต้องการจำเป็นสามอันดับแรก ได้แก่ ลำดับที่ 1 ด้านบทบาทของครูในการจัดการ ชั้นเรียน ($PN_{Modified} = 0.204$) ลำดับที่ 2 ด้านการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ($PN_{Modified} = 0.194$) ลำดับที่ 3 ด้านนวัตกรรมจัดการห้องเรียน ($PN_{Modified} = 0.193$)

¹ นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

² สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

³ สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

¹ M.Ed. Candidate in Educational Administration, Rajabhat Udon thani University

² Educational Administration, Rajabhat Udon thani University

³ Educational Administration, Rajabhat Udon thani University

ระยะที่ 2 ศึกษาแนวทางการบริหารจัดการชั้นเรียน โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียนเอกชนในจังหวัดอุดรธานี จำนวน 6 ท่าน และหัวหน้าฝ่ายวิชาการ จำนวน 6 ท่าน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา และตรวจสอบคุณภาพของข้อมูลโดยใช้เทคนิคสามเส้า ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการบริหารจัดการชั้นเรียนของโรงเรียนเอกชน ในจังหวัดอุดรธานี มีทั้งหมด 8 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านบทบาทของครูในการจัดชั้นเรียน 2) ด้านการจัดบรรยากาศของห้องเรียน เพื่อการเรียนรู้อย่างมีความสุข 3) ด้านรูปแบบการจัดห้องเรียน 4) ด้านการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 5) ด้านการให้คำปรึกษาเพื่อการดูแลช่วยเหลือผู้เรียน 6) ด้านนวัตกรรมการจัดห้องเรียน 7) ด้านการจัดการแหล่งเรียนรู้ และ 8) ด้านรูปแบบการสอนที่สนับสนุนการใช้แหล่งเรียนรู้ ผู้ให้ข้อมูลได้มีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในรายละเอียดของแต่ละด้านให้เข้ากับบริบทของโรงเรียนเอกชน สถานการณ์ปัจจุบัน และความทันสมัยในด้านรูปแบบการเรียนการสอนที่มีความเป็นพลวัต

ระยะที่ 3 ประเมินแนวทางการบริหารจัดการชั้นเรียนของโรงเรียนเอกชน โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน โดยใช้แบบประเมินแนวทางการบริหารจัดการชั้นเรียนของโรงเรียนเอกชน ในจังหวัดอุดรธานี ซึ่งเป็นแบบประเมินแนวทางการบริหารจัดการชั้นเรียน แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลจากการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการบริหารจัดการชั้นเรียนของโรงเรียนเอกชน ในจังหวัดอุดรธานี ด้านอรรถประโยชน์ ด้านความเป็นไปได้ ด้านความเหมาะสม และด้านความถูกต้อง โดยรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด

คำสำคัญ: แนวทางการบริหารจัดการชั้นเรียน, โรงเรียนเอกชน, จังหวัดอุดรธานี

Abstract

The purpose of this research were to 1) study current conditions, expectations and priorities for classroom management, 2) study classroom management approaches, and 3) evaluate classroom management practices of private schools. In Udon Thani,

the research process is divided into 3 phases:

Phase 1 The current status, expectations and priorities for the management of the population classes are 112 teachers. The research instruments are five scale rating questionnaires. Current and Expectations In class management The reliability of the questionnaire. Current condition And expectations were 0.829 and 0.960, respectively. standard deviation The research found that Current conditions and expectations in class management of private schools. In UdonThani There are three main requirements: 1st, the teacher's role in class management ($PN_{I\text{Modified}} = 0.204$); second, the development of desirable characteristics ($PN_{I\text{Modified}} = 0.194$) classroom innovation ($PN_{I\text{Modified}} = 0.193$)

Phase 2: Study Management Classes In-depth interview, including the school director. In Udon Thani province, 6 persons and 6 academic leaders were analyzed using content analysis. And check the quality of information using triangulation techniques. The research found that Classroom Management Guidelines for Private Schools There are 8 areas in Udon Thani: 1) teachers' role in classroom organization, 2) classroom atmosphere for learning, 3)

classroom style, 4) Desirable 5) Counseling for learner support 6) Innovative classroom setting 7) Management of learning resources and Supportive teaching styles Travel Resources

Phase 3 evaluates the classroom management practices of private schools. By 9 qualified teachers using the assessment model of classroom management of private schools. In UdonThani This is an assessment model of classroom management. 5-level scale estimation. standard deviation The research found that Classroom Management Guidelines for Private Schools In UdonThani Utilities Feasibility Suitability And accuracy Overall at the highest level.

Keywords: the guidelines of classroom management, private schools, udonthani province

บทนำ

การประเมินคุณภาพภายนอก (พ.ศ.2554-2558) ได้กำหนดกลุ่มตัวบ่งชี้ที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียน โดยตรงถึง 6 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ ผู้เรียนมีสุขภาพร่างกาย และสุขภาพจิตที่ดี ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ ผู้เรียนมีความใฝ่รู้และเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ผู้เรียนคิดเป็นทำเป็นผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน และการจัดการเรียนการสอนจะที่เห็นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งเกณฑ์การประเมินได้อธิบายถึงการจัดการเรียนการสอนของครูอย่างมีประสิทธิภาพโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และมีข้อพิจารณา ที่การจัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ทั้งแหล่งเรียนรู้ภายใน ภายนอกโรงเรียน และส่งเสริมช่วยเหลือผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ พัฒนาการตนเองตามศักยภาพ การจัดเตรียมและใช้สื่อให้เหมาะสมกับกิจกรรม การกำหนดเป้าหมายที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนในด้านความรู้ทักษะ กระบวนการคิดรวบยอด หลักการและความสัมพันธ์ รวมทั้งคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และการออกแบบการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2553: 3-4)

การบริหารจัดการชั้นเรียน (Classroom Management) เป็นวิธีการดำเนินการให้ชั้นเรียนได้อยู่ในสภาพความพร้อมที่จะดำเนินการเรียนการสอน ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้เกิดประสิทธิผล ในการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่าง

แท้จริง และหมายความรวมถึง ผู้เรียนมีความสุข ในขณะที่อยู่ในชั้นเรียน ความสุขของผู้เรียนเป็นสิ่งที่สุดท้ายอดปรารถนาของผู้สอน และผู้รับผิดชอบทางการศึกษาต้องพยายามจัดให้มีขึ้นโดยทั่วกัน การบริหารจัดการชั้นเรียนเป็นองค์รวมของการบูรณาการความรู้ความสามารถของครูผู้สอน พร้อมทั้งก่อให้เกิดแรงจูงใจให้ผู้เรียนได้มาโรงเรียนทุกวันอย่างมีความสุข (สันติ บุญภิรมย์, 2557: 113) มีงานวิจัยทั้งในและต่างประเทศ ซึ่งต่างก็พบตรงกันว่าบรรยากาศ ของชั้นเรียน และสภาพการจัดการชั้นเรียนส่งผลโดยตรงต่อผลสัมฤทธิ์ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และการคงอยู่ของผู้เรียน ดังนั้น การจัดการชั้นเรียนที่ดีจะเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สร้างความสุขในชั้นเรียน ส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี (ดีจูลิโอ รอเบิร์ต ผู้แต่ง เพียงใจผลโชค ผู้แปล, 2545: 26 อ้างถึงใน ปริญญาภรณ์ ตั้งคุณานันต์, 2557: 4-5)

โรงเรียนเอกชนในจังหวัดอุดรธานี ที่เปิดทำการเรียนการสอนตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาล 1 จนถึงมัธยมศึกษาปีที่ 6 สังกัดกลุ่มการศึกษาเอกชน สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดอุดรธานี มีจำนวนทั้งหมด 56 โรงเรียน นอกจากนี้จะมีการพัฒนาด้านคุณภาพมาตรฐานการศึกษา และยังได้รับการตรวจประเมินคุณภาพมาตรฐานเอกชนเช่นเดียวกับโรงเรียนของรัฐบาลแล้ว ยังต้องคำนึงถึงความพึงพอใจสูงสุดของผู้ปกครองที่จะนำบุตรหลานมาเรียน และมีเรื่องของการแข่งขันทางการตลาด จึง

เป็นความจำเป็นอย่างยิ่งที่โรงเรียนเอกชนจะต้องมีการพัฒนาโรงเรียนในทุก ๆ ด้านให้โดดเด่นซึ่งการพัฒนางานวิชาการนั้น การบริหารจัดการชั้นเรียนก็เป็นหัวใจสำคัญมาก ผู้วิจัยในฐานะผู้รับใบอนุญาตและเป็นผู้บริหารของโรงเรียนอนุบาลพิมพ์ลอย มีความสนใจที่จะศึกษาสภาพปัจจุบันและความคาดหวังในการบริหารจัดการชั้นเรียนของโรงเรียนเอกชน ในจังหวัดอุดรธานี เพื่อหาแนวทางการบริหารจัดการชั้นเรียนที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน ซึ่งมีบริบทที่ใกล้เคียงกันมาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการหาแนวทางการบริหารจัดการชั้นเรียนของโรงเรียนอนุบาลพิมพ์ลอยต่อไป ซึ่งคาดว่าจะเกิดประโยชน์กับผู้เรียนที่จะได้เรียนรู้ในโรงเรียนคุณภาพอย่างมีความสุข และเกิดความพึงพอใจแก่ผู้ปกครองสูงสุด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ความคาดหวัง และความต้องการจำเป็นในการบริหารจัดการชั้นเรียนของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดอุดรธานี
2. เพื่อหาแนวทางการบริหารการจัดการชั้นเรียนของโรงเรียนเอกชนจังหวัดอุดรธานี
3. เพื่อประเมินแนวทางการบริหารการจัดการชั้นเรียนของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดอุดรธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันความคาดหวัง และความต้องการจำเป็นในการดำเนินงานบริหารการจัดการชั้นเรียนการของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดอุดรธานี

1. ประชากรที่ศึกษา

การวิจัยครั้งนี้ศึกษาจากกลุ่มประชากร คือ ผู้อำนวยการโรงเรียน และหัวหน้าฝ่ายวิชาการของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดอุดรธานี ประจำปี พ.ศ. 2559 จำนวน 112 คน เป็นผู้อำนวยการ 56คน และหัวหน้าฝ่ายวิชาการ 56 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ลักษณะของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจำนวน 1 ชุด แบ่งออกเป็น 2 ตอน มีรายละเอียดดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง และประสบการณ์การทำงาน มีลักษณะเป็นแบบสอบถามรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 สภาพปัจจุบันและความคาดหวังในการดำเนินงานบริหารจัดการชั้นเรียนวิชาการของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดอุดรธานี ใน 8 ด้าน ลักษณะข้อคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ

2.2 การสร้างเครื่องมือ

ในการสร้างเครื่องมือผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือตามลำดับขั้นตอนดังนี้

2.2.1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการชั้นเรียน เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย และศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale)

2.2.2 สร้างแบบสอบถามตามขอบข่ายแนวคิดของ ปริญญาภรณ์ ตั้งคุณานันต์ (2557:14-228)

จากนั้นนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ไปหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยการหาสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -coefficient) ตามวิธีของ ครอนบาค (Cronbach) ซึ่งงานวิจัยชิ้นนี้มีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ ด้านสภาพปัจจุบันและความคาดหวังเท่ากับ 0.829 และ 0.960

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูล

โดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ (Statistical Package For the Social Sciences: SPSS) ตามรายละเอียดดังนี้

3.1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามแบบตรวจสอบวิเคราะห์โดยแจกแจงความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย

3.2 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและความต้องการจำเป็นในการดำเนินงานบริหารจัดการชั้นเรียนของโรงเรียนเอกชนจังหวัดในอุดรธานี เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับวิเคราะห์โดย นำมาหาค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) และนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์การแปลผลดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2553: 103)

3.3 การวิเคราะห์หาค่าความต้องการจำเป็น โดยการวิเคราะห์หาค่าความต้องการจำเป็นมีรายละเอียด ดังนี้ (Modified Priority Need Index: PNI) โดยใช้สูตร $PN_{\text{Modified}} = (I-D)/D$ [เมื่อ I = ความรู้/ทักษะ/เจตคติที่คาดหวัง D = ความรู้/ทักษะ/เจตคติ ที่มีในปัจจุบัน] (สุวิมล ว่องวานิช, 2548: 92) โดยการ หาค่าผลต่างระหว่างสภาพที่คาดหวัง (I) กับสภาพที่เป็นจริงในปัจจุบัน (D)หารด้วยค่าสภาพที่เป็นจริงในปัจจุบัน (D) โดยใช้หลักการกำหนดความต้องการจำเป็น จากระดับของสภาพ ที่เป็นจริง เพื่อให้เป็นคะแนนมาตรฐาน (สุวิมล ว่องวานิช 2548) ซึ่งวิธี PN_{Modified} มีข้อดีคือ คำนวณง่าย ให้ข้อสรุป ที่ดี และเมื่อถ่วงน้ำหนัก จะทำให้ได้ความแตกต่างที่ ชัดเจนขึ้น (สุวิมล ว่องวานิช, 2548)

ผู้วิจัยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางการวิจัยเพื่อวิเคราะห์หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน หาค่าความต้องการจำเป็นในการดำเนินการบริหารจัดการชั้นเรียน จากผู้อำนวยการโรงเรียนครูหัวหน้าฝ่ายวิชาการ โดยใช้วิธีการเรียงลำดับความต้องการจำเป็นในการดำเนินการบริหารจัดการชั้นเรียน ของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดอุดรธานี ที่มีค่าเฉลี่ยของความต้องการจำเป็นอยู่ในระดับมากของ

แต่ละด้านมาจัดอันดับจากความต้องการจำเป็นมากไปหาความต้องการจำเป็นน้อยโดยคำนวณดัชนีจัดเรียงอันดับความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง แล้วนำข้อที่มีค่าเฉลี่ยของความต้องการจำเป็นอยู่ในระดับมากมาจัดทำเป็นแนวคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึกระยะที่ 2 ต่อไป

ระยะที่ 2 การหาแนวทางการบริหารการจัดการชั้นเรียนของโรงเรียนเอกชน ในจังหวัดอุดรธานี

การศึกษาในระยะที่ 2 เป็นการหาแนวทางการบริหารจัดการชั้นเรียนโรงเรียนเอกชน ในจังหวัดอุดรธานี จากศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการจำเป็นในการดำเนินงานจัดการชั้นเรียนโรงเรียนเอกชน ในจังหวัดอุดรธานี ในระยะที่ 1 มาเป็นแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการชั้นเรียน

1. กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายในการศึกษาระยะที่ 2 คือ ผู้อำนวยการโรงเรียนจำนวน 6 คน และหัวหน้าฝ่ายวิชาการจำนวน 6 คนจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแนวคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและความคาดหวังในระยะที่ 1 โดยเลือกด้านที่มีความต้องการจำเป็นในการดำเนินงานวิชาการเป็นอันดับที่ 1 มาหาแนวทางในการบริหารจัดการชั้นเรียนของโรงเรียนเอกชน ในจังหวัดอุดรธานี

3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก นำไปจำแนกจัดข้อมูลให้เป็น

หมวดหมู่ตามประเด็น เอกสารที่เกี่ยวข้องของวิธีการศึกษา ขอบเขตการวิจัย

ระยะที่ 3 การประเมินแนวทางการบริหารการจัดการชั้นเรียนของโรงเรียนเอกชน ในจังหวัดอุดรธานี

การศึกษาในระยะที่ 3 เป็นการประเมินแนวทางการบริหารการจัดการชั้นเรียนที่ได้เพื่อการศึกษาสภาพปัจจุบันการจัดการชั้นเรียนของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดอุดรธานี ที่ได้จากการศึกษาในระยะที่ 2 เพื่อตรวจสอบความมีอรรถประโยชน์ความเป็นไปได้ ความเป็นไปได้ และความถูกต้องของแนวทางการบริหารจัดการชั้นเรียนของโรงเรียนเอกชนจังหวัดอุดรธานี

1. กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายในการศึกษาระยะที่ 3 เป็นการประเมินแนวทางการบริหารจัดการชั้นเรียนของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดอุดรธานี ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

ผลการวิจัย

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน ความคาดหวัง และจัดลำดับความต้องการจำเป็นในการบริหารจัดการชั้นเรียน ประชากร ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน และหัวหน้าฝ่ายวิชาการ รวมทั้งสิ้น 112 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ เกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและความคาดหวัง ในการบริหารจัดการชั้นเรียน โดยมีความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ ด้านสภาพปัจจุบัน และความคาดหวัง เท่ากับ 0.829 และ 0.960 ตามลำดับ วิเคราะห์ข้อมูลจากการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันและความคาดหวังในการบริหารจัดการชั้นเรียนของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดอุดรธานี มีความต้องการจำเป็นสามอันดับแรก ได้แก่ ลำดับที่ 1 ด้านบทบาทของครูใน

การจัดการ ชั้นเรียน ($PN_{Modified} = 0.204$) ลำดับที่ 2 ด้านการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ($PN_{Modified} = 0.194$) ลำดับที่ 3 ด้านนวัตกรรมจัดการห้องเรียน ($PN_{Modified} = 0.193$)

ระยะที่ 2 ศึกษาแนวทางการบริหารจัดการชั้นเรียน โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียนเอกชนในจังหวัดอุดรธานี จำนวน 6 ท่าน และหัวหน้าฝ่ายวิชาการ จำนวน 6 ท่าน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา และตรวจสอบคุณภาพของข้อมูลโดยใช้เทคนิคสามเส้า ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการบริหารจัดการชั้นเรียนของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดอุดรธานี มีทั้งหมด 8 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านบทบาทของครูในการจัดชั้นเรียน 2) ด้านการจัดบรรยากาศของห้องเรียนเพื่อการเรียนรู้ อย่างมีความสุข 3) ด้านรูปแบบการจัดห้องเรียน 4) ด้านการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 5) ด้านการให้คำปรึกษาเพื่อการดูแลช่วยเหลือผู้เรียน 6) ด้านนวัตกรรมจัดการห้องเรียน 7) ด้านการจัดการแหล่งเรียนรู้ และ 8) ด้านรูปแบบการสอนที่สนับสนุนการใช้แหล่งเรียนรู้ ผู้ให้ข้อมูลได้มีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในรายละเอียดของแต่ละด้าน ให้เข้ากับบริบทของโรงเรียนเอกชน สถานการณ์ปัจจุบัน และความทันสมัยในด้านการเรียนการสอนที่มีความเป็นพลวัต

ระยะที่ 3 ประเมินแนวทางการบริหารจัดการชั้นเรียนของโรงเรียนเอกชน โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน โดยใช้แบบประเมินแนวทางการบริหารจัดการชั้นเรียนของโรงเรียนเอกชน ในจังหวัดอุดรธานี ซึ่งเป็นแบบประเมินแนวทางการบริหารจัดการชั้นเรียน แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลจากการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการบริหารจัดการชั้นเรียนของโรงเรียนเอกชน ในจังหวัดอุดรธานี ด้านอรรถประโยชน์ ด้านความเป็นไปได้ ด้านความเหมาะสม และด้านความถูกต้อง โดยรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด

อภิปรายผล

การศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหาร การจัดการชั้นเรียนของโรงเรียนเอกชน ในจังหวัดอุดรธานี ผู้วิจัยมีกรอบอภิปรายผลดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน และความคาดหวังในการดำเนินงานการบริหารจัดการชั้นเรียนของโรงเรียนเอกชน ในจังหวัดอุดรธานี พบว่า สภาพปัจจุบันในการบริหารจัดการชั้นเรียนของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดอุดรธานี มีสภาพการบริหารจัดการชั้นเรียน ด้านบทบาทของครูในการจัดชั้นเรียน ด้านการจัดบรรยากาศของห้องเรียน เพื่อการเรียนรู้อย่างมีความสุข ด้านรูปแบบการจัดห้องเรียน ด้านการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ด้านการให้คำปรึกษาเพื่อการดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ด้านนวัตกรรมการจัดห้องเรียน ด้านการจัดการแหล่งเรียนรู้ และด้านรูปแบบการสอนที่สนับสนุนการใช้แหล่งเรียนรู้ พบว่ามีสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับมากทุกด้าน และความคาดหวังในการบริหารจัดการชั้นเรียนของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดอุดรธานี พบว่ามีความคาดหวังด้านบทบาทของครูในการจัดชั้นเรียน ด้านการจัดบรรยากาศของห้องเรียนเพื่อการเรียนรู้อย่างมีความสุข ด้านรูปแบบการจัดห้องเรียน ด้านการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ด้านการให้คำปรึกษาเพื่อการดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ด้านนวัตกรรม การจัดห้องเรียน ด้านการจัดการแหล่งเรียนรู้ และด้านรูปแบบการสอนที่สนับสนุนการใช้แหล่งเรียนรู้ พบว่ามีความคาดหวังในทุกด้าน แสดงให้เห็นว่าการบริหารจัดการชั้นเรียนมีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างยิ่ง สอดคล้องกับนิตา นิ้มวงษ์ (2559:12) วิจัยเรื่องการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อจัดการเรียนการสอนของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 พบว่า การใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อจัดการเรียนการสอนของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับ

มากทุกด้าน เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษา ครูทุกคนเห็นความสำคัญของการจัดการแหล่งเรียนรู้ และมีการพัฒนาตนเองในการใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา

2. ผลการศึกษาแนวทางการบริหารการจัดการชั้นเรียนของโรงเรียนเอกชน ในจังหวัดอุดรธานี พบว่าทุกองค์ประกอบของการบริหารจัดการชั้นเรียน ทั้ง 8 ด้าน มีความต้องการจำเป็นที่อยู่ในระดับมาก มีความคาดหวังในการดำเนินการบริหารจัดการชั้นเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด และได้รับข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจากผู้อำนวยการโรงเรียน และหัวหน้าฝ่ายวิชาการ ในการเพิ่มเติมความสมบูรณ์ของแนวทางการบริหารจัดการชั้นเรียน ในส่วนของนวัตกรรม การจัดห้องเรียน รูปแบบการสอนใหม่ ๆ แนวทางปฏิบัติในการดูแลช่วยเหลือผู้เรียน เป็นต้น ผู้วิจัยได้พัฒนาแนวทางการบริหารจัดการชั้นเรียน ด้วยการวิเคราะห์โดยอาศัย หลักการ กรอบแนวคิด จากการศึกษาผลการวิจัยในระยะที่ 1 และได้ข้อมูลเพิ่มเติมอันเป็นประโยชน์ ในการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้อำนวยการโรงเรียน และหัวหน้าฝ่ายวิชาการ 12 โรงเรียน ทำให้แนวทางการบริหารจัดการชั้นเรียน มีความสมบูรณ์ และเป็นไปได้ในทางปฏิบัติมากที่สุด สอดคล้องกับเกียรติศักดิ์ แสงอรุณ (2551: 233-241) ได้ทำการวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาจิตสำนึกสาธารณะสำหรับเยาวชนไทย: กรณีศึกษากลุ่ม และเครือข่ายเยาวชนที่ทำงานด้านจิตสาธารณะ โดยมีกลุ่มนวัตกรรมเยาวชนเพื่อสังคม (YIY. กลุ่มเยาวชนแบล็กบ็อกซ์ (Black Box)) และเครือข่ายเยาวชน 14 กลุ่มที่ดำเนินโครงการเยาวชนไทยไม่ทอดทิ้งสังคมเป็นกรณีศึกษา ผลการวิจัยพบว่า กรณีศึกษามีกระบวนการจัดกิจกรรมที่เป็นไปในแนวทางเดียวกัน คือ เป็นกิจกรรมเพื่อสังคมการอาสาช่วยเหลือด้านการเงินเพื่อการทำงาน การให้คำปรึกษา และการจัดการความรู้ซึ่งในระบบกระบวนการในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เหล่านี้ต่างเป็นส่วนหนึ่งที่สอดคล้อง และเป็นไปตามกระบวนการบริหารคุณภาพวงจรเดมมิง ซึ่งจะเป็นส่วนสำคัญในการทำให้เกิดผลตอบแทนที่มีคุณค่าอันคือการ

แนวทางการนิเทศภายในแบบพี่เลี้ยงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 30

Guidelines of Supervision by Mentoring at Schools Under the Office of the Secondary Education Service Area 30

วันวิสาข์ สิงห์อ่อน¹, มณฑิเยร พัวไพบูลย์²

Wanwisa Sing oon¹, Montien Phuapaiboon²

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพปัญหาของการนิเทศภายในแบบพี่เลี้ยงในสถานศึกษา และ 2) ศึกษาแนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในแบบพี่เลี้ยงสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 30 การวิจัยแบ่งเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันและ สภาพปัญหาของการนิเทศภายในแบบพี่เลี้ยงสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 30 แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันและ สภาพปัญหาของการนิเทศภายในแบบพี่เลี้ยงสำหรับสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 30 จำนวน 393 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม 2) การศึกษาแนวทางการนิเทศภายในแบบพี่เลี้ยงสำหรับสถานศึกษาที่เป็นต้นแบบด้านการนิเทศภายในสถานศึกษา กลุ่มผู้ให้ข้อมูล จำนวน 9 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ ระยะที่ 2 การพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในแบบพี่เลี้ยงสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 30 ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 20 คน และผู้มีหน้าที่ในการนิเทศภายในสถานศึกษาจำนวน 20 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 40 คนเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบประเมิน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยปรากฏ ดังนี้

1. สภาพปัจจุบันการนิเทศภายในแบบพี่เลี้ยงในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 30 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทั้ง 5 ด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 ลำดับแรก ได้แก่ ด้านการขยายผลและยกย่องเชิดชูเกียรติ ด้านการดำเนินการนิเทศ และการประเมินและรายงานผลการประเมิน ส่วนข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ การวางแผนการนิเทศ สภาพปัญหาการนิเทศภายในแบบพี่เลี้ยงในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 30 โดยรวมอยู่ระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ย จากน้อยไปมาก 3 ลำดับแรก ได้แก่ ด้านการวางแผนการนิเทศ การสำรวจความต้องการและจำเป็น และการประเมินและรายงานผลการประเมิน ส่วนข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ การดำเนินการนิเทศภายใน

¹ นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

² คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹ M.Ed. Educational Administration, Faculty of Education Mahasarakham University

² Faculty of Education Mahasarakham University

2. แนวทางการนิเทศภายในแบบพี่เลี้ยงในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 30 พบว่า แนวทางการนิเทศภายในแบบพี่เลี้ยงในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 30 ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการสำรวจความต้องการและความจำเป็น ด้านการวางแผนการนิเทศ ด้านการดำเนินการนิเทศ ด้านการประเมินและรายงานผลการนิเทศ และด้านการขยายผล ยกย่อง และเชิดชูเกียรติ และผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้พบว่า ด้านความเหมาะสมโดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านความเป็นไปได้โดยรวมมีความเป็นไปได้ในระดับมาก และผลการประเมินคู่มือแนวทางการนิเทศภายในแบบพี่เลี้ยงในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 30 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา และหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้มีความคิดเห็นต่อความเหมาะสมของคู่มือ โดยรวมอยู่ในระดับมาก และความเป็นไปได้ของคู่มือโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: แนวทาง, การนิเทศภายในแบบพี่เลี้ยง, สถานศึกษา, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

Abstract

This research aimed to 1) Study of current and desirable situation, 2) To develop an internal supervision model for school administrators. Under the Office of the Secondary Education Service Area 30 This research was divided into 2 periods. Phase 1. The problems of internal supervision. In the school Under the Office of the Secondary Education Service Area 30. The study was divided into 2 phases. 1) The sample consisted of 393 administrators, teachers and administrators of schools. Step 2: Current condition study Problems and Solutions of Internal Mentorship Supervision for Educational Institution as School Supervision Model The data were collected from 9 informants. Phase 2 Development of internal mentoring guidelines for school administrators under the jurisdiction of the Office of the Secondary Educational Service Area 30, who provided information to answer the questionnaires on the appropriateness and feasibility of the internal supervision guideline in schools under the jurisdiction of the district office. Secondary Education Area 30 includes 20 school administrators and those responsible for internal supervision. 20 people totaled 40 persons. The instruments used in the research were statistical data analysis for the data analysis, ie, percentage, mean and standard deviation. The research found that. This research found the following results.

1. Current conditions of internal supervision in the school. Under the jurisdiction of the Office of the Secondary Education Service Area 30, When considered on a case by case basis, it was found that there was moderate level in all 5 aspects. Sort the average of the first three to the first to expand the results and praise the honor. The implementation of supervision. And evaluating and reporting evaluation results. The items with the lowest mean scores were the supervision planning.

The problems of internal supervision in the school, When considering each side, it was found to be at the whole level. And moderate Sort by average to very low. The first three are the planning of supervision. Survey needs and necessities. And evaluating and reporting evaluation results. The items with the lowest average scores were internal supervision.

2. Internal Mentality Supervision in Schools under the jurisdiction of the Office of the Secondary Educational Service Area 30 found that the internal supervision guidelines in the educational institutions under the jurisdiction of the Office of the Secondary Educational Service Area were consisted of five aspects, namely, survey, needs and necessity. The planning of supervision. The implementation of supervision. Evaluation and monitoring reports and the extension of praise and glory. And the results of the suitability assessment and the feasibility study showed that. The right side is that. Overall, it was found to be at the highest level in terms of It is possible experts have commented that. Overall, the possibilities are high and the results of the evaluation of the internal supervision guideline in the schools under the jurisdiction of the Office of Educational Service Area 30 were found that the school administrators and the head of the learning group had a good opinion of the manual. The overall level is very high. And the possibilities of the manual as a whole are very high.

Keywords: Guidelines, Supervision by Mentoring

บทนำ

การจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 30 ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นกับสถานศึกษาเรื่องการนิเทศภายในพบว่าในแต่ละสถานศึกษานั้นยังขาดการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหา ความต้องการของโรงเรียนเพื่อที่จะนำข้อมูลดังกล่าวไปวางแผนการพัฒนาแนวทางการนิเทศเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของสถานศึกษา เช่นการกำหนดทางเลือก การสร้างสื่อและเครื่องมือการสอนหรือนวัตกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับสภาพทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมขององค์กร ขาดแคลนอัตรากำลัง ศึกษานิเทศก์ขาดความรู้ ความสามารถ ทักษะและประสบการณ์ในการนิเทศการจัดการเรียนการสอน ขาดเครื่องมือในการปฏิบัติงาน ขาดการประสานงาน ขาดงบประมาณ ขาดยานพาหนะ มีภาระมาก ทำให้ไม่มีเวลานิเทศ ขาดการนิเทศอย่างต่อเนื่อง ขาดแรงจูงใจและสนับสนุน ขาดการประเมินผลการ

ปฏิบัติงาน การควบคุมกำกับและติดตามยังไม่ต่อเนื่องเพราะศึกษานิเทศก์หรือผู้มีอำนาจยังออกมานิเทศโรงเรียนในสังกัดไม่ถึงเพียงภาคเรียนละครั้งเท่านั้น ทำให้แต่ละสถานศึกษาไม่ทราบปัญหาที่แท้จริงของตนเองและมีการพัฒนาไม่ตรงทิศทางในความต้องการของตนเอง รวมทั้งผู้บริหารสถานศึกษาขาดความเข้าใจในการใช้กระบวนการนิเทศภายในเพื่อส่งเสริมสนับสนุนและพัฒนาการจัดการศึกษา สถานศึกษาจัดกิจกรรมการนิเทศไม่สอดคล้องกับสภาพปัญหาปัจจุบันของสถานศึกษา และอาจไม่ได้เกิดจากความต้องการของบุคลากรในสถานศึกษา ตลอดจนทั้งการนิเทศภายในสถานศึกษายังขาดการนิเทศแบบจริงจัง เป็นต้น (รายการผลการนิเทศภายในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 30. 2558)

การนิเทศแบบพี่เลี้ยง (Mentoring) เป็นรูปแบบการช่วยเหลือครูในลักษณะที่เลี้ยงโดยให้ผู้ที่มีความสามารถเป็นที่ยอมรับหรือผู้บริหารในหน่วยงานให้คำปรึกษาและให้ความช่วยเหลือรุ่นน้องหรือผู้ที่

อยู่ในระดับต่ำในเรื่องที่เป็นประโยชน์ต่อการทำงาน หรือการจัดการเรียนรู้ให้มีศักยภาพสูงขึ้นพี่เลี้ยงจะเรียกว่า Mentor ส่วนบุคคลที่ได้รับความดูแลจากพี่เลี้ยง เรียกว่า Mentee การนิเทศแบบพี่เลี้ยงจะช่วยสร้างกลุ่มคนที่มีความสามารถ มีศักยภาพที่เร็วกว่าพนักงานปกติตั้งใจให้พนักงานที่มีผลการปฏิบัติงานดี และมีศักยภาพในการทำงานสูงให้คงอยู่กับหน่วยงาน กระตุ้นให้ผู้ปฏิบัติงานสร้างผลงานมากขึ้นพร้อมที่จะทำงานหนักและท้าทายมากขึ้น สร้างบรรยากาศของการนำเสนองานใหม่ ๆ หรือความคิดนอกกรอบมากขึ้น สร้างระบบการสื่อสารแบบช่องทางระหว่าง Mentor และ Mentee หัวหน้างานในฐานะ Mentor มีเวลาที่จะคิดวางแผน กำหนดนโยบายและวางกลยุทธ์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานของทีมได้มากขึ้น เนื่องจากมอบหมายงานส่วนหนึ่งให้ Mentee รับผิดชอบแล้ว (อัญชลีธรรมะวิสิฏกุล, 2552: 3-4) สอดคล้องกับ Mentor เป็นผู้ที่ยคอยช่วยบุคคลอื่นให้เกิดความรู้เพิ่มพูนประสบการณ์ในการเรียนรู้และความเจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้น นอกจากนี้ Rolando (2002: 102) กล่าวถึงลักษณะผู้ที่จะเป็น Mentor ว่าต้องเป็นผู้ที่มีบุคลิกเห็นอกเห็นใจผู้อื่น มีความเอาใจใส่ต่อผู้อื่น มีลักษณะโดดเด่นและ เป็นผู้ยอมรับและชำนาญในเรื่องนั้น ๆ ดังนั้นจะเห็นได้ว่าบทบาทหน้าที่ของพี่เลี้ยงในการนิเทศจึงเปรียบเสมือนผู้ที่ทำหน้าที่เป็นผู้ดูแลให้คำปรึกษาแนะนำเพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ต่อเนื่อง และAnderson and Shannon (2002: 38-42) ได้กล่าวถึงบทบาทของผู้ดูแลให้คำปรึกษาแนะนำ (Mentor) ว่ามีหน้าที่สอน ให้การสนับสนุน กระตุ้นส่งเสริม ให้คำปรึกษาแนะนำ และให้ความเป็นมิตรเป็นผู้ช่วยเหลือและให้โอกาสให้การเรียนรู้แก่ผู้รับการปรึกษาแนะนำซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Rahman และคณะ (2005: 371 - 375) ที่พบว่าเมื่อนำกระบวนการพี่เลี้ยงมาใช้งาน ผู้เรียนมีอัตราการผ่านเกณฑ์เพิ่มขึ้น ข้อเสนอแนะคือ ควรวัดและประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและคะแนนพัฒนาของพี่เลี้ยงด้วย ดังนั้นการนิเทศแบบพี่เลี้ยง (Mentoring) จึงเป็นกระบวนการหนึ่งที่มีความ

สำคัญในการช่วยเหลือให้การจัดการเรียนรู้เป็นไปอย่างมีคุณภาพการนำเทคนิคการนิเทศแบบพี่เลี้ยง (Mentoring) มาใช้ในการนิเทศการศึกษา จึงเป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นได้ การนิเทศแบบพี่เลี้ยงเป็นวิธีการพัฒนาสมรรถภาพการทำงานของครู โดยเน้นไปที่การทำงานให้ได้ตามเป้าหมายของงาน หรือการช่วยให้สามารถนำความรู้ความเข้าใจที่มีอยู่และหรือได้รับการอบรมมาไปสู่การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ การให้คำชี้แนะมีลักษณะเป็นกระบวนการ มีเป้าหมายที่ต้องการไปให้ถึง 3 ประการ คือ การแก้ปัญหาในการทำงาน การพัฒนาความรู้ ทักษะ หรือความสามารถในการทำงาน และการประยุกต์ใช้ทักษะหรือความรู้ในการทำงาน ที่ตั้งอยู่บนหลักการของการเรียนรู้ร่วมกัน (Co-Construction) โดยยึดหลักว่าไม่มีใครรู้มากกว่าใคร จึงต้องเรียนไปพร้อมกันเพื่อให้ค้นพบวิธีการแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2552: 1)

จากข้อมูลข้างต้นทำให้ผู้วิจัยเห็นความสำคัญของการนิเทศภายในแบบพี่เลี้ยงสถานศึกษา จึงได้มีแนวคิดในการพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในแบบพี่เลี้ยงในสถานศึกษาเพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนรวมทั้งผู้เกี่ยวข้องได้ศึกษาและนำแนวทางการพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในแบบพี่เลี้ยงในสถานศึกษาอันจะเป็นกระบวนการในการบริหารจัดการทางวิชาการที่จะช่วยสนับสนุนและเสริมสร้างการจัดการศึกษา สามารถที่จะดำเนินการจัดการนิเทศการศึกษาได้ตามเกณฑ์มาตรฐานให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการปฏิบัติงานอันจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนได้อย่างยั่งยืนต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพปัญหาของการนิเทศภายในแบบพี่เลี้ยงในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 30

2. เพื่อพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในแบบพี่เลี้ยงในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 30

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษา แนวคิด ทฤษฎี และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการและขั้นตอนการนิเทศภายใน ผู้วิจัยได้นำแนวคิดการนิเทศภายในแบบพี่เลี้ยงของ Young และคณะ (1950: 19 - 21) ; Marlene และ Mchenry (2002: 5 -12) ; Sweeny (2008: 54 - 55) ; วัชรมา เล่าเรียนดี (2553: 277 - 278) มาประยุกต์ใช้กับขั้นตอนการเป็นพี่เลี้ยงของสถาบัน Mentor International Study Consultants (2009: 16) โดยการสังเคราะห์ได้กรอบแนวคิดของการวิจัยนำมาประกอบเป็นแนวทางการนิเทศภายในแบบพี่เลี้ยง มีกระบวนการ 5 กระบวนการ ดังนี้ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาความต้องการจำเป็น 2) การวางแผนการนิเทศ 3) การดำเนินการนิเทศ 4) ประเมินและรายงานผลการนิเทศ 5) การขยายผลต่อยอด และยกย่องเชิดชูเกียรติ

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันและ สภาพปัญหาของการนิเทศภายในแบบพี่เลี้ยงสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 30 แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน

ขอบเขตประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 80 คน ครูผู้สอน จำนวน 313 คน รวมทั้งสิ้น 393 คน ซึ่งได้มาโดยกำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้ตารางเครจซี่และมอร์แกน (บุญชม ศรีสะอาด, 2545: 46-47) โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

2. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ศึกษานิเทศก์ จำนวน 3 คนและ ผู้บริหารโรงเรียนที่เป็นต้นแบบด้านการนิเทศภายในสถานศึกษา โรงเรียนขนาดเล็ก

1 คน โรงเรียนขนาดกลาง 1 คน โรงเรียนขนาดใหญ่ 1 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 9 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีเลือกแบบเจาะจง

ระยะที่ 2 การพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในแบบพี่เลี้ยงสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 30 แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ในการร่างแนวทางการนิเทศภายในแบบพี่เลี้ยงในสถานศึกษา ได้แก่ ศึกษานิเทศก์ จำนวน 3 คน ผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนต้นแบบทางด้านการศึกษา โรงเรียนขนาดเล็กจำนวน 3 คน โรงเรียนขนาดกลางจำนวน 3 คน โรงเรียนขนาดใหญ่จำนวน 3 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 12 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection)

2. การสร้างคู่มือและ การประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ของคู่มือแนวทางการนิเทศภายในแบบพี่เลี้ยงในสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 30

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการประเมินแนวทางการนิเทศภายในแบบพี่เลี้ยงในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 30 ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 30 จำนวน 20 คน และผู้มีหน้าที่ในการนิเทศภายในสถานศึกษา จำนวน 20 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 40 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีแบบเจาะจง

วิธีดำเนินการวิจัย

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันและ สภาพปัญหาของการนิเทศภายในแบบพี่เลี้ยงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 30 แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพปัญหาการนิเทศภายในแบบพี่เลี้ยงสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 30

1. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 30 จำนวน 80 คน ครูผู้สอน จำนวน 313 คน รวมทั้งสิ้น 393 คน ซึ่งได้มาโดยกำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้ตารางเครซี่และมอร์แกน (บุญชม ศรีสะอาด. 2545: 46-47) โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถาม แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 สภาพปัจจุบันของการนิเทศภายในแบบพี่เลี้ยงในสถานศึกษา ตอนที่ 3 สภาพปัญหาของการนิเทศภายในแบบพี่เลี้ยงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 30

3. การวิเคราะห์ข้อมูล โดยนำแบบประเมินทั้งหมดหาค่าทางสถิติด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

4. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอน 2 ศึกษาแนวทางแก้ไขของการนิเทศภายในแบบพี่เลี้ยงจากสถานศึกษาที่เป็นต้นแบบด้านการนิเทศภายในสถานศึกษา

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน ผู้บริหารการศึกษา จำนวน 3 คน และหัวหน้ากลุ่มสาระหรือผู้รับการแต่งตั้งให้นิเทศภายในสถานศึกษา จำนวน 3 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 9 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีเลือกแบบเจาะจง (บุญชม ศรีสะอาด. 2545: 40)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสัมภาษณ์ เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) ที่พัฒนาขึ้นตามขอบข่ายการนิเทศภายในแบบพี่เลี้ยง

3. การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลโดยการสรุปประเด็น และนำเสนอโดยการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

ระยะที่ 2 การพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในแบบพี่เลี้ยงในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 30 แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน

ขั้นตอนที่ 1 การยกร่างแนวทางการนิเทศภายในแบบพี่เลี้ยงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 30

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ศึกษาในเทศก์ จำนวน 3 คน ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนต้นแบบทางการนิเทศการศึกษา โรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 3 คน โรงเรียนขนาดกลางจำนวน 3 คน โรงเรียนขนาดใหญ่จำนวน 3 คน ที่มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับรูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษา รวมทั้งสิ้นจำนวน 12 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบประเมิน เป็นแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของร่างแนวทางการนิเทศภายในแบบพี่เลี้ยงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 30 มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า มีระดับความคิดเห็น 5 ระดับ

3. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าทางสถิติด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

4. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนที่ 2 การประเมินความเหมาะสมความเป็นไปได้ของแนวทางการนิเทศภายในแบบพี่เลี้ยงในสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 30

1. ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 20 คน และผู้มีหน้าที่ในการนิเทศ จำนวน 20 คน รวมทั้งสิ้น 40 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบประเมิน เป็นแบบประเมินความเหมาะสมและ

ความเป็นไปได้ของคู่มือ

3. การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของคู่มือโดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพปัจจุบันการนิเทศภายในแบบพี่เลี้ยงในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 30 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทั้ง 5 ด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 ลำดับแรก ได้แก่ ด้านการขยายผลและยกย่องเชิดชูเกียรติ ด้านการดำเนินการนิเทศ และการประเมินและรายงานผลการประเมิน ส่วนข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ การวางแผนการนิเทศ

สภาพปัญหาการนิเทศภายในแบบพี่เลี้ยงในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 30 โดยรวมอยู่ระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทั้งและระดับปานกลาง เรียงลำดับค่าเฉลี่ย จากน้อยไปมาก 3 ลำดับแรก ได้แก่ ด้านการวางแผนการนิเทศ การสำรวจความต้องการและจำเป็น และการประเมินและรายงานผลการประเมิน ส่วนข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ การดำเนินการนิเทศภายใน

2. แนวทางการนิเทศภายในแบบพี่เลี้ยงในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 30 พบว่า แนวทางการนิเทศภายในแบบพี่เลี้ยงในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 30 ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการสำรวจความต้องการและความจำเป็น ด้านการวางแผนการนิเทศ ด้านการดำเนินการนิเทศ ด้านการประเมินและรายงานผลการนิเทศ และด้านการขยายผล ยกย่อง และ

เชิดชูเกียรติ และผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้พบว่า ด้านความเหมาะสมมีความคิดเห็นว่า โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านความเป็นไปได้ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นว่า โดยรวมมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก

ผลการประเมินคู่มือแนวทางการนิเทศภายในแบบพี่เลี้ยงในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 30 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา และหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้มีความคิดเห็นต่อความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของคู่มือแนวทางการนิเทศภายในแบบพี่เลี้ยงในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 30 โดยรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 1 ข้อ และอยู่ในระดับมาก 4 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 ลำดับแรก ได้แก่ จุดมุ่งหมาย การดำเนินการ การประเมินผล และ เงื่อนไขความสำเร็จ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ หลักการ ในส่วนของความเป็นไปได้ของคู่มือโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 1 ข้อ และอยู่ในระดับมาก 4 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 ลำดับแรก ได้แก่ จุดมุ่งหมาย การดำเนินการ และ เงื่อนไขความสำเร็จ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ หลักการ และการประเมินผล

อภิปรายผล

1. สภาพปัจจุบัน การนิเทศภายในแบบพี่เลี้ยงในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 30 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เป็นเพราะว่าการนิเทศการศึกษามีความสำคัญในการพัฒนาคุณภาพทางการศึกษา เป็นระบบที่ส่งเสริมพัฒนาการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานได้ลงมือปฏิบัติอย่างถูกต้องและเหมาะสมจนบรรลุตามแผนที่วางไว้ เพื่อปรับปรุงส่งเสริมคุณภาพการเรียนการสอนภายในสถานศึกษาให้ดีขึ้น เป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอนของครู

ให้เอื้อต่อความสำเร็จทางการเรียนของนักเรียน การเปลี่ยนแปลงความรู้ เจตคติ ซึ่งเกี่ยวกับอารมณ์ความรู้สึกและพฤติกรรมส่วนบุคคลเพื่อส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาและผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน จากความสำคัญของงานนิเทศดังกล่าว ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาควรตระหนัก ให้ความสำคัญและดำเนินการพัฒนาครูให้มีความรู้ความเข้าใจเพื่อส่งผลต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดผลดีต่อผู้เรียน (วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์, 2538: 93-95) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ โสภณ ทองจิตร (2553: 68-79) ได้วิจัยการปฏิบัติงานตามกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษา ในโรงเรียนในเครือข่ายบ้างกุ่ม จังหวัดสุราษฎร์ธานี ที่พบว่าสภาพปัจจุบันของการนิเทศภายในสถานศึกษาในโรงเรียนเครือข่ายบ้างกุ่ม จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พิบูลชัย ศรีเข้ม (2553: 102-104) ได้วิจัยการศึกษาสภาพและปัญหาการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดเทศบาลเขตการศึกษา 10 พบว่าการศึกษาสภาพปัจจุบันของการนิเทศภายในสถานศึกษาสังกัดเทศบาล เขตการศึกษา 10 โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

ปัญหาการนิเทศภายในแบบพี่เลี้ยงในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 30 โดยรวมอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากและระดับปานกลาง ทั้งนี้เป็นเพราะว่า การนิเทศภายในสถานศึกษายังขาดการวิเคราะห์ วางแผนการนิเทศที่เป็นระบบ ขาดการสำรวจสภาพปัจจุบัน ปัญหาอย่างแท้จริง ขาดการกำกับติดตามและประเมินผล อีกทั้งการนิเทศภายในยังขาดความต่อเนื่อง โดยเฉพาะการกำกับติดตามและการนำผลการดำเนินงานไปปรับปรุงพัฒนา แม้ว่าการจัดการศึกษาตามนโยบายการศึกษาขั้นพื้นฐานก็ยังพบปัญหาที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาอยู่หลายประการที่สำคัญคือ ปัญหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ยังไม่บรรลุเป้าหมายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งนี้เนื่องจากการนิเทศภายในสถานศึกษาขาด

การพัฒนากระบวนการนำไปสู่การปฏิบัติที่ชัดเจน อาจเป็นเพราะผู้บริหารหรือหัวหน้ากลุ่มสาระยังไม่เห็นความสำคัญของกระบวนการในการนิเทศภายในสถานศึกษาจึงยังปล่อยปะ ละเลยและขาดการนิเทศภายในอย่างจริงจังและต่อเนื่อง จากปัญหาดังกล่าว จึงทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาต้องให้ความสำคัญและตระหนักถึงการดำเนินการพัฒนาครูให้มีความรู้ความเข้าใจและใช้ความรู้ความสามารถในการบริหารพัฒนางานนิเทศภายในให้มีประสิทธิภาพ (พัชรินทร์ ช่วยศิริ, 2554: 3) ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชาติชาย แสนบัวคำ (2552: 111-114) ได้วิจัยการศึกษาสภาพปัญหาของการนิเทศภายในของโรงเรียนบ้านหนองกุงชนสารโคกผอ อำเภอกุเวียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 5 พบว่าสภาพปัญหาอยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ พิบูลชัย ศรีเข้ม (2553: 102-104) ได้วิจัยการศึกษาสภาพปัญหาการนิเทศภายในสถานศึกษาเทศบาลเขต 10 ที่พบว่าการศึกษาสภาพปัญหาการนิเทศภายในสถานศึกษาสังกัดเทศบาล เขตการศึกษา 10 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. แนวทางการนิเทศภายในแบบพี่เลี้ยงในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 30 ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการสำรวจความต้องการและความจำเป็น ด้านการวางแผนการนิเทศ ด้านการดำเนินการนิเทศ ด้านการประเมินและรายงานผลการนิเทศ และด้านการขยายผล ยกย่อง และเชิดชูเกียรติ และผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้พบว่า ด้านความเหมาะสมมีความคิดเห็นว่าเป็นไปได้อย่างดี ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นว่าเป็นไปได้อย่างดี ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นว่าเป็นไปได้อย่างดี ทั้งนี้เป็นเพราะงานการนิเทศภายในเป็นกระบวนการหนึ่งของงานบริหารงานวิชาการซึ่งถือเป็นหัวใจสำคัญของโรงเรียนในการขับเคลื่อนและพัฒนาการศึกษาของชาติในอนาคต (อุทัย บุญประเสริฐ, 2540: 62) ทั้งนี้ผู้วิจัยได้พัฒนาแนวทางการนิเทศภายใน

สถานศึกษาดังกล่าวขึ้นโดยอาศัยหลักการ แนวคิด จากการศึกษาขอบข่ายงาน และภารกิจ งานนิเทศ ภายใน ของนักวิชาการและหน่วยงานทางการ ศึกษา เช่น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้น พื้นฐาน (2555: 8 -16) ซึ่งสอดคล้องกับผลการ วิจัยของ โสภณ ทองกิจ (2554: 64) ได้วิจัยรูปแบบ ในกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษา ของ โรงเรียนในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ที่พบว่าองค์ประกอบ หลักในกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษามี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ การสำรวจความต้องการและ ความจำเป็น การวางแผนการนิเทศ การดำเนินการ นิเทศ การประเมินผล และการปรับปรุงแก้ไข และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ จินทธานี อุ ปาทัง (2551: 145-147) ที่พบว่าองค์ประกอบ หลักในกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษามี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ มีการสำรวจสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการการนิเทศภายใน มีการ กำหนดและแจ้งนโยบายการนิเทศภายใน มีการเตรียมบุคลากรและการวางแผนการนิเทศภายใน มีการจัดทำแผนงานและโครงการมีการเตรียมเครื่องมือและมีการเตรียมประเมินผลการนิเทศภายใน

ผลการประเมินคู่มือแนวทางการนิเทศ ภายในแบบพี่เลี้ยงในสถานศึกษาสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 30 พบว่าโดยรวมมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในระดับ มากทั้งนี้เพราะว่า แนวทางการนิเทศภายในแบบพี่ เลี้ยงในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การ ศึกษามัธยมศึกษาเขต 30 โดยผ่านกระบวนการ ศึกษา วิเคราะห์ อย่างเป็นระบบ ซึ่งมีการศึกษา แนวคิด หลักการ ทฤษฎี มีการสอบถาม สัมภาษณ์ ข้อมูลจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องแล้วนำมาปรับปรุง แก้ไขจนได้คู่มือที่มีความถูกต้อง เหมาะสม และสามารถนำไปใช้ได้จริง นอกจากนี้แล้วยังมีผู้ เชี่ยวชาญที่ประเมินความเหมาะสมและความเป็น ไปได้ของคู่มือแนวทางการนิเทศภายในแบบพี่เลี้ยง ที่มีความรู้ความสามารถในการนิเทศภายในสถาน ศึกษา เป็นอย่างดี เมื่อเห็นกระบวนการนิเทศภายใน ทั้ง 5 ด้าน สามารถประเมินออกมาได้ว่าแนวทาง

การนิเทศภายในแบบพี่เลี้ยงในสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 30 ที่ผู้วิจัยสร้างและพัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมและ ความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับผล การศึกษาของ สุภาภรณ์ กิตติรัชดานนท์ (2551) ได้วิจัยรูปแบบเรื่องการพัฒนา รูปแบบการนิเทศการ จัดการเรียนการสอนโดยสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ พบว่ารูปแบบการนิเทศการจัดการเรียนการสอน โดยสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความเหมาะสมและ ความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 จากการศึกษาสภาพปัจจุบันการนิเทศ ภายในแบบพี่เลี้ยงในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 30 พบว่าโดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำ สุด ได้แก่ การวางแผนการนิเทศ และสภาพปัญหา การนิเทศภายในแบบพี่เลี้ยงในสถานศึกษา โดยรวม อยู่ระดับมาก และข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ การดำเนินการนิเทศภายใน ดังนั้น ผู้บริหารสถาน ศึกษาควรวางแผนในการนิเทศภายในแบบพี่เลี้ยงใน สถานศึกษา ให้ครอบคลุม เพื่อให้การนิเทศบรรลุ ตามจุดมุ่งหมาย และควรมีการปฏิบัติตามขั้นตอน การดำเนินงานของการนิเทศภายในสถานศึกษา เพื่อก่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการ จัดการเรียนการสอนและการบริหารสถานศึกษา

1.2 ผู้บริหารควรนำแนวทางการนิเทศ ภายในแบบพี่เลี้ยงในสถานศึกษา ทั้ง 5 กระบวนการ ไปปฏิบัติให้ครบ

1.3 ผู้บริหารควรนำคู่มือแนวทางการนิเทศ ภายในแบบพี่เลี้ยงในสถานศึกษาสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 30 ที่ได้ออก เผยแพร่ประชาสัมพันธ์กับหน่วยงานต้นสังกัดเพื่อ นำไปใช้เป็นข้อมูลประกอบการส่งเสริมแนวทางการ นิเทศภายในแบบพี่เลี้ยงสำหรับสถานศึกษาของ ครูผู้สอนในสถานศึกษา เพื่อสถานศึกษามีประสิทธิภาพ

ตามเป้าหมายของการศึกษา

สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษาเขต 30

2. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัย ไปใช้

2.1 ควรมีการนำแนวทางการนิเทศภายใน
แบบพี่เลี้ยงในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษามัธยมศึกษาเขต 30 ไปทดลองใช้จริงใน

2.2 ควรมีการศึกษาถึงผลหลังจากการนำ
รูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษาไปใช้ในการ
บริหารงานของสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- จินตนา อูปาทั้ง. (2551). *การศึกษาการดำเนินงานนิเทศภายในของโรงเรียนที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน
การศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากทมมหานคร. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ:
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.*
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). *การวิจัยเบื้องต้น*. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- พัชรินทร์ ช่วยศิริ. (2554). *การศึกษาการดำเนินงานนิเทศภายในของโรงเรียนวัดประดู่ฉิมพลี. สารนิพนธ์
กศ.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.*
- พิบูลชัย ศรีเข้ม. (2553). *การศึกษาสภาพและปัญหาการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดเทศบาล เขต
การศึกษา 10. วิทยานิพนธ์ ค.ม. อุบลราชธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.*
- วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์. (2538). *หลักการนิเทศการศึกษา*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะ
ครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วัชราน เล่าเรียนดี. (2548). *การนิเทศการสอน*. นครปฐม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สุภาภรณ์ กิตติรัชดานนท์. (2551). *การพัฒนารูปแบบการนิเทศการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐาน*. วิทยานิพนธ์ กศ.ด. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2552). *การนิเทศเพื่อพัฒนาโรงเรียนมัธยมศึกษา.
กรุงเทพฯ: บริษัทกรีนกรุปจำกัด.*
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2555). *การพัฒนากระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษา
สู่วิถีการปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2542). *การกำกับติดตาม/นิเทศและประเมินผลการนิเทศ
โรงเรียนประถมศึกษา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- โสภณ ทองจิตร. (2553). *การปฏิบัติตามกระบวนการนิเทศภายในของผู้นิเทศการศึกษา ใน
โรงเรียนเครือข่ายบางกุ่ม จังหวัดสุราษฎร์ธานี*. ภาคนิพนธ์ ค.ม. มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- อุทัย บุญประเสริฐ. (2536). *หลักการแนะแนวทางในการจัดการนิเทศภายในสำหรับสถานศึกษาประถม
ศึกษา*. กรุงเทพฯ: รุ่งสาส์นการพิมพ์.

- Anderson, Eugene M. and Anna L. Shannon. (2002). "Toward a Conceptualizing Of Mentoring," *Journal of Teacher Education*. 39(1): 38-42 ; January.
- Marlene, P and M. Jana. Machenry. (2002). "The Mentor's Handbook: Practical Suggestions For Collaborative Reflection and Analysis," *Christopher-Gordon*, 3(1): 152 ; January.
- Mentor International Study Consultant. (2009). *Chapter Three: What Are the Step for Developing and Implement Mentoring*. 23 June.
- Rahman, T. and others. (2005). "A Systemic Mentoring Model in Computer Science," *Annual Southeast Regional Conference*. 18(20): 371 - 375 ; March.
- Rolando, Cruz. (2009). *Different Leadership Style Definition*. <<http://www.essortment.com/liftstyle/different-leader-skus.htm>.
- Sweeny, Barry W. (2008). *Defining the Distinctions Between Mentoring and Coaching*. 15 October, 2009. <<http://www.mentoring-association.org/member-only/DefM&Coach2.html>.
- Young, Paul G. and others. (1950). *Mentoring Principle: Framework, agendas, tips, and Case Stories for Mentors and Mantes*. USA: Sage Publication Ltd.

การพัฒนาแนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิผล สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2

Developing a Guideline to Learning Process Effective for Schools under Jurisdiction of the Office of Khon Kaen Primary Educational Service Area 2

วิทยา แสนแป้¹, รัฐธานี เลหาสุรโยธิน²

Wittaya Saenpae¹, Ratasa Laohasurayothin²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิผล สำหรับสถานศึกษา 2) ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิผล สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 และ 3) พัฒนาแนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิผล สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 โดยใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนา 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัดจำนวน 7 คน ระยะที่ 2 ผู้เชี่ยวชาญเครื่องมือการวิจัย จำนวน 5 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูฝ่ายวิชาการ และครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 จำนวน 314 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) และระยะที่ 3 สถานศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติที่ดีเยี่ยม (Best Practice) จำนวน 3 แห่ง ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินแนวทาง จำนวน 7 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย แบบประเมิน แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

1. องค์ประกอบและตัวชี้วัดการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิผล สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ คือ 1) การวิเคราะห์หลักสูตร มี 9 ตัวบ่งชี้ 2) การวางแผนการจัดการเรียนรู้ มี 8 ตัวบ่งชี้ 3) การจัดการเรียนรู้ มี 6 ตัวบ่งชี้ 4) การวัดและประเมินผล มี 6 ตัวบ่งชี้ ผลการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญพบว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

2. สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิผล สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 พบว่า สภาพปัจจุบันของการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิผล สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถม

¹ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

² ภาควิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹ Master's Student Educational Administration, Faculty of Education, Mahasarakham University

² Educational Technology Program, Faculty of Education, Mahasarakham University

ศึกษาขอนแก่น เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับจากมากที่สุดไปน้อยที่สุด ดังนี้ 1) การวิเคราะห์หลักสูตร 2) การวางแผนการจัดการเรียนรู้ 3) การวัดและประเมินผล 4) การจัดการเรียนรู้ ตามลำดับ และสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับจากมากที่สุดไปน้อยที่สุด ดังนี้ 1) การวิเคราะห์หลักสูตร 2) การวางแผนการจัดการเรียนรู้ 3) การวัดและประเมินผล 4) การจัดการเรียนรู้ ตามลำดับ

3. แนวทางการพัฒนาการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ด้านการวิเคราะห์หลักสูตร มีการนำหลักสูตรไปใช้ให้ชัดเจน นิเทศ กำกับติดตาม มีการวางแผนการเรียนรู้แบบบูรณาการ ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม ในกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านการวางแผนการจัดการเรียนรู้ สร้างความตระหนักในการออกแบบการเรียนรู้ ด้านความรู้ ทักษะ กระบวนการ จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ถูกต้อง สามารถจัดการเรียนการสอนได้ ฝ่ายวิชาการ มีการติดตามนิเทศผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเลือกใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ด้านการจัดการเรียนรู้ มีการจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มีกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้านการวัดและประเมินผล มีกระบวนการวัดที่หลากหลาย ตามสภาพความเป็นจริง และมีการนำผลการวัดมาวิเคราะห์ปรับปรุง และพัฒนาในปีการศึกษาต่อไป

คำสำคัญ: การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2

Abstract

The purposes of this research were 1) to study The elements of Learning Process Effective for schools, 2) to study the Current Conditions and Overall Desirable conditions of Learning Process Effective for schools under jurisdiction of the Office of Khon Kaen Primary Educational Service Area 2 and 3) to Development of a Guideline to Learning Process Effective for schools under jurisdiction of the Office of Khon Kaen Primary Educational Service Area 2 by using Research and Development including 3 Phases. Phase 1, was the study of The elements of Learning Process Effective for schools under jurisdiction of the Office of Khon Kaen Primary Educational Service Area 2. Phase 2, was the study of the Current Conditions and Overall Desirable conditions of Learning Process Effective for schools under jurisdiction of the Office of Khon Kaen Primary Educational Service Area 2. And Phase 3 Developing a Guideline to Learning Process Effective for schools under jurisdiction of the Office of Khon Kaen Primary Educational Service Area 2. The samples in Phase 1, Experts assessing the factors and indicators 7 people. The samples in Phase 2, were 5 professional of the tools research and 314 teachers of Schools under jurisdiction of the Office of Khon Kaen Primary Educational Service Area 2, They were selected by Stratified Random Sampling. And the samples in Phase 3, were 3 Schools practices are excellent (Best practices) and 7 experts assessing the Guideline. The instruments using for data collection, consisted of the Questionnaire, the Interview Form, the Test and Evaluation Form. The statistic using for data analysis, consisted of the Percentage, Mean, and Standard Deviation.

The results were as follows:

1. The elements of Learning Process Effective for schools under jurisdiction of the Office of Khon Kaen Primary Educational Service Area 2 of 4 elements: 1) curriculum analysis has 9 indicators 2) planning of learning management has 8 indicators 3) learning management has 6 indicators 4) measurement and evaluation has 6 indicators. The expert evaluation found is appropriate at the highest level.

2. Overall current conditions in Learning Process Effective for schools under jurisdiction of the Office of Khon Kaen Primary Educational Service Area 2 was medium level. The elements could be sorted in descending order as: 1) curriculum analysis; 2) planning of learning management; 3) measurement and evaluation; 4) learning management, respectively. Overall Desirable conditions in Learning Process Effective for schools under jurisdiction of the Office of Khon Kaen Primary Educational Service Area 2 was the most level. The elements could be sorted in descending order as: 1) curriculum analysis; 2) planning of learning management; 3) measurement and evaluation; 4) learning management, respectively.

3. The findings in assessment of Guideline to Learning Process Effective for schools under jurisdiction of the Office of Khon Kaen Primary Educational Service Area 2, in term of curriculum analysis, it was found that the curriculum was clearly applied, supervised, controlled, followed up, integration learning planning was conducted, the communities were allowed to participate in instructional activities. In term of learning management planning, it created realization in correct learning design, knowledge, skill, process and learning management planning, it was able to arrange instruction, the academic section has followed up, supervised, the students has participated in selecting media and learning resources. In term of learning management, the environment and climate was charitable to learning, learning processes were diversified and importantly emphasized on students. In term of measurement and evaluation, the measurement processes were diversify as actual condition and the measurement results were analyzed, improved and developed for next academic year. The expert evaluation found is appropriate and possibility at the high level.

Keywords: Learning Process Effective, The Office of Khon Kaen Primary Educational Service Area 2

บทนำ

กระทรวงศึกษาธิการได้ดำเนินการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของชาติตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มาตรา 6 ซึ่ง มีความสำคัญต่อการจัดการศึกษา กล่าวคือ

ต้องจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนไทยให้สมบูรณ์ทั้งร่างกาย สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมในการดำรงชีวิต อยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ภูมิใจในความเป็นไทยและมีความเป็นสากล อีกทั้งต้องรู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกปัจจุบัน และมาตรา 39 กล่าวถึง หลักการกระ

จ่ายอำนาจทางการบริหารจัดการทางการศึกษาใน 4 ด้าน คือ ด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 49 ได้กล่าวถึง สิทธิและเสรีภาพในการศึกษาว่า บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย ผู้ยากไร้ ผู้พิการ หรือทุพพลภาพ หรือผู้อยู่ในสภาพยากลำบาก ต้องได้รับการสนับสนุนตามวรรคหนึ่ง และการสนับสนุนจากรัฐเพื่อให้ได้รับการศึกษาโดยทัดเทียมกับบุคคลอื่น (จันทรานี สงวนนาม. 2551: 147)

ในการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 บุคคลที่มีความสำคัญที่สุดในสถานศึกษา คือ ผู้บริหารสถานศึกษา การปฏิรูปการศึกษาจะสำเร็จหรือ ล้มเหลวอยู่ที่ครูและบุคลากรทางการศึกษาโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความรู้ความเข้าใจ ในกระบวนการทัศน์ใหม่ในการศึกษาเข้าใจทิศทางและแนวทางที่จะนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา นอกจากนี้ผู้บริหารสถานศึกษายังเป็นบุคคลหลักที่สำคัญของสถานศึกษา และเป็นผู้นำวิชาชีพที่จะต้องมีความรู้ ความสามารถและคุณธรรมจริยธรรม จึงจะนำไปสู่การจัดและการบริหารสถานศึกษาที่ดีมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในปัจจุบัน รัฐได้มีภาระหนักให้โรงเรียนหรือสถานศึกษา เป็นหน่วยงานทางการศึกษาที่สำคัญยิ่ง เพราะโรงเรียนเป็นหน่วยงานปฏิบัติ ผลการจัดการศึกษาจะเป็นเช่นใด ย่อมขึ้นอยู่กับปฏิบัติของโรงเรียนภารกิจหลักของโรงเรียนก็คือเป็นผู้จัดการเรียนรู้ เพื่อให้ให้นักเรียนบรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ในหลักสูตร บุคคลที่มีความสำคัญและมีบทบาทต่อการที่จะให้นักเรียนบรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตร คือผู้บริหารโรงเรียนและบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในฐานะที่เป็นผู้มีส่วนรับผิดชอบ อย่างใกล้ชิดต่อผู้เรียน การบริหาร

งานวิชาการนับว่าเป็นหัวใจหลักของโรงเรียนเพราะวัตถุประสงค์ที่สำคัญของโรงเรียน คือ การให้การศึกษาศึกษาและฝึกอบรมเยาวชนเพื่อให้เป็นพลเมืองดีของชาติในอนาคต (ธีระ รุญเจริญ. 2550: 11)

เพื่อให้การจัดการศึกษา และการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล กระทรวงศึกษาธิการได้จัดทำคู่มือการบริหารสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล ให้กับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของรัฐที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาได้ใช้เป็นแนวทางในการบริหารและจัดการสถานศึกษาให้สอดคล้องกับการบริหารการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการตามโครงสร้างใหม่ และให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 โดยได้กำหนดขอบข่ายและภารกิจการบริหารงานวิชาการไว้ 17 ด้านด้วยกัน คือ 1) การวางแผนงานด้านวิชาการ 2) การพัฒนาหรือดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นการพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่น 3) การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา 4) การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา 5) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 6) การวัดผลประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน 7) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา 8) การพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ 9) การนิเทศการศึกษา 10) การแนะแนว 11) การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา 12) การส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ 13) การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น 14) การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา 15) การจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา 16) การคัดเลือกหนังสือแบบเรียนเพื่อใช้ในสถานศึกษา 17) การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ. 2550: 29)

สภาพความเป็นจริงโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในปัจจุบัน ยังคง

ประสบปัญหาด้านประสิทธิผลของการจัดกระบวนการเรียนรู้อยู่มาก จากคะแนนผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปี การศึกษา 2559 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับต่ำ โดยนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีคะแนนเฉลี่ย ดังนี้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ร้อยละ 52.98 สังคมศึกษาฯ และวัฒนธรรม ร้อยละ 46.68 ภาษาอังกฤษ ร้อยละ 34.59 คณิตศาสตร์ ร้อยละ 40.47 วิทยาศาสตร์ ร้อยละ 4.122 ส่วนนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีคะแนนเฉลี่ย ดังนี้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ร้อยละ 46.36 สังคมศึกษาฯ และวัฒนธรรม ร้อยละ 49.00 ภาษาอังกฤษ ร้อยละ 31.80 คณิตศาสตร์ ร้อยละ 29.31 วิทยาศาสตร์ ร้อยละ 34.99 (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ. 2560: ออนไลน์)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 เป็นหน่วยงานทางการศึกษาหน่วยงานหนึ่ง โดยครอบคลุมพื้นที่ 6 อำเภอ ได้แก่ อำเภอบ้านไผ่ อำเภอเป็ลือยน้อย อำเภอชนบท อำเภอโคกโพธิ์ชัย อำเภอมีชัยบุรี และอำเภอบ้านแฮด มีจำนวนโรงเรียน ในสังกัด 210 โรงเรียน และดูแลสถานศึกษาเอกชน จำนวน 10 โรงเรียน เทศบาล 3 โรงเรียน นักเรียน 28,686 คน ครู 1,478 คน ศึกษานิเทศก์ 19 คน และบุคลากรอื่น 52 คน ปัญหาที่โรงเรียนประสบอยู่ในด้านประสิทธิผลของการจัดกระบวนการเรียนรู้ คือ คะแนนผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ปีการศึกษา 2559 อยู่ในระดับต่ำ โดยชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 คะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ส่วนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2. 2560: 13)

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่

จะการพัฒนาแนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิผล สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 เพื่อนำข้อมูลที่ได้ใช้เป็นแนวทางการวางแผนการพัฒนาและปรับปรุงประสิทธิภาพการจัดกระบวนการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิผล เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิผล โดยศึกษาจากผู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิผล คือ ผู้บริหาร ครู วิชาการ และครูผู้สอน และเพื่อพัฒนาแนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิผล สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ให้มีประสิทธิผลยิ่งขึ้น

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิผล สำหรับสถานศึกษา
2. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิผล สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2
3. เพื่อพัฒนาแนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิผล สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง และกลุ่มผู้ให้ข้อมูล

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

- 1.1 ประชากร ได้แก่ ครูในสถานศึกษา

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
ขอนแก่น เขต 2 จำนวน 1,731 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูในสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
ขอนแก่น เขต 2 จำนวน 314 คน กำหนดขนาด
กลุ่มตัวอย่างโดยเทียบจำนวนประชากรทั้งหมดกับ
ตารางสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan (1970:
608-609) โดยใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบหลาย
ขั้นตอน (Multi-Stage Random Sampling)

2. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

2.1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลทำหน้าที่ในการให้
ข้อชี้แนะ คำแนะนำ และประเมินความเหมาะสม
ขององค์ประกอบและตัวชี้วัด ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ
จำนวน 7 คน

2.2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลทำหน้าที่ตรวจสอบ
เครื่องมือการวิจัย และให้คำแนะนำปรับปรุงแก้ไข
ให้แก่ ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน

2.3 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลทำหน้าที่ให้ข้อมูลใน
การศึกษาศาสนศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติที่ดีเยี่ยม (Best
Practice) จำนวน 3 โรงเรียน ได้แก่ ผู้บริหารสถาน
ศึกษาหรือผู้แทน

2.4 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลทำหน้าที่ให้คำแนะนำ
เพื่อความสมบูรณ์ของแนวทางและทำหน้าที่ประเมิน
ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทาง
ให้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบประเมินความเหมาะสมขององค์
ประกอบและตัวชี้วัด แบ่งเป็น 2 ตอน คือ ตอน
ที่ 1 เป็นแบบสอบถามความเหมาะสมขององค์
ประกอบและตัวชี้วัดการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่มี
ประสิทธิผล สำหรับสถานศึกษา เป็นแบบมาตราส่วน
ประมาณค่า ตอนที่ 2 เป็นคำถามปลายเปิด เพื่อให้
ผู้ทรงคุณวุฒิเขียนข้อเสนอแนะและประเด็นการ
ปรับปรุงองค์ประกอบและตัวชี้วัด

2. แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพ
ที่พึงประสงค์ ประกอบด้วย 2 ตอน คือ ตอนที่ 1

ข้อมูลขนาดโรงเรียนที่ผู้ตอบแบบสอบถามปฏิบัติงาน
ตอนที่ 2 ข้อคำถามแบบสอบถามสภาพปัจจุบันและ
สภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่
มีประสิทธิผล สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 มี
ลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตาม
แบบของ Likert เพื่อสอบถามระดับการดำเนินงาน
ของสถานศึกษา ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง
น้อย และน้อยที่สุด

3. แบบสัมภาษณ์ ในศึกษาศาสนศึกษาที่
มีวิธีปฏิบัติที่ดีเยี่ยม จำนวน 3 โรงเรียน เป็นแบบ
สัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

4. แบบประเมินเพื่อประเมินแนวทางการ
พัฒนาการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิผล
สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การ
ศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 เป็นแบบ
มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ให้ผู้ประเมิน
พิจารณาความคิดเห็นต่อแนวทางในด้านความ
เหมาะสมและด้านความเป็นไปได้

การดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ระยะ
ตามจุดมุ่งหมายของการวิจัย ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบและ
ตัวชี้วัด ศึกษาเอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
สังเคราะห์เพื่อให้ได้องค์ประกอบและตัวชี้วัดการ
จัดการกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิผล และประเมิน
ความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัดโดย
ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน

ระยะที่ 2 การศึกษาสภาพปัจจุบันและ
สภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการกระบวนการเรียน
รู้ที่มีประสิทธิผล นำองค์ประกอบและตัวชี้วัดที่
ได้จากระยะที่ 1 มาสร้างแบบสอบถามเพื่อถาม
สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการจัด
กระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิผล เก็บข้อมูลจาก
กลุ่มตัวอย่างที่เป็นครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การ
ศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 จำนวน 314
คน วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิผล

ระยะที่ 3 การพัฒนาแนวการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิผล นำผลการวิจัยที่ได้จากระยะที่ 2 มาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความต้องการจำเป็นและจัดลำดับความต้องการ ศึกษา Best Practice จากหน่วยงานที่มีวิธีที่ดีในการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิผล 3 แห่ง แล้วร่างแนวทางการพัฒนาการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิผล ประเมินแนวทางโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ค่าระดับความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัดการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิผล สำหรับสถานศึกษา โดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. การวิเคราะห์ข้อมูลสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิผล สำหรับสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 โดยวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3. การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น (Need Assessment) โดยนำข้อมูลผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ในระยะที่ 2 มาหาค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (Priority Needs Index: PNI Modified) เพื่อจัดลำดับความต้องการจำเป็น

4. การวิเคราะห์ผลการศึกษาแนวปฏิบัติในการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิผล จากสถานศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติที่ดีเยี่ยม โดยการวิเคราะห์เนื้อหา

5. การวิเคราะห์ความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนาการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิผล สำหรับสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 โดยวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

1. องค์ประกอบและตัวชี้วัดการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิผล สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ 29 ตัวชี้วัด คือ 1) การวิเคราะห์หลักสูตร มี 9 ตัวบ่งชี้ 2) การวางแผนการจัดการเรียนรู้ มี 8 ตัวบ่งชี้ 3) การจัดการเรียนรู้ มี 6 ตัวบ่งชี้ 4) การวัดและประเมินผล มี 6 ตัวบ่งชี้ ผลการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า องค์ประกอบและตัวชี้วัดมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

2. สภาพปัจจุบันของการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิผล สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับจากมากที่สุดไปน้อยที่สุด ดังนี้ 1) การวิเคราะห์หลักสูตร 2) การวางแผนการจัดการเรียนรู้ 3) การวัดและประเมินผล 4) การจัดการเรียนรู้ ตามลำดับ และสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิผล สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับจากมากที่สุดไปน้อยที่สุด ดังนี้ 1) การวิเคราะห์หลักสูตร 2) การวางแผนการจัดการเรียนรู้ 3) การวัดและประเมินผล 4) การจัดการเรียนรู้ ตามลำดับ

3. แนวทางการพัฒนาการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิผล สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 มีแนวทางการดำเนินงานดังนี้

3.1 ด้านการวิเคราะห์หลักสูตร สถานศึกษาควร ประชุมปรึกษาหารือ ทำความเข้าใจร่วมกัน วิเคราะห์หลักสูตรสถานศึกษา ให้สอดคล้องกับโครงสร้างหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายของหลักสูตรสถานศึกษา มีการกำหนดสัดส่วนเวลาระหว่างสาระการเรียนรู้

รู้กับกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนอย่างเหมาะสม มีการกำหนดสัดส่วนเวลาระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ อย่างเหมาะสม จัดทำหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้ จัดทำหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการกับวิถีชีวิตของผู้เรียน จัดทำรายวิชาพื้นฐาน/หน่วยการเรียนรู้ครบตามที่กำหนดในหลักสูตร จัดทำรายวิชาเพิ่ม/หน่วยการเรียนรู้ตรงตามความต้องการของผู้เรียน และชุมชน และจัดทำรายวิชาพื้นฐาน/หน่วยการเรียนรู้ในกลุ่มสาระครอบคลุมมาตรฐานการเรียนรู้ตามที่หลักสูตรกำหนด

3.2 ด้านการวางแผนการจัดการเรียนรู้ สถานศึกษาควร มอบหมายให้ครูออกแบบหน่วยการเรียนรู้โดยเน้น ความรู้ (Knowledge:K) ทักษะกระบวนการ (Process: P) ที่สอดคล้องตามมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัดสมรรถนะสำคัญ รวมทั้งเจตคติ (Attitude: A) คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ค่านิยมคุณธรรมจริยธรรม มีตรวจสอบองค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้ให้มีความครบถ้วนถูกต้องชัดเจน ตรงตามหลักวิชาและหลักสูตร ตรวจสอบองค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้มีความสัมพันธ์สอดคล้องกัน ส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้ ส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่สามารถวัดและประเมินผลได้ ส่งเสริมให้ครูออกแบบการจัดการเรียนรู้โดยเลือกใช้วิธีการและเทคนิคการจัดการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนพัฒนาตามธรรมชาติ เติบโตตามศักยภาพบรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด ส่งเสริมให้ครูเลือกสื่อและแหล่งการเรียนรู้ที่มีความสัมพันธ์กับมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด เนื้อหาสาระและกิจกรรมการเรียนรู้ ส่งเสริมให้ครูเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเลือกสื่อและแหล่งการเรียนรู้ และส่งเสริมให้ครูออกแบบการวัดและประเมินผลด้วยวิธีที่หลากหลายครอบคลุมมาตรฐานการเรียนรู้ /ตัวชี้วัด ตามสภาพจริง

3.3 ด้านการจัดการเรียนรู้ สถานศึกษาควรจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกห้องเรียนช่วยเหลือผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้

ส่งเสริมให้ครูจัดการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนมีความพึงพอใจในขอบข่ายความสามารถของผู้เรียน ส่งเสริมให้ครูจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้แสดงออกสอดคล้องกับเป้าหมายการเรียนรู้ ตามความต้องการของผู้เรียน ชุมชน และสังคม ส่งเสริมให้ครูจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้วยเทคนิค / วิธีการที่หลากหลาย ส่งเสริมให้ครูใช้สื่อต่างๆ ตลอดจนภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยีและแหล่งเรียนรู้ได้เหมาะสมกับการเรียนรู้ของผู้เรียน และกิจกรรมการเรียนรู้ ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการใช้สื่อและพัฒนาสื่อ ส่งเสริมให้ครูใช้กระบวนการวิจัยในชั้นเรียน พัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบอย่างต่อเนื่อง และส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมตามการวางแผนการจัดการเรียนรู้

3.4 ด้านการวัดและประเมินผล สถานศึกษาควร กำกับ ติดตาม การวัดและประเมินผล การเรียนรู้ผู้เรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้ / ตัวชี้วัด สื่อนสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ส่งเสริมให้ครูวัดและประเมินผลก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียน ส่งเสริมให้ครูวัดและประเมินผลโดยใช้เครื่องมือที่หลากหลายตามสภาพจริง มีการตรวจสอบ การจัดทำเครื่องมือสำหรับประเมินความรู้ และทักษะอย่างเหมาะสม ส่งเสริมให้ครู ใช้วิธีการวัดและประเมินผลสอดคล้องกับภาระงานหรือกิจกรรมที่กำหนดให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติ มีการพัฒนาเครื่องมือการวัดผล ประเมินผลการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และนำผลการวัดและประเมินผลไปดำเนินการปรับปรุงเพื่อพัฒนาผู้เรียน

อภิปรายผล

1. ผลการศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัด การจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิผล สำหรับสถานศึกษา เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับแนวคิดทฤษฎีที่ผู้วิจัยนำมาใช้เป็นแนวกรอบแนวคิดในการวิจัย พบว่า สอดคล้องกับแนวคิดของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และศูนย์บริการ

วิชาการ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (2557: 9) จำนวน 4 ด้าน คือ การวิเคราะห์หลักสูตร การวางแผนการจัดการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล สอดคล้องกับแนวคิดของ มณีรัตน์ อภิวัฒนวรรณ (2559: 7) จำนวน 5 ด้าน คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การส่งเสริมสื่อและแหล่งเรียนรู้ การมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การส่งเสริมและการพัฒนาครู และการวัดและประเมินผล

2. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิผล สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 พบว่า สภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมาก 2 ด้าน ระดับปานกลาง 2 ด้าน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการจัดกระบวนการเรียนรู้เป็นกระบวนการสำคัญในการนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เป็นหลักสูตรอิงมาตรฐาน (Standards-based Curriculum) มีมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์เป็นเป้าหมายสำคัญสำหรับพัฒนาผู้เรียน ผู้สอนต้องพยายามคัดสรรกระบวนการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัดทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ รวมทั้งพัฒนาทักษะต่าง ๆ อันเป็นสมรรถนะสำคัญที่ต้องการให้เกิดแก่ผู้เรียน และปลูกฝังสร้างเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ควบคู่กันไปในการจัดการเรียนรู้อย่างสมดุล (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และศูนย์บริการวิชาการมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. 2557: 9) สอดคล้องกับการศึกษาของสายทองพรมมา (2554: 129-140) ได้ศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารงานวิชาการโรงเรียนในพื้นที่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ผลการศึกษาพบว่า การบริหารงานวิชาการโรงเรียนในพื้นที่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย

เขต 1 โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง และสภาพการบริหารวิชาการ ด้านการเรียนการสอนมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง และสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิผล สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเนื่องจากจุดมุ่งหมายของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข และมี ความรู้ ความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยี และมีทักษะชีวิต การ จัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ อาศัยกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย เป็นเครื่องมือที่จะไปสู่เป้าหมายของหลักสูตร กระบวนการเหล่านี้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนควรได้รับการฝึกฝนพัฒนา เพราะจะสามารถช่วยให้ผู้เกิดการเรียนรู้ได้ดีบรรลุเป้าหมายของหลักสูตร (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546: 3-29) ดังนั้น สถานศึกษา ผู้บริหาร และครูผู้สอนจำเป็นต้องศึกษาทำความเข้าใจตั้งเป้าหมายในกระบวนการเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อสามารถใช้การจัดกระบวนการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุพรรณิ โสภี (2558: 180-181) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่องสภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 พบปัญหาเพื่อหาแนวทางพัฒนา ได้แก่ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการวัดผลและประเมินผลการศึกษา ด้านหลักสูตร และการบริหารหลักสูตร

3. ผลการศึกษาแนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิผล สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 สอดคล้องกับงานวิจัยของสุมิตรา แซ่ใจ (2559: 149-152) ได้วิจัยแนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

มุกดาหาร พบว่า การวิเคราะห์หลักสูตร มีการนำหลักสูตรไปใช้ให้ชัดเจน นิตศ กำกับติดตาม มีการวางแผนการเรียนรู้แบบบูรณาการ ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน การวางแผนการจัดการเรียนรู้ สร้างความตระหนักในการออกแบบการเรียนรู้ ด้านความรู้ ทักษะ กระบวนการ จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ถูกต้อง สามารถจัดการเรียนการสอนได้ ฝ่ายวิชาการมีการติดตาม นิตศ ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเลือกใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ด้านการจัดการเรียนรู้ มีการจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มีกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญด้านการวัดและประเมินผล มีกระบวนการวัดที่หลากหลายตามสภาพความเป็นจริง และมีการนำผลการวัดมาวิเคราะห์ปรับปรุง และพัฒนาในปีการศึกษาต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 ผลจากการศึกษาสภาพปัจจุบันของการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิผล สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการจัดการเรียนรู้ ดังนั้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ควรส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษาพัฒนาการจัดการเรียนรู้ โดยส่งเสริมให้ผู้บริหาร ครูวิชาการ และครูผู้สอน ตระหนักเห็นความสำคัญของการ

จัดการเรียนรู้ และให้ความสำคัญเป็นอันดับแรกในการกำหนดและวางแผนแนวนโยบาย ตลอดจนการดำเนินตามโครงการต่าง ๆ เพื่อให้ดีขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ และมีประสิทธิผล

1.2 ผลจากการศึกษาสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิผล สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ด้านที่ต้องการให้เกิดขึ้นหรือต้องการพัฒนาสูงสุดคือ การวิเคราะห์หลักสูตร ดังนั้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ควรส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษา ประชุมปรึกษาหารือ ทำความเข้าใจ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ร่วมกัน ในการวิเคราะห์หลักสูตรสถานศึกษา เพื่อให้สอดคล้องกับโครงสร้างหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายของหลักสูตรสถานศึกษา เกิดการพัฒนาต่อผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ และมีประสิทธิผล

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การวิจัยครั้งนี้ศึกษาเฉพาะเกี่ยวกับการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิผล จึงควรมีการศึกษาด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา การบริหารจัดการ

2.2 ควรศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการจัดกระบวนการเรียนรู้ในสถานศึกษา เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมและชัดเจนยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). *การปรับกระบวนทัศน์และพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2550). *แนวทางการกระจายอำนาจบริหาร และการจัดการศึกษาให้คณะกรรมการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา ตามกฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ.2550*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

- จันทร์ธานี สงวนนาม. (2551). *ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. กรุงเทพฯ: บุ๊คพ้อยท์.
- ธีระ รุญเจริญ. (2550). *ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: ข้าวฟ่าง.
- มณีรัตน์ อภิวัฒนวรรณ. (2559). *การพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการ ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ สำหรับสถานศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน). (24 มีนาคม 2560). *รายงานผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2559*. สืบค้นเมื่อ 26 มีนาคม 2560, จาก <http://www.newonetestresult.niets.or.th/AnnouncementWeb/Login.aspx>
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2. (2560). *แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560*. ขอนแก่น: กลุ่มนโยบายและแผน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2. (เอกสารอัดสำเนา).
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และศูนย์บริการวิชาการมหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ. (2557). *แนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน*. กรุงเทพฯ: ศูนย์บริการวิชาการมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุพรรณิ โสภี. (2558). *สภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 3*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- สุมิตรา แซ่โจ้ว. (2559). *การพัฒนาแนวทางพัฒนากระบวนการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- Krejcie, R.V. and Morgan, D.W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 608-609.

การพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในแบบสอนแนะสำหรับสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26

Develop a coaching approach to supervision Secondary Educational Service Area Office Area 26

สันติ อุดดำ¹, มานิตย์ อาษานอก²

Sunti Udkam¹, Manit Asanak²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดการพัฒนาครูโดยใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในการจัดการเรียนรู้ 2) ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาครูโดยใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในการจัดการเรียนรู้ และ 3) พัฒนาแนวทางการพัฒนาครูโดยใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในการจัดการเรียนรู้ สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 โดยใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนา 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัด ประเมินความเหมาะสมโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน ระยะที่ 2 ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ครู จำนวน 337 คน และระยะที่ 3 วิเคราะห์ PNI Modified ศึกษาสถานศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติที่ดีเยี่ยม ร่างแนวทางการพัฒนาครู และประเมินแนวทางโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย แบบประเมิน แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

1. กระบวนการ การนิเทศภายในแบบสอนแนะสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 สามารถแยกเป็น 4 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นตอนการวางแผนการสอนแนะ มี 3 ตัวชี้วัด 2) ขั้นตอนเตรียมการสอนแนะ มี 3 ตัวชี้วัด 3) ขั้นตอนปฏิบัติการนิเทศ มี 3 ตัวชี้วัด 4) ขั้นตอนติดตามและประเมินผลการนิเทศ มี 4 ตัวชี้วัด

2. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการจัดการนิเทศภายในแบบสอนแนะสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 พบว่า สภาพปัจจุบันในการจัดการนิเทศภายในแบบสอนแนะสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ 1) การติดตามและประเมินผลการนิเทศ 2) การวางแผนการนิเทศ 3) การเตรียมการนิเทศ 4) การปฏิบัติการนิเทศ สภาพที่พึงประสงค์การนิเทศภายในแบบสอนแนะสำหรับสถานศึกษา ด้านการติดตามและประเมินผลการนิเทศ อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมากที่สุดเช่นเดียวกัน

¹ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

² ภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษาและสื่อสารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹ Master's Student Educational Administration, Faculty of Education, Mahasarakham University

² Department of Technology and Communications, Faculty of Education, Mahasarakham University

3. แนวทางการจัดการนิเทศภายในแบบสอนแนะสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 ประกอบด้วยกระบวนการ 4 ขั้นตอนคือ 1) ขั้นตอนการวางแผนการสอนแนะ มี 4 แนวทางปฏิบัติ 2) ขั้นตอนเตรียมการสอนแนะ มี 8 แนวทางปฏิบัติ 3) ขั้นตอนปฏิบัติการนิเทศ มี 5 แนวทางปฏิบัติ 4) ขั้นตอนติดตามและประเมินผลการนิเทศ มี 7 แนวทางปฏิบัติ จากการประเมินกระบวนการดังกล่าว โดยรวมมีความเหมาะสม อยู่ในระดับมาก ส่วนความเป็นไปได้มีความเป็นไปได้ในระดับมาก ยกเว้นรูปแบบและวิธีการพัฒนา ที่มีความเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: การนิเทศภายในแบบสอนแนะ, กระบวนการนิเทศ, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26

Abstract

Research study Development of a guided internal supervision approach. Under the Office of Educational Service Area Secondary School District 26 is intended to 1) to study the elements and indicators of supervision Inside tutorial Under the Office of the Secondary Education Service Area 26 2) to study the condition Current and internal supervision requirements. Under the Office of Educational Service Area Secondary School District 26 3) to develop a guideline for internal coaching development. Affiliated with the district office Secondary education, Region 26, using research and development processes. It consists of 3 phases: Phase 1 Study of composition and indicators of internal supervision. Under the Office of Educational Service Area Secondary School District 26 Stage 2 Study of Current Condition And needs Internal supervision Suggested under the Office of the Secondary Education Service Area 26 By Phase 1 The experts evaluated the suitability of the components and the indicators of 7 people. Phase 2 Specialist The research instruments were 5 teachers. Affiliated with the district office 310 undergraduate students in secondary education And phase 3, the school has a good practice. (Best Practice), 2 experts, 7 people, 7 tools. Data collection included questionnaires, interviews, statistics used in the analysis. Data are percentage, mean and standard deviation.

The research results were follow:

1. Guidelines for internal supervision. Under the Office of the Secondary Education Service Area Zone 26 can be divided into 4 stages: 1) instructional planning stage with 3 indicators; 2) step 3 instructional preparation; 3) three supervisory stages; 4) test and follow-up stages Supervision has 4 indicators.

2. Results of the study on present condition and desirable condition of internal teaching management. Suggested under the Office of the Secondary Education Area Region 26 found that the current state of the Internal Supervision Management Under the jurisdiction of the Office of the Secondary Education Region 26 In a very high level Sorting needs from descending order: 1) tracking and Evaluation of supervision. 2) Supervision planning. 3) Supervision Preparation 4) Supervision

3. The results of the evaluation of the guideline of Internal Supervision Management. Under the jurisdiction of the Office of the Secondary Education Service Area 26, In a very high level Feasibility is very possible. Except for format and development methods. With the highest possible level.

Keywords: Instructional Supervision, Supervision Process, Office of Secondary Education Region 26

บทนำ

จากผลการสัมมนาเรื่องการปฏิรูปการศึกษารอบใหม่: สู่การศึกษาที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึง สรุปไว้ว่าการแก้ปัญหาคุณภาพการศึกษาไทยเป็นเรื่องที่ยากเย็นแสนเข็ญยิ่ง แม้จะมีความพยายามในการปฏิรูปการศึกษามากกว่า 10 ปี ตั้งแต่ปฏิรูปรอบแรก เมื่อปี พ.ศ.2542 จนมาถึงรอบสองเมื่อปี 2552 ซึ่งประเทศไทยยังไม่สามารถให้คุณภาพการศึกษาของประเทศดีขึ้น ทั้งนี้ ประเมินได้จากผลการเรียนของนักเรียนซึ่งเป็นตัวชี้วัดคุณภาพการศึกษาที่สำคัญกลับตกต่ำลงสวนทางกับทรัพยากรการศึกษาของประเทศ ที่เพิ่มขึ้น ไม่ว่าจะเป็นคะแนนสอบของนักเรียนไทย โดยวัดจากข้อสอบมาตรฐานในประเทศคือ O-NET หรือข้อสอบมาตรฐานระหว่างประเทศ เช่น Program for International Student Assessment (PISA) และ Trends in International Mathematics and Science Study (TIMSS) ต่างมีแนวโน้มลดลงอยู่ในระดับต่ำกว่าประเทศเพื่อนบ้านคือ ไต้หวัน เกาหลีใต้ สิงคโปร์ ฮองกง ญี่ปุ่น และมาเลเซีย ซึ่งปัญหาคุณภาพการศึกษาไทยนั้นไม่ใช่การขาดทรัพยากร แต่เป็นการขาด “ประสิทธิภาพในการใช้ทรัพยากร” อันเนื่องมาจากการขาด “ความรับผิดชอบ” ของระบบการศึกษาต่อนักเรียนและผู้ปกครองนั่นเอง การปฏิรูปคุณภาพการศึกษาจึงต้องมุ่งไปที่การสร้างควมรับผิดชอบของผู้จัดการศึกษา ทั้งภาครัฐ โรงเรียนและครู แล้วจึงหนุนเสริมด้วยมาตรการอื่น (อัมมาร สยามวาลา และคณะ, 2555: 3-11)

รณกฤต รินทะชัย (2014: online) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาปัญหาการบริหารงาน

บุคคลในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 จากผลการวิจัยพบว่า ด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ มีปัญหาการดำเนินงานโดยรวมอยู่ในระดับปานกลางที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจาก การพัฒนาบุคลากรส่วนใหญ่มักจะเป็นหน้าที่ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ที่จะจัดอบรม สัมมนา ศึกษาดูงาน ตามการจัดกิจกรรมฝึกอบรมสัมมนาครูผู้สอนวิชาต่าง ๆ ส่วนโรงเรียนได้ส่งเสริมให้บุคลากรได้รับการพัฒนาส่วนใหญ่เป็นการประชุมชี้แจง การนิเทศ ให้ครูได้ศึกษาจาก เอกสารตำรา สื่อเทคโนโลยีต่าง ๆ ที่มีอยู่ในโรงเรียน ซึ่งเมื่อพิจารณาในรายชื่อจะเห็นได้ว่าด้านบุคลากรมีความสนใจและใส่ใจต่อการปฏิบัติงานในหน้าที่ มีปัญหามากที่สุด อาจเนื่องมาจากบุคลากรในเขตพื้นที่ส่วนใหญ่มีอายุราชการมาก อาจเป็นสาเหตุทำให้เกิดแรงจูงใจในการสร้างสรรค์ผลงานลดน้อยลงไปอีกทั้งด้วยภาระหน้าที่การทำงานค่อนข้างมากทำให้การปฏิบัติหน้าที่ไม่เต็มกำลังเท่าที่ควร นอกจากนี้โรงเรียนยังมีงบประมาณไม่เพียงพอที่จะนำมาดำเนินการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ

อนาคตภาพของการนิเทศการศึกษาสำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า (พ.ศ.2556-2565) พบว่ามี 8 ด้านที่จะส่งผลกระทบต่อการนิเทศการศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า ได้แก่ ด้านบทบาทหน้าที่ของผู้นิเทศ ด้านขอบข่ายของการนิเทศการศึกษา ด้านรูปแบบของการนิเทศ ด้านเทคนิคหรือวิธีการนิเทศ ด้านการจัดการศึกษาเพื่อให้สอดคล้องกับสภาวการณ์ที่ประเทศไทยจะเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ในปี 2558 ด้านการจัดการศึกษา

เพื่อศตวรรษที่ 21 ด้านการปฏิบัติตามมาตรฐานปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์ตามที่คุรุสภากำหนดและด้านโครงสร้างของหน่วยงานการนิเทศการศึกษา เพ็ญวิภา พรหมสุวรรณ (2558: 91-92) การสอนแนะจัดได้ว่าเป็นกระบวนการหนึ่งที่หัวหน้างานใช้เพื่อสร้างเสริมและพัฒนาลูกน้อง ให้มีความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skill) และคุณลักษณะเฉพาะตัว (Personal Attribute) ในการทำงานนั้นๆ ให้ประสบความสำเร็จ ตามเป้าหมาย ที่กำหนดขึ้นและบทบาทที่ผู้เป็นโค้ช แสดงออกมานั้น จะต้องอยู่บนพื้นฐานของลักษณะที่ดี เป็นความตั้งใจจริงที่จะให้ และเป็นที่ยอมรับของลูกน้อง (Trust) ปกรณวงศ์รัตนพิบูลย์ (2552: online) เป็นวิธีการในการพัฒนาสมรรถภาพการทำงานของคุณครู โดยเน้นไปที่การทำงานให้ได้ตามเป้าหมายของงานนั้นหรือ การช่วยให้สามารถนำความรู้ความเข้าใจที่มีอยู่และ/หรือ ได้รับการอบรมมาไปสู่การปฏิบัติได้ เฉลิมชัย พันธุ์เลิศ(2549: online)

จากสภาพดังกล่าวผู้วิจัย จึงสนใจที่จะศึกษาหาแนวทางการนิเทศภายในแบบสอนแนะสำหรับสถานศึกษาซึ่งเป็นรูปแบบหนึ่งของการนิเทศการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการจัดการเรียนการสอนของครู ก่อเกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้บรรลุเป้าหมาย และเป็นแนวทางพัฒนาสมรรถนะความเป็นครูมืออาชีพของครูผู้สอนให้มีมาตรฐานด้านมาตรฐานความรู้และมาตรฐานประสบการณ์ปฏิบัติการสอนและประสบการณ์วิชาชีพจนประสบความสำเร็จต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษากระบวนการ การนิเทศภายในแบบสอนแนะสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26
2. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการการนิเทศภายในแบบสอนแนะสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26

3. เพื่อพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในแบบสอนแนะสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง และกลุ่มผู้ให้ข้อมูล

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
  - 1.1 ประชากร ได้แก่ ผู้บริหาร 87 คน และครูโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขต

พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 จำนวน 1,606 คน

- 1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหาร 12 คน และครูและครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 จำนวน 310 คน โดยการเทียบจำนวนประชากรทั้งหมดกับตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie and Morgan และใช้เทคนิคการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling technique) ให้ได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง

2. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

- 2.1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลทำหน้าที่ในการให้ข้อชี้แนะ คำแนะนำ และประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัด ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน

- 2.2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลทำหน้าที่ตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย และให้คำแนะนำปรับปรุงแก้ไข ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน

- 2.3 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลทำหน้าที่ให้ข้อมูลในการศึกษาสถานศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติที่ดีเยี่ยม (Best Practice) จำนวน 2 โรงเรียน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาหรือผู้แทน

- 2.4 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลทำหน้าที่ให้คำแนะนำเพื่อความสมบูรณ์ของแนวทางและทำหน้าที่ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทาง ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัด แบ่งเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามความเหมาะสมของกระบวนการนิเทศภายในแบบสอนแนะ สำหรับสถานศึกษา เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า ตอนที่ 2 เป็นคำถามปลายเปิด เพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิเขียนข้อเสนอแนะและประเด็นการปรับปรุงกระบวนการ

2. แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ ประกอบด้วย 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลขนาดโรงเรียนที่ผู้ตอบแบบสอบถามปฏิบัติงาน ตอนที่ 2 ข้อคำถามแบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการนิเทศภายในแบบสอนแนะ สำหรับสถานศึกษา มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแบบของ Likert เพื่อสอบถามระดับการดำเนินงานของสถานศึกษา ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

3. แบบสัมภาษณ์ ในศึกษสถานศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติที่ดีเยี่ยม จำนวน 2 โรงเรียน เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

4. แบบประเมินเพื่อประเมินแนวการพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในแบบสอนแนะ สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ให้ผู้ประเมินพิจารณาความคิดเห็นต่อแนวทางในด้านความเหมาะสมและด้านความเป็นไปได้

การดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ระยะ ตามจุดมุ่งหมายของการวิจัย ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษากระบวนการ ศึกษาเอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สังเคราะห์ เพื่อให้ได้กระบวนการนิเทศภายในแบบสอนแนะ สำหรับสถานศึกษา และประเมินความเหมาะสมของกระบวนการโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน

ระยะที่ 2 การศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของกระบวนการนิเทศภายในแบบสอนแนะ สำหรับสถานศึกษา นำกระบวนการที่ได้จากระยะที่ 1 มาสร้างแบบสอบถามเพื่อถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์กระบวนการนิเทศภายในแบบสอนแนะ สำหรับสถานศึกษา เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารสังกัด สพม. 26 12 คน และครูและครู จำนวน 310 วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของกระบวนการนิเทศภายในแบบสอนแนะ สำหรับสถานศึกษา

ระยะที่ 3 การพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในแบบสอนแนะ สำหรับสถานศึกษา นำผลการวิจัยที่ได้จากระยะที่ 2 มาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความต้องการจำเป็นและจัดลำดับความต้องการศึกษา Best Practice จากหน่วยงานที่มีวิธีที่ดีในการพัฒนาครูโดยใช้กระบวนการนิเทศภายในแบบสอนแนะ สำหรับสถานศึกษา 2 แห่ง แล้วร่างแนวทางการพัฒนาครูโดยใช้กระบวนการนิเทศภายในแบบสอนแนะ ประเมินแนวทางโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ค่าระดับความเหมาะสมกระบวนการนิเทศภายในแบบสอนแนะ สำหรับสถานศึกษา โดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. การวิเคราะห์ข้อมูลสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการนิเทศภายในแบบสอนแนะ สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 โดยวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3. การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น (Need Assessment) โดยนำข้อมูลผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ในระยะที่ 2 มาหาค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (Priority Needs Index: PNI Modified) เพื่อจัดลำดับความต้องการจำเป็น

4. การวิเคราะห์ผลการศึกษาแนวปฏิบัติในการนิเทศภายในแบบสอนแนะ สำหรับสถานศึกษา จากสถานศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติที่เชื่อมโยง โดยการวิเคราะห์เนื้อหา

5. การวิเคราะห์ความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในแบบสอนแนะ สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 โดยวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

กระบวนการ การนิเทศภายในแบบสอนแนะสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 สรุปผลได้ ดังนี้

1. กระบวนการ การนิเทศภายในแบบสอนแนะสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 สามารถแยกเป็น 4 ขั้นตอนและ 13 ตัวชี้วัดดังนี้

1. ขั้นการวางแผนการสอนแนะ มี 3 ตัวชี้วัด ดังนี้

1.1 การสำรวจปัญหาหรือข้อบกพร่องที่ทำงานไม่บรรลุผล

1.2 การกำหนดเป้าหมายที่ต้องการพัฒนา

1.3 ตกลงร่วมกันเกี่ยวกับประเด็นหรือจุดเน้นที่ต้องการชี้แนะร่วมกัน

2. ขั้นการเตรียมการสอนแนะ มี 3 ตัวชี้วัด ดังนี้

2.1 การสร้างความรู้จักกับผู้ถูกนิเทศก่อนการนิเทศ

2.2 การวิเคราะห์ความรู้เดิมของครูผู้ถูกนิเทศก่อนการทำการนิเทศ

2.3 การสร้างความเข้าใจความรู้ใหม่ให้กับผู้ถูกนิเทศ

3. ขั้นปฏิบัติการนิเทศ มี 3 ตัวชี้วัด ดังนี้

3.1 การตรวจสอบและให้คำแนะนำข้อ

บกพร่องการปฏิบัติงานของครูผู้ถูกนิเทศ

3.2 การกระตุ้นให้เกิดความพอใจในการเรียนรู้จากการนิเทศ

3.3 การสร้างเครื่องมือในการนิเทศอย่างหลากหลาย

4. ขั้นการติดตามและประเมินผลการนิเทศ มี 4 ตัวชี้วัด ดังนี้

4.1 การติดตามนิเทศเพิ่มเติมหลักจากการนิเทศ

4.2 การรับฟังความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้อง

4.3 การสร้างเครื่องมือประเมินผลให้ครอบคลุมและชัดเจน

4.4 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อนำผลที่ได้มาพัฒนางาน

2. สภาพปัจจุบันการนิเทศภายในแบบสอนแนะสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนสภาพที่พึงประสงค์การนิเทศภายในแบบสอนแนะสำหรับสถานศึกษาโดยรวมและรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน

3. แนวทางการจัดการนิเทศภายในแบบสอนแนะสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ การวางแผนการสอนแนะมี 3 ตัวชี้วัดและมีแนวทางในการปฏิบัติดังนี้ 1) ผู้นิเทศสอบถามปัญหาจากผู้รับการนิเทศ สำรวจและตรวจหาข้อบกพร่องของงานอย่างละเอียด 2) ผู้นิเทศและผู้ถูกนิเทศร่วมกันอภิปรายผลปัญหาและข้อบกพร่องที่ทำงานไม่บรรลุผล 3) สอบถามและร่วมแลกเปลี่ยนข้อมูลกับผู้ที่ได้รับผลกระทบของปัญหา ซึ่งแจ้งรายละเอียดความสำคัญของเป้าหมายที่ต้องการพัฒนาแก่ผู้ถูกนิเทศและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับงาน 4) พุดคุยและสร้างข้อตกลงร่วมกันเกี่ยวกับประเด็นที่ต้องการทำการนิเทศ

การเตรียมการสอนแนะมีมี 3 ตัวชี้วัด และมีแนวทางในการปฏิบัติดังนี้ 1) มีการพุดคุย

ถึงเรื่องทั่วไปที่ไม่เกี่ยวกับการนิเทศเพื่อสร้างความ เป็นกันเองกับผู้ถูกนิเทศ 2) กระตุ้นให้ผู้ถูกนิเทศพูด เรื่องที่ตัวเองภาคภูมิใจในชีวิต และกล่าววยกย่องผู้ ถูกนิเทศถึงสิ่งที่ประสบความสำเร็จในชีวิต 3) ร่วม แบ่งปันถึงประสบการณ์ที่เคยผิดพลาดในอดีตและ แนวทางแก้ไขกับผู้ถูกนิเทศ 4) พุดคุยและสร้างข้อ ตกลงร่วมกันเกี่ยวกับประเด็นที่ต้องการทำการ นิเทศ 5) สอบถามถึงด้านที่ถนัด ด้านที่ไม่ถนัดใน และความพอใจในผลงานของผู้ที่ถูกนิเทศ 6) เปิด โอกาสให้ผู้ถูกนิเทศเสนอแนวคิดในการพัฒนางาน ที่กำลังพัฒนา 7) อธิบายรายละเอียดของความรู้ ใหม่ให้กับผู้ถูกนิเทศ เพื่อเชื่อมโยงความรู้ใหม่เข้ากับ ประสบการณ์ของผู้ถูกนิเทศ 8) สรุปความรู้ เนื้อหาและเป้าหมายที่จะนิเทศให้กับครูผู้ถูกนิเทศ ก่อนทำการนิเทศ

การปฏิบัติการสอนแนะมีมี 3 ตัวชี้วัดและมี แนวทางในการปฏิบัติดังนี้ 1) วิเคราะห์ตรวจสอบ ข้อบกพร่องของผู้ถูกนิเทศขณะปฏิบัติงาน พร้อมทั้งให้คำแนะนำในการแก้ไขข้อบกพร่องของผู้ถูก นิเทศขณะปฏิบัติงาน 2) มีการติดตามสังเกตการ เรียนรู้ของผู้ถูกนิเทศขณะปฏิบัติงาน ดูแลผู้ถูกนิเทศ อย่างใกล้ชิดขณะปฏิบัติงาน 3) สร้างขวัญและกำลังใจ ให้แก่ผู้ถูกนิเทศขณะปฏิบัติงาน มีการพูดกล่าว ชมเชยเมื่อผู้ถูกนิเทศทำงานได้ดี ไม่กล่าวตำหนิข้อ บกพร่องของผู้รับการนิเทศขณะปฏิบัติงาน 4) หลีก เหลี่ยงการนำข้อต่อของผู้ถูกนิเทศมาเปรียบเทียบ การทำงานกับผู้ปฏิบัติงานได้ดีกว่า 5) เลือกใช้ เครื่องมือในการนิเทศให้เหมาะกับบริบทการเรียนรู้ ของผู้ถูกนิเทศแต่ละคน

การติดตามและประเมินผลการนิเทศมี 4 ตัวชี้วัดและมีแนวทางในการปฏิบัติดังนี้ 1) หลังจาก สิ้นสุดการปฏิบัติการนิเทศ ต้องเปิดโอกาสให้ผู้ถูก นิเทศสามารถปรึกษาปัญหาในการปฏิบัติงานกับผู้ นิเทศได้จนกว่าผู้ถูกนิเทศจะเข้าใจ 2) ผู้นิเทศคอย ติดตามและให้คำแนะนำแก่ผู้นิเทศจนกว่าผู้นิเทศ จะปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้อง 3) มีการตรวจผล การปฏิบัติงานของผู้ถูกนิเทศจนกว่าผู้ถูกนิเทศจะ ปฏิบัติงานได้ถูกต้อง 4) มีการรับฟังความคิดเห็น

จากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับงานเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วม ในการอภิปรายผลการทำงาน 5) มีการประชุม เสนอความคิดเห็นระหว่างผู้บริหารผู้นิเทศและผู้ถูก นิเทศเกี่ยวกับผลลัพธ์ในการปฏิบัติงาน 6) มีการ ใช้เครื่องมือในการประเมินผลได้หลากหลายตาม สถานการณ์ 7) มีการเปิดโอกาสให้ผู้ถูกนิเทศได้ ประเมินผลการปฏิบัติงานของตนเอง สํารวจค้นหา จุดเด่นและข้อบกพร่องของตัวเองเขียนเป็นรายงาน ส่งผู้นิเทศและผู้บริหาร

อภิปรายผล

จากผลวิเคราะห์ข้อมูลแนวทางการการ จัดการนิเทศภายในแบบสอนแนะสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 มีประเด็นที่น่าสนใจมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ผลการศึกษาระบบการ การจัดการ จัดการนิเทศภายในแบบสอนแนะ สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การวางแผนการนิเทศ 2) การเตรียมการนิเทศ 3) การปฏิบัติการนิเทศ 4) การติดตามและประเมินผลการนิเทศ ทั้งนี้ กระบวนการ ทั้ง 4 ขั้นตอนนั้น มีความครอบคลุม และเป็นไป(สมิต สัจฉกร. 2547: 18-83) ได้กล่าว ไว้ว่า เทคนิค คือ วิธีการที่ได้ผ่านการทดลองและ เป็นที่ยอมรับกันว่าได้ผล ส่วนมากเรารู้ว่าวิธีการ ที่ใช้โดยผู้ชำนาญการ คือเทคนิคในการสอนแนะ นอกจากจะดำเนินการสอนตามวิธีการ 4ขั้น อัน ได้แก่ 1) การเตรียม 2) การสอน 3) การให้ ผู้รับการสอนฝึกปฏิบัติ และ 4) การทดสอบและ ติดตามผล ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันว่าเหมาะสมในการ ทำให้ผู้รับการสอนแนะเกิดการเรียนรู้เป็นลำดับ แล้วผู้สอนแนะยังจะต้องสนใจเทคนิคต่าง ๆ เพื่อนำมาใช้ในการปรับปรุงวิธีการสอนแนะ (ทองพิน ชั่ง พงษ์วารินทร์. 2552: 76-82) การวางแผน การสอนแนะนั้น เพื่อช่วยให้การสอนแนะเป็นไป อย่างมีประสิทธิภาพ ตรงตามเป้าหมายและบรรลุ วัตถุประสงค์ ซึ่งมีขั้นตอนดังต่อไปนี้ 1) เตรียม

ความพร้อมของผู้สอน โดยศึกษาหาข้อมูล และรายละเอียดที่เกี่ยวข้องในทุกหัวข้อ เพื่อใช้ประกอบการสอน 2) เตรียมอุปกรณ์ เครื่องมือ และสถานที่ โดยพิจารณาจากเรื่องที่จะสอน จำนวนผู้เรียน สถานที่ ขนาดของห้อง อุปกรณ์ เครื่องมือที่ใช้ เช่น คอมพิวเตอร์ เครื่องฉายสไลด์ Projector กระดาน สำหรับเขียน หรือเครื่องเขียนอื่น ๆ ที่จำเป็นให้พร้อมก่อนเริ่มการสอนทุกครั้ง 3) ใช้เวลาให้เหมาะสม โดยพิจารณาจากความสำคัญ และรายละเอียดต่าง ๆ ของเนื้อหาที่จะสอน ซึ่งควรจัดเวลาให้เหมาะสม ไม่ควรมากหรือน้อยเกินไป เพราะถ้าใช้เวลานาน ก็อาจทำให้ผู้เรียนเบื่อ หรือถ้าใช้เวลาสั้นเกินไปก็อาจทำให้ผู้เรียนได้รับเนื้อหาไม่ครบถ้วน 4) เลือกวิธีการสอนนะ เพื่อให้เหมาะสมกับเนื้อหา และผู้เรียนมากที่สุด ซึ่งควรวิเคราะห์ผู้เรียนก่อนที่จะสอน เช่น ความรู้ที่มีของผู้เรียนประสบการณ์ นิสัยส่วนตัว (ถ้าเป็นไปได้) ความสามารถในการรับรู้ เพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจเลือกวิธีการสอนนะ เช่น ต้องการสอนเกี่ยวกับวิธีการปฏิบัติงาน ก็ควรแบ่งเป็นสองช่วงคือ ช่วงแรก สอนทฤษฎีในห้องใช้อุปกรณ์คือ Computer และเครื่องฉาย กระดาษขนาดใหญ่ และเครื่องเขียน ช่วงที่สอง ไปสอนภาคปฏิบัติโดยใช้สถานที่ปฏิบัติงานจริง เพื่อให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ 5) สร้างความสัมพันธ์ระหว่างการสอน เพื่อทำให้เกิดการมีส่วนร่วมระหว่างผู้เรียนและผู้สอน โดยใช้วิธีการถาม-ตอบ หรือกิจกรรมกลุ่ม (สำหรับการบรรยาย/อบรม) เพื่อกระตุ้นความคิดของผู้เรียน (แก็งวังสำหรับบางคน) เป็นระยะ ๆ 6) ติดตามผลระหว่างการสอน โดยเป็นการประเมินความสามารถในการรับรู้ของผู้เรียนระหว่างการสอนเป็นระยะ ๆ เพื่อทำให้ผู้สอนทราบถึงความสามารถในการรับรู้ของผู้เรียนว่ารับรู้ได้มากน้อยเพียงใด ซึ่งจะช่วยให้ผู้สอนสามารถปรับเปลี่ยนวิธีการสอนได้อย่างเหมาะสมกับผู้เรียน 7) ประเมินผลการสอน หลังจากที่ได้สอนจนครบในทุกรายละเอียดของเนื้อหาแล้วควรทำการประเมินผลเพื่อทำให้ทราบว่า ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจมากน้อยเพียงใด ซึ่งการประเมินผลการสอน อาจใช้

วิธีการทำข้อสอบ หรือการลงมือปฏิบัติ ในกรณีที่สามารถสอบได้ผ่านตามเกณฑ์ ถือว่าผู้เรียนสามารถที่จะปฏิบัติงานได้ แต่ตรงกันข้ามถ้าผู้เรียนไม่ผ่านการทดสอบผู้สอนต้องทำการสอนซ้ำ เพื่อทบทวนความเข้าใจก่อนที่พนักงานจะเข้าสู่การปฏิบัติงานจริง 8) ติดตามผลหลังการสอน โดยเป็นการติดตามผลการปฏิบัติงานของพนักงานหลังจากที่ได้ลงมือปฏิบัติงานจริงไประยะหนึ่ง (ประมาณ 1 สัปดาห์ - 2 เดือน) เพื่อประเมินว่าพนักงานสามารถนำความรู้ที่ได้จากการเรียนไปใช้ประกอบการปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้องเหมาะสมเพียงใด และ เอลิมชัย พันธุ์เลิศ (2549: 67 - 82) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาการกระบวนการเสริมสมรรถภาพการชี้แนะของนักวิชาการพี่เลี้ยง โดยการใช้การเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ในการอบรมโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน พบว่า กระบวนการชี้แนะประกอบด้วยกระบวนการดังนี้ 1) การเตรียมการประกอบไปด้วยกิจกรรม การประชุมเตรียมการเพื่อสร้างความเข้าใจในกระบวนการทำงานผู้บริหารและครู และผู้เกี่ยวข้องควรได้รับรู้ภาพใหญ่ของการชี้แนะการเรียนการสอน มีการจัดเตรียมข้อมูลเกี่ยวกับการเรียนการสอนครูโดยการพูดคุยการสังเกต การจัดอบรมให้ความรู้หรือทักษะใหม่ที่จำเป็นก่อนการชี้แนะรวมถึงการทดสอบความรู้ 2) การวางแผนการปฏิบัติงานประกอบด้วยการกำหนดเป้าหมายที่ต้องการพัฒนาให้ชัดเจนกำหนดระยะเวลาและขั้นตอนการทำงานให้เป็นรายละเอียดของกิจกรรมในแต่ละขั้นตอน 3) การดำเนินการชี้แนะประกอบไปด้วยการวางแผนเป้าหมายสร้างภาพความสำเร็จให้เกิดขึ้นวิเคราะห์สภาพงานปัจจุบันแสวงหาแนวทางที่จะดำเนินไปสู่จุดมุ่งหมายที่วางไว้วางแผนการปฏิบัติงานเพื่อไปสู่เป้าหมายลงมือดำเนินการตามแผนที่ตกลงร่วมมือกันรวมทั้งแนวทางในการสนับสนุนให้ความช่วยเหลือมีการอภิปรายผลที่ได้จากการดำเนินการว่าได้ความรู้ความเข้าใจอะไรเพิ่มบ้าง 4) การประเมินและติดตามผลประกอบด้วยการให้ครูมีส่วนร่วมในการประเมินการมอบรางวัลแก่ครูที่มีผลการปฏิบัติงานดีเยี่ยม และการให้หน่วยงาน

อื่น ๆ มาร่วมวางแผนการประเมินการทำงาน

2. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการจัดการนิเทศภายในแบบสอนแนะสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 พบว่า

สภาพปัจจุบันในการจัดการนิเทศภายในแบบสอนแนะสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ

สภาพที่พึงประสงค์การนิเทศภายในแบบสอนแนะสำหรับสถานศึกษา ด้านการติดตามและประเมินผลการนิเทศ อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมากที่สุดเช่นเดียวกันเรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การติดตามและประเมินผลการนิเทศ การวางแผนการนิเทศ การเตรียมการนิเทศ และการปฏิบัติการณ์นิเทศ

3. แนวทางการจัดการจัดการนิเทศภายในแบบสอนแนะสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 ซึ่งได้จากการศึกษาคุณงานโรงเรียนที่มีวิธีการปฏิบัติที่ดีเยี่ยม (Best Practice) แล้วนำมาสังเคราะห์ยกร่างเป็นแนวทางการจัดการนิเทศภายในแบบสอนแนะสำหรับสถานศึกษา 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การวางแผนการนิเทศ 2) การเตรียมการนิเทศ 3) การปฏิบัติการณ์นิเทศ 4) การติดตามและประเมินผลการนิเทศ แล้วนำมาผ่านการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งล้วนแต่เป็นผู้เชี่ยวชาญและเข้าใจการจัดการนิเทศภายในแบบสอนแนะ ทุกคนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการนิเทศภายในแบบสอนแนะ และองค์ประกอบของคู่มือในด้านหลักการและเหตุผล จุดมุ่งหมาย รูปแบบและวิธีการ โครงสร้าง การพัฒนาแนวทางจัดการนิเทศภายในแบบสอนแนะกระบวนการพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในแบบสอนแนะ แนวทางการประเมิน และเงื่อนไขของแนวทางการพัฒนาและความสำเร็จ มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ แล้วนำมาผ่าน

กระบวนการพัฒนาจากผู้บริหารทุกคนมีความเห็นเกี่ยวกับแนวทางการจัดการนิเทศภายในแบบสอนแนะ และผลการประเมินแนวทางตามแบบประเมินมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ มีความเหมาะสม และความเป็นไปได้โดยรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในแบบสอนแนะสำหรับสถานศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าแนวทางการจัดการนิเทศภายในแบบสอนแนะสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 มีกระบวนการและขั้นตอนการปฏิบัติที่เหมาะสมชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เฉลิมชัย พันธุ์เลิศ (2549: 67 - 82) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาการกระบวนการเสริมสมรรถภาพการชี้แนะของนักวิชาการพี่เลี้ยง โดยใช้การเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ในการอบรมโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 ผลจากการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ ในการพัฒนาการจัดการนิเทศภายในแบบสอนแนะสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 พบว่า การติดตามและประเมินผลการนิเทศ อยู่ในระดับต่ำสุดและมีความต้องการสูงสุด ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย ควรสนับสนุน และส่งเสริมให้สถานศึกษาตระหนัก และเห็นความสำคัญของการติดตามและประเมินผลการนิเทศทั้งทางด้าน การรับฟังความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้อง การสร้างเครื่องมือประเมินผลให้ครอบคลุมและชัดเจนและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อนำผลที่ได้มาพัฒนางาน

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนสามารถนำแนวทางการพัฒนาการจัดการนิเทศภายในแบบสอนแนะ ทั้ง 4 ขั้นตอน ไปใช้ในการ

จัดการนิเทศภายในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ
สูงขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยและปัญหาที่ส่งผล
ต่อการนิเทศภายในที่ไม่ประสบผลสำเร็จเพื่อเป็น

แนวทางในการพัฒนากระบวนการนิเทศภายในต่อไป

2.2 ควรศึกษาบทบาทของครู ผู้บริหาร คณะ
กรรมการสถานศึกษา และชุมชน ในการพัฒนาการ
จัดการการนิเทศภายในสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

เฉลิมชัย พันธุ์เลิศ. (2549). การพัฒนากระบวนการเสริมสมรรถภาพการชี้แนะของนักวิชาการ
พี่เลี้ยงโดยใช้การเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ในการอบรมโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน. วิทยานิพนธ์ คศ.ด.
กรุงเทพฯ ; จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2549.

เพ็ญวิภา พรหมสุวรรณ และคณะ. (2558). “อนาคตภาพของการนิเทศการศึกษาสำหรับสถาน
ศึกษา ชั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า (พ.ศ.2556-2565),” วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
9(3): 90-100 ; กรกฎาคม-กันยายน.

ปกรณ์ วงศ์รัตนพิบูลย์. (2559). “การพัฒนาตัวเองเพื่อเป็นผู้สอนงาน (โค้ช) ที่ดี,” *รวมบทความ
หัวหน้างานบริหาร*. 5 มกราคม 2555. <<http://www.adecco.co.th>> 15 กุมภาพันธ์.

อัมมาร สยามวาลา และคณะ. (2554). “การปฏิรูปการศึกษารอบใหม่: สู่อุทิศที่มีคุณภาพ
ทั่วถึง,” *เอกสารประกอบการสัมมนาประจำปี 2554*. 15 กุมภาพันธ์ 2555, <[https://www.isranews.
org/thaireform/thaireform-data/15120-2554-sp-934997210.html](https://www.isranews.org/thaireform/thaireform-data/15120-2554-sp-934997210.html)> 10 ตุลาคม 2558.

การพัฒนาชุดฝึกอบรมการออกแบบสื่อการเรียนรู้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ Developing of training package for electronics book learning media designs

ศาสตราจารย์¹

Sakorn Atthachakara¹

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) พัฒนาชุดฝึกอบรมการออกแบบสื่อการเรียนรู้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 2) ศึกษาทักษะปฏิบัติ ด้วยชุดฝึกอบรมการออกแบบสื่อการเรียนรู้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ 3) ศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อชุดฝึกอบรมการออกแบบสื่อการเรียนรู้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ กลุ่มตัวอย่างเป็นนิสิตปริญญาโทสาขาหลักสูตรและการสอนและนิสิตปริญญาโทสาขาการสอนภาษาอังกฤษ จำนวน 27 คน เครื่องมือที่ใช้ประกอบด้วย 1) ชุดฝึกอบรมการออกแบบสื่อการเรียนรู้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ เป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือกจำนวน 30 ข้อ มีค่าความยากง่าย (B) ตั้งแต่ 0.39 ถึง 0.81 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.85 3) แบบประเมินทักษะปฏิบัติ เป็นแบบแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 4 รายการ ได้แก่ การเตรียมข้อมูล การปฏิบัติงาน ผลสำเร็จของผลงาน ประสิทธิภาพของงาน 4) แบบสอบถามความพึงพอใจต่อชุดฝึกอบรมการออกแบบสื่อการเรียนรู้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์เป็น แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับมีค่าอำนาจจำแนกรายข้อตั้งแต่ 0.35 ถึง 0.84 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.92 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) ชุดฝึกอบรมการออกแบบสื่อการเรียนรู้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ที่สร้างขึ้น มีประสิทธิภาพ เท่ากับ 86.05/84.81 2) ผลการประเมินการปฏิบัติงานระหว่างอบรมด้วยชุดฝึกอบรมชุดฝึกอบรมการออกแบบสื่อการเรียนรู้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ มีทักษะปฏิบัติระดับมาก 3) นิสิตปริญญาโทมีความพึงพอใจต่อชุดฝึกอบรมการออกแบบสื่อการเรียนรู้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: การพัฒนาชุดฝึกอบรม การออกแบบสื่อการเรียนรู้ หนังสืออิเล็กทรอนิกส์

Abstract

The objectives this research were to 1) To developing of training package for electronics book learning media designs for the efficiency standard of 80 / 80 2) To study performance by training package for electronics book learning media designs 3) To study of satisfaction on package for electronics book learning media designs. The sample were 27 master degree on Curriculum instruction and master degree in English program. The

¹ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹ Faculty of Education, Mahasarakham University

research instrument were to 1) A training package for electronics book learning media designs 2) The Achievement test were multiple choice difficulty at 0.39-0.81, Reliability at 0.81 3) performance test for package for electronics book learning media designs have and 4) questionnaires on the satisfaction on package for electronics book learning media designs was 5 rating scale. The statistics used were percentage mean and standard deviation Result of research were concluded as

1. The efficiency standard of training package for electronics book learning media designs was 86.05 /84.81 higher than the designed standard of 80 / 80

2. The performance of training package for electronics book learning media designs was high level

3. Master degree candidate have the total satisfaction in high level

Keywords: developing of training package, learning media designs, electronics book

บทนำ

นโยบายกระทรวงศึกษาธิการในการพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษา มีแผนงาน และโครงการในการพัฒนาระบบ เทคโนโลยีสารสนเทศ สนับสนุนการเรียนการสอน สามารถใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อการบริหารจัดการ และบูรณาการเครือข่ายคอมพิวเตอร์ เชื่อมโยงกับสถิติข้อมูลทางการศึกษา และประมวลผลข้อมูล ที่เป็นสำหรับใช้ประกอบการตัดสินใจในการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ การดำเนินการตามแผนการศึกษาแห่งชาติและการปฏิรูปการศึกษา โดยเฉพาะการดำเนินการต่อเนื่องของการปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งระบบให้เชื่อมโยงกัน ทั้งการปฏิรูปหลักสูตรและการปฏิรูปการเรียนการสอนกับการเรียนรู้ยุคใหม่ ปฏิรูประบบการผลิตและพัฒนาครู การพัฒนา เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารสำหรับการปฏิรูปการเรียนรู การยกระดับคุณภาพการศึกษา สู่มาตรฐานสากล (กระทรวงศึกษาธิการ. 2557: 8-11)

ชุดฝึกอบรมเป็นสื่อการศึกษาประเภทหนึ่ง ที่สร้างขึ้นมามา เพื่อให้เป็นชุดประสบการณ์สำหรับการฝึกอบรม ชุดฝึกอบรมอาจจะประกอบด้วยสื่อเดียว

หรือสื่อประสมที่ได้รับการพัฒนาขึ้นมา เพื่อช่วยให้ผู้ดำเนินการฝึกอบรมใช้ประกอบกิจกรรมในการฝึกอบรม หรือช่วยให้ผู้รับการฝึกอบรมสามารถศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง สำหรับลักษณะสำคัญ ๆ ของชุดฝึกอบรมนั้นเกี่ยวข้องกับจุดมุ่งหมายสื่อที่ใช้ระยะเวลา สถานที่ และประโยชน์ที่ได้รับจากชุดฝึกอบรม แต่ละชุดจะจัดทำขึ้น ให้เบ็ดเสร็จในตัวเองทำให้ผู้ฝึกอบรมสามารถที่จะเลือกศึกษาหาความรู้จากชุดฝึกอบรมได้ตามความต้องการหรือผู้เข้ารับการอบรมฝึกอบรมต้องการศึกษาเฉพาะเรื่องใดเรื่องหนึ่งจากชุดฝึกอบรมก็สามารถจะเลือกได้ โดยไม่ต้องอ่านต่อเนื่องไปยังสิ่งที่ไม่ต้องการศึกษา (ศิริพรรณ สายหงส์และสมประสงค์ วิทย์เกียรติ.2534:673)

การฝึกอบรมเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ถูกจัดขึ้นอย่างเป็นระบบ โดยมีจุดประสงค์เพื่อพัฒนาความรู้ ทักษะ ความสามารถ และเจตคติอันจะช่วยปรับปรุงให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพสูงขึ้น ชูชัย สมितिไกร (2548: 49-50) เป็น กระบวนการที่จะส่งเสริมสมรรถนะของบุคคล ให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ อันจะส่งผลโดยตรงไปยังผลงานของสถาบัน สังคม ประชาชน โดยการฝึกอบรมมุ่งที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นในตัว ของบุคคล โดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะอย่างเพื่อแก้

ปัญหาและเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน ทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ มีทักษะ และเจตคติที่ดี มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการทำงานให้เกิดประสิทธิผลสูงสุดต่อองค์กรตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้ (วิจิตร อวาทกุล, 2540: 14-15) ในชุดฝึกอบรมสิ่งที่มีความสำคัญ ที่มีผลโดยตรงต่อประสิทธิภาพของชุดฝึกอบรม คือ สื่อที่เลือกใช้ในการช่วยถ่ายทอดเนื้อหาสาระและประสบการณ์ จากการศึกษาเกี่ยวกับการใช้สื่อที่มีประสิทธิภาพในการถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์พบว่า สื่อประสม หรือเรียกทับศัพท์ว่า มัลติมีเดีย (Multimedia) เป็นเทคโนโลยีที่มีการนำสื่อหรืออุปกรณ์ตั้งแต่ 2 อย่างมาใช้ให้สัมพันธ์กัน มีคุณค่าที่ส่งเสริมซึ่งกันและกัน สื่อการสอนอย่างหนึ่งอาจใช้เพื่อสร้างความสนใจ ในขณะที่อีกอย่างหนึ่งใช้เพื่ออธิบายข้อเท็จจริงของเนื้อหา และอีกชนิดหนึ่งอาจใช้เพื่อก่อให้เกิดความเข้าใจลึกซึ้งและป้องกันการเข้าใจความหมายผิด การใช้สื่อประสมจะช่วยให้ผู้เรียนมีประสบการณ์จากประสาทสัมผัสที่ผสมผสานกันได้พบวิธีที่จะเรียนในสิ่งที่ต้องได้ด้วยตนเองมากยิ่งขึ้น ผู้เรียนสามารถใช้ศึกษาได้ด้วยตนเองและเรียนตามความสามารถของแต่ละบุคคล สามารถศึกษาซ้ำหลายครั้งก็ได้ ส่งผลให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดี (รุจโรจน์ แก้วอุไร, 2546: เว็บไซต์) จากข้อดีที่พบดังกล่าวการบูรณาการระหว่างชุดฝึกอบรมกับสื่อเทคโนโลยีเข้าด้วยกันจึงเป็นทางเลือกที่ควรนำมาใช้ในการพัฒนานิสิต บุคลากร อาจารย์ก็มีความรู้และทักษะพื้นฐานในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาที่กำลังมีการเปลี่ยนแปลงเพื่อพัฒนาให้บุคลากรเป็นผู้นำทางด้านการใช้เทคโนโลยีเพื่อการให้บริการที่ดีมีประสิทธิภาพในอนาคตต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาชุดฝึกอบรมการออกแบบสื่อการเรียนรู้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
2. เพื่อศึกษาทักษะปฏิบัติ ด้วยชุดฝึกอบรมการออกแบบสื่อการเรียนรู้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์

3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อชุดฝึกอบรมที่พัฒนาขึ้น

สมมติฐานของการวิจัย

1. ชุดฝึกอบรมการออกแบบสื่อการเรียนรู้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
2. ทักษะปฏิบัติของนิสิตปริญญาโทที่เข้ารับการอบรม ด้วยชุดฝึกอบรมการออกแบบสื่อการเรียนรู้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์มีทักษะปฏิบัติหลังอบรมอยู่ในระดับมากขึ้นไป
3. ความพึงพอใจของนิสิตปริญญาโทที่อบรมด้วยชุดฝึกอบรมการออกแบบสื่อการเรียนรู้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์อยู่ในระดับมากขึ้นไป

วิธีดำเนินการวิจัย

1. กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่นิสิตปริญญาโทสาขาหลักสูตรและการสอนและสาขาการสอนภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จำนวน 27 คน ผู้วิจัยได้กลุ่มเป้าหมายมาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Sampling) จากกลุ่มเป้าหมายทั้งหมด 27 คน ซึ่งกำลังศึกษาในปีการศึกษา 2559 รายวิชาการออกแบบสื่อการเรียนรู้ โดยแบ่งได้ดังนี้

1.1 นิสิตปริญญาโทสาขาหลักสูตรและการสอนจำนวน 18 คน

1.2 นิสิตปริญญาโทสาขาการสอนภาษาอังกฤษ จำนวน 9 คน

2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

- 2.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ชุดฝึกอบรมการออกแบบสื่อการเรียนรู้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์
- 2.2 ตัวแปรตามตาม ได้แก่

2.2.1 ทักษะปฏิบัติของนิสิตปริญญาโทที่อบรม ด้วยชุดฝึกอบรมการออกแบบสื่อการเรียนรู้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์

2.2.2. ความพึงพอใจของนิสิตปริญญาโทที่มีต่อการอบรมด้วยชุดฝึกอบรมการออกแบบสื่อการเรียนรู้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์

3. กรอบเนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย

ชุดฝึกอบรมการออกแบบสื่อการเรียนรู้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ จำนวน 6 เรื่อง ประกอบด้วย เรื่องที่ 1 การออกแบบหน้าปกหนังสืออิเล็กทรอนิกส์

เรื่องที่ 2 การจัดรูปแบบข้อความบนสไลด์

เรื่องที่ 3 การแทรกภาพ รูปร่าง และการเชื่อมโยง

เรื่องที่ 4 การสร้างตาราง แผนภูมิ และ SmartArt

เรื่องที่ 5 การใส่เสียงประกอบ และ วีดีโอบนสไลด์

เรื่องที่ 6 การเปลี่ยนสไลด์ และการเคลื่อนไหวของวัตถุ

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ชุดฝึกอบรมการออกแบบสื่อการเรียนรู้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ จำนวน 6 ชุด

2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ จำนวน 30 ข้อ

3. แบบประเมินการปฏิบัติงานโดยสร้างแบบสังเกตและแบบตรวจผลงานสำหรับผู้ประเมินการปฏิบัติงานและมีเกณฑ์ในการประเมินการปฏิบัติ จำนวน 4 รายการ ได้การเตรียมข้อมูล การปฏิบัติงาน ผลสำเร็จของผลงาน และประสิทธิภาพของงาน

4. แบบสอบถามความพึงพอใจที่มีอบรมด้วยชุดฝึกอบรมการออกแบบสื่อการเรียนรู้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์จำนวน 20 ข้อ

การเก็บรวบรวมข้อมูลการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ประสานงานกับเจ้าหน้าที่ห้องคอมพิวเตอร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อเตรียมห้องสำหรับการฝึกอบรม โดยใช้ห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ โดยจัดอบรม 6 ชั่วโมง เวลา 9.00.00 -16.00 น.

2. ก่อนอบรมมีการชี้แจงวัตถุประสงค์ในการจัดการฝึกอบรมและการใช้งานคอมพิวเตอร์ ใช้เวลา 15 นาที

3. ให้ผู้เข้าอบรมฝึกอบรม ศึกษาเนื้อหาสาระสำคัญของชุดฝึกอบรมพร้อมทำแบบฝึกหัดประจำชุดฝึกอบรมย่อย ให้ครบทั้ง 6 เรื่อง

4. ผู้เข้าฝึกอบรมทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ จำนวน 30 ข้อ

5. ให้ผู้เข้าฝึกอบรมตอบแบบสอบถามความพึงพอใจต่อการฝึกอบรมด้วยชุดฝึกอบรมการออกแบบสื่อการเรียนรู้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์

6. สรุปผลการทดลอง

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิธีวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการวิจัยได้แก่ วิเคราะห์หาคุณภาพของเครื่องมือ การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นและการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบความมุ่งหมายของการวิจัย โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

1. ชุดฝึกอบรมชุดฝึกอบรมการออกแบบสื่อการเรียนรู้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ที่สร้างขึ้น มีประสิทธิภาพ ดังตาราง 1

ตาราง 1 ประสิทธิภาพ (E1/E2) ของชุดฝึกอบรมชุดฝึกอบรมการออกแบบสื่อการเรียนรู้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์

ประสิทธิภาพ	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	ร้อยละ
ประสิทธิภาพกระบวนการ (E ₁)	30	25.81	2.06	86.05
ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E ₂)	30	25.44	1.34	84.81

ประสิทธิภาพ (E₁/E₂) ของชุดฝึกอบรมชุดฝึกอบรมการออกแบบสื่อการเรียนรู้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เท่ากับ 86.05/84.81

จากตาราง 1 พบว่า ชุดฝึกอบรมชุดฝึกอบรมการออกแบบสื่อการเรียนรู้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ที่สร้างขึ้น มีประสิทธิภาพ เท่ากับ 86.05/84.81.

2. ผลการประเมินการปฏิบัติงานระหว่างอบรมของนิสิตปริญญาโทด้วยชุดฝึกอบรมชุดฝึกอบรมการออกแบบสื่อการเรียนรู้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ พบว่า นิสิตปริญญาโททั้งหมด 27 คน มีทักษะปฏิบัติระดับมากมีค่าเฉลี่ย 4.47 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.65 เรียงจากมากไปหาน้อยคือประสิทธิภาพของงานมีค่าเฉลี่ย 4.54 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.59 ผลสำเร็จของงานมีค่าเฉลี่ย 4.52 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.63 การปฏิบัติงาน มีค่าเฉลี่ย 4.49 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.67 และการเตรียมข้อมูลมีค่าเฉลี่ย 4.33 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.60

3. ความพึงพอใจของนิสิตปริญญาโท ที่เข้ารับการฝึกอบรม โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่านิสิตปริญญาโท มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด คือชุดฝึกอบรมเหมาะสมที่จะนำไปใช้ในการฝึกอบรมมีค่าเฉลี่ย 4.59 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.49 การนำเสนอเนื้อหา มีลำดับขั้นตอน ทบทวนการเรียนรู้ได้ตลอดเวลา มีค่าเฉลี่ย 4.56 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.50 และคำแนะนำในการใช้ชุดฝึกอบรมมีเข้าใจง่ายและเป็นไปตามลำดับขั้นตอนมีผู้เข้ารับการฝึกอบรมสามารถอ่านและมีความเข้าใจในเนื้อหาของชุด

ฝึกอบรมได้ด้วยตัวเอง ค่าเฉลี่ย 4.52 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.63 และมีความพึงพอใจในระดับมาก จำนวน 6 ข้อ

อภิปรายผล

1. ชุดฝึกอบรมชุดฝึกอบรมการออกแบบสื่อการเรียนรู้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ที่สร้างขึ้น มีประสิทธิภาพ เท่ากับ 86.05/84.81หมายความว่า ชุดฝึกอบรมการออกแบบสื่อการเรียนรู้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นทำให้เกิดการเรียนรู้ระหว่างอบรมร้อยละ 86.05 และทำให้ผู้เข้าอบรมมีผลสัมฤทธิ์ในการฝึกอบรมหลังอบรมเฉลี่ยร้อยละ 84.81 แสดงว่าชุดฝึกอบรมการออกแบบสื่อการเรียนรู้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ80/80 ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของพิศมัย สอนสา (2556) ผลการพัฒนาชุดฝึกอบรมบนเว็บ เรื่อง ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ.2535 สำหรับบุคลากรสายสนับสนุน คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคามผลการวิจัยพบว่า ชุดฝึกอบรมบนเว็บ มีประสิทธิภาพเท่ากับ 3.24/81.40 และพงศ์สุวรรณ อุทัยเรือง (2559) ได้ศึกษาการพัฒนาชุดฝึกอบรมครูพัฒนาสื่ออิเล็กทรอนิกส์ด้วยโปรแกรม dbook PROผลการวิจัยพบว่า ชุดฝึกอบรมที่พัฒนาขึ้น มีประสิทธิภาพ เท่ากับ 84.15/84.43

2. ผลการประเมินการปฏิบัติงานระหว่าง การอบรมของนิสิตปริญญาโทด้วยชุดฝึกอบรมการ ออกแบบสื่อการเรียนรู้นึ่งสื่ออิเล็กทรอนิกส์ พบ ว่า นิสิตปริญญาโททั้งหมด 27 คน มีทักษะปฏิบัติ ระดับปฏิบัติอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ย 4.47 ส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.65 อาจเนื่องมาจากการฝึก อบรมเป็นกิจกรรมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ที่มี วัตถุประสงค์เฉพาะเพื่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ให้มีความรู้ความสามารถทั้งด้านความรู้ ความ เข้าใจ ทักษะและทัศนคติ เป็นระบบมีการวางแผน พัฒนา ประเมินผลและปรับปรุงระบบอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับสิริริมณี บรรจง (2553) ได้ศึกษา การพัฒนาทักษะการเรียนรู้นึ่งของนักศึกษาโดยใช้วิธี สอนที่เน้นทักษะปฏิบัติ ผลการวิจัยพบว่าสามารถ พัฒนาทักษะปฏิบัติด้านการดูแลสุขภาพเด็กของ นักศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 3 แขนงวิชาการ ศึกษาปฐมวัย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ สวนสุนันทา ทำให้นักศึกษามีทักษะปฏิบัติดีขึ้นจาก ระดับพอใช้ (ค่าเฉลี่ย 1.47) เป็นระดับดีมาก (ค่า เฉลี่ย 2.54) ทางด้านทักษะปฏิบัติเป็นรายบุคคลของ นักศึกษา นักศึกษามีค่าเฉลี่ยเดิมจากทุกคน โดยมี ทักษะปฏิบัติดีขึ้นอยู่ในระดับดีมาก จำนวน 20 คน (ร้อยละ 62.50) ทักษะปฏิบัติตามกิจกรรมที่ปฏิบัติ เรื่องการจัดนิทรรศการอาหารเด็กปฐมวัยมีค่าเฉลี่ย สูงที่สุด (ค่าเฉลี่ย 2.75) รองลงมาคือทักษะด้านการ ปฐมพยาบาล (ค่าเฉลี่ย 2.59) และด้านการประกอบ อาหาร (ค่าเฉลี่ย 2.56) ตามลำดับและสอดคล้องกับ นนทวัฒน์ ภัทรกรนันท์ (2555) ได้ศึกษาการ พัฒนาชุด ฝึกอบรมโดยใช้กระบวนการเรียนรู้อจาก ประสบการณ์เพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะสำหรับ อาสาชวกราชาด พบว่าภายหลังการฝึกอบรมอาสา ชวกราชาดมีคะแนนความรู้ ทักษะด้านพยาบาล จิต สาธารณะสูงกว่าก่อนการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05

3. ความพึงพอใจของนิสิตปริญญาโท ที่ เข้ารับการฝึกอบรม โดยรวมมีความพึงพอใจอยู่ใน ระดับมากมีค่าเฉลี่ย 4.44 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.23 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่านิสิตปริญญาโท

มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด คือชุดฝึกอบรม เหมาะสมที่จะนำไปใช้ในการฝึกอบรมมีค่าเฉลี่ย 4.59 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.49 การนำเสนอ เนื้อหามีลำดับขั้นตอน ทบทวนการเรียนรู้ได้ตลอด เวลา มีค่าเฉลี่ย 4.56 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.50 และคำแนะนำในการใช้ชุดฝึกอบรมมีเข้าใจง่ายและ เป็นไปตามลำดับขั้นตอนมีผู้เข้ารับการฝึกอบรม สามารถอ่านและมีความเข้าใจในเนื้อหาของชุดฝึก อบรมได้ด้วยตัวเอง ค่าเฉลี่ย 4.52 ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน 0.63 และมีความพึงพอใจในระดับมาก จานวน 6 ข้อ ทั้งนี้เนื่องจากชุดฝึกอบรม มีความ ชัดเจน สามารถศึกษาได้ตามลำดับ ขั้นตอนจนครบ กระบวนการ ชุดฝึกมีเทคนิคในการฝึกที่เข้าใจ น่า สนใจ จัดลำดับเนื้อหาต่อเนื่อง ผู้ฝึกอบรมมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับนวัตกรรมและเทคโนโลยี สารสนเทศ เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา สื่อมีความ เหมาะสม กับชุดฝึกอบรมและสามารถทบทวนบท เรียนด้วยตนเองได้ตลอดเวลา เป็นการเรียนในห้อง ปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ นิสิตได้เรียนโดยการลงมือ ปฏิบัติเอง เข้าใจง่าย เลือกศึกษาคู่มือฝึกอบรมได้ นอกจากนี้ชุดฝึกอบรมมีกิจกรรมที่หลากหลาย ผู้ เรียนได้เรียนเนื้อหาจากบทเรียนโดยตรง ได้อ่าน เขียน มีเสียง ภาพเคลื่อนไหว และมีการทำแบบ ทดสอบเพื่อประเมินผลการเรียนด้วยตนเอง เป็นการ ทำความสามารของตนเอง สามารถทบทวน เพื่อหาคำตอบที่ถูกต้องได้ สอดคล้องกับงานวิจัย ของผการัตน์ พุกกลิ่น (2554) ได้ศึกษาการพัฒนา ชุด ฝึกอบรมวิชา นวัตกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา สำหรับผู้บริหาร สถานศึกษา ที่พบว่าผู้เข้ารับการอบรมมีความคิด เห็นต่อชุดฝึกอบรม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับดี และสอดคล้องกับ ณัฐนรี ท้าววรรณ (2557) ได้ศึกษา การใช้รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของ เดวีส์ ในรายวิชา การเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ วิทยาลัยเทคโนโลยีโปลิเทคนิคลานนาเชียงใหม่ พบ ว่าผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการ เรียนการสอนโดยใช้รูปแบบทักษะปฏิบัติของเดวีส์ ในรายวิชาการเขียนโปรแกรมภาษาคอมพิวเตอร์

นักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด

ผู้เข้าอบรมได้เกิดการเรียนรู้อย่างเต็มความสามารถของตนเอง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 ชุดฝึกอบรมชุดฝึกอบรมการออกแบบสื่อการเรียนรู้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นสามารถใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพดังนั้นผู้ที่

1.2 สนใจจะนำชุดฝึกอบรมไปใช้ ควรตรวจสอบความพร้อมของคอมพิวเตอร์ เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาระหว่างการใช้ชุดฝึกอบรม

1.3 การใช้ชุดฝึกอบรมชุดฝึกอบรมการออกแบบสื่อการเรียนรู้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ควรคำนึงความเร็วในการเข้าถึงข้อมูลต่างๆ และความเพียงพอของจำนวนเครื่องคอมพิวเตอร์ เพื่อให้

1.4 เมื่อสิ้นสุดการฝึกอบรม ควรมีการติดตามผลการฝึก โดยใช้วิธีการสังเกตการปฏิบัติงานในสถานการณ์จริง

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาค้นคว้าต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบการปฏิบัติงานจากการใช้ ชุดฝึกอบรมออกแบบสื่อการเรียนรู้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์กับชุดฝึกอบรมบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตหรือวิธีการอบรมแบบอื่นๆ

2.2 ควรมีการพัฒนาชุดฝึกอบรมการออกแบบสื่อการเรียนรู้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ในหัวข้ออื่นๆ ให้มีคุณภาพและหลากหลายหน่วยงาน

บรรณานุกรม

- ชูชัย สมितिไกร. (2554). *การฝึกอบรมบุคลากรในองค์กร*. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณัฐนรี ทวารธน์. (2557). *การใช้รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิสในรายวิชา การเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ วิทยาลัยเทคโนโลยีโปลิเทคนิคลานนาเชียงใหม่. วิทยาลัยเทคโนโลยีโปลิเทคนิคลานนาเชียงใหม่.*
- นันทวัฒน์ ภัทร. (2555). *การพัฒนาชุด ฝึกอบรมโดยใช้กระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสำหรับอาสาสมัคร. ปรินญาณีพนธ์ กศ.ด. กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ.*
- ผการัตน์ พุกกลิ่น. (2554). *การพัฒนาชุด ฝึกอบรมวิชานวัตกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา. มหาบัณฑิต เทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัย ศิลปากร.*
- พิศมัย สอนสา. (2556). *การพัฒนาชุดฝึกอบรมบนเว็บ เรื่อง ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ.2535 สำหรับบุคลากรสายสนับสนุน คณะเภสัชศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ปรินญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา.*
- พงศ์สุวรรณ อุทัยเรือง. (2559). *การพัฒนาชุดฝึกอบรมครูพัฒนาสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ด้วยโปรแกรม dbook PRO. มหาบัณฑิต คณะเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.*

- รุจิโรจน์ แก้วอุไร. (2546). *หลักการออกแบบบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนตามแนวคิดของกานเย่*.
<<http://www.edu.nu.ac.th/wbi/355542/>>50.
- ศิริพรรณ สายหงส์และสมประสงค์ วิทย์เกียรติ. (2534). *การฝึกอบรมผลิตและการใช้ชุดฝึกอบรมเพื่อ
การศึกษานอกระบบ*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสิ่งแวดล้อม บัณฑิต
วิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. (2557). *การปฏิรูปการศึกษาและนโยบายของ กระทรวงศึกษาธิการปี 2557*.
กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สิริมณี บรรจง. (2553). *การพัฒนาทักษะการเรียนรู้ที่เน้นทักษะปฏิบัติ*. วิจัยในชั้นเรียน. มหาวิทยาลัย
ราชภัฏสวนสุนันทา.
- วิจิตร อวระกุล. (2540). *การฝึกอบรม*. พิมพ์ครั้งที่ 2. ม.ป.ท.: ม.ป.พ.
- อรรรรณ โสสีทา. (2556). *การสร้างชุดฝึกอบรมบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เรื่อง การปฏิบัติงานของ
เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยมหาวิทยาลัยมหาสารคาม*.

การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครูการศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดอุดรธานี

Development program for reinforce of curriculum management and knowledge management of teachers in Non-Formal Education, Udonthani province

เสาวนีย์ แสงใส¹, อำนาจ ชนวงษ์²

Saowanee Saengsai¹, Amnaj Chanawonges²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ของการเสริมสร้างสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครูการศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย กศน.ตำบล จังหวัดอุดรธานี 2) เพื่อพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครูการศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดอุดรธานี ผลการวิจัย

1. การศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ตำบล โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน สภาพที่พึงประสงค์ของสมรรถนะสมรรถนะด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ตำบล โดยรวมมีความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด 2 ด้าน ได้แก่ การสร้างและพัฒนาหลักสูตร และด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมาก 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ ความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้ ด้านการวัดและประเมินผล และด้านการใช้และพัฒนาสื่อนวัตกรรมเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้

2. โปรแกรมการพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ตำบล มีองค์ประกอบของโปรแกรม ได้แก่ 1) ที่มาและความสำคัญของโปรแกรม 2) วัตถุประสงค์ของโปรแกรม 3) รูปแบบและวิธีการพัฒนา 4) โครงสร้างของโปรแกรม 5) เนื้อหาและสาระสำคัญของโปรแกรม ประกอบด้วย 3 โมดูล ประกอบด้วย (Module) 1 ความรู้ ความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้ โมดูล (Module) 2 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ และโมดูล (Module) 3 การใช้และพัฒนาสื่อนวัตกรรมเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ โดยใช้เวลาในการพัฒนา 40 ชั่วโมง โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ตำบล มีความเหมาะสมโดยรวมระดับมากที่สุด ความเป็นไปได้โดยรวมระดับมาก และเป็นประโยชน์โดยรวมระดับมาก สามารถนำไปใช้ในการเสริมสร้างสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครูการศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย กศน.ตำบล จังหวัดอุดรธานี

¹ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

² ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹ Master's Student Educational Administration, Faculty of Education, Mahasarakham University

² Department of Educational Administration, Faculty of Education Mahasarakham University

ผลการวิจัยปรากฏผลดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ในการเสริมสร้างสมรรถนะการบริหารหลักสูตร และการจัดการเรียนรู้ของครูการศึกษาอนุบาลและการศึกษาตามอัธยาศัย กศน.ตำบล จังหวัดอุดรธานี

ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ตำบล โดยรวมอยู่ใน ระดับมาก ($\bar{X}=4.10$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีระดับการปฏิบัติในปัจจุบันที่มากที่สุด คือ ด้านการสร้างและพัฒนาหลักสูตร ($\bar{X}=4.48$) รองลงมาคือ ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ($\bar{X}=4.38$) และด้านที่มีระดับการปฏิบัติที่ต่ำที่สุด คือ ด้านความรู้ความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้ ($\bar{X}=3.81$) ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ตำบล โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.51$) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีคะแนนสูงสุด คือ ด้านการสร้างและพัฒนาหลักสูตร ($\bar{X}=4.60$) รองลงมา คือ ด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ($\bar{X}=4.57$) ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ($\bar{X}=4.50$) และด้านที่มีระดับต่ำสุดคือ การใช้และพัฒนาสื่อนวัตกรรมเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X}=4.38$)

2. ผลการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครูการศึกษาอนุบาลและการศึกษาตามอัธยาศัย กศน.ตำบล จังหวัดอุดรธานี 2.1 ผลลำดับความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างสมรรถนะเสริมสร้างสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครูการศึกษาอนุบาลและการศึกษาตามอัธยาศัย กศน.ตำบล จังหวัดอุดรธานี เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ความรู้ความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การใช้และพัฒนาสื่อนวัตกรรมเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาหลักสูตร 2.2 โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะเสริมสร้างสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครูการศึกษาอนุบาลและการศึกษาตามอัธยาศัย กศน.ตำบล จังหวัดอุดรธานี รูปแบบและวิธีการพัฒนา จะใช้วิธีการพัฒนาที่หลากหลายเพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจ และทักษะการเรียนรู้ที่ลึกซึ้งและยั่งยืน เพื่อให้ผู้เข้ารับการพัฒนาสามารถนำไปใช้เป็นหลักการพัฒนาตนเองต่อไปอย่างต่อเนื่อง ซึ่งวิธีการต่าง ๆ ที่จะนำมาใช้ดำเนินการพัฒนาตามโปรแกรม ได้แก่ 1) การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง 2) การอบรม 3) การศึกษา ดูงาน และ 4) การปฏิบัติจริง โครงสร้างของโปรแกรมการพัฒนาสมรรถนะด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ประกอบด้วย โครงสร้างและขอบข่ายเนื้อหา รวมระยะเวลา 40 ชั่วโมง ได้แก่ โมดูล (Module) 1 ความรู้ ความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้ โมดูล (Module) 2 การวัดและการประเมินผล โมดูล (Module) 3 การใช้และพัฒนาสื่อนวัตกรรมเทคโนโลยี เพื่อการจัดการเรียนรู้ 2.3 ผลการประเมิน ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 7 คน ต่อคู่มือการใช้โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ตำบล พบว่า มีความเหมาะสมโดยรวมระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.55$) ความเป็นไปได้โดยรวมระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.38$)

คำสำคัญ: การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครู

Abstract

This research aimed to 1) Desirable condition 2) To develop curriculum development curriculum for curriculum management and learning management of teachers. Non-formal Education and Non-formal Education, Tambon Udon Thani Operated in two phases.

Phase 1: Study of current condition Desirable conditions and methods of enhancing performance.Course Management and Management Teachers of informal and informal education Ubon Ratchathani Udon Thani

Phase 2: Development of curriculum and management enhancement curriculum. Learn about the non-formal and informal teacher education in Tambon Udon Thani.

The results were as follows.

1. The results of the present study and the desirable condition of the curriculum management and learning management of the Tambon TAO teachers were at a high level in all aspects. Desirable qualities of curriculum and curriculum management competency of TOT teachers were at the highest level, ie, curriculum development and curriculum development. And the learning management is focused on the students. There were 3 levels of desirable condition: knowledge, design ability, learning. Measurement and Evaluation And the use and development of innovative media technology for learning management.

2. The development program for the curriculum management and learning management of the Tambon Tambol has the following components: 1) the origin and importance of the program; 2) the objectives of the program; 3) the format and 4) The structure of the program. 5) The content and the essence of the program consists of 3 modules, consisting of: Module 1 Knowledge of the module design. The measurement and evaluation of learning and modules (Module) 3 to apply and develop innovative technologies for learning. Development methods include: 1) self study 2) study visit 3) training 3 stages of development Step 1 pre-development assessment step 2 development step 3 Evaluation after development The curriculum of curriculum development and curriculum management of Tambon TAO teachers is the most appropriate. The possibility is very high. And the benefits are very large. It can be used to enhance the curriculum management and learning management of teachers, non-formal education and non-formal education.

Keywords: Developing the Program to in curriculum and Learning Management

บทนำ

ปัจจัยที่จะส่งผลให้ระบบการศึกษาทุกภูมิภาคของโลกประสบผลสำเร็จ พบว่า มี 3 สิ่งที่สำคัญอย่างยิ่งต่อการเป็นระบบการศึกษาชั้นยอด คือ 1) หาคคนที่เหมาะสมมาเป็นครู คุณภาพของครู คือหัวใจของระบบการศึกษาที่มีคุณภาพ ถ้าครูไม่มีคุณภาพการศึกษา ก็ไม่มีคุณภาพ 2) พัฒนาครู เหล่านี้ให้เป็นผู้สอนที่มีประสิทธิภาพ สิ่งที่เกิดขึ้น

ในห้องเรียน นั้นเป็นสิ่งที่สำคัญ ครูต้องมีการฝึกฝน ให้เป็นผู้สอนที่มีประสิทธิภาพ สิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการทุ่มเทให้นักเรียน และ 3) สร้างระบบการศึกษาที่มั่นคงได้ว่าสามารถให้การสอนที่ดีที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้แก่นักเรียนทุกคน นักเรียนในห้องเรียน อาจมีทั้งเด็กเก่งและไม่เก่ง นักเรียนทุกคนต้องมีโอกาสได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพดีที่สุดอย่างเท่าเทียมกัน (ภราดาวิชษฐ์ ศรีวิชัยรัตน์. 2553: 6) การปฏิรูปการศึกษา เป็นสิ่งที่จำเป็น จะต้องปรับ

ประยุกต์การศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไป และไม่หยุดนิ่ง เพื่อให้การศึกษามีประสิทธิผล และบรรลุเป้าหมายครบถ้วนสมบูรณ์ นอกจากนี้สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2552: 9-49) ได้ข้อสรุป ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในรอบสอง โดยมีประเด็นสำคัญที่ต้องการปฏิรูปอย่างเร่งด่วน 4 ประการ คือ 1) พัฒนาคุณภาพคนไทยยุคใหม่ โดยจัดให้มีระบบการศึกษาเรียนรู้และการวัดประเมินผลการศึกษาเรียนรู้ ของผู้เรียนที่เป็นมาตรฐาน จัดหลักสูตรเพื่อเอื้อต่อการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน พัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา และพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา 2) พัฒนาคุณภาพครูยุคใหม่ ที่เป็นผู้เอื้ออำนวยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ พัฒนาครูและบุคลากรที่มีคุณภาพมาตรฐานเหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง สามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีคุณภาพมาตรฐาน 3) พัฒนาคุณภาพสถานศึกษา และแหล่งเรียนรู้ยุคใหม่ เพื่อให้สามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีคุณภาพและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในรูปแบบอื่นๆ ที่หลากหลายคุณภาพ 4) พัฒนาระบบการบริหารจัดการใหม่ ที่มุ่งเน้นกระจายอำนาจสู่สถานศึกษา เน้นการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง มีการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล มีวิธีการบริหารจัดการแนวใหม่ ควบคู่กับการสร้างผู้นำการเปลี่ยนแปลง การบริหารจัดการการเงินและงบประมาณที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ขณะเดียวกันประเทศไทยนั้นได้มีการปฏิรูปการศึกษาที่ผ่านมา ส่วนใหญ่ที่ประสบผลสำเร็จ คือ การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของกระทรวงศึกษาธิการ แต่การปฏิรูปโอกาสและคุณภาพการศึกษา ถือว่ายังไม่ประสบผลสำเร็จ (ประโยชน์ คุปต์กาญจนากุล และ ณัฐวุฒิ สุวรรณทิพย์, 2552: 12) อย่างไรก็ตามการปฏิรูปการศึกษา เป็นกระแสใหม่ทั่วโลก เพราะในยุคที่โลกกำลังก้าวหน้าเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 สภาพโลกเปลี่ยนไปเป็นโลกแห่งข้อมูลข่าวสารและเทคโนโลยี เป็นสังคมที่สลับซับซ้อนเชื่อมโยง และเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว สังคมโลกกลายเป็นสังคมความรู้ (Knowledge Society)

หรือสังคมแห่งการเรียนรู้ (Learning Society) ครูบุคลากรทางการศึกษาและองค์กรทางการศึกษาจึงต้องปรับตัวให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization) และขณะเดียวกันทุกภาคส่วนของสังคมต้องทุ่มเทให้กับการศึกษา (All for Education) การศึกษาเป็นกระบวนการเรียนรู้ชีวิตและการกลมกลืนของคน โดยคนและเพื่อคน คนจึงเป็นสิ่งสำคัญที่สุด เป็นศูนย์กลางของกระบวนการเรียนรู้ทั้งปวงประกอบกับนานาทัศนะมีความเห็นสอดคล้องกัน เป็นที่ยอมรับกันแล้วว่า เศรษฐกิจและสังคมจะดีเพียงใด แข่งขันกับตลาดโลกได้ดีเพียงใด ขึ้นอยู่กับคุณภาพของประชาชน คุณภาพแรงงาน และคุณภาพผู้นำในวงการต่าง ๆ และที่ยอมรับกันอย่างแท้จริงว่าคุณภาพคนขึ้นอยู่กับคุณภาพการศึกษา และคุณภาพการศึกษาขึ้นอยู่กับคุณภาพครูเป็นหลัก

จากปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงได้สร้างโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้เพื่อใช้ในการพัฒนาบุคลากรของ กศน. และปรับใช้เพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนหรือสร้างเกณฑ์ประเมินหรือเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ตำบล ได้อย่างมีประสิทธิภาพ จะส่งผลไปสู่การดำเนินงานของครู กศน. ตำบลทุกคนสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีคุณภาพให้แก่นักศึกษา กศน. ต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ของการเสริมสร้างสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครูการศึกษา นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย กศน.ตำบล จังหวัดอุดรธานี
2. เพื่อพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครู การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย กศน.ตำบล จังหวัดอุดรธานี

ความสำคัญของการวิจัย

1. ได้พัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครูการศึกษาอนุบาลและการศึกษาตามอัธยาศัย กศน. ตำบล จังหวัดอุดรธานี จะช่วยให้ได้องค์ความรู้ใหม่ที่มีความเหมาะสมกับสมรรถนะครู กศน.ตำบล

2. ได้ข้อมูลสารสนเทศที่สามารถนำไปประยุกต์และปรับใช้เพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนหรือสร้างเกณฑ์ประเมินสมรรถนะครู กศน.ตำบล ในสถานศึกษา เพื่อกำหนดจุดเด่นจุดด้อยในการพัฒนาบุคลากรได้สอดคล้องกับปัญหา เพื่อช่วยลดปัญหาครูขาดคุณภาพ

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผู้วิจัยได้ศึกษาจากกรอบสมรรถนะทางวิชาการของครูผู้สอนของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2553, กรอบสมรรถนะของครูแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในศตวรรษที่ 21 ของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2552, มาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณของวิชาชีพของสำนักงานเลขาธิการสภา พ.ศ. 2556 สถานบันพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา (สคบศ.) และมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน (มาตรฐานที่ 7) ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) มาสังเคราะห์

2. ขอบเขตประชากรและกลุ่มตัวอย่าง/กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเพื่อให้สอดคล้องกับคำถามและความมุ่งหมายการวิจัย ผู้วิจัยจึงนำเสนอแบ่งเป็น 2 ระยะ ดังต่อไปนี้

2.1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และวิธีการของสมรรถนะการบริหาร

หลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครูการศึกษาอนุบาลและการศึกษาตามอัธยาศัย กศน.ตำบล จังหวัดอุดรธานี

2.1.1 ประชากร ได้แก่ ผู้บริหาร จำนวน 20 คน และครูกศน.ตำบล จำนวน 410 คน จากจำนวน 20 อำเภอ รวมทั้งสิ้น 430 คน

2.1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 19 คน และครูกศน.ตำบล จังหวัดอุดรธานี จำนวน 200 คน โดยการเทียบจำนวนประชากรทั้งหมดกับตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie and Morgan และใช้เทคนิคการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยการจับสลาก ให้ได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง

2.2 การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครูการศึกษาอนุบาลและการศึกษาตามอัธยาศัย กศน.ตำบล จังหวัดอุดรธานี

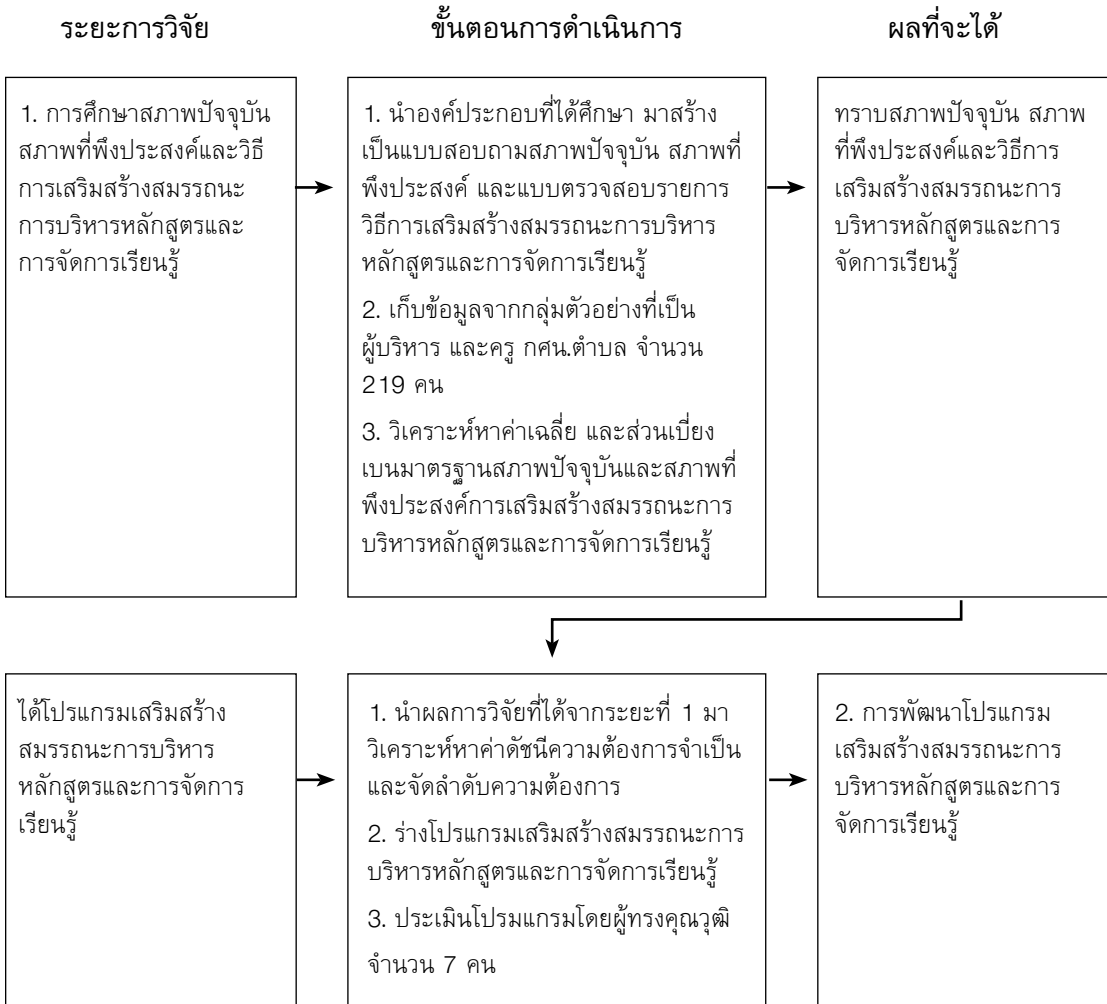
กลุ่มผู้ให้ข้อมูลซึ่งทำหน้าที่ประเมินโปรแกรม (โดยประเมิน ความเหมาะสม/ ความเป็นไปได้) ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน

ขั้นตอนการวิจัย

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และวิธีการเสริมสร้างสมรรถนะด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครูการศึกษาอนุบาลและการศึกษาตามอัธยาศัย กศน.ตำบล จังหวัดอุดรธานี

ระยะที่ 2 การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครูการศึกษาอนุบาลและการศึกษาตามอัธยาศัย กศน.ตำบล จังหวัดอุดรธานี

ระยะการวิจัย ขั้นตอนดำเนินการ และผลที่จะได้ แสดงโดยแผนภาพ ดังภาพประกอบ 2

ผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลผลการวิจัย การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครูการศึกษา นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย กศน.ตำบล จังหวัดอุดรธานี ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัยตามความมุ่งหมายของการวิจัยดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ในการเสริมสร้างสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครูการศึกษา นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย กศน.ตำบล จังหวัดอุดรธานี

ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ตำบล โดยรวมอยู่ใน ระดับมาก ($\bar{X}=4.10$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีระดับการปฏิบัติในปัจจุบันที่มากที่สุด คือ ด้านการสร้างและพัฒนาหลักสูตร ($\bar{X}=4.48$) รองลงมาคือ ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ($\bar{X}=4.38$) และด้านที่มีระดับการปฏิบัติที่ต่ำที่สุด คือ ด้านความรู้ความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้ ($\bar{X}=3.81$) ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ตำบล โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.51$) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า

ด้านที่มีคะแนนสูงสุด คือ ด้านการสร้างและพัฒนาหลักสูตร ($\bar{X}=4.60$) รองลงมา คือ ด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ($\bar{X}=4.57$) ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ($\bar{X}=4.50$) และด้านที่มีระดับต่ำสุดคือ การใช้และพัฒนาสื่อนวัตกรรมเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X}=4.38$)

2. ผลการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครูศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย กศน.ตำบล จังหวัดอุดรธานี 2.1 ผลลำดับความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างสมรรถนะเสริมสร้างสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครูศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย กศน.ตำบล จังหวัดอุดรธานี เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ความรู้ความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การใช้และพัฒนาสื่อนวัตกรรมเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาหลักสูตร

2.1 โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะเสริมสร้างสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครูศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย กศน.ตำบล จังหวัดอุดรธานี รูปแบบและวิธีการพัฒนา จะใช้วิธีการพัฒนาที่หลากหลายเพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจ และทักษะการเรียนรู้ที่ลึกซึ้งและยั่งยืน เพื่อให้ผู้เข้ารับการพัฒนาสามารถนำไปใช้เป็นหลักการพัฒนาตนเองต่อไปอย่างต่อเนื่อง ซึ่งวิธีการต่าง ๆ ที่จะนำมาใช้ดำเนินการพัฒนาตามโปรแกรม ได้แก่ 1) การศึกษาด้วยตนเอง 2) การอบรม 3) การศึกษา ดูงาน และ 4) การปฏิบัติจริง โครงสร้างของโปรแกรมการพัฒนาสมรรถนะด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ประกอบด้วย โครงสร้างและขอบข่ายเนื้อหา รวมระยะเวลา 40 ชั่วโมง ได้แก่ โมดูล (Module) 1 ความรู้ ความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้ โมดูล (Module) 2 การวัดและการประเมินผล โมดูล (Module) 3 การใช้และพัฒนาสื่อนวัตกรรม

เทคโนโลยี เพื่อการจัดการเรียนรู้ 2.2 ผลการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 7 คน ต่อคู่มือการใช้โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ตำบล พบว่า มีความเหมาะสมโดยรวมระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.55$) ความเป็นไปได้โดยรวมระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.38$)

อภิปรายผล

การดำเนินการวิจัยการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ตำบล สังกัดสำนักงานส่งเสริมศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดอุดรธานี ผู้วิจัยสามารถอภิปราย ได้ดังนี้

1. สภาพปัจจุบันการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีระดับการปฏิบัติในปัจจุบันที่มากที่สุด คือ ด้านการสร้างและพัฒนาหลักสูตร รองลงมาคือ ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้านการใช้และพัฒนาสื่อนวัตกรรมเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ ด้านความรู้ ความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้ และด้านที่มีระดับการปฏิบัติที่ต่ำที่สุด คือ ด้านความรู้ ความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้ ทั้งนี้เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนของกศน. มีความยืดหยุ่นผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง เพราะไม่มีห้องเรียนประจำ และผู้เรียนไม่ค่อยมาพบกลุ่ม สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมหวัง มหาวัง (2554:abstract) ได้ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อสร้างสมรรถนะครูด้านบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นในหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่าครูมีเจตคติ ได้แก่ ตระหนัก และเห็นความสำคัญ รักการทำงานร่วมกัน การมีส่วนร่วม และการเห็นคุณค่าของตนเอง และครูมีทักษะ ได้แก่ สามารถทำหน่วยการเรียนรู้ และรายวิชาเพิ่มเติมได้อย่างเหมาะสม ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างสมรรถนะครู ได้แก่ วิสัยทัศน์

และเจตคติของผู้บริหารสถานศึกษา นโยบายของสถานศึกษา ระยะเวลาในการเสริมสร้างสมรรถนะภาระหน้าที่ที่เพิ่มมากขึ้นของครู การมีส่วนร่วมในการฝึกอบรม การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการและการนิเทศติดตามผลการปฏิบัติการ

สภาพที่พึงประสงค์การบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาารายด้าน พบว่าด้านที่มีคะแนนสูงสุดคือ ด้านที่มีระดับการปฏิบัติในปัจจุบันที่มากที่สุดคือ ด้านการสร้างและพัฒนาหลักสูตร รองลงมาคือ ด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ด้านความรู้ ความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้ และด้านที่มีระดับการปฏิบัติที่ต่ำที่สุดคือ ด้านการใช้และพัฒนาสื่อนวัตกรรมเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ สอดคล้องกับงานวิจัยของสุชฎทัย มาสาซ้าย (2556:abstract) ได้ศึกษาแบบจำลองการพัฒนาสมรรถนะของครูด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารระดับประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการวิจัยพบว่า บริบทของโรงเรียนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ส่วนใหญ่มีคอมพิวเตอร์และห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ ระบบเครือข่าย อินเทอร์เน็ต มีโปรแกรมประยุกต์เพื่อการปฏิบัติงานมีเว็บไซต์เพื่อประชาสัมพันธ์ข่าวสาร ส่วนอุปกรณ์สนับสนุนด้านเทคโนโลยีสารสนเทศอื่น ๆ นั้นพบว่าโรงเรียนส่วนใหญ่ขาดแคลน ด้านการเรียนการสอนแบบอิเล็กทรอนิกส์ยังไม่นิยมนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนเนื่องจากครูส่วนใหญ่ไม่มีความชำนาญเฉพาะด้านในการสร้างสื่อการสอนด้วยโปรแกรมความรู้และประสบการณ์ทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศของครูส่วนใหญ่ได้รับผ่านการอบรมเป็นส่วนมาก

2. โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ รูปแบบและวิธีการพัฒนา จะใช้วิธีการพัฒนาที่หลากหลายเพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจ และทักษะการเรียนรู้ที่ลึกซึ้งและยั่งยืน เพื่อให้ผู้เข้ารับการพัฒนาสามารถนำไปใช้เป็นหลักการพัฒนาตนเองต่อไปอย่างต่อเนื่อง

ซึ่งวิธีการต่าง ๆ ที่จะนำมาใช้ดำเนินการพัฒนาตามโปรแกรม ได้แก่ 1) การศึกษาด้วยตนเอง 2) การอบรม 3) การศึกษาดูงาน และ 4) การปฏิบัติจริง โครงสร้างของโปรแกรมการพัฒนสมรรถนะด้านการบริหารหลักสูตร ประกอบด้วย โครงสร้างและขอบข่ายเนื้อหา รวมระยะเวลา 40 ชั่วโมง ได้แก่ โมดูล (Module) 1 ความรู้ ความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้ โมดูล (Module) 2 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ และโมดูล (Module) 3 การใช้และพัฒนาสื่อนวัตกรรมเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ทศณรงค์ จารุเมธีชน (2556: 167) ได้ศึกษาการพัฒนารูปแบบการประเมินสมรรถนะครูระดับประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า 1) รูปแบบการประเมินสมรรถนะครูระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ผู้วิจัยพัฒนาประกอบด้วย โครงสร้างที่แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของวัตถุประสงค์การประเมิน เนื้องานที่มุ่งงานประเมินตัวบ่งชี้และเกณฑ์ในการประเมิน วิธีการประเมินระยะเวลาในการประเมินและการให้ข้อมูลย้อนกลับ โดยจำแนกเป็นสมรรถนะส่วนบุคคล 4 สมรรถนะ ประกอบด้วย การบริหารจัดการและการพัฒนาตนเองการทำงานร่วมกับผู้อื่น ความสามารถในการปรับตัวและด้านจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ และสมรรถนะตามสายงาน 7 สมรรถนะ ประกอบด้วย การบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ การบริหารจัดการห้องเรียน การพัฒนาผู้เรียนและการวัดการประเมินผลการเรียนรู้อารมณ์ภาษาและเทคโนโลยีและการถ่ายทอดความรู้ 2) รูปแบบการประเมินสมรรถนะครู ที่ผู้วิจัยพัฒนาที่มีความเที่ยงตรงเชิงจำแนก กล่าวคือ สามารถจำแนกสมรรถนะของครูที่มีคุณลักษณะและพฤติกรรมในการทำงานต่างกันได้ 3) รูปแบบการประเมินสมรรถนะครู ที่ผู้วิจัยพัฒนามีมาตรฐานด้านความเป็นประโยชน์ ความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และความถูกต้องอยู่ในระดับมากทุกด้าน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 ครู กศน.ตำบลตระหนักและให้ความสำคัญถึง การเสริมสร้างสมรรถนะการบริหาร หลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ให้ ความร่วมมือในการนำรูปแบบการนิเทศไปใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาสมรรถนะด้าน การบริหารหลักสูตร และการจัดการเรียนรู้และเพื่อเพิ่ม ประสิทธิภาพ ของการทำงานในสถานศึกษา

1.2 การนำโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ไปใช้ ควรศึกษาตามขั้นตอนที่ระบุไว้ในคู่มือการใช้โปรแกรม

เพื่อให้การพัฒนาเกิดประสิทธิผลตามวัตถุประสงค์ของโปรแกรม และควรนำไปปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาค้นคว้าต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยและพัฒนาเพื่อค้นหาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการบริหารหลักสูตร และการจัดการเรียนรู้ของผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาอื่น ที่เหมาะสมกับการบริหารองค์กรตามบริบทขององค์กรนั้น

2.2 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความยั่งยืนในการเสริมสร้างสมรรถนะการบริหารหลักสูตรในสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: ชุมชนสมสทกรณการเกษตรแห่งประเทศไทย.
- ประโยชน์ คุปต์กาญจนากุล และณัฐวุฒิ สุวรรณทิพย์. (2552). “วิกฤติคุณภาพการศึกษาไทยบนเส้นทางปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่ 2,” *มติชนรายวัน*. 7: 12 ; มีนาคม.
- ภราวาดิวิชช์ ศรีวิชัยรัตน์. (2553). *คุณภาพครูปัจจัยหลักคุณภาพการศึกษา คุณภาพผู้นำจิตวิญญาณ คุณภาพครู คุณภาพการศึกษา: การศึกษาเอกชน เพื่ออนาคตที่สดใส*. กรุงเทพฯ: สภาการศึกษา คาทอลิก.
- สมหวัง มหาวัง. (2554). *การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อสร้างสมรรถนะครูด้านบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นในหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน*. วิทยานิพนธ์ กศ.ด. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สุชฎทัย มาสาซ้าย. (2556). *แบบจำลองการพัฒนาสมรรถนะของครูด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารระดับประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สุทธินันท์ ภักดิ์วุฒิ. (2556). *การพัฒนาโปรแกรมความคิดสร้างสรรค์ในการจัดกิจกรรมความรู้ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา*. วิทยานิพนธ์ กศ.ด. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สุรวาท ทองบุ. (2550). *การวิจัยทางการศึกษา*. มหาสารคาม: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). *แผนการจัดการเรียนรู้แบบคณะชั้น ป.4 - 5 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551*. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิชย์.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2552). *การปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552-2561)*.
กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูในการออกแบบการเรียนรู้วิทยาศาสตร์เพื่อการค้นพบ ความรู้ด้วยตนเองของผู้เรียน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครพนม เขต 2

The guideline of developing a teacher development program in science educational learning design for students' self discovery learning for schools in nakhon phanom primary educational service area office 2

อดิศร มิ่งวงศ์ธรรม¹, ลักขณา สริวัฒน์²

Adisorn Mingwongtham¹, Lakkhana Sariwat²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ (1) เพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดในการออกแบบการเรียนรู้วิทยาศาสตร์เพื่อการค้นพบความรู้ด้วยตนเองของผู้เรียน (2) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการออกแบบการเรียนรู้วิทยาศาสตร์เพื่อการค้นพบความรู้ด้วยตนเองของผู้เรียน และ (3) เพื่อพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูในการออกแบบการเรียนรู้วิทยาศาสตร์เพื่อการค้นพบความรู้ด้วยตนเองของผู้เรียน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง และครูผู้สอนวิชาวิทยาศาสตร์ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 จำนวน 127 คน โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน และ 3 คนในสถานศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในออกแบบการเรียนรู้วิทยาศาสตร์เพื่อการค้นพบความรู้ด้วยตนเองของผู้เรียน แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างในการในการออกแบบการเรียนรู้วิทยาศาสตร์เพื่อการค้นพบความรู้ด้วยตนเองของผู้เรียน และแบบประเมินความเหมาะสมของโปรแกรมพัฒนาครูในการออกแบบการเรียนรู้วิทยาศาสตร์เพื่อการค้นพบความรู้ด้วยตนเองของผู้เรียน สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยปรากฏดังนี้ (1) การศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดในการออกแบบการเรียนรู้วิทยาศาสตร์เพื่อการค้นพบความรู้ด้วยตนเองของผู้เรียนโดยรวมอยู่ในระดับมาก พบว่าได้ 7 องค์ประกอบ 47 ตัวชี้วัด (2) การศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการออกแบบการเรียนรู้วิทยาศาสตร์เพื่อการค้นพบความรู้ด้วยตนเองของผู้เรียน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 พบว่าสภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับน้อย และ สภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมาก (3) โปรแกรมพัฒนาครู ในการออกแบบการเรียนรู้วิทยาศาสตร์เพื่อการค้นพบความรู้ด้วย

¹ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

² ภาควิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹ M.Ed. Candidate in Education Administrational, Faculty of Education, Mahasarakham University

² Educational Psychology and Guidance, Faculty of Education, Mahasarakham University

ตนเองของผู้เรียน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 มี 6 องค์ประกอบดังนี้ 1) การศึกษาปัญหา/ความต้องการของผู้เรียน 2) การกำหนดวัตถุประสงค์ 3) การกำหนดเนื้อหา/สาระ 4) การกำหนดยุทธศาสตร์ 5) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้และสื่อ 6) การกำหนดวิธีวัดผลการเรียนรู้และประเมินผล และ 7) การนำข้อมูลย้อนกลับมาปรับปรุง และโปรแกรมได้รับการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด และด้านความเป็นไปได้และด้านความสมเหตุสมผลอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: โปรแกรมพัฒนาครู การออกแบบการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ การเรียนรู้แบบค้นพบ

Abstract

The purposes of this study were (1) to examine the components and the indicators in science educational learning design for students' self-discovery learning, (2) to examine the current states and the desired states in science educational learning design for students' self-discovery learning for schools, and (3) to develop a teacher development program in science educational learning design for students' self-discovery learning for schools under Nakhon Phanom Primary Educational Service Area Office. The participants of this study were 5 experts by the Purposive Sampling, 127 science teachers from schools under Nakhon Phanom Primary Educational Service Area Office 2 by the multi stage sampling, and 5 teachers from best practice school by the Purposive Sampling. The instruments were the questionnaire to investigate the current states and desired states, structured interview, and appropriateness evaluation form. The statistics used in this study was Percentage, Mean, and Standard Deviation.

The results are (1) The study of the components and the indicators in science educational learning design for students' self-discovery learning, as a whole, was at the high level. It is found that there were 7 components and 47 indicators. (2) The current state in science educational learning design for students' self-discovery learning for schools in Nakhon Phanom Primary Educational Service Area Office 2, as a whole, was at the low level, and The desired state in science educational learning design for students' self-discovery learning for schools under Nakhon Phanom Primary Educational Service Area Office 2, as a whole, was at the high level. (3) Teacher development program in science educational learning design for students' self-discovery learning for schools under Nakhon Phanom Primary Educational Service Area Office 2 comprised of 6 components. They were: 1) studying students' problems/needs, 2) identifying objectives, 3) determining content/main point, 4) determining strategies, 5) learning activities, 6) determining evaluation and assessment, and 7) taking feedback to improve. The program assessed by the experts was usefulness at the highest, possibility and reasonability were at the high level.

Keywords: teacher development program, science educational learning design self-discovery learning

บทนำ

วิทยาศาสตร์มีบทบาทสำคัญยิ่งในสังคมโลกปัจจุบันและอนาคต เพราะวิทยาศาสตร์เกี่ยวข้องกับทุกคนทั้งในชีวิตประจำวันและการทำงานอาชีพต่างๆ ตลอดจนเทคโนโลยี เครื่องมือเครื่องใช้และผลผลิตต่างๆ ที่มนุษย์ได้ใช้เพื่ออำนวยความสะดวกในชีวิต และการทำงาน เหล่านี้ล้วนเป็นผลของความรู้วิทยาศาสตร์ ผสมผสานกับความคิดสร้างสรรค์และศาสตร์อื่นๆ วิทยาศาสตร์ช่วยให้มนุษย์ได้พัฒนาชีวิต ทั้งความคิดเป็นเหตุเป็นผล คิดสร้างสรรค์ คิดวิเคราะห์ วิจัยค้นคว้า มีความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ สามารถตัดสินใจโดยใช้ข้อมูลที่หลากหลาย และมีประสิทธิภาพที่ตรวจสอบได้ วิทยาศาสตร์เป็นวัฒนธรรมของโลกสมัยใหม่ซึ่งเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ (knowledge-based society) ดังนั้นทุกคนจึงจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาให้รู้วิทยาศาสตร์ เพื่อที่จะมีความรู้ความเข้าใจในธรรมชาติและเทคโนโลยีที่มนุษย์สร้างสรรค์ขึ้น สามารถนำความรู้ไปใช้อย่างมีเหตุผล สร้างสรรค์ และมีคุณธรรม

การเรียนรู้วิทยาศาสตร์เป็นพื้นฐาน เป็นการเรียนรู้เพื่อความเข้าใจ ชำนาญและเห็นความสำคัญของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะส่งผลให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงองค์ความรู้หลายๆ ด้าน เป็นความรู้แบบองค์รวม อันจะนำไปสู่การสร้างสรรค์สิ่งต่างๆ และพัฒนาคุณภาพชีวิต มีความสามารถในการจัดการ และร่วมกันดูแลรักษาโลกธรรมชาติอย่างยั่งยืน การเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เป็นการพัฒนาผู้เรียนให้ได้รับทั้งความรู้ กระบวนการและเจตคติ ผู้เรียนทุกคนควรได้รับการกระตุ้น ส่งเสริมให้สนใจและกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้วิทยาศาสตร์ มีความสงสัย เกิดคำถามในสิ่งต่างๆ ที่เกี่ยวกับโลกธรรมชาติรอบตัว มีความมุ่งมั่นและมีความสุขที่จะศึกษาค้นคว้าสืบเสาะหาความรู้เพื่อรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ผล นำไปสู่คำตอบของคำถาม สามารถตัดสินใจด้วยการใช้ข้อมูลอย่างมีเหตุผล สามารถสื่อสารคำถาม คำตอบ ข้อมูลและสิ่งที่ค้นพบจาก

การเรียนรู้ให้ผู้อื่นเข้าใจได้ (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

เนื่องจากคุณภาพของเด็กและเยาวชนเป็นตัวบ่งชี้มาตรฐานด้านการศึกษา รัฐบาลจึงปฏิรูปการศึกษา และผลักดันให้มีการปรับเปลี่ยนวิธีการจัดการเรียนรู้รูปแบบต่างๆ เสียใหม่ โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ใช้กระบวนการคิดขั้นสูง และเทคนิคการสอนที่เน้นทักษะกระบวนการคิด ดังนั้นจึงต้องปรับเปลี่ยนกระบวนการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมพัฒนากระบวนการคิดของนักเรียนในการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เพื่อมุ่งเน้นให้ผู้เรียนทำกิจกรรมการเรียนรู้ในรูปแบบของการคิด การลงมือปฏิบัติจริง และสร้างสรรค์ความรู้ด้วยตนเอง เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้ครอบคลุมในด้านความรู้ ความคิด และทักษะกระบวนการ (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2545) และเพื่อให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 ได้กำหนดทิศทางการจัดการเรียนรู้ เพื่อผลักดันนโยบายการปฏิรูปการศึกษาของไทย โดยกำหนดให้ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพและส่งเสริมทักษะกระบวนการคิดดังได้ปรากฏใน หมวด 4 มาตรา 22 ระบุว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติเต็มศักยภาพ และในมาตรา 24 ข้อ 2 ระบุว่าฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2550) ซึ่งเป็นไปในแนวทางเดียวกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กล่าวว่า สมรรถนะของผู้เรียนเป็นมาตรฐานการเรียนรู้ที่ทำให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่เกี่ยวข้องกับการคิด ระบุให้ผู้เรียนมีความสามารถในการคิด

วิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ คิดอย่างมี วิจารณ์ญาณ และคิดอย่างเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การ สร้างองค์ความรู้หรือสารสนเทศได้อย่างเหมาะสม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

จากการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ จากข้อมูลผลการ ทดสอบการศึกษา (O-NET) จากเอกสารรายงานของ สำนักทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (สทศ.) พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้ทำการทดสอบ ในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ในปีการศึกษา 2558 นักเรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 2 มีผล การสอบคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 38.02 ซึ่งต่ำกว่าระดับ ประเทศที่ได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 42.59 (สำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 2, 2559: 48) จากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา วิทยาศาสตร์ดังกล่าว ผู้วิจัยได้ตระหนักถึงปัญหา ที่เกิดขึ้น จึงมีความต้องการในการพัฒนาครูที่สอน วิชาวิทยาศาสตร์ ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 2 ให้ มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้ แบบค้นพบ ซึ่งเป็นการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับ ธรรมชาติวิชาของวิชาวิทยาศาสตร์ที่เน้นให้ผู้เรียน ค้นหาคำตอบ หรือความรู้ด้วยตนเอง โดยผู้สอน เป็นผู้สร้างสถานการณ์ในลักษณะที่ผู้เรียนจะเผชิญ กับปัญหา โดยการแก้ปัญหาที่ผู้เรียนจะต้องนำ ข้อมูลมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ และสรุปเพื่อให้ได้ ข้อค้นพบใหม่ หรือเกิดความคิดรวบยอดในเรื่องนั้น

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยได้ศึกษา วิธีการพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครู ในการออกแบบ การเรียนรู้วิทยาศาสตร์เพื่อการค้นพบความรู้ด้วย ตนเองของผู้เรียน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 2 เพื่อใช้พัฒนาครูผู้สอนวิทยาศาสตร์ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 2 ให้มีความชำนาญในการสอน วิทยาศาสตร์ที่ดีขึ้น และมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของ นักเรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตที่การ ศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 2 สูงขึ้น

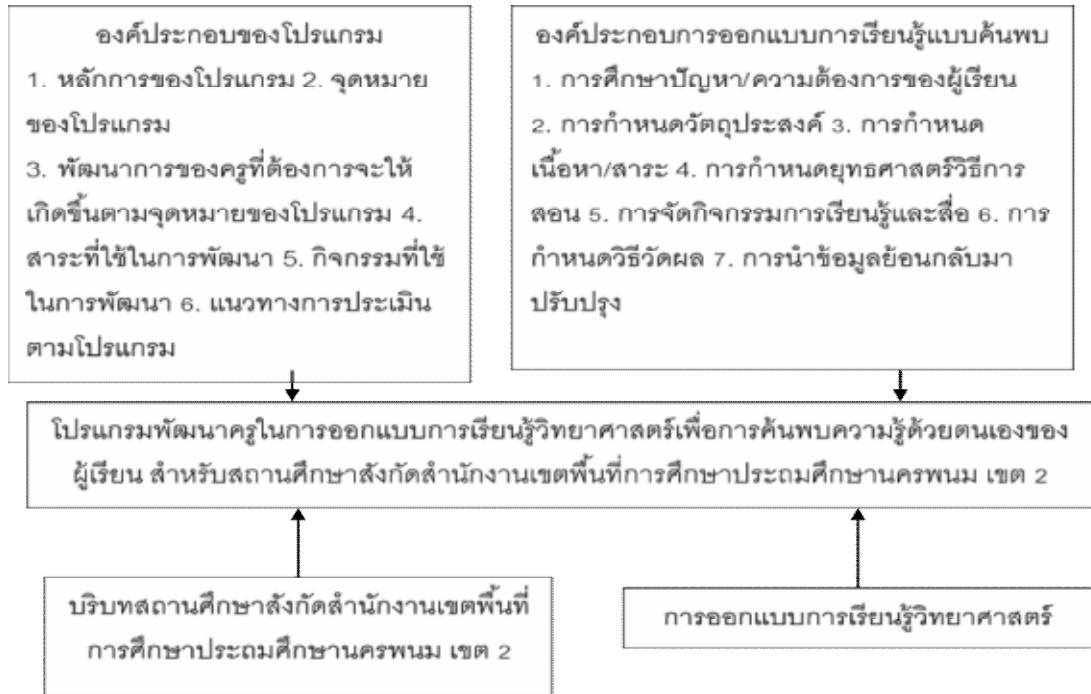
ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดใน การออกแบบการเรียนรู้วิทยาศาสตร์เพื่อการค้น พบความรู้ด้วยตนเองของผู้เรียน
2. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่ พังปรังค์ในการออกแบบการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เพื่อการค้นพบความรู้ด้วยตนเองของผู้เรียน สำหรับ สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา นครพนม เขต 2
3. เพื่อพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครู ในการ ออกแบบการเรียนรู้วิทยาศาสตร์เพื่อการค้นพบ ความรู้ด้วยตนเองของผู้เรียน สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษ า นครพนม เขต 2

วิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน และครูผู้สอนวิชา วิทยาศาสตร์จำนวน 185 คน (สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 2, 2560) กลุ่มตัวอย่างที่ได้มีจำนวน 127 คน ได้มาโดยการ เทียบจำนวนประชากรทั้งหมดกับตารางกำหนด ขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie and Morgan (1970: 607-610) โดยการเลือกแบบแบ่งชั้น อย่างเป็นสัดส่วนตามจำนวนของสถานศึกษาใน แต่ละอำเภอ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ ได้แก่ ครูผู้สอนวิชาวิทยาศาสตร์ 3 คน จากโรงเรียนที่มี วิธีผลการปฏิบัติที่เป็นเลิศ 3 แห่ง ซึ่งได้มาโดยการ เลือกแบบเจาะจง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1) แบบประเมินองค์ประกอบและตัวชี้วัดในการออกแบบการเรียนรู้วิทยาศาสตร์เพื่อการค้นพบความรู้ด้วยตนเองของผู้เรียน 1 ฉบับเป็นแบบ Rating Scale 5 ระดับ ถามเกี่ยวกับองค์ประกอบในการออกแบบการเรียนรู้วิทยาศาสตร์เพื่อการค้นพบความรู้ด้วยตนเองของผู้เรียน 7 ด้าน

2) แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในออกแบบการเรียนรู้วิทยาศาสตร์เพื่อการค้นพบความรู้ด้วยตนเองของผู้เรียน สำหรับสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 2 เป็นแบบ Rating Scale โดยมีคำถามครอบคลุมเนื้อหาเกี่ยว

กับในออกแบบการเรียนรู้วิทยาศาสตร์เพื่อการค้นพบความรู้ด้วยตนเองของผู้เรียน

3) แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างครอบคลุมออกแบบการเรียนรู้วิทยาศาสตร์เพื่อการค้นพบความรู้ด้วยตนเองของผู้เรียน 7 ด้าน เพื่อศึกษาโรงเรียนที่เป็น Best Practice สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 2 4) แบบประเมินโปรแกรมพัฒนาครูในการออกแบบการเรียนรู้วิทยาศาสตร์เพื่อการค้นพบความรู้ด้วยตนเองของผู้เรียน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 2 เป็นแบบ Rating Scale 5 ระดับ

การดำเนินการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

ระยะที่ 1 1) ตรวจสอบความครบถ้วนสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมา นำแบบสอบถามที่ได้มาหาค่าสถิติเบื้องต้น (ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และความถี่) 2) นำผลข้อมูลและสถิติที่ได้มาปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อประเมินองค์ประกอบและตัวชี้วัดในการออกแบบการเรียนรู้วิทยาศาสตร์เพื่อการค้นพบความรู้ด้วยตนเองของผู้เรียน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 2

ระยะที่ 2 1) ตรวจสอบความครบถ้วนสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมา 2) ตรวจสอบให้คะแนนตามเกณฑ์แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยและแปลความหมาย ดังนี้

4.51 – 5.00 หมายถึง สภาพปัจจุบัน/พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด

3.51 – 4.50 หมายถึง สภาพปัจจุบัน/พึงประสงค์อยู่ในระดับมาก

2.51 – 3.50 หมายถึง สภาพปัจจุบัน/พึงประสงค์ในระดับปานกลาง

1.51 – 2.50 หมายถึง สภาพปัจจุบัน/
พึงประสงค์อยู่ในระดับน้อย

1.00 – 1.50 หมายถึง สภาพปัจจุบัน/
พึงประสงค์ในระดับน้อยที่สุด

ระยะที่ 3 1) วิเคราะห์และสังเคราะห์การ
ออกแบบการเรียนรู้วิทยาศาสตร์เพื่อการค้นพบ
ความรู้ด้วยตนเองของผู้เรียน สำหรับสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษ
นครพนม เขต 2 ได้ที่จากการสัมภาษณ์ครูผู้สอนวิชา
วิทยาศาสตร์ในสถานศึกษาที่มีผลการปฏิบัติที่เป็น
เลิศ (Best Practice) เพื่อยกร่างโปรแกรมพัฒนา
ครูในการออกแบบการเรียนรู้วิทยาศาสตร์เพื่อการ
ค้นพบความรู้ด้วยตนเองของผู้เรียน สำหรับสถาน
ศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถม
ศึกษานครพนม เขต 2 2) ประเมินโปรแกรมฯ
จากผู้ทรงคุณวุฒิมาปรับปรุงแก้ไขโปรแกรมฯ ตาม

คำแนะนำ

ผลการวิจัย

1) ความสอดคล้องขององค์ประกอบและ
ตัวชี้วัดของการออกแบบการเรียนรู้วิทยาศาสตร์
เพื่อการค้นพบความรู้ด้วยตนเองของผู้เรียนโดย
รวมอยู่ในระดับมาก พบว่าได้ 7 องค์ประกอบ 47
ตัวชี้วัด ได้แก่ การศึกษาปัญหา/ความต้องการของ
ผู้เรียน มี 5 ตัวชี้วัด การกำหนดวัตถุประสงค์ มี
7 ตัวชี้วัด การกำหนดเนื้อหา/สาระ มี 9 ตัวชี้วัด
การกำหนดยุทธศาสตร์ วิธีการสอน มี 4 ตัวชี้วัด
การจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนและสื่อ มีตัวชี้วัด
15 ตัวชี้วัด การกำหนดวิธีวัดผลการเรียนรู้และ
ประเมินผล มี 5 ตัวชี้วัด และ การนำข้อมูลย้อน
กลับมาปรับปรุง มี 2 ตัวชี้วัด ดังตาราง ต่อไปนี้

องค์ประกอบของการออกแบบการเรียนรู้	นักวิชาการ / นักวิจัย					ความถี่
	แมกซ์	กฤษเดชศรี	พิศนง แซ่มณี	พิณพัทธ์ เดชะคุปต์	กิตานันท์ มณีทอง	
ศึกษาปัญหา/ความต้องการของผู้เรียน	✓	✓	✓		✓	4
กำหนดวัตถุประสงค์		✓	✓	✓	✓	4
กำหนดเนื้อหา/สาระ			✓	✓		2
กำหนดยุทธศาสตร์ วิธีการสอน	✓	✓	✓	✓	✓	5
กิจกรรมการเรียนรู้และสื่อ			✓			1
กำหนดวิธีวัดผลการเรียนรู้และประเมินผล	✓	✓	✓	✓	✓	5
นำข้อมูลย้อนกลับมาปรับปรุง		✓				1

2) สภาพปัจจุบันในการออกแบบการเรียนรู้ วิทยาศาสตร์เพื่อการค้นพบความรู้ด้วยตนเองของผู้เรียน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 2 โดยรวม อยู่ในระดับน้อย

3) สภาพพึงประสงค์ในการออกแบบการ เรียนรู้วิทยาศาสตร์เพื่อการค้นพบความรู้ด้วยตนเอง ของผู้เรียน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 2 โดย รวมอยู่ในระดับมาก

4) การออกแบบการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เพื่อการค้นพบความรู้ด้วยตนเองของผู้เรียนของ โรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี พบว่า ควรมีการเตรียม ความพร้อมของผู้เรียนก่อน โดยประเมินความรู้ พื้นฐานของผู้เรียนก่อนว่ามีความพร้อมที่จะเรียน รู้ในเรื่องที่ผู้เรียนต้องการเรียนรู้หรือแก้ปัญหาที่ ครูกำหนดให้ได้ และมีการกำหนดผลการเรียนรู้ หรือคุณภาพของผู้เรียนให้สอดคล้องกับหลักสูตร ควรกำหนดวัตถุประสงค์ของการเรียนเพื่อให้ นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจและมีทักษะต่าง ๆ ทางวิทยาศาสตร์ที่สอดคล้องกับหลักสูตรสถาน ศึกษา และมีการแจ้งวัตถุประสงค์ของการเรียนให้ นักเรียนทราบทุกครั้งก่อนทำการเรียนการสอน ควร กำหนดเนื้อหาสาระพื้นฐานของโครงสร้างรายวิชา ให้ครบถ้วนตามหลักสูตรสถานศึกษา และเพิ่มเติม เนื้อหาให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน หรือที่นโยบายกำหนดให้เรียนเพิ่มเติม ควรมีวิธีการ สอนที่เอื้อให้ผู้เรียนได้แก้ปัญหาด้วยตนเอง โดยมีครู คอยกระตุ้นความอยากรู้ของผู้เรียน และอาจ การปรับเปลี่ยนวิธีการสอนบ้างให้เกิดความหลากหลาย เพื่อผู้เรียนจะได้ไม่เกิดการเบื่อหน่าย ครูควรมีการจัดทำแผนการเรียนรู้ และวางแผนการเรียน อย่างเป็นระบบ และสร้างบรรยากาศการเรียนแบบ ทำท่ายให้นักเรียนได้คิดค้นหาคำตอบด้วยตนเอง เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงตามความ เหมาะสม ควรมีการวางแผนการวัดและประเมิน ผลที่ชัดเจน ครอบคลุมกับกิจกรรม มีการเลือกใช้ เครื่องมือที่มีคุณภาพและเหมาะสมกับการวัดผลการ

เรียนรู้ในแต่ละกิจกรรมการเรียนรู้ และควรมีการวัด และประเมินผลซ้ำแล้วใช้ค่าเฉลี่ย เพื่อให้ได้ผลการ ประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียนที่น่าเชื่อถือ สะท้อน คุณภาพของผู้เรียนให้ใกล้เคียงกับความจริงมากที่สุด และควรมีการวิเคราะห์ผลการประเมินอย่าง เป็นระบบและแม่นยำ โดยนำผลสะท้อนของการ เรียนการสอนมาใช้เป็นฐานข้อมูลในการวิเคราะห์ หาแนวทางในการปรับปรุง

5) ผลการประเมินของโปรแกรม พบว่า ด้านความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด ด้าน ความเป็นไปได้และด้านความสมเหตุสมผลอยู่ใน ระดับมาก

อภิปรายผล

1) สภาพปัจจุบันในการออกแบบการเรียนรู้ วิทยาศาสตร์เพื่อการค้นพบความรู้ด้วยตนเอง ของผู้เรียน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ซึ่งมีสาเหตุหลัก มาจากองค์ประกอบด้านการศึกษาปัญหา/ความ ต้องการของผู้เรียน สภาพการออกแบบการเรียนรู้ วิทยาศาสตร์เพื่อการค้นพบความรู้ด้วยตนเอง ของผู้เรียน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 2 อยู่ ในระดับ น้อยมาก ซึ่งอาจเป็นเพราะสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 ส่วนมากไม่มีการปรับพื้นฐานของ ผู้เรียนก่อนเรียน ครูผู้สอนต้องสอนตามนโยบายการ ศึกษาที่มีการเปลี่ยนแปลงบ่อยครั้ง เพราะถึงแม้ว่า จะการศึกษาปัญหา/ความต้องการของผู้เรียนหรือไม่ แต่ด้วยเงื่อนไขอื่น ๆ ที่ถูกจำกัดด้วยความพร้อม ของสื่อการเรียนการสอน สถานที่ งบประมาณ ซึ่งสอดคล้องกับทิตินา แชมมณี (2547: 215) เสนอรูปแบบการออกแบบการเรียนการสอนด้าน หลักสูตร ปัญหาความต้องการของผู้เรียน ผู้สอน นั้นถูกจำกัดด้วยเงื่อนไขต่าง ๆ เช่น ด้านผู้เรียน ด้านผู้สอน ด้านโรงเรียนและผู้บริหาร ด้านสถานที่

ด้านสื่อ วัสดุ ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านงบประมาณ ด้านชุมชน ด้านผู้ปกครอง ด้านนโยบายของรัฐ ฯลฯ จึงทำให้ครูผู้สอนต้องสอนตามบริบทหรือศักยภาพของสถานศึกษาโดยไม่ค่อยได้เน้นการศึกษาปัญหา/ความต้องการของผู้เรียนเท่าที่ควร

2) สภาพพึงประสงค์ในการออกแบบการเรียนรู้วิทยาศาสตร์เพื่อการค้นพบความรู้ด้วยตนเองของผู้เรียน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทั้งนี้อาจเป็นเพราะความตื่นตัวจากการที่ผลการทดสอบระดับชาติ (O-net) ในรายวิชาวิทยาศาสตร์นั้นมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าเกณฑ์และต่ำกว่าค่าเฉลี่ยระดับประเทศตลอดทุกปีที่ผ่านมา จึงส่งผลให้ครูผู้รับผิดชอบสอนวิชาวิทยาศาสตร์มีความต้องการที่จะพัฒนาผลการทดสอบระดับชาติ (O-net) ในรายวิชาวิทยาศาสตร์

3) ผลศึกษาการการออกแบบการเรียนรู้วิทยาศาสตร์เพื่อการค้นพบความรู้ด้วยตนเองของผู้เรียนของโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) จากการสัมภาษณ์โรงเรียนที่มีผลงานเป็นที่ยอมรับด้านการออกแบบการเรียนรู้วิทยาศาสตร์เพื่อการค้นพบความรู้ด้วยตนเองของผู้เรียนของโรงเรียนที่เป็นแบบวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ซึ่งเป็นโรงเรียนที่ได้รับการประเมินให้เป็นโรงเรียน ดีเด่นโรงเรียนต้นแบบ เป็นโรงเรียนที่ผ่านการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาของสำนักงานมาตรฐานการประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) รอบที่ 3 ในระดับดีขึ้นไปทุกด้าน และเป็นโรงเรียนที่ส่งเสริมผู้เรียนให้มีคุณภาพตามสนามการแข่งขันต่างๆ รวมถึงเคยได้รับรางวัลพระราชทาน ประกอบด้วยโรงเรียนบ้านท่าอุเทน โรงเรียนอนุบาลบ้านแพงและโรงเรียนบ้านพะทาย พบว่า โรงเรียนได้มีพัฒนาครูผู้สอนด้วยการอบรมครู ทั้งจากแลกเปลี่ยนประสบการณ์การสอนภายในกลุ่มสาระการเรียนรู้ ตลอดจนส่งเสริมสนับสนุนให้ครูได้มีโอกาสอบรมพัฒนาการจัดการเรียนการสอนต่างๆ ตามนโยบายทางการศึกษากำหนด และให้ครูที่ได้รับการอบรมมาแล้วนำผลมาขยายต่อเพื่อน

ร่วมงานและดำเนินการเรียนการสอนไปในลักษณะเดียวกัน แล้วนำผลที่ได้มาปรึกษาแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นกันเพื่อหาข้อปรับปรุงเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

4) ผลการยกร่างโปรแกรมพัฒนาครูในการออกแบบการเรียนรู้วิทยาศาสตร์เพื่อการค้นพบความรู้ด้วยตนเองของผู้เรียน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 พบว่าคุณภาพของโปรแกรมที่สร้างและพัฒนาขึ้นมีคุณภาพตามเกณฑ์กำหนด อาจเป็นเพราะว่าการพัฒนาโปรแกรมนั้นเป็นไปตามขั้นตอนการพัฒนาโปรแกรมหรือการพัฒนาหลักสูตร คือผู้วิจัยได้เริ่มต้นการศึกษาข้อมูลพื้นฐานความต้องการจำเป็น เมื่อได้ผลจากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานความต้องการจำเป็นแล้ว ได้ดำเนินการพัฒนาโปรแกรมตามขั้นตอนที่เป็นระบบ กล่าวคือได้ดำเนินการเตรียมการ เพื่อยกร่างโปรแกรม และประเมินโปรแกรมโดยผู้ทรงคุณวุฒิและปรับปรุงโปรแกรมตามข้อเสนอแนะ ซึ่งเป็นกระบวนการพัฒนาโปรแกรมหรือกระบวนการพัฒนาหลักสูตร (Tyler 1996:10) ทาบ (Taba 1962: 12-13) เซย์เลอร์ อเล็กซานเดอร์และเลวิส (Saylor, Alexander, and Lewis 1974: 30) โอลิวา (Oliva 1992: 70-71) และ สุเทพ อ่วมเจริญ (2559: 13) ที่ได้อธิบายไว้ว่า โปรแกรมหรือหลักสูตรถ้ามีการดำเนินการพัฒนาโปรแกรมหรือหลักสูตรเป็นขั้นตอนที่ประกอบด้วย 1) การศึกษาความต้องการของผู้เรียน สังคม ชุมชน เนื้อหาวิชา รวมทั้งปรัชญาทางการศึกษา จิตวิทยา การศึกษา รวมทั้งกฎเกณฑ์ ข้อบังคับ ระเบียบต่างๆ เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการกำหนดแนวทางการพัฒนาหลักสูตร ซึ่งเป็นขั้นตอนการศึกษาสภาพทั่วไปก่อนการพัฒนาหลักสูตร 2) กำหนดหลักการ เป้าหมาย จุดประสงค์ของหลักสูตร การจัดการเนื้อหาวิชา กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน 3) การนำหลักสูตรไปใช้ 4) การวัดผลประเมินผล หรืออธิบายเพิ่มเติมได้ว่ากระบวนการพัฒนาหลักสูตรหรือพัฒนาโปรแกรมมีขั้นตอนหลัก คือ การศึกษาสภาพความต้องการจำเป็น 2) การพัฒนาโปรแกรม

หรือการพัฒนาหลักสูตร 3) การทดลองใช้หลักสูตร 4) การประเมินและปรับปรุงหลักสูตร ซึ่งสอดคล้องกับ ปัญญา แก้วกล้า (2547: 28-30) ชูชัย สมिति โกร (2550: 29 - 41) จีระ ปรวาลพฤษ (2538: 58) ที่ได้กล่าวถึงกระบวนการพัฒนาหลักสูตรหรือพัฒนาโปรแกรมเพื่อนำมาอบรมพัฒนาบุคคลไว้คล้ายกันดังนี้ว่า หลักสูตรฝึกอบรมหรือโปรแกรมพัฒนาบุคคลนั้น เพื่อให้หลักสูตรหรือโปรแกรมมีคุณภาพสามารถพัฒนาหรืออบรมบุคคลได้ตรงตามจุดหมายของโปรแกรมต้องดำเนินการพัฒนาให้เป็นไปตามขั้นตอน คือ 1) การศึกษาสภาพความต้องการจำเป็น 2) การพัฒนาโปรแกรมหรือการพัฒนาหลักสูตร 3) การทดลองใช้หลักสูตร 4) การติดตามผลการอบรม 5) การประเมินและปรับปรุงหลักสูตร โดยในโปรแกรมมีวิธีการพัฒนาครูเพื่อให้มีพัฒนาการในการออกแบบการเรียนรู้วิทยาศาสตร์เพื่อการค้นพบความรู้ด้วยตนเองของผู้เรียน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 2 ซึ่งได้คล้ายกับงานวิจัยของ ธนานันต์ ตีเยี่ยม (2556: 126) ที่วิจัยเรื่องโปรแกรมการพัฒนาสมรรถนะครูระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการวัดและประเมินผลในชั้นเรียนที่สรุปว่ามีขั้นตอนหลัก ๆ 4 ขั้นตอน ในการพัฒนาโปรแกรม คือ ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาโปรแกรม ซึ่งมี 4 ขั้นตอนย่อยคือ 1) ขั้นตอนเตรียมการ 2) ขั้นตอนร่างโปรแกรม 3) ขั้นตอนประเมินโปรแกรม และ 4) ขั้นตอนปรับปรุงโปรแกรม ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้โปรแกรม และการนิเทศติดตามผลการใช้โปรแกรม และขั้นตอนที่ 5 การปรับปรุงโปรแกรม ผู้วิจัยได้ศึกษาการพัฒนาโปรแกรมของงานวิจัยดังกล่าวและมาพัฒนาโปรแกรม โดยมีองค์ประกอบ 6 องค์ประกอบ คือ 1) หลักการของโปรแกรม 2) จุดหมายของโปรแกรม 3) พัฒนาการของครูที่ต้องการจะให้เกิดขึ้นตามจุดหมายของโปรแกรม 4) สารที่ใช้ในการพัฒนา 5) กิจกรรมที่ใช้ในการพัฒนา และ 6) แนวทางการประเมินตามโปรแกรม และใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนา 2 ขั้นตอนคือ ขั้นตอนที่ 1 การศึกษา

ข้อมูลพื้นฐาน และขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาโปรแกรม ดังนั้นจึงน่าจะเชื่อถือได้ว่า โปรแกรมพัฒนาครูในการออกแบบการเรียนรู้วิทยาศาสตร์เพื่อการค้นพบความรู้ด้วยตนเองของผู้เรียน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 2 ฉบับนี้มีความสมบูรณ์ ชัดเจนสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาครูได้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1) ผลจากการศึกษา สภาพปัจจุบันในการออกแบบการเรียนรู้วิทยาศาสตร์เพื่อการค้นพบความรู้ด้วยตนเองของผู้เรียน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับน้อย ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนวิชาวิทยาศาสตร์และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายควรให้การสนับสนุน ส่งเสริมให้มีการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์แบบการค้นพบความรู้ด้วยตนเองของผู้เรียน เพื่อก่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการในรายวิชาวิทยาศาสตร์มีระดับสูงขึ้น สำหรับสภาพปัจจุบันในการออกแบบการเรียนรู้วิทยาศาสตร์เพื่อการค้นพบความรู้ด้วยตนเองของผู้เรียน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 2 ในระดับน้อยสุดคือ การศึกษาปัญหา/ความต้องการของผู้เรียน ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนวิชาวิทยาศาสตร์และบุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกคนควรตระหนักและให้ความสำคัญให้มากยิ่งขึ้น เนื่องจากการศึกษาปัญหา/ความต้องการของผู้เรียน เป็นองค์ประกอบแรกของการออกแบบการเรียนรู้วิทยาศาสตร์เพื่อการค้นพบความรู้ด้วยตนเองของผู้เรียน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 2 เมื่อสถานศึกษาหรือครูผู้สอนมีการศึกษาปัญหา/ความต้องการของผู้เรียนเป็นอย่างดีแล้วก็จะทราบถึงปัญหาของผู้เรียนและหาแนวทางแก้ปัญหาของผู้เรียนได้อย่าง

เหมาะสม ตลอดจนจัดการเรียนการสอนให้ตรงกับความต้องการของผู้เรียนซึ่งจะสามารถพัฒนาผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2) ผลจากการศึกษา สภาพพึงประสงค์ในการออกแบบการเรียนรู้อัตนศึกษาเพื่อการพัฒนาความรู้ด้วยตนเองของผู้เรียน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก สำหรับด้านที่พึงประสงค์มากที่สุดคือ การนำข้อมูลย้อนกลับมาปรับปรุง ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน วิชาวิทยาศาสตร์และบุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกคนควรตระหนักและให้ความสำคัญเป็นอันดับแรกในการกำหนดและวางแผนแนวนโยบายตลอดจนดำเนินการตามโครงการต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาครูในการออกแบบการเรียนรู้อัตนศึกษาเพื่อการพัฒนาความรู้ด้วยตนเองของผู้เรียน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 2 ให้ดียิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1) ชั้นเตรียมการนั้นการเชิญวิทยากรมาให้ความรู้ตามสาระที่กำหนดไว้ในโปรแกรมนี้ ต้องอาศัยวิทยากรที่มีความรู้ ความเข้าใจ มีความเชี่ยวชาญในการออกแบบการเรียนรู้อัตนศึกษาเพื่อการพัฒนาความรู้ด้วยตนเองของผู้เรียนเป็นอย่างดี เพราะว่าการออกแบบการเรียนรู้อัตนศึกษาเพื่อการพัฒนาความรู้ด้วยตนเองของผู้เรียนถือว่าเป็นเรื่องที่ครูผู้สอนวิชาวิทยาศาสตร์โดยส่วนใหญ่ขาดความรู้และความเข้าใจที่ถูกต้อง รวมทั้งวิทยากรที่มีความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้จะสามารถให้ข้อเสนอแนะวิพากษ์วิจารณ์ผลในการออกแบบการเรียนรู้อัตนศึกษา

วิทยาศาสตร์เพื่อการพัฒนาความรู้ด้วยตนเองของผู้เรียนที่เป็นประโยชน์ต่อครูผู้สอน

2) การนำโปรแกรมพัฒนาครูในการออกแบบการเรียนรู้อัตนศึกษาเพื่อการพัฒนาความรู้ด้วยตนเองของผู้เรียน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 2 ไปใช้นั้นควรนำไปอบรมช่วงวันหยุดเสาร์ - อาทิตย์ เพื่อแก้ปัญหาให้ครูได้มีเวลาอยู่กับนักเรียนให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้

3) เมื่อนำโปรแกรมไปใช้แล้วควรมีการประเมินโปรแกรมทั้งระบบ โดยอาจใช้รูปแบบการประเมินโปรแกรมของ Tyler, Robert E. Stakes, Deniel L. Stufflebeams

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรศึกษาวิจัยความคิดเห็นของครู บุคลากรและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 2 เพื่อให้ได้ข้อมูลที่หลากหลาย และครอบคลุมเพื่อนำไปสู่การพัฒนาครูในการออกแบบการเรียนรู้อัตนศึกษาเพื่อการพัฒนาความรู้ด้วยตนเองของผู้เรียน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 2 ที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

2) ควรมีการวิจัยและพัฒนาครูในการออกแบบการเรียนรู้อัตนศึกษาเพื่อการพัฒนาความรู้ด้วยตนเองของผู้เรียน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 2 โดยใช้ระบบการอบรมพัฒนาออนไลน์

เอกสารอ้างอิง

- กิดานันท์ มลิทอง (2540). *เทคโนโลยีทางการศึกษาและนวัตกรรม*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชูชัย สมितिไกร (2550). *การฝึกอบรมบุคลากรในองค์กร*. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ฐีระ ประवालพฤษ์. (2538). *การพัฒนาบุคลากรและการฝึกอบรม (Personnel development and Training)*. กรุงเทพฯ: หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ.
- ทศนา แชมมณี. (2547). *รูปแบบการเรียนการสอนทางเลือกที่หลากหลาย*. กรุงเทพมหานคร:ด้านสุทธาการพิมพ์.
- ธนานันต์ ตี้อย. (2556). *โปรแกรมการพัฒนาสมรรถนะครูระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการวัดและประเมินผลในชั้นเรียน*. วิทยานิพนธ์ กศ.ด., สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, มหาวิทยาลัยศิลปากร, นครปฐม.
- ปัญญา แก้วกล้า. (2547). *การพัฒนาชุดฝึกอบรมเรื่องกระบวนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (A training package development for basic curriculum construction process)*. วิทยานิพนธ์ กศ.ด., มหาวิทยาลัยศิลปากร, นครปฐม.
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และเพียร ยินดีสุข (2550). *ทักษะ 5C เพื่อการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้และการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน). *รายงานผลการทดสอบทางการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน (O-NET) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6*. สืบค้นเมื่อ 27 มิถุนายน 2559, จาก <http://www.niets.or.th>.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2545). *คู่มือการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์*. กรุงเทพฯ: สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2. (2559). *รายงานผลการจัดสอบ O-NET ปีการศึกษา 2558 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3*.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา(องค์การมหาชน). (2550). *หลักเกณฑ์และวิธีการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพฯ: สมศ.สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- สุเทพ อ่วมเจริญ. (2559). *การพัฒนาหลักสูตร: ทฤษฎีและการปฏิบัติ*. นครปฐม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์.

- Glasser, Robert., (1962). *Teaching machine and program learning II*. Pittsburgh: University of Pittsburgh Press.
- Krejie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.
- Mager, R. F., (1975). *Preparing instructional objectives (2nd ed.)*. California: Pitman Learning.
- Oliva, P.F., (1992). *Developing the Curriculum*. (3rd ed.) New York: Hatper Collins.
- Saylor, J.G, Alexander, W.M. (1974). *Planning Curriculum For Schools*. New York: Holt, Rinehart and Wiston.
- Stake, Robert E. (1973). *The Countenance of Education Evaluation,*” in Education Evaluation: Theory and Practice. Belmont: California Wadsworth Publishing Company.
- Stufflebeam, Daniel L. (1971). *The Relevance of the CIPP Evaluation Model for Educational Accountability*. Atlantic City, N.J.
- Taba, H., (1962). *Curriculum Development: Thorey and Practice*. New York: Harcourt Brace & World.
- Tyler, Ralph W., (1949). *Basic Principle of Curriculum and Instruction*. Chicago: The University of Chicago Press.

แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3

Guidelines for developing an academic administration in large-sized schools under the supervision of chaiyaphum primary educational service area office 3

อรัทัย กล้ายสอน¹, จตุพร เพ็งชัย², ยูพาสรี ไพวรรณ³

Orathai Klaison¹, Jatuporn Pengchai², Yupasri Paiwan³

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3 และศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอนที่ปฏิบัติการสอนโรงเรียนขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3 ซึ่งกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากตารางของ เครจซี และมอร์แกน ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 268 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามที่เกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3 เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วยแบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3 ได้ค่าอำนาจจำแนกรายข้อเท่ากับ 0.67 - 0.85 และหาค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.93 และแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3 ศึกษาจากโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice)

ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันการบริหารงานวิชาการตามความคิดเห็นของครู ในโรงเรียนขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3 โดยรวม อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมาก ส่วนสภาพที่พึงประสงค์การบริหารงานวิชาการตามความคิดเห็นของครู ในโรงเรียนขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3 โดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 5 ด้าน

¹ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

² คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

³ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

¹ M. Ed. Candidate in Educational Administration, Faculty of Education, Mahasarakham University

² Faculty of Education, Mahasarakham University

³ Faculty of Education, Mahasarakham Rajabhat University

ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียนรู้ การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา และการนิเทศการศึกษา และแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ควรมีการประชุมวางแผนร่วมกันระหว่างผู้บริหารและครูคณะกรรมการสถานศึกษาในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาจากวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมายและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของสถาบันศึกษา ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ครูผู้สอนควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้านการวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน ควรจัดให้มีการประชุมร่วมกันระหว่างผู้บริหารและครูเพื่อกำหนดระเบียบแนวปฏิบัติ เกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผลของสถานศึกษา ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ควรจัดให้มีการอบรมครูเกี่ยวกับการสร้าง และการใช้นวัตกรรมด้วยวิธีที่หลากหลาย ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ควรจัดหาสื่อและเทคโนโลยีเพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอน และการพัฒนาด้านวิชาการ ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ควรดำเนินการสำรวจแหล่งเรียนรู้ทั้งในสถานศึกษา ชุมชน และท้องถิ่น และด้านการนิเทศการศึกษา ควรปรับปรุงข้อมูลสารสนเทศและการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อให้มีคามพร้อมในการจัดการเรียนการสอน

คำสำคัญ: การบริหารงานวิชาการโรงเรียน, แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน

Abstract

The research aimed at studying the current state, desirable state and guidelines for developing an academic administration in large-sized schools under Chaiyaphum Primary Educational Service Area Office 3. The samples of the study, determined by the use of Krejcie and Morgan's table, comprised 268 school administrators and teachers in large-sized schools under Chaiyaphum Primary Educational Service Area Office 3. The instruments used to collect data were composed of 1) sets of the five-point Likert scale questionnaires on the current and desirable states of academic administration in large-sized schools under Chaiyaphum Primary Educational Service Area Office 3 and 2) interview forms with open-ended questions on the guidelines for developing an academic administration in large-sized schools under Chaiyaphum Primary Educational Service Area Office 3. In tryout process, the reliability of the survey was conducted with 30 individuals excluding the sample population. The discrimination value between 0.67 - 0.85 and the whole questionnaire's reliability value of 0.93 were founded. The statistics used for analyzing data on the current and desirable states were mean and standard deviation. Regarding the guidelines for developing an academic administration in large-sized schools under Chaiyaphum Primary Educational Service Area Office 3, the survey was based on schools with best practice.

The results of the research were as follows: 1) The teachers viewed that an overall current state of academic administration in large-sized schools under Chaiyaphum Primary Educational Service Area Office 3 was at high level. When considering each aspect, it was found that all aspects were at high level. 2) The teachers viewed that an overall desir-

able state of academic administration in large-sized schools under Chaiyaphum Primary Educational Service Area Office 3 was at highest level. When considering each aspect, there were five aspects which gained highest level including school curriculum development, learning process improvement, learning evaluation and credit transfer process, research for educational development and academic supervision respectively.

Possible guidelines for developing an academic administration were proposed as follows: 1) The conference between school administrators and board members should be held to promote the development of school curriculum according to vision, missions, goals and desired characteristics of the academic performance. 2) The teachers should provide student-centered learning activities to improve learning process. 3) In learning evaluation and assessment as well as credit transfer process, the conference between school administrators and board members should be held to specify the evaluation and assessment rules. 4) In terms of the research for educational development, teachers should be encouraged to create and use multiple innovations. 5) For the development of instructional media innovation and technology, appropriate media and technology should be provided to support learning management. 6) The school learning center and external learning resources in local community should be explored to support academic and learning resources improvement. 7) As of the learning supervision aspect, up-to-date information and data analysis is needed for an instructional process.

Keywords: Academic affairs administration, Guideline for development of school's academic affairs administration

บทนำ

การพัฒนาคนให้มีความสามารถพัฒนาประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้นขึ้นอยู่กับ การได้รับการศึกษาที่คุณภาพ เพราะการศึกษาเป็น เครื่องมือในการพัฒนาคน การให้การศึกษาแก่ เด็กหรือเยาวชนในชาติให้มีความรู้ ความเข้าใจ และความสามารถในการแก้ปัญหาต่างๆ รวมทั้ง มีคุณธรรมมีทักษะ ความรู้ในการประกอบอาชีพ และเป็นพลเมืองที่ดี สังคมยอมรับนั้น จะช่วยพัฒนา ประเทศให้มีความเจริญก้าวหน้าทั้งด้านเศรษฐกิจ ด้านการเมือง ตลอดจนทั้งด้านสังคมและวัฒนธรรม นอกจากนั้นการศึกษายังช่วยคนได้พัฒนาตนเอง ด้านต่างๆ ตลอดช่วงชีวิต วางรากฐานพัฒนาการ ของชีวิตตั้งแต่แรกเกิด การพัฒนาศักยภาพและ ชีตความสามารถด้านต่างๆ ทำให้เป็นคนรู้จักคิด

วิเคราะห์ แก้ปัญหา มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มี คุณธรรมจริยธรรม รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง รู้จัก ฟังตนเอง ที่จะดำรงและประกอบอาชีพ สามารถ ดำรงชีวิตอย่างมีความสุข ร่วมเป็นพลังสร้างสรรค์ อันเป็นการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ การพัฒนา ประเทศและสังคมก็ย่อมทำได้ สะดวก รวดเร็ว ได้ ผลที่แน่นอน รวดเร็ว และก้าวไปอย่างยั่งยืน การ จัดการศึกษาที่มีคุณภาพเป็นกระบวนการที่ต้องใช้ การประสานความร่วมมือหลายฝ่าย หน่วยปฏิบัติที่ มีบทบาทในการจัดการศึกษาให้มีความคุณภาพ พัฒนาผู้ เรียนโดยตรง คือ สถานศึกษา การที่สถานศึกษาจะ สามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพต้องอาศัย ระบบการบริหารจัดการที่ดี กระบวนการสำคัญ ที่จะส่งผลให้ระบบบริหารจัดการที่ดี คือ การ บริหารวิชาการ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา แห่งชาติ. 2543: 1)

การบริหารงานวิชาการ จำเป็นต้องอาศัย ทั้งศาสตร์และศิลป์มาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับ ธรรมชาติและองค์กร ผู้บริหารต้องสร้างทักษะใน การบริหาร เพื่อพัฒนาองค์กรให้มีประสิทธิภาพ สูงสุด (ซุมัคคีดี อินทร์รักษ์. 2545: 25) อีกทั้ง การบริหารงานวิชาการยังถือเป็นหัวใจสำคัญของ การบริหารสถานศึกษาหากต้องการให้งานดัง กล่าวดำเนินไปได้ด้วยดี บรรลุวัตถุประสงค์ และ เป้าหมาย ผู้บริหารต้องนำกระบวนการทางการ บริหารมาเข้ากับงานวิชาการ เนื่องจากมีผู้เชี่ยวชาญ ในการบริหารสถานศึกษาต่างๆ กล่าวไปในทิศทาง เดียวกันว่า งานวิชาการถือเป็นหัวใจสำคัญเพราะ การเรียนการสอนเป็นงานหลักของสถานศึกษา ส่วนงานอื่นๆ ในการบริหารสถานศึกษาถือเป็น งานเสริมและงานสนับสนุนงานวิชาการ (สันติ บุญภิรมย์. 2552: 39)

โรงเรียนนับเป็นสถาบันทางสังคมที่สำคัญยิ่ง เพราะเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญในการพัฒนาบุคลากร หรือผู้เรียน ให้มีศักยภาพออกไปปรับใช้สังคมสามารถ พัฒนาประเทศให้แข่งขันกับนานาชาติได้ ทั้ง ด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและเทคโนโลยีต่างๆ การเสริมสร้างโรงเรียนให้มีคุณภาพจึงเป็นเรื่องเร่งด่วนที่สำคัญ เพราะเป็นกลไกให้เกิดการพัฒนาการ จัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพ มีความเป็นเลิศและ ความเสมอภาคในการให้บริการอย่างเท่าเทียมใน ทางปฏิบัติ (อำรุง จันทวานิช 2547: 2) การแบ่ง ส่วนราชการในสถานศึกษาเป็น 4 กลุ่ม คือ กลุ่ม การบริหารวิชาการ กลุ่มการบริหารงบประมาณ กลุ่มการบริหารงานบุคคล และกลุ่มบริหารทั่วไป ซึ่งการบริหารวิชาการเป็นหัวใจสำคัญที่สุดของ โรงเรียน เป็นงานหลักของการบริหารสถานศึกษา เนื่องจากงานวิชาการเกี่ยวข้องกับหลักสูตร การจัด โปรแกรมการศึกษา การจัดการเรียนการสอน และ งานพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีคุณภาพ (กระทรวง ศึกษาธิการ. 2546: 32)

จากสภาพดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะ ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์และ แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของ

โรงเรียนขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การ ศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3 เพื่อทราบถึงสภาพ ปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์และแนวทางการ พัฒนาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาด ใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถม ศึกษาศัยภูมิ เขต 3

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพ ที่พึงประสงค์การบริหารงานวิชาการของโรงเรียน ขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาศัยภูมิ เขต 3
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหาร งานวิชาการของโรงเรียนขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดดงการวิจัยเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน และ สภาพการพึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการ ของโรงเรียนขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ชัยภูมิ เขต 3 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 13 โรงเรียน แยกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 26 คน ครูผู้สอน จำนวน 695 คน รวมประชากร ทั้งสิ้น 721 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอนโรงเรียนในสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3 ใน ปีการศึกษา 2557 จำนวน 268 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารทั้งหมด จำนวน 26 คน ครูผู้สอน จำนวน 242 คนกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตาราง

เครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) (สมบัติ ทั้ยเรือคำ. 2555: 49-50)

ระยะที่ 2 ศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3

กลุ่มเป้าหมาย สำหรับศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3 จำนวน 13 โรงเรียน โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ทั้งหมด จำนวน 13 คน ครูฝ่ายวิชาการจำนวน 13 คน จากโรงเรียนทั้งหมด 13 รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้นจำนวน 26 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. แบบสอบถาม หาค่าอำนาจจำแนกรายชื่อของแบบสอบถาม โดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน ตามวิธี Item Total Correlation ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของ ครอนบาค (Cronbach) และหาค่าความต้องการจำเป็นสำหรับโรงเรียนขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3 (Priority Need Index: PNI)

2. นำแบบประเมินที่ได้รับคืนทั้งหมดมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบ จากนั้นนำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยการหาค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วแปลความหมายตามเกณฑ์ที่กำหนด

ผลการวิจัย

1. สภาพปัจจุบันการบริหารงานวิชาการตามความคิดเห็นของครู ในโรงเรียนขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3 โดยรวม อยู่ในระดับมาก และเมื่อ

พิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมาก ส่วนสภาพที่พึงประสงค์การบริหารงานวิชาการตามความคิดเห็นของครู ในโรงเรียนขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3 โดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 5 ด้าน ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียนรู้ การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา และการนิเทศการศึกษา

2. แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3

2.1 ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ควรมีการประชุมวางแผนร่วมกันระหว่างผู้บริหารและครูคณะกรรมการสถานศึกษาในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาจากวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมายและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของสถาบันศึกษา เป็นอันดับแรก จัดให้ครูเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ เป็นลำดับสอง และควรสร้างหลักสูตร/ปรับปรุงให้เหมาะสมกับความต้องการของท้องถิ่น เป็นลำดับที่สาม

2.2 ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ครูผู้สอนควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นลำดับแรก ควรจัดสภาพแวดล้อมและส่งเสริมบรรยากาศในโรงเรียนให้เอื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เป็นลำดับที่สอง และจัดให้มีการประเมินและปรับปรุงกระบวนการเรียนรู้เป็นลำดับที่สาม

2.3 ด้านการวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน ควรจัดให้มีการประชุมร่วมกันระหว่างผู้บริหารและครูเพื่อกำหนดระเบียบแนวปฏิบัติ เกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผลของสถานศึกษาเป็นลำดับแรก จัดให้มีการวัดและประเมินผลอย่างเป็นระบบ มีการจัดบันทึกรายงาน และนำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงกิจกรรมการเรียนรู้เป็นลำดับสอง และควรจัดให้มีการอบรมเกี่ยวกับ

การวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอนโดยเน้นการประเมินตามสภาพจริง เป็นลำดับที่สาม

2.4 ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ควรจัดให้มีการอบรมครูเกี่ยวกับการสร้างและการใช้นวัตกรรมด้วยวิธีที่หลากหลาย เป็นลำดับแรก จัดให้มีการให้ความรู้เกี่ยวกับระเบียบวิธีการจัดและการทำวิจัยเพื่อพัฒนา เป็นลำดับสอง และจัดการประกวด การคิดค้นและการใช้นวัตกรรมวิธีการเป็นลำดับที่สาม

2.5 ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ควรจัดหาสื่อและเทคโนโลยีเพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอน และการพัฒนาด้านวิชาการ เป็นลำดับแรก จัดให้มีการศึกษาวิเคราะห์ความจำเป็นในการใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อจัดการเรียนการสอน และการบริหารงานวิชาการ เป็นลำดับสอง และควรจัดให้มีการประสานความร่วมมือในการผลิต จัดหา พัฒนา และการใช้สื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยี เป็นลำดับที่สาม

2.6 ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ควรดำเนินการสำรวจแหล่งเรียนรู้ทั้งในสถานศึกษา ชุมชน และท้องถิ่น เป็นลำดับแรก ควรส่งเสริมสนับสนุนให้ครูใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกโรงเรียน เป็นลำดับสอง และควรดำเนินการกำกับติดตามและประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เป็นลำดับที่สาม

2.7 ด้านการนิเทศการศึกษา ควรปรับปรุงข้อมูลสารสนเทศและการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อมีความพร้อมในการจัดการเรียนการสอน เป็นลำดับแรก ผู้บริหารและครูควรตระหนักและให้ความสำคัญกับการนิเทศ เป็นลำดับสอง และจัดให้มีการระดมความคิดเห็นและพัฒนาปรับปรุงการนิเทศภายในโรงเรียน เป็นลำดับที่สาม

อภิปรายผล

ผลการศึกษาที่มีประเด็นสำคัญจากการค้นพบในการศึกษาค้นคว้าตามกรอบความคิด และ

จุดมุ่งหมายของการศึกษาดังรายละเอียด ต่อไปนี้

1.1 ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายชื่อ พบว่า จัดทำโครงสร้างหลักสูตร และสาระการเรียนรู้ต่างๆ ให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย คุณลักษณะที่พึงประสงค์ เชื่อมโยงและสอดคล้องในภาพรวมทั้งหมด นำผลการนิเทศมาแก้ปัญหา การนำหลักสูตรไปใช้และ การรวบรวมข้อมูลสารสนเทศด้านวิชาการเพื่อเป็นแนวทางในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ทั้งนี้เนื่องจากในการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบันยึดหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษานั้น จะต้องศึกษาครึบสาระการเรียนรู้ต่างๆ ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรโดยจะต้องนำมาจัดให้เป็นระบบ และมีการกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ เป็นรายวิชา และช่วงชั้นกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมายคุณลักษณะที่พึงประสงค์ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545) ซึ่งครูต้องศึกษาวิเคราะห์ เอกสารหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 เพื่อจัดทำสาระการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาของชุมชน และสังคม มีการจัดทำคำอธิบายรายวิชา ตามหน่วยการเรียนรู้ และแผนการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนได้มีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตจริง ในชุมชนเพื่อเสริมสร้างพื้นฐานการคิด การเรียนรู้ และการแก้ปัญหา ตลอดจนการเสริมสร้างความ เป็นมนุษย์ ศักยภาพพื้นฐานในการคิดการทำงาน และการพัฒนาตนเอง (รุจิรี ภูสาระ และจันทราณี สงวนนาม, 2545: 58-76) ซึ่งการจัดทำโครงการหลักสูตร และสาระการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย คุณลักษณะที่พึงประสงค์ เชื่อมโยงและสอดคล้องในภาพรวมทั้งหมดนั้นเป็นเรื่องใหม่ ที่ครูต้องทำการศึกษา และวิเคราะห์ข้อมูล โดยละเอียด ตามแต่ละบริบทของโรงเรียน สภาพแวดล้อมและชุมชน พร้อมทั้งสามารถแก้ปัญหาที่เกิดจากการนำหลักสูตรไปใช้ จากสาเหตุเหล่านี้ ทำให้การบริหารงานวิชาการ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ ผลการวิจัย ของ วัชรภรณ์ วิจารณ์ (2550)

พบว่า อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน

1.2 ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้พบว่าอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อปรากฏว่าข้อที่มีปัญหา 3 อันดับแรก คือ ส่งเสริมให้มีการพัฒนาครูเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ตามความเหมาะสม ครูและชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายของการนำหลักสูตรไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนและส่งเสริมให้มีการนิเทศการเรียนการสอนแก่ครูในกลุ่มสาระต่างๆ โดยเน้นการนิเทศแบบมีส่วนร่วม แบบกัลยาณมิตร ทั้งนี้ เนื่องจากการบริหารงานวิชาการด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในโรงเรียนต้องพัฒนาผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอนและชุมชน รวมทั้งผู้ที่เกี่ยวข้องให้มีความรู้ความสามารถ มีศักยภาพในการจัดการเรียนการสอน ให้สอดคล้องกับแผนแม่บทและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์สำคัญ ของการปฏิรูปการศึกษา แต่ในการดำเนินงานวิชาการของแต่ละโรงเรียน ชุมชนมีส่วนร่วม ในการกำหนดเป้าหมายของการนำหลักสูตรไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนน้อยมาก ทั้งที่มีการแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งมีการนำคณะกรรมการสถานศึกษาเข้ามามีส่วนร่วม แต่คณะกรรมการยังขาดความรู้ความเข้าใจในการกำหนดเป้าหมายของหลักสูตรอย่างเป็นทางการ กรรมการดำเนินงาน แต่ในนามไม่ได้ มีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายของหลักสูตรอย่างแท้จริง พร้อมทั้งการบริหารงานขาดการส่งเสริมให้ครูนำภูมิปัญญาท้องถิ่น เครือข่ายผู้ปกครองชุมชน ท้องถิ่นมามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม ขาดความร่วมมือกันระหว่างโรงเรียนกับชุมชนและปัญหาด้านบุคลากรของโรงเรียนมีจำนวนจำกัด ไม่สามารถจัดครูประจำชั้น ประจำวิชาโดยคำนึงถึงความสามารถประสบการณ์และความถนัดได้ รวมทั้งผู้บริหารโรงเรียนและครูใช้หลักสูตรสถานศึกษาไม่สอดคล้องกับสภาพของโรงเรียน และท้องถิ่นเนื่องจากส่วนใหญ่ยังยึดติดกับแนวคิดเดิม (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิ เขต 3. 2551) จากสาเหตุเหล่านี้ ทำให้การบริหารวิชาการด้าน การพัฒนากระบวนการ

เรียนรู้มีปัญหาโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สมสนธิ บุญญาภิสมภาร (2545) พบว่า ปัญหาการบริหารงานวิชาการด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้มีปัญหาอยู่ในระดับมาก อโนทัย พิมพ์สกุล (2546) พบว่า ปัญหาการบริหารงานวิชาการด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก

1.3 ด้านการวัดผล ประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ปัญหาโดยรวม และรายข้ออยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีปัญหา 3 อันดับแรกคือ จัดหาเอกสารคู่มือระเบียบว่าด้วยการวัดประเมินผลให้ครู ได้ศึกษา กำหนดระเบียบแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการวัดผล และประเมินผลของสถานศึกษา และนำผลจากการประเมินผลการเรียนมาวิเคราะห์ร่วมกับครูเพื่อวางแผนพัฒนา สอดคล้องกับอโนทัย พิมพ์สกุล (2546) พบว่า ปัญหาการบริหารงานวิชาการด้านการวัดผลประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียนอยู่ในระดับมากสอดคล้องกับ อนนท์ โอนนอก (2548) พบว่า ปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาด้านการวัดผลประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียนอยู่ในระดับมาก

1.4 ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าปัญหาโดยรวม และรายข้ออยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อปรากฏว่าข้อที่มีปัญหาวิจัยในชั้นเรียน สอดคล้องกับ รุจิร ภูสาระ และจันทราณี สงวนนาม (2545: 58-76 อ้างถึงใน ศิริพร เมฆวิทยา. 2548) ที่กล่าวว่า การวิจัยในชั้นเรียนเป็นกระบวนการที่น่าเชื่อถือ และเป็นระบบในการแสวงหาคำตอบเพราะเป็นการคิดค้น และพัฒนาที่เป็นการแก้ปัญหาในสถานการณ์ที่เป็นจริงในชั้นเรียน เป็นกระบวนการเรียนรู้ในเชิงวิทยาศาสตร์ ที่มีเป้าหมายสำคัญอยู่ที่การแสวงหาคำตอบจากปัญหา และข้อสงสัยของครู เป็นการคิดพัฒนานวัตกรรมเพื่อใช้ในการแก้ปัญหาการเรียน การสอนซึ่งผลวิจัยที่ครูสามารถนำมาใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอน กล่าวคือ สอนไปวิจัยไปเก็บข้อมูล และบันทึกผล นำผลการวิจัยมา

ใช้ในการแก้ปัญหา และเผยแพร่ให้เกิดประโยชน์แก่ผู้อื่น แต่บุคลากรในโรงเรียนบางส่วนยังไม่ทำการวิจัย เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างจริงจัง ขาดการบันทึกการเก็บข้อมูล และการเผยแพร่งานวิจัย และในสถานศึกษาขาดครูที่มีความรู้ความเข้าใจเรื่องการวิจัย รวมทั้งการส่งเสริมให้ครูจัดทำวิจัยในชั้นเรียน ครูขาดการพัฒนาตนเอง ไม่ใฝ่ไม่ทันต่อเหตุการณ์ จากสาเหตุเหล่านี้ทำให้ปัญหาการบริหารงานวิชาการด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาอยู่ในระดับมาก

1.5 ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าปัญหาโดยรวม และรายชื่ออยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายชื่อปรากฏว่าชื่อที่มีปัญหา 3 อันดับแรกคือ ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานอื่นในการจัดตั้งศูนย์บริการสื่อการเรียนรู้อัดหาสื่อ และเทคโนโลยีเพื่อใช้ในการพัฒนาด้านวิชาการ และติดตามประเมินผลการพัฒนาและการใช้สื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ทั้งนี้ เนื่องจากผู้บริหารโรงเรียนสนับสนุนให้ครูผู้สอนทุกกลุ่มสาระใช้สื่อนวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา และโรงเรียนยังขาดการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานอื่นในการจัดตั้งศูนย์บริการสื่อการเรียนรู้อัดหาสื่อ ซึ่งในการจัดการศึกษานั้น ครูผู้สอนจำเป็นต้องผลิตสื่อให้ครบถ้วนสำหรับทุก ๆ เนื้อหา และเพียงพอแก่ผู้เรียน นอกจากนี้โรงเรียนได้รับการจัดสรรงบประมาณรายหัวของนักเรียนน้อย (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิเขต 3. 2551) จึงทำให้ครูได้รับการจัดสรรงบประมาณน้อยไม่เพียงพอที่จะนำไปจัดทำสื่อ โดยเฉพาะสื่อที่เป็นนวัตกรรม และเทคโนโลยีใหม่ ๆ ซึ่งมีราคาแพงจากสาเหตุเหล่านี้ทำให้ปัญหาการบริหารงานวิชาการด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของสมใจ พรหมศาสตร์ (2551) พบว่า ปัญหาการดำเนินงานวิชาการด้านวัสดุประกอบหลักสูตร และสื่อการเรียนการสอนอยู่ในระดับมาก สมสนิท บุญญาภิสมภาร (2545) พบว่า ปัญหาการดำเนินงาน

วิชาการด้านสื่อการเรียนการสอนอยู่ในระดับมาก

1.6 ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าปัญหาโดยรวม และรายชื่ออยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณารายชื่อปรากฏว่าชื่อที่มีปัญหา 3 อันดับแรก คือ จัดทำเอกสารเผยแพร่แหล่งเรียนรู้เป็น หาทางช่วยเหลือ และแก้ไขปัญหาในการดำเนินงานการใช้แหล่งเรียนรู้ และสนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมหลักสูตรในการใช้แหล่งเรียนรู้ของโรงเรียน ทั้งนี้เนื่องจากยุทธศาสตร์ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิ เขต 3 ให้ความสำคัญกับการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ทุกโรงเรียนต้องมีการจัดทำระบบสารสนเทศทำเนียบแหล่งเรียนรู้ วิทยากรประจำท้องถิ่น ที่สามารถให้โรงเรียนหรือผู้ที่ต้องการศึกษาสืบค้นได้ แหล่งเรียนรู้ต้องสามารถตอบสนองการเรียนรู้ที่เป็นกระบวนการ (Process of Learning) การเรียนรู้โดยการปฏิบัติจริง (Learning of Doing) ทั้งการเรียนรู้ของคนในชุมชนที่มีแหล่งเรียนรู้ของตนเองอยู่แล้วและการเรียนรู้ของคนอื่น ๆ ทั้งในระบบนอกระบบ และตามอัธยาศัยเป็นแหล่งกิจกรรมแหล่งทัศนศึกษา แหล่งฝึกงาน และแหล่งประกอบอาชีพของผู้เรียน เป็นแหล่งสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้เกิดประโยชน์แก่ตนเอง เป็นห้องเรียนทางธรรมชาติ เป็นแหล่งศึกษาค้นคว้า วิจัย และฝึกอบรม เป็นองค์กรเปิด ผู้สนใจสามารถเข้าถึงข้อมูลได้อย่างเต็มที่ และทั่วถึงสามารถเผยแพร่ข้อมูลแก่ผู้เรียนในเชิงรุก เข้าสู่ทุกกลุ่มเป้าหมายอย่างทั่วถึง ประหยัด และสะดวก มีการเชื่อมโยงและแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกัน มีสื่อประเภทต่าง ๆ ประกอบด้วย สื่อสิ่งพิมพ์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เพื่อเสริมกิจกรรมการเรียนการสอน และพัฒนาอาชีพ แต่มีจำนวนโรงเรียนหลายแห่งยังขาดการจัดทำเอกสารเผยแพร่แหล่งเรียนรู้นั้น ๆ ให้ผู้ที่สนใจได้รับทราบ รวมทั้งการดำเนินงานในด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับการจัดทำเอกสารเผยแพร่แหล่งเรียนรู้อย่างขาดการกำกับติดตาม และการประเมินผลในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่ส่งผลต่อนักเรียน รวมทั้งการพัฒนาให้เกิดองค์ความรู้ ผู้บริหาร และครูภายในโรงเรียน

ใช้แหล่งเรียนรู้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ได้ไม่เต็มที่ จากสาเหตุที่ทำให้ปัญหาการบริหารงาน วิชาการตามความคิดเห็นของครูด้านการพัฒนา แหล่งเรียนรู้อยู่ในระดับมาก

1.7 ด้านการนิเทศการศึกษา จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าปัญหาโดยรวม และรายชื่ออยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายชื่อปรากฏว่าชื่อที่มีปัญหา 3 อันดับแรก คือ ติดตามประเมินผลการ จัดระบบ และกรวบนการนิเทศการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ศึกษาสภาพ ปัญหา และความต้องการ ก่อนการวางแผนการนิเทศภายในโรงเรียน และ นำผลการนิเทศมาใช้ในการปรับปรุงกระบวนการ เรียนรู้ ทั้งนี้เนื่องจาก การนิเทศเป็นหน้าที่ของ โรงเรียนที่จะต้องปรับปรุงการสอนให้ความช่วยเหลือโดยตรงกับครูในการพัฒนาหลักสูตรการให้ บริการทางวิชาการ การพัฒนากลุ่มและการทำวิจัย เชิงปฏิบัติการ เพื่อนำข้อมูลมาปรับปรุงการสอนให้ มีประสิทธิภาพสูงขึ้น การนิเทศจึงเป็นกระบวนการ สร้างสรรค์ที่ไม่หยุดนิ่งในการให้คำแนะนำช่วยเหลือ บุคลากรทางการศึกษาและการชี้ช่องทางในลักษณะ ที่เป็นกันเองแก่ครูผู้สอนให้สามารถพัฒนาปรับปรุง ตัวครู และนักเรียน ตลอดจนการจัดกิจกรรมการ เรียนการสอน และกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับ การพัฒนานักเรียน สภาพการเรียนการสอนเพื่อให้ บรรลุเป้าหมายทางการศึกษาที่พึงประสงค์ อย่างมี ประสิทธิภาพ และประสิทธิผล บรรลุวัตถุประสงค์ ของโรงเรียน และหลักสูตรการพัฒนาการเรียน การสอนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ โดยเฉพาะการจัด กิจกรรมการเรียนการสอนและกิจกรรมอื่นๆ ที่ สถานศึกษาจัดให้ผู้เรียน จำเป็นจะต้องมีการนิเทศ ติดตามอย่างสม่ำเสมอ นำผลการนิเทศมาจัดทำ ข้อมูลสารสนเทศเพื่อสะดวกต่อการกำกับติดตาม ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนเห็นความสำคัญของการพัฒนา บุคลากร โดยให้ครูได้รับการนิเทศ อบรมสัมมนา เพื่อนำความรู้มาใช้ในการจัดการเรียนการสอน และ สนับสนุนให้ครูได้ศึกษาและพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง (Glickman. 1985 อ้างถึงใน สิทธิพร นิยม ศรีสมศักดิ์. 2546: 11) แต่โรงเรียนยังขาดการ

จัดให้ครูมีโอกาสประชุมอภิปรายปัญหา และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับงานวิชาการระหว่างครูด้วยกัน และยังขาดการยอมรับระหว่างผู้นิเทศกับ ผู้รับการนิเทศ และยังขาดการกำกับติดตามอย่างต่อเนื่อง จากสาเหตุเหล่านี้ทำให้ปัญหาการบริหาร งานวิชาการตามความคิดเห็นของครูด้านการนิเทศ การศึกษาอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับสมรเดชา ฤทธิ์ (2546) พบว่า ปัญหาการบริหารงานวิชาการ ด้านการนิเทศการศึกษาอยู่ในระดับมาก อนนท์ โอนนอก (2548) ได้ศึกษาปัญหาการบริหารงาน วิชาการของโรงเรียนประถมศึกษา เขตกิ่งอำเภอ นิคมพัฒนา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ระยองเขต 1 พบว่าปัญหาการบริหารงานวิชาการ ของโรงเรียนประถมศึกษาด้านการนิเทศการศึกษา อยู่ในระดับมาก เช่นนั้น

2. ผลการวิเคราะห์พบแนวทางการบริหาร งานวิชาการตามความคิดเห็นของครู ในแต่ละ ลักษณะงานดังนี้

2.1 ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา พบว่า ครูได้เสนอแนวทางการพัฒนาว่าควรมีการประชุม วางแผนร่วมกันระหว่างผู้บริหาร และครูคณะกรรมกร สถานศึกษาในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา จาก วิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย และคุณลักษณะที่พึง ประสงค์ของสถานศึกษาจัดให้ครูเข้ารับการอบรม เกี่ยวกับหลักสูตร และการนำหลักสูตรไปใช้ และ ควรสร้างหลักสูตรพัฒนา/ปรับปรุง ให้เหมาะสม กับความต้องการของท้องถิ่น ทั้งนี้ เพราะการมี ส่วนร่วมในการวางแผนการพัฒนาหลักสูตรซึ่งการ ร่วมคิดร่วมทำจะทำให้สาระของหลักสูตรสะท้อน ถึงสภาพของปัญหา และความต้องการตลอดจน ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่จะนำมาใช้ในการแก้ปัญหา พร้อมทั้งการกำหนดเป้าหมาย และคุณลักษณะที่ พึงประสงค์ของสถานศึกษาต่างๆ เพื่อให้ผู้บริหาร โรงเรียน ครู อาจารย์ สามารถที่จะดำเนินงานได้ ตามจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษา และปรับปรุง หลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น การอบรมเกี่ยวกับหลักสูตรจะช่วยใช้สถานศึกษามี ความรู้และเป็นวิธีการให้บุคลากร ต่าง ๆ ในสถาน

ศึกษาได้เข้าใจหลักสูตรของสถานศึกษาได้อย่างถ่องแท้ซึ่งรวมถึงความมั่นใจในบุคลากรที่ต้องใช้หลักสูตรรวมทั้งการนำหลักสูตรไปใช้และควรสร้างหลักสูตร/พัฒนา/ปรับปรุง ให้เหมาะสมกับความต้องการของท้องถิ่น เพื่อให้เกิดความเข้าใจถูกต้องตรงกันในการกำหนดนโยบายและวางแผนในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาจากความสำคัญดังกล่าว ครูในอำเภอสอยดาวจึงเสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหาด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาดังกล่าว

2.2 ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ พบว่าครูได้เสนอแนวทางพัฒนาว่า ควรจัดอบรมการให้ความรู้เรื่องการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเครือข่ายผู้ปกครอง ชุมชนท้องถิ่นมามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม ครูผู้สอนควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและควรจัดสภาพแวดล้อมและส่งเสริมบรรยากาศในโรงเรียนให้เอื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

2.3 ด้านการวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน พบว่า ครูได้เสนอแนวทางพัฒนา ควรจัดให้มีการประชุมร่วมกันระหว่างผู้บริหาร และครูเพื่อกำหนดระเบียบแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการวัดผล และประเมินผลของสถานศึกษา จัดให้มีการวัด และประเมินผลอย่างเป็นระบบมีการจดบันทึกรายงาน และนำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงกิจกรรมการเรียนรู้ และควรจัดให้มีการอบรมเกี่ยวกับการวัดผล และประเมินผลการเรียนการสอนโดยเน้นการประเมินตามสภาพจริงเป็น (กรมวิชาการ, 2545)

2.4 ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา พบว่าครูได้เสนอแนวทางพัฒนาเข้ามามีบทบาทในการจัดการเรียนการสอนมากขึ้น บุคลากรบางส่วนยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้สื่อนวัตกรรมที่เป็นเทคโนโลยี ทำให้การใช้สื่อเทคโนโลยียังไม่เต็มที่ยังไม่เกิดประโยชน์เท่าที่ควร พร้อมทั้งสื่อนวัตกรรม และเทคโนโลยีมีราคาแพงจึงต้องอาศัยความร่วมมือจากทุก ๆ ฝ่ายในการจัดสรรงบประมาณเพื่อ ผลิต และใช้สื่อ เพื่อให้เกิด

ประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียนโดยแท้จริงจากความสำคัญดังกล่าวครูในอำเภอสอยดาวจึงเสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหาด้านการพัฒนาสื่อนวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ดังกล่าว

2.5 ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ พบว่าครูได้เสนอแนวทางพัฒนา ควรสนับสนุนงบประมาณในการพัฒนา และศึกษาแหล่งเรียนรู้ ควรดำเนินการสำรวจแหล่งเรียนรู้ทั้งในสถานศึกษาชุมชนท้องถิ่น และควรดำเนินการจัดตั้ง และพัฒนาแหล่งเรียนรู้ต้องสามารถตอบสนองการเรียนรู้ที่เป็นกระบวนการ (Process of Learning) การเรียนรู้โดยการปฏิบัติจริง (Learning by Doing) ทั้งการของคนในชุมชนที่มีแหล่งเรียนรู้ของตนเองอยู่แล้ว และการเรียนรู้ของคนอื่น ๆ ทั้งในระบบนอกระบบ และตามอัธยาศัย เป็นแหล่งกิจกรรมแหล่งทัศนศึกษาแหล่งฝึกงาน และแหล่งประกอบอาชีพของผู้ เป็นแหล่งศึกษาค้นคว้าวิจัย และฝึกอบรม เป็นองค์กรเปิด ผู้สนใจสามารถเข้าถึงข้อมูลได้อย่างเต็มที่ และทั่วถึง สามารถเผยแพร่ข้อมูลแก่ผู้เรียนในเชิงรุก เข้าสู่ทุกกลุ่มเป้าหมายอย่างทั่วถึง ประหยัด และสะดวก มีการเชื่อมโยง และแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกัน มีสื่อประเภทต่าง ๆ ประกอบด้วย สื่อสิ่งพิมพ์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เพื่อเสริมกิจกรรมการเรียนการสอน และพัฒนาอาชีพ แต่งบประมาณในการบริหารจัดการเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้มีจำนวนจำกัด ทุกส่วนควรให้ความร่วมมือในการจัดสรรงบประมาณผู้บริหาร และครูต้องตระหนักถึงความสำคัญของแหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกโรงเรียน พร้อมทั้งสำรวจ และจัดทำคู่มือแหล่งเรียนรู้ จากความสำคัญดังกล่าวครูในอำเภอสอยดาวจึงเสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหาด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ดังกล่าว

2.6 ด้านการนิตศการศึกษา พบว่าครูได้เสนอแนวทางพัฒนา ควรจัดให้มีการประชุมเชิงปฏิบัติการแก่ผู้บริหาร และครูผู้สอนในเรื่องเทคนิคและวิธีการนิตศ ควรปรับปรุงข้อมูลสารสนเทศและการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อให้มีความพร้อมในการจัดการเรียนการสอน และผู้บริหารและครู ควร

ตระหนักและให้ความสำคัญกับการนิเทศการศึกษา ทั้งนี้ เนื่องจากการนิเทศเป็นหน้าที่ของโรงเรียนที่จะต้องปรับปรุงการสอน ให้ความช่วยเหลือโดยตรงกับครู ในการการพัฒนาหลักสูตรการให้บริการทางวิชาการ การพัฒนากลุ่มและการทำวิจัยเชิงปฏิบัติการ เพื่อนำข้อมูลมาปรับปรุงการสอนให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น (Glickman, 1985 อ้างอิงใน ลิทธิพร นิยมศรีสมศักดิ์, 2546: 11) การนิเทศจึงเป็นกระบวนการสร้างสรรค์ที่ไม่หยุดนิ่ง ในการให้คำแนะนำ ช่วยเหลือบุคลากรทางการศึกษาและการชี้ช่องทางในลักษณะที่เป็นกันเองแก่ครูผู้สอน ให้สามารถพัฒนาปรับปรุงตัวครูและนักเรียนตลอดจนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนานักเรียน สภาพการเรียนการสอนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายทางการศึกษาที่พึงประสงค์ อย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล บรรลุวัตถุประสงค์ของโรงเรียน และหลักสูตร แต่โรงเรียนขาดการวางแผนเกี่ยวกับการนิเทศ ไม่มีขั้นตอนในการปฏิบัติที่แน่นอน รวมทั้งยังขาดบุคลากรผู้รับผิดชอบในการดำเนินการโดยตรง จึงมีความต้องการให้บุคลากรภายในมีส่วนร่วมในการวางแผนการ จัดทำแผนดำเนินงานการนิเทศอย่างเป็นระบบ มีความต่อเนื่อง ชัดเจน สะดวกต่อการนำไปปฏิบัติมีการกำหนดผู้รับผิดชอบโดยตรง เพื่อดำเนินการ นิเทศ กำกับ ติดตาม ดูแล และประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ ข้อมูลสารสนเทศจากการนิเทศจะช่วยปรับปรุงส่งเสริมประสิทธิภาพการสอนภายในโรงเรียนให้ดีขึ้น พร้อมทั้งให้ความรู้เกี่ยวกับการนิเทศให้แต่ละฝ่ายมีความเข้าใจตรงกัน เพื่อที่จะนำข้อมูลสารสนเทศ จากการนิเทศมาใช้ในการแก้ไขพัฒนากระบวนการเรียนเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียนจากความสำคัญดังกล่าว ครูในอำเภอสอยดาวจึงเสนอแนวทางในการแก้ปัญหาด้านการนิเทศการศึกษาดังกล่าว

ข้อเสนอแนะ

1. ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ควรจัดทำโครงสร้างหลักสูตรและสาระการเรียนรู้ต่างๆ ให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย คุณลักษณะที่พึงประสงค์ เชื่อมโยงและสอดคล้องในภาพรวมทั้งหมดนำผลการนิเทศมาแก้ปัญหา การนำหลักสูตรไปใช้และการรวบรวมข้อมูล สาระสนเทศด้านวิชาการเพื่อเป็นแนวทางในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา
2. ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ส่งเสริมให้มีการพัฒนาครูเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ตามความเหมาะสม ครูและชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายของการนำหลักสูตรไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน และส่งเสริมให้มีการนิเทศการเรียนการสอนแก่ครูในกลุ่มสาระต่างๆ โดยเน้นการนิเทศแบบมีส่วนร่วมแบบกัลยาณมิตร
3. ด้านการวัดผล ประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียน จัดทำเอกสารคู่มือระเบียบว่าด้วยการวัดประเมินผลให้ครูได้ศึกษา กำหนดระเบียบแนวปฏิบัติที่เกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผลของสถานศึกษาและนำผลจากการประเมินผลการเรียนมาวิเคราะห์ร่วมกับครูเพื่อวางแผนพัฒนา
4. ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาติดตามประเมินผลงานด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาส่งเสริมให้ครูมีความรู้ความสามารถด้านการวิจัยเป็นครูที่เลี้ยงในการทำวิจัยของครูอื่นและส่งเสริมให้ครูจัดทำวิจัยในชั้นเรียน
5. ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีประสานความร่วมมือกับหน่วยงานอื่นในการจัดตั้งศูนย์บริการซึ่งการเรียนรู้ จัดหาสื่อและเทคโนโลยีเพื่อใช้ในการพัฒนาด้านวิชาการ และติดตามประเมินผลการพัฒนา และการใช้สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

6. ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ จัดทำเอกสารเผยแพร่แหล่งเรียนรู้เป็น หาท่างช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาในการดำเนินงานการใช้แหล่งเรียนรู้ และ สนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมหลักสูตรในการใช้แหล่งเรียนรู้ของโรงเรียน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาสาระการเรียนรู้หลักสูตรสถานศึกษา (หลักสูตรท้องถิ่น)

ของครูโรงเรียนในเขตชัยภูมิ

2. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาสื่อนวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาของครูในเขตชัยภูมิ

3. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับความต้องการพัฒนากระบวนการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนในเขตชัยภูมิ

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการ. (2545). *หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2545*. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). *คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล*. กรุงเทพฯ: ครูสภาลาดพร้าว.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ครูสภาลาดพร้าว.
- ชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์. (2545). *รายงานวิจัยรูปแบบการบริหารงานวิชาการในเขตพื้นที่การศึกษาในห้าจังหวัดชายแดนใต้*. ม.ป.ท.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). *การวิจัยเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- รุจิร ภูสาระ และจันทราณี สงวนนาม. (2545). *การบริหารหลักสูตรในสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ: บุ๊คพอยท์.
- สิทธิพร นิยมศรีสมศักดิ์. (2546). *หลักการบริหารการศึกษา = Education administration*. ชลบุรี: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สันติ บุญภิรมย์. (2552). *การบริหารงานวิชาการ*. กรุงเทพฯ: บุ๊คส์พอยท์.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศัยภูมิ เขต 3. (2558). *แผนพัฒนาการศึกษาสี่ปี*. ชัยภูมิ: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศัยภูมิ เขต 3.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2543). *การปฏิรูปการเรียนรู้ ผู้เรียนสำคัญที่สุด*. กรุงเทพฯ: ครูสภาลาดพร้าว.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2550). *แนวทางการกระจายอำนาจการบริหารและการบริหารจัดการการศึกษาให้คณะกรรมการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาตามกฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550*. กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

อำรุง จันทวานิช. (2547). *แนวทางการบริหารและการพัฒนาสถานศึกษาสู่โรงเรียนคุณภาพ*. กรุงเทพฯ: โครงการผู้บริหารสถานศึกษาต้นแบบ สำนักงานนโยบายและแผนการศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

Glickman, Carl D. (1985). *Supervision of Instruction: A Development Approach*. Massachusetts: Allyn and Bacon Inc, 1985.

ทำให้เยาวชนเกิดการพัฒนาจิตสำนึกสาธารณะอย่างยั่งยืน และสอดคล้องกับ

3. ผลการประเมินแนวทางการบริหารการจัดการชั้นเรียนของโรงเรียนเอกชน ในจังหวัดอุดรธานี พบว่าผู้เกี่ยวข้อง ทั้ง 9 ท่าน ได้ประเมินแนวทางการบริหารการจัดการชั้นเรียนของโรงเรียนเอกชน ในจังหวัดอุดรธานี ด้านอรรถประโยชน์ ด้านความเป็นไปได้ ด้านความเหมาะสม และด้านความถูกต้อง ในองค์ประกอบการบริหารจัดการชั้นเรียน คือ 1) บทบาทของครูในการจัดชั้นเรียน 2) การจัดบรรยากาศของห้องเรียนเพื่อการเรียนรู้อย่างมีความสุข 3) รูปแบบการจัดห้องเรียน 4) การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 5) การให้คำปรึกษาเพื่อการดูแลช่วยเหลือผู้เรียน 6) นวัตกรรมจัดการห้องเรียน 7) การจัดการแหล่งเรียนรู้ และ 8) รูปแบบการสอนที่สนับสนุนการใช้แหล่งเรียนรู้ ให้ความคิดเห็นในระดับมากที่สุดทั้ง 8 ด้าน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะแนวทางการบริหารการจัดการชั้นเรียนของโรงเรียนเอกชน ในจังหวัดอุดรธานี ที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น นอกจากผู้วิจัยจะพัฒนาจากหลักการ แนวคิด จากการศึกษากรอบแนวคิดการบริหารจัดการชั้นเรียนของ ปริญญาภรณ์ ตั้งคุณานันต์ (2557: 14-228) แล้ว ยังผ่านกระบวนการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้อำนวยการ และหัวหน้าฝ่ายวิชาการที่พร้อมทั้งความรู้ ความเข้าใจ คุณวุฒิ และประสบการณ์ยาวนานในการบริหารจัดการชั้นเรียน ผู้วิจัยได้รับข้อเสนอแนะ ซึ่งแนะนำเพิ่มเติมที่เป็นประโยชน์ยิ่ง โดยเฉพาะความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ และความทันสมัยของการบริหารการจัดการชั้นเรียนในแต่ละด้าน เป็นอย่างยิ่ง ทำให้แนวทางการบริหารการจัดการชั้นเรียนของโรงเรียนเอกชน ในจังหวัดอุดรธานีมีความสมบูรณ์มากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของเรา ศรีวิชัย (2554: 1-2) ได้ศึกษารูปแบบการบริหารงานโรงเรียนเอกชนระดับปฐมวัยที่มีประสิทธิผลในจังหวัดนนทบุรี รูปแบบการวิจัยเป็นแบบผสมผสานระหว่างข้อมูลเชิงปริมาณ และข้อมูลเชิงคุณภาพ (Mixed Method) มีผลการวิจัยสรุปได้ ดังนี้

1. รูปแบบการบริหารงานของสถานศึกษาเอกชนระดับปฐมวัยที่มีประสิทธิผล ประกอบไปด้วยปัจจัยนำเข้าที่มอบคุณประถบยอย คือ สภาพแวดล้อมของสถานศึกษา การตอบสนองความต้องการผู้เรียน ผู้บริหารและครู จรรยาบรรณวิชาชีพของครู จรรยาบรรณวิชาชีพของผู้บริหาร และงบประมาณ สำหรับปัจจัยด้านกระบวนการนั้น ประกอบด้วย การบริหารจัดการหลักสูตร การเรียนการสอน และการวัดประเมินผลด้านผลผลิต คือผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน และความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียน

2. จากการประเมินรูปแบบการบริหารงานโรงเรียนเอกชนระดับปฐมวัยที่มีประสิทธิผลในจังหวัดนนทบุรี พบว่ารูปแบบนี้มีประโยชน์ มีความสอดคล้อง และความเป็นไปได้ ส่วนความเหมาะสมจำเป็นต้องพัฒนาขนาดของสถานศึกษา รวมทั้งสถานศึกษาจะต้องแสวงหาความเป็นเอกลักษณ์ และอัตลักษณ์ในการบริหารจัดการให้ชัดเจนด้วย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 ผลจากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ปรากฏว่า ด้านบทบาทของครูในการจัดชั้นเรียน ด้านการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และด้านนวัตกรรมจัดการห้องเรียน เป็นด้านที่มีความต้องการจำเป็นในการบริหารการจัดการชั้นเรียนอยู่ในสามอันดับแรก ดังนั้น โรงเรียนเอกชนในจังหวัดอุดรธานี จึงควรให้ความสำคัญเป็นอันดับต้นๆ ในการบริหารการจัดการชั้นเรียนในสถานศึกษา กับสถานศึกษาให้เกิดประโยชน์อันสูงสุดในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาต่อไป

1.2 สถานศึกษานำไปประยุกต์ใช้ให้ตรงกับบริบทของสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาค้นคว้าต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยสภาพและปัญหา ที่ได้นี้เพื่อให้เกิดการปรับปรุงพัฒนาแนวทางต่อไป
ดำเนินงานบริหารการจัดการชั้นเรียนตามแนวทาง

เอกสารอ้างอิง

- เกียรติศักดิ์ แสงอรุณ. (2551). *แนวทางการพัฒนาจิตสำนึกสาธารณะ. กรณีศึกษากลุ่มเครือข่ายเยาวชนที่
ทำงานด้านจิตสำนึกสาธารณะ. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต ภาคศึกษานโยบายการ
จัดการและความเป็นผู้นำทางวิชาการศึกษา สาขาวิชาพัฒนศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.*
- นิดา นิมวงษ์. (2559). *การใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อจัดการเรียนการสอนของครูโรงเรียนอัสสัมชัญ สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขา
วิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยปทุมธานี.*
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). *การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น*
- ปรียาภรณ์ ตั้งคุณานันท์. (2557). *การจัดการห้องเรียนและแหล่งเรียนรู้. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ:
เพชรเกษมการพิมพ์.*
- เรขา ศรีวิชัย. (2554). *รูปแบบการบริหารงานโรงเรียนเอกชนระดับปฐมวัยที่มีประสิทธิผลในจังหวัดนนทบุรี.
สาขาวิชาบริหารการศึกษา วิทยาลัยบัณฑิตศึกษาด้านการจัดการ มหาวิทยาลัยศรีปทุม.*
- สันติ บุญภิรมย์. (2557). *การบริหารจัดการในห้องเรียน. กรุงเทพฯ: ทริปเพิ้ลเอ็ดดูเคชั่น*
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. (2554). *คู่มือประเมินคุณภาพภายนอกกรอบ
สาม (พ.ศ.2554-2558) ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ: สำนักงานรับรองมาตรฐาน
และประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน).*
- สุวิมล ว่องวาณิช. (2548). *เคล็ดลับการทำวิจัยในชั้นเรียน. กรุงเทพฯ: อักษรไทย.*

การพัฒนาวิธีสอนอ่านจับใจความโดยใช้แผนภาพโครงเรื่องประกอบ การจัดการเรียนที่ใช้การวิจัยเป็นฐาน (RBL)

Development Teaching Method Emphasize Reading by Story map for Teaching Research - Based Learning (RBL)

วันวิสา ประมวล¹

Wanwisa Pramual¹

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อ 1) พัฒนาการสอนอ่านจับใจความโดยใช้แผนภาพโครงเรื่องประกอบการจัดการเรียนที่ใช้การวิจัยเป็นฐาน(RBL)ที่เสริมสร้างความสามารถการอ่าน จับใจความของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่1ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์80/80 2) เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านจับใจความของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่1 ก่อนและหลังเรียนโดยแผนภาพโครงเรื่องประกอบการจัดการเรียนที่ใช้การวิจัยเป็นฐาน (RBL) ประกอบการจัดการเรียนรู้ กลุ่มตัวอย่างได้แก่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม (ฝ่ายมัธยม) จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 40 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้เรื่องการอ่านจับใจความ โดยใช้แผนภาพโครงเรื่องประกอบ การจัดการเรียนที่ใช้การวิจัยเป็นฐาน (RBL) จำนวน 3 แผน ที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องในระดับมากที่สุด และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ในการอ่านจับใจความ โดยใช้แผนภาพโครงเรื่องประกอบการจัดการเรียนที่ใช้การวิจัยเป็นฐาน (RBL) ซึ่งมีค่าความยากง่ายระหว่าง 0.20–0.68 ค่าดัชนีการจำแนกระหว่าง 0.50 – 1.00 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ 0.74 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ยร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เปรียบเทียบผลทดสอบก่อนและหลังเรียนโดยใช้การทดสอบที

ผลการวิจัยพบว่าวิธีการสอนอ่านจับใจความโดยใช้แผนภาพโครงเรื่องประกอบการจัดการเรียนที่ใช้การวิจัยเป็นฐาน(RBL) มีประสิทธิภาพ 89.77 /85.19 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนดไว้ นักเรียนที่สอนโดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้ มีความสามารถด้านการอ่านจับใจความในระดับดีมาก มีคะแนนความสามารถด้านการอ่านจับใจความหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t = 18.885, P < 0.001$)

ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าวิธีการสอนอ่านจับใจความโดยใช้แผนภาพโครงเรื่องประกอบการจัดการเรียนที่ใช้การวิจัยเป็นฐานมีประสิทธิภาพในการพัฒนาความสามารถในการอ่านจับใจความของนักเรียน ดังนั้นจึงควรสนับสนุนและส่งเสริมให้ครูนำรูปแบบการสอนนี้ไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนบรรลุตามจุดประสงค์ของรายวิชาต่อไป

¹ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม (ฝ่ายมัธยม)

¹ Thai Language, Mahasarakham University Demonstration School (Secondary)

เกาพิเศษ, 2556)

การอ่านเป็นเครื่องมือสำคัญอย่างยิ่งในการแสวงหาความรู้ เป็นทักษะพื้นฐานในการศึกษาที่ผู้เรียนต้องหมั่นฝึกฝนด้วยตนเอง การมีนิสัยรักการอ่านและเป็นนักอ่านที่มีคุณภาพ จะทำให้เป็นคนที่มีความรู้ของสังคมด้วย (สมพร แพ่งพิพัฒน์, 2547) เพราะการอ่านมีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการดำรงชีวิต การติดต่อสื่อสารด้วยสื่อสิ่งพิมพ์ หนังสือและเอกสารต่าง ๆ มีจำนวนมากขึ้น มนุษย์จึงจำเป็นต้องใช้การอ่านในการแสวงหาความรู้ให้ทันกับความเจริญก้าวหน้า และการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา เพื่อพัฒนาตนเองให้เป็นคนฉลาดรอบรู้ ทันโลกทันต่อเหตุการณ์และสามารถปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมได้ดี เพื่อให้สามารถใช้ประโยชน์จากการอ่านได้ มีทักษะการอ่าน การเขียน การคิดวิเคราะห์ การสื่อสาร ความร่วมมือและความคิดสร้างสรรค์ รวมถึงทักษะชีวิตและอาชีพที่จำเป็นสำหรับการออกไปดำรงชีวิตในโลกแห่งศตวรรษที่ 21

กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เพื่อสร้างพื้นฐานการคิด การเรียนรู้ และการแก้ปัญหา มุ่งเน้นให้มีผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง และการพัฒนาทักษะทั้งด้านการอ่าน การเขียน การฟังการดู การพูด หลักการใช้ภาษา วรรณคดีและวรรณกรรม โดยเฉพาะสาระที่ 1 การอ่าน มาตรฐาน ท 1.1 ซึ่งกำหนดให้ผู้เรียนสามารถใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิดไปใช้ตัดสินใจแก้ปัญหาในการดำเนินชีวิต และมีนิสัยรักการอ่าน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) ดังนั้นการพัฒนาให้ผู้เรียนมีทักษะในการอ่านที่มีประสิทธิภาพย่อมเป็นการพัฒนาเครื่องมือสำคัญในการแสวงหาความรู้ของผู้เรียน อันจะก่อให้เกิดความรู้และความเข้าใจในศาสตร์ต่าง ๆ มากยิ่งขึ้น

สภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทักษะการอ่านในรายวิชาทักษะภาษาไทยชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัย (ฝ่ายมัธยม) พบ

ปัญหาในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในด้านของผู้เรียนและด้านครูผู้สอน คือ ผู้เรียนจำนวนมากยังขาดความสนใจการอ่าน และไม่เข้าใจหลักในการอ่านจับใจความสำคัญ ไม่สามารถแยกสาระสำคัญและส่วนที่เป็นรายละเอียดต่าง ๆ ของเรื่องออกจกกัน ไม่สามารถทำความเข้าใจ และวิเคราะห์ในสิ่งที่อ่านอย่างถูกต้อง ส่วนหนึ่งอาจเกิดจากนักเรียนยังขาดความเข้าใจหลักการในการอ่านจับใจความสำคัญ ทำให้ไม่ได้รับประโยชน์จากการอ่านเท่าที่ควร ทั้งยังเป็นปัญหาอุปสรรคต่อการเรียนรู้และการศึกษาวิชาอื่น ๆ ด้านครูผู้สอน ครูยังขาดวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่น่าสนใจ ยังไม่สามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีศักยภาพและมีทักษะที่จำเป็น ในการดำรงชีวิตและพัฒนาตนเองในระดับที่ ดังนั้นครูจึงควรพัฒนาวิธีการสอนอ่านและจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่น่าสนใจ และมีความเหมาะสมกับผู้เรียน

จากข้อมูลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าในด้านทักษะการอ่านของนักเรียนยังมีข้อบกพร่องที่จะต้องแก้ไข ปัญหาด้านการอ่านจำเป็นต้องแก้ไขให้ครบถ้วน กระบวนการในการสอนอ่านจับใจความจะให้บรรลุเป้าหมายนั้นไม่ใช่เรื่องง่าย ควรมีเทคนิคการสอนอ่าน รวมทั้งมีวัสดุประกอบการเรียน สื่อ กิจกรรมที่ดี แบบฝึกหัดเสริมการอ่าน โดยเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง (แม้นมาส ชาลิต, 2544) ดังนั้นครูจึงควรที่จะศึกษาและหาแนวทางการพัฒนาให้ผู้เรียนได้มีทักษะการอ่าน การสอนอ่านจับใจความเป็นสิ่งสำคัญ เพราะหากอ่านแล้วจับใจความไม่ได้หรือผิดไปจากเจตนาของผู้กำหนดข้อความแล้วย่อมก่อให้เกิดปัญหา ในการสอนอ่านควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์ ทำความเข้าใจในสิ่งที่อ่านอย่างถูกต้อง การอ่านที่ดีมีประสิทธิภาพ จะต้องอ่านแล้วจับใจความ และสรุปสาระสำคัญของเรื่องที่อ่านได้ (กรมวิชาการ, 2546)

การพัฒนาวิธีการสอนอ่านจับใจความโดยนำเทคนิคการเขียนแผนภาพโครงเรื่องมาพัฒนาการเรียนรู้อของผู้เรียนจะเป็นสิ่งที่ช่วยให้การสอนอ่านมีความหมายและสนองต่อจุดมุ่งหมายของหลักสูตรได้อย่างสมบูรณ์ ถือเป็นสื่อและเครื่อง

มือในการเรียนรู้ที่เข้าใจให้ผู้เรียนได้ฝึกซ้ำ ย้ำทวนได้ ซึ่งผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติด้วยตนเอง สามารถนำมาทบทวนและทำความเข้าใจ บทเรียนด้วยตนเอง เป็นการฝึกทักษะทางภาษาให้ดียิ่งขึ้น และจดจำเนื้อหาได้คงทน (ศศิธร สุริยวงศ์ วิจิตสุรัตน์ เรื่องชัย, 2555) การเรียนรู้ที่ใช้การวิจัยเป็นฐาน (Research-based Learning หรือ RBL) ก็เป็นวิธีการหนึ่งที่มุ่งเน้นทักษะกระบวนการค้นคว้า พัฒนาการคิดวิเคราะห์และบูรณาการเนื้อหาความรู้ ดังนั้นผู้เรียนในยุคลปฏิรูปการศึกษาควรมีทักษะกระบวนการเรียนรู้ที่เป็นระบบและยั่งยืน และสามารถนำเอากระบวนการวิจัยไปพัฒนาการเรียนรู้ของตนเอง เช่นนำไปสร้างโครงการ ตรวจสอบความรู้ของตนเอง แสวงหาความรู้ใหม่ๆ นำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ ในชีวิตประจำวัน (พิชญ์สินี ชมภูคำ, 2544)

จากหลักการ แนวคิด ความสำคัญ และสภาพปัญหาดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะพัฒนาวิธีการสอนอ่านจับใจความ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เพื่อใช้แก้ปัญหาการอ่าน จับใจความ ซึ่งผู้วิจัยได้นำวิธีการสร้างแผนภาพโครงเรื่องที่เป็นการแสดงความรู้หรือข้อเท็จจริงมาจัดเป็นระบบ สร้างเป็นแผนภาพหรือจัดความคิดรวบยอดหรือนำหัวข้อเรื่องใดเรื่องหนึ่งมาแยกเป็นหัวข้อย่อย แผนภาพโครงเรื่องจะเป็นเครื่องมือให้ผู้สอนกับผู้เรียน หรือผู้เรียนกับผู้เรียนร่วมกันทำงาน และช่วยในการเตรียมการอ่าน หลังการอ่าน เตรียมการเขียน ใช้พัฒนาความรู้ให้เหตุผล อภิปราย ใช้แสดงพื้นความรู้ของผู้เรียนหรือใช้จัดขอบเขตสิ่งที่ต้องเรียนหรือใช้รวบรวมความรู้ที่ต้องการ เป็นภาพความคิดรวบยอดที่ชัดเจน โดยผู้สอนหรือครูใช้วิธีการสอนที่หลากหลายอันนำไปสู่การสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน ผู้สอนใช้กระบวนการวิจัยในการจัดการเรียนรู้และนักเรียนใช้กระบวนการวิจัยในการเรียนรู้มาบูรณาการโดยใช้กระบวนการวิจัยตามขั้นตอน 4 ขั้นตอน คือ 1. ตั้งคำถาม 2. เตรียมการค้นหาคำตอบ 3. ดำเนินการค้นหาและตรวจสอบคำตอบ 4.

สรุปและนำเสนอผลการค้นหาคำตอบ ซึ่งสามารถนำไปใช้แก้ปัญหาการจัดการเรียนรู้ของผู้วิจัย อีกทั้งยังเป็นประโยชน์สู่การพัฒนาผู้เรียนให้เป็นเยาวชนแห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาวิธีการสอนอ่านจับใจความโดยใช้แผนภาพโครงเรื่องประกอบการจัดการเรียนรู้ที่ใช้การวิจัยเป็นฐาน (RBL) ที่เสริมสร้างความสามารถด้านการอ่านจับใจความของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
2. เพื่อศึกษาดัชนีประสิทธิผลของแผนการจัดการเรียนรู้วิธีการสอนอ่านจับใจความโดยใช้แผนภาพโครงเรื่องประกอบการจัดการเรียนรู้ที่ใช้การวิจัยเป็นฐาน (RBL) ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่พัฒนาขึ้น
3. เปรียบเทียบความสามารถในการอ่านจับใจความของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังเรียนโดยแผนภาพโครงเรื่องประกอบการจัดการเรียนรู้ที่ใช้การวิจัยเป็นฐาน (RBL) ประกอบการจัดการเรียนรู้

วิธีการวิจัย

ในการดำเนินการทดลองผู้วิจัยดำเนินการศึกษาตามขั้นตอน ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2558 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม (ฝ่ายมัธยม) อ.กันทรวิชัย จ.มหาสารคาม จำนวนนักเรียน 7 ห้องเรียน รวม 263 คน
2. กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2558 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม (ฝ่ายมัธยม) จำนวน 40 คน โดยใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

เครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นประกอบด้วย

1. แผนการจัดการเรียนรู้เรื่องการอ่านจับใจความ โดยใช้แผนภาพโครงเรื่องประกอบการจัดการเรียนที่ใช้การวิจัยเป็นฐาน (RBL) จำนวน 3 แผน ใช้เวลาแผนละ 6 ชั่วโมง รวม 18 ชั่วโมง ซึ่งประกอบด้วย

- แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 รอบรู้เรื่องนิทานพื้นบ้าน

- แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 รอบรู้ชีวประวัติบุคคลสำคัญ

- แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 รอบรู้สถานที่สำคัญในท้องถิ่น

ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบและพิจารณาโดยใช้แบบประเมินที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามวิธีของลิเคอร์ท (Likert) 5 ระดับ ผลปรากฏว่าผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน ให้ประเมินค่าที่ความเหมาะสมเฉลี่ย 4.74 หมายความว่าแผนการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ในการอ่านจับใจความโดยใช้แผนภาพโครงเรื่องประกอบการจัดการเรียนที่ใช้การวิจัยเป็นฐาน (RBL) ใช้ทดสอบก่อนเรียน และหลังเรียน (Pre test –Post test) ซึ่งประกอบด้วยแบบปรนัย 4 ตัวเลือกที่มีคำตอบถูกต้องเพียงข้อเดียว จำนวน 30 ข้อ ที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบทดสอบกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวังโดยใช้สูตร IOC พบว่ามีค่า 1.00 ทุกข้อ และนำไปใช้ได้ทุกข้อ มีค่าระดับความยากง่าย (P) ระหว่าง 0.20 ถึง 0.68 และมีค่าอำนาจจำแนก (B-Index) ระหว่าง 0.50 ถึง 1.00 ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับโดยใช้วิธีการของ คูเดร์-ริชาร์ดสัน (Kuder-Richardson procedure) เท่ากับ 0.74

ขั้นตอนการวิจัย

1. ขั้นตอนการทดลอง ผู้วิจัยได้ดำเนินการ

เลือกกลุ่มตัวอย่าง โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

1.1 สุ่มผู้เรียนที่จะใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อดำเนินการทดลอง โดยใช้การเลือกแบบเจาะจง และกำหนดเกณฑ์ในการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

1.2 ทดลองใช้รายวิชาเพิ่มเติมภาษาไทย กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 40 คน เป็นระยะเวลา 1 ภาคเรียน ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2558

2. ขั้นตอนทดลอง ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองตามลำดับ ดังนี้

2.1 ทดสอบกลุ่มตัวอย่างก่อนเรียน โดยใช้แบบทดสอบก่อนการอ่านจับใจความที่ใช้แผนภาพโครงเรื่องประกอบการจัดการเรียนที่ใช้การวิจัยเป็นฐาน (RBL)

2.2 ดำเนินการจัดการเรียนรู้ตามหน่วยการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้รายคาบที่จัดทำขึ้น จำนวน 6 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ตั้งแต่เดือนสิงหาคม 2558 เป็นเวลา 4 สัปดาห์ โดยไม่รวมเวลาในการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน

2.3 ประเมินความก้าวหน้าระหว่างเรียนของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้การประเมินตามสภาพจริง การประเมินกระบวนการและผลงานตามเกณฑ์การประเมินแบบรูปรีค

2.4 ทดสอบกลุ่มตัวอย่างหลังเรียน โดยใช้เครื่องมือฉบับเดียวกับการทดสอบกลุ่มตัวอย่างก่อนเรียน

2.5 การวัดและประเมินผล โดยตรวจผลงาน และให้ข้อมูลย้อนกลับแก่นักเรียน โดยครูและนักเรียนร่วมกันประเมินผลจากขั้นตอนการอ่านจับใจความที่ใช้แผนภาพโครงเรื่องประกอบการจัดการเรียนที่ใช้การวิจัยเป็นฐาน (RBL)

2.6 เมื่อจบการทดลอง จึงทดสอบหลังการทดลอง (Post - test) โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์การอ่านจับใจความชุดเดียวกันกับทดสอบก่อนเรียน ข้อสอบแบบปรนัย จำนวน 30 ข้อ พร้อมตรวจให้คะแนนและบันทึกคะแนนไว้

2.7 นำข้อมูลที่ได้จากการทดลองกับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง ไปวิเคราะห์ทางสถิติ เพื่อสรุปผลการทดลองตามความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้าต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งเป็น 3 ตอน ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

ตอนที่ 1 หาประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ E_1/E_2

ตอนที่ 2 หาค่าดัชนีประสิทธิผลของแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ E.I.

ตอนที่ 3 ทดสอบก่อนเรียน หลังเรียน เปรียบเทียบความสามารถทางการเรียนโดยใช้ t-test แบบ sample dependent

ผลการวิจัย

1. แผนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาวิธีการสอนอ่านจับใจความโดยใช้แผนภาพโครงเรื่อง ประกอบการจัดการเรียนที่ใช้การวิจัยเป็นฐาน (RBL) ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีประสิทธิภาพของกระบวนการและประสิทธิภาพของผลลัพธ์ E_1/E_2 เท่ากับ 89.77/85.19 ดังตาราง 1

ตาราง 1 ประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้การอ่านจับใจความที่ใช้แผนภาพโครงเรื่อง ประกอบการจัดการเรียนที่ใช้การวิจัยเป็นฐาน (RBL)

N	ระหว่างเรียน		หลังเรียน		E_1/E_2
	คะแนนเต็ม	คะแนนรวม	คะแนนเต็ม	คะแนนรวม	
40	210	1104	40	1363	89.77/85.19

จากตาราง 1 พบว่าคะแนนระหว่างเรียน คะแนนเต็ม เท่ากับ 210 คะแนน คะแนนรวม เท่ากับ 1104 คะแนน คะแนนจากการทดสอบ ด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน คะแนนเต็ม เท่ากับ 40 คะแนน คะแนนรวม 1363 คะแนน ประสิทธิภาพของกระบวนการ E1 เท่ากับ 89.77 ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ E2 เท่ากับ

85.19 ดังนั้น E_1/E_2 จึงมีค่าเท่ากับ 89.77/85.19

2. ดัชนีประสิทธิผลของแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาวิธีการสอนอ่านจับใจความโดยใช้แผนภาพโครงเรื่อง ประกอบการจัดการเรียนที่ใช้การวิจัยเป็นฐาน (RBL) ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่พัฒนาขึ้น มีค่าดัชนีประสิทธิผล E.I. เท่ากับ 0.52 คิดเป็นร้อยละ 81 ดังตาราง 2

ตาราง 2 ดัชนีประสิทธิผลของแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยการอ่านจับใจความที่ใช้แผนภาพโครงเรื่อง ประกอบการจัดการเรียนที่ใช้การวิจัยเป็นฐาน (RBL)

N	คะแนนเต็ม	คะแนนรวม		E.I.
		ก่อนเรียน	หลังเรียน	
40	40	1104	1363	0.522

จากตาราง 2 พบว่าคะแนนทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนคะแนนเต็ม 40 คะแนน คะแนนรวม 1104 คะแนน คะแนนทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนคะแนนเต็ม 40 คะแนน คะแนนรวม 1363 คะแนน ดัชนีประสิทธิผลของแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยการอ่านจับใจความที่ใช้แผนภาพโครงเรื่องประกอบการจัดการเรียนที่ใช้การวิจัยเป็นฐาน (RBL) เท่ากับ

0.52 คิดเป็นร้อยละ 81.00

3. ความสามารถการอ่านจับใจความของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังจัดการเรียนรู้ด้วย มีคะแนนความสามารถด้านการอ่านจับใจความ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 99 % ดังตาราง 3

ตาราง 3 ผลการเปรียบเทียบคะแนนความสามารถด้านการอ่านจับใจความ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยการอ่านจับใจความที่ใช้แผนภาพโครงเรื่องประกอบการจัดการเรียนที่ใช้การวิจัยเป็นฐาน (RBL) มีรายละเอียดดังนี้

ทดสอบ	N	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}\%$	t-test	Sig (2tailed)
ก่อนเรียน	40	40	27.60	2.30	69.00	18.885	<0.001
หลังเรียน	40	40	34.08	1.90	85.20		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 99%

จากตาราง 3 พบว่า ความสามารถด้านการอ่านจับใจความของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังได้รับการจัดการเรียนรู้ ที่ใช้แผนภาพโครงเรื่องประกอบการจัดการเรียนที่ใช้การวิจัยเป็นฐาน (RBL) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสอดคล้องกับสมมุติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ โดยค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถด้านการอ่านจับใจความของนักเรียนหลังได้รับการจัดการเรียนรู้ (=34.08) สูงกว่าค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถด้านการอ่านจับใจความของนักเรียนก่อนได้รับการจัดการเรียนรู้ (= 27.60)

อภิปรายผล

1. แผนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาวิธีการสอนอ่านจับใจความโดยใช้แผนภาพโครงเรื่องประกอบการจัดการเรียนที่ใช้การวิจัยเป็นฐาน (RBL)

ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีประสิทธิภาพของกระบวนการและประสิทธิภาพของผลลัพธ์ E_1/E_2 เท่ากับ 89.77 /85.19 แสดงให้เห็นว่าแผนการจัดการเรียนรู้แผนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาวิธีการสอนอ่านจับใจความโดยใช้แผนภาพโครงเรื่องประกอบการจัดการเรียนที่ใช้การวิจัยเป็นฐาน (RBL) ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น มีประสิทธิภาพของกระบวนการและประสิทธิภาพของผลลัพธ์ สามารถทำให้นักเรียนมีพัฒนาการทางด้านสติปัญญา ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทางด้าน การอ่านจับใจความ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ มีกระบวนการตามขั้นตอน คือ ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ศึกษาแนวคิดและทฤษฎี หลักการแนวทางของ และศึกษาวิธีเขียนแผนการจัดการเรียนรู้วิธีการสอนอ่านจับใจความ

โดยใช้แผนภาพโครงเรื่องประกอบการจัดการเรียนที่ใช้การวิจัยเป็นฐาน (RBL) การกำหนดวัตถุประสงค์ การนำหลักสูตรสู่การจัดการเรียนการสอนโดยเน้นกระบวนการวิจัย ทั้งนี้ได้พิจารณาหลักสูตรเพื่อกำหนดหน่วยการเรียนรู้วิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ตัวชี้วัดในหลักสูตรจัดกลุ่มและเลือกตัวชี้วัดที่สามารถจัดทำหน่วยการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการวิจัย กำหนดหน่วยการเรียนรู้ ชื่อหน่วย เวลา ออกแบบการจัดการเรียนการสอนโดยวิเคราะห์วิธีการเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสม เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และทักษะ เจตคติ ตามมาตรฐานและตัวชี้วัด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (จุฑา ธรรมชาติ, 2552) ได้ศึกษาเรื่อง การวิจัยและพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบใช้วิจัยเป็นฐานในรายวิชา วิชาวิทยาศาสตร์ศึกษามีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิจัยเป็นฐาน ในรายวิชาวิทยาศาสตร์ศึกษา ผลการศึกษาพบว่า รูปแบบการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิจัยเป็นฐาน สามารถทำได้หลากหลายและจำแนกได้หลากหลาย รูปแบบ ได้แก่การนำผลการวิจัยมาจัดการเรียนรู้ และการสอนกระบวนการวิจัยให้แก่ผู้เรียน หรือ การใช้ผลการวิจัยในการจัดการเรียนการสอน การสังเคราะห์การวิจัย การร่วมทำโครงการวิจัย และการทำวิจัยด้วยตนเอง ผลการใช้การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐานที่มีต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน ใน 4 ด้าน คือ ความรู้พื้นฐานการวิจัย ทักษะการคิดแก้ปัญหาด้วยการวิจัย เจตคติต่อการวิจัย คุณลักษณะของนักวิจัย พบว่า การจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยออกแบบไว้ช่วยส่งเสริม คุณลักษณะที่พึงประสงค์ทั้ง 4 ด้านในระดับมาก ผลการวิจัยชี้ให้เห็นถึงกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ใช้การวิจัยเป็นฐาน เป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพต่อการเรียนรู้

ผลจากการศึกษาดังกล่าว จึงทำให้แผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้แผนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาวิธีการสอนอ่านจับใจความโดยใช้แผนภาพโครงเรื่องประกอบการจัดการเรียนที่ใช้การวิจัยเป็นฐาน (RBL) ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม (ฝ่าย

มัธยม) ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้

2. เพื่อศึกษาดัชนีประสิทธิผลของแผนการจัดการเรียนรู้วิธีการสอนอ่านจับใจความโดยใช้แผนภาพโครงเรื่องประกอบการจัดการเรียนที่ใช้การวิจัยเป็นฐาน (RBL) ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่พัฒนาขึ้น แสดงให้เห็นว่านักเรียนที่เป็นกลุ่มทดลอง เมื่อผ่านกระบวนการจัดกิจกรรมแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการสอนอ่านจับใจความโดยใช้แผนภาพโครงเรื่องประกอบการจัดการเรียนที่ใช้การวิจัยเป็นฐาน (RBL) มีพัฒนาการทางสติปัญญามีความรู้ในด้านการอ่านจับใจความ สามารถทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้คะแนนสูงกว่าก่อนเรียนเท่ากับ 0.52 คิดเป็นร้อยละ 81 ทั้งนี้เนื่องจากแผนการจัดการเรียนรู้ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นได้รับการแนะนำ แก้ไขปรับปรุง และได้ผ่านการประเมินตรวจสอบคุณภาพและความเหมาะสมจากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน ด้านความสัมพันธ์ระหว่างเนื้อหาที่มีความสอดคล้องกับจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมของผู้เรียน กิจกรรมการเรียนรู้เกณฑ์ในการวัดและประเมินผล เพื่อให้การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้วิธีการสอนอ่านจับใจความโดยใช้แผนภาพโครงเรื่องประกอบการจัดการเรียนที่ใช้การวิจัยเป็นฐาน (RBL) มีความเหมาะสมสำหรับนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน แต่ละแผนยังได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ที่หลากหลาย ให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาสาระที่ได้เรียนรู้ ผู้เรียนแสวงหาความรู้และค้นหาคำตอบได้ด้วยตนเอง มีส่วนร่วมในการคิดวิเคราะห์ และแลกเปลี่ยนแสดงความคิดเห็น สอดคล้องกับพฤติกรรมที่ต้องการให้เกิดขึ้น โดยมีการกำหนดพฤติกรรมที่ต้องการเน้น และวิธีการประเมินพฤติกรรมแบบต่างๆ ไว้อย่างชัดเจน ทำให้การจัดการเรียนการสอนมีเป้าหมายที่ชัดเจน การเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน หรือ การเรียนรู้ที่เน้นการวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้เป็นการเรียนที่เน้นการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองของผู้เรียนโดยตรง เป็นการพัฒนาระบบการแสวงหาความรู้ และการทดสอบความ

สามารถทางการเรียนรู้ด้วยตนเองของผู้เรียน โดยใช้กระบวนการวิจัยเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ คิดค้นหาคำตอบ และตัดสินใจในการเรียนรู้ของตนเอง โดยมีหลักการคือ จัดการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ และเรียนตามศักยภาพของตนเอง กระบวนการวิจัย ประกอบด้วย การกำหนดปัญหา การตั้งสมมติฐาน การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล การสรุปผล

จากเหตุผลจากการศึกษาดังกล่าว จึงทำให้การพัฒนาวิธีการสอนอ่านจับใจความโดยใช้แผนภาพโครงเรื่องประกอบการจัดการเรียนที่ใช้การวิจัยเป็นฐาน (RBL) ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัทยมหาสารคาม (ฝ่ายมัธยม) ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น มีพัฒนาการทางสติปัญญา มีความรู้ในด้านการอ่านจับใจความ มีพัฒนาการและความก้าวหน้าในการเรียนสูงขึ้น

3. ความสามารถการอ่านจับใจความของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังจัดการเรียนรู้ด้วยการพัฒนาวิธีการสอนอ่านจับใจความโดยใช้แผนภาพโครงเรื่องประกอบการจัดการเรียนที่ใช้การวิจัยเป็นฐาน (RBL) มีคะแนนความสามารถด้านการอ่านจับใจความหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 99 % ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก แผนการจัดการเรียนรู้วิธีการสอนอ่านจับใจความโดยใช้แผนภาพโครงเรื่องประกอบการจัดการเรียนที่ใช้การวิจัยเป็นฐาน (RBL) ส่งผลต่อการพัฒนาการอ่าน การคิดวิเคราะห์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (ศศิธร สุริยวงศ์ และวิจิต สุรัตน์เรืองชัย, 2555) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แผนผังความคิด เป็นการจัดกิจกรรมที่ฝึกให้นักเรียนได้นำความคิดหรือข้อเท็จจริงมาเขียนเป็นแผนภาพเพื่อให้จำเรื่องราวต่าง ๆ ได้ง่ายขึ้น แผนผังความคิดได้จัดเรื่องราวเป็นเครื่องหมายหรือแผนภาพ จึงทำให้ผู้เรียนจำเรื่องราวได้อย่างแม่นยำ ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง การอ่านจับใจความเมื่ออ่านแล้วนำมาเขียน แผนผังความคิดจะเป็นการสรุปเนื้อหาที่อ่านให้เป็นรูปธรรมได้อย่างชัดเจน เป็นการถ่ายทอดความคิด

ความเข้าใจในเรื่องที่อ่านได้มากยิ่งขึ้นและทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจได้ง่าย มองเห็นภาพรวมของเนื้อหาได้เป็นอย่างดีสามารถจับประเด็นได้ครบถ้วนสมบูรณ์ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ (มนัส บุญประกอบ, 2545) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของแผนผังความคิดไว้ว่าเป็นแผนผังมโนทัศน์ ช่วยให้มองเห็นภาพรวมได้อย่างชัดเจนและรวดเร็ว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (นิภาพร คล้ายยวงทอง, 2552) ได้ศึกษาการพัฒนาแบบฝึกทักษะการอ่านโดยใช้แผนภาพโครงเรื่องของการอ่านเพื่อความเข้าใจสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนปทุมคงคา ผลการศึกษาพบว่าผลสัมฤทธิ์ด้านทักษะการอ่านหลังใช้แบบฝึกทักษะการอ่านสูงขึ้นมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยคะแนนเฉลี่ยก่อนใช้แบบฝึกทักษะการอ่านเท่ากับ 33.47 และคะแนนหลังใช้แบบฝึกทักษะเท่ากับ 48.12 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดขึ้น คือร้อยละ 80 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 รวมทั้ง (ปริยานันท์ ไวยเวช, 2548) ได้ศึกษาการพัฒนาความสามารถ ในการจำ การวิเคราะห์และการสังเคราะห์จากเรื่องที่อ่าน โดยใช้เทคนิคแบบแผนผังความคิด กับเทคนิคแบบโครงเรื่อง ผลการศึกษาพบว่านักเรียนที่เรียนโดยใช้เทคนิคแบบแผนผังความคิดกับแบบเทคนิคโครงเรื่องมีการพัฒนาความสามารถในการจำเรื่องที่อ่านไม่แตกต่างกัน แต่นักเรียนที่เรียนโดยใช้เทคนิคแบบแผนผังความคิด มีการพัฒนาความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์และการสังเคราะห์จากเรื่องที่อ่านมากกว่านักเรียนที่เรียนโดยใช้เทคนิคแบบโครงเรื่องอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และนักเรียนที่เรียนโดยใช้เทคนิคแบบแผนผังความคิด มีการพัฒนาความสามารถในการจำ การวิเคราะห์ และสังเคราะห์จากเรื่องที่อ่านเพิ่มขึ้นจากก่อนการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากผลการศึกษาดังกล่าวจึงสามารถสรุปได้ว่า ความสามารถในการอ่านจับใจความของนักเรียนหลังจากการพัฒนาวิธีการสอนอ่านจับใจความโดยใช้แผนภาพโครงเรื่องประกอบการจัดการเรียนที่

ใช้การวิจัยเป็นฐาน (RBL) มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านจับใจความหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน เนื่องจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน (RBL) ได้เปลี่ยนการเรียนรู้จากระบบ Passive Learning หรือผู้เรียนเป็นฝ่ายรับความรู้อย่างเดียว มาเป็น Active Learning หรือ ผู้เรียนเป็นผู้ลงมือปฏิบัติในการหาความรู้ด้วยตนเอง นับเป็นความสอดคล้องกับทฤษฎี Constructivism คือ ความรู้ที่แท้จริงเกิดขึ้นได้จากการที่ลงมือปฏิบัติหรือค้นพบองค์ความรู้ด้วยตนเอง และจากกระบวนการวิจัยทำให้ผู้เรียนต้องมีคุณสมบัติคือช่างสังเกตและรู้จักคิดตั้งสมมติฐานและรู้จักหาสาเหตุของเรื่องนั้น ๆ รวมทั้งคิดวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล รวมถึงการสรุปผลที่ได้ ก่อให้เกิดเป็นคุณลักษณะของผู้เรียนที่พึงประสงค์ การเรียนการสอนโดยใช้การวิจัยเป็นฐานช่วยให้ผู้เรียนได้รู้จักวิธีการแสวงหาความรู้ จนกระทั่งสามารถนำไปใช้ในการค้นคว้าหาความรู้ที่มีอยู่รอบตัวและเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา หรือเรียกว่าเป็นการศึกษาตลอดชีวิต ผู้เรียนจึงต้องเรียนรู้ที่จะแสวงหาความรู้ได้ด้วยวิธีการของตนเอง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการวิจัยพบว่า การจัดการ

เรียนรู้ที่ใช้แผนภาพโครงเรื่องประกอบกับการใช้วิจัยเป็นฐาน (RBL) ทำให้ผู้เรียนมีพัฒนาการทางด้านสติปัญญา ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทางด้านการอ่านจับใจความ มีความสามารถด้านการอ่านจับใจความหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ดังนั้นครูผู้สอนในระดับชั้นต่าง ๆ สามารถนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้รูปแบบดังกล่าวไปใช้ในการพัฒนาทักษะการอ่าน จับใจความ การอ่านวิเคราะห์ และการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ ซึ่งเป็นการอ่านในขั้นที่สูงขึ้นไปสำหรับนักเรียนได้

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาวิจัยเพิ่มเติมเกี่ยวกับจัดการเรียนรู้ที่ใช้แผนภาพโครงเรื่องประกอบกับการใช้วิจัยเป็นฐาน (RBL) เพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนในด้านการสังเกต รู้จัก คิดตั้งสมมติฐาน รู้จักหาสาเหตุของเรื่องนั้น ๆ รวมทั้งคิดวิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูลจากการอ่าน รวมถึงการศึกษาพฤติกรรมกรรมการอ่านจับใจความโดยใช้แผนภาพโครงเรื่องประกอบจัดการเรียนที่ใช้การวิจัยเป็นฐาน (RBL) ว่าส่งผลต่อพฤติกรรมการเรียนรู้จากระบบ Passive Learning ที่ผู้เรียนเป็นฝ่ายรับความรู้อย่างเดียว มาเป็น Active Learning ที่ผู้เรียนเป็นผู้ลงมือปฏิบัติในการหาความรู้ด้วยตนเองอย่างไร

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการ. (2546). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ: อักษรไทย.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ: ชุมชนุสมสภรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- จุฬา ธรรมชาติ. (2552). การวิจัยและพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบใช้วิจัยเป็นฐานในรายวิชา การวิจัยทางการศึกษา. สงขลา: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ สำนักวิจัยและพัฒนา.

- นัตรแก้ว เภาวิเศษ. (2558). *การอบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง ทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21*. ๓ ห้องประชุมอัญชัน โรงเรียนเชียงม่วนวิทยาคม ศูนย์พัฒนากลุ่มสาระการเรียนรู้ การงาน อาชีพและเทคโนโลยีจังหวัดพะเยา.
- นิภาพร คล้ายยวงทอง. (2552). *การพัฒนาแบบฝึกทักษะการอ่านโดยใช้แผนภาพโครงเรื่อง การอ่าน เพื่อความเข้าใจสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนปทุมคงคา*.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2541). *วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย เล่ม 1*. สุวีริยาสาส์น.
- ปริญานันท์ ไวยเวช. (2548). *การพัฒนาความสามารถในการจำ การวิเคราะห์และการสังเคราะห์จาก เรื่องที่อ่าน โดยใช้เทคนิคแบบแผนผังความคิดกับเทคนิคแบบโครงเรื่อง*. วิทยานิพนธ์ (กศ.ม. จิตวิทยาการศึกษา) มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พิชญ์สินี ชมภูคำ. (2544). *การเรียนโดยใช้การวิจัยเป็นฐาน*. เอกสารประกอบการอบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่องวิจัยในชั้นเรียน.หน่วยศึกษานิเทศกรรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 8. เชียงใหม่.
- พิชญ์สินี ชมภูคำ. (2545). *วิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้นักเรียนหน่วยศึกษานิเทศกรรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 8*. เชียงใหม่.
- มนัส บุญประกอบ. (2545). ยุทธศาสตร์ใหม่ของการศึกษา: แผนภูมิโมโนทัศน์. *สสวท. มกราคม - มีนาคม 18(68)*, 26 - 29.
- แม่นมาส ขวลิต. (2544). *แนวทางส่งเสริมการอ่าน*. กรุงเทพฯ: บรรณกิจ.
- ศศิธร สุริยวงศ์ และวิจิต สุรัตน์เรืองชัย. (2555). *การพัฒนาแบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความโดยใช้ แผนผังความคิด สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3*. *วารสารการศึกษาและการพัฒนา สังคม*, 8 (1): 103-114.
- สมพร แผงพิพัฒน์. (2547). *รู้เรื่องการอ่าน*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

คำแนะนำสำหรับผู้พิมพ์

วารสารการบริหารและนิเทศการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เป็นวารสารวิชาการสาขาวิชาทางการศึกษา พิมพ์เผยแพร่ผลงานในรูปแบบบทความวิจัย บทความวิทยานิพนธ์ บทความวิจารณ์หนังสือ และบทความทั่วไปทางการศึกษา บทความที่ได้รับการพิจารณาพิมพ์เผยแพร่ในวารสารจะต้องมีสาระน่าสนใจ เป็นงานทบทวนความรู้เดิมหรือสร้างองค์ความรู้ใหม่ รวมทั้งข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อ่าน เป็นบทความที่ไม่เคยพิมพ์เผยแพร่ในวารสารอื่นใดมาก่อน และไม่อยู่ในระหว่างการพิจารณาพิมพ์เผยแพร่ในวารสารใดๆ บทความอาจได้รับการปรับปรุงตามที่กองบรรณาธิการและผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบทางวิชาการเห็นสมควร เพื่อให้วารสารมีคุณภาพระดับมาตรฐานสากลและนำไปอ้างอิงได้

การส่งต้นฉบับ

1. ภาษา พิมพ์ต้นฉบับเป็นภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษ การใช้ภาษาไทยให้ยึดหลักการใช้คำศัพท์และการเขียนทับศัพท์ภาษาอังกฤษตามหลักของราชบัณฑิตยสถาน คำศัพท์ภาษาอังกฤษให้ใช้ตัวเล็กทั้งหมดยกเว้นชื่อเฉพาะ ถ้าต้นฉบับเป็นภาษาอังกฤษควรได้รับการตรวจสอบความถูกต้องด้านการใช้ภาษาจากผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาอังกฤษก่อน

2. รูปแบบต้นฉบับ ใช้กระดาษ A4 พิมพ์ห่างจากขอบกระดาษด้าน บน ซ้าย 3.5 เซนติเมตร และล่าง ขวา 2.5 เซนติเมตร จัดรูปแบบ 2 คอลัมน์ ยกเว้น บทความย่อทั้งฉบับภาษาไทยและภาษาอังกฤษ เอกสารอ้างอิง และตาราง ให้จัดรูปแบบ 1 คอลัมน์

3. ชนิดและขนาดตัวอักษร ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษให้ใช้ตัวอักษร Cordia New ซึ่งขนาดตัวอักษร มีดังนี้

ชื่อเรื่อง ใช้ตัวอักษรขนาด 20 pt. ตัวหนา

ชื่อ-สกุลผู้พิมพ์ ใช้ตัวอักษรขนาด 18 pt. ตัวปกติ

หัวข้อหลัก ใช้ตัวอักษรขนาด 18 pt. ตัวหนา

หัวข้อย่อย ใช้ตัวอักษรขนาด 16 pt. ตัวหนา

เนื้อเรื่องในหัวข้อหลักและหัวข้อย่อย ใช้ตัวอักษรขนาด 16 pt. ตัวปกติ

เชิงอรรถหน้าแรกที่เป็นชื่อ-สกุล ตำแหน่งทางวิชาการ และหน่วยงานต้นสังกัดของผู้พิมพ์ ใช้ตัวอักษรขนาด 14 pt. ตัวปกติ

4. จำนวนหน้า ความยาวของบทความไม่เกิน 15 หน้า รวมตาราง ภาพประกอบ รูปภาพ และเอกสารอ้างอิง

5. การส่งส่ง file ต้นฉบับลงในระบบออนไลน์ <https://edu.msu.ac.th/> (วารสารการบริหารและนิเทศการศึกษา) โดยการสมัครสมาชิกตามระบบและขั้นตอนของวารสารการบริหารและนิเทศการศึกษา

ต้นฉบับให้ระบุชื่อ-สกุลผู้พิมพ์ทุกคน ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พร้อมหมายเลขโทรศัพท์ โทรสาร และ E-mail address ทุกคนที่สามารถติดต่อได้สะดวก

บทความวิจัยและบทความวิทยานิพนธ์

ประกอบด้วยหัวข้อและจัดเรียงลำดับ ดังนี้

1. ชื่อเรื่องภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
2. ชื่อ-สกุลผู้นิพนธ์ทุกคนภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
3. บทคัดย่อภาษาไทย (บทคัดย่อ มีความยาวไม่เกิน 300 คำ)
4. คำสำคัญภาษาไทย
5. บทคัดย่อภาษาอังกฤษ (บทคัดย่อ มีความยาวไม่เกิน 400 คำ)
6. คำสำคัญภาษาอังกฤษ (Keywords)
7. บทนำ
8. วัตถุประสงค์
9. สมมุติฐาน (ถ้ามี)
10. วิธีการวิจัย (ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ตัวแปร เครื่องมือ การดำเนินการวิจัย หรือการทดลอง การวิเคราะห์ข้อมูล)
11. ผลการวิจัย
12. อภิปรายผล
13. ข้อเสนอแนะ
14. เอกสารอ้างอิง (ให้อ้างอิงเฉพาะที่อ้างในบทความเท่านั้น)

บทความทั่วไป

ประกอบด้วยหัวข้อและจัดเรียงลำดับดังนี้

1. ชื่อเรื่องภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
2. ชื่อ-สกุลผู้นิพนธ์ทุกคนภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
3. บทคัดย่อภาษาไทย
4. คำสำคัญภาษาไทย
5. บทคัดย่อภาษาอังกฤษ
6. คำสำคัญภาษาอังกฤษ (Keyword) (บทคัดย่อ มีความยาวไม่เกิน 400 คำ)
7. บทนำ
8. เนื้อหา
9. บทสรุป
10. เอกสารอ้างอิง

การอ้างอิงเอกสาร

ใช้รูปแบบการเขียนเอกสารอ้างอิงระบบ American Psychological Association (APA) ดังตัวอย่าง

ระบบการอ้างอิงแบบนาม-ปี (the author-date system)

ในกรณีที่เป็นกรอ้างอิงเนื้อหาโดยตรงหรือแนวคิดบางส่วนหรือเป็นการคัดลอกข้อความบางส่วนมาโดยตรง ควรระบุเลขหน้าไว้ด้วย โดยพิมพ์ต่อท้ายปีพิมพ์ คั่นด้วยเครื่องหมาย: อย่างไรก็ตามการไม่ระบุเลขหน้าอาจทำได้ในกรณีที่เป็นการอ้างอิงงานของผู้อื่น โดยการสรุปเนื้อหาหรือแนวคิดทั้งหมดของงานชิ้นนั้น (เช่น บุญชม ศรีสะอาด, 2547: 50-52 หรือประวัติ เอราวรณ, 2550)

1. หนังสือ

ชื่อผู้นิพนธ์. (ปีที่พิมพ์). *ชื่อหนังสือ* (ครั้งที่พิมพ์ตั้งแต่พิมพ์ครั้งที่ 2 เป็นต้นไป). เมืองที่พิมพ์: สำนักพิมพ์. บุญชม ศรีสะอาด. (2547). *วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

Kosslyn, S. M., & Rosenberg, R. S. (2004). *Psychology: The brain, the person, the world* (2nd ed.). Essex, England: Pearson Education Limited.

Mussen, P., Rosenzweig, M. R., Aronson, E., Elkind, D., Feshbach, S., Geiwitz, P. J., et al. (1973). *Psychology: An introduction*. Lexington, Mass.: Heath.

2. วารสาร

ชื่อผู้นิพนธ์. (ปีที่พิมพ์). ชื่อบทความ. *ชื่อวารสาร*, ปีที่(ฉบับที่), เลขหน้าแรก-หน้าสุดท้าย เฉพาะบทความเรื่องนี้.

เฟชชัญญ์ กิจระการ และสมนึก ภัททิยธนี. (2545). ดัชนีประสิทธิผล (Effectiveness Index: E.I.). *วารสารการวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 8(1), 30-36.

Klimoski, R., & Palmer, S. (1993). The ADA and the hiring process in organizations. *Consulting Psychology Journal: Practice and Research*, 45(2), 10-36.

3. วิทยานิพนธ์และการศึกษาค้นคว้าอิสระ

ชื่อผู้นิพนธ์. (ปีที่พิมพ์). *ชื่อวิทยานิพนธ์ระดับปริญญา*, สถาบันการศึกษา, เมือง.

นงเยาว์ ธรรมวงศา. (2549). *การพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเรื่องเพศศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. การศึกษาค้นคว้าอิสระ* กศ.ม., มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.

Piyakun, A. (2007). *Reading strategies used by Thai ESL students*. Doctoral dissertation, Monash University, Melbourne.

4. หนังสือรวมเรื่อง

ชื่อผู้นิพนธ์. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเรื่อง. ใน ชื่อบรรณาธิการ (บรรณาธิการ), ชื่อหนังสือ (ครั้งที่พิมพ์ ตั้งแต่พิมพ์ครั้งที่ 2 เป็นต้นไป, เลขหน้าแรก-หน้าสุดท้าย เฉพาะเรื่องนี้). เมืองที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

ประสาธน์ เถืองเฉลิม. (2549). วิทยาศาสตร์พื้นฐาน: การจัดการเรียนรู้มิติทางวัฒนธรรมท้องถิ่น การบูรณาการความรู้พื้นฐานกับการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์เพื่อชุมชน: กรณีศึกษาจากแหล่งเรียนรู้ป่าปูลตา. ใน ฉลาด จันทรมบัติ (บรรณาธิการ), *ศึกษาศาสตร์วิจัย ประจำปี 2548-2549* (หน้า 127-140). มหาสารคาม: สารคามการพิมพ์-สารคามเปเปอร์.

Cooper, J., Mirabile, R., & Scher, S. J. (2005). Actions and attitudes: The theory of cognitive dissonance. In T. C. Brock & M. C. Green (Eds.), *Persuasion: Psychological insights and perspectives* (2nd ed., pp. 63-79). Thousand Oaks, CA, US: Sage Publications, Inc.

5. หนังสือพิมพ์

ชื่อผู้นิพนธ์. (วันที่ เดือน ปีที่พิมพ์). ชื่อเรื่อง. ชื่อหนังสือพิมพ์, เลขหน้า.

รัฐพงศ์ ศิริสานนท์. (25 กุมภาพันธ์ 2548). องค์ประกอบของความสำเริง. *มติชน*, หน้า 22.

Brown, P. J. (2007, March 1). Satellites and national security. *Bangkok Post*, p. B4.

6. สื่ออิเล็กทรอนิกส์

ชื่อผู้นิพนธ์. (วันที่ เดือน ปีที่ปรับปรุงล่าสุด). ชื่อเรื่อง. วันที่ทำการสืบค้น, ชื่อฐานข้อมูล

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (3 ธันวาคม 2548). *ธนาคารหลักสูตร*. สืบค้นเมื่อ 1 มีนาคม 2550, จาก <http://db.onec.go.th/thaigifted/lessonplan/index.php>

Wollman, N. (1999, November 12). *Influencing attitudes and behaviors for social change*. Retrieved July 6, 2005, from <http://www.radpsynet.org/docs/wollman-attitude.html>

Instruction for Authors

Journal of Educational Administration and Supervisor, Mahasarakham University is an academic journal in the field of education. The journal publishes a variety of academic results, including research articles, thesis articles, book review articles, and review articles. The articles to be published may be reviews of current issues, or scholarly issues that contribute a new body of knowledge, that demonstrate interesting and valuable points of view for readers. It is important to note that articles submitted for Journal of Education should not have been preprinted or previously submitted to other publications. The context of the articles may be revised as appropriate by the journal editorial board and peer reviews in order to make it fit the international standard and be accepted as reference.

Submission of manuscripts:

1. **Language:** Manuscripts can be written in either Thai or English.

Thai language manuscripts should adhere to the Royal Institute's principles in using vocabulary and borrowed English words. All English words must be typed in small letters, except specific names. English language manuscripts must be checked for the correctness of language by an English expert prior to submission.

2. **Papers:** Manuscripts should be typed in A4 paper, and required to have 3.5 cm margins on each of the four sides: top, bottom, right and left. The contents of the Abstract in both Thai and English, other headings, and references should be arranged in one column.

3. **Style and size of font:** Both Thai and English manuscripts are required to type in "Browallia New" font style with font size as follows ;

Title of the article: **20 pt. Bold**

Name(s) of the authors: 18 pt. Normal

Main heading: **18 pt. Bold**

Sub-heading: **16 pt. Bold**

Body of the text: 16 pt. Normal

The first page of footnotes presenting authors' names, academic titles, and affiliations: 14 pt. Normal

4. **Number of pages:** The article is required not to be longer than 15 pages. These include tables, figures, pictures, and references.

5. **Submission:** The author(s) should submit an original file to <https://edu.msu.ac.th> (Journal of Educational Administration and Supervisor)

Organization of research and thesis articles: Should be arranged in the following order ;

1. Title in Thai and English
2. Name(s) of the author(s) in Thai and English
3. Abstract in Thai
4. Keyword in Thai
5. Abstract in English
6. Keyword in English (Abstract should be no more than 400 words)
7. Introduction
8. Objectives
9. Hypotheses (if any)
10. Research methodology: population and samples, variables, instruments, procedures/experiments, and data analysis
11. Research results
12. Discussion
13. Suggestion
14. References

Organization of review articles: Should be arranged in the following order ;

1. Title in Thai and English
2. Name(s) of the author(s) in Thai and English
3. Abstract in Thai
4. Keyword in Thai
5. Abstract in English
6. Keyword in English (Abstract should be no more than 400 words)
7. Introduction
8. *Contents*
9. *Summary*
10. *References*

References: Listed and referred to in the American Psychological Association (APA)

style

ใบสมัครสมาชิกวารสารการบริหารและนิเทศการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
(Membership Application Form)

วันที่ (Date) .....
ชื่อ-สกุล (First Name and Surname) .....
ที่อยู่สำหรับจัดส่งวารสาร (Mailing Address) .....
.....
จังหวัด (State/Province) .....
รหัสไปรษณีย์ (Post/Zip Code) .....
ประเทศ (Country) .....
โทรศัพท์ (Telephone No.) .....
โทรสาร (Fax No.) .....
Email Address .....

- ค่าสมัครสมาชิก 1 ปี 270 บาท (One-year Membership 270 ฿)
 ค่าสมัครสมาชิก 2 ปี 480 บาท (Two-year Membership 480 ฿)
 ค่าสมัครสมาชิก 3 ปี 700 บาท (Three-year Membership 700 ฿)

ส่งจ่ายธนาคัติหรือตัวแลกเงิน ส่งจ่าย ปณ. โนนศรีสวัสดิ์

ในนาม ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ธีชชัย จิตรนันท์ งานวารสารการบริหารและนิเทศ
การศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ตำบลตลาด อำเภอเมือง
จังหวัดมหาสารคาม 44000

Please send your personal check or money order to the following address:
Assistant Professor Dr. Thatchai Chittranun, The Journal of Educational
Administration and Supervisor, Faculty of Education, Mahasarakham
University, Tambon Talat, Amphoe Mueng, Maha Sarakham 44000.

สำหรับเจ้าหน้าที่ (Officer only)

สมาชิกเลขที่ .....

รับวารสาร เล่มที่.....

Guest Advisory Board

Professor Dr. Kriengsak Chareonwongsak	Institute of Future Studies for Development
Professor Dr. Phaithoon Sinlarat	Dhurikij Pundit University
Professor Dr. Teera Runcharoen	Vongchavalitkul University
Professor Dr. Duangduen Bhanthumnavin	National Institute of Development Administration
Professor Dr. Suthat Yoksan	Srinakharinwirot University
Professor Dr. Pruet Siribanpitak	Chulalongkorn University
Associate Professor Dr. Prasart Isarapreeda	Chaiyaphum Rajabhat University
Associate Professor Dr. Suwakit Sripatta	Rajabhat Mahasarakham University

Peer Reviewers

Associate Professor Dr. Pissamai Sri-Ampai	ChaiyaphumRajabhat University
Associate Professor Dr. Suwakit Sripatta	RajabhatMahasarakhamUniversity
Associate Professor Dr. Nirat Jantarajit	NakhonphanomUniversity
Associate Professor Dr. Prasart Nuangchalem	Mahasarakham University
Associate Professor Dr. Nareerat Rakvichitkul	Mahasarakham University
Assistant professor Dr. Songsak Poosee-orn	Mahasarakham University
Assistant professor Dr. Chaiyuth Sirisuthi	Nakhon Phanom University
Assistant professor Dr. Pacharawit Chansirisira	Mahasarakham University
Assistant professor Dr. Amnarj Chanawong	Mahasarakham University
Assistant professor Dr. Kowat Tesaputa	Mahasarakham University
Assistant professor Dr. Suwat Julsuwan	Mahasarakham University
Assistant professor Dr. Sanich Temongsay	RajabhatMahasarakham University
Assistant professor Dr. Jiraporn Chano	Mahasarakham University
Assistant professor Dr. Thatchai Chittranun	Mahasarakham University
AVM,Dr. Anan Sri-Ampai	North Eastern University
Dr. Teerawat Yiamsang	RajabhatMahasarakham University
Dr. Surachet Noirid	Mahasarakham University
Dr. Nikom Chompoolong	RajabhatMahasarakham University

Editorial Board

Professor Dr. Kriengsak Chareonwongsak	Institute of Future Studies for Development
Professor Dr. Phaithoon Sinlarat	Dhurikij Pundit University
Professor Dr. Teera Runcharoen	VongchavalitkulUniversity
Associate Professor Dr. Nit Bungamongkon	KhonkaenUniversity
Associate Professor Dr. Chalard Chantarasombat	Pitchayabundit College
Assistant professor Dr. Kowat Tesaputa	Roi-Et Rajabhat University
Assistant professor Dr. Chaiyuth Sirisuthi	NakhonPhanomUniversity
Professor Dr. Gary Price	University of Wisconsin-Madison, USA
Professor Dr. MarilynWaring	Deakin University, Australia
Associate Professor Dr. Nareerat Rakvichitkul	Mahasarakham University
Assistant professor Dr. Pacharawit Chansirisira	Mahasarakham University
Assistant professor Dr. Suwat Julsuwan	Mahasarakham University
Assistant professor Dr. Sutum Tummatasananon	Mahasarakham University
Assistant professor Dr. Amnarj Chanawong	Mahasarakham University
Assistant professor Dr. Tharinthorn Namwan	Mahasarakham University
Assistant professor Dr. Karn Ruangmontri	Mahasarakham University
Dr. Surachet Noirid	Mahasarakham University

Educational Administration and Supervisor, Mahasarakham University

ISSN 1906-4950

Volume 9 Number 1 January - April 2018

Aim and Scope

To disseminate academic work in educational administration, educational supervision, research and development, participatory action research, innovative development in educational administration and technology management, knowledge management and instructional management, publishing in research articles, thesis articles, book reviews articles, and general articles.

Academic Revision

One article is peer-reviewed by two experts

Publishing Type

Quarterly publishing

No.1: January-April

No.2: May-August

No.3: September-December

Ownership

Faculty of Education, Mahasarakham University
Tambon Talat, Amphoe Mueang, Maha Sarakham 44000
Tel. 0-4374-3143-4 Fax 0-4374-3174

Advisor

Assistant Professor Dr. Pacharawit Chansirisira
Dean of Faculty of Education, Mahasarakham University

Editor-in-chief

Assistant Professor Dr. Thatchai Chittranun
Mahasarakham University

Secretary and Treasurer

Miss Natchalida Leamthaisong
Dr. Surachet Noirid

The articles in The Journal of Educational Administration and Supervisor,
Mahasarakham University
are authors' own opinions. The editorial board has not always agreed absolutely with.

200฿ Web site: <http://edu.msu.ac.th/journal>
Date of Publication: 30 April 2018 E-mail: jeas.msu@gmail.com

DESIGN BY: Samorn Legkha
Suannangsue: 189 Moo 12 Rachawadee Garden view,
Thakhonyang, Khamreang, Khantawichai, Mahasarakham 44150
TELEPHONE: 09-2956-2419

